सूयगडा०अ०वृत्ति०प०
१
१

॥ऍ०॥ अर्हं स्वपरसमयार्थसूचकमनंतगमपर्ययार्थनयाढ्यं सूत्रकृतमंगमतुलं विवृणोमि जिनान्नमस्कृत्य ॥ व्याख्यातमंगमिह य-
द्यपि सूरिमुख्यैर्भक्त्या तथापि विवरीतुमहं यतिष्ये किं पक्षिराजगतमप्यवगाप्य सम्यक् तेनैव वांछति पथा शलभो न गंतुं ॥ ये मय्यवज्ञां
व्यधुरिद्धबोधा जानंति ते किंचन तानपास्य मत्तोपि यो मंदमतिस्तथार्थी तस्योपकारार्थममैष यत्नः ॥ इहात्यंतदुरंतसंसारांतर्गतेनासुम-
ता अवाप्यातिदुर्लभं मनुजत्वं सुकुलोत्पत्तिसमग्रेंद्रियसामग्र्याद्युपेतेनार्हद्दर्शनमवाप्य कर्मोच्छित्तये यतितव्यं कर्मोच्छित्तिश्च स-
म्यग्विवेकसव्यपेक्षा सा चाप्तोपदेशमंतरेण न भवत्याप्तश्चात्यंतिकाद्दोषक्षयात्स चार्हन्नेवातस्तत्प्रणीतागमपरिज्ञाने यत्नो
विधेयः आगमश्च द्वादशांगादिरूपः सोप्यार्यरक्षितमिश्रैरैदंयुगीनपुरुषानुग्रहबुद्ध्या चरणकरणद्रव्यधर्मकथागणितानु-
योगभेदाच्चतुर्धा व्यवस्थापितः तत्राचारांगं चरणकरणप्राधान्येन व्याख्यातमधुनाऽवसरायातं द्रव्यप्राधान्येन सूत्रकृताख्यं
द्वितीयमंगं व्याख्यातुमारभ्यत इति अस्य चार्हत्प्रणीतत्वान्महार्थत्वाच्च शास्त्रस्य प्रारंभे प्रत्यूहोपशांत्यर्थमादिमंगलं तथा स्थिर-
परिचयार्थं मध्यमंगलं शिष्यप्रशिष्याविच्छेदार्थं चांत्यमंगलमुपादेयं तच्चेह नोपलक्ष्यते सत्यमेतन्मंगलं हीष्टदेवतानमस्का- २
रादिरूपमस्य च प्रणेता सर्वज्ञः स तस्य च अपरनमस्कार्याभावान्मंगलकरणे प्रयोजनाभावश्च नमंगलाभिधानं गणधरा-
णामपि तीर्थकृदुक्तानुवादित्वान्मंगलाकरणमस्मदाद्यपेक्षया तु सर्वमेव शास्त्रं मंगलमथवा निर्युक्तिकारएवात्र मंगलम-
भिधास्यतीत्यतो न पृथगुच्यते इत्यादि गाथाया वर्द्धिते मंगलमभिहितं पश्चार्द्धेन तु प्रेक्षापूर्वकारिप्रवृत्त्यर्थं प्रयोजनादित्रया- १
भिधानं उक्तं च ज्ञातसंबंधश्रोतृश्रोता प्रवर्त्तते शास्त्रादौ तेन वक्तव्यः संबंधः सप्रयोजनः तत्र सूत्रकृतस्येत्यभिधेयप-
दं निर्युक्तिं कीर्तयिष्ये इति प्रयोजनपदं प्रयोजनप्रयोजनं तु मोक्षावाप्तिः संबंधस्तु प्रयोजनपदाक्षेप्य इति पृथर्ङ्नोक्तः तदुक्तं शा- =श्री
स्त्रप्रयोजनं चेति संबंधस्याश्रयावुक्तौ तदंतर्गतस्तस्माद्भिन्नो नोक्तः प्रयोजनादिति समुदायार्थोऽधुनाऽवयवार्थः कथ्यते तत्र

श्री ॥ श्री ॥

तीर्थकृद्भ्यस्तावदेवाद्धिका तत्रापि इत्यतीर्थं तद्यादेः संसुतरणमार्गे नावतीर्थं तत्सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्राणि संसारार्णवात्तारकत्वात्
तदाधारो वा संघः प्रथमगणधरो वा तत्करणशीलास्तीर्थकरास्तान्नत्वेति क्रिया तथान्येषामपि तीर्थकरत्वसंभवे तद्व्यवच्छेदार्थमा-
ह जिनवरानिति रागद्वेषमोहजितो जिना एवं च्छद्मस्थसामान्यकेवलिनोपि भवंति तद्व्यवच्छेदार्थमाह वराः प्रधाना अतिशयवंतस्त्रिंशदति-
शयसमन्वितत्वेन तानतश्चेति एतेषां च नमस्कारकरणमागमार्थोपदेष्टृत्वेनोपकारित्वात् विशिष्टविशेषणोपादानं च शास्त्रस्य गौर-
वाधानार्थं शास्त्रं प्राधान्येन हि शास्त्रस्यापि प्राधान्यं भवतीति भावः अर्हत्स्यस्त्वनात्मत्वं न करणशीलाः सूत्रकारास्तेषां च
गुणवक्त्रोपि भवंतीत्यत आह गणधरांस्तांश्चेति सामान्याचार्याणां गणधरत्वेपि तीर्थकरनमस्कारानंतरोपादानात्तेन मा
यएवेह विवक्षिताः प्रथमकारः स्वित्वाक्षेपलक्षणो द्वितीयः समुच्चितोक्ताशेषत्वस्यक्रियांतरसव्यपेक्षत्वान्नमाह स्वपरस-
मयसूचनं कृतमनेनेति सूत्रकृतं तस्य महार्थत्वाद्गणधरास्तेनेत्वसर्वज्ञ प्रणीतत्वमावेदितं भवति निर्युक्तिं कीर्तयिष्ये ह नि-
त योजनं युक्तिरर्थघटनानिश्चयेनाधिक्येन वा युक्तिर्निर्युक्तिः सम्यगर्थप्रकटनमित्यर्थः ततः निर्युक्तानां वा सूत्रेष्वेव परस्पर-
संबद्धानामर्थानामाविर्भावनं युक्तशब्दलोपान्निर्युक्तिरिति तां कीर्तयिष्यामि अभिधास्य इति इदं सूत्रकृतस्य निर्युक्तिं की-
र्तयिष्ये इत्यनेनोपक्रममाह अनुपक्रिमं तच्चेहोद्देशनिर्देशेत्यादिनैव दर्शितमिति तदनंतरं निक्षेपः स च त्रिविधः तद्यथा
ओघनिष्पन्नो नामनिष्पन्नः सूत्रालापकनिष्पन्नश्चेति तत्रौघनिष्पन्ने निक्षेपेऽंगं नामनिष्पन्ने तु निक्षेपे सूत्रकृतमिति तच्च
तन्नेदपर्यायैर्व्याख्येयमतः पर्यायप्रदर्शनार्थं निर्युक्तिकृदाह सूयगडमित्यादि सूत्रकृतमित्येतदंगानां द्वितीयमस्य च
गुणनिष्पन्नानि नामानि तद्यथा तत्र उत्पन्नमर्थरूपतया तीर्थकृद्भ्यस्ततः कृतं ग्रंथरचनया गणधरैरिति तथा सूत्रकृतमिति सूत्रा-
नुसारेण तत्त्वावबोधः क्रियतेऽस्मिन्निति तथा सूचाकृतमिति स्वपरसमयार्थसूचनं सूचा सास्मिन्कृतेति एतानि चास्य गु

१

णनिष्पन्नानि नामानीति सांप्रतं सूत्रस्पर्शिकनिर्युक्तिपार्श्वमाह बहुमित्यादि नामस्थापनेऽनादृत्य द्रव्यसंदर्शयति यो
उप्पज्जति योऽउत्पत्तीफलाद्युत्पन्नं काष्ठीसिकं आदिग्रहणादेउजवाउजादेर्ग्रहणं तावसत्त्वं विकारमित्यधिकारस्वकं
ज्ञानेऽस्य तज्ज्ञानमित्यर्थ तस्यैव स्वपरार्थस्वरूपकथाविति तत्रस्य तज्ज्ञानस्वरूपं भवति तथया संज्ञास्वरूपं संग्रहस्वरूपं
इत्यवद्वंजातिनिबद्धं तत्र संज्ञास्वरूपं अतस्वसंकेतपूर्वकं निबद्धं तथया जेवेएसागरियं नस्सेमेवेसयामगंधपरिलाय नि
यामगंधोपरिखाएइत्यादि तथा लोकेऽपि श्रूयता संस्काराः केत्रज्ञाइत्यादि संग्रहस्वरूपं यत्स्वरूपतार्थसंग्राहकं तथया छम्म
मित्याकारिते समस्तधर्माधर्मादिद्रव्यसंग्रह इति यदि वा स्याद्वयमजो अयुक्तमदिति इत्यनिबद्धस्वरूपं तन्नार्थदनेकप्रक २
रया इत्यजात्यानिबद्धं तथया बुद्धेत्यादि इइ जैत्यादि जातिनिबद्धं चतुर्द्धा तथया कथनीयं कप्पमुरगाध्ययनज्ञाताधर्म
कथादि सर्वविरतिकथानकधायधानस्यतथा गद्यं ब्रह्मचर्याध्ययनादि तथा पद्यं छंदोनिबद्धं तथा गेयं यत्स्वरसंचारे।
णगीतिप्रायं निबद्धं तथया कापिलीयमध्ययनं अधुवेऽसासयं मी संसारंमि दुक्खपउराए इत्यादि प्रकीर्णक तपदनिबद्धे
पार्श्वनिर्दिष्टार्थनिर्युक्तिकृदाह करणं चेत्यादि इह कृतमित्यनेन कर्मोपात्तं तच्चाकर्तृकं कर्म न भवतीत्यधिकृत्वाह्वे
धायर्थस्य च करणस्यातीवोपयोगित्वात्तन्निक्षेपकं नामादिः षोढा निक्षेपस्तत्र गाथापश्चार्द्धेनाल्पवक्तव्यत्वात्तावत्करणमतिक्र
म्य कारकस्य निक्षेपमाह तत्र नामस्थापने प्रसिद्धत्वादनादृत्य द्रव्यादिकं दर्शयति द्रव्ये द्रव्यविषये कारक चिंत्यः
स च द्रव्यस्य द्रव्येण द्रव्ये तो वा कारको द्रव्यकारकः तत्र द्रव्येऽपि परतरा चायः कारको यस्मिन् घटे ते कारको व्याख्यायते
सचित्तकारकः एवं कारकेषु योज्यं भावेन तत्र भावकरणविवक्षायामनाजीवोऽप्रकारको यस्मात् स्वतंत्रस्तस्य गणधराः कार
का एव निर्युक्तिकृदेवोत्तरत्र वक्ष्यति विईअमणेत्यादि सांप्रतं करणव्याविख्यासयानामस्थापने मुक्त्वा द्रव्य

द्रकरणनिक्षेपार्थनिर्युक्तिकृदाह दव्वेइत्यादि द्रव्ये द्रव्यविषये करणं चिंत्यते तथया द्रव्यस्य द्रव्येण द्रव्यं निमित्तं वा करणमद्र
व्यानं द्रव्यकरणं तत्र द्विविधं प्रयोगकरणं विस्रसाकरणं च तत्र प्रयोगकरणं पुरुषादिव्यापारनिष्पाद्यं तदपि द्विविधं मूल
करणमुत्तरकरणं च तत्रोत्तरकरणं गाथापश्चार्द्धेन दर्शयति उत्तरकरणमुत्तरकरणं क्वचिदारिद्य दिवातन्मूलकरणं
घटादिकं ये तो परकरेणं दंडचक्रादिना निष्पद्यते स्वरूपतः प्रकाशयति तद्भवकरणं कर्तृरूपकारकः सर्वोऽप्युप
स्कारार्थद्रव्यं पुनरपि प्रपंचतो मूलोत्तरकरणे प्रतिपादयितुमाह च ठजाइत्यादि मूलकरणमौदारिकादी
नि शरीराणि पंच तत्र औदारिकवैक्रियाहारकेषु त्रिषूत्तरकरणं कर्णस्कंधादिकं विद्यते तथादि सीसमुरोयरपट्ठीवे २
बाहु उरुया अट्ठंगानि इयाणिमपि एतन्निष्पत्तिर्मूलकरणं कर्णस्कंधादीनां निष्पत्तिरुत्तरकरणं कार्मणतैजस
योस्तु स्वरूपनिष्पत्तिरेव मूलकरणं नोपांगानि वा न्नोत्तरकरणं तदौदारिकस्य कर्णवेधादिकमुत्तरकरणं वैक्रि
यस्योत्तरकरणमुत्तरवैक्रियं दंतकेशादिनिष्पादनरूपं वाहारकस्य आगमनादिकार्यं करणं यदि वौदारिकस्योत्त २
रकरणं गाथापश्चार्द्धेन प्रकारांतरेण दर्शयति इंद्रियाणि कर्णवेधकाद्यायामतीति मूलकरणं तेषामेव परिणामि
तानि विशोधकादिभिः पाटवाद्युत्पादनमुत्तरकरणमिति संघातनजीवाश्रितं करणमभिधातुकाम आह संघायणेत्यादि
त्यादि संघातकरणं व्याताव वितानीकृतं तत्तु संघातेन पटस्य परिसाटकरणं करपत्रादिना संस्वस्यपि: पाद त संघा
तपरिसाटकरणं शकटादेः तदुभयनिषेधकं करणं स्थूणादेरूर्ध्वतिरश्चीनाद्यापादनमिति इयान्यकरणमभिधायविस्र
साकरणाभिधित्सयाह खंधेसुएत्यादि विस्रसाकरणं साद्यनादिभेदाद्विधा तत्रानादिकं धर्माधर्माकाशानामन्योन्यानु
विधेनावस्थानं चान्योन्यसमाधानाश्रयणाद्विसत्यव्यनादिके करणव्यवधः स च द्रव्याणां वद्मणकादिकृते मोणे

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June. 2017

दसंघातान्यांस्कंधत्वापत्तिः सादिकं करणं [illegible] णांचदव्वा धम्मपरिणामलक्षणा बंधन१ गति२ संठाण३ भेद४ वर्ण
५ गंध६ रस७ स्पर्श८ अगुरुलघु९ शब्द१० रूप इति तत्र बंधः स्निग्धरूक्षत्वात् गतिः परिणामो देशान्तरप्राप्तिलक्षणः सं
स्थानपरिणामः परिमंडलादिकः पंचधा भेदपरिणामः खंडप्रतरचूर्णिकअनुतटिकाउत्कारिकाभेदेन पंचधैवं खंडादि
स्वरूपत्वविभाव्यं चेदं [illegible] खंडेहिं खंड भेयं पयर भेयं जह च्चपडलस्सं चुन्नं चुन्निय भेयं अनुतडि
यं वंसवक्कलियं वुंडमिसमाणेव्वेए उक्केरियाए उक्केरं वीसमपत्तगमीसगसंठायवितगविविदगमौ वर्णपरिणामः पंचा
नां श्वेतादीनां वर्णानां परिणतिं मध्यादिरूपं योगपरिणतिश्च एतत्स्वरूपं पंचमगाथायामेवायं नाश्चमाः जइकालगमेगगु
णं सुक्किलयं पियहवि विउलकालयगुणं परिणामिज्जइ कालं सकेलगुणाहियमणेणं जइसक्किलगमेगगुणं कालगदव्व
वहुकगुणं जइस्य परिणामिज्जइ सुक्कं कालेणगुणाहियगुणेणं जइ सुक्कं एक्कगुणं कालयदव्वं पि एक्कगुणमेव कालेयं
परिणामं तुल्लगुणत्ते णसंभवइ एवं पंचवि वन्नासं जोएणं वन्नपरिणामो एक्कगासं जोगासढ्ढि वियतिगुणेयव्वा एमेव य
परिणामो गंधरसफासाणं संठाणाण य नाणितसंजोगेणं बहुविगप्पो एकदिंद्राइंगाएवं श्वयंति दशद्विकसं
योगाः दशत्रिकसंयोगाः पंचचतुष्कसंयोगाः एकः पंचकसंयोगः प्रत्येकवर्णाश्च पंचेति अगुरुलघुपरिणामस्तु परमा
णोरारभ्य यावदनंतानंतप्रदेशिकाः स्कंधाः सूक्ष्माः शब्दपरिणामस्तत विततघनशुषिरभेदेन [illegible] शब्दः
ट आपाराणि निर्वर्त्यश्च अन्येपि चत्रजनपरिणामा छायादयोभवंति [illegible] छायाणि आयवोउज्जोउ तमय अंधका
रीय एसोउपोग्गलाणं परिणामो फंदणजाय सीयालाणं इष्पगासा छायाणि इच्छियाबहुविगप्पा उन्होउ उणपगासो णाय
वो आयवो नाम नविसीउनविउण्होसमोपगासो यदि उज्जोउ कालमइलं तमं पिय वियाणहि अंधयारंति दव्वस्सय

लणपयंदणा उसा उणगतीउनिदिट्ठा वीससपउगमीसा अन्नपरेणं तु तन्नउ वि तथा त्रेइंधनु विधदादिषु कार्येषु सानिपद्धज
इमाणि परिणतानि तद्विविधं सा करणमिति मतं चप्पकरणमिति [illegible] करणाभिधित्सयाह णविहोलस्यादि क्षेत्रनिवासगले २
स्मादधिकरणे इह नाके अधीते तत्रावगाहदानलक्षणमाकाशं तेनचावगाहदानयोगेन विना न किंचिदपि कर्त्तुं शक्यते
इत्यतः क्षेत्रकरणं क्षेत्रकरणं नित्यमपि वोपचारतः क्षेत्रमेव करणं क्षेत्रकरणं [illegible] एतदावपनीते क्षेत्रमाकाराभु
त्यादिति विनष्टमिति अवकाशं जनपर्यायापत्रं प्राप्रस्यात मिक्षुकरणादिकमितीक्षु क्षेत्रप्पकरणं शालिक्षेत्रादिनाम
स्कारः क्षेत्रकरणं [illegible] शालिक्षेत्रादिमेवादिति सांप्रतं कालकरणमभिधित्सयाह कालो जो इत्यादि कालस्य २
पि पुरस्य करणं न संभवतीत्यौपचारिकं दर्शयति कालो यो यावानिति यः कश्चिद्घटिकादिको नालिकादिना व्यव
छिद्यमवस्थाप्यते तद्यथा षष्टिदकपलमाना घटिकाः द्विघटिको मुहूर्त्तस्त्रिंशन्मुहूर्त्तमहोरात्रमित्यादि तत्कालक
रणमिति यद्वा यत्र यस्मिन् वा यस्मिन्काले क्रियते यद्वा काले करणं व्याख्यायते तत्कालकरणमित्यदोषः तीनमत
स्येकावत्राकरणानि तानि चाह इति बवं बालव कौलव स्यादि मासाश्च्यं संकस्वोत्तेथमिति इदानीं भावकरण इति चाह २
भाव भावे पूर्वगेस्यादि भावकरणमपि द्विधा प्रयोगविश्रसाभेदात् तत्र जीवाश्रितं प्रायोगिकं मूलकरणं पंचानां श
रीराणां पर्याप्तिस्थानिटि पर्याप्तनामकर्मोदयात् औदयिके भावे वर्त्तमानो जीवः स्ववीर्यजनितेन च योगेन आदत्त
ति उत्तरकरणं उपांगपश्चार्द्ध भाव उत्तरकरणं कर्णस्कंधतयोर्वर्णादिरूपं तत्क [illegible] करणं शरीरनिष्पत्तं
रकालं वा वस्तुविरादिकः क्रमेणोत्तरोत्तरं वस्तुविशेषः अक्षरकरणं व्याकरणादि परिज्ञानरूपो वस्तु
विशेषः अपरकलानां परिज्ञानरूपश्चेति योवनकरणं कालकृतं वयोवस्थाविशेषो रसायनाद्यापादितो वेति

तथा वर्णगंधरसस्पर्शकरणं विचित्रे [illegible] जनादि [illegible] यदि [illegible] वर्णाद्यापादनमित्येतद् [illegible] विपाकि [illegible] २
नामजीवाश्रितमपि [illegible] मिति इदानीं विस्रसाकरणमभिधित्सुराह वणाइ गाइ इत्यादि वर्णादिका इति [illegible] परस्परं
ध्यस्पर्शास्तेषां यद् [illegible] परिश्रपरेषां वा [illegible] पादीनामिति तेन वर्णादिमेलकाविस्रसाकरणं तेषु मेलकाः [illegible]
यकालावस्थायिनो [illegible] स्थिरा [illegible] कालावस्थायिनः संध्यारागाभ्रवृक्षकरादयो भवंति [illegible]
विस्रसापरिणामत एव परिणामो भावकरणं [illegible] दे [illegible] वनानंतरं [illegible] कविना [illegible] वेनगा
मनमिति सांप्रतं [illegible] नमधिकृत्य प्रकरणमभिधित्सुराह मूलेत्यादि [illegible] प्रकरणमिदं
नवियोगे मनोवाक्कायतः [illegible] व्यापारे [illegible] नेव ध्याने वर्तमाने [illegible] स्वनाक्रियते तत्र लोको [illegible] ध्यान २
वस्थिते [illegible] स्वना [illegible] धीयते लोके [illegible] ध्याना [illegible] क्रियत इति लौकिकं [illegible] कर्मबंधदि [illegible]
कर्त [illegible] ध्यायि [illegible] वसे [illegible] तस्यतावत् [illegible] समये [illegible] वसाने [illegible] तयस्मात् [illegible]
ध्यानावस्थिते [illegible] मिति [illegible] ध्यायिनां कर्म [illegible] विरो [illegible]
कामो निर्युक्तिकृदाह [illegible] इत्यादि तत्र कर्मस्थितिं [illegible] जघन्योत्कृष्टकर्मस्थिति [illegible] मिति [illegible]
न तथा [illegible] विपाकस्तदपेक्षया मंदानुभावे [illegible] ज्ञानावरणीयादि प्रकृती [illegible] मंदानुभाव
बधू [illegible] निकाचय [illegible] निधत्तावस्था [illegible] दीर्घस्थितिकाः कर्मप्रकृतीः [illegible] नया
[illegible] प्रकृतीर्बध्नाति [illegible] कर्मणामुदीरणां विदधाति [illegible] गुण [illegible] २
[illegible] उदीर [illegible] पूर्वं [illegible] दारिकं शरीरं [illegible] कर्मणामुदये वर्तमाने [illegible]

वेदं [illegible] वेदे [illegible] व [illegible] मिति क्षायोपशमिके भावे वर्तमानैर्गणधरादिभिरिदं [illegible]
तागं [illegible] मिति सांप्रतं [illegible] प्रकरणम् [illegible] रूपमभिधित्सुराह सोऊण इत्यादि [illegible]
जिनवराणां तीर्थकृतां [illegible] पदादिकं गणधरैर्गौतमादिभिः [illegible] क्षयोपशमं [illegible]
बंधकर्मणः क्षयोपशमात् [illegible] परिणाम [illegible] इदं [illegible] मिति [illegible]
कस्मिन् [illegible] वर्तमाने [illegible] तीर्थकृद्भिः [illegible] मित्येतदाह [illegible] इत्यादि तत्र तीर्थकृद्भिः [illegible]
यिकज्ञाने [illegible] भाषितो [illegible] गणधराणां [illegible] किं [illegible]
कयोगधराः [illegible] आदि [illegible] संबंध [illegible] नेकयोगधराः [illegible] मिति [illegible]
[illegible] गणधरा [illegible] इति [illegible]
[illegible] गणधरैरपि [illegible] जीवस्य [illegible] भावे [illegible] स्वाभाविकः [illegible]
[illegible] भवति [illegible] संस्कृतया [illegible] विकार [illegible] विकल्पना [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] दीनि [illegible] पर्याय [illegible]
[illegible] प्रति [illegible] मतेर्विज्ञानस्य संघटना [illegible]
तिसंघटना [illegible] प्रकारा [illegible] संघटनास्थाने [illegible]
[illegible] मतिसंघटनया तथा कर्मणां ज्ञानावरणादीनां परि [illegible] जीवप्रदेशेभ्यः [illegible] २
[illegible] तया [illegible] मिति [illegible] करणायोग्यं [illegible] तथा [illegible] कर्मपि

रसात् नाम भवति यथा स्वकर्मपरिणामेन तथा ग्रंथस्य नामयोगः संपद्यत इति एतदेव गाथापश्चार्द्धेन दर्शयति वइ
याद्योगेनेति किमुक्तं भवति प्रतिसंधानायोगेन कर्मपरिणामेन तायोगेन वचयदि वाग्योगेन मनोयोगेन च कृतमिदं
सूत्रं तेन सूत्रकृतमिति इत्यानंतरं सूत्रकृतस्य निक्षेपः क्रमप्राप्तः सूत्रपदस्य निक्षेपः निक्षेपाक्रमतो एवमादि
द्रव्यसूत्रं नाम सूत्रं तेन पतद्रव्ये केचिदर्था साक्षात् सूत्रिताः पुस्तकतयो पाठादाबाधाया परेसूचिताः अर्थापत्त्यादि प्रसा
कादनुपात्तेनेपि इत्यानयनत्वोदनया यदाधारानुयनत्वोदनावस्थितिः एवं सूत्रकृतवर्द्दशपूर्वविदः परस्परं
नपतितानवंति तथाचोक्तं अक्षरलंभेण समा ऊणहिया हुंति मतिविसेसेहिं तेविय मतीविसेसा सुयणाणभंतरे
जाण तथायेसाक्षादुपात्तास्तानपतितसर्वेपि तुल्याः येनतः सूत्रिताः स्वदपेक्षया कश्चिदनंतभागाधिकमर्थं वेत्ति पुरो
संख्येयभागाधिकमन्यः संख्येयभागाधिकं तथान्यः संख्येयासंख्येयानंतगुणमिति तेषु सर्वेपि युक्ताः सुसंपन्न
काः सूत्रोपात्ता एवं वेदितव्याः तथा चाभिहितं ते विय मतीविसेसे इत्यादि किं सूत्रोपात्तेभ्योऽन्येपि केवलाधिसं
ति येनंतदपेक्ष्याचतुर्द्दशपूर्वविदां षट्स्थानपतितत्वमुक्तं कथं सो भावो द्विपते ज्ञानेनिविष्टं पन्नवणिज्जा भावा अ
णंतभागो अणभिलप्पाणं पन्नवणिज्जाणं पुण अणंतभागो सुयनिबद्धो यत एवं ततस्तेष्वर्थाभागमेवं च विवर्त्त
कस्कारकैकपात्राः केवलसाक्षात्केचिदर्थाः पर्यायाः समक्षपन्नवणिज्जं यदि वा कथिदिव्याप्रयुक्तं च विसर्ग्गपादानमित्यादि
यो व्यपदेशोऽर्थाः प्रतिपाद्यन्ते तानि पदानि सिद्धानि व्यवसिद्धानि तानि साधनीयानि तथा मार्दीश्रितानि तेदानीमुत्पाद
ति तथा वैयर्थ्याद्गांगीत्राक्षार्थस्वनाद्वारेण विदितेक्षु नित्यां परतेराव तेषपि त्राक्षस्वनां द्वारेणेवप्रतितीर्थंकरं किंच
तेऽन्यथा नितिव एतेन चोद्वरितपक्षं सिनोवत्तोऽस्येव निराकृतं वेदितव्यमिति सांप्रतं सूत्रकृतस्य श्रुतस्कंधध्य

यनादिनिरूपणार्थमाह दोचेवेत्यादि द्वौ श्रुतस्कंधौ तयोर्विंशतिरध्ययनानि त्रयस्त्रिंशदुद्देशनकालास्तेषेवं प्रथमे
श्रुतस्कंधे प्रथमाध्ययनेचत्वारोद्वितीयेत्रयः तृतीयेचत्वारः एवं चतुर्थपंचमयोर्द्वौ द्वौ तथैकादशस्वेकसरके ह्येकादशेति प्रथ
मश्रुतस्कंधे तथा द्वितीयश्रुतस्कंधे सप्ताध्ययनानि तेषां सप्तोद्देशनकाला एवमेते सर्वेपि त्रयस्त्रिंशदिति एतद्भावा
रांगाद्विगुणमंगं षट्त्रिंशत्पदसहस्रपरिमाणमित्यर्थः सांप्रतं सूत्रकृतांगनिक्षेपानंतरं प्रथमश्रुतस्कंधस्य नामनिष्प
न्ननिक्षेपाभिधित्सयाह निरकेवोइत्यादि इहप्रथमश्रुतस्कंधस्य गाथाषोडशाकमिति नाम गाथास्यं षोडशमध्ययनं यस्मि
न् श्रुतस्कंधे स तथैवेति तत्र गाथाशब्दस्य नामस्थापना द्रव्यभावभेदाच्चतुर्धा निक्षेपो नामस्थापने क्षुण्णे द्रव्यगाथा द्विधा आग
मतो नोआगमतश्च तत्रागमतो ज्ञाता तत्र चानुपयुक्तोऽनुपयोगो द्रव्यमिति कृत्वा नोआगमतस्तु त्रिधा ज्ञशरीरद्रव्यगा
थाभव्यशरीरद्रव्यगाथा तद्व्यतिरिक्ता च मसादि तत्र विसभेणभेदया तागणबद्धपदजत्थया गाहएपच्छंतिवेतिवदिष्ठो
त्तिइच्चकजोइत्यादि लक्षणलक्षितापत्रकादिन्यस्तेति भावगाथाप्रतिपादनार्थं भाव आगमतोनोआगमतश्चेदानीमागम
तो गाथापदार्थज्ञस्तत्र चोपयुक्तो नोआगमतस्त्विदमेव गाथास्यमध्ययनं चागमैकदेशत्वात्तस्य षोडशाकस्यापि
नामस्थापनाद्रव्यक्षेत्रकालभावभेदात् षोढा निक्षेपः तत्र नामस्थापने क्षुण्णे द्रव्यषोडशकं ज्ञशरीरभव्यशरीरविनिर्मु
क्तं सचित्तादीनि षोडशद्रव्याणि क्षेत्रषोडशकं षोडशाकाशप्रदेशाः कालषोडशकं षोडशसमया एतत्कालावस्था
यिवाद्रव्यमितिभावषोडशाकमिदमेवाध्ययनं षोडशकं क्षायोपशमिकभावनिर्वृत्तत्वादिति श्रुतस्कंधयोः प्रत्ये
कंचतुर्विधनिक्षेपः सवान्यत्रप्रपंचेन प्रतिपादितइति नेह प्रतन्यते सांप्रतमध्ययनानां प्रत्येकमर्थाधिकारादिदर्शयि
तुकामाह ससमएत्यादि गाथापंचकं तत्र प्रथमाध्ययने स्वसमयपरसमयप्ररूपणा द्वितीये स्वसमयगुणान् परसमयदो

१ षां स्वरूपाख्यानं स्वसमय एव बोधो विधेय इति तृतीयाध्ययने तु संबुद्धः सन्नुपसर्गसहिष्णुर्भवति तदभिधीयते
चतुर्थे स्त्रीदोषवर्जना पंचमे त्वयमर्थाधिकारस्तद्यथा उपसर्गसहिष्णोः स्त्रीवशगस्य चावश्यं नरकेषूपपात इति
षष्ठे त्वनेन विभिन्नत्वत उपसर्गसहनेन स्त्रीवर्जनेन च भगवान्महावीरो जेतव्यस्य कर्मणः संसारस्य
वा पराजयेन जयमाह ततस्तेष्वेव यत्नो विधेय इत्ययमिति शीलानामुपदेशो दीयते सप्तमे त्विदमभिहितं त
द्यथा निःशीला गृहस्थाः कुशीलास्त्वन्यतीर्थिकाः पार्श्वस्थादयो वा ते परित्यक्तव्या येन साधुना स परित्यक्तनिःशी १
लकुशील इति तथा सुशीलास्तदुक्तविहारिणः संविग्नास्तत्सेवाशीलः शीलवान् भवतीति अष्टमे त्वेतदभि
धीयते तद्यथा द्विधा वीर्यं बालपंडितवीर्ये च यत्नो विधेय इति नवमे त्वयमर्थाधिकारस्तद्यथा यथाव
स्थितो धर्मः कथ्यते दशमे तु समाधिः प्रतिपाद्यते एकादशे तु सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्रात्मको मोक्षमार्गः कथ्यते
द्वादशे त्वयमर्थाधिकारस्तद्यथा समवसृतान्यतीर्थिकव्यवस्थिताः चत्वारः मतेषु क्रियाऽज्ञानवैनयिकास्तेषां ×क्रियाप×
निराकृत्य तु त्रिषष्ठ्युत्तरत्रिशतसंख्याः पाखंडिनः स्वीयस्वीयमर्थं प्रसाधयंतः संकल्पिताः तदुपन्यस्तसाधनदो
षोद्भावनतो निराक्रियंते त्रयोदशे त्विदमभिहितं तद्यथा सर्ववादिषु कपिलकणादादिषु पादशाक्यादिने जे
मिनिप्रवृत्तिमतानुसारिषु कुमार्गेषु [illegible] चेत्साध्यते चतुर्दशे तु ग्रंथाख्येऽध्ययनेऽयमर्थाधिकारस्तद्यथा शिष्या- ६
णां गुणदोषकथनं तथा शिष्यगुणसंपदुपेतेन च विनयेन नित्यं गुरुकुलवासो विधेय इति पंच
दशे त्वादानीयाख्येऽध्ययनेऽर्थाधिकारोऽयं तद्यथा आदीयंते ऽर्थाः ते उपादीयंते इत्यादानीयानि पदान्यर्था
वा तेषु प्राक्पन्यस्तपदैर्दीर्घस्त्वायतसोऽत्र संकलितास्तद्यथा आयतं चारित्रं यस्य स आयतचारित्रो मोक्षमार्गप्रसाध

कं तथात्र माव र्ण्यत इति षोडशे तु गाथाख्येऽल्पग्रंथेऽध्ययनेऽयमर्थो माव र्ण्यते तद्यथा पंचदशभिरध्ययने
र्योऽर्थोऽभिहितः सोऽत्र पिंडितवचनेन संक्षिप्ताभिधानेन प्रतिपाद्यत इति गाथाषोडशो प्रसंगतः पिंडार्थो वर्णितोऽस
मासेनेदं प्रोच्यते एकैकं त्वध्ययनं किं नाम स्वामि तेनाद्यमध्ययनं समयाख्यं तस्य चोपक्रमादीनि चत्वार्यनुयो
गद्वाराणि भवंति तत्रोपक्रमणमुपक्रम्यते वाऽनेनेत्यस्मिन्नित्यासदेशानिक्षेपावसरमानीयते इत्युपक्रमः स
च लौकिको नामस्थापनाद्रव्यक्षेत्रकालभावभेदेन षट्प्रकारः आवश्यकादिष्वेव प्रपंचितः शास्त्रीयोऽप्यानुपूर्वी
नामप्रमाणवक्तव्यतार्थाधिकारसमवतारस्वरूपः षोढैव तत्रानुपूर्व्यादीन्यनुयोगद्वारानुसारेण नेयानि तावद्य १
वत्समवतारस्तत्रेदमध्ययनमानुपूर्व्यादिषु यत्र यत्र समवतरति तत्तथावसरायातत्वात्तावद्दशविधायामानु
पूर्व्यां गणनानुपूर्व्यां समवतरति सापि त्रिविधा पूर्वानुपूर्वी पश्चानुपूर्वी अनानुपूर्वीचेति तत्रेदमध्ययनं पूर्वानु
पूर्व्या प्रथमं पश्चानुपूर्व्या षोडशं अनानुपूर्व्या त्वनियतमानमस्यामेवैकादिकायामेकोत्तरिकायां षोडशगच्छ
गतायां श्रेण्यामन्योन्याभ्यासद्विरूपोनसंख्याभेदं भवति अनानुपूर्व्यास्तु षोडशभेदसंख्यापरिज्ञानोपायोऽयं
तद्यथा एकाद्या गच्छपर्यंताः परस्परसमाहता राशयस्तद्धि विज्ञेयं विकल्पगणिते फलं प्रस्तारानयनोपायस्त्व
यं द्रष्टाण त्रिदेशादित्यादि तथा गणितेऽसंपिण्डके तु जघन्ये षोडशिना जयेत् आदावंते च तत्स्थाप्यं विका-
ल्पगणिते क्रमात् अयं श्लोकद्वयस्य विवक्षितार्थो विद्युते तत्र प्रस्तारे वाचनार्थ प्रथमपदादिस्थानि समाश्रित्य तावत् श्लोका-
र्थो व्याख्यते तत्रैवं पदपदानि स्थाप्यानि १२३४५६ एतेषां परस्परताडनेन सप्त पदानि विंशत्यधिकशतानि गणित
मुच्यते तस्मिन् गणितेऽन्त्योऽन्त्यपंक्तिस्थेन भागेन हृते विंशत्यधिकं शतं लभ्यते तत्पदानां पंक्तीनामंत्यपंक्तौ पदानां

न्यस्यते तदधः पंचकानां विंशत्यक्षरमेवमेवमधोधश्चतुष्कत्रिकद्विकैककानां प्रत्येकं विंशत्यक्षरमनंत्य
स्यमेवमंत्यपंक्तौ सप्तदशानि विंशत्यक्षराणि नवं त्येषामनुगणितप्रक्रियया आदिकमतो तदधस्ताद्विंशत्य
क्षरं स्थापितं षट्कं तस्य च ततः श्रेणेः पंचकेन भागेनापहृते लब्धं चतुर्विंशतिविस्तारं तस्याधस्तात्पंचकं चतुष्कत्रि
कद्विकैककाः प्रत्येकं पंचमपंक्तौ न्यस्याः ततश्चविंशत्यक्षरं स्थापितमिति वेदध्यो ऽयतो न्यस्तमंकं मुक्त्वाधोऽधस्तात्
कं यो यो मध्यंतरस्यः स सोऽधस्ताच्चतुर्विंशतिसंख्य एवेतावदत्यस्यो यावत्सप्तदशानि विंशत्यक्षराणिपं
कादपि पूर्वाणि न्यस्तेषां च गणितप्रक्रिययैवान्यानि धीयंते एवमनया प्रक्रियया चतुर्विंशतेः श्रेणी चतुष्कके न
भागे हृते पट्ट उत्पन्नं तेनावंतश्च चतुर्थपंक्तौ चतुष्ककाः स्थाप्यास्तदधः पट्त्रिकाः चतुर्द्विकाश्चत्वार एककाः ततः पूर्व
न्यायेन पंक्तिः पूरणीया ततः षट्कस्य त्रिकेण भागे हृते द्वौ लब्धौ ततो द्वावेव त्रिकौ तृतीयपंक्तौ न्यस्य सर्ववरा
त्रिपंक्तिद्वये द्विकैककद्वयं क्रमेण न्यस्तान्यपि न्यायेनावस्थाप्यमिति यथा तथा लिखितं न्यस्तबुद्धिः पट्टश्चाव:
प्रस्तुते तु ग्रस्तस्य च क्षायोपशमिकतावर्तित्वात्प्रमाणमनुपूर्वीयति तेनेति प्रमाणं तत्र भावप्रमाणे
च भेदाः प्राणश्च तस्याध्ययनस्य क्षायोपशमिकभावव्यवस्थितत्वात् भावप्रमाणेऽवतारः भावप्रमाणं च गुणनय
संख्याभेदात्त्रिधा तत्रापि गुणप्रमाणे समवतारस्तदपि जीवाजीवभेदाद्द्विधा तत्राध्ययनस्य क्षायोपशमिक ७
भावरूपत्वाज्जीवानन्यत्वाज्जीवगुणप्रमाणे समवतारः जीवगुणप्रमाणमपि ज्ञानदर्शनचारित्रभे
दात्त्रिविधं तत्रास्य बोधरूपत्वाज्ज्ञानगुणप्रमाणे समवतारः तदपि प्रत्यक्षानुमानोपमानागमभेदाच्चतुर्धा
स्यागमप्रमाणे समवतारः सोऽपि लौकिकलोकोत्तरभेदाद्द्विधा तदस्य लोकोत्तरे समवतारस्तस्य च सूत्रार्थतदुभ

यरूपत्वात्त्रैविध्यं त्रिष्वपि समवतारः यदि वात्मानंतरपरंपरभेदादागमस्त्रिविधस्तत्र तीर्थंकरानामर्थापेक्षयात्मागमो
गणधराणामनंतरागमस्तच्छिष्याणां परंपरागमः सूत्रापेक्षया तु गणधराणामात्मागमस्तच्छिष्याणामनंतरागमस्तदन्येषां
परंपरागमः गणप्रमाणानंतरं नयप्रमाणावसरस्तस्य चेदानीं पृथक्त्वानुयोगे नास्ति समवतारो नवेत्युक्तं तदपेक्षया
तथा चोक्तं मूढनइयं सुयं कालियं तु ण णया समोयरंति इहं अपुहुत्ते समोयारो णत्थि पुहुत्ते समोयारो तथा आस
ज्ज उ सोयारं नए नयविसारओ बूया संख्याप्रमाणं चाष्टधा नामस्थापनाद्रव्यक्षेत्रकालपरिमाणपर्यवभावभेदात् तत्रा
पि परिमाणसंख्यायां समवतारः सोऽपि कालिकदृष्टिवादभेदात् द्विधा तत्रास्य कालिकपरिमाणसंख्यायां समवता
रस्तत्राप्यंगानंगयोरनंगे प्रविष्टे समवतारः पर्यवसंख्यायां चानंताः पर्यवाः तथा संख्येयान्यक्षराणि संख्येयाः संघाताः
संख्येयानि पदानि संख्येयाः पादाः संख्येयाः श्लोकाः संख्येया गाथाः संख्येयान्यनुयोगद्वाराणि संख्येयाः ×संख्येया वे०×
वक्तव्यतायाः समवतारश्चिंत्यते सा च स्वपरसमयतदुभयभेदात् त्रिधा तत्रेदमध्ययनं त्रिविधायामपि समवतरं
त अर्थाधिकारोऽपि अध्ययनार्थाधिकारस्तदुद्देशकार्थाधिकारश्च तत्राध्ययनार्थाधिकारोऽभिहितस्तदुद्देशकार्थाधि
कारं गाथांतरितं निर्युक्तिकृद्वक्ष्यतीति सांप्रतं निक्षेपावसरः स च त्रिधा ओघनिष्पन्नो नामनिष्पन्नः सूत्रालापकनिष्पन्न
श्च तत्रौघनिष्पन्ने अध्ययनं तच्च वक्ष्यमाणरूपकादौ चानुयोगाभिहित एव नामनिष्पन्ने तु समय इति तन्निक्षेपा
र्थं निर्युक्तिकारस्याह नामं ठवणा दविए इत्यादि नामस्थापनाद्रव्यक्षेत्रकालकुतीर्थसंगारकुलगणसंकरगंडीभावभेदा
त्द्वादशधा समयनिक्षेपः तत्र नामस्थापने क्षुण्णे द्रव्यसमयो द्रव्यस्य सम्यगयनं परिणतिविशेषः स्वभाव इत्यर्थः तद्य
था जीवद्रव्यस्योपयोगः उपलक्षणस्य मूर्तत्वं धर्माधर्मास्तिकायानां गतिस्थित्युपग्रहदानलक्षणोऽवगाहनाय स्यद्रव्य

स्यावस्थोऽद्भस्योपयोगकालइति नवमा तथामिश्रवत्पर्याप्तकंयदपि तत्योपयुक्तं पंते निस्संस्थानं कस्यो पते
वयं भेदाइत्यं तेकालसमयः [illegible] कालसमयः तस्यपसमयः स्वभावोयथा एगोणविसेउछेदोविसिंछेदो
स्सइंपिमाणंसा लरकेणसएणविउठेकोडीयसंपिमाणंसा यद्वितादिवधकस्वस्थतीनांकेषाणामीहमोऽस्वा
वोयक्तततत्र प्राणिनः स्कंधानित्यस्कंधेनोनिर्वेराभवंतीति केवलवापरिकर्मणावसरः केवलसमयः
तिकालसमयस्तुसवसादेरवस्थावविशेषः प्रत्यलपत्ररात नेदानिवं सौवा कालविशेषः कालसमयइति
अवावतव्यकेषकालयाधान्यविवक्षयाइयमेव कालसमयताइष्टव्येति कुतीर्थिसमयः पाषंडिकानामा
त्मीयात्मीयत्त्वागमपवित्रोपरस्तव्यंदुस्थानमिति संसारः [illegible] संकेतः तद्रूपः समयः संसारसमयोयथा
किंभणंसारमिदेवेनंदर्वत्वसंसारानत्यापरिणाहीतहरिता वाबलिदेव पतिवोधितइति कुलसमयः कु
लाचारोयथाशाकानांपितृशुद्धिरान्यावाणांमंवानिकाशुद्धिः गणसमयोयथा महानामयमाचारोयोऽनतिशाय
गो दियवे सतेः संक्रियतेपतितरोडियतइति संकरसमयस्तुसंकरोतिप्रजातीयानांमीलकस्तत्समयः ते
एकवाकालयथा वामसमार्णदावताचारप्रवृत्तावपिकसिकरणमितिगंडीसमयोयथा शाक्यानांभोजनावसरे
गंडीताडनमिति भावसमयस्त्वनेंतागमतद्दमेवाध्ययनमिति निक्षेपाधिकारः शेषाणां प्रतिपत्तिविका ८
शार्थकपत्यासइति सांप्रतंशास्त्रपत्यासेहितार्थाधिकारानिधिशायाह सदपंचभूतत्वादि गाथात्रयंअस्या
अध्ययनस्यप्रथमोद्देशकास्तत्रायस्यपंचमो्धिकारोऽथगाथाहिति तांस्तद्यथा पंचभूतानि पृथिव्यपतेजो
वायुआकाशाख्यानिमहांतिभूतानिसर्वलोकव्यापित्वाद्भूतानिचमहाभूतानीत्ययमेकोऽर्थाधिकारः तथाचे

तनांचेतनंसर्वमिकालंविवर्तइत्यात्माद्वैतवादः प्रतिपाद्यतइतिद्वितीयोर्थाधिकारः तथा सोजीवस्तत्जीव
: कायाकारोऽभूतपरिणामस्तदेवशरीरंजीवशरीरयोरैक्यमिति यावदितितृतीयोऽर्थाधिकारः तथाकारक
जीवः सर्वस्याः पुण्यपापादिक्रियायाः इत्येवंवादीति चतुर्थोऽर्थाधिकारः तथात्माषष्ठइति पंचानांभूतानामात्मा
षष्ठः प्रतिपाद्यतइत्ययंपंचमोऽर्थाधिकारः तथाऽफलवादीति नविद्यतेकस्याश्चित्क्रियायाः फलमित्येवंवादी
प्रतिपाद्यतइति षष्ठोऽर्थाधिकारः इतिद्वितीयेउद्देशकेचत्वारोऽर्थाधिकारास्तद्यथा नियतिवादः तथाऽज्ञा
निकमतंज्ञानवादीचप्रतिपाद्यते कर्मचयमुपचयंचतुर्विधमपिनगच्छति भिक्षुसमयेशाक्यानामिति
अर्थाधिकारः चातुर्विधंचकर्मणः अविज्ञोपचितं अविज्ञानमविज्ञातयोपचितमनाभोगकृतमित्यर्थः य
थाबालस्तनाद्याक्रमणेनचत्रमापद्यादयनाभोगात्कर्मोपचीयतेतत्परिज्ञानंपरिज्ञाकेवलेनमनसाप
र्यालोचनंतेनापिकस्यचित्प्राणिनोव्यापादनात्कर्मोपचयोनावइति तथाईर्यापथमीर्यागमनंतेनजनि
तमीर्याप्रत्ययंतदपि कर्मोपचयंनगच्छति प्राणिव्यापादनाभिसंधेरभावादिति तथास्वप्नांतिकंस्वप्नप्रत्य
यंकर्मोपचीयते यथास्वप्नेभोजनेतृप्त्यभावइति तृतीयोद्देशकेचत्वारोऽर्थाधिकारास्तद्यथा आधाकर्मग
तविवादस्तत्रोजिनोवदेदोषपदर्शनमिति तथाकृतवादीचएवैतदाहक्षेत्रस्वरेणकृतोऽयंलोकः प्रधानकृतो
वायथाचतेप्रतिवादिवः सात्मीयंकृतवादंहृदीचोपस्थितास्तथाप्रणीतइति द्वितीयोऽधिकारः चतुर्थोद्दे
शाधिकारस्त्वयं तद्यथा अविरतेषुगृहस्थेषुगृहस्थैरप्यविरतान्यस्थानानिक्रियंतानि तैरयंसंयमप्रधानैः कर्त्तव्यः ५
परःप्रवादीपरतीर्थिकउपमीयतइति इदानीमुपक्रमः सूत्रदेशसूत्रानुगमो निर्युक्त्यनुगमश्चतत्रनिर्युक्त्यनु

१
१

मध्यस्थिवि[illegible]निक्षेपनिर्युक्त्यनुगमः उपोद्घातनिर्युक्त्यनुगमः सूत्रस्पर्शिकनिर्युक्त्यनुगमश्च तत्र निक्षेप
निर्युक्त्यनुगमोऽनुगतो वक्ष्यमाणश्च निक्षेपयोर्नामनिष्पन्नत्वात् तथा वक्ष्यमाणश्च सूत्रस्य निक्षेपः स्यमानत्वात् -सूप्र॰
उपोद्घातनिर्युक्त्यनुगमस्तु अच्छिन्नाविच्छेदरश्रदिपादकानां गाथाद्वयादवसेयः सेयम् उद्देसे निद्देसे य इत्यादि
सूत्रस्पर्शिकनिर्युक्त्यनुगमस्तु सूत्रे सति भवति सूत्रं च सूत्रानुगमे सति स चावसरः प्राप्त एव तत्रास्खलितादि
गुणोपेतं सूत्रमुच्चारणीयं तच्चेदं बुज्झिज्ज तिउट्टिज्जा इत्यादि श्लोकस्यास्य संहितादिक्रमेण व्याख्या सुपो
तेत्यादि सूत्रमिदं सूत्रकृताङ्गादावन्ते अस्य चाचाराङ्गेन सहायं संबन्धस्तद्यथा आचाराङ्गे निर्दिष्टं जीवो बद्धकाय
षट्कं वर्णयति सिंबंधे लवणमेवेत्यादि तत्सर्वं बुध्येतेति विवेकेन कर्णविहादिनां ज्ञानादेव मोक्षावाप्तिरन्यैर्वा क्रियाम
त्रकेनानां ज्ञानक्रियाभ्यां मोक्षाधिगमइत्येतदनेन श्लोकेन प्रतिपाद्यते तत्रापि ज्ञानपूर्विका क्रिया फलवतीत्यत २
स्यादौ बुध्येतेत्यनेन ज्ञानमुक्तं त्रोटयेदित्यनेन च क्रियोक्ता तत्रायमर्थः बुध्येतावगच्छेद्बोधं विदध्यादित्युपदेशः।
कं ज्ञानस्तद्बुध्येत तदाह बंधनं बध्यते जीवप्रदेशैरन्योन्यानुवेधरूपतया व्यवस्थाप्यत इति बंधनं ज्ञानावरणाद्यष्ट
५१५ कारं कर्म तद्धेतवो वा मिथ्यात्वाविरत्यादयः परिग्रहारंभादयो वा न च बोधमात्रादभिलषितार्थावाप्तिरतः कि
यां दर्शयति तच्च बंधनं परिज्ञाय विशिष्टया क्रियया संयमानुष्ठानरूपया त्रोटयेदपनयेदात्मनः पृथक्कुर्यादित्य ९
स्य जेष्ठा एवं वा निहिते जंबूस्वाम्यादिको विनेयो बंधादिस्वरूपं विशिष्टं जिज्ञासुः पप्रच्छ किमाह किमुक्तवान्बंधनं
वीरस्तीर्थकरः किं वा जानन्नवगच्छन्बंधनं त्रोटयति ततो वा त्रुट्यतीति श्लोकार्थः स बंधनकर्मनिर्वर्तनाय यदाह चित्त
मंतमचित्तं वेत्यादि इदं बंधनं कर्म तद्धेतवो वाभिधीयंते तत्र न निदानमंतरेण निदानिनो जन्मेति निदानमेव दर्श

यति तत्रापि सर्वारंभाः कर्मोपादानरूपाः प्रायशः आत्मात्मीयग्रहोत्थाना इति कृत्वादौ परिग्रहमेव दर्शितवान् चित्तम
पर्यायो ज्ञानं तद्विद्यते यस्य तच्चित्तवत् द्विपदचतुष्पदादि ततोऽन्यदचित्तवत् कनकरजतादि तदुभयरूपमपि परिग्र
हं परिगृह्य स्वीकृत्य तृणतुषादिकमपि स्यार्थः अपि शब्दात्कस्मिंश्चिन्नाम परिग्रहं गृहीत्वा जीवस्याभिगमन परिण
मतिर्यावत् तदेवं स्वतः परिग्रहं परिगृह्यान्यान्वा परान् परिग्राहयति तथा परिगृह्णतो वाऽन्याननुज्ञाय दुःखमष्टप्रकारं कर्म तत्फलं -दुःखयतीति
वाऽसाताजन्यं तस्मान्न मुच्यत इति परिग्रहाग्रह एव परमार्थतोऽनर्थहेतुर्भवति तथा चोक्तं ममाहमिति चैष यावद
भिमानदाहज्वरः कृतांतमुखमेव तावदिति न प्रशमोपलब्धयः यदाः कुलस्वपिताम्भितैरप्यतापानुसर्वद्धैः परैरपक्षपः।
कृतोपि कथमप्यपाकुरुते तथाऽहि कस्यायतनं धृतिरपचयः संततिः प्रतीपो विविधवार्धिः पश्यन्मुहूर्तमदस्य न धनं ममास्य
कारिषु दुःखस्य कारणं सुखस्य प्रतिबंधनं पापस्य वासो निजः प्राज्ञस्यापि परिग्रहो ग्रह इव क्लेशाय नाशाय च तथा च प
रिग्रहेषु प्रसन्नचित्तकांक्षाशोको वा भ्रंशवर्धनमुपसंगिवारुकिरिस्यैवं परिग्रहेऽसति दुःखात्मकाद्बंधनान्न मुच्यत इति प
रिग्रहवतश्चावश्यंभाव्यारंभस्तस्मिंश्च प्राणातिपात इति सर्वाधिकमाह सयंतिवायए पाणे इत्यादि यदिवा प्रकारांतरेण -बीतप्रदेश-
बंधनमेवाह सयंतीत्यादि सपरिग्रहवानसंतुष्टोऽभूयस्तदार्जनपरः प्राणिनो ऽतिपातयेत्स कारितवद्धे बंधुपगतः स्वयमा
त्मना त्रिभ्यो मनोवाक्कायेभ्य आयुर्बलशरीरेभ्यो वा पातयंश्चाव्ययेत् प्राणान् प्राणिनः स्वकारणं प्राणानतिपातयेत
तानि तिसृणां प्राणी पंचेंद्रियाणि त्रिविधं बलं तेषु च्छ्वासनिःश्वासमथान्यदायुः प्राणादशैते भगवद्भिरुक्तास्तेषां
वियोजीकरणं तु हिंसा तथा। परिग्रहाग्रहीनकेवलं स्वतो व्यापादयत्यपरैरपि घातयति घ्नतश्चान्यान्व्यापादयतः समनुजानी
ते तदेवं कृतकारितानुमतिभिः प्राणोपमर्दनेनजन्मांतरशतानुगतं वैरं वर्धयतीति ततश्च दुःखपरंपरा

न्धनं बंधनात्मकत्वात्तद्धेति ज्ञात्वेति वाक्यशेषः पत्रच्छेदार्थयान्नपाबाद्यो पि बंधहेतवो दृष्टव्या इति बन्धनमेव २
मित्याह चित्तमित्यादि यस्मिन्नाद्दकद्दादौ कुलेजातो येर्वासद्धं पांसुक्रीडितैर्वयस्यैर्नार्यादिभिर्वासद्ध्धर्मवयेन
स्त्रिलेषु मातापित्रभ्रातृभगिनीभार्यावयस्यादिषु ममायमितिममत्ववान् स्त्रिहान्नलुप्यते विलुप्यते ममत्वजनितेनाष्ट
कर्मणा नारकतिर्यग्मनुष्यामरलक्षणे संसारे भ्रम्यमाणो बाध्यते पीड्यते कोसौ बालो ज्ञः सदसद्विवेकरहि
तत्वादन्येष्वन्येषु च मूर्छितो गृद्धो ध्यपपन्नो ममत्वबहुलद्धत्यर्थः पूर्वं तावन्मातापित्रोस्तदनु भार्यायां पुनः पुत्रा
दिस्नेहवानिति सांप्रतं यदुक्तं प्राक् किं वा जानन्बंधनं त्रोटयतीत्यस्य निर्वचनमाह वित्तमित्यादि वित्तं द्रव्यं तच्च स
चित्तमचित्तं वा तथा सोदर्याश्च भ्रातृभगिन्यादयः सर्वमप्येतद्धिरण्यादिकं संसारांतर्गतस्यासुमतो ऽतिकटुकां शा
रीरमानसां वेदनां समनुभवतो न त्राणाय रक्षणाय भवतीत्येतत्संख्याय ज्ञात्वा तथा जीवितं च प्राणिनां स्वल्प
मित्येतत्संख्याय ज्ञपरिज्ञया प्रत्याख्यानपरिज्ञया तु सचित्ताचित्तपरिग्रहं प्राणोपघातस्वजनस्नेहादीनि बंध
नस्थानानि प्रत्याख्याय कर्मणः सकाशात् त्रुट्यत्यपगच्छत्यसौ तुरवधारणे त्रुट्यत्येवेति यदिवा कर्मणो त्रि
ययासंयमानुष्ठानरूपया बंधनात्रुट्यति कर्मणः पृथग्भवतीत्यर्थः अध्ययनार्थाधिकाराभिहितत्वात्स्वसमय
प्रतिपादनानंतरं परसमयप्रतिपादनाभिसंबंधनार्थं एएगंथे विउक्कम्मेत्यादि एतान् पूर्वोक्तान् ग्रंथान् व्युत्क्रम्य परि
त्यज्य स्वरूचिविरचितार्थेषु ग्रंथेषु सिताः सक्ताः बद्धाः एके न सर्वे इत्यनेन बंधः ग्रंथातिक्रमश्च तेषां तद्ग्रंथार्थस्य
प्रमाणत्वं वदंतः श्रेयस्करत्वेनावायं मन्यमानाः सिताः तत्र यथा जीवास्तित्वे सति ज्ञानावरणीयादि कर्मबंधनं तस्य हेतवो मिथ्या
त्वाविरतिप्रमादादयः परिग्रहारंभादयश्च तत्त्रोटनं च सम्यग्दर्शनाद्युपायेन मोक्षसद्भावश्चेत्येवमादिकं त

देवमेके श्रमणाः शाक्यादयो बार्हस्पत्यमतानुसारिणश्च ब्राह्मणाः एतान् अर्हदुक्तान् ग्रंथानतिक्रम्य परमार्थमजाना
नाविविधमनेकप्रकारमुत्प्राबल्येन सिता बद्धाः स्वसमयाभिनिविष्टा सक्ता इत्यर्थः तत्र शाक्या एवं प्रतिपादयंति यथा
सुखदुःखेच्छाद्वेषज्ञानाधारभूतो नास्त्यात्मा कश्चित् किंतु विज्ञानमेवैकं विवर्तत इति क्षणिकाः सर्वसंस्का
रा इत्यादि तथा सांख्या एवं व्यवस्थिताः सत्वरजस्तमसां साम्यावस्था प्रकृतिः प्रकृतेर्महान् महतो ऽहंकारस्तस्माद्गणश्च
षोडशकस्तस्मादपि षोडशकात्पंचभ्यः पंचभूतानीत्येतच्च प्रकृष्यस्वरूपमित्यादि वैशेषिकाः पुनराहुः द्रव्यगुणक
र्मसामान्यविशेषसमवायाः षट्पदार्था इति तथा नैयायिकाः प्रमाणप्रमेयादीनां पदार्थानामव्ययव्यतिरेकपरिज्ञा
नान्निःश्रेयसाधिगम इति व्यवस्थिताः तथा मीमांसकाश्चोदनालक्षणो र्थो धर्मो न च सर्वज्ञः कश्चिद्विद्यते मुक्त्यभाव श्चे
त्येवमाश्रिताः चार्वाकास्त्वेवमभिहितवंतो यथा नास्तिकश्चित्परलोकयायी जीवः पंचभूतव्यतिरिक्तो जीवाख्यः पदार्थो
नापि पुण्यपापे स्त इत्यादि एवं चामीषां स्वैरिणां लोकायतिकाभिमानवाः मनुष्याः सक्ताः गृद्धा अध्युपपन्नाः कामेष्विच्छामदन
रूपेषु तथा चोचुः एतावानेव पुरुषो यावानिंद्रियगोचरः भद्रे वृकपदं पश्य यद्वदंत्यबहुश्रुताः पिब खाद च यद्भ
क्षितं न निवर्तते तीतं वरगात्रि तत्ते नहि भीरु गतं निवर्तते समुदयमात्रमिदं कलेवरं एवं ते तत्तीर्थांतरीयाः स्वसमयार्थ
वासितांतःकरणाः संतो भगवदर्हदुक्तं ग्रंथार्थमज्ञातपरमार्थाः समतिक्रम्य स्वकीयेषु ग्रंथेषु सिताः संबद्धाः कामेषु च
सक्ता इति स्थितं तत्र विशेषेण तत्रत्वकारएव चार्वाकमतमाश्रित्याह संतिपंचमहब्भूता इत्यादि संति विद्यंते महांति च तानि भू
तानि च महाभूतानि सर्वलोकव्यापित्वात् महत्वविशेषणं अनेन च भूताभाववादिनिराकरणं द्रष्टव्यं इहास्मिन्लोके
एकेषां भूतवादिनामाख्यातानि प्रतिपादितानि तत्तीर्थकृता तैर्वा स्वदर्शनाध्यायिभिः बार्हस्पत्यमतानुसारिभिराख्यातानि

१ स्वयमंगीकृतान्यन्येषां च प्रतिपादितानि तानि चामूनि तत्र पृथिवी कठिनरूपा आपो द्रवलक्षणाः तेजश्चोष्णरूपं वायु-
श्चलनलक्षणः आकाशं शुषिरलक्षणमिति स्थूलपंचमहाभूतानि तथा एतानि चांगियोगिनां प्रसिद्धत्वात् प्रत्यक्षप्रमाणा-
वसेयत्वान्न केनचिदप्यपह्नोतुं शक्यानि तत्र च सांख्याभिप्रायेण तान्यप्रमाणान्येव तथाहि सांख्यास्तावदेवं पुरु-
षः प्रकृतिश्च सत्त्वरजस्तमोरूपा प्रधानापरनाम्नी ततो बुद्धिरित्यर्थः महतोऽहंकारोऽहमिति प्रत्ययः तस्मादहंकारात् षोडशको ग-
णस्तत्र बुद्धिसंज्ञानि पंच स्पर्शनादीनि बुद्धीन्द्रियाणि वाक्पाणिपादपायूपस्थरूपाणि पंच कर्मेन्द्रियाणि एकादशं
मनः पंच तन्मात्राणि तत्र गंधरसरूपस्पर्शशब्दतन्मात्राख्यानि तत्र गंधतन्मात्रात्पृथिवी गंधतन्मात्रात्पृथिवी गंधर-
सरूपस्पर्शवती रसतन्मात्रादापो रसरूपस्पर्शवत्यो रूपतन्मात्रात्तेजो रूपस्पर्शवत् स्पर्शतन्मात्राद्वायुः स्पर्शवा-
न् शब्दतन्मात्रादाकाशं गंधरसरूपस्पर्शवर्जितमुत्पद्यत इति तथा वैशेषिकाश्चापि तान्यभिहितवंतस्तत्र पृ-
थिवीत्वयोगात् पृथिवी सा च परमाणुलक्षणा नित्या द्व्यणुकादिप्रक्रमनिष्पन्नकार्यरूपतया अनित्या च चतुर्दशगुणा
रूपरसगंधस्पर्शसंख्यापरिमाणपृथक्त्वसंयोगविभागपरत्वापरत्वगुरुत्वद्रवत्ववेगाख्यैः रूपैस्तथाप्त्वयोगादापः
ता अपि रूपरसस्पर्शसंख्यापरिमाणपृथक्त्वसंयोगविभागपरत्वापरत्वगुरुत्वस्वाभाविकद्रवत्वस्नेहवेगवत्त्वाच्चतुर्द-
शगुणास्तासां रूपं शुक्लमेव रसो मधुर एव स्पर्शः शीत एवेति तेजस्त्वाभिसंबंधात्तेजस्तच्च रूपस्पर्शसंख्यापरिमाणपृथक्त्वसंयोग-
विभागपरत्वापरत्वनैमित्तिकद्रवत्ववेगाख्यैरेकादशभिर्गुणैर्गुणवत् तस्य रूपं शुक्लं भास्वरं च स्पर्श उष्ण एवेति वायुत्वा-
भियोगाद्वायुः स चानुष्णाशीतस्पर्शसंख्यापरिमाणपृथक्त्वसंयोगविभागपरत्वापरत्ववेगाख्यैर्नवभिर्गुणैर्गुणवान् प्रति-
कंपनाद्यनुमेयः शीतस्पर्शलिंगः आकाशमिति पारिभाषिकी संज्ञा एकत्वात् शब्दसंख्यापरिमाणपृथक्त्वसंयोगवि-

भागशब्दाख्यैः षड्भिर्गुणैर्गुणवत् शब्दलिंगं चेत्येवमन्येऽपि वादिनिर्दिष्टप्रमाणावसेयानि किमिति लोकायतिकमतापेक्षयैव
भूतपंचकोपन्यास इष्यते सांख्यादिनिर्दिष्टप्रधानाहंकारादिकं तथा कालदिगात्मादिकं चान्यदपि वस्तुजातमस्य
पि यत्ते लोकायतिकैर्भूतपंचकव्यतिरिक्तं नात्मादिकं किंचिदभ्युपगम्यते इत्यतस्तन्मताश्रयणेनैव तत्रार्थवत्ता-
ख्यातमिति यद्येवं तत्तथाप्यत्रार्थे तन्मात्र एवं च मद्भूयाद्यत्याभिलोकः एतान्यनंतरोक्तानि पृथिव्यादीनि पंच महाभू-
तानि यानि तेभ्यः कायाकारपरिणतेभ्यः एकः कश्चिच्चिद्रूपो भूतव्यतिरिक्तः आत्मा नास्ति न भूतेभ्योऽतिरिक्तोऽप-
रः कश्चित्परपरिकल्पितः परलोकयायी कश्चन स्वर्गापवर्गादिलक्षणो जीवाख्यः पदार्थोऽस्तीत्येवमस्माद्वंतस्ते तथाहि प्रत्यक्षप्रमा-
णीयंति न पृथिव्यादिव्यतिरिक्त आत्मास्तित्वग्राहकप्रमाणं नावाप्रमाणं चापि प्रत्यक्षमेवं नानुमानादिकं सर्वेन्द्रियेणा-
सार्द्धं साक्षादर्थस्य संबंधाभावान्नियोरसंभवः स तु व्याप्तिसंबंधे सति संभवी वाधसंभावतज्ञ्जणेनैव दूषितं स्यादि-
ति सर्वत्रानाश्वासः तथा चोक्तं हस्तस्पर्शादिनांधेन विषमे पथि धावता अनुमानप्रधानेन विनिपातो न दुर्लभः आगमा-
नां चोपलक्षणमागमादीनामपि साक्षादर्थसंबंधाभावाद्धस्तस्पर्शेन दूषितत्वादिति तस्मात्प्रत्यक्षमेवैकं प्रमाणं तेन च
भूतव्यतिरिक्तस्यात्मनोऽग्रहणं यच्च चैतन्यं तेषूपलभ्यते तद्भूतेष्वेव कायाकारपरिणतेष्वभिव्यज्यते मद्यांगेषु म-
दशक्तिवदिति तस्मान्न भूतव्यतिरिक्तं चैतन्यं तत्कार्यत्वात् घटादिवदिति तदेवं तद्व्यतिरिक्तस्यात्मनो-
ऽभावादत एव चैतन्याभिव्यक्तिर्जलबुद्बुदवदभिव्यक्तिवदेकेषां लोकायतिकानामाकाशस्यापि भूत-
त्वाभ्युपगमात् भूतपंचकोपन्यासो न दोषायेति तद्व्यतिरिक्तोऽपरः कश्चिदात्माख्यः पदार्थो न विद्यते
कथं तर्हि मृतोऽसौ इति व्यपदेश इत्याशंक्याह अथैषां कायाकारपरिणतौ चैतन्याभिव्यक्तौ सत्यां तदूर्ध्वं तेषामन्यतमस्य
=भूतानां नाशे=

विनाशे सत्यपगमे वायोस्तेजसो शोषं योर्वद्धिद्विनो देवदत्तास्यस्य विनाशो प्राणो न भवति तस्मात् तद्विलक्षणं चेतनः
प्रवर्तते न च तत्कार्यं विपरीतम् इति चेत् तामसिरिक्तं चेतन्यवादि दूषणपक्ष इति निर्युक्तिकत्वात् पंच
भूतसंयोगजत्वादि पंचानां पृथिव्यादीनां भूतानां संयोगिकाकारपरिणामे चैतन्यादिकः पञ्चक्रम
णादिकल्पकणो न भवती विशतिशाल्मत्यांदय पाकात् दृष्टांश तत्संयोगे चैतन्यमभिव्यज्यते
चार्वाकः पृष्टव्यः यदि तत्भूतानां संयोगे चैतन्यमभिव्यज्यते तत्किं तेषां संयोगो पि स्वातंत्र्य एवाहो स्वित्परस्पराणे
क्ष्यापारतंत्र्ये इति किंचातः न तावत्स्वातंत्र्ये यतस्मात् लक्षणानि चैतन्यादन्यो लक्षणा भूतान्यन्यगुणा
न तथा ह्याधारकाविलक्षणा पृथिवी द्रवलक्षणा आपः पक्तिलक्षणं तेजः चलनलक्षणो वायुः अवकाशदानगुणमाका
शमिति पृथिव्यादीनामेकैकपरिहार्यान्यलक्षणोऽपि चैतन्यादि तिर्यक् पृथिव्यादीन्य
लक्षणानि द्वितीयविकल्पे चेतन्यलक्षणोऽसौ पृथिव्यादीनामन्यलक्षणानां सतां चेतन्यलक्षणस्य
पृथिव्यादीनामेकस्य भावान्न तत्समुदाये चैतन्याख्यो लक्षणः सिद्ध्यतीति योगस्य भूतसमुदायः स्यात्
मिश्रितो पादीयते न तस्य चैतन्याख्यो लक्षणोऽस्तीति साधर्म्यः पृथिव्यादीनामन्यलक्षणत्वात् अन्यलक्षणानां समु
दायस्तत्र तत्रापूर्वलक्षणोत्पत्तिर्भवति यथा सिकतासमुदाये स्निग्धगुणस्य तैलस्य वा घटपटसमुदाये वा १२
स्तंभाद्याविर्भाव इति इत्यपेक्षा कार्ये चैतन्यं तदात्मगुणो न विद्यति भूतानामिति अस्मिन्नेव समाधेः एवं तर माह पं
चेंद्रियगणो पि पंचचतानि स्पर्शनरसनघ्राणचक्षुःश्रोत्रात्मानींद्रियाणि तेषां स्वात्मत्वकाराणां च चैतन्यगुणा
भावात् भूतसमुदाये चैतन्यमित्यनवस्थं लोकायतिकानां उपस्पृष्टरूपादीनींद्रियाणि चेतनाव

यानि स्वानात्मकपादानकारणानि तेषामपि भूतसमुदाये चैतन्यमिति इंद्रियाणां तथा हि श्रोत्रेंद्रिय
स्याकाशं गुणात्मकत्वात् घ्राणेंद्रियस्य पृथिवी तदात्मकत्वात् चक्षुरिंद्रियस्य तेजस्तद्रूपत्वात् एवं रसनेंद्रियस्यापः स्प
र्शनेंद्रियस्य वायुरिति ननु इंद्रियाण्युपलब्धिमंति तत्कारणभावात् यद्यद्भेतनकारणं तत्तच्चेत
नं यथा घटपटादीन्येवमपि भूतसमुदाये चैतन्याभाव एव साधितो भवति उत्तर माह गुण
इंद्रियाणि प्रत्येकं भूतात्मकानि तान्येकापरस्परं प्रत्येकं स्वविषयग्रहणं विषाय
इंद्रियज्ञातमन्यदिंद्रियं जानातीत्यतो मया पंचापि विषयाः संकलनात्मकोऽन्यो
तस्मादेकैनैव चैतन्यं न भूतसमुदाय
तस्यात्मनश्चेंद्रियाणां प्रत्येकविषयग्राहित्वेन संकलनात्मकत्वाभावात्
संयोगपारतं
त्र्यपक्षमपि भूतानामिव समुदितानां चैतन्याख्यो धर्मः संयोगवशात् आविर्भवति
६
संयोगः
संयोगारंभ
स्थानाभिकसंयोग तनीयं किंभूतानि प्रत्येकं चेतनानि चेतनानि वा तत्र इंद्रियानि

समुदायस्य पंचप्रकारस्यैतन्यापत्तिर्भूतेषु नानि समस्तो को वा वा न स्यात् यत्र प्रत्येकमविद्यमानं तत्समुदायेनवद्धुपलभ्यते
त्यिकताफलेतलवदित्यादिना यदप्यत्र पूर्वोक्तं यथा मद्यांगेष्वविद्यमानापि प्रत्येकं मदशक्तिः समुदाये प्रादुर्भवतीति तद्
प्ययुक्तं यतः मद्यांगेषु किं गुडादिषु यथा वयावतीव्रा किं कपलभ्यते तथा किं एवं भूतान्यपनयनस्यामर्थ्यं प्रतिजननस्यामर्थ्यं
वादकस्य ... पनयनस्य [illegible] र्थमित्यादितेति भूतानां च प्रत्येकं चैतन्यानुपलक्षणादिदृष्टांतदार्ष्टांतिकयोः साम्यं किं च यच्चैत
न्यान्यपामि मरणाभावो भूतकायेपि पृथ्व्यादीनां भूतानां सद्भावात् तत्र चैतन्यमिति तत्र भूतकाये वायोरग्नेर्जलवायोरभावात् मर
णस्याभावप्रसंगः ... तस्याभावेपि घटादिभूतकाये वायो कोपलब्धेर्न वायोरभावः कोप्यस्य च पक्षिस्थकायस्य दर्शनान्मेरि
त्तिस्थानस्य कश्चिद्वायुविशेषो निर्गतः तो ऽपगतः इति मतिरियं चेज्जीव एव नामांतरेणोक्तः प्रागतीतः भवति किं च विदेत
त् यथा भूतसमुदायमात्रेण चैतन्याविर्भावः पृथिव्यादिष्वेकत्रस्यापि तथापि चैतन्यानुपलब्धेः प्रकारपरिणतेऽभ्युपगमात्
दन्यक्तिरिष्यते तदपि न ... तिमायांपमस्तद्भूतस्य ... पिजडत्वमेवोपलभ्यते तदेवमन्वयव्यतिरेकाभ्या
मालोच्यमानो नायं चैतन्याख्यो गुणो भूतानां संभवति स्वकपलभ्यते चायं शरीरे तस्मात्पारिशेष्यात् जीवस्यैवायं जैनतं
मिति स्वदर्शनपक्षपातं विहाय अंगीक्रियतामिति यच्चोक्तं प्रागेन पृथिव्यादिव्यतिरिक्त आत्मा नास्ति ग्राहकप्रमाणाभावा
त् प्रमाणं चात्र प्रत्यक्षमेवैकमित्यादि तत्प्रतिविधीयते यत्तावदुक्तं प्रत्यक्षमेवैकं प्रमाणं नानुमानादि कमित्येतदनुपपन्नं १२
त् गुरोर्वचनमात्रव्यवहारः अविसंवादकं प्रमाणमिति लक्षणं प्रत्यक्षस्य प्रामाण्यमेवं प्रकटावस्थापयति कश्चित् प्रत्यक्षव्यक्तीर्धर्मि
पादाय प्रमाणयति प्रमाणमेतान्यविसंवादकत्वात् अनुभूतप्रत्यक्षव्यक्तिवत् तानि च प्रत्यक्षव्यक्तिः ... नित्यचं
वदितानि परं प्रत्यवहारयितुमयमीशस्तासां स्वसंविदितत्वात् अनुमानमपि प्रत्यक्षस्य प्रामाण्यानुमानं प्रमाणमित्युपगमेनैवानु

मानमितरायं चार्वाकः कथं नोन्मत्तः स्यादेवं समीतरप्रामाण्यं प्रतिपादयेत् ... नानुमानं प्रमाणं विसंवादकत्वादनुक्तानु
मानवत् किं च दितरेषामनुमानमप्रमाणमिति तदुच्यते तदप्युक्तं यतस्तत्परप्रसिद्धमनुमानं भवतः प्रमाणमप्रमाणं वा प्रमा
णं चेत्कथमनुमानमप्रमाणमित्युच्यते अथाप्रमाणं कथमप्रमाणेन सता तेन परः प्रत्याय्यते परेणास्य प्रामाण्येनाभ्युपगता
दिति चेन्न ... यदि नाम परो मोहादप्रमाणमेव प्रमाणमित्यध्यवस्यति किं भवतापि तथैव ... नापि तेनैव ... प्रति
पाद्यते ... जडमेव विषमन्यते किं तत्समारोपितकामिनापि ... एवदीयते तदेवं प्रत्यक्षानुमानयोः प्रामाण्याप्रा २
माण्ये व्यवस्थापयतो भवतो ... अनुमानस्य प्रामाण्यं तथा स्वर्गापवर्गादिवस्तूनः प्रतिषेधं कर्तुं न शक्नुयात्
केन प्रमाणेन करोति न तावत्प्रत्यक्षेण प्रतिषेधः कर्तुं पार्यते ... प्रत्यक्षं प्रवर्तमानं वा ... निषेधं विदध्यान्निवर्तमानं
वा न तावत्प्रवर्तमानं तस्य भावविषयत्वात् ... निवर्तमानं यत् ... नास्ति तेन प्रतिषिद्धरित्यसंगतं यथा ... व्याप
कविनिवृत्तौ व्याप्यस्यापि निवृत्तिः स्यात् ... न चार्वाकदृष्टिः प्रत्यक्षेण ... तस्मात् प्रत्यक्षविनिवृ
त्तौ पदार्थव्याहतिरिति तदेवं स्वर्गादेः प्रतिषेधं कर्तुं चार्वाकेण ... प्रमाणांतरमभ्युपगंतव्यं ... विज्ञानस्य
ष्टभावस्य ... प्रमाणांतरमभ्युपगतमन्यथा कथं परावबोधाय शास्त्रप्रणयनमकार्षीः ... प्रसंगेन
देवं प्रत्यक्षादन्यदपि प्रमाणमस्ति तेनात्मा सेत्स्यति किं च ... उक्तं चैतन्यात्मा साधारणगुणोपलब्धेः
रिंद्रियमत्र वक्तुरिंद्रियं ... उपलभ्यते ... असाधारणरूपविज्ञानं ... नुमीयते तथात्मापि
पृथिव्याद्यसाधारणचैतन्यगुणोपलब्धेरस्तीत्यनुमीयते चैतन्यं च तस्यासाधारणो गुणस्तेन पृथिव्यादिभूतसमुदायेऽ
न्वयव्यतिरेकाभ्यां ... मूर्तात्मा ... इंद्रियोपलब्धिः ... प्रत्यक्षस्य भावात् पंचभ्योऽन्यो ...

१ संकलनाविधायकं देवदत्तवत् तथा त्वमर्थ [illegible] इन्द्रियाणि तद्विगमेपि तदुपलब्धार्थस्मरणात् गवाक्षोपरमेपि तद्
ष्टोपलब्धार्थस्मर्तृदेवदत्तवत् तथार्थापत्त्या आत्मास्तीत्यवसीयते तथाहि सत्यपि पृथिव्यादिभूतसमुदाये लेप्यकर्म
४५५४ णो देवदत्तवत् विशिष्टचेष्टादिक्रियाणां सद्भावः [illegible] सामर्थ्यादवसीयते अस्ति भूतातिरिक्तः कश्चित् [illegible]
ष्टादीनां क्रियाणां समवायिकारणं पदार्थः स चात्मेति [illegible] प्रमाणाविषयत्वं [illegible]
१८ [illegible] प्रमाणपञ्चकविषयत्वं [illegible] यथा [illegible]
स्तित्वमवसेयं [illegible] प्रमाणः [illegible] प्रमाणविंतया [illegible] प्रमाणषट्
प्रु न प्रत्यक्षेणैवात्मास्तीत्यवसीयते [illegible] ज्ञानस्य प्रत्यक्षत्वात् ज्ञानगुणस्य [illegible] प्रत्यक्ष एवात्मा
[illegible] प्रत्यक्षश्चैव घटादि प्रत्यक्षवत् तथा [illegible] सुखमहं दुःखी [illegible] प्रत्यय [illegible] प्रत्य
यस्य [illegible] ममेदं शरीरं [illegible] शरीरात् [illegible] निर्देशात् [illegible] १
व सिद्धा [illegible] इति तथा [illegible] चैतन्यं [illegible] कार्यं [illegible] घटादिवत् [illegible]
त् तथाहि [illegible] भूतानां कार्यं चैतन्यं [illegible] भूतकार्यं चैतन्ये संकलना [illegible] १२
न तो [illegible] व्यतिरिक्तो ज्ञाता [illegible] किं ज्ञाता [illegible] ज्ञाता [illegible]
नादेव सर्वसंकलनाप्रत्ययादिकं [illegible] किमात्मनां [illegible] कल्पनेति तथाहि [illegible] १
याकारपरिणतैः [illegible] क्रियाः [illegible] संकलनाप्रत्ययो [illegible]
त तदेवमवस्थिते किमात्मनां [illegible] कल्पितेन [illegible] संकलनाप्रत्ययो घटते [illegible]

प्रादिप्रत्येकमिन्द्रियैः स्वविषयग्रहणेसति परविषयेषु [illegible] परिच्छिन्नसाधारण यथा पंचापि विषयाः परिच्छिन्नाः [illegible]
[illegible] संकलनाप्रत्ययस्याभाव इति [illegible] विज्ञानमेकमस्तीति [illegible] आत्मनः [illegible] नयज्ञाना
[illegible] सर्वव्यापी [illegible]
[illegible] शरीरव्यापित्वात् [illegible] व्यापित्वे [illegible] गुण
त्वात् तस्मात् [illegible] शरीरव्यापीति [illegible] आदिकर्मसंबन्धस्य [illegible] सांसारिकस्यात्मनः [illegible]
[illegible] कर्मणा संबन्धेन [illegible] कर्मसंबन्ध [illegible] इन्द्रियाणि [illegible] पंचेन्द्रियपर्य १
[illegible] एकान्तनित्य [illegible]
क तिर्यग्मनुष्यामरगतिपरिणामाभावः [illegible] अनित्यस्य [illegible] संयोगे [illegible]
कार [illegible] नैव [illegible] पृथ्वी [illegible]
४१११४ [illegible] पृथिवीसमुदायः पृथिव्याधारस्तुपः पृथिवीस्तूपः पृथिवी [illegible] अवयवी [illegible]
को [illegible] पर्वत [illegible] १
[illegible] पृथिवीत [illegible] परमाणुर्वर्ण [illegible] १
[illegible] ज्ञानपिंडः पृथिव्यादि [illegible] एवात्मनः [illegible] [illegible]
नवति [illegible] एक एव हि भूतात्मा भूते भूते व्यवस्थितः एकधा बहुधा चैव दृश्यते जलचंद्रवत् [illegible]
[illegible] इति यदेजति यन्नैजति यद्दूरे यदन्तिके [illegible] सर्वस्यास्य बाह्यतः [illegible]

तथाह: [illegible] एकमेवेत्यादि एवमित्यनंतरोक्ताबाहुर्वादीपञ्चदर्शनं एके केचन [illegible] कारणवादिनोऽजू
वि ह्यतिपादयंति किंभूतास्त [illegible] [illegible] आत्मवाद [illegible] विकला: संदर्भवते पांभुक्ति विकलत्वाद्देतपक्षसमाश्रय
णात् तथाहि यथैक एवात्मास्यात् [illegible] [illegible] एको केवल [illegible] १
रिणामपरिनिमित्तस्थावरका: [illegible] [illegible] समारंभे: [illegible] पादा [illegible] प्रत
तिरूप [illegible] फलं [illegible] [illegible] नारकादिकं नियद्धतीति [illegible] २
रिरस्य [illegible] निय: [illegible] [illegible] [illegible] तत्प्यादपिविकं [illegible]
कर्मणि [illegible] [illegible] [illegible] बंध: स्याद् [illegible] [illegible] विनेवं तदेवं [illegible] तथाहि यएवक
श्चित् [illegible] सएव [illegible] [illegible] नात्मन [illegible] २
[illegible] विवेका [illegible] [illegible] इति [illegible] [illegible] दि [illegible]
[illegible] [illegible] पृथिव्यादीनां [illegible] कारणपरिणतानां [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] नो [illegible]
[illegible] पंचेंद्रिय [illegible] [illegible] [illegible] जानातीत्येतदपि १४
तस्मादेक एवात्मा [illegible] [illegible] शरीरत्वादि [illegible] [illegible] इत्यादि [illegible] शरीरत्वा
[illegible] [illegible] भूतेभ्य: कायाकारपरिणतेभ्य [illegible] उत्पद्यते [illegible] [illegible] शरीरं प्रति
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] पंडिता: [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] एवात्मा सर्वव्यापि [illegible] [illegible] पंडिता [illegible] [illegible] शरीरं [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] शरीरं विद्यंते [illegible] तथाहि कायाकारपरिणतेषु [illegible] [illegible]
समुदाय [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] तदेव [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] संति विद्यंते परलोकगा [illegible] शरीराद्भिन्ना: स्वकर्मफलभोक्तार: कश्चिदात्मा [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] नविद्यंते त
[illegible] विद्यंते [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] भूतवादिनो [illegible]
[illegible] शरीरत्वादिन: [illegible] [illegible] भूतवादिनो [illegible] कायाकारपरिणतानि [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] कायाकारपरिणतेभ्यो भूतेभ्य [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] एवं
[illegible] धर्मिणो [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] आत्मनो धर्मिणो [illegible] [illegible] परलोक [illegible] लोको यत्र [illegible]
[illegible] [illegible] कारणभावं [illegible] शरीरस्य कायस्य विनाशे [illegible] विनाशो [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] शरीरं [illegible] [illegible] परलोकं [illegible] [illegible] धर्मिण: [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
केणनापर: कश्चिद्विद्यते [illegible] भूतव्यतिरेकेणनापर: कश्चिदात्मेति [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

यमाणे वंगौत्रपि च सर्वैनांतः कश्चिदस्मातेऽस्येवं तत्समुदायो विवटति यतिताव मात्रं विज्ञायनांतः सास्तूतः कश्चि
दात्मास्व्यः पदार्थ उपलभ्यते यथा वा ज्ञातं तत्प्रमाणमेतद्रूपमपि चक्षुर्बुद्धिमुत्पादयत्येवं तत्समुदायोपि विशिष्टं
बोधे तो जीव इत्यतिबुत्पादयतीति यथा वस्त्रमेव हिर्बुर्वाकारतया विज्ञानमुत्पादयति अंतरेणैव वा [illegible]
स्मान मंतरेण तद्विज्ञानं तत्समुदाये प्रादुर्भवतीति तथा [illegible] दर्शं स्वच्छ [illegible] विविक्तो बहिः [illegible]
द्युतेन [illegible] तथा [illegible] मलापरिस्पंदमाना परीव यो जलाकारं विज्ञानमुत्पादयं स्य [illegible] पिंगं घर्षन
गरादयः स्वस्वरूपेण तथा भूतान्यपि तथा [illegible] तथा मापि भूतासमुदायाकारपरिणतोमस्तां [illegible] लेवत
या जातिं समुत्पादयतीत्यनीषां [illegible] प्रतिपादकानि किं विज्ञाणि [illegible] अस्मादि [illegible] विरंत
नटीका [illegible] लिंगितानीति [illegible] तद्व्यतिरिक्तः कश्चिदात्मा न विद्यते तत्कृतेव [illegible] नत कथ
मितथदे विज्ञं घटते [illegible] कश्चिदी [illegible] परो [illegible] स्वः सम्यगोऽपरि [illegible] कर्त्तास्स्वरूपो [illegible] मीस्येवं
कारा विचित्रता किं निबंधनेत्यर्थ्यते [illegible] प्रतिमास्रूपं निष्पाद्यते [illegible] सर्व
[illegible] न भवति स्वरूपात्मो [illegible] कार्यते नवतयोः पाणा
पिंडयोः [illegible] विशेषः स्येवं स्वभावाजगत्वैचित्र्यं तथा [illegible] कंटकस्य चतीक्ष्णत्वं १५
मयूरस्य [illegible] विचित्रता [illegible] स्वभावेन भवंतीति [illegible] कारक [illegible]
[illegible] कर्मनिति स्वतंत्र कर्मणि धीयते [illegible] कर्तृत्वपुपपत्तिरत एवं
तोः कारयितृत्वमप्यात्मनो नोपपन्नमिति द्वितीयश्च [illegible] कर्तृत्वनिषेधको द्वितीयः समुदायार्थः [illegible]

नस्वयं क्रियायां प्रवर्त्तितान्यं प्रवर्त्तयति [illegible] क्रियां करोति [illegible] द्रव्यापि न [illegible] करोति [illegible]
मन क्रियाकर्तृत्वं तस्य [illegible] सर्वगतत्वाविद्यतिति सर्वपरिस्पंदादिकं देशाद्देशांतर [illegible] क्रियां कर्त
[illegible] विद्यते सर्वव्यापि [illegible] क्रियत्वमिति [illegible] कर्मणि [illegible]
[illegible] इति एवमनेन प्रकारेणात्मा [illegible] कारक इति ते सांख्यास्तु [illegible] तेषां तः सांख्या एवं [illegible]
[illegible] स्तेन तीव्रो [illegible] प्रतिपादयंति यथा [illegible] करोति [illegible] तथा बुद्ध्यध्यवसितमर्थं [illegible]
[illegible] कारकवादिमतमिति [illegible] कारकवादिनो मतं निराधिकारादुपे [illegible] २
[illegible] तिरिक्तात्मवादिनमतमिति [illegible] व्यतिरिक्तमात्मानमभ्युपगतवं [illegible] कियंते सर्वेस्त्वा [illegible] २
[illegible] शरीरमादिमत्प्रतिनियताकार
[illegible] प्रतिनियताकारं [illegible] विद्यमानकर्तृकं [illegible] विद्यमानकर्तृकं [illegible] प्रतिनियताकारमपि न
[illegible] प्रतिनियताकारस्य [illegible] विनिष्टं [illegible] मिति [illegible]
तथा विद्यमानाधिष्ठातृकाणींद्रियाणि करणत्वात् [illegible] करणं तद्विद्यमानाधिष्ठातृकं [illegible] इति [illegible]
[illegible] करणत्वादुपपत्तिरंकर्त्तां [illegible] भिन्न [illegible] सदा विद्यमानानुग्राहकमिदमिंद्रियविषयकदंब
कं [illegible] विद्यमानत्वं [illegible] कोट्टोष्या [illegible] दंसकायः पिंड [illegible]
[illegible] यस्कार [illegible] इयः करणौ [illegible] ग्राहकः [illegible] तथा विद्यमान [illegible] कमिदं शरीरं [illegible]
[illegible] नादिवत् [illegible] मूर्त्तानि [illegible] स्यादिति धर्मविशेष [illegible] विपरीतसाधनत्वेन [illegible]

१ ध्वांकानविधेया संसारिणआत्मनः कर्मणामदृष्टस्योत्पातुबंधतः कथंचिन्मूर्त्तत्वात्सकपाणादिरिति तथा[illegible]कं नास्तिसचअपथा
तक इति तदप्ययुक्तं यतस्तत्र ह्यतैबालकस्यस्तनाभिलाषः सोन्याभिलाषपूर्वकः अभिलाषत्वात् कुमाराभिलाषवत्तथा २
तविज्ञानमन्यविज्ञानपूर्वकं विज्ञानत्वात् कुमारविज्ञानवत् तथाविनष्टत्ह्यतैबालकोपिआवत्समएवायंस्तन इत्येवं नावधा
रति तावन्नोपरतश्चदितोपुरवमर्पयति स्तनस्यपतोऽस्तिबालकेविनष्टानैतैः समान्यविज्ञानपूर्वकस्तनान्यादिज्ञानंतस्माद
स्तित्वमपरिभाविक इति तथायदनिहितं विज्ञानघनएवैतेभ्यः भूतेभ्यः समुत्थायतान्येवानुविनश्यतीति तत्रापरमार्थो विज्ञा २
नघनो [illegible] विज्ञानपिंडआत्मानूतेभ्यउत्थायेतिशास्त्रनकर्मविपाकभाविधकाआकारपरिणतेन्रूतत्समुदायेतद्द्वारेण
स्वकर्मफलमनुभूयअनंतरछिनाशेआत्मापितद्धेतैनाकारेणविनश्यापरपर्यायांतरेणोत्पद्यते नतत्सैवमह विनश्य
तीति तदयुक्तं सांधर्मिणोनावाद्धर्मयोः पुण्यपापयोरस्तावदिति तदप्यसमीचीनंयतोधर्मीतावदनंतरोक्तयुक्तिकदंबके
नव्यापितस्तत्सिद्धोचतद्धर्मयोः पुण्यपापयोरपिसिद्धिरवसेया जगद्वैचित्र्यदर्शनात्[illegible]त्वं नावमास्थितोपलक्षकत्वेऽथांतरे
णोपन्यस्तंतदपितज्ञोक्त कर्मवशादेवंतथास्वभाविद्धमितितद्विकारः पुण्यापुण्यमनांसंभवतिअपिनद्धवः कदलीस्तंभादयो २
इत्यतान्मात्मनः कर्मावसाधनायोपन्यस्तासोप्यनिहितनीत्यात्मनोपृतव्यतिरिक्तस्यपरलोकयायिनः सास्तवस्त्वमपाधि
ता केवलंनवंतीवाबालतांधरमापयंतीत्यलमतिप्रसंगेनप्रपंचस्वत्वंविद्वियतेधुनेति तदिदं नितांतव्यतिरिक्तात्मनि कर्म १६
चादिनांयोयंलोकव्यवहारतिकसंसारोनवान्नवांतरगालितलक्षणः[illegible]तः सन्मार्गकर्मकरूपमंतवन्त्वस्त्वदाग्रहा।
वगत्याजगद्वैचित्र्यलक्षणश्चएवंतृतोलोकस्तेषांकृतोनवेतकयोपपद्यते घटते आत्मनोनुकूलपारम[illegible]कर्मपर्यायाः
तेचनास्तिकाः परलोकयायिजीवानुस्पगमेन पुण्यपापयोधर्मानवमाश्रित्यधर्मंवनकारिणोऽज्ञान[illegible]सकाश्य

तत्कम्यत्र मोक्षांति तस्योविज्ञानावरणादिरूपंमद्भतरंतमः संविवंतीसकलंभवतीति यदिवातमइवतमोऽःखसमुद्घातेनसदसद्विवे
कप्रध्वंसित्वात्तनास्वानंतस्मादेवंन्रूतान्नमसः परतरंतमोयांति सप्तमनरकपृथिव्यांरौरवमहारौरवकालमहाकालाप्रतिष्ठानाख्ये
नरकावासेयांतीत्यर्थः किंभितियततस्तेमंदाजडाः सर्वमित्यविद्युक्तस्यपतेमात्मन्युपदनितिनिवैज्ञानवनागमाभित्यज्ञाएफपम
र्ककारिणोविवेकिजननिंदितेआरंनेआपारिनिश्चयेननितरांवाश्रिता: संबद्धाःपुण्यपापयोरभावद्दत्यमित्यपरलोकनिरपेक्ष
तयाप्रतिभिसाइति तथातत्रैवतत्त्वरीयाद्वमतंनिर्युक्तिकारोपिनियुविकलिरत्ह पंचस्यमित्यादि गाथापाद्वयवापिसंप्रत्यम
कारकवादिमतमाभ्रस्यायमनंतरश्लोकोऽन्योपिआरन्यायतेयतएतेनकारकवादिनआत्मनोमूर्त्तत्वनित्यत्वसर्वव्यापि
त्वादोदेत्वाविनिःकियेत्तस्यात्मनुपुक्ततातुत्पन्नास्तिरैकस्वनावेकूटः कस्माद्धेतोःस्यात्मकर्तृत्वविकृतत्वस्याविसर्पः त
स्माद्द्देहात्मधर्मपात्मयोज्ञानदूपानिसमांतरंनिरुपंथ्यतनास्त्वादंयांति किंभुतियतोमंदाजडाःज्ञाएफपूंकारकारंलनि १६५
श्रिताश्चतेइतिअन्यनिर्युक्तिकारोपरीकवादिमत निराकरणार्थमाह केयीएइत्यादि आत्मनोकर्तृत्वावक्तंनास्तित्व
त्वाकृतं कोवेदयते सत्रभिः कियत्वेवेदनक्रियापिनघटांऽमंवति सकलकृतनपगुन्नूयोतेरपारलत्व कृतागमकृतनाश
पत्तिः स्पात्तसदैकरूपाततकेनसर्वप्राणिगणोभः रिवतःस्यान्तएपेनवकरवीस्याहिति नचैतद्दष्टमिष्टंवातथात्म्यापिवा
न्नित्यवाद्यात्मनः पंचधापंचप्रकारानारकतिर्यग्मनुष्यामरमोक्षलक्षणाचगतिर्नविद्यतनसदाचं तंचतानांस्थानांकाधाय
वीवरधरणशिखमुंडमुंडनदंडधरणादिरूपोजिवपंचरात्रीपदेशानुसारयमनियमाद्यनुष्टानं तथा पंचविंशतितत्त्वपरि
ज्ञानाभ्यासरतः जटीमुंडीशिखीवापिमुच्यतेनात्रसंशयः इत्यादि सर्वमपार्थकमाप्नोति तथादेवमनुष्यादिगत्याग
तीनामभावात्सर्वव्यापित्वादात्मनस्तथानित्यत्वाच्चविस्मरणाभावाच्चातिस्मरणादिकावकियानोपपद्यते अकर्तृ प्रवि

×विशेष×

१ ह्णात्मकत्वेति करोतित्व[illegible]पुंक्त इति तु जि क्रियायां समाप्तितां सा पिन[illegible]तितस्मा पि क्रियाया [illegible] दितं [illegible]
तबिंबोदयचायेन[illegible] इति चोदतं तु निरंतरा: [illegible] इत्येवं ति [illegible] प्रतिबिंबोदयस्य पिच क्रिया विरो[illegible]
[illegible] देवव धानित्येवा विकारिण्यात्मनि प्रतिबिंबोदयस्य नावाह्य किं विदेतदितिं [illegible] तु जि क्रिया मात्रेण जति बिंबोव
यमात्रेण [illegible] आत्मानं क्रिय[illegible] पिन तावत्सा [illegible]नि: सक्रियत्वमिष्यते किं [illegible] समस्त क्रियावच्छेयती।
[illegible] निर्युक्ति [illegible] फलेत्यादि [illegible] फलत्वं [illegible] माना वेमा ध्येदेव[illegible] विनि [illegible] यदेव फलत्वं [illegible]
देवक्र नान्य[illegible] भाव: एवमात्मनोपि क[illegible] वस्तावायं य[illegible] पिक घं विनि क्रियत्वं [illegible] पिनैतावता सोनि: कि
य इति [illegible] तथास्तीक फलत्वमपि [illegible] नावस्ता ध्यानायास्त्वं स्वल्प फलोपि हि पन्न [illegible] व्यपदेशान १
[illegible] एवमात्मापि स्व[illegible] क्रियापि क्रियावानेव कदाचिदेवा न निर्वर्ततो [illegible] लोक क्रियो नि: क्रिय एवयं धेक क १
[illegible] धनी न धनिच मास्कं इत्येव मात्मापि स्व[illegible] क्रियत्वात् क्रियत्व इत्येवं [illegible] पवाद: यतोऽयं [illegible] नित्य [illegible]
[illegible] पेक्ष्य [illegible] समस्त [illegible] पेक्ष्या [illegible] तद्व्यपदेश: पक्ष: तथा सिद्धसा [illegible] स्वादि [illegible] कथाया
[illegible] एव सोऽयं समस्त [illegible] पेक्ष्या सद्साधुयतोन्यान् जस्ती [illegible] कार्यापण धनी धनवानित्यस्य [illegible]×
[illegible] पि विशि[illegible] पत [illegible] क्रियापेक्षया [illegible] क्रियो[illegible] नका धि[illegible] सामान्यापेक्षयात्र कि १७
या वाने वेत्य [illegible] नएवमुनि[illegible] ताकाल फल [illegible] पि[illegible] नाव[illegible] क [illegible] एवम
[illegible] लोक [illegible] पि दे[illegible] नावंन साध्यत: [illegible] नैव[illegible] क योजनाकार्येति [illegible]
दिमवं [illegible] पक्ष यि[illegible] सांसीत्यादि संति विद्यां [illegible] ता नि [illegible] दीनि [illegible] संसारे एकौ वेदवाधि

सांख्या नां [illegible] विकाणां च एतदारभ्य तमारभ्यातात्रिवा [illegible] ता नि [illegible] एवमा[illegible] सर्व तोय [illegible] निक्ष।
[illegible] एवं [illegible] नि[illegible] नि घि[illegible] नि [illegible] नियमान्येषां दिनाम नित्यानि [illegible]
[illegible] ति [illegible] लोक [illegible] दि[illegible] नि[illegible] विनाशित्वात्मान: सर्व[illegible] पि[illegible] काम्येन [illegible]
[illegible] नां [illegible] मिति [illegible] प्रतिपाद्य[illegible] सीत्यादि से [illegible]:
[illegible]: [illegible] इति [illegible] विनाश[illegible] न विनश्यति [illegible] एव निर्हे [illegible] विना[illegible] वते
[illegible]: जातिरिव [illegible] विनाशो [illegible] इत्यते [illegible] यथा [illegible] विकाणां [illegible] दिकारणसां
नि[illegible] विनाश: [illegible] विनाशेन [illegible] न विनाश [illegible] हि[illegible] पाद्य मन: स
[illegible] नित्यानि [illegible]
[illegible] नि[illegible] नैन [illegible] नैनं दहति पावक: [illegible]
[illegible] विकारी [illegible] नित्य: सततग: [illegible] मनातन: [illegible]
सर्व[illegible] कार्य [illegible] कार्यवाद: [illegible] विनाश [illegible] विन।
[illegible] करण[illegible] सर्व [illegible] करणा कारण नाव [illegible] कार्य [illegible] पिंडे पि घटो
[illegible] पिंडे [illegible] पिंडे [illegible] क्रिये स [illegible]
[illegible] पि[illegible] नित्य [illegible] नाना [illegible] पता [illegible]
[illegible] विनाश [illegible] नापती जायते नाबीनानां वा जाय।

१ २

तिसतद्रत्यादि [illegible] निर्युक्ति [illegible] को [illegible] सर्वपदार्थनित्यत्वपक्षे [illegible] परिणामो [illegible] २
[illegible] कर्तृ [illegible] स्वभाव [illegible] को वेदयति [illegible] क्षणिक [illegible] एवं च सति कृतनाशः स्यात् [illegible]
[illegible] स्यादात्मा [illegible] पूर्वस्वभावपरित्यागेन परस्वभावोत्पत्तिलक्षणो [illegible] स्यात् [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible] स्वभाव [illegible] नित्य [illegible]
[illegible] जातिस्मरणादिकं [illegible] सर्व [illegible]
[illegible] सर्वथा [illegible] कर्मफल [illegible] कार्य [illegible] क्रिया [illegible]
तस्मात् सर्वपदार्थानां कथंचिन्नित्यत्वं [illegible] कार्य [illegible] सर्व [illegible] नियत [illegible]
[illegible] जाति [illegible]
[illegible] निर्युक्ति [illegible] कारी [illegible]
पंचस्कंध [illegible] इत्यादि एके केचन [illegible] पंचस्कंधात्मकं [illegible] रूपवेदनाविज्ञानसंज्ञासंस्काराख्याः पंचैव स्कंधा [illegible]
[illegible] पृथिवी [illegible] रूपादयश्च [illegible]
[illegible] वेदनास्कंधः [illegible] विज्ञानं [illegible] इत्यादि विज्ञानं विज्ञानस्कंधः संज्ञास्कंधः [illegible] १८
[illegible] संस्कारस्कंधः [illegible] धर्माधर्म [illegible] पदार्थो [illegible]
[illegible] प्रत्यक्ष [illegible] प्रमाणांतर [illegible]
[illegible] योगः [illegible]

संबंधः [illegible] योगः [illegible] स्वकारणे [illegible] पदार्थ [illegible]
[illegible] योग [illegible]
पदार्थ [illegible] यदि [illegible] अर्थक्रिया [illegible] परमार्थ [illegible] × तः
[illegible] अर्थक्रिया [illegible] कारणस्वभाव [illegible]
[illegible] कार्य [illegible] कारण [illegible]
[illegible] पूर्वस्वभावपरित्यागेन [illegible] परित्यागेन वा [illegible] पूर्वस्वभावपरित्यागे [illegible]
[illegible] कार्य [illegible] कार्यं [illegible]
[illegible] कार्य [illegible] अर्थक्रियाकरण [illegible] अर्थक्रियाकरणे स्वभाव [illegible]
[illegible] नित्य [illegible] नित्यो [illegible] अर्थक्रियां [illegible] अर्थक्रिया [illegible] १८
करणाद् द्वितीय [illegible] अर्थक्रिया [illegible] द्वितीया [illegible]
[illegible] कार्य [illegible] कारण [illegible] द्वितीयादि [illegible] ×मा×
[illegible] स्वभाव [illegible] नित्य [illegible] नित्यस्य [illegible] योग [illegible] अर्थक्रिया [illegible] कारणे [illegible]
[illegible] नित्य [illegible] पदार्थ [illegible]
[illegible] जातिर [illegible] विनाशो [illegible] नित्य [illegible]
[illegible] विनाश [illegible] कारण [illegible] पदार्थानां [illegible]

ष्पासितफरोर्थस्त[illegible]दि तेनमुद्गरादिकेनविनाशहेतुनाघटादेः किं क्रियते किं [illegible]भावः क्रियते [illegible]
देवानांप्रियः अभावइति किं पर्युदासप्रतिषेधयमुत [illegible] प्रतिषेधइति तत्र यदि पर्युदासस्ततो घटार्थान्तरत्वाद्भावस्यो
र्थोऽन्तरभावान्तरं घटात्पटादिः सोऽभावइति तच्चभावान्तरं यदि मुद्गरादि[illegible], व्यापारो नतर्हि तेन किं घटस्य कृतमिति
[illegible] प्रसज्यप्रतिषेधस्तदायमर्थो विनाशहेतुरभावं करोतीति किं भूतं भवति भावं न करोतीति ततश्च क्रियाप्रतिषेध एव।
कृतः स्यात् न घटादेः पदार्थस्य मुद्गरादिना करणं तस्य स्वकारणैरेव कृतत्वात् [illegible] भावं [illegible] करोतीति त
स्य तुच्छस्य नीरूपत्वात् कृतस्य च कारकाणां व्यापारोऽभवनापि कारकव्यापारो न वेत् खरशृंगस्यापि व्यापार्येरन् कार
काणीति न देवं विनाशहेतोः किं पिकरणात् स्वहेतुरतएवानित्यताकोडीकृतानां पदार्थानामुत्पत्तेर्विघ्नहेतो [illegible]
कृति कथमवस्थितमिति उत्पाद्य पूर्ववादिभ्यो [illegible] स्य व्यतिरेकप्रदर्शकः तमेव श्लोकपश्चार्द्धेन दर्शयति [illegible]
विहितोऽन्यथास्मपश्चवादिनः सांख्यादयो नू सर्वव्यतिरिक्तमात्मानमभ्युपगतवन्तो यथापारवाकारद्गतामतिरिक्तं चैत
न्यस्वमात्मानमिच्छन्तं नत्वथानैव जैनवैशेषिकवत्तः तथाहि जैनोजातीतहेतुकः कायाकारपरिणतदेहन्तमिष्याहित [illegible] २
न्यन्तथाहि तत्कोऽनाद्यपर्यवसितश्चानित्यइत्येवमात्मानं ते बौद्धा नाभ्युपगतवन्तस्तथ तथाऽस्यार्थे बौद्धा [illegible] भूतकमि
वं आत्मकमित्येतद्दर्शयितुमाह [illegible] इत्यादि पृथिवी धातुरापश्च धातुस्तथा तेजोवायुश्चेति धारकत्वात् पोषकत्वाद्ध २ १९
तत्वमेवां एगत्ति यदे तेव चारो भेकाकारपरिणतिं बिभ्रति कायाकारतया तदा जीवव्यपदेशमश्नुवते तथा चोक्तं [illegible] ५
तकमिदं शरीरं न तद्व्यतिरिक्त आत्मास्तीत्येवमाहुः [illegible] परिति किं परे बौद्धविशेषा एवमाहुः इति तदेवं तद्धिति [illegible] २
लक्षणमितिभावः नवाप्ययमर्थो जैनकाण्डानितः किं तत्वमित्यपि मानादिहृस्तः संतएवमाहुरित्येवं धर्मी यां [illegible] फलवा

दिवं वैतेषां क्रियाक्षण एव कर्तुः सर्वात्मनाक्षयात् किं [illegible] ज्ञेनेसं बंधनाभावात्तद्वंसमं सर्वएकवा पूर्ववादिनो [illegible] फलवादिमो
तु [illegible]: केषांचिदात्मनो नित्यस्याविकारिणो [illegible] भ्युपगतत्वात् केषांचिच्चात्मन एवाभ्युपगमादिति [illegible] न
वनिर्युक्तिगाथा को विवक्षत्ये षामारभ्यायते यदि पंचस्कंधव्यतिरिक्तः कश्चिदात्माख्यः पदार्थो न विद्यते तत्सत्त्वाभावात्
फलवङ्कः रवादिकं को [illegible] भवतीत्यादि गाथा [illegible] पूर्वार्द्धमेवविमिर्देवमात्मनो ह्यभावात् योयं स्वसंविदितः सुख दुःखाद्युप
यः सकस्यपरिच्छित्तिरितिर्चेत्तां [illegible] स्कंध [illegible] मनुस्मृतस्तस्मिनेत् नतस्यापि क्षणिकत्वात्तज्ज्ञानक्षणस्यचाविरक्षवात् [illegible]
स्वक्षरकाश्चानाथः किं [illegible] फलवती [illegible] क्षणयोरत्यन्तासंगतेः [illegible] तास्यागमापन्निरिति विज्ञानसंतानएकोस्तीति चेत तन्य
पर्यंतानव्यतिरिक्तत्वान्नावास्तु किं विवेमत पूर्वक्षणएवतन्तरक्षणं वासनानां धान्यविनंदतीति चेत्तच्चायोक्तं यस्मिन्नेवहि संता
नाहिताकर्मवासना फलंतत्रैवकर्पासे रक्तता यथा [illegible] पीढं विकल्पे तेवासनाकिं क्षणेभ्यो व्यतिरिक्ता व्यति
रिक्तावायदिव्यतिरिक्ता वासकत्वानुपपत्तिरथाव्यतिरिक्तास्क्षणवत्क्षणक्षयिन्यः तदेवमात्मनोऽभावेऽसुखदुःखाद्युपाद २
दानादिः स्यात् [illegible] कस्य दुःखाद्युपादीऽसौत्यादि [illegible] पंचविषयानुभवोत्तरकालेऽपि इन्द्रियज्ञानानां स्वविषयं स्तौप
रु लेसं क [illegible] पथ्यो [illegible] क्रियव्यविज्ञानाङ्गविषयतीतिचेषामेवच वासिसंज्ञास्वेतानपकात्तइति तथा चोपागमो [illegible]
नपानाकोऽस्मिन् [illegible] इति एकलवसिंकल्पे [illegible] पद्धतो रेतः तेनकर्मविपाकेन पादे विद्धोऽस्मि भिक्षवः तथा कृतानिकर्मा
ण्यतिवारणानि तद्ध्वस्तं त्वात्मनिगर्ह्येतनं चक्रवासनासंकरणाच्च तेषामत्यंत तद्घ्नोद्धरणं यथा मीत्येवमादितथायंडकं क्षणिक
स्य साधयता [illegible] कारणोऽप्युत्पद्यमानो नित्यः समुत्पद्यते [illegible] नित्यो वेत्याद्यि तथा नित्यैकस्वभावानुत्पन्नस्थिरैकस्वभा
विकारकाणां व्यापाराभावव्यतिरिक्ताभावो युक्तिरिति नित्यपक्षोऽनुपपत्तिरेव यतो नित्यपक्षे भवतो हि नित्यस्य [illegible]

१
१

र्थक्रियाकारित्वं नापि योगपद्येनेति तत्र [illegible] रूपसमानं यतः क्षणिकोऽपि अर्थक्रियायां प्रवर्त्तमानः क्रमेण यौगपद्येन वा स्वभ

त्वं सहकारिकारणमपेक्ष्य एव प्रवर्त्तते यतः सामग्री जनिका नैकं किंचिदिति तेन सहकारिणा तस्य कश्चिदतिशय

: कर्तुं पार्यते क्षणस्य विवेक [illegible] नानाध्यासि [illegible] क्षणानां परस्परोपकार्योपकारकत्वानुपपत्तेः सहकारिणाम

सह कार्यनपेक्षायां [illegible] कार्य उपपद्यते इति तदेवं नित्य एव कारणेऽन्यः पदार्थः सम्भवति इति द्वितीय पक्षे

नाश्रयणीय [illegible] किं क्षणस्थिते नानित्यत्वं [illegible] नानित्यत्वं [illegible] क्षणस्थितिका

णकार्याभावात् कारकाणां व्यापार एवानुपपन्नः [illegible] क्षणिकानित्यस्य कारणेऽन्यप्रसादः [illegible] क्षणस्य

दिसति कार्यकारणभावो न वर्तते [illegible] यतोऽसौ पूर्वक्षणो विनष्टो वा उत्तरक्षणं जनयेद विनष्टो वा [illegible]

[illegible] नकथानुपपत्तेर्न [illegible] विनष्टः उत्तरक्षणं पूर्वक्षणव्यापारस्याभावेन [illegible] पूर्वक्षणो विनष्ट

उत्तरक्षणकत्वादयि [illegible] तयोर्निमाणमयविशिष्येत एवं तर्हि क्षणयोः [illegible] एकका [illegible] साधि [illegible]

[illegible] रक्षितं [illegible] विनाशोत्पादयोर्ध्यिर्मप [illegible]

तरक्षणयोरिककालावस्थायित्वमिति [illegible] विनाशोत्पादयोः [illegible] इति [illegible] जातिरिव [illegible]

नानित्यादित्येव प्रतिधीयते यद्भि जातिरेवास्य [illegible] नाभावः [illegible] भावकारणमस्य [illegible]

नाविरोधेना [illegible] विनाशो [illegible] नाथ [illegible] क्रियाकालेतस्या [illegible]

[illegible] एव [illegible] किं [illegible] विनाशे [illegible] निर्हेतुक [illegible]

[illegible] घटादीनां मुद्गरादि व्यापारानंतरमेव विनाशोपलब्धेः [illegible]

[illegible] घटादिः किं क्रियत [illegible] सत्पक्षमिदमयुक्तं [illegible] पर्युदासो विकल्पद्वयेनयोर्युविकल्पतः पक्ष

[illegible] पर्युदासपक्षे [illegible] निरन्यतमा [illegible]

कपालादि घटादीनां [illegible] किं विकरणं [illegible] करोतीति किं याप्रतिषेधात्मको [illegible]

[illegible] सत्य [illegible] कारकव्यापारो [illegible] पर्यायो

[illegible] एव घटादे

[illegible] विनाश [illegible]

[illegible] कार्य [illegible] सर्वात्मकं तद्दे

[illegible] अनित्यपक्ष एव [illegible]

रिणामी [illegible] शरीरे [illegible]

[illegible] क्रिया [illegible] नित्यत्वात् [illegible]

[illegible] शरीर [illegible] नित्य [illegible]

[illegible] शरीरा [illegible]

[illegible] फलासिद्धेः [illegible]

[illegible] प्रसादयः [illegible] आश्रिताः सर्व

[illegible]

१ माश्रितास्ते गृहस्थाः संतः सर्वेऽप्यः शिरस्तुंडमुंडनदंडाजिनजटाकाषायचीवरधारणकेशोत्तुंचननाग्न्यतपश्चरणकायक्ले
२ शादिरूपेभ्यो दुःखेभ्यो मुच्यंते तथाचाहुः तपांसि यातनाश्चित्राः संयमो भोगवंचनं अग्निहोत्रादिकं कर्म बालक्रीडेव लक्ष्य
ते इति सांख्यमादयस्तु मोक्षवादिन एवं संभावयंति यथा येऽस्मदीयं दर्शनमकर्तृवादेन पंचविंशतितत्त्वस्कंधादिप्रतिपाद
कमापन्नाः प्रव्रजितास्ते सर्वेभ्यो जन्मजरामरणगर्भपरंपरानेकशारीरमानसातितीव्रतरासातोदयरूपेभ्यो दुःखे
भ्यो विमुच्यंते सकलदुःखविनिर्मुक्तं मोक्षमास्कंदंतीत्यर्थः न भवति इत्याशंसीति पाषंडिकाद्यादिष्वपि करणत्वात् ते ता
वीत्यादि ते पंचरूप तथाराध्याः नापि नैव संधिच्छिद्रं विवरं न चैवमाप्यावनेवा देशतत्त्वं असंदिग्धं कडादेनाभिसंधिस्तत्रा २
वरणादिकर्मविवरस्तस्य मज्ञात्वा तेषु सत्त्वमेतिति वाक्यालंकारे यथा तकर्मणोऽसंदिग्धं भावलक्षणो भवति यथा
न्यबुद्धिप्रतिबद्धकाः दुःखविमोक्षार्थमन्यकृतात्ययः अथात एवं नूनं तास्वयाप्रतिपादितं जैनाः प्रतिपादयिष्यंते वय
दिवासंधानं संबंधेन तरीतरपदार्थपरिज्ञानं तदभावात् प्रवृत्ताः इति यतश्चैवमतस्ते न सम्यग्धर्मपरिच्छेदकत्वेनाभिविहितं
निरूपणा जनाः पंचभूतास्तित्वादिवादिनो लोकायतिकप्रभृतिकाः शाक्यादिको दशविधो धर्मस्तत्र मज्ञात्वैवान्यथा धर्मं प्रति
पादयंति यत्फलाभावाच्छृतेष्वपि फलवादित्वं तदुत्तरग्रंथेन उद्देशकपरिसमाप्त्यवसानेन दर्शयति ये ते इति ते इत्याद्य
स्वयाथातथ्यं दृष्टादृष्टस्यानंतरं प्रयुज्यते ये च ते एवमनंतरोक्तप्रकारवादिनो नास्तिकादयो नवोघः संसारस्तत्तरणशीला २१
स्ते न भवंतीति श्लोकार्थः तथा न ते वादिनः संसारगर्भजन्मदुःखमारादिपारगा भवंतीति यस्तु नरस्ते च प्रवृत्तितत्त्वदर्शि
यत्नमाह णाणाविहाइमित्यादि नानाविधानि बहुप्रकाराणि दुःखान्यसातोदयलक्षणान्यनुभवंति पुनः पुनस्त
थाहि नरके करपत्रदारणकुंभीपाकतप्तायःशाल्मलीसमालिंगनादीनि तिर्यक्षु वशीतोष्णदहनदमनांकना

त्रि

ङ्नाविनाशोपरस्पृष्टादीनि मनुष्येष्विष्टवियोगानिष्टसंयोगशोकाक्रंदनादीनि देवेष्वाभियोग्यकिल्बिषिकत्व
मवनादीन्यनेकप्रकाराणि दुःखानि ये ते एवंभूतावादिनस्ते पौनःपुन्येन समनुभवंतीति एतत्श्लोकार्थ सर्वेष्वप्ल
श्लोकार्द्धमायोज्यं यावदुद्देशकसमाप्तिरिति न वरमुखाकवानीति धर्मोत्तमानि तिर्यग्धर्मोत्तमानि नानाप्र
काराणि यास्वाजातिगर्भं गत्वाऽनंतश इति गर्भमुत्पत्तिस्थानं गर्भान्निर्गमयंति यास्यंत्यनंतशो निविडं दमिति ब्रवीमीति सुधर्मस्वा
मी जंबूस्वामिनं प्रत्याह ब्रवीमीत्यहं तीर्थकराज्ञया नस्वमतीषिकया सर्वादं ब्रवीमि येन मया तीर्थकरसकाशात् श्रुतमि
ते नवंसकाणि कनरादिनिरासोद्देश्या इति समयाख्यप्रथमाध्ययने प्रथमोद्देशकः समाप्तः ग्रंथाग्रं ८५० अ प्रथमः प्र
थमोद्देशकस्तदनुद्वितीयोऽभिधीयते सम्बन्धश्च जिनसंबंधस्थानंतरोद्देशके स्वसमयपरसमयप्ररूपणाकृता इह २
ऽप्यध्ययनार्थाधिकारत्वात् सैवाभिधीयते यदिवानंतरोद्देशके भूतवादादिमतं प्रदर्श्य तन्निराकरणं कृतं तदिहापि त
त्र वक्रितिवियतिषाद्यादिमिश्राद्दृष्टिमतान्यप्रदर्श्य निराक्रियते अथवा आद्युद्देशके स्वधायिबंधनं बुध्येतेत्युक्तं
ट ये दिति तदेकमबंधनं नियतिवादप्रभृतिवादिगणवियत इति प्रदर्श्यते सद्वचनेकसंबंधेनायातस्यास्योद्देशक
स्य चत्वार्यनुयोगद्वाराणि भवंति तत्र नाम निष्पन्ने निक्षेपे तं समयमुच्चारणीयं सूत्रे चेदमाघायमित्यादि अस्य
स्य चानंतरपरंपरसूत्रैः संबंधो वक्तव्यस्तत्रानंतरसूत्रसंबंधोऽयमिदानंतरसूत्रेऽभिहितं यथा पंचस्कंधादि
वादिनो मिथ्यादृष्टयोऽप्यलं तं तथा ताभिः विप्रतिपन्ना अविवेकिनः संसारचक्रवालेऽभ्रमिष्यंति जय
कुलेश्वाकवानिस्मानागर्भं गत्वाऽनंतशो गर्भान्निर्गमयंति यावंतश इति तदिहापि नियतिवादिनियतिवृत्तिकर्मोपचय
वादिनां तदेव संसारचक्रवालपरिभ्रमणमनेकप्रकारं प्रतिपाद्यते परंपरसूत्रसंबंधस्तु बुज्झिज्ज इत्यादि तेनासहस्याप्ययं संब

१
२

तत्रशुद्धौ तेस्येतत् इतिपादितमपि [illegible] नित्यतिवादिनिं [illegible] त्वेवं [illegible] परिपि [illegible] नीवइ
ति तः देवं पूर्वोक्त [illegible] नार्थः उत्तरपते [illegible] सर्वहि [illegible] निगदितं उन्नरेके
नमित्सदारभ्यान [illegible] विवक्षित कर्मकाण्ड [illegible] कर्मकाण्डवेसीतिर्थ्यानेर्भनिर्णयिक्रि [illegible] योगकर्मरिशुद्धीतत्त्व २
यमधस्ति नित्यतिवादिभिः उनरिदमारभ्य तेषामयमाशयः स्पर्धः [illegible] मानकाइत्यनेन पंचवस्तुत
हा वशरीरस्थादिमत्तमपाइ तेनभवति [illegible] तेनतः [illegible] निवपदर्थविशेषनेव [illegible] नारकादिमवेभ्रा
रिभुवेत्यनेनाप्य [illegible] तवात् निरासो [illegible] केवनस्ते [illegible] जीवाः प्राणिनः करवंड: रवेनो [illegible] नैवपंच ४५४
कं [illegible] जीवानावत् तिपाद [illegible] पक्षे [illegible] तेजीवाः [illegible] प्रत्येक देह [illegible] स्थिताः करवंड:
स्वंवा [illegible] वति [illegible] प्रतीतं करवंड: [illegible] निक्रमहे [illegible] कर्त्रादि [illegible] निरस्ता नवंति [illegible] कर्मं
विकारत्पात्मनिकरवंड: [illegible] उपपत्तेरिति नावः [illegible] निर्ताप [illegible] तेप्राणिनः करवंड:
स्वंवा [illegible] ति त्रिकल्पं [illegible] स्वात्क [illegible] स्वानांतरसंकाम्यं [illegible] सर्वःसत [illegible] तिकव
[illegible] निस्तेषां न निषिध्यते [illegible] कार्य: तदेवं पंचवस्तुतानिया [illegible] मंक [illegible] नित्यतिवादिनिराशीयते तद्य २
कर्तृ [illegible] दर्शयितुमाह [illegible] तंसमयमित्यादि यद्वैः प्राणिनिरुद्रूयते सुरवंड [illegible] विलीपनं वा [illegible] २२
रेण [illegible] तंनिमादि [illegible] रवमिति कारणे कार्योपचारात् [illegible] स्वकारणमेव [illegible]
[illegible] रवायापि [illegible] तत्वे दुःखं नवति [illegible] सुरवंड: [illegible] कारकं सकारणजन्मानवती [illegible]
[illegible] नकाले [illegible] कर्मादि [illegible] तंनवेत [illegible] कारितमादि यदि [illegible] कारकृतं सुरवादि [illegible] ततः [illegible]

[illegible] कर्त्रादीनांसमाने [illegible] कारेसति फलव्यतिवेसदृशं फलं [illegible] कारणिविशेषफ
[illegible] किंनिवासाद्यते किंसर्वनियमेरेवेत्येतद्धि [illegible] नापि काल: कर्मतस्ये
[illegible] कारणने दृष्ट्वा [illegible] नानेहेतं [illegible] निवृत्ते [illegible] हेतुर्वा [illegible] १
१५ [illegible] कारणे [illegible] कर्त्रे [illegible] रवेन [illegible] यदि [illegible]
[illegible] कर्तृसाभावः [illegible] किंयत्र [illegible] तो [illegible] २
[illegible] कर्मैव [illegible] विरङ्गादिजगदेविश्वं [illegible] भवति सतीनेश्वर कर्मतिसय २
[illegible] अपिकरवंड: [illegible] कर्तृ [illegible] तो [illegible] भावः [illegible] यदि [illegible] करवंड
रवि कर्मफलं [illegible] नापि कर्मणः सुरवंड: [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] नवेद [illegible] किं कर्म [illegible]
[illegible] वेतन्य [illegible] तिजन्म [illegible] पामा [illegible]
[illegible] कर्तृ [illegible] निसेतं [illegible] नेन प्रतिपादयितु [illegible] तदेव [illegible]
[illegible] सुरवंड: [illegible] किंयद्दि [illegible] सुरवंड: [illegible] नागनाद [illegible]
[illegible] किंयाविशे [illegible] पदंसे [illegible] आनंद [illegible] कमन
[illegible] निमि [illegible] मपि [illegible] किं [illegible] जनयमपि [illegible] कारण
[illegible] नित्यतिवादी [illegible]

नि घाद्य माविकरीति संगच्छते तिसंमकस्वपरिणामेन गतिर्यसयवस्य वयस्तुरवतः स्वाभ्युपगतं साम्यं गतिर्नियतिस्तस्यां भवं
सांगतिकं यदप्रेवं न [illegible] कषाकारादिकं तं कस्वतः स्वाधत् तस्तेषां [illegible] नां नियतिकं संगतिकमित्यर्थः [illegible]
स्वतः स्वाभ्युपगववादिएकेषां वादिनामारव्यातं ते [illegible] मयमस्त [illegible] पगमस्तथावीक्तं [illegible] नियतिवला [illegible] र्थः सोऽवश्यं
वतिशुनोशुनो वा नृणां महतिक्रतेपिहि [illegible] नाऽसंनवतिनाविनोऽस्तिनाशः एवं लोकहृदये न नियतिवादस्य
तत्र [illegible] र्यो हरदानायात्र एवमेव इत्यादि एवमित्यनंतरो [illegible] नियतिवा [illegible] नियतिवादाश्रित
निषवचनानिज [illegible] तो विद्धतो [illegible] कालाश्रयाः सदसद्विवेकविकलाः अपि संतः पंडितमानिनः [illegible]
श्रीगंधे पांडे [illegible] किमितिर [illegible] एवं युक्तमुच्यते तदाह यतो नियत्यात्मिर्यतामितिसुरवादिकं किंचिन्नियतिकृतं समवत्यंनात्मक
त्वयद्यपि तं [illegible] नियतमात्म [illegible] प्रकारेण [illegible] तं मतं नियतिकृतं सर्वैकोऽसेना [illegible] जामानाः सम्यक्
नास्वतः स्वादिकारणं मतुष्टिकामुष्टिरहिताभवंतीति तथा [illegible] तानां किंचित्सुरवतः स्वादि नियतिकृतमेव भवति तत्कारण
स्य कर्मणः कस्मिंश्चिदवसरे [illegible] तथा काचात्रियतिकृतमपि स्फुटं तथा किंचिन्नियतिकृतं [illegible] प्रका
रं [illegible] कर्मादिकृतं [illegible] सुरवतः स्वादेः [illegible] प्रकारस्य [illegible] तेयतः क्रियातः फलंभवति [illegible]
[illegible] क्रियावत्प्रकारायत्तावगतिः तथाचोक्तं नदैवमितिसंचिंत्यत्यजेडद्यममात्मनः अनुद्यमेन कस्तैलं २२
तिलेभ्यः प्राप्नुमर्हति यत्समाने [illegible] प्रकारेफलवैचित्र्यमुपलभ्यते तदुपलभ्यमेव यतस्तत्रापि [illegible] प्रकारस्यैव
वैचित्र्यकारणं भवति समानोवा [illegible] प्रकारेयः फलाभावः कस्यचिद्भवति सोऽपि [illegible] दपिवान्माविः क
रणविनाभिरवमिव तथा कालोपिक र्त्ता यतो [illegible] एवं प्रकारो कर्त्ता [illegible] कारादीनां विचित्रिएव कालेतत्फला

[illegible] वोनसर्वहेति यदोक्तं कालएकस्माच्चामगद्विर्मनयत इति तत्र सम्यक् प्रतिनद्रवणं यतोऽस्मातिर्नकालएवैकः कर्त्तृ
न्यकपाणि [illegible] कर्माणि तत्र जगद्विचित्रमित्यवोचत् [illegible] कर्मणामिवहि तत्रजीवोत्पत्ति द्वारेणाकलजगत्
वादी [illegible] सुरवतः स्वोत्पत्तिं प्रतिकर्तृत्वं सर्वथा विनाशविगानेन [illegible] मेव यथात्र कृष्णा द्रूर्णा दिकं तूपणमुपन्यस्तं तदेवं तु
ति [illegible] रसमाश्रयणे द्वयोरपि हितमेवेति स्वभावस्यापिकर्तृत्वं विकर्तृत्वमेव तथात्मनः उपयोगलक्षणत्वमसंख्येय प्रदेशत्वं
जानीयरूपत्वं धर्माधर्मास्तिकाययोर्गतिस्थित्युपष्टंभकारित्वमूर्तत्वंचेत्येवमादिस्वभावापादितं यदपिचात्मव्यतिरिक्त
व्यतिरेकरूपद्वयणमुपन्यस्तं तद्दूषणमेव यतः स्वभावस्यात्मनोऽव्यतिरिक्तत्वं आत्मनोपि कर्तृत्वमस्फ कादमेव तथ [illegible]
नावापादितमेवेति तथा कर्मापिकर्तृ [illegible] स्यैव [illegible] जीवप्रदेशैः संबद्धो न्याभुवेदरूपतयाभ्युपगम्यते कथं चिदात्मनोभिन्नं
तद्वशाच्चात्मा नरकतिर्यग्मनुष्यामरत्वेन पर्यटस्तत्सुरवतः स्वादिकमनुभवतीत्येवं नियत्यनियत्योः कर्तृत्वमुपप [illegible] १८
सतिनियतेरेवकर्तृत्वमभ्युपगच्छतो निर्युक्तिकामवर्त्तीत्यवसेयं तदेवं युक्त्या नियतिवादं दूषयित्वा तद्वादिनामपायदर्श
नायाह एवमप्पे इत्यादि एवमिति पूर्वोक्तयाभ्युपगमं तत्वकं सर्वस्मिन्नपि वस्तुनि नियतानियते सत्यकं नियतमेवा [illegible]
मेव काल [illegible] दिनिराकरणेन निर्द्धेतुकतया नियतिवादमाश्रिताः स्वरवधारणे एवं नान्ये किंचिदपि ये [illegible] इति सर्वाय
तिभुक्तिकर्तृत्वकारः अहिंसा दृष्टीतिपार्श्वस्था परलोकक्रियापार्श्वस्थावानियतिपक्षसमाश्रयणात्परलोकक्रियावैय
र्थ्यं यदि वा पाशा इवपाशाः कर्मबंधनं तत्र स्थिता इत्युक्तिविकल नियतिवाद स्वरूपं तत्र स्थिता पाशस्था अन्येप्येकांतवादिन
कालेश्वरादिकारणिकाः पार्श्वस्थाः पाशस्थावा द्रष्टव्या इति ते पुनर्नियतिवादमाश्रित्यापि द्वयोविविधं विविधं प्रणोवाप्रग
ल्भिताः धार्ष्ट्योपेताः परलोकसाधिकाः क्रियासुप्रवर्त्तंते धार्ष्ट्याश्रयणं तु तेषां नियतिवादाश्रयणे सत्येव पुनरपि तत्स्वीकृतिप्रवृ

२ नोपक्रियात्मकं प्रवर्तनात् इति ते एवं निर्विवेकप्रवृत्ताः परलोकसाधिकासु क्रियासु प्रवृत्ता अपि संतो ना । मूढाः स्वविमोहकाः
सम्यक् प्रवृत्ता आत्मानं दुःखाद् विमोचयंति न तानियतिवादिनः सौऽयमज्ञानिमतं दूषयितुं दृष्टांतमाह । जविणो इत्यादि यथा २
जविनो वेगवंतः सतो मृगाः आरण्याः पशवः परित्राणं तानु त्रायते रक्षतीति परित्राणं तेन वर्जिता रहिताः परित्राणविकलाः
इत्यर्थः यदि वा परितानं वागुरादिबंधनं तेन संतर्जिता त्रयं प्रापिताः संतो लोचना समाकुलीकृतांतःकरणाः सम्य-
ग्विवेकविकलाः अशंकनीयानि कूटपाशादि रहितानि स्थानानि तान्यशंकमानाः शंकंते अनर्थोत्पादकानि कूटादी-
नि पुनः शंकार्हाणि शंकामंतरेण तानि अशंकिता तानि शंकायाः स्थानानि वागुरादीनि तान्यशंकिनः ते शंकमा-
नसकर्णास्तत्र वागुरादिके संपर्यंते इति कूटस्थाने तु एकबंधः ततः पतंति दैवाति मोहयितुं करणोपायां परित्राणीत्यादि
परित्रायते परिपालयति परित्राणं तत्र तत्र स्थिता नियमकपरित्राणयुक्ता अपि शंकमाना अभिहिता आद्रियते येषु तत्र परित्रा =२स्के॰
मुपेत्य मानास्तानि पाशितानि पाशोपेतान्यशंकमानाः पादकान्यशंकिताः स्ते शंकमानाः संतो अज्ञानेनानयेन च संवेष्टिता
सम्पन्नमार्गा शंकनीयमशंकनीयं वा तथा परित्राणोपेतं पाशाद्यनर्थोपितं वासम्यग्विवेकेना जानाना अस्त तत्रा-
नर्थबहुले पाशवागुरादिके बंधने संपर्यंते समेको पायेन परितः प्रतिपंते यांतिवागच्छंतीत्यर्थः नश्यति तदेवं दृष्टांतं प्र-
साध्य नियतिवादाद्येकांतारज्ञानवादिनो दार्ष्टांतिकं दर्शनायाहः यतस्ते एकांतवादिनो ज्ञानिकास्त्राणं स्वानुकां त- १,१,२,४
दवर्जितां सर्वदोषविनिर्मुक्तं कालेश्वरादिकारणवादात्कप्रणामनानाशंकनीयमनेकांतवादमाशंकंते शंकनीयं च नि-
यत्यज्ञानवादमेकांतं तनशंकंते ते एवं भूताः परित्राणे कुमनेकांतवादं शंकाकर्णास्तत्र बात्मघटमानकमनर्थबहुल-
मेकांतवादमशंकनीयमज्ञानिनो ज्ञानात् तामेव तेवकर्मबंधस्थानेषु संपर्यंत इति दृष्टांतेरदाध्यार्यादीनो

×परित्राणे तदधस्तात् दृष्टु×२

१३मि॥७॥= तरदिग्ज्ञानरपि पाशानद पौतमविदस्याह अहसंपव्वेह इत्यादि अथानंतरमसौ मृगस्तत्र बंध इति बद्धं बंधनाकारिणमवेक्षि-
तं वागुरादिकं बंधनं बंधकमात्र बंधमित्यक्षमते तदेवं तत्कूटपाशादिकं बंधनं यद्यसावुपरिष्क्रमोपरिणाडेसम्यगवल्गि द्वी=
दे बंधनस्याधोगच्छेत्तत एवं क्रियमाणेऽसौ मृगः पदपाशाः पदपाशाः वागुरादिबंधनं तस्मात्सुमते त्यां यदि वा पदं कूटपाशः पतीता-
स्तान्मुच्यते कश्चित्पदपाशादीति प्रकृति आदिग्रहणाद्धर्मबंधनमारणादिकाः क्रियाः गृह्यंते एवं संतमपि तमनर्थपरिहरणोपा-
यं मंदो जडो ज्ञानावृतो न देदृशोति न पश्यतीति कूटपाशादिकं वा परिहरणं तथा मद्रमचामवाप्नोति तां दर्शयितुमाह अहीता-
दि सोऽहितात्मा अहितप्रज्ञानं वा क्षेयस्येति हितप्रज्ञानः सदा हितप्रज्ञानः सर्वविषमांते नकूटपाशादिसुक्तेऽनर्थो-
देनो पाशतीयदि वा विषमांते कूटपाशादिके आमानमनुतापयेत समृद्धा मोऽप्युतिसंबद्ध तेन कूटादिना पदपाशादीन-
र्थबहुलान बंधनानि विशेषात्प्राप्तः सन् बंधनेपातं विनाशं नियच्छति प्राप्नोतीति एवं दृष्टांतं प्रदर्श्य तत्कारण दार्ष्टांतिकं म-
ज्ञानविपाकं दर्शयितुमाह एवं इत्यादि एवमिति यथा पूर्वोक्तज्ञानानां मृगा अनर्थमनेकशः प्राप्नुवंति स्तव धारणे एवमेव अम-
णाः केचित्पाखंडविशेषाश्रिताः एकेनयवेकिं च तांस्तदर्शयति मिथ्याविपरीतात् दृष्टिर्येषां अज्ञानवादिनां च नियतिवा- २
दिनां वा ते मिथ्यादृष्टयस्त पात्यनार्या आराद्याताः सर्वदेयधर्मेभ्य इति आर्या अनार्या अज्ञानात् तत्सादसद्गुणायेन दु अनार्य×
तियावृत्तस्तज्ज्ञानात्तत्तदेवदर्शयति अशंकितानि शंकनीयानि धर्मानुष्ठानादीनि शंकमानास्तथा शंकनीयान्यपायब-
हुलान्येकांतपक्षमाश्रयणानि अशंकिनो मृगा इव तद्धेतमस्त अज्ञानेनेतेऽपर्यपर्यपद्यंत इति शंकनीयाशंकनी- ×८×
यविपर्यासमाह धर्मपण्णवणोइत्यादि धर्मस्य क्षांत्यादिदशलक्षणोपेतस्य या प्रज्ञापना प्ररूपणा तां विततामेवशंकंते अ-
सत्प्रधर्मप्ररूपणे यदि त्वेवम अकुर्वंति ये तु पापोपादानरूपाः संसारतार्माननुशंकांते किमिति चारी ... ज्ञानानुगाः य

२ ह जन्मादिवैकविकलान्[illegible]कोविदा[illegible]पंडिताः [illegible] बोधरहिता इति तैर्बाह्यज्ञाना[illegible]य[illegible]नुवंति सद्दर्शनाख्य
[illegible]पि[illegible]त्यादि सर्वथा [illegible]कोलोक[illegible]विधूत[illegible]धवलघाति[illegible]कार्यनिर्वाण[illegible]मानमृत्य
[illegible] [illegible]मायानां विधूयन[illegible]प्रणियंति कोधं विधूय[illegible]विधूनने[illegible]दृशी[illegible]धूननमार्ये[illegible] नवति[illegible]
[illegible]क[illegible]नाव: [illegible]पादिती[illegible]स्याद् [illegible]कर्मा[illegible] इति न विद्यते कर्मा[illegible]: [illegible] कर्माणि विहि[illegible]ज्ञाना[illegible]
[illegible]ज्ञानादि[illegible]दर्शयति [illegible]कर्मा[illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]दिति [illegible]ज्ञानवादिनां [illegible]याह जे[illegible]मित्यादि [illegible]ज्ञानप[illegible]माणिना एवं
क[illegible] [illegible] [illegible]ज्ञा[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]विनाश[illegible]ति [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]क्रियानुष्ठानात् [illegible]विद्वेष [illegible] [illegible]ज्ञानवादिनोऽपवा[illegible]
[illegible] [illegible]दिनो[illegible] [illegible] [illegible]लोयाए मा हणा इत्यादि एके [illegible] [illegible]
[illegible]: परिव्राजकविशेषा: सर्वेऽप्येते ज्ञाय[illegible] [illegible]दर्शनं [illegible]पादेयार्थाविनाशकं परस्परविरोधेन [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ज्ञानानि परस्परविरोधेन [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: किं ज्ञानपरिक[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]यति सर्व[illegible] [illegible] [illegible] किं [illegible] [illegible]जानंती[illegible] २५
[illegible]पारंपर्येण ज्ञान[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]इत्यादि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]यथा[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

न किं [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इति [illegible] [illegible]इत्यादि एवमित्य[illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ज्ञानिका: [illegible]ज्ञानरहिता: [illegible] [illegible]
ज्ञानं [illegible]परस्पर[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]सर्वज्ञ[illegible]निर्दोष[illegible]
[illegible]सर्वज्ञ[illegible] [illegible] [illegible]सर्वज्ञं जानातीति[illegible] [illegible] सर्वज्ञोऽसाविति [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]ज्ञान[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]जानाना [illegible] [illegible]एव [illegible] [illegible]रहिता: [illegible] ज्ञान
[illegible] इति [illegible]ज्ञाना[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] एवमज्ञानिवादिमत[illegible] [illegible]लोयाह [illegible] [illegible]ज्ञानं [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इत्येवंवादिनां [illegible]: पूर्व
[illegible]कोऽपि मीमांसा[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]मीमांसा[illegible] किं [illegible]ज्ञानं [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] एवं [illegible] [illegible] [illegible]ज्ञानवादिन[illegible]
[illegible]ज्ञान[illegible]ज्ञानवा[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] क[illegible]:
[illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

१ वेणुपदेशादिकं तदप्यनुक्तं यतोऽन्तरायकर्मविगमाज्ज्ञानं भवति कर्त्तृत्वकाले तथा यदप्रकृष्टं परं वैलोक्षदीनोऽस्य यथावज्ज्ञानमे
वश्रेयइति तदप्यसद् यतो भवतीत्याज्ञानमेव श्रेयइत्येवं परोपदेशदानात्प्रवृत्तेन परस्येतोऽवविज्ञानस्यात्मपापमः कृत
इति तथान्येरप्यत्राथापि क्याकारैरिंगितैर्वा चेष्टया ज्ञानविशेषावेत्रवक्तुर्विकारैश्च गृह्यते तदर्थं तमनः तदेवं नेतदस्वि
तो ज्ञानितस्मात्तनः परेषांवज्ञायते कर्त्तव्येयपारमपर्यमिति यदृष्टं तस्मारे णवर्त्यायितुमाह अन्नाणियवितंक्कट
न्नाण यांक स्मि नर्युयोजंतु अ ली दिकारिछे दं कर्त्तमसमर्थः अपवेक्षत्रेण दापरंपनेमवनेतारमंगाल्तति तदा तेशाक्षप्य
कोविदोऽस्य पमार्थपरिज्ञानाभिज्ञोऽपि तोवीवमपरं णो तोगपद्वं वाक्यं यानिश्चतः निश्चयेनाज्ञातः अणुतोऽज्ञान
हतथात् एवं वेष्वज्ञानवादिनं अत्मीयमार्ग्गे नत्यवेनविर्धातं सः परकीयं वा योगमनुश्चेन जानानाः स्वयं पूर्णतः प
रानपि मोहयंतीति अण्मिश्वेवार्थेदृष्टांतमाह अंत्रेअंधपित्यादि यथांधः स्वयमपरमंधं पंथानं नयन्दूरमध्वानंविव
क्षितादन्यतः प्रगच्छति तथोत्पथं वा प्रयाते जंतुर्वस्ते पुनापरं पंथानमनुगच्छेत्न विवक्षितमेवाध्वानमनुयायादिति
एवं दृष्टांतं प्रदर्श्य दार्ष्टांतिकमर्थं दर्शयितुमाह एवंमेणेयावप्पी त्यादि एवमिति पूर्वोक्तार्थोपप्रदर्शने एवं नाम पृथ्वाः
नावांधावत् एके अज्ञानिका द्योनियानमविनियागिमो क्षः मद्भर्ती वा तदर्थिन एके कि लवयं धर्माराधका इत्येवंस
प्रत्ययवन्तो प्रवृत्ताः संतः इधिमत्वनमाउसै जीवोपिकायो पमर्दनप्रवृत्तपचनपाचनादिक्रियासु प्रवृत्ताः संतस्य नतरव
यमस्वति एत्स्यापे वांधोपदिष्टोऽसि येना तिविषायानो द्यां वा नरर्थमूलावत्सो होऽवश्तएवंअवर्त्तमानाः अधर्मपापमा
परेरपसंसारवनायानुपस्थैन विद्यूतये ते मद्दर्शायस्ये तदपरं तेषामनर्थातसंसारमाप्नयवि अथवा विधिक्कि तार्थनिवतना
विपरीतर्थिवापेः पापोपादानमितिं अपिश्च तएवमसद्भृष्टयोन अज्ञानी विकादयो मेला एकमताप्नुसारिणः कृतज्ञा
×सू० ४ सूत्रं ×१

नवादंघस्रताः सर्वेषकारैः ऋजुप्रज्ञातो वियुक्तिनमोक्षगामनं प्रत्यकुटिलः सर्वज्ञेरुसयमः श्रुतधर्मोवातं सर्वज्ञोक्तं तेनयज्ञेयुक्त
अत्नुयुरिक्तं नवति यश्चिमार्वज्ञोक्तं सत्यं तत्तेन अज्ञानांधाः ज्ञानापत्रापिनो नवदेसुरिति एते चाज्ञानिकाः सप्तषष्टि
दानुस्नेयेनवक्ष्यमाणीयास्तद्यथा जीवादयोनवपदार्थाः सत् असत् सदसत् अवक्तव्यः सदवक्तव्यः असदवक्तव्यः
सदसदवक्तव्य इत्येतैः सप्तभिः प्रकारैर्विज्ञातुं नशक्यंते न च विज्ञातैः प्रयोजनमस्ति भावनाचेयं सन्जीवइति कोवेत्ति
किंवातेनज्ञातेन असन्जीवइति कोवेत्ति किंवातेनज्ञातेन सदसन्जीवइति कोवाजानाति किंवा तेनज्ञातेन इत्यादि एवमजीवा
दिष्वपि प्रत्येकं सप्तविकल्पा नव सप्तकास्त्रिषष्टिः अमीचान्ये चत्वारस्त्रिषष्टिमध्ये प्रक्षिप्यंते तद्यथा सतीभावोत्पत्तिरिति
कोजानातिकिं वानयाज्ञातया एवमसतीसदसती अवक्तव्या भावोत्पत्तिरिति कोवेत्ति किंवानयाज्ञातयेति शेषविकल्प
त्रयं तूत्पत्त्युत्तरकालं पदार्थावयवापेक्षमतोऽत्र नसंभवतीति नोक्तं एतच्चतुष्टयप्रक्षेपात्सप्तषष्टिर्भवति तत्र सन्जीव
इति कोवेत्तीत्यस्यायमभिप्रायः नकस्यचिदतिशयज्ञानमस्ति योऽतीन्द्रियान् जीवादीनवभोत्स्यते नचतेर्ज्ञातैः किंचित्फलमस्ति
तथाहि यदि नित्यः सर्वगतो ऽमूर्त्तोज्ञानादिगुणोपेतएतद्गुणव्यतिरिक्तोवात्मा तथा किंतस्यफलमर्थस्यसिद्धिरिति तस्मा
दज्ञानमेव श्रेयइति अन्यपि तद्द्वेष्टजिनविजयात् एवमिथ्यादि एवमनंतरोक्तयानीत्या एके केचनाज्ञानिकाः वितर्क्कानि
मीमांसाभिः स्वोत्प्रेक्षितानिरपेक्षकल्पनाभिः परमन्यमाईतादिकं ज्ञानवादिनं नपर्युपासते नसेवंते स्वावलेपग्रस्तावयमे
वतत्त्वज्ञानाभिज्ञानापरः कश्चिदित्येवंमान्यं पर्युपासते इति तथात्मीयैर्वितर्क्कैरेवमभ्युपगतवंतो यथायमेवास्मदीयो
मार्गः ज्ञानमेव श्रेयइत्येवमात्मको मार्गः शोभनः प्रतिनिर्देशवाक्यत्वेन सम्यग्वदितत्त्वसुमनन्त्राकरः कुतर्कवादिप्ररूपितकुदर्श
नमार्गः विचार्यमाणे किमिति एवमनिर्धार्यते दियस्मादयं यस्मादेवमर्मतयोविपर्यस्तबुद्धय इत्यर्थः सांप्रतम्

२
[illegible]नकादीन[illegible]मेवानर्था[illegible]मा ह एवं[illegible] एवं[illegible] येन सर्वं यावत्कीयविकल्पनया [illegible]
[illegible]लिपादयं तो धर्म्म[illegible] कांत्यादिके [illegible] जीवो पमर्दप्रादिके[illegible] को विदः [illegible] नित्यनः [illegible] रवमसा तो वयत्र[illegible]
[illegible]बंवा मिथ्या[illegible] पविरकर्मबंधनं [illegible] मिथ्या[illegible]नेन व्यवस्थितं [illegible] यंति[illegible]परयंतीति [illegible]
[illegible] माह [illegible] पंजरस्थः शकुनिः पंजरं [illegible] संपंजरबंधनादात्मानं मोचयितुं नालमेव [illegible] पंजरात्
त्मानं मोचयितुं नालमिति [illegible] कां[illegible] [illegible] स्यादि [illegible] कं [illegible]
[illegible] तेषां [illegible] संसारं [illegible] परकीयां वा [illegible] सर्वस्या [illegible]
[illegible] सर्ववस्तु[illegible]कं [illegible] नित्य[illegible] कर्म[illegible]
[illegible] मा[illegible] [illegible] रूपयाति तो [illegible] तत्रैव [illegible]
[illegible] कर्मणः परवा [illegible] विपद्यते [illegible] ते [illegible] शांति [illegible]
[illegible] युक्तिज्ञातं वदंति [illegible] संसार[illegible] विविधमनेक प्रकार [illegible] रूः
१७५ [illegible] संसार[illegible] सर्व[illegible] निर्युक्तिकारेणो [illegible] कारेक
[illegible] इति तद् [illegible] ह [illegible] मित्यादि [illegible] सामानंतर[illegible] १७
[illegible] कथितं किं [illegible] किं [illegible] कर्मा [illegible] कर्मा[illegible]
[illegible] किं [illegible] किं [illegible] कर्मणि [illegible]
[illegible] कर्मविं[illegible] कर्मविं[illegible] वृत्तिबंधं कर्म
वि

[illegible] कर्मविंता[illegible] [illegible] भवति [illegible]
[illegible] प्रतिपद्यमानाः संसार[illegible] इति [illegible] कर्मविं[illegible] [illegible]
[illegible] जानन् [illegible] [illegible]
[illegible] केवलं मनो [illegible] परिण[illegible] [illegible]
[illegible] कर्म[illegible] [illegible] जानानः [illegible]
[illegible] तथापि मनो[illegible] कर्म[illegible] इति [illegible] निर्युक्तिकृता [illegible]
[illegible] कर्म[illegible] इति [illegible] [illegible]
[illegible] कर्म[illegible] एतदुक्तं भवति [illegible]
[illegible] भवति [illegible] कर्म[illegible] [illegible] एकलोको [illegible] भावः [illegible]
[illegible] कर्म[illegible] [illegible] कर्मणो [illegible] हिंसा [illegible]
[illegible] हन्यमानः प्राणी भवति [illegible] प्राणी [illegible] इति [illegible] बुद्धिः [illegible]
[illegible] प्राणी [illegible] हिंसा [illegible] कर्म[illegible]
[illegible] हिंसा [illegible] कर्म[illegible] इति [illegible] हिंस[illegible]
[illegible] प्राणी [illegible] ज्ञानं [illegible] प्राणि[illegible] प्रयोगः [illegible] हिंसा किमि[illegible] नेव परि[illegible]
[illegible] कर्मो[illegible] [illegible] [illegible] केवलमनो[illegible]

१
२×

पपरिहो पविते नकेवलकामकिथाह्नवाविहो पवितेनेर्वपेन स्पांतिकेन व वञ्जर्विधनापिकर्मणाम्स २४ पञ्जुह्नः मं
स्तॅकर्मणिकोप्यत्रीपाचे तेवपरम तुनयति नतम्पा[illegible]किविपाको किकथं पतिवासिकतापुष्टिवह स्पय्राणितस्रामेषपरि
ग्रात्वीसर्व: [illegible]एवस्पवको पावे[illegible] विधीयते नतुनस्तेतानाषभति एवंवक[illegible]वदप्य का नपरिस्कटंरतु[illegible]
[illegible]कनिवम्पष्टपिपाकानुनवानायात्लदेवपमक्के नहावधेनगर्वेणवर्जते तस्पविहो पधिना[illegible]कर्मति मतुवचक्रं
तरो [illegible]वञर्विधंकर्मणो पवर्षयाति [illegible]र्कर्मोपवर्म[illegible]कात् संलिपि इत्यादि मंतिवियं[illegible]नि २
णि[illegible]दीयते स्वीक्रियते [illegible]नि: कर्मोत्पादनानि एतदेववर्ज्ञयति [illegible]नै: क्रियते विधीयते निष्पाद्यते पापकं
कल्मषं तानि वाह्नि [illegible]तिकम्पेस्पानि तुरम्भेनवधं प्राणिनं कां[illegible]नि तुरस्य विनेविधायमजल्पतएवजाति
नंपापादयति तदेकं कर्मादानंतथापरंपपाणि[illegible]पयकाणिप्पापादनंतथाद्वितीयंकर्म[illegible]
×तं× ति तथापरं पापादयं मनसानुजानीतइत्पेतत्तृतीयं कर्मादानं परिहो पविताद्रस्पायंनेवस्ता[illegible]केवलं मनसा[illegible]
मिहयपरेणम्पापाद्यमानेषुप्राणिन्पापमोदनमिति तदेतत्पथयस्वयं[illegible]रितानु मोदस्य: प्राणिनाति कियमाणे विद्यंते[illegible]
[illegible]यम्प्राणिपातस्तत्रैषकर्मोपचयोनास्तीति सिद्धांतिवमा[illegible]एएदूत्यादि [illegible] एतान्पिव इर्वी
कानिचीणिम्पस्तानि समस्तानि वा[illegible]निनेई[illegible]एवसाधकमपेक्षैः पापकंकर्मोपचीयत इति एवं[illegible]
कतकारितानुमतय: प्राणिपरोपणंशतिनिवृत्ते [illegible]विष्टा[illegible]वर्तमानस्प[illegible]
तिके पनेनमनसाकायेनवापनेनियंधिरहितेनैानयेनवाविशुद्धवुद्धेर्नकर्मोपचयस्तत्[illegible]निर्वाणंमर्वहोपर
तिस्वनावमधिगच्छत्पातितुरवेनष्पाचीतीतिनावपञ्जवर्तमानस्प कर्मबंधेननवतीत्पनार्दप्रानं[illegible]आह [illegible] २८

दि: पुत्रमप्यत्त्पिता जनक: समारभ्पपाद्य ह्रदार्थकर्मा विवस्थाविषयामापदितपुद्धरणार्थमस्कहि त्वेोऽसंयतोश्[illegible]
यपिवा संतंजानोऽपिवेधापमप्याविशाद्यार्थवादिति तथाहि[illegible]पिसंयतोवीत्पर्य: पद्वेवंशृहस्ट्टोपि[illegible]पिक्ष्वात
स्पापिकर्मणापापेननोपलिप्पते नप्ति[illegible] तिमाधवापिनं[illegible]पादयतस्त्तगरकद्विष्टमनसः कर्मबंधोनस्व
ति तथान्पस्पा प्यरक्तद्विष्टांत:करणस्पप्राणिवधेसत्पपिन कर्मबंधो नवतीतिसांप्रतमपिस दूपणाय्याह मणवाजिहस्पादि
यदि कश्चित्तिविमिस्र नतम्यांत: करणेनपडरसंतिरुपदृप्यातितेषांच ष्परिणतानांगदूविजंनविद्यते सदेवंयदीरि
नदित्तंयथाकेयलमन: प्रदुषेषु नवांकर्मोपचयाताव[illegible]ति ततेषामतमनुजानयीति [illegible]थिवंयतीनतेषांदुवारिणोमन ×तं×
सीघ्रदवा[illegible]हि कांकर्मोपचयेकर्म[illegible] मनएवप्रधानंकारणं तत्तेरपिमनोरहितकेवलकायव्यापारिकर्मोपचयानावेर
नि हि वस्ततश्चयत[illegible]स्नात्वितवत्पमतिवृन[illegible]प्रधानंकारणमिति नतुतस्पापिकायवेष्टयहितस्पूकारण
[illegible]कं सत्पतुक्तं[illegible]यत: नवते[illegible] [illegible]नावं[illegible]नि वर्णामनिगच्छतीति नएतामनसएवैकस्यप्राधान्यमस्प
×प्रथुतं× यितपुरस्परत्पागिहि संवित्तपेयहि संसारीरागादिकेनावासितं तदेवनेर्विनिर्गुनवांनशक्तिकयते[illegible]यथायिस्पामिदिसमा ×तं×
तदिपर्वंमनसेत्ययमर्थैपिनु स्पांपरिणमपि गपार्षे: कलमवां[illegible]मेव निरयनगरवर्त्मप्रस्थितास: कश्यिकेवपविलान
[illegible]र्णनेद्विनीऽन्यो मदेवं नववरन्कपणमेनेवक्ति[illegible]मोमापार: कर्मबंधथस्तु तेनवति नथैर्व्यापघेपियघ्र[illegible]
तुकोयाति[illegible]उपयुक्तेवतिश्चविशत[illegible]कर्मबंधो नवत्पेवा[illegible]पयुक्तोप्पासि मतोप्रमनवा[illegible]वंधकएवतथा[illegible]ब्र
[illegible]जयंमिपाणऽरियामपिम्प[illegible]कमहाए वादवेषुकलिंगामारत्तंजोगमासप्ततणयतस्मतलिमित्तोबंधोसुहुमोवि
देसितोसमए[illegible]वत्थीउपउंजेणप्पनावेणसोअप्पासवसांतिकेण[illegible]विशमकवावी[illegible]णेनवत्पेवमयकवताप्प

२ स्फपातएवात्मकं तस्मावद्य मिस्यनेनेति सर्वेवंपनसोपिक्रिष्ट्येकस्यैवव्यापारेबंधनकावात् [illegible]कंनवताप्राणीप्राणि
ज्ञानमित्यादि [illegible] [illegible]पितासमारम्भे त्यादितद्भ्यनालोचिताभिधानं यतोमारयामीत्येवंया
वन्नचित्तपरिणामोऽन्नत्रावनकश्चिदापादयत्येवं न चित्तपरिणतिविकल्पमसंक्रिष्टता चित्तसंक्लेशोवावरंपनाय १
कर्मबंधइत्यनयोरविसंवादोत्रेति [illegible]: [illegible] यथापरव्यापादितविशिष्टनरूपेणस्रस्ताङ्गारद्या
ण नावबलादीवइति [illegible]लेपितपवनाकर्लनीयं अतःपरव्यापादितेपिविशिष्टतं [illegible]मतिरवति
तात्पर्याऽकर्मबंधइति [illegible] [illegible]मितिहिसं [illegible]तावित्रासितासंकृत्वाकथविकथी संस्कर्त्तापीपनोत्कावघातका
[illegible]घातकाः [illegible]कारिताश्चमतिरूपमावानत्रयं वैरानिहित्वं तकौतेउमत्तएवास्वादनमेवतैरकारीति सर्वे
कर्मवशेष्ययंनोपपद्यते तात्पर्यंवेतेनिद [illegible]कर्मविंसातोनष्टाइति [illegible]मिदमिति [illegible]किंवाबाह्य
नामनर्थपरंपरांवर्त्तमिव मा [illegible] इत्यादि इत्येतानिःस्वर्त्तोतानिबद्धविधकर्मनोपवयंयातीतिदृष्टनिरस्य
पगमेस्तेवादिनःपातगोरवेनिष्क्रिताःकरवद्वीलतायामाचकाःयत्किंचनकारिणोयमालवजोजिन[illegible] २
रणस्मर्ष्वारणमित्यकादीयंवर्त्तनमित्येवंमन्यमानाविपरीतावभानतयामेवंतेकर्द्दतिपापमवद्यमेवइतितोपि
सं वेजनाइवजनाः [illegible]इत्यर्थः अस्येवार्थः [illegible]पवर्तकं दर्शनमाह जहा [illegible]मित्यादि २९
[illegible]समंतात्श्रवति तडीताबाष्प्राविलीसच्छिद्रेत्यर्थः तांसमारूढानांनायंयथाजात्यंधःसमासत्पारंतटमागंतुन
उमिवत्पसौतस्याश्च प्राविणीवेनोदकमनुवचारंतरालेजलमध्यएवविषीदति वारिणि निमज्जति तन्नैवत्वपंचव
मुपयातीतिदार्ष्टान्तिकयोजनामाह एवमित्यादियथांधःसच्छिद्रांनावमारूढःपारगमनायनालंतथा

मणएकेश्रमणात्रुवाणामिथ्याविपरीतादृष्टियेषांतेमिथ्यादृष्टयः तथापिविशताशनात्रमोक्षेरनार्याः स्वदर्शनानुरागेणसंसार
पारकांक्षिणोमोक्षाभिलाषुकाःअपियतेजीवदत्रविधकर्मवंधनेस्यकामिनानित्यंणावासननस्यसंसारमेवपर्यत्रविसं
रणात्पुनः पुनःपर्यटंति स्त्रोत्रस्थस्त्रैयजन्मजरामरणदौर्गत्यादिक्लेशमनुभवंतोः [illegible]समपिकालमात्मनेनाविवक्षितं
त मोक्षसुखमासादयंतीति वृधीमीतिदर्शवदिति सूत्रसंगेसमस्यारव्याध्ययनस्यद्वितीयोद्देशकःसमाप्तः॥ [illegible]
द्वितीयोदेशकानंतरंतृतीयः समारभ्यते अस्याध्ययनमभिसंबंधः अध्ययनार्थाधिकारःस्वसमयपरसमयप्ररूपणेति
तस्येद्देशकद्वयेनस्वपरसमयप्ररूपणाकृताऽत्रापितदेवक्रियतेऽथवावोयोकदेशकयोःकुदृष्टयःप्रतिपादिता
स्तद्दोषाश्च तदिहापितद्दोषावादेवः इदर्पतइत्येनेनसंबंधेनायातस्यास्योद्देशकस्यसार्थनुयोगादावत्सूत्रेणमानमवण २
२८ सर्वंगितामिश्रमणं पूतंसमनुमुयारव्यीयं तदेवं जंकिंचीइउंकडुमित्यादि अस्यचानंतरसूत्रेणसहायंसंबंधः इहानं
तरोद्देशकपर्यंतसूत्रेऽभिहितमेवंतुश्रमणाएकइत्यादि तदिहापिसंबध्यते एकेश्रमणायत्किंचिदपिपूतिकृतंभुंजानाः
संसारंपर्यटंतीति परंपरसूत्रेऽभिहितं वुझिज्झइत्यादि यत्किंचित्सूत्रेऽभिहितं तद्बुध्येतापिलेवमन्येरपिसूत्रैःस्वसंबंधो
योज्योऽधुनासूत्रार्थः यत्किंचिदिति किंचिदित्याहारजातं तत्किमप्यांगुलमात्रमपि ततिरसंस्कृतिरपितत्स्माधाकर्मादिविशेषण कृतेः
एकपंक्त्याद्यादीसिताक्तस्याधाकर्मतदपि नस्वयंकृतमपितुश्रद्धावतान्येनभक्तिमताश्रमणानुद्देशकाश्रमणेतंचेष्टि
तमित्यादितंतत्सहस्त्रांतरितमपि योभुंजीतान्यवहरेदसौद्विपक्षंसेवतेऽपक्षंप्रव्रजितपक्षंचासेवते एतदुक्तंभवति
स्वयंकृतमपिपरकृतमपरागंतुकयत्यदंतिस्यादितंयदाधाकर्मादितस्यसहस्त्रांतरितस्यापियोऽवयवस्तेनाप्य
नेकमहारजातंतद्भुंजानस्यद्विपक्षासेवनमापद्यते किंपुनः यएकैकावयवः स्वयमेवमकलमाहारजातं निष्पाद्यस्वय

मिवंधोपभुंजते तेषमनंतानि पंचत्वादिविनाशवंतीत्यर्थः यद्विचाद्धिपकमिति ईर्यापथमपि प्राप्यकंचाचवाप्यर्वद्यानिकाधितायकत्वं २
कर्मप्रकृतीर्नभवत्प्रव्रज्याप्रवृत्ति [illegible] आस्त्रकर्मभुंजमानो [illegible] कतिककर्मप्रडीवबंध [illegible] कर्मप्रकाडीवबंध
[illegible] सिद्धिलबंधप्रणबंधनीधणियबंधणबद्धानी करोति ह्रियाकरोति बधविपाकं करोति [illegible] करोति इत्या
[illegible] तत्रैवंश्राकत्वादयः परतीर्थिकाः स्वभूमावा [illegible] कर्मभुंजानाहिपक्षमेवासेवं [illegible] अर्थः [illegible] नेति थांस [illegible] २
[illegible] कर्मनोजिनांक [illegible] विपाका [illegible] लोकद्वयेन [illegible] तमेवाधाकर्मोपभोगदोषम
ज्ञानाना विषमोऽत्यकारककर्मबंधोनबको [illegible] रपिकर्मोक्ष [illegible] गतिसंसारोवा [illegible] [illegible] कर्मबंधोनवति
कथंवाननवति केनवो [illegible] नायंसंसार [illegible] वस्तीर्थ [illegible] कलेन्द्रस्मिन्नेवसंसारेवरे कर्मपाशाव [illegible] ताः [illegible]
[illegible] तीस्पनहे [illegible] यथा [illegible] पुरोमाणोविशालः [illegible] वनवावेशालिका विशालास्यविशिष्टा [illegible] वावावेशा
लिकाविशालाएवशावैशालिकाः [illegible] एवं [illegible] कस्याल्याभिप्रवृत्तिलायांमत्यांत्र [illegible] गोडूतो
ऽवेदिकाः नक [illegible] पुनुंनाः संतत्र [illegible] कस्य [illegible] वेननव [illegible] तांव [illegible] नुदके [illegible] नेवापगावेसति [illegible]
[illegible] रस्यतस्मिन्नेव [illegible] पुरेवविज्ञ [illegible] वसीदं [illegible] कैः कंके [illegible] विशे [illegible] मांसवसा [illegible] र्मस्यवं
[illegible] निर्झविनएवविलु [illegible] स्वसमुद्धा [illegible] धारणघातविनाशांयांति [illegible] वंसि [illegible] वा
नावाद्दिनाशमेवयांतीति [illegible] एवंकांत [illegible] कि [illegible] एवंमम [illegible] एवमिति यथेते
[illegible] [illegible] श्रमणाः [illegible] श्रमणाः एकेच्चाकपालकपतादयः स्वयं [illegible] वाकि [illegible] तिवर्त
[illegible] मेवसरवमाधाकर्मोपभोगजनितमिवि [illegible] वातिवर्तमानसुखविवित [illegible] सुखजनं

[illegible] विलयोऽनालो [illegible] ताधाकर्मोपभोगजनितानिकडकडः [illegible] वनावेशालि [illegible] विशालेमेयंस्यनंतरो
[illegible] न्यायेनत्र्योस्थः संसारोदधिनिमग्नोनमग्नं [illegible] नतेसंसारांभोधेः पारगामिनो [illegible] त्यर्थः [illegible]
[illegible] मिनीय [illegible] [illegible] द्वमिति [illegible] यथा [illegible] अर्थः [illegible] मिति [illegible]
[illegible] मिदामि [illegible] लोके [illegible] नसर्वे [illegible] किंबनस्यवारव्यानमिति [illegible] देवेनोप्तो देवोप्तः कर्षकेणेवबीज
[illegible] निष्पादितोयंलोके इत्यर्थः देवैर्वागुप्तोरक्षितो देवगुप्तो देवपुत्रोवेत्येवमादिकमज्ञानमिति [illegible]
[illegible] मोयंलोक इत्यापरेएवंव्यवस्थिताः [illegible] मपचमत्स्यपगम [illegible] जगत्सितामहः सर्वेईश्वरएवजगदाधारा
[illegible] प्रजापतयः सृष्टास्तेश्च [illegible] कृत्स्नं जगदिति [illegible] लोकः एवमेकेईश्वरकारणिकाश्चाभिदधति [illegible]
तथाभिचा [illegible] सर्वमिदं विमत्यधिकरणभावापन्नं तनुभुवनकरणादिकं धर्मित्वेनोपादीयते बुद्धिमत्कारणपूर्वकमिति [illegible]
धर्मः संस्थानविशेषवत्वादिति [illegible] संस्थानविशेषवत्त्वबुद्धिमत्कारणपूर्वकं [illegible] देवकुल
[illegible] संस्थानविशेष [illegible] मकरन्द्रीधराधर [illegible] करणादिकं विवादगोचरापन्नमिति [illegible] बुद्धिमत्कारणपूर्वकं
[illegible] जगतः [illegible] तीस्पतो [illegible] मिदं [illegible] करणादिकं धर्मित्वे
नोपादीयते बुद्धिमत्कारणपूर्वकमिति साध्योधर्मः कार्यत्वात् [illegible] स्वादिति [illegible]
[illegible] लोकः [illegible] साध्य [illegible] २
[illegible] अहंकारस्तस्माद्गणः षोडशकस्तस्मादपि षोडशकात्पंचभ्यः पंचभूतानीत्यादि [illegible] नित्यमिति [illegible]
[illegible] ग्रहणासत्वादिकं [illegible] स्वभावेन [illegible] लोकः [illegible] तथान्ये [illegible] लोकी [illegible]

×त्यादि× १

रागरूत्वादिभिः कारणैः कृतोयं लोको जीवाजीवसमायुक्तो जीवैः सह योगजन्तु [illegible] जीवैर्धर्माधर्मा [illegible] दिकैः स
महितः सप्तद्वीपादिक इति वनस्पतिलोकं विशेषविश्वमाह [illegible] मानं इत्यादि [illegible] स्वमतमेव [illegible] मिति तास्यां समपितैः
कइति किं [illegible] गुणा इत्यादि स्वयंप्रवर्तितस्वयं [illegible] सुरन्नो वा सर्वेक एवा [illegible] कारीरमते द्वितीया निष्ठा
[illegible] मायानरमेयधितीयामाक्तिः समुत्पन्नादनंतरं जगत् [illegible] इति सर्वं मह [illegible] कमपि [illegible] मिवंवादिनो लोक
स्यकर्तारमस्य पगतवंतो पिवंते नन्वयं तु नालोकं निष्पा [illegible] मारमो मारयती ति मारो [illegible] थितेन मरि
संस्तु [illegible] माया [illegible] मायया लोको त्रियते [illegible] तो जीवस्यो पयोगलक्षणम् [illegible] स्थिरत्वि [illegible]
मा [illegible] जलोकोऽज्ञानस्वतोऽनित्यो विनाशी [illegible] [illegible] इत्यादि ब्राह्मणादैजी [illegible] ×गु×
पुंसि इदं इ [illegible] तथः एकेके वनपौराणिकाः [illegible] एवमा [illegible] वंतो वदंति [illegible] जगदेतत् [illegible] रमंड [illegible] मंड [illegible]
[illegible] मित्यर्थः [illegible] यदा न किं चिदपि [illegible] आसीत् पदार्थशून्यो [illegible] तदा ब्रह्मा [illegible] पूर्वं अंडमसृजत् [illegible]
[illegible] मात्र [illegible] विनाशी [illegible] [illegible] सर्वा [illegible] नवनि [illegible] जो वायाकाशं [illegible]
रित्यर्वतसमकराकरनिवेशादिसंस्थितिमिति [illegible] [illegible] मरुत्रात [illegible] तर्कसविर्धै
[illegible] वतः एवं [illegible] स्मिन् जगत्यंडो [illegible] नावस्तावे पदार्थजातं [illegible] क्रमेणाकार्यसिद्ध [illegible] मुः
[illegible] णादयः परमार्थमजानानाः [illegible] एवं वदंति [illegible] तं [illegible] मन्यथा यतिपादयंतीत्यर्थः [illegible]
[illegible] जगद्वा [illegible] सर्वत्रादि सकार्यै [illegible] पर्यायिस्मि [illegible] इत्थं लोकः [illegible] स्वयंभुवा [illegible]
[illegible] ब्रह्मादितपस्वि [illegible] कृतः ब्रह्मादिनिष्पादितः स्वयंभुवा [illegible] यितलिष्पादितमायया [illegible] ते [illegible]

×त×

इजा [illegible] लोक [illegible] स्वकीयागिकपपत्तिभिः प्रतिपादयंति [illegible] भवन्नाम्यदिति तैर्वेवंवादिनो [illegible] मेवापि
नः सर्वेपि [illegible] परमार्थयथावस्थितलोकस्वभावं नाभिजानंति [illegible] यथायं लोको [illegible] व्यानविनाशी ति
निर्मू [illegible] तः क [illegible] मूढ [illegible] आरंभके न चिक्रियते [illegible] लोको भवति [illegible] थ [illegible] यत्नाव [illegible]
[illegible] वो मोयं लोक इति [illegible] तो देवो [illegible] लोकस्य [illegible] किं चित [illegible] विधं [illegible] प्रमाणा [illegible] प्रमाणाक [illegible] मानं [illegible]
[illegible] मतांमि [illegible] किंमयो देवस्तस्य [illegible] नो वा लोकं [illegible] तावदनु [illegible] वि [illegible]
[illegible] करणेना [illegible] त्पन्नः [illegible] किं स्वतो न्यतो वा [illegible] तत एवो त्पन्न [illegible] तिलोकस्यापि स्वत एवोत्पत्तिः किं
[illegible] [illegible] तत्पन्नः स लोककरणायोऽस्यतः सोप्यन्यत इत्येवमन [illegible] मानलो मंडल [illegible] पि
[illegible] निवारितप्रसरा [illegible] इति [illegible] नादि [illegible] नित्येवं भवति लोकोप्यनादिरेवास्तु को दोषः किं वा
सावनादिः [illegible] नित्यो [illegible] [illegible] त्तसपक [illegible] योगपद्य [illegible] किं या विरो [illegible] त्र मघा [illegible] ×कव्य×
[illegible] तएवो त्पन्नं [illegible] विना [illegible] नो [illegible] त्ताणायकृतोऽन्यकरणे [illegible] वा [illegible] किम [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] वाय [illegible] [illegible] पकरण [illegible]
जगदकर्तृकमिति [illegible] ६ व [illegible] [illegible] स्तोऽपि [illegible] १=१=
[illegible] सिद्धेति [illegible] [illegible] करणादि कं [illegible] करणात् [illegible] कारणपूर्वकं कार्यं [illegible]
तावद्विदिति [illegible] यथा विधिविशिष्टकारणपूर्वकं [illegible] सिद्धिः कारणपूर्वकमात्रेण कार्यमात्रं [illegible]
[illegible] कारणविशेषप्रविपा [illegible] [illegible] तथाव [illegible] वति घटे [illegible] कर्तृप्रवि

[illegible]मिति चेन्न युक्तं तव घटस्य कार्यविशेषत्वं भवति यानेन चैवं परिकल्पयमानादौ बुद्धिमत्कारणपूर्वकत्वेन साध्ये घट
इति तत्र तदेव घटादिसंस्थानविशेषदर्शनवत्पर्वतादावपि विशिष्टसंस्थानदर्शनाद् बुद्धिमत्कारणपूर्वकत्वम
साध्यं न क्रियते [illegible] यतो न हि संस्थानत्वात् घटादिमात्रेणार्थस्य बुद्धिमत्कारणपूर्वकत्वावगतिर्भवति।
यदि तथा स्याद् बुद्धिकारस्याद्वल्मीकस्यापि घटवत् कुंभकारकृतिः स्यात् तस्माद् [illegible] घटकं न कारणत्वबुद्धिकारस्य
कस्यचित् घटादेः कारणत्वं सिद्धे द्वल्मीकस्यापि ततः [illegible]रिति यदेवं यस्यैव संस्थानविशेषस्य बुद्धिमत्कारणपू
र्वकत्वेन संबंधो गृहीतस्तद्दर्शनेन सिद्ध्यति विधकारणानुमापकं भवति न संस्थानमात्रमिति तथापि च घटादिसंस्थाना
नां कुंभकार एव विशिष्टः कर्तोपलभ्यते नेश्वरः यदि [illegible] स्यात् किं कुंभकारेणेति नैतदस्ति तत्रापीश्वर
एव सर्वमपि तया निमित्तकारणत्वेन व्याप्रियते न चैवं दृष्टहानिरदृष्टकल्पना स्यात् तथा चोक्तं [illegible] पक्षादि
वं [illegible] स्य वर्णो [illegible] अयं बद्धस्य किं स्थाणोः कारणत्वेन कल्प्यते तदेवं दृष्टकारणपरित्यागेनादृष्टपरिकल्पन
या [illegible] देवकुलादौ नायः कर्तासमाव्यापोऽस्माप्युनिर्दिष्ट [illegible] साधितश्चेश्वर एवं च तदेव
[illegible] अन्यथा [illegible] प्रसिद्धेनानुमानमिति [illegible] वादिना [illegible] घटस्यापि कमपि साध
नमायोजं [illegible] नवादिति यथापि [illegible] प्रधानादिकर्तायं लोक इति [illegible] प्रधानं किं ३२
[illegible] यत्र [illegible] तीमकराकरादेर्द्धर्मस्य [illegible] घटते [illegible] कुम्भात् किं विद्यमानमानस्य ते [illegible]
[illegible] कार्यकारणविरोधादिति [illegible] तत् कुतः समुत्पन्नं न तावत्स्वतो लोकस्यापि [illegible]
[illegible] नवस्थापत्तेरिति [illegible] समुत्पन्नमेव प्रधानादि नावेनास्ति [illegible] लोको [illegible] किं नेष्यते [illegible]

[illegible] प्रधाननित्यत्वे तथा विकृतात् प्रधानात् महदादेः कस्य [illegible] रिष्यते [illegible]
[illegible] प्रधानाल्लोकस्योत्पत्तिरिति [illegible] नायाः [illegible] कर्ताः [illegible]
लोपपत्त्यास्तीति स्यादिति [illegible] स्वभावः [illegible] एव [illegible] प्यनिमित्तमपि [illegible] ×[illegible]×
एवं च लोकोत्पत्तौ किं महत्प्रधानादिकल्पनयेति [illegible] तत्स्वभावस्यापि कारणत्वं केचिदिच्छन्तीति
[illegible] स्वभावो [illegible] मानोन: [illegible] स्वभावः स्वकीयोत्पत्तिः सावधानामिय
[illegible] नियतिकृतोऽयं लोक इति तथापि नियमनं नियत [illegible] नियतिरिक्त [illegible] ×यति×
न स्वभावादिति [illegible] लोक इति तदप्यकं [illegible] किंतु
[illegible] भवति किं यदा [illegible] भवति तदा स्वतन्त्रोऽप्यनिरपेक्ष एव [illegible] स्वयं [illegible] ते सर्व
[illegible] स्वतंत्र [illegible] लोकस्यापि भवनं किं नाक्षपेयते किं स्वयं [illegible] तस्यात् [illegible] नित्य
[illegible] निष्पस्य [illegible] कर्तृत्वानुपपत्तिस्तथा वीतरागत्वात् [illegible] संसारवैचित्र्यानुपपत्तिः [illegible]
[illegible] व्यतिरेकाभूतत्वं [illegible] विकल्प [illegible] इति [illegible] तेन भारः स
[illegible] दितः स च लोकं व्यापादयति सदप्युकर्ष [illegible] भजोयं
×५× लोक इति [illegible] तदंडं [illegible] लोको [illegible] रूपा गमि
नका [illegible] यावदंडं [illegible] लोकमेव [illegible] दयति किमनया कल्पया [illegible]
[illegible] परिकल्पनया एवमिति चेत् तथा हि [illegible] ते [illegible]
×[illegible]× [illegible]

[illegible]

त्यांद्रुखिया: जकर्म्यांचेत्रया: पद्मो श्वडा: इत्येवं [illegible] मुक्तियंमतमिव यतोनमुखाद्ि: कस्यचिद्रस्यनिर्नवत्फप्रजकाते [illegible] २
पियाद्र [illegible] नितिवर्णा नामभेद: स्यादिकस्माद्र त्येत्रेस्तथाड्रा लणानां कव ते द्विरीयककजापादिक [illegible] नेदान स्याद्दिकस्मा
न्मुरवा द्रस्यते रेवं वी पनस्थना ह्मिन [illegible] वीन्मनेव [illegible] स्व [illegible] आदि [illegible] प्रति: स्यादेवमाद्यनिकं दे [illegible] देवं जो कोत्य
दिनी न्कपा तथा: ततश्चास्ति तमितस्त्र एवंवादिनो लोकस्यानाद्यपर्यवसितस्यो [illegible] प्रमाणस्यैवात्रवस्त २
नस्त्रवि [illegible] करस्तुप्र [illegible] तैर धी [illegible] दे कस्मा [illegible] त्रिया लक्षणो लोकस्य [illegible] कारा संस्मेयद्धी [illegible]
धारम अलोकस्यमतज्ञक समु [illegible] काकारोई लोकस्य धर्माधर्माकाशपुद्गलजीवात्मकस्य द्रव्या [illegible] तया नित्यस्य पर्यायापे
क्षया [illegible] ध्यति: उत्पाद व्ययध्रौव्यात्मा पादितद् [illegible] स्वतत्वस्या नादि जीवकर्मसंबंध [illegible] दितनिकनवपर्वस्य [illegible] विध
कर्मविप्रक [illegible] लोकालोकप्रत्यक्षि [illegible] मजानानाः संतोश्चाववदति इति [illegible] देवं वी [illegible] दिनाम
[illegible] फलदिषुर्गयि [illegible] इत्यादि मनोज्ञत्वं मनोज्ञं शीतलमनोज्ञतां [illegible] मनोज्ञ मम [illegible]
स्माद्भ्याद: प्राकृतीवीयस्य इ: [illegible] रवस्यतत्र मनोज्ञ समुत्पाद्मं [illegible] कारो [illegible] स्य [illegible] मनोज्ञ समुत्पा
दमेवड: रवमित्येवं विजानीयाद्वगा [illegible] एतदृ [illegible] मवति स्वकृता समुत्पन्नानाविवड: रवसौ [illegible] नवति नान्यस्मादिति
वं व्यवस्थितेपिमत्यनंसरोकावादिनो [illegible] सहवृत्त्यानी [illegible] ड: रवस्य [illegible] मजानाना संतोम्यतई स्वरादि ड: रवसं २२
स्यादिमिहोति तेचेयमिहांत: कथं केन प्रकारेण ड: रवस्य संवर: रवप्रतियातद्दे [illegible] निर्वानो [illegible] दे नादि निदा निन [illegible] ५१
दो नवति तेषु [illegible] मेवनजानति सदा जानाना: कथं तेड: रवो [illegible] दायय ति थंते [illegible] तो पिन वड: रवो [illegible] दनमवा [illegible]
स्यपि [illegible] संसार एव जन्मजरामरणोपपविधी [illegible] गाद्यते कड: रव [illegible] रहस्यो [illegible] न्यायेनाई [illegible] तस्य पिकार्त सं

स्वास्यंति सांप्रतं प्रकारांतरेण [illegible] स्वाश्रितमिवो [illegible] नाह कहत्याहि इत्यादि [illegible] वादि प्रज्ञापितेराशिका [illegible] लकम
तानुसारिणोये षामेकर्थित्राति स्त्राणि पूर्वगतत्रैराशिकसूत्रपरिपाट्या व [illegible] ति [illegible] ति [illegible] मालाश [illegible]
नव [illegible] वरि [illegible] गतो [illegible] क [illegible] पापकोनवति [illegible] कर्मा [illegible] : इहमेकेषां गोसाल
मतानुसारिणामस्मात् [illegible] पूर्वकर्मकवाशि द्यावस्थो [illegible] ह्मेणवाम्या [illegible] एव परा अ
सिरजसा लिप्यते [illegible] स्वशासनपूजामुपलभ्यान्यशासनपराभवं वी [illegible] तेपद्यते प्रमोद: संजा
य ते स्वशासननिकारदर्शनाद्वे [illegible] कीडा [illegible] नुगतांसरा [illegible] निर्मलप [illegible] त्यमानो रजसा मलि
नीक्रियते मलीमस [illegible] कर्मगौरवा [illegible] कर्मक [illegible] नवती ति किं
च [illegible] इत्यादि [illegible] मनु [illegible] मह [illegible] स्य संवृता [illegible] मनिय मरतो जात: [illegible] दपापो नवति [illegible]
मलाभो पकर्मकलंको नवती ति [illegible] सत: स्वशासनेव [illegible] प्रक्षा [illegible] नवति [illegible] स्वशासन पूजादर्शनालिकारो प
ज्ञो [illegible] रागद्वेषो दयात कलुषितांत्तरात्माविकट वड [illegible] नीरजस्कं [illegible] तो [illegible] निवस्त्रं [illegible] रजस्कं मलिनं स्यो
[illegible] नवति [illegible] तनकालेन [illegible] संसारे [illegible] वारा [illegible] तो [illegible] कर्माबर्द्ध
नेवति [illegible] शासनपूजानिकारदर्शनाद्रागद्वेषोदयात्मकर्मनव [illegible] राशि [illegible] नवत्या [illegible] २
समुत्पन्न इदं धन: [illegible] पेस्मिन्वं [illegible] निर्वाण मप्यनय धारिक्षी [illegible] पुन: स्वयं [illegible] पराई [illegible]
ति [illegible] राज्यमिति [illegible] एता [illegible] पुर्वी [illegible] नो [illegible] स्पमि [illegible] त्रा [illegible]
दावस्थितो वा एस [illegible] धारये [illegible] नैराशिकयवादिनो [illegible] लोकवादि [illegible] तेवासंयमा [illegible]

१ वांच्छेसुखं वर्तिष्यन्ति विसकाशि तेषामयमस्कपणमीयथास्वदर्शनेऽज्ञानिकारवर्द्धनात्कर्मबंधो नवत्येवं चावरूपंतदर्शन
स्यऽजयातिरस्करिणीनयितनवकाव्यं तत्संपवाधकर्मौ प्रवृत्तस्य [illegible] भावः [illegible] नावीन्य
कानामपगताचेव कर्ममलकजंकानां कतत्याममवात्या [illegible] स्थितवस्तु तत्त्वानां समस्तमिनिंदानामपगता
त्मात्मीयपरिग्रहाणां रागद्वेषाद्युपगतस्नावबद्धकत्वः पुनः कर्मबंधस्तद्धाच्च संसारावतरणमित्युपस्थितेयथाविकल्प
×१४× द्भवस्य वर्थमवस्थितास्त [illegible] प्रस्पृष्टौ नानाधान्यसम्भव [illegible] तेजावाडकांस्वकंस्व
कमात्मीयमात्मीयंदर्शनं स्वदर्शनापरागादस्मात्तारः श्रीमन्नवीनधरमापयितास्त [illegible] नवतत्त्वविदितत्त्वेधनांस्ताधि =स्थितिः
येथेविपनरस्य [illegible] पादिमतमप्रव [illegible] स्यादि तेहतवादिनः ये येकदंष्ट्रिक तपः स्वकीयस्वकी
×जा× [illegible] पविष्टंस्यस्मिन्निति उपस्थानंस्वीयमूपशनंवी [illegible] स्वरणस्य [illegible] पादिकं तेस्मिन्नेव सिद्धिमवेषसांसारिक
पंचुरहितस्वनाथः मम्निहि तवंतीनाम [illegible] नेनप्रकारेणसिद्धिरवाप्यतइति [illegible] वादीक्कातएवमोक्षं इत्येवं
वस्थिताः एकदंष्ट्रिकास्तु पंचविंशतितत्त्वपरिज्ञानान्मुक्तिरित्यभिहितवंतस्त [illegible] पवेदांतिका ध्यानाध्ययनसमाधि
मार्गानुष्ठानात्सिद्धिमुक्तवंतइत्येवमन्येपि [illegible] स्वदर्शनेमो [illegible] मार्गप्रतिपादयंतीति [illegible] एतद्धिपरमलक्षणायाः सि
द्धिरपरिधस्तात् प्रागपियावदप्यापिसिद्धिप्राप्तिर्नभवतीति तावदिह्वैव जन्मन्यष्टगुणैश्वर्यवतीं [illegible] प्राप्नुवन्ति १४
×भ गुणैश्वर्यमवाप्नोपवतीतिदर्शयितुमाह [illegible] अस्मवशीवर्तिनंपतीति [illegible] वशावर्तीवरूपं [illegible] नवति नवमीमांसकैःस
नाविरम्नियंते सर्वकामात्मनिजाप्ताः [illegible] संपत्त्याय [illegible] सर्वकाम [illegible] तीयात्मावकामयते तेनोऽस्ममर्थमि
ति इतिस्थावत वलादिसिद्धिः [illegible] सर्वम्निद्धिर्भवति [illegible] त्मनितमासविमामहिमागरिमा वाकाम्यं मितिवनि

×सिद्धि× [illegible] तिष्ठतिवं यत्रकामावसायित्वमितिनदेवमिहैवास्मदकाउणायिनो [illegible] प्रणतौश्वर्यलक्षणासिद्धिर्नवत्युनवांत्रे यद्
देपरमलक्षणां नवतीतिदर्शयितुमाह सिद्धाच सेइत्यादि येस्मद्दकमनुष्ठानंप्रम्युपगतिष्ठंति तस्मिन् जन्मन्यष्टगुणै
श्वर्यदसां सिद्धिमासाद्यनविशिष्टसमाधियोगेनशरीरत्यागं कृत्वा सिद्धिगतौ पदं हरंसलक्षणोमा [illegible] नवंसरीगन्न
तंवीसकलकलामनेकशारीरमानसइंहैर्नस्पृश्यंते शरीरमनसोरुनावात्मिति [illegible] लोके सिद्धिकिवरिवा [illegible]
×ते× मोवादीनामिष [illegible] वेदीवादयः सिद्धिमेवकरस्तुपमुक्तिमेवांगीकस्यवकीये आरात्ये स्वदर्शनात्मप
मपेगृधिताः [illegible] प्रपन्नास्तदेकलामुक्तौ: प्रतिपादयंतिनरानवनरायत्त [illegible] प्राकृतवक्र्याः शाम्बाव
बोधविकलाः स्वाभिप्रेतार्थसाधनायमुक्तौ: प्रतिपादयंत्य [illegible] विपंडितंमन्याः परमार्थमजानाना स्वात्महपगाधिलं
कामुंकाररूपंपयंतीति [illegible] आपहिवततिनीप्रतियुक्तिं सनयत्र नतिरित्यनिविष्टा प्रकिपावतरहितमपवृ
क्तिर्यनवत्र मतिरेतिनिवेशं [illegible] नेषामनर्थकस्वदर्शनपक्षपाताः [illegible] पतिथिकूपात् [illegible] संवृतमत्स्याद् वेदिपावंडि
कामोक्षाभिसंधिनासमुचिताऽमपिअसंहताः इंद्रियनोइंद्रियैरसंयताः [illegible] अस्माकं ज्ञानमिंद्रियातुरोधेनसर्वविव
योपनोगादपि वन्धमुक्तयाः तद्धिपृप्रजनंप्रसारयं ते [illegible] तारादिकं संसारकांतारं प्रमिप्रांतिपर्यटिक्ष्यंतिनव [illegible]
रतायतेकर्मपाशावपाद्गिताः पोनः पुन्येननारकादियातनास्था मेकत्पद्धते [illegible] नेइंद्रियैरनियमितैरसोक्षं इप
कलित [illegible] लक्षणासिद्धिरवाप्यते यापिलिमाद्यष्टगुणलक्षणा [illegible] हिकी सिद्धिस्सारनिधीयते [illegible] प्रजनप्रतारणायदंनक
स्मैवेति [illegible] प्रतिपांकारतया [illegible] नादिनास्वर्थवाप्तिः [illegible] पिवंशायानवंतीतिदर्शयति कल्पकालंपक्षतकालप्रस ४
द्धंते संन्नवंत्यासुराः असकस्थानीयस्थानागकुमारादयस्तत्रापिनप्रधानाः किंतर्हि किल्विषिकात्मकधमाः प्रेषत्व

स्यत्पर्द्धयोऽल्पेनोपायेन स्वल्पायुःसामर्थ्याद्युपेताश्च भवंतीति [illegible]देशकसमासार्थो भवतीति दर्शयितुमाह
भवनस्य तृतीयोद्देशकः समाप्तः ॥ ३ ॥ उक्तस्तृतीयोद्देशकः अधुना चतुर्थः समारभ्यते अस्य चायमभिसंबंधोऽनंतरो
द्देशकेऽध्ययनार्थत्वात् स्वपरसमयवक्तव्यतोक्ता इहापि सैवाभिधीयते अथवानंतरोद्देशके तीर्थिकानां कृत
वादस्तदुक्तमिहापि तदेवाभिधीयते तदनेन संबंधेनायातस्यास्योद्देशकस्योपक्रमादीनि वक्तव्यानि तत्र सूत्रानुगमे
ऽस्खलितादिगुणोपेतं सूत्रमुच्चारणीयं तच्चेदं एते जिया भो [illegible]त्यादि अस्य चानंतरसूत्रेण सहायं संबंधस्तद्यथा।
अनंतरसूत्रेऽभिहितं तीर्थिका[illegible]किंचिदजानंत इति किमिति यत एते जिताः परीषहोपसर्गैः पर
स्परसंबंधस्तु [illegible]मामाह विक्रमभिहितं तद्दुःख[illegible] यदि ते पंचभूतादिवादिनो गोशालक
मतानुसारिण अजिताः परीषहोपसर्गैः कामक्रोधलोभमानमोहमदाख्येनारिषड्वर्गेण येत्येवमन्यैरपि कृत्यैः संबं
धस्ते कृत तदेवं कृतसंबंधस्यास्य सूत्रस्येदानीं व्याख्या प्रतन्यते एते [illegible]ति पंचभूतैकात्मतज्जीवतच्छरीरादिवा
दिनः कृतवादिनश्च गोशालकमतानुसारिणस्त्रैराशिका अजिता [illegible]तारागद्वेषादिभिः शब्दादिविषयैर्यत
[illegible]एवं [illegible]ति विनेयाः [illegible]एवं [illegible]ते तीर्थिका असम्यक्प्रदेशकत्वात्
कस्यचित्त्राणं न विदधति [illegible] किमिति यतस्ते बाला इव बालाः यथा हि बालः सा २५
दसद्विवेकवैकल्याद्यत्किंचनकारिणो नाश्रयणीयास्ते एवं [illegible]ते संसारात्पिपीलिकवंति एवं तानपि
संतः पंडितमानिन इति [illegible]बालेवसीयति यत्राज्ञानेन बालोऽज्ञानतः सन्नवसीदति तत्र तेऽप्य
स्ति ताप्यतस्तेनैकस्य विरत्राणायेति [illegible]तैर्विद्धप्रमाचरितं [illegible] हित्वा त्यक्त्वाणमिति वाक्य २

संकारे दर्शं योगोधनधान्यस्वजनादिभिः संयोगस्तं त्यक्त्वा किल वयं निःसंगाः प्रव्रजिता [illegible]नः मितावया
परिग्रहारंभे पारसक्तास्तेषु हस्तापत्यं च संकरणीयं पचनपाचनकं डनपेषणादिकोऽनुतो पमर्दकारी व्यापारस्तस्योप
देशस्तं गच्छंतीति कृत्योपदेशगाः कृत्योपदेशकाः वा यथा [illegible] इति [illegible]नेन व्याख्यातेन स्वकर्म
सु कृत्यं कर्तव्यं सावद्यमनुष्ठानं तत्र प्रधानाः कृत्याः गृहस्थास्तेषामुपदेशक संरंभसमारंभ यः सविद्यते येषां ते
कृत्योपदेशिकाः प्रव्रजिता अपि संतः कर्तव्यं गृहस्थोपानिष्ठं हे [illegible]स्वतोपिमर्दवचना पंचमहाव्रतारूपिते २
इत्यर्थः एवं [illegible]तीर्थिक [illegible]णाद्युक्तमं सङ्ख्यायि [illegible]तं च [illegible]दि तेषां ऐहिकलोकस
उपदेशदानादि तं परिज्ञाय [illegible]गवगम्य येतेम्भावोपदेशासरासान सद्विवेक [illegible]नात्मनेहि सायालंन २
स्मात्यसवंपर्वतोन्मनावनिकुः संयतोविद्वान्विदितवेद्यस्तेषु न मूर्च्छयेन्मार्गं विद्वान्सर्वतः सहस्रपरिक्रम
पि कर्यावित्यर्थः किं पुनः [illegible]र्दनवर्णयति [illegible]कर्षवानित्यहमदस्तावानामन्यतमेनाप्यहैक
मुक्तं वृत्तमनन्यवृत्तीनां संयतस्तीर्थिकेषु गृहस्थेषु पार्श्वस्थादिषु वा संश्लेषमकुर्वन्मध्यस्थं रागद्वेषयोरंतरा
लेन संवरन्मुनिर्गच्छेदिति यावत् पादार्थमनं [illegible]दिवस्तुत्कं नवृत्ति तीर्थिकादिभिः सह संस्तुतिकं [illegible]बंध
त्यक्त्वा हेयं कारेण[illegible]नावतस्ते पुरुषार्थाभिमानेनारकादि [illegible]ते मुनिं वामामनव्य [illegible]पकारं परिहरता मुनिना [illegible]
यापयितव्य इति किमिति तीर्थिकास्त्राणाय न भवंतीति दर्शयितुमाह सपरिग्रहेत्यादि सपरिग्रहेण धनधान्य
द्विपदचतुष्पदादिना वर्तंते सहसावे परिग्रहे रीरोपकरणादौ मूर्छावंतः सपरिग्रहाः सपरिग्रहारंभेण जीवोपकारिणा ×५५६×
व्यापारेण वर्तंत इति तदन्यावेयोद्देशिकादिनो जिज्ञासारं नास्तीर्थिकादयः सपरिग्रहारंभा [illegible]नैव भवते मोक्षमा।

र्थं प्रसाधयंतीति दर्शयति [illegible] परलोकचिंतायामेकेषां विवादः [illegible] तं साधितं [illegible] किमनया [illegible] इत्युक्तं [illegible] कथा क्रियया [illegible]
[illegible] स्यर मा [illegible] रोधासिद्धौ [illegible] निर्वाह [illegible] मोक्षो न कर्तव्यं [illegible] नास्तिकानां [illegible] इति [illegible]
[illegible] परिग्रह [illegible] विद्यते [illegible] एकान्ता [illegible] परिग्रहो [illegible]
[illegible] विद्यते [illegible] कर्मजपथः स्वयं [illegible] संसारम [illegible]
[illegible] जीवानां [illegible] परिसमं [illegible] परि
[illegible] नीयमित्येतद् [illegible] इत्यादि [illegible] परिग्रहं [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] परिनिष्ठिते [illegible] परिग्रह [illegible]
[illegible] स्यर्थः [illegible]
परे [illegible] परिगृहीता [illegible]
न मिथ्यादृष्टिः [illegible] परिगृहीता [illegible]
[illegible]
[illegible] परिग्रह [illegible]
[illegible]
[illegible] लोकानां [illegible] लोकवादः [illegible]
[illegible] लोकानां [illegible]

[illegible] विपरीत [illegible] विपर्य [illegible] ×नि×
[illegible] विपरीता [illegible] विपरीता [illegible]
[illegible] लोकवादं [illegible]
[illegible] लोक [illegible]
[illegible] लोक [illegible] २ति
[illegible]
[illegible] लोकः [illegible] परमाणुभिः [illegible]
[illegible] लोकवादं [illegible]
[illegible] जीवा [illegible]
×नि× [illegible] परिमाण [illegible]
[illegible] परिमित [illegible]
[illegible] सर्वदर्शी [illegible] सर्व [illegible] २
[illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible] परिमाणेन [illegible] परिच्छेदं [illegible]
[illegible]

१ ४ परस्परसाधिति तद्विदं तोबकु [illegible] लोकवाद्‌: यदसौ [illegible] वोसरवगत्‌ [illegible] येकि घनस्पंदीतिसमाधौ द्विया
द्वयः [illegible] साति कमाक्षि थंति यसत्रपत्तनवं [illegible] स्थावराः स्थावरनामकर्मोदयात्‌ द्वि [illegible] द्वयस्तियथ एवं लोका
वाद्‌: तस्यो नवे [illegible] योयाद [illegible] जन्मनिमित्तयादि: सो [illegible] जन्म [illegible] जलानीति [illegible]: स्थावरलोग्रसा २
व तादृशा विसतिवा [illegible] नियमवपीत्रुष्टमादिकाः कियाः सर्वा [illegible] कर्मणि [illegible] =ये-
[illegible] सर्वेषु [illegible] जायते यः सर्वोयोदयुके तस्मात्‌ स्थावरजंगमानां स्वकृतकर्मवशात्‌ परस्परसंक्रमणा
[illegible] नियादितमिति [illegible] यदृनिद्रित संसेवेद [illegible] यते [illegible] नास्य [illegible] निधि
यते ततः परिणाम नित्य [illegible] मेवास्कपरतंनकाचित्‌ [illegible] स्वभाव [illegible]
[illegible] ते [illegible] तस्या [illegible] दिवन्ति [illegible] विपर्यायु [illegible] किं विहृत्तु [illegible] नावसीयते निःपर्या
यस्य [illegible] तैवस्यादिति [illegible] कार्य [illegible] द्रव्यविशेषाये
४ ४४ ४ [illegible] यतः सर्वमेववस्तु स्याद्वमय [illegible] नियमेवर्तते [illegible] विपर्यय [illegible] वस्तु [illegible] २
[illegible] सर्वलोकः [illegible] निरंतरः [illegible] कारिण [illegible]
[illegible] दिति [illegible] लोका [illegible] किं [illegible] मात्रे [illegible] २७
४ तरि कावातिरु तं [illegible] सत्तामात्रे [illegible] निर्माता लोका [illegible]
[illegible] ततः [illegible] परिणा [illegible] निमिति [illegible] (५
स्वकृता [illegible] किं विदे तद्विति [illegible] किं विदे [illegible]

ति [illegible] परिमाणं विजानातीति तदपि नपटामियर्थियतः सत्यपरिमित [illegible] सर्व [illegible]
हे यो पादोयोपदे [illegible] विकजचा [illegible] सो [illegible] र्वकारिणोद्रियते [illegible] संख्या परिज्ञान [illegible] योग
[illegible] परिज्ञान [illegible] कर्तृ [illegible] र्वकारिणः [illegible]
[illegible] कं स्वापवेश विनाशिन [illegible] तदपि सर्वजनसमान [illegible] किं विद्विति [illegible]
[illegible]: स्वभाव [illegible] इति [illegible] तं [illegible]
[illegible] सर्वजगत [illegible] विनाशो विद्यते [illegible] दिरं लोकवादं परि [illegible]
[illegible] वस्तु स्वभाव [illegible] ये के त्रसजसाः स्थावरा [illegible] तस्मिन्‌ संसारे ते [illegible] कर्म
परिणत्यास्त्यसौ पर्याय [illegible] तेन पर्यायेण स्वकर्मपरिणति जनितेन ते त्रसाः संतः स्थावराः सं
[illegible] स्थावरा अपि च त्रसत्वमनुवते [illegible] स्थावरस्थ [illegible] नजनर्यो [illegible]
[illegible] स्यादिति [illegible] जगतः
[illegible] सर्वस्प [illegible] नवस्था विशे [illegible] अदारिक शरीरिणो [illegible] स्थाविशे
[illegible] पर्याय [illegible] योगं परिसंख्य [illegible] पर्यय [illegible]
[illegible] शरीरिणो [illegible] कालादि [illegible]
[illegible] एवं सर्वेषां स्थावर जंगमानां [illegible] सर्वजं
[illegible]

१
ल रूपं वेष्णतः सर्वे विनेयघादिंसिताप्रवंति तथाविधेयं यूं विनासर्वविजंतवोऽकांतमनभिमतं दुःखं येनांतेऽकांतदुः
खा च्चत्रा छाभियस्करवाश्चतेनास्मर्वानर्हिस्यादित्यनेनवान्यघाच्चहणंतोदर्शितो नवस्फ पदेनाप्यदत्तादिविक्रियार्थं
म [illegible] हिंस्या [illegible] एवं कुर्वन्नादि स्नुरवधारणे एवे देवज्ञानिनो विशिष्टविवेकवतः सारं न्याय्यं यत्किंचन प्राणिज
तंस्थावरं जंगमं वा तदितस्थिन परितापयति [illegible] वेत मेन नवृषावूयालादत्तं वा कोयालाद्वसा [illegible] विसनपरिग्र
हं परिग्रहीयाल्लवृ कं तु जीनेत्यत नानिनः सारं यन्न कर्मा श्लोविधवर्तत इति [illegible] हिंसया समतामादिंसास
तांवेतावत् विजानीयाद्यघाममरणं दुःखं वाप्रियमेवमन्यस्यापि प्राणिलोकस्येत्येवकारोऽवधारणे इत्येवंसा
क नाज्ञानवता प्राणिनां परितापनापद्रावणादिवानविधेयमेवेति एवं सूत्र [illegible] तानभिध [illegible] विधेयानीतुदरक [illegible] णाभिध
वकामनवाह तुभिरेय [illegible] विविधमनेकप्रकारस्तु सिवः स्थितो दशविधचक्रवालसामाचार्यांकविनस्तथावि
गताक्षपातान्याहारादौ गृद्धिर्यस्यासौ विगतगृद्धिः साधुः एवं भूतश्चादीयतेस्वीक्रियतेपातस्त्वामोक्षोयेनतदर्थ २
नी ज्ञानदर्शनचारित्रत्रयं तत्सम्यकरक्षोयेद्दनुपालयेदघायघासम्यहढिर्भवति तथा कर्मोदिस्थपर्थः कष्टं जनस्थारि
त्रादिपालितंतदीतिवर्तयति चर्यास्तनिचाप्याश्रुचरणं च यागमनं साधुनासमितिनयोजनेस्तुगमापदृष्टिनार्गतवं
तथा सकमत्फपेधि तेसकप्रमाणितेवासतेपवेष्टव्यं तथात्याख्यांवक्रतौसंस्तारकेवासकमत्फपेधि तथाप्रमार्जिते २८
[illegible] स्थानादिविधेयं तथान्नकेपानेच्यां तयोः सम्यक्पयोगवतानाग्रमिदमुक्तं नवतीर्यानाषेषणादानानिक्षेपघाति
हापनसमितिषु पञ्चसु क्रीनां तयो नक्कपानेगाववतमादिदेवपरिहतमपवपलीयमिति अनरपिचारित्रगुप्त्यादिकमाण
नधिकृत्याह एवं ग्रीस्यादि एतान्यनंतरोक्तानि नीलिस्थानानि तथा ईर्यासमितिरित्येकं स्थानं ज्ञासनं तु मेरपदे

नादाननां इमाव नि क्षेपणासमितिरित्येतस्य ह्रीनां स्थानांतरकपानविरूपनेतेषणासमितिरुपात्तान्नकपानार्थव
ष्टि [illegible] समितिरि [illegible] हि [illegible] तिवाहारेच्चारप्रस्रवणादीनां स [illegible] त्फति त्यापनासमितिर्व्याख्याते
५२५ स्थे [illegible] ततीयं [illegible] मिस्थवतेषु मिस्थानेषु सम्यगृतः संयतः [illegible] सामीकाथ परिवर्जेदि [illegible] लोकांतेक्रियेति
२५ तथासततमनघरंतुतिः सम्यगैघावस्थितजगत्रयवेसाचकथंति स्थातीवर्णाभ्यातेविधीयतेनौनेस्क कर्मोमान
स्वपात्मानं वारिं वाह्यजयति दहतीति हुजनं क्रोध [illegible] निति गतंनाय [illegible] सर्वे तस्य [illegible] मध्यादेवमभिधीयते
तथार्थं संसारमस्क महांप्रर्यैर्तवतीतिमध्यस्थोलोनः [illegible] समुपपात एतान्मानादीन्सत्रीपकपार्यांस्तद्विपाकाभिहोय
तिं तदा [illegible] विवेकयेदात्मनः पृथक्कुर्यादित्यर्थः नक्कवात्यघाभिक्रोधश्चावाप्नुयात्स्येतघास्यपकश्चेष्टोमान
धीआयघारकोधादीनेतांत्यजनात् रूपयति सकिमर्थमागमपवित्रं कामनुर्धमर्मादेवानम [illegible] पचनामक्षस्यवोधवेमाने
सत्ययं तपं नावीकोधः कोधेत्मानः स्याद्दानवेत्यस्मार्थस्यपूर्वदर्शनात् धाम्यघाकमकरणमिति तदेवं सूत्रकतोत्तरगुणांच
पदवर्णाः कनासर्वो पर्नवातार्थमान्नसमितिसत्याद्युत्वादि शुरवधारणे पंचतिः समितिभिः समितएवमानः [illegible] वाताति पात
दिपंचमहाव्रतोपेतत्वात् पंचप्रकारसंवरसंवृत्तस्तघामनोवाक्कायगुप्तिस्तत्र गृहपाशादिरूपितावहाअवसक्ताद्द
स्वाक्तिधसिनौनववहस्ते [illegible] र्मपंकोलः पंकाधारपंकजवत्तत्कर्मणाप्यविरमानोनिरक्रुः निकणाभिनेनापित्र
क्रुरामोक्काथाशीणकर्मागमनक्तपमोक्षार्थं परिसमंतात्द्वजेः संयमानुष्ठानरतोनाविस्तोमितिविनियस्यापदेशाइतिर्ध
अयनसमाप्तौ ब्रवीमीतिगणधरएवमाहयघातीर्थकृतोक्तं तथैवाहं ब्रवीमिनस्वमनीषिकायति गतोऽस्तगमः साप्रसंनयासे
शामयमुपसंहरः सर्वसिंपिणथाताबक्तविधवक्तव्यं णिसामेत्तातंस्तहणयविस्फहं जंकरणफलोस्तिजसाधुत्ति स्वक्त

२
१

॥वैतालीयाध्ययनं द्वितीयं॥

॥ प्रथमम् अध्ययनं समाप्तमिति स उक्तं सम्यक्त्वं प्रथमम् अध्ययनमिति स सांप्रतं वैतालीयाख्यं द्वितीयमारभ्यते अस्य चायम
भिसंबंधः इहानंतराध्ययने स्वसमयगुणाः परसमयदोषाश्च प्रतिपादिताः तांश्च ज्ञात्वा यथा कर्मविदारणसमर्थो बोधि
र्भवति तथानेनसंबंधेनायातस्यास्याध्ययनस्योपक्रमादीनि चत्वार्यनुयोगद्वाराणि भवंति तत्रोपक्रमांत
र्गतोऽर्थाधिकारो द्विधा अध्ययनार्थाधिकारः उद्देशार्थाधिकारश्च तत्राध्ययनार्थाधिकारः प्रागेव निर्युक्तिकारेणाभिहितो
यथा वैतालीयेनगाथा द्वितीयपादेनेत्य उद्देशार्थाधिकारं तु स्वत एव निर्युक्तिकारः परस्तादभिधास्यति नामनिष्पन्नं
निक्षेपमधिकृत्य निर्युक्तिकृदाह वैयालिगमित्यादि तत्र प्राकृतशैल्या वैयालियमिति इह विदारकस्य धातोर्विपूर्व
स्य दृ विदारणे इत्यस्माद् ण्वुल्प्रत्यये विदारकमिति किं तद् विदारकमित्यत आह अध्ययनानि कर्मणि सर्वत्र कि
यासु कर्तृकरणकर्मादिकारकाणि संनिहितानि भवंति इत्याह कर्ता करणं कर्म चेति तत्र विदारको विदारणं विदारणीयं तेषां
च नामस्थापनाद्रव्यभावभेदाच्चतुर्धा निक्षेपः तत्र नामस्थापने क्षुण्णे द्रव्यविदारकं
पुरुषस्तत्र भावविदारकस्तु कर्मणो विदारकः स हि भावसाधुः स च करण
मधिकृत्याह दर्शनादि भावविदारणं तत्र भावविदारणीयं कर्मेति तथा चाष्टप्रकारं कर्मेति सं
प्रदाने विदारणीयं भावविदारणं कर्मविदारणीयं तु पुनस्तत्त्वार्थादिभावेन अष्टप्रकारं कर्मेति सं ५ए
प्रतं वैयालियमित्येतस्य निरुक्तं दर्शयितुमाह वेयालियमित्यादि यतः कर्मणां विदारणमभिहितं अ ×अ×
त इदं वैदारिकं नाम अध्ययनमिति अध्ययनं वैतालीयमिति वैतालीयेनाध्ययनेन नामापि च वैतालीयं
द्वितीयमध्ययनमपि वैतालीयं तस्य वैतालीयं लक्षणं वैतालीयं किं नेति

×द्वि×

अनादिप्रस्तुतं च्छन्दः विपरीतं परेण युज्यते नेतः षष्ठनिरंतराः युजोः सांप्रतं अध्ययनस्योपोद्घातं दर्शयितुकामः का
मस्योद्देशार्थाधिकारप्रतिपादकं परमप्यर्थं सर्वमागमः प्रागुक्तस्तदंतर्गतम् अध्ययनमपि तथापि भगवतादीनां अधि
कारो ऽस्तु नितरां प्रतिपदोपरिभवस्थिते नश्वरता भिक्षुचरितेन चक्रवर्तिनो पहतेरष्टापदवर्तिनः सर्वैः पुत्रैः तथा
सम्यगाश्रित्य स्वतः किमस्माभिर्विधेयमिति ततो भगवानादिकरः तेषां च प्रदर्शनकल्पं विशुद्धं तीर्थंकरः तत्पर्या
गर्भमिदमध्ययनं कथितं प्रतिपादितं तेष्वेतद्वक्तव्यं संसारासारता प्रमादप्रविष्टानां च बहुविपाकतां निःसारतां वक्तुकाम
स्वकारिकर्मविपाकजं सामग्रीं नरकादि गमनं यथा वनिस्पतिर्जगद्वंद्यो श्रेयस्करीति तदंतिके सर्वे अष्टाशीतिसहस्राः तदेतस्य
चरित्रं दर्शयेत्यादि सर्वोपक्रमेण वीर्यस्य तत्त्वज्ञानं नीतः सांप्रतमुद्देशार्थाधिकारं प्रागुक्तिमितं दर्शयितुकामः प्रथमस्या द्वि
तीयस्यं तत्र प्रथमोद्देशके हिंसादित्यागपरिहारलक्षणो बोधः अधिकारोऽनित्यताविषयमर्थाधिकारः द्वितीयोद्देशके माने
वर्जनीयमित्ययमधिकारः तृतीयोद्देशके अनेक प्रकारोपसर्गाः सोढव्याः अर्थाधिकारः अनित्यताविषयप्रतिपादकोऽर्थाधिकारस्त
तस्यैव तृतीयोद्देशके ऽज्ञानोपचितस्य कर्मणो विचयरूपोऽर्थाधिकार इति यतिजनेन च अकरणीयं यथा त्याज्यमनीय
मयेति सांप्रतं तत्र प्रतिपादितं भगवान्निर्वाणं वक्तव्यं यदिदं संबुध्यध्वमित्यादि तत्र भगवानादितीर्थकरः भरत
तिरस्कारात् संवेगापन्नान् पुत्रानुद्दिश्य यदुक्तवान् तदेव कथयति संबुध्यध्वं यथासंबुद्धस्वरूपसंज्ञानस्य
न चारित्रलक्षणो धर्मो बोधः उक्तस्तत्र पुनरिदं वक्तव्यं सुदुर्लभः पापकर्मणां जन्मतया पिकर्मभूमिः उत्तरार्यदेशः सुकु
लोत्पत्तिः सर्वेन्द्रियपटुत्वं श्रवणं तथा हि सर्वासां सामग्रीणां दुर्लभत्वं तेनाह किं न बुध्यध्वमित्येवं विधसामग्र्यवाप्तौ सत्यां
सकलेन श्रुतेनागमपरित्यज्य सद्धर्मबोधो विधेय इत्याह सद्धर्मं निर्वाणादि सर्वकर्मक्षये न सर्वे जैना धर्माः स्थितिः

१ वेसव्वलुमूवादकामजेंसुसंवंनेसेविउंसुजति वेदूर्यादिमहेपन्नोघनिचिवेशवेपिरत्ना करे जावंसव्वपवीसिकावत्ता कलं
किंयांप्रतंयांगवं [illegible] धर्मवरणानां [illegible] प्राणिनांसंबोधिंसम्यद्दर्शनज्ञानचारित्रयात्मिजक्कणापेसपरलोकगवानां
सवसुद्वाघकमावधारणार्थवु सकस्डउं नेवं तथाहि विषयप्रमादवशात्मक तधर्मवरणाह्युत्स्यानंतमपिकालंसंस
रपर्यटनमविहितमिति किंच करित्थवधारणे नेवातिक्रांतानागतवयपनमंनिश्चनवैकंतेनरूतिकांतोयौवनादि
कालः पुनरावर्त्ततइतिभावः तथाहि नवकोटीसिरकलनंमानुष्यंभाष्यकः प्रमादोमनुष्यगतमायुर्मूर्यः इत्येतत्
देवराजस्य नोनैवसंसारेपिसुलभं नसुभापंसंयमरूपंतंजीविवं [illegible] जीवितमायुस्तदपिसरदेवत्वसंधतंनया
कातइतिश्लोकार्थः संबोध्यकजुक्त सम्यगसीनर्वति स्यापधनिद्रोदयेनिद्रासंबोधयोश्च [illegible] निद्रा
प्रसवनामसापनेकनाटत्यडंप्यमावनिस्रेपश्चविपाद्यितुंनिर्मुक्तिकाह धनमित्यादि इत्वगाघायांडकारि
द्यानावसंबोधश्चव्दर्शितस्तवाघंतर्ह्तनावनिद्राइप्यबोधयोस्तवंतवर्दिनीर्थहणेइत्यं सबइमनिद्रामिड २
द्वेविवेदनमइनवः दर्शनावरणीयविशेषोदयइति [illegible] निद्राज्ञानदर्शनचारित्रशून्यतावशइत्यर्थः
श्रीइत्यनिइमाइसम्यकोधनंतावेनावविषयः [illegible] दर्शनज्ञानतपः संयमाइत्यः [illegible]
धकारः समस्तप्रापमाईनम्कंगमेनप्रदर्शितइति [illegible] निद्राबोधयोर्द्रव्यनावनेदाद्यावोरंगयोजनीयाग
ति नाघानिवसर्वसंसारिणांसोपक्रमत्वादनियतमायुरूपदर्शयन्नाह डहरा वुढा येत्यादि इहरावालाएवं किं
चनजीवितंत्यजंति [illegible] गर्भस्था [illegible] कैतेमानवामनुष्यास्तिदमिवोपदेशदानार्हत्वाम
नवग्रहणं बहुपायत्वादायुषः सर्वास्ववस्थासु प्राणीप्राणांस्त्यजतीत्यर्थंकंनवति तथाहि त्रिपल्योपमायुःक

४५ स्यापिपर्याप्त्यनंतरमंतर्मुहूर्त्तेनैवकस्यचिन्मृत्युरुपतिष्ठतीति [illegible] गर्भस्थंजायमानमित्यादि [illegible] :
प्राप्येन: पक्षिविशेषोवर्त्तकं तित्तिरिजातीयंहरेत् मायाद्यथैवं प्राणिनः प्राणान्नुस्फलपहरेदुपक्रमकारणमायु
क्षपकमिष्टदनावेयान्तकस्यैव पाति अवतिष्ठते जीवानांजीवितमिति तथामाताद्यापि कश्चिन्माताप
इत्यांमोहेन [illegible] जनस्तिहेनवान्धर्मंप्रत्युद्यमं विधत्ते अथ तैरेवमातापित्रादिभिर्विलुप्यते संसारेवान्य'ते तथाहि
वहितमत्रीहमहोमहम्मातापितृदारबंधुसंबंधि [illegible] कृतमयमनुमतामसः किं बंधनत्रंरवलेनधाना [illegible]
जितमानन्दपदमादि बैकविकल्पजनपोषणार्थंयथिं वनकारिणइहैव [illegible] सम्यक्त्वाविरतिरे [illegible]
मांतरितोककलत्रादिपुत्रमातापितृभ्योमोहितमनसस्तदर्थकिंचपतोवि [illegible] गतिरेवनवतीत्यर्थः [illegible]
तदेवमेतानित्यानियकारणानि [illegible] निपिहिमसिवेदारं [illegible] पुत्रकः [illegible]
नत्रवः सम्यकस्थितोदेसिपापांसरं [illegible] अमिताविलादि यदस्मादनिहत्तानामिदंनवति किंतत्
गतिप्रधिवां [illegible] स्थिताः [illegible] पविर्तीः कर्मनिर्विंतुंपंते नरकादि [illegible]
नेश्वत्यंते स्वयमेवकृतैः कर्मनिर्निर्वत्तमपादितैर्गाहते नरकादिस्थानानि [illegible] कर्मणिङःस्वकृतं
[illegible] पपिनोति [illegible] कर्मणामुपदर्शितोनवति नवकम्मात्तनाय [illegible] कर्मणो वि
पाकेमासक्षेत्रुपिपुण्यवेजवः कर्मणामुदयमनजुस्यंसंपोविशेषंतरेणदीक्षाकेशादिमावदप्रमादि [illegible]
नावः [illegible] नामिस्वमांदर्शयितुमाह देवाइत्यादि देवा बोतिष्कसौधर्माद्यागंध. [illegible] र्वराक्षसांबाकपा
लक्षणार्थवादष्टप्रकारायंतराहस्य तथाऽसुरादशप्रकारानवनपतयोयेचान्येसनिवराः सरीसृपाद्यास्तिर्यंचस्त

DR. BHAU DAJI [illegible]
DR. BHAU DAJI [illegible]

धाराजान[illegible]कवर्हिविजयेववासुदेवश्चतयन्त[illegible]रा: सामान्यमनुजा: [illegible] परमहंसराजालय[illegible] [illegible]
[illegible]कीयानिस्तानानिङ: खिता: [illegible]जंलियवः सर्वेषामपि [illegible] परित्यागि महत्व: स्वं[illegible]
किंवक्ता नैहीत्यादि कामिरित्ता न दक्षपेस्य[illegible]स्तवैः [illegible]पन्ना: संव: [illegible] कर्मवि
पाके यदि लघ: कालेन कर्मविपाककालेन जंतव: [illegible]तिनोनवंति [illegible] [illegible] [illegible]नेनत
[illegible]मनिष्ठ[illegible]वकेवलेन [illegible]माया लिख[illegible]दि उपजी गो[illegible] [illegible]
[illegible]कामित[illegible]ऽपरा के निज[illegible] [illegible]पूर्वी: कामं [illegible]
[illegible]धना हूंता[illegible]स्नात[illegible] जीवितात [illegible]

[illegible]

[illegible]

२
अर्थं क्रे ग्राघ्राञ्चान वबु दा छिंघा श्र्हपात्रा र्धर्मस्त पानीयलं कर्दव प्राणिनामत्तपरोधन विराेक्ष कवि तरीतमप्त एतवेवहर्वं
अर्त्ति यो म्रामिति संयमयोगवात् फ स्तिरामिति गणसकस्पर्वः किमिति विवंयती [illegible] णव स्पस्ता: प्राणा: प्रालिनोथि ञतेतघर्वे
वं हता: पंचानी ऽस्तु पवश्कै: जीवानुपमर्दनक्षस्तरा ऽर्थमा क्वस्वनेनेर्या समितिकिपश्छि ग्रा[illegible] श्रोपगश्कणोर्षचादेन्यास
पिसमिति श्च सतती पयुक्तेनवितव्यमपि घा[illegible] शासननिवयघा[illegible] विस्तवान्तुसारेण संयमं घतिकामि वे [illegible] सर्वैरेव
×वि×
वीरेरर्हद्भि: सम्यग् प्रवेदितं जक वेणारम्भा समपि [illegible] कर्मवीरा इत्याह विस्येत्यादि हिंसा[illegible]दिपापेभ्यो येविरता
त्रो येन कर्मविरुणंवीति वीरा: सम्यगारंभपरित्यागेनो छिता: समुछिता स्तिएवंहत्वा [illegible] क्रोधकातरिकादिपीवणोस्तव
क्रोधश्र्हणन्मानीगृहीत: कातरिकामायातद्व्रहणा जो नोग्रहीत: [illegible] विग्रहणा [illegible] नोकर्मीयपरिग्रहस्तत्पीवणोस्त
रपुनैतार: तथापालिनोजीवानस्तस्वं नेतरनेवनिमात्मसर्वतोमनोवाक्कायकर्मनिर्जन्ति नयापादयंति पापाभ्युस
र्वत: सावद्यानुष्ठानस्पाद्विरतानि वृत्ता: सत्याजिनिवृत्ता: क्रोधाक्तपवा मिनशांतीभूता: यद्विवाऽनिनिर्हत्ता इवाग्नि
निर्हता युक्ता ऽथइत्यमा [illegible] इति [illegible] एकपदेश्चांसमाहणवितानस्याद्वि परीषहोपसर्गाएत काबनापरिणो सोढव्याना।
हमेवेकस्तावद्विहन्त्री तोघाविनिर्डः स्वविशेषेदुष्पपीडे [illegible] प्राणिनस्तघाविधास्तिर्यमनुष्या अस्मिन् लोके
दुष्पंतेश्चतिडः सदेहैः स्वैंपरितापयंते तेषांवसम्यग्विवेकाभावान्तनिर्दृशरस्वंफलमस्तियेनः शांतेनक्रमयाप्रहो वित्
करवेत्सक्तं नसंतोषत: सोढव्य: सहसाप्त्रीतपूर्वनक्षे ग्रानसतंवप: आतंपिवनमहर्निशं नियमितस्तु दैन्यंतवंपरंतयवर्ते
र्मकसंस्कारवाधिनिरहितेस्ते: फलैर्वविता: सर्वदेवकेवा शिरहमंसाद्विवेकिनांसंयमास्फवगमिस्तसिफणार्यै वेति [illegible]
हि कार्यंकुत्वनर्थकवृन्मयानंतीती स्वश्नो: पापसापारुयंच शिराकहेवघायनंमसारतनेकेवले एतान्येवहृहेव

हंस्यवनतिंतान्फलसिंसंयमेद्योषा[illegible]पिफलीनवंसिहित्त णोयोपिपहिंयोजिता: एवंसहितोकृतनाचिमि: स्वहितोवा आत्म
दित्त: सम्रूपवेपत् कषायीययाबुध्यापर्यातीचवेवनंतरोदितं [illegible] निहन्यतइति निहः मनिहो ऽनिहः क्रोधादिनिरपीडित: ।
सदसमस्तासद्भः परीषहैः स्पष्टोपितानधिसहेत मनःपीडांनविदध्यादि [illegible] अनिहइतितप: संयमेपरीषहसहनेव २
गनिगृहितबलवीर्य: [illegible] विविनि[illegible] कालिमाइत्[illegible] इत्यादिवृत्तकलियंति कड ऽणकसंकद्यंते पवक्तलिपं।
स्यवमत्वार्थ: अघाकडुंगिवा दिलेपिनसतिपंजा यद्यमानेते पापगमात् [illegible] मनस्ता नाचिनिर्दहंकरयिदपवित।
मांसक्षोणितविदध्यात्त द्वयवाह्य कर्मणोपचयोनवती [illegible] विविधा हिंसा विहिंसानविहिंसा आविहिंसाता:।
निवर्तकर्षेणइजिनहिंसावधानीन्वेद्दित्यर्थ: अनुगतो मोक्षं प्रत्यनुकूलो धर्मोनुधर्म: [illegible]हिंसा[illegible]: परीष।
होपसर्गसहनलक्षणश्चधर्मो मुनिनासर्वज्ञेन प्रवेदित: कथि[illegible] [illegible] स्वकनिकाप्रहिणीयघापांधन २
रजसावर्णंडिसासती [illegible] विधूयकंपचियासहजःमितमवबुद्धं सदं सयत्प्पनयत्पिवंद्योगक्षो मुक्तिगमनयो [illegible]
कं पत्कपसामी पिनव धातीत्क पक्षनमनद्यानादिकं स्पस्तदस्यास्तीत्कपक्षनवानस्तवेवंभूत: कर्मज्ञानावरणादि।
कं कपयत्यपनयति तपस्वीसाधु [illegible] [illegible] इहहिर्मस्पसाफ्रसदीज्पा माहणेत्पाम्यतइति [illegible]
सर्वलोक [illegible] [illegible] आगारंगृहंतदस्यनास्तीत्पनगारस्तमेवंभूतंसंयमीध्यानिनेघलोपत्कहिसंपद्वहसंभाम्पतीत्पिव्वम
णस्तंतघास्तानस्त्रि [illegible]रिश्रमाविशिष्टंयमस्थानाध्यासितंतपस्विनं विशिष्टतपोनिष्टप्तदेहं तमेवं भूतमपिकदाचित् २
ऽहरा: [illegible] पाचय प्रहा: पिंडमसुलोदया: उक्ति: कामयितं [illegible] निर्वतय चिरस्त एवमूत्पुनर्व्वतावयं यतिपावन्मानघामंतरेण २
स्यांकंकचित्रक्तिचंवास्याकमिक: प्रतिपात्प: एवंवनेनणंतस्तेजनाचश्चापिसघ्रोयु: अमांगंजत्युर्नवितंसाधयदिसंम ×१×

१ यं जनैर्नैवास्माभिरसा कर्तुं नैवास्मवर्जगं विवक्षरिति किंच जहीत्यादि यद्यपि ते मातापित्रपुत्रकलत्रादयस्तदंतिके समित्यक
रुणाक्रंदनानि विलापध्यायानि कुर्वाणास्त्राणानामियाकर्युः तथाहि णौ दंपियकं तसामियस्त्र ह वत्स हे पुत्र हे सिलवणामि
त्रय विरहं मियनिक्तिवन्तुलं सर्वं विपडि हा हा गोलीलामीमोदी गणी घर्तं जत्रोमिसलिहितो दिण्डंसिरि एतु वारिसकिंड
णाणि यर्थपरह्रं तथायदिरोयं तिवस्ति रुदंति भक्कारणंस्तनि भिंतं कलवईन भिकं स तमुत्पाद्य ज्ञानरिवं कर्तुमर्हसि
त्ये वंकर्दतोयदि नणैति तं निर्छृ रागद्वेषरहितश्चामुक्ति योग्यधाद्यर्भूतसम्यगसंयमी ज्ञानेनोक्ततं तथापि साधुं न
उपयंतेन शक्तुवंति गृहस्थानो चंसयिवं त घातस्थावयिवं नापि मन्त्रावयिवं गृहस्थभावे न द्रव्यलिंगस्थावयितुं इति
अपिच जन्मवितृत्याद यद्यपि स्वेनिजास्तं साकं संयमी ज्ञानेनोक्ष्ततं कामैरिच्छामदनरूपेर्लावयंति उपरिति मंत्रयेषु रु
पजोनयेसुरित्यर्थः अनेनानुकूलोपसर्गग्रहणं तथा अदिनाय युर्बध्य दंडति ताकालंकारे एवमनुकूलप्रतिकू
लोपसर्गैरतिकूलोपि साधुर्यदि जीवितं नाभिकांक्षेद् यदि जीवितानभिलाषी न च वेद संयमजीवितं वा नाभिनंदे न तत्ते
निजास्तं साकं नो लब्धं मितिनत जनं तै तथाभूत वंस्या त्रसाक्वर्द्धनमरवेनएमि नापि गृहस्थभावेन संस्थापयितु मत्ला
मति किं चासद्वं तियणमिम्माद्दि ते कदाचिन्मातापित्रादयस्तमभिनवप्रव्रजितां सेदुं तिनि छिकयंति णमितियामा
लंकारे मृमायलोत्ति ममायमित्येवं लेष्टावः कंपंति हृदयं ते यत्तस्माद्द पत्नेऽस्मा नेस्यं तदुःखितास्तं इर्थे पोषा ४३
कानावा पर्यंच यथावस्थितार्थपरपकः सदनवत्तमिक्षा तिकइत्यर्थः अतोनोऽस्मान्दूषबुधं प्रतिजागरणं कर्त
व्यथा व्रयान्कपगमेनेह लोकस्य क्षीरवसान्याधोसस्मति पाणौ नपरित्यागेनच परलोकमपि चर्स्यजसीति दुः
खितनिजपतिपालनेनच पोवाप्तिरेवेति तथाहि यागति के शव पन्नां गृहे गृहस्थेषिनां विषसांबवदारांस्तुतं

गविंभूजस्त्रकीति एवं तेरुपसर्गिताः केचन कातराः कदाचिदेतत्कुर्युरित्याह अन्नेइत्यादि अन्ये केचनाल्पसत्त्वाः अभि
मातापित्रादिभिर्द्धिताः अरुप्पपन्नाः सम्यग्दर्शनादिव्यतिरेकेण सकलमपि अरावादिकमन्यदित्यन्यग्रहणं सएवं
भूता नरा भीर्हयांति मदनुष्ठानेपुर्संति तथा संसारगमनेक ब्रतत्वादि वमोऽसंयमस्तं विषमैरसंयतेरुन्मार्गप्रवृ
त्तैर्नापायायानि रुजिः रागद्वेषैर्वी अनादि न वान्यस्ततयाउक्षे परवेन विषमैर्गहिता अस्संयमप्रतिवर्तिताः तेचैवं
भूताः पापैः कर्मभिः पुनरपि ग्रहणाः प्रणिताः युष्टंतांगताः पापकं कर्मकुर्वतोपि न जद्यंत इति यत एवं ततः किं
कर्तव्यमित्याह तम्हा इत्यादि यतो मातापित्रादिगृद्धिताः पापे उक कर्मण प्रगल्भा भवंति तस्माद् प्रवृत्तो नयो मुक्ति
मनयोग्योरागद्वेषरहितो वा सन्नोस्स्वतद्वि पाकं पर्यालोच्य पंडितः सद्विवेकयुक्तः पापात्कर्मणोसदनुष्ठानस्य
आचा पाद्विरतोऽभिनिवृत्तः क्रोधादि परित्यागाच्छीती भूत इत्यर्थः सथापणतास्तद्भूता वीराः कर्मविदारणसमर्थाः महावी
थिं महामार्गं तमेव विशिष्टिन ष्टि सिद्धिपथं ज्ञानादि मोक्षमार्गं तथा मोक्षं प्रतिनेतारं धापकं ध्रुवमव्यभिचारिणमित्येतद
५१ वगम्य स एव मार्गः ज्ञात्वा यथो नासदनुष्ठानप्रगल्भो भवेदिति पुनरुपदेशदानपूर्वकमुपसंहरन्नाह अपिच यालिय
मजनहत्यादि कर्मणो विदारणमार्गं मागतोमुक्त्यातं तथा मनोवाक्काय संवृतं तनरस्कापरित्यज्य विनिंद्यमंतप्रा
तीर्थस्वजनंधनं तथासाव प्रारंभं च सुसंवृत्तं इंद्रियैः संयमानुष्ठानं चरेदिति ब्रवीमीति पूर्ववत् षष्ठाध्ययनस्य प
मः उ प्रथमानंतरं द्वितीयः समारभ्यते अस्य चायमभिसंबंधः इहानंतरोद्देशके तावकलास्वचाणां धर्मदिता
नाभिहिता तदहापि सेर्वध्ययनार्थाधिकारश्च समभिधीयते स्वपरस्प्रभूलसंबंधोपमनंतरस्त्रे वास्तदुःस्व
जनानानपरित्यागेनाभिहितं अंतर्दिहाप्यांतरमानपरित्यागदुद्देशाभीधिकारः स्वयिताभिधीयते तद्नेनसंबंधेनायोत

२
स्यास्येह राकस्यादित्स्व त्रवयसंवइत्यादि यथा स्फरग: स्वां श्ववमवत्वपं परित्यागार्द्यास्त्रा होति परित्यजत्येवमसाधु
पसाधुः र[illegible]ज्जोऽ[illegible]कारक[illegible]र्मतदक[illegible]यिवेनपरित्यजतीत्युकर्षयोनावो हि कर्मनावस्यकारणमितिसंख्या
य[illegible]नि:कालवय वेदीनमाघति मदंनयावि मद्कारणंबर्ज्ययति गोत्रेणकावप पादिनाऽन्यतरय हणो[illegible]
णिमदस्वानाऽनि ह ह्रं. तेऽवि [illegible] सूत्रकः पार्वांतरेजो विवति विद्वावविवेकीसजाति कुलादिना निर्नमाद
तीति नकिवत्रंस्ततो मदो नविधेयो [illegible] [illegible]नविधेयेति [illegible] दर्शयति [illegible] नंतरमुत्रेयस्कारी वापक २
रणीइत्यिणिश्रि निंवाज्जन्येणामतीनकार्यति [illegible] इत्यादि कस्यचित्वावयवस्यक्त्वस्यर्शगाथाद्येन[illegible]
र्युक्तिः [illegible] नवसंजम इत्यादि जन्तावेत्यादि सप: संयम[illegible] [illegible]णार्थमुपेकार्थय: [illegible]
यद्यसावपि तावद्विवर्जितस्यक्लोमहर्षिनिर्मलमुनिविः किं पुनर्निंदान्येषां नस्याहेति यदि तावन्निर्जरामदोपि
मोक्षैकगमनहेतुः वर्ति विद्वे [illegible] मानमद्यनैर्न्हरिवर्जनी [illegible] णिजमदस्थानानि जात्यादीनिश्चयं [illegible]
र्तआनि इ[illegible]गाथा इत्यार्थ: [illegible] सांप्रतं परनिंदादोषमधिकत्याह जो परिभवइत्यादि य: कश्चिद्विवेकी परिनवस्य
वस्यवइयति परंजनमन्यं लोक मात्मव्यतिरिक्तं सदूरुते न कर्मणो संसारे चतुर्गतिलक्षणे नवोद [illegible] घ
त्या येन परिवर्तितमति मद्वस्यर्थमहोतंपाकारं [illegible] पाव: [illegible] थापनिपातानामनेका
र्थवाद्वइत्यस्यार्थ वर्त्तते यत: परपरिनवादात्संतिक: संसारोत: इंखिणिया परिनिंदा [illegible] स्यैवकारार्थवा
विके वदेवदस्येवत्य[illegible]स्थानावधमस्थानेपातिकात्त्रेह जन्मनिस[illegible]राहूर्णत: परलोकेपि[illegible]तस्मा
म्यादि इत्यत्रिरिवि इत्येपसंख्याय परनिंदादोषवतीज्ञात्वा मुनिर्जात्यादि निर्यथा हं विद्विष्ट जीर्वकमत्त

न तपस्वी न वांत्सुन नोहीनइत्तिनमाघतित[illegible]वेयद्वि[illegible]यिभमाह जे [illegible] इत्यादि अन्यापिक[illegible]दमतोतावदन्योनवि
[illegible] नायको[illegible] स्योत्मनायक: स्वयंप्रभुस्तक[illegible]दि: स्याद्वेयश्चापि वैयस्यापिवेयत्नस्येवयद्धः कर्मकरस्यापिकर्म
करोयएवंभूतोमुनीदं पद्यते गमतेमोक्षोयेन तत्यदं संयमस्तमुपसामीप्येनस्थित: उपस्थित: समाश्रित: सोप्यलज्जमानस्त
कर्षमकर्षवत्वासर्क: क्रिया: परस्परतोवंदनप्रतिवंदनादिकाविधत्ते इदमुक्तं नवति चक्रवर्तिनापि मौनीडंपदमुपस्थितेन
पूर्वमात्मनेष्यमपिवंदमानेन लज्जानविधेया इतरेणाप्युत्कर्ष इत्येवं समतां समनावं सदानिक्षुरावरेत् संयमोत्कर्षोनवेदिति
[illegible]विद्ध तेनलज्जामदोनविधेया विविदर्शयितुमाह सम[illegible] इत्यादि समैतिसम्यन्नावेपेत: सामायिकादौ संयमेसंयमस्थ २
नेषागदस्थानपतितत्वात्संयमस्थानानामन्यतरस्मिन् संयमस्थानेछेदोपस्थापनीयादौ वा [illegible] संकृ[illegible]हस
[illegible] श्रमण: तपस्वी लज्जामदपरित्यागेनसमानमनावा परिव्रजेदायमोक्षकोन विद्यात् किंपर्यंतकालं यावत
देववसीयत्व[illegible]दत्वइत्येवं कथं यावत्समय[illegible] गादितन्यात्माज्ञानादौ येनसमपादिता समाधिनाधारी नतावत्समायेनयुक्त:
[illegible]स्वत: रागद्वेषराहितौ मुक्तिगमनयोग्यसम्यावानव्य: स एवंभूत: कालमकार्षीत् पंडित: सदसद्विवेककलित: [illegible]
नवति देवदत्तइति कथाघृतस्यापिनवत्पयोयावन्मृत्यकालं तावज्ज्ञानमदपरित्यागोपेतेनसंयमानुष्ठानेप्रवर्तितव्यमि
ति [illegible] [illegible]तद्वि[illegible] [illegible]दि दूरवर्त्तिना मदूरोमोक्षस्तमत्तपत्यात दृष्टुयदि [illegible] मिति दीर्घकालम
प्रदत्यपर्यालोच्य मुनि: कालवयविनादूरमेवदर्शयत्युतीतं धर्मं स्वनावंजीवानां पुद्गलानांगतिस्थानलक्षणं तथानागा
तंचधर्मस्वनावं पर्यालोच्य लज्जामदोनविधेयो [illegible] [illegible] रुद्ध: परुषैर्दंडकशादिनिर्वाग्निर्वाहतोपिमुनि: [illegible]
[illegible]पिमार्गमाण: स्कंदकशिष्यगणवत्समयेसंयमेरीयते सदर्मार्गंगच्छतीत्यर्थ: पाठांतरं [illegible] इत्यादि[illegible]

२
२

मामद्वतइति उनक[illegible]पवेवांस्मात् पउकमतिइत्यादि पहायांसमाना: पहासमाना: पउ पड: [illegible] पवसमवि
[illegible]विणये पस्करदानसमर्थ: सदासर्वकालंजयेधैयंकपायादिकमिति [illegible]: [illegible]सम यासमतासया धर्म महिंसादिल
[illegible]पुषाद्दरिकपयेन्तु निर्यतिः [illegible]संयमिय [illegible]तस्मा [illegible]को [illegible] विराधक[illegible] नहस्पमानोयाद्रजमानोवाक्
[illegible]पिमानो गर्वितः स्यात् [illegible]यातिशि [illegible] [illegible]जणवमणोमि[illegible] [illegible]जनामात्मानं पतिमामयतिप
[illegible]करोमि वैर्यानमतिस्वूपतेव [illegible]जननमणीधर्मः सएव कउनिर्डनेरासी यासी यापथिनमपास्कपामप्रशंसया
स्त्रूयते [illegible]पते क[illegible]करो उपहेनागरि[illegible]कोमहाराजः कदाविद्समवउर्विधउ[illegible]समव[illegible]
मारणेमार्द मस्वानस्ताभिः कपा[illegible]सावके तव [illegible]विदैव[illegible] [illegible]लोके धार्मिका बहव वताधार्मिका
इति तब [illegible] पर्षदानि हिसं यथा धार्मिका बहवो लोकाधर्मं भगतानाम[illegible] कश्चिद्विवेकाविधलेसदाकल्प
[illegible]रिलोकं यथा वायसीं लोकाः सर्व एव धार्मिकाः यादिनिश्चयो [illegible]परीक्षा [illegible]तापर्षदा [illegible]हितमेव
मस्तुतो [illegible]सहित[illegible] [illegible] यदि हिनन[illegible]वाया कश्चिद्दिह धार्मिकः स सर्वोपि ध
[illegible]साधं [illegible]तवति: सविशाखितर [illegible] सर्वोपि [illegible]जवामाव मेव [illegible] [illegible] ५५
धार्मिक इत्येवं [illegible]: कश्चि[illegible]यमाहं कर्णकोनेक[illegible]लोमहा [illegible]रात्मानं पीणयति [illegible]समागत धा
[illegible]दानिमव ममधर्मइति [illegible] [illegible]: [illegible]निरत[illegible] [illegible]विदिताव
[illegible]पिं संतर्पयामि [illegible]: क[illegible] यथाव[illegible] लोपजीवी [illegible]वाना[illegible] दि [illegible] यथा हंक
[illegible]कोन्यायागतं निर्गतिकं कुंड बकं पालयाम्येवं [illegible]पाकी वीदमाह [illegible]कलंकमागतं धर्ममत्तुपाज्य

मि इति [illegible] [illegible]: पितृ[illegible]जः [illegible]संभरयंती त्येवं सर्वो [illegible]मात्मीयं [illegible]पारपुष्टिरूपधर्मेनियोजयति [illegible]
परम [illegible] [illegible]कहूं [illegible] [illegible] किम धर्मविरणं [illegible]कारी त्येवं [illegible] [illegible]
[illegible]सर्वो धार्मिकाः [illegible] [illegible] [illegible]मर्षा [illegible] [illegible]जनस [illegible]
नेव [illegible] [illegible]निष्टिं [illegible]पक[illegible] [illegible] धार्मिकं [illegible]
-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]जननी जननी [illegible]वर्तमाना: तेजस्विन: [illegible]
[illegible] [illegible]संविरसं [illegible]
[illegible] [illegible]यसः सर्वो [illegible] धार्मिकं मन्यत इति [illegible] जननमनो
धर्म [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] [illegible]कमत्या [illegible]
[illegible]धर्म [illegible] एव [illegible]
[illegible] [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] २
[illegible]

२ ङ:खदिविकस्वा विलाविलिसति सङ्घपदातीकर्त्तीमेविरतिमकार्षीत् कर्यादिति वापादीनः पापाद्वानाद्वीयात्पंडि
२ त इति क्षपित्र भममि इत्यादि धर्म्मस्यक्षत्त्वारित्रेत्व निन्नस्य पारंगच्छतीति पारगः सिद्धांतपारगामीत्यस्यक्वा
स्वाद्युद्यायीवेति चारित्रमधिकृत्याह आरंभस्य सावद्यानुष्ठानरूपस्योपरतेर्यतेन वनाकरूपेः स्थितेषु निर्ज्जवति
ये क्वर्निर्वर्तयति तेऽश्रकृत धर्म्मा मरणेङ्कः खविवासकस्थितेश्व्यात्मानं शोषयंति तमितिवाक्यालंकारे यदिवेष म
णोवावर्द्धनाशेयासमाक्षोभि मनिव मम्यस्वामीत्येवमध्यवस्माथिनः शोषयंति शोषयमानाश्चपीतेनिजमात्मीयं
परिसमंता पृष्ठवे आत्मसाक्षिथत इतिपरिय होहिरण्यादिरिह स्वजनादिर्वा नछंदतं वानलेनंते न आसुर्वंती
त यदिवा धर्म्मस्य पारंगकनिमारं तस्यां तेम्यवस्थितमेन मागत्य स्वजनामापिवाद'यः शोषयंति ममबंधुकाः नि हा
वः नववेतेऽनं'नेति जमप्या स्मीयपरिग्रह बुध्या इहीतमपीत्युक्तं तस्मात् मार्गी आस्तुपवंति श्रोकगार्थयंत्र वहि
यंकिङ्गमिहीविप्रिणजहिया धर्म्मं मिश्रमणं परिवुणीवं विजितेऽस्मिन्तपुंडि एतदेव इहलोकेत्यादि इहास्मि
निवलोके हिरण्यस्वजनादिकं ङःखमावहति विदन्ति विंयाज्ञानीदि तथाहि अर्थानामर्जने ङःखमर्जितानां
च रक्षणे आये ङःखं व्यये ङःखं धिगर्थं ङःखभाजनं तथा रैयापद्यः किंतु तथा निवसतिकोमावं भोपकं वदि
पन्नं स्वकजंपवहित्वा किं तामपि हिंडिपगतो सिवत्रोकरिण्याः स्निह्यानिवं धनमनर्थ परंपरायाः परलोकेन हिरण्य
स्वजनादि ममत्वापादितकर्म्मजंङःखं जनयति तदप्यपरं ङःखं भावहति तत्पादानकर्म्मोपादानादिति नाशः स
वेतद्यार्जितमपि विध्वंसन धर्म्म विज्ञारारुस्वभावं गत्वरमित्यर्थः इत्येवं विज्ञाय ज्ञानवकः स्वकं लोगारवासंगृह्य
वासमावसेत गृहवासं वा अनुबन्धीयादित्यर्थः च पराः परिजनकाराबंधुजनो बंधनं विधंविधयाः कोयं जनस्य

मो हेयेरिपवस्ते तक्षकदुरूपाना। ननरप्य परिशामधिकृत्याह मइत्तमित्यादि मेंदो संसंसारिणो ङःखस्य जरामृत्यानाम
रंतेण परिणोपणं परिणोपोऽङ्गनः पंकादि'र्मोवैतो निधंगस्ताद्वस्वरूपतस्तद्विपाक तो वा परिज्ञियया पिवज्ञ
ज तस्यम'तोराजादिभिः कायादिनिर्व्वदनावस्थापादिभिः स्वजनासांवेतात्सिन्नलोके मोनी द्वता द्यासते भवस्थि
तेन कर्म्मपद्मनजकज मित्येवं परिज्ञायी ह्येकोनविधेयः किमितिपततोगर्वात्मकमेतत्सूत्रमंत्रात्प्रेपर्नसि मदूत्ना
बाढ्ङम्ह्रंङःखेनोद्वर्तमकतेऽस्य मोविद्वान् सहसाहिं येकतुं। सत्वावजंस्लषं परिवयमनिषंगं परिजहात्य
रित्य'जादितिनामर्जनीयान्नुपवंति पजिमंधमहं विमाणियाजाविवदंदणक्षयणा इहंलुकनंसूहरंतविजितेए ४४४x
णपंडिए आम्नायमर्थः सा श्रीं स्वाध्याय ध्यानपरस्यैकांतनिःस्पृहस्ययो पिवायंपरैर्वंदनाभूजनादिकः सत्कार
कि यते। अस्मावपि सदनुष्ठानस्य सत्तेर्या महान्नपलिमंथो विघ्नं आस्तां तावत्द्रव्यादिषु अभिषुंगस्तमभि सेवंपरिज्ञा
य तथाऽस्त्रकांत्रज्यांकरदरं वातऽस्तमपि ज येद प्रवचे स्थिहितएतेनवक्ष्यमाणेनेति एगो चरे इत्यादि एकोऽसहा
यो द्रव्यतएकलविहारी भावतो रागद्वेषरहितश्चरेद्विहरेत सः शास्त्रानं कायोत्सर्गादि कमे ककएवकुर्यात्तित्था श्रमे २
सतोपि अवस्थितो विरागद्वेषरहितएवति छेदेवं शायनेऽप्येकाकीवसमाहितो धर्म्मादिध्यानयुक्तः स्यात् तथैव न
त कंपवति सर्वासु व्यपवस्मा सं वरणस्थानासनशयनरूपासु करणद्वेषविरतोऽसमाहित एवस्यादिति तथाभि।
कुणतीतो भिक्षुः उपधानतपस्तद्वीर्य यस्य स उपधानवीर्यस्तपस्यनिगूहितबल वीर्य इत्यर्थः तथा वाक्ययः
प र्यालोच वितानिश्चयी अध्यात्मंमनस्तेन संवृतो भिक्षुर्नवदति किं चलोपि हेत्यादि केनचिद्वचनादिनिमित्ते
न नरस्य शुद्द मा स्थितो भिक्षुः तस्य शुभस्य हारं कपाटादिनात स्थगयेन्नापि तस्माउच्चयेच्च आवरणं नापंगुणिति नोद्घाटं

येन त्र स्वान्यवाक्येन धिङ्मादिकं मार्गाधिकवाक्य: सन्नसाव घो वावं नो दाहरेत्न ब्रूयात् [illegible] दिको जिनक
ल्पकादिर्निरवद्यमपि न ब्रूयात् तथा समुत्पिं मात्र च णोतिक वचवरं घाप माज्जनेन. नावनयेन्नापि चायनार्थीक
प्रदानि अदि करच्छणादिकं संस्तारे च पौरपि संस्तारकं न कुर्यात् [illegible] ततः कं प त्पादि नान्यो वा [illegible] वर्णनसंस्त
दिति तथा जल्पनापि येन्या दिति कुर्यन्नेवास्तमुपैति सविता तत्रैव वक्ता यो कार्यादिना ति ष्ठती तिथा वास्तमितस्त
यानाकर्णः सम्पुटवलनादिभिः परीषहो पसर्गेकृत्स्न त्वसमधि वमानिग्रा यनासनादीन्यप्तकुणेत्यति च [illegible]
मुनिर्यथावस्थित संसारस्वभावविन्नासम्यगन्तर्हि तया धिसहेत सक्त्व मन्यश्च हादौ मवस्थितस्य तस्य वर
ती सिचरका दंशमशकादयो घवा पि नैरवा न यान्तकार कः श्रीवादयो घवा तत्र सरीसृपाः स्फ न्वे चैवस्तत्कृतं
परीषहो दुसम्यग धिसहेतेति सो पूर्वं विविधोपसर्गाधिसर्वमा [illegible] स्याद [illegible] दि तेरश्चाः सिंहमाघादि
कृता स्त या मा व वान्मत्कुणेत्यति कुलाः सम्माखस्काराः नकर्यातीऽनादिजनितास्तत्पादिच मनि वंतरा
दे नाराम्य तु दैवादिजनिता एवं विविधाननेक उपसर्गान धिसहेत नोपसर्गैर्विकारं गच्छेदे च स्वर्णायति नो मादिक
मपि न त्वर्थित्वयेन नो मो नमपि न कुर्यात् यदि वा एवमुपसर्गा स्थिवि [illegible] दिया स्थिया दि [illegible] ए वं
ति यदि रोमो व मादि कमपि न कुर्या दादिग्रहणात् दृष्टिमुखविकारादि परिग्रहः शून्यागारगतः शून्यगृहस्थवस्थि ७७
वो ॥ [illegible] गृहस्थादि पित्रवनादिस्थितो वा महामुनिर्जिनकल्पिकादिरिति किं च [illegible] कवे
इत्यादि सतैर्नैरवैरूपैदीर्ले [illegible] भयमानो विजीवितं नाभि कांक्षेत जीवितनिरपेक्षेणो पसर्गाः सो ढव्या इत्येवा
कं नवो पसर्गमहमहारेणइजा वार्षिको भिताणेव स्या घा ये चैवं जीवितइ जाणा वि को भि ता णे व स्या घा वदे वं

×[illegible]×

जीवितइजानिरपेक्षेणासहतस्य कि मा नाति रवाज्यानका: त्रि [illegible] यो ऽन्यस्तत्र [illegible] नापुपसामी येन व
लिंगहंसि तन्त्र हृत्वा निर्को: शून्यागारगतस्य भिक्षो जिनचारण [illegible] वृत्तौ तो भादिजनिता उपसर्गाः कासन्न एवं नवंती भिन
कं [illegible] पदे घ्रातरमाहु तवणीये त्या दि उपसामी येन नीलः उपितो ज्ञानादावात्माथेन सत्वघात तिवाद्ये नो पनीत उप
नीतस्तत्रस्तस्य तथा तात्थिनः परात्मो पकारिणस्तथा थिणो वा सम्यक् पालकस्य तथा भजमानस्य सेवमानस्य विविक्तं स्त्री पशु
पंडकविवर्जितमास्यं तेस्त्रीयवैये सि भि नि ति तदा समं तु ब्रुवन्त्याहि तस्येवं भूतस्य मुनि सामायिकं समता वनदंसामायिक
द्विवारित्रमा कः सर्वज्ञाः य तस्मात् स चारित्रं [illegible] मवस्थितस्वभावेन मार्ग [illegible] नात्मन येपरीषहोपसर्ग जनितं भय
येन नीरं नवेतस्य सामायिकमाकरिति सं वे नीकं किं च [illegible] स्यादि सुनेर मोचकत्तनो जिन स्थितं दंशो ह
[illegible] जिनः [illegible] सं भ्रमजातो [illegible] जनकवारिवारगे धर्मस्थितस्य [illegible] संजम घतिर
नु संहतो ऽसंयमकृणु ष्यानात् इत्यर्थः तस्ये वं भूतस्य पुनेरा जादिभिः सार्दयः संसर्गः संबंधो ऽस्मा वसा धुरतो विद्ययद्वे
तथागतस्यापि यद्यो कानुसा थिनो पि राजादि संसर्गं वत्तादसमाधिरेवा प ध्यान मे व स्यात्तकदाचित् [illegible] वा वादिकं नवि
दिति परिहार्यवा [illegible] तिनाकृतो पदेशा जिथि [illegible] त्यादि [illegible] धिकरणं कलहस्तकरोति सही लभ्रेस्य
धिकरणक [illegible] स्तस्येवं भूतस्य निश्चितमधिकरणकरीदारुणां वाजयानकां प्रसह्यप्रकटमेव वावंकुर्वतः सतो ऽयो
मोक्षस्य कारण तस्तु तो व संयमः सव कुपरिहीयते वंसमुपयाति [illegible] बहुना कालेन यदर्जितं [illegible] तप
महत्पुण्यं तत्कलहं कुर्वतः परो पघातिनी वचा वंकुर्वतस्तत्क्षणमेव ध्वंसमुपयाति तथाहि [illegible] जि संसारवृ [illegible] स
वृनियमवंपमइणहिं साढ़ तयंबहु हलकलहं [illegible] नागपत्तिहिं इत्येवं मत्वा मनागप्यधिकरणं न कुर्यात् पंडितः सदसद्विवेक

२

ति स्व भावनीके नेत्यादि ग्रीतीद्रकमयाउँकोदकं तत्व तिकु मकस्य व्यवायुकोदकपरिहारिणः साधोर्न विद्यते यति
र्ज्ञानिदानस्यानस्य सोऽयति ज्ञोनिदानस्य सर्वः तवं कर्म तस्मात्तस्य वसक्ति णोहि श्रावस्यर्पिणः यदनुष्ठानं कर्मबंधो
पादानरूपं तत्परिहारिण स्य सर्वः तस्मिन्नेवात्र स्वकामे थे यहसमाहामायिकं समताव्रजकरणमाकः सर्वज्ञाय्यप्रसाधुर्हम
श्रेष्ठ हस्तवता ज्ञातिकां स्वपाद्या दीननु के तस्यवसामायिकमाकरिति संबंधनीयमिति किंच नयसंवर्य विस्मादि नचनेव
जीवितमायुष्कं कालपर्यायेणत्रुटितं सत्तत्र संस्कर्तुमिति संस्कर्तुं तंतुवत्संधातुं शक्यते इत्येवमज्ञस्तथा स्वादि तथ
प्येवमपि स्वकस्थितेवालो धृष्ठो जनः प्रगल्भते पापं कर्तुं वर्ष्टापी नवत्यसदनुष्ठानं तो पितत्र घतश्वेति स एवं सतो बाल
स्येत स्वदनुष्ठानायादिते कर्मणि निर्मीयते सदयकर्ता ज्ञेयं परिहीयते प्रियते दास्येन धान्यादिना परत्र कथं दित्येवं संगम
पहायायुनिर्यायव स्थितपदार्थानां विज्ञानमायतीति तेषु सदनुष्ठानेष्वपि शौजनः कर्तव्यं प्राकृतमानी मदं न करोती
ति उपदेशं तस्मात् वंदेवं लोकः वेदोऽनि श्रावस्तितेनस्त्रकीयानिप्रायेण कगतिगमनेकदेशताशाः चजायंते
कथमकगतिस्वयलीयते तस्मादि बलादि वधमपि स्वानिप्राय महस्ता धर्मसाधनमित्येवं प्रजानामा विदधाति कस्य

= महुदायादिकं वसंयादिकमुपदिश्य दासीदासधनधान्यादि परिग्रहं कर्वति तथाप्यामायापधानैः कर्मकर्तेस्तरु कर्तृकं णकोप

४९

स्पर्शनादि निर्दुष्टजनं जनतारयंति तस्मादि कर्तृस्ता लोकालोकानाकर्तृतः प्रवर्तते किंचित्तस्मालोकस्याद्यपि तस्य
पिसकर्तृकं कर्मयात् संपदायं प्रजाव कर्मायामपहृत धमाकि मतिर्य तीर्थिहिरनं तेन शास्त्राणादि तामसद सद्विवेका
नित्यर्थः तवेतव क्राप्यमद्ययोपि साधर्त्विकटेनप्रकटेनामायेन कर्मणामोहसंयमिवाप्रकर्षेणालीयते वलीयते।
शीजनसांयुक्तोजनवतीतितथः तथाजीवंवरतं वक्षीयीतं वीतीलावाव्यवदुर्जवतिष्ठतेपरीयहास्वावाकं
॥९॥

नमतसावकरणवपेणापिसम्यग्विसर्हितधर्मिक्वापित्वकर्जयेयाद्विक्रहितोजयोस्पर्तिकजयोस्तकारीमहतोपि
दूतजस्यपरस्मिन्विनिश्चावर्षदेवादकाविलम्भितिसमिवविरिणास्वर्पारजितोदीयकुतवापवादयेनजीय
तिमोदेवींपाडकेदीयन्वकीडंतस्यातक्रज्ञातीनिवणोवघ्न्यसौउत्तकारीकुः पादकेः कपर्दकैर्यतमाण
श्मावनिवद्धकमिवश्रीनावनतद्वजयवादिनेवदीयति तदोसौतजयः समतकलिमिकर्कनामदिर्वेसंत्रिकंनापि हाप
र्द्दकंश्कालीति प्राजीज्ञानात्एवमित्यादियथासूत्रकारःप्राप्तजयससर्वोत्तमंदीमंप्रवकमिवश्कालेवविमन
णोकिंमवचलीकेसाधिनाद्यायिणावमर्वक्रेनोकीयोयंधर्मःक्षांत्यादिजरूकः कश्चारिपालस्योवाताम्येवरीयभि
कीमदीयत्तुस्तमिर्कतदितमपिक्वसर्वोत्तमंवश्रहणविशोवमिकारादितःसीकृत्यवनरपिनिनमनायंतमेव
श्रेयस्कर्मणति यथाकश्चित्पूत्कारःकतंकरवयुगांवकमितिकर्मः श्रोवमिककायपरायस्यकादीयन्तश्कालेवं
पंडितोपिकर्मकरपितोपयश्चत्वकश्रावकनिकपार्श्वस्थादिनेवमदायमंदर्भमहांतमर्वोत्तमंधर्मंश्रीत्यादिति
नावःपुनरप्यपदेरूपांतरमाह उत्तरस्यादि पतराः यथानाइर्डायत्र्यकेशपुपदिशार्दचान्नपाणमन्यशसर्वेषा
मेवेति केवेषामधर्माःशादादिविषयामिषुककमावारूपंषामधर्माविशरत्वेनसर्वइरारव्यातामृषैतदनुपश्या
कृतमिकसर्वमिवप्राप्तकंयदवक्तुमाणतज्ञानियेनादितीर्थकराद्भुदितमाक्षितंतत्रयाव्यमायाणधरपार
धर्मस्वामिषत्र्ववयः स्वशिष्येन्यः चविनावस्यंत्पतीमयेतवमुक्तवमिस्यनवद्यंयस्मिन्नितिकर्माणिमुनेवपंचमी
चमी तिमावच्छामधर्मामानिव्यपेविरताः पंचमर्थवामवणीयेभ्योवाविरताः सम्यकसंयमाद्दविरोषि
ता अनुशिताः तेकासपपदमकपनपचापितीवर्द्धमानस्वामिनोर्वसंबंधीयोधर्मस्तवहवारितिनीर्थकरपीत

२ २ धर्मास्तिकायिनो भवंतीत्यर्थः किंभूते उच्यते इत्यादि येन तथा एवं प्रागुक्तं धर्मं यागधर्मविरतिलक्षणं चरंति कर्तुं विरताः
स्मात् तं [illegible] ज्ञातं तेन ज्ञातवद्भिः जिनोक्तेति भवति वियत्यस्य ज्ञानस्य तस्य भूतचारित्रं [illegible] लिनवतः [illegible] बतिक्रमो पसर्ग
समाहितात्मा हर्षितात्मा महर्द्धमानस्वामिना आरभ्य धर्मं चरंतीति एवं संयमो नानेन कतीर्थिकपरिहारेण
[illegible] तास्त्वात्मनिक्षवादि परिहारेण तएवं सम्यक्मार्गदेशना परित्यागेनोक्तिता: सत्तुक्ता इति तान् [illegible]
नकाजमालिघटनयत्वेति भावः तएवंविधो धर्मास्तिकायिनो [illegible] मोन्यं परस्परं धर्मतः धर्मार्थिनं धर्म
तो वात्रसंतं सारयंतीति चोदयंति जनस्यापि समर्थस्य वर्त्तयंतीति किंच नासो इत्यादि [illegible] तिंस सारं वा प्रणमयं
न शक्लीकर्तुं तिष्ठति नावणमकाः ज्ञानादयो विषयान्तरात्पराः [illegible] मामासेवकस्य मासमर्ते तेषां स्मरणमपि या
स्मान्महतेऽनर्थायेति आगतां [illegible] किं तनाकांक्षति समाधिकांक्षितवेदनारतं चिंतयेत् अकृत्यं
[illegible] नैव कर्यात् किमर्थमिति [illegible] प्रतीयते [illegible] तितिक्षितुं तेन धर्मार्थिनः [illegible] काश्यं वा
कर्मतत्कृतनानापनयनायामिकांक्षेदिति संबंधः [illegible] धर्मस्य पनताः कर्मार्थं तपायिनस्तीर्थिकार्यादिवा
नमति [illegible] मनः कारित तपतापकारिणो वा ज्ञानादयो विषयास्तेषु येन [illegible] नतांन [illegible] स्तदावार
शायिनो नमवंति तेसमार्गं तु शायिनो जानंति विदंति सम्यक् [illegible] परित्यागरूपं धर्मध्यानं वा [illegible] ४९
[illegible] तं भास मं तादृतं वा तएव जानंति नान्य [illegible] इत्यादि संयतः प्रव्रजितः कथ
याचरति कश्चिदेकोमिव्रतो दोनुनयेत् यदि वा विकल्पोपि [illegible] पादन्नीस्त्यादि विकल्पं वा नकुर्यात् [illegible]
दिकिं [illegible] पिण्डधर्मणादिस्मिन्नतिमित्तरूपेण वाचरतीति शास्त्रिको [illegible] चारकोदेवच [illegible] कांक्षा

दिस्त्रयक [illegible] विस्तारको नवेदिति किं [illegible] दर्शयति ज्ञानात्मवत्सु [illegible] पोत्तरो विघ्ने [illegible] स्तु [illegible]
भारकं धर्मनिस्पृगवगतस्य हि धर्मस्य तदेव कर्त्तव्यं [illegible] परिहारेण सम्यक् क्रियावान् स्यादिति सह
[illegible] दिति कृतास्वल्पता क्रियासंयमानुष्ठानमुपायेन [illegible] क्रियाः [illegible] पिमार्गकोऽमिद्रम
[illegible] मीत्येवं परिग्रहग्रहीन वेदिति किंच [illegible] इत्यादि [illegible] माया [illegible] स्वाभिप्राय [illegible] दनरूपत्वात् तं
नकुर्यात् [illegible] पेक्ष [illegible] अर्थः तथा [illegible] स्पतेस वैरप्यधिगानि नाद्रियेत [illegible] लोकं वन
कुर्यात् [illegible] जात्यादि निर्मद [illegible] पुनः [illegible] कर्षयती [illegible] मान [illegible] कुर्यादिति सं
[illegible] धर्मवद्भिरतो विप्रसर्पत [illegible] विकारैः प्रकारैः नवतीति प्रकारः को [illegible] माहणो [illegible] साधुर्न
कुर्यात् तेषां कषायाणां धर्मं हातुमिति विवेकः परित्यागं [illegible] दितो [illegible] तस्तएव धर्मं प्रति [illegible] यदि वा
तेषामिव [illegible] णां सुतु विवेकः परिज्ञानं [illegible] आहितः [illegible] धर्मं प्रति [illegible] तार्थ
[illegible] सुष्ठु [illegible] सेवितं [illegible] प्रकारं कर्मयेन [illegible] संयम [illegible] नं [illegible] शायिनः [illegible]
ति सुतुं [illegible] संधूनना [illegible] कर्मेति [illegible] इत्यादि [illegible] तइति [illegible] नस्ति [illegible] सर्वत्र मम
[illegible] इत्यर्थ यदि वा परीषहोपसर्गैर्निहन्यमाना इति निहोंनानिहोऽनिहत उपसर्गैरपराजित इत्यर्थः [illegible] ऽ
[illegible] नाम्याघमस्तीति [illegible] निरवद्यानुष्ठायीत्यर्थः महहितेन [illegible] सहितः [illegible] नादी
नः [illegible] हितमात्महितो [illegible] ज्ञानं [illegible] इत्यर्थः [illegible] युक्तो [illegible] कारहितत
त्यर्थः [illegible] धर्मः [illegible] रवरलब्धिना [illegible] जनं स एवार्थस्तस्येव [illegible] सभ्यास्तीति ॥

२

धर्म्मार्थी तपोपधानं तपस्तद्वीर्यवान् सम्यग्गुप्तो विहरेत् संयमानुष्ठानं कुर्यात् समाहितेंद्रियः संवृतेंद्रियः कुत एवंभू
तः आत्महितं दुःखेनाप्यते संसारे पर्यटता अकृतधर्मानुष्ठानेन जन्तुनेति यथा च तद्भवति तथाह नरादिगतिषु
र्निमग्नाः धर्मात् संसारजलधिनिमग्नः मानुष्यं स्वयमेव तडिल्लताविलसितचपलं सम्यक्त्वं दुर्लभमिति ज्ञात्वा
नुष्यं नवएतावत् दुर्लभं मनुष्यत्वमार्यक्षेत्रादिकं दुरापमित्यत आत्महितं दुःखेनाप्यते तस्मात् सम्यक्त्वमपि च कुर्व
जंगमत्वं तस्मिन् पंचेंद्रियत्वमुत्कृष्टं तस्मादपि मनुष्यत्वं मनुष्येष्वार्यदेशश्च देशे कुलं प्रधानं कुले प्रधाने च जाति
रूपा आरोग्यं प्रभूतं रूपे च बलं विशिष्टतमं तत्र भवति च जीवितायुष्कं तस्मात् आयुष्कतोऽपि विज्ञानं विज्ञानेऽपि सम्यक्त्वं शी
लं प्राप्तिरिति एतत्सर्वं प्राप्य संसारसमुद्रे मनुष्यजन्म आप्य अधुना ... नरदेहसमाधिना च ... सम्यक्त्वं रत्नत्रयसम्यगाराध
धुनाम ... मार्गे समाधिमाश्रयात् ... कार्यं ... इत्येतद्वाचिनिर्णकदाचिद्द्वयं सर्व
मिति ... माह महिषुत्ते ... यदेतन्मुनिना जगतः सर्वज्ञावदर्शिना ज्ञातंतत्त्वीयेनस्मा सामायिकाद्यादि त
मारभ्यातं तत्सूत्रं निश्चितं न हि नैव ... वं जंतुनि ... सामायिकादि
... स्थितं तथाना ... संसारंता ... वितथं यथावस्थितमतः कारणाद्युष्मता सम्यक्त्वं हितं
... मिति ... एवं ... इत्यादि [illegible] एवं ज्ञात्वा आत्महितं सद्भी
नवासाधर्माणां वमहदंतरं धर्मविशेषं कर्मणोवाविवरं ज्ञात्वा अद्विशाम ... मनुष्यार्यक्षेत्रादिकमवा
सं सदनुष्ठानस्य ज्ञात्वा एवं जैनं धर्मं चारित्रात्मकं महादिति ... इति ... ज्ञानादिसहकाबहवो
जनालघुकर्माणः समाश्रिताः संतो गुरोराचार्यादेस्तीर्थकरस्य वा ... ये ... डकमार्गनुष्ठायिनो विरता

पापेभ्यः कर्मभ्यः संतस्तीर्णाः महौघमपारसंसारसागरं व्याख्यातं मयाज्ञेवतामपरे ... तीर्थकरैरन्यैरपि ... रिति
परिसमाप्तौ ब्रवीमीति पूर्ववत् वैतालीयस्य द्वितीयोद्देशकः समाप्तः ॥ उक्तो द्वितीयोद्देशकः सांप्रतं तृतीयः
समारभ्यते अस्य चायमभिसंबंधः इहानंतरोद्देशकांते विरता इत्युक्तं तेषां च कदाचित्परीषहाः समुदीर्यरन् ता
न्सम्यक् सहनं विधेयमित्यनेन संबंधेन ... अधिकारोऽपि निर्युक्तिकारेण निर्दिष्टः यथा ... ज्ञानोपचितस्य कर्मणोपचयो ... नव
तीति तपसा परीषहसहनात् ... न वेत्युक्तं ... सोऽस्माकं स्यानेन संबंधेनायातस्यास्योद्देशकस्यादिसूत्रं संवुडक
म्मस्सेत्यादि संवृतानि निरुद्धानि कर्माण्युपादानानि सम्यक्त्वप्रयोगरूपाणि प्राणातिपातादीनि अविरत्या विरतिप्रमादकषाय
योगरूपाणि वा यस्य भिक्षोः साधोः सततस्य दुःखमहितं तदुपादानं तत्तं वा अष्टप्रकारं कर्म ... भिति
स्पृष्टानि कानि तं इत्यर्थः तस्याबोधिना अज्ञानेनोपचितं मतः संयमतः मौनींद्रप्रोक्तात्सम्यक्त्वात्पावनात्
अपचीयते नश्यति क्षयमुपयाति एतदुक्तं भवति यथा तडागोदरसंस्थितमुदकं निरुद्धापरप्रवेशद्वारं संप्रक्ष
न्नपस्य हमपचीयते एवं संवृतात्मनो बद्धस्यापि कोऽरिंद्रियो योगकषायं प्रति संलीनतया संवृतात्मनः सतः संयमा
नुष्ठानेनैवानिकचनाकृतमपचितं कर्म क्षीयते येवं संवृतात्मनः सदनुष्ठायिनः किं विधेयं ... मरणं मरणस्व
नावमुपलक्षणत्वाद्व्याधिजरामरणशोकादिकं स्वकर्मणां बंधजं विपंडिताः ... विवेकिनः सदसद्विवेकपंडिताः स
र्वज्ञा एवं वदंति यत्तथाकर्मीति ये पिवतेनैकं येनन ... माप्नुवंति साधवो ... हुं ... इत्यादि येम
हात्मानः कामाभिनिर्विण्णाश्च यावत् ... कामितं विज्ञापर्यंततया विज्ञा पराः स्त्रियः सा ... एवं कामावि
ताः ... सम्यक्त्वमाश्रयणनीता ... तीर्णाः समंसारमातिः ... किंच

Dr. BHAU DAJI
डाक्टर भाऊ दाजी
Dr. BHAU DAJI
MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी

२

न तथा अर्थादिष्वपि विषये प्रवृत्तिबद्धाः संसारी देव वत्तः शेषांत वर्त्तिनो भवंति तस्मादिदमिति मोक्षं योगित्वपरित्या
गादिर्दय प्रवर्तिनस्तरूपत मूर्य स्वकामान् द्वेगव्याधिकस्पोनह्युर्ह इत्यंतः ते संतीर्णस्मात्साख्यातान्नगवो
[illegible] गुप्यफलानांवरसंस्काराणां तस्मात् प्रवृत्ति व्याख्या जीर्णता जैविरत्यावित्तस्करकारएवं द इतीत्यन [illegible]
[illegible] इदं तिरियं सहेतकार्यदमिति सो धर्मादि प्रवृत्तिरियमिति तिर्यग्लोके यथा इति नवनपस्याद्धिये कामास्ता
नरागवद्धानुर्यति वीर्यकल्याख्यास्यातानति [illegible] सम्मत्तिलाभ [illegible] वेत्यादि [illegible] वर्ष [illegible]
रत्नवस्थानरणादिकं [illegible] पालिसिर्दश्यां वरादाहितं दौकितं राजानस्त्वकल्याणाद्यवादयः इत्यस्मिन्नर्थ
लोके धारयंति विधाति एवमितान्यपि महाभूतानि रक्तकल्याणि आचार्यैरास्मातानि प्रतिपादितानि निर्जित
निमराविनो जनविरमणवणानि मोक्षो विघटितश्च [illegible] इत्युक्तेः [illegible] विरोधात् [illegible]
[illegible] भवति यथा प्रधानरत्नानां राजान एवं नाजनं एवं महाभूतानां नामपि महासत्त्वा एवं माधवो नाजनं नाम्बेति
[illegible] वेत्यादि ये नरा लक्ष [illegible] इत्यस्मिन्नर्थे लोके मातं पुरवमनुभूवंतीति सातास्तु ता [illegible]
लाएं हिकामुष्मिकापायभीरवः सद्धिरसमानगौरवे प्रपद्यन्ता [illegible] कामिभूता मदनस्य [illegible] र्जिताः
कामिकप्रयत्नाः रूपलोदीनो वराकाः इंद्रियैः पराजितः [illegible] कामास्तेनेत्यजिताः [illegible]
दिव्याकिमनेनस्तोके न दो वेणासमयानु [illegible] रूपाणि दिरूपेणासमर्थमस्य विराधनं न विघतीत्येवं प्रमादवंत
कर्त्तव्यप्रवसीदंतः समस्तमपि संयमं [illegible] मतिनी कर्षति एवं [illegible] धर्मज्ञान
दिकमाख्यातं कश्चिदपि न जानंतीति [illegible] देशां [illegible] वेत्यादि [illegible] केनजा

पञ्चविधाः ...

वनितेत्यधायवनिष्ठादिः पञ्चविविधानेक प्रकारेण कूटपाशादिनाकृतः परवशीकृतः [illegible] यादिवः मनोदि
लोणतनोनयति जानसमस्तं गतुमसमर्थः यदि धावाहयतीतिवाहुः [illegible] विविधं
[illegible] दिनाकृतः [illegible] विवमयदोषं [illegible] भवति [illegible] मरणं समपियाय [illegible] नाली
[illegible] लोनारं वीनुमसमर्थस्त्वत्रैव पंकावो विषीदतीति [illegible] एवमतं
तरोकयानीत्याकामानां श्रद्धादीनां विषयाणां याग्वेवणाधर्मा तस्मात्कर्त्तव्यायां विहाय मुनितापः कामपार्वन २
सक्तः [illegible] कामसंबंधः [illegible] २
वविशति नवतान्कामान्वालोवलीवर्दवक्षिप्तमनं मार्गं त्यक्तुमलं किंच नवेदिका [illegible] तयाकामाक्षेपन
पिकामान्नाधादि विनयमूर्वे रत्नानिजं वुना माविवशकामयेतानिलवेदितं [illegible] जककमारवक्तृत्वविधि
नाख्तकबुगाइयस्मिस्यादिनाचातिबुद्धिलक्षण [illegible] कामानलसमां न्यमाना मदासचवर्यंत [illegible]
दिति [illegible] विधानस्यार्थं [illegible] मापच्चानभरणकालेनवांतरेवा कामानुषंगा
साधुता कागतिमनादिस्वयानवित [illegible] विषयासंगात्कर्मानर्थं स्पेदि [illegible] २
स्मनो [illegible] श्रीव [illegible] धुरसाधुकार्मकारी [illegible] तिप्रतिता [illegible]
कमस्पदमिवं शोचति [illegible] मानस्तिर्यक्त्वादुःखादिवेदनाप्रलोभ [illegible] नि:
स्वयमिति [illegible] परिदेवते [illegible] किंच
तमेत्यादि [illegible] धर्माद्यनुवंतीत्यतो विषयानुषंगो न वि

२ धेयइत्येवमात्मानुशासनं कर्त्तुं किं बंधनीयं इत्यभीविघ्नमित्यादि इहास्मिन् संसारे आस्तां तावदन्यत् जी
वितमेव सकलस्वकारोपप्रदमनित्यं आसमाचीवीमरणान्नवतिवर्णविशारास्तु नावं यथा सर्वायुःक्षय एव यावत्
रण एव बुद्धेववर्षशतायुरप्यकर्मसीधवसानमिमित्यादि स्वभावेनयुष्मद्वति स्वभावतेयदि वासी इतं पुन
र्नायुर्वर्षशतं स्वयतस्पन्दं ते पुष्यति तथा मागरोपमापेक्षयाक तिपयनिमेषमात्रमा दिवसवासकंपंवर्ग
तिं स्त्रीकतिपयमकल्पमित्येवं तु भुंक्तयं तथैवं स्वभावयुविनयः पुष्करागचुक्तलयः कामे सुखप्रादिसु
विषयेषु इहाधम्मफलपद्मा दृष्टिमात्ते चेयासक्तये तमो नरकादिमातनास्थानमागुवंती किवी बःस्मावि
ले इत्यादि यौकिंचनमहामोहाक्रांत चेतस इहास्मिन्नुत्पलोके आरंभे हिंसादिके सावद्यानुष्ठाने स्तेन
चयेनमितः संवरणस्फफपपलास्तिमात्मानं दंडयंती त्यासं दंडकास्तथैकांतेनैव जंतूनां दुःखकाहिंसका
सदनुष्ठानस्पयामसकाका एवं भूताः नारीयासंति पापं लोकं पापकर्मकारिणां यो लोको नरकादिस्थिर
मितिस्वरूपं कालं तत्रनिवासिनो नरकति सबावात्तरपत्वरणादिनायदुखितयाविधदेहवावातित्त सम्यासुर
णो मियमानुरीतादिवांसत्यपरभेधः किंचिकादेधाधर्मानवंतीव्यर्थःकिंनरयसंत्वयेत्यादि नववैवग्धि
ष्टतंजीवितमायुः संस्कर्त्तुमं शक्यं वक्तुं तेएवमापः मर्वधास्याभावि वंडुकर्लियं करिगावधुंति करादवया
दवमाथ आतंसंवेगंसंतानमायण पुलो नियर्तितदा प्येवमपि अववस्थितेजीवानामायुर्षिमात्रजनोऽन्यो ले ५२
कोतिषियिकस्तया असदनुष्ठानेवदुषिंकर्तृत्रूपगपवते पुण्वतांया स्पमदनुष्ठानेमादिवलदवदहर्त्वःसम्य
न्यो जनः पापानिकर्माणि कर्तृरूपेणयो दितो पुण्वतयासमलीकपांडित्यानिमानेनेदमुत्तरमाह शुक्तस्वन्वि

नवर्तमानकालमपाचिनापरमार्थमतासतीतानागतयोर्विनष्टानुत्पन्नत्वेनाविद्यमानत्वात् वर्तमानकार्यवोजन
येदापूर्वकारिमित्तदेव च योजनमाधक वादा दीयते एवं च सतीह लोक एव विद्यते न परलोक इति कर्यसि
परलोकं कैः दृष्टिलयासम्प्रवादावेनुः पितरावस्वसाधुनोजनेयदसीतं वरमाचितलते नहि नीरुगतं निवर्तस्य
मुद्दयमात्रमिदं कडेवरं यथा एताबानेव चचषीयो यावानिंद्रियगोचरः नहिवृकपदं पश्यपद्भुदं स्त्ववल स्तुताः इत्येवमे
हिकस्वचापिलोचितापरलोकं निकुवानिननास्ति केनआमिहतेसकलमस्वप्रत्यायमपद स्वफलकेवेत्यादि पश्यपा
लीति पश्यतोनपश्यतोऽपश्यतोऽधस्तेनतुल्ये कार्याकार्य विधिविवादधवलस्यापेवलं हि ऽपश्यपवदं धमहस्यवत्यस्व
स्यैवैकस्यास्फपगमेनकार्याकार्यविधिपश्येनसर्वज्ञेनप्राहलमुक्तं सर्वज्ञागमंप्रदत्तत्वप्रमाणीकरणवत्य
क्षस्यैवैकस्यास्फपगमेसमस्तव्यवहारविलोपेनहंतहतोऽस्मिपिन्चनिवंधनस्याविभ्यवहारस्याभिवेरितिसव २
ऽपश्यकस्यासर्वज्ञस्यास्फपगतंदर्शनं येनासावपश्यदर्शनस्तस्यामंबणं वाहेऽपश्यकदर्शनस्त्वतोऽर्वाग्दर्श १
नवांस्त्वमविधदर्शनप्रमाणंधसत्कार्याकार्यविवेचिनायांधवदनाविषयमदिसर्वज्ञोक्तागमंनाकरिष्यत्य
दिवाऽदर्शोवानिर्वणोवान्यवादकोवानिवणोवाथाहशास्त्राहशोयामवचुर्दर्शनमस्यासावचक्षुदर्शनः के
वलदर्शनः २ ५ ... सर्वज्ञस्तस्मादवाप्यते हितं तत्प्रश्नववदहमुक्तं नवस्यनिर्वाणेननिर्वाणेनवासर्वज्ञ
दर्शनीकंहितं मद्यतमंयदि वा हे अदृष्टं हे अर्वाग्दर्शनेहशातीतानागतमवहितमद्भुमपवर्गदर्शिनायक २
स्तमहितहितमागमंतवृद्धवदहे अदृष्टदर्शनअदर्शनशीला असर्वज्ञोक्तागमनानुयायितत्तमात्मीयमाश्र
हंपरित्यज्यसर्वज्ञोक्तेमार्गेप्रवर्तनंकर्त्तव्यमितिसामर्थ्यार्थः किमितिसर्वज्ञोक्तेमार्गेप्रवर्तनमस्मानकरोतियेनेवा

२ पुष्पादिरूपतेरक्षिप्तिमाह हंदीत्येवं शृणु ... कालंकारे स्कंदिलेन येन निरुद्धमाह तं दर्शनं अस्य गव बोधम
यं यस्य मनसः ... मोह मोहयतीति मोहनीयं मिथ्यादर्शनादि ज्ञानावरणीयादिकं वा तेनाव ... तेन कर्मणा निरुद्ध
र्म: प्राणी सर्वज्ञोक्तं मार्गं न ... ऽतस्तन्मार्गश्रद्धानं भवति बोधये इति ... प्रदेशांस्ताम्याह दुःखी स्यादिदुःख
मसातवेदनीयकर्मोदयेन यस्य तत्कारणं वा दुःखयतीति दुःखं दुःखं तदस्यास्तीति दुःखी ... पापेन
हियातिमहत्यहिवेकविकलो भवति ... तो दयालुः दुःखमनवन्नार्त्तो ... रोति यतं यतः
दुःखी संसारसागरमनंतमपी ति ... परित्यक्तसम्यग्ज्ञानेनो ... निर्विण्णो तद्गुण्यायेन परिलवेद २
... जनं वस्त्रादिलाभं ... परिहरेदेवमनंतरोक्तनीत्या परिवर्जमानः सहहितेनेव वर्त्तमा
... नादिषु क्रोधात् संयतं प्रव्रजितो ... ति: सुखार्थी निरात्म ... दुःखाप्रियः सुख
प्रियश्चस्यात्मपिकं ... सर्वान् विघ्नातिनः पालयेदिति किंच ... आरम्भपिहमप्या
समतत्त्ववान्मपिकर्षं ... धर्मवृत्ति पद्मादि लक्षणया ... धारा
सम्यक् यतः संयतः ... पमर्दनि ... समता समतावश्यात्मपरतुल्यता सर्वत्रयतो ...
वृषादि वैकं हियादि ... ऽभिधीयते ... दृतिपथचर्नेतां ... स देवानां ... दीनं
लोकं स्थानं गच्छेत् किं ... महाव्रतधारी यतिरिति ... ज्ञानेन्द्रियादिगुण
समन्वितस्य भगवतः सर्वज्ञस्य ... आगमस्य ... तस्मिन्नागमे ... संयमस्थ्योऽहितेन
लघुकर्मा ... किंभूतः सर्वत्रापनीतो ... पापत: ... दृष्ट देव वस्तु ५४
×लो×

–श्रु–

पधिरारीरन्ति: पिपासा: तेषां ... सवारिंशद्वैरहितमाहारं ... यादन्यवह्रेदिति किंच ... २
यः सर्वमेतद्दृष्टं ... सर्वज्ञोक्तं मार्गं ... संवरस्तमधितिष्ठेदाश्रयेत् धर्मो धर्मएवार्थः परमार्थ
नान्यत्र ... धर्मार्थी धर्मप्रयोजनवान् उपधानेन ... वीर्यं यस्य ...
निवृत्तसर्वयोगसदर्थः ... ज्ञानादिभिः ... सर्वकाल
यते सात्मनि परस्मिंश्च किं विशिष्टः ... परमतत्त्वं ... सर्वकालं ... मोक्ष ... कर
णतया ... विशिष्टः ... विरं धनधान्यादि
पादि पदार्थः ... स्वजना माता पितृभ्रातृ ... देसहिता दिकं ...
... नाशो वा पद
... करणहरिणं ... मात्यर्थं ... पश्चात्त्वमिति ...
रिद्धी ... परलोकगजरांकुरं ... किंचिरं ... संबंधी ... मातापित्रादयः ...
... जन्मनि वर्तते ... मातापिता पिता ... विवादिकं संसारैक ... पं
वति नरकादिपततो ... स्पक्ष ... विचित्र ... इत्यादि ...
मावेदनीयोदयेना ... दुःखमवति ... विनेन वा किं विज्ञेयं ... तथाप
... परिवा ... न ... पक्रमक
... केवा मरणेऽप्युपस्थिते ... वाल मतो गतिरागति

×श्रुमा×

२ अनवति विहार विवेकीय यावद्भि तत्संसारस्य नावस्य विनाईषदपि यावत् शरणं न मन्यते अतः सर्वात्मना त्रा
णमिति तथाहि एकस्य जन्ममरणे गतयश्च शुभाशुभ वावर्तः संस्मायकालिकहितमेकेनैवात्मनः कार्यं एकोका
रइकम्मफलमविकसंते कंतेसमक एवइ एकोजाइयमरइयपरलोयं एकतं जाइ अम्मसं वैमनइत्यादि स
र्व प्रियं मारोदरविवरवर्तिनः प्राणिनः संसारिपर्यटंतः स्वकृतेन ज्ञानावरणीयादिना कर्मणा कवलिताः स्
क्ष्मबादरपर्याप्तकापर्याप्तकैकेंद्रियादिभेदेन अवबन्धापितास्तद्घातेनैव कर्मणैकेंद्रियाद्यवस्थायामसं क्ले
ना परिस्फुटेन शिरःस्फुटनाद्यलक्षितस्वभावेनोपलक्षणार्थत्वात् अव्यक्तेनाव्यक्तः स्वेनात्मनैव वेदनीयस्वभावेन स
मन्विताः प्राणिनः पर्यटंस्य घटघटीन्यायेन तास्वेव योनिषु नियाकुलाः श्वावकर्मकारिणां नगरीमतिगम
रणैरिति कर्मोगर्भाधानादिभिर्दुःखैः पीडिता इतिकिंच इत्यनित्यादि इत्येवं मः घटत्वासनवाधिरोगादिर्मः इ हेतो
कालतावलक्षणं क्षणमवसरं ज्ञात्वा तदुचितं विधेयं तथाहि इमं जगमव पर्वं यवसुक्लोत्यतिमात्रयलक्षणं थ्रिx
क्षेत्रमप्यार्यदेशार्ध षट्विंशतिजनपदलक्षणं कालोप्यवसर्पिणीचतुर्थारकादिर्धर्मप्रतिपत्तियोग्यलक्षणो
भावश्च धर्मश्रवणतत्त्वश्रद्धानचारित्रावरणकर्मक्षयोपशमादिहितविरतिप्रस्फलाहलक्षणस्तदेवं विधं क्षण ×भति×
मवसरं परिज्ञाय तथा बोधिं च सम्यग्दर्शनावाप्तिलक्षणं नोसुलभामित्येव मारमात्मन एवात्मसुखदुःखहेतु ५४
रूपमिवक्रयादितिशेषः अकृतधर्माणां चतुर्गतिनाबोधिकलाहि लद्धेल्लियं च बोहिं अकरेंतोअणागयं च
पत्थंतो अन्नंदाइं बोहिं लद्धिसि कयरेणमोलेणं बदेव सुक्क इतोऽपार्द्धपुद्गलपरावर्तमात्रकालेन भवतः सुदु
र्लभा बोधिरित्येवं महितो ज्ञानादिनिरधि पद्धपरत्वबोधि सुदुर्लभत्वं पर्यालोच्य धैर्यवान् बहुरंधा अहिताम्रकति प

रीयते तावदीर्घारि सम्यगधिसौहितए कत्तर जिनीरामाहे भजे तानातेयी चतुष्पदि स्वान्स्कतानुद्दिस्पतथान्येपिइ
हमेवहि प्रकाशितानामविहितवंतइत्येवमाह अतिविंसुइत्यादि हेभिक्षवः साधवः सर्वज्ञाः स्वशिष्यानेवमामंत्रय
ति येऽस्वज्ञनतिक्रांता जितानाः सर्वज्ञाः आगच्छाविएहि स्मागमिष्यतः येनागमिष्यंति तान् विशिनष्टि सुव्रताः शोभन
व्रताः अनेनैव सुक्तं भवति ते षामपि जिनवंसुव्रतत्वादेवाया तमिति तेष्वपि नातन्नं तरोदितान् गुणनामार्
गितिसर्वं तीनानां सर्वज्ञानां कश्चिन्मतभेदइत्येकं भवति तेत्रकाश्यपस्य श्रीवर्धमानस्वामिनो वर्धमाना वा सर्वे पु
वीर्यधर्मचारिणइत्य नेनानापदर्शनज्ञानचारित्रात्मक एक एव मोक्षमार्ग इत्यावेदितं भवतीति तदधिहिता
क्षकणानुद्दिशतमाह तितिक्षणीमादि विविधेन मनसा वाचा कायेन कृतकारितानुमतिभिर्वा प्राणिनोत्पावि
न उत्पन्ना जो माहस्यादि सि तथ यमनिमंन तद्भूतं समवायोपलक्षणार्थत्वादेवं शेषाण्यपिइत्यानि तथात्मनेहितः आत्महि
तः तथा नास्यस्वर्गवा स्यादिलक्षणं निदानमस्तीत्यनिदानः अथाधिइंद्रियनोइंद्रियैर्मनोवाक्कायैर्वासंवृतस्त्रिगुप्त इत्यर्थः
एवं च तथा च परमसिद्धिमवाप्ता अतीतेकाले अनंताः सेत्स्यंति तथा अनागतेकाले एतन्मार्गादिताः ×तिx
न एव सिद्धिं यांति नापरः सिद्धिमार्गोऽन्योस्तीत्यवाद्यस्तेषु धर्मस्वामी जंबूस्वामिप्रभृतिभ्यः स्वशिष्येभ्यः प्रतिपादयति २
स्माह एवं सेत्स्यादि एवमुद्देशकत्रयाभिहितनीत्याऽसकृदुक्तवान् ऋषभस्वामी स्वपुत्रानुद्दिश्यैतदुक्तवान् प्रतिपादितवान् २
ज्ञानं च अनुत्तरज्ञानी अनुत्तरदर्शनी अनुत्तरज्ञानदर्शनधरः अर्हन् ज्ञातपुत्रो भगवान् महावीरः विशाल्यां नगर्यां आख्यातवान्
इति ... वैशालिक इति बोद्धमतनिर्ग्रंथचरणज्ञानाधारं जीवं दर्शयितुमाह अनुत्तरज्ञानदर्शनधरइति कथं

॥उपसर्गपरी-
षहाध्ययनं॥

विमलज्ञानदर्शनाधरः इत्यर्थः अर्हतु करेह्यादि एजा र्हता स च वीरवर्द्धमानस्वामी कश्यपस्वामी वा भगवानैश्वर्यादि
मत्तस्तु को विज्ञात्वा सा गर्यो वर्द्धमानोऽस्माकं धारमात्रवान् कश्यपस्वामी वा विज्ञातिकगोत्र एव यथा देशनिकस्वम
वोक्तं विज्ञातः जननीयस्य विज्ञातेक्तलमिव वा विज्ञातं प्रवचनं यस्य तेन वेज्ञातिको जिनः एवमसौ जिनस्ता
रमाति इति शब्दः परिसमाप्त्यर्थे ब्रवीमीति उक्तार्थो नयार्थवादिति व्याख्यातं द्वितीयं परीषहाध्ययनं ॥
ग्रं ७ द्रव्यव्रतं द्वितीयमध्ययनमधुना तृतीयमारभ्यते अस्य चायमभिसंबंधः इहानंतराध्ययने परीषहा
हव्याणा विहिता तथा परसमयदर्शनेष्वसमयफणीश्च परिज्ञाय स्वसमये बोधो विधेय इत्येतदभिहितं सम्य
कपरिशुद्धसम्यग्ज्ञानेनोक्ति तस्य सतः कदाचिदेव कुल भवति कुलोपसर्गाः पापकर्मविमुक्तेर्वोदीर्णाः सम्यक्
को भ्यासहस्यैतदनेनाध्ययनेन प्रतिपाद्यते तदनेन संबंधेनायातस्यास्याध्ययनस्य चत्वार्यनुयोगद्वारा
नि भवंति तत्रोपक्रमांतर्गतोऽर्थाधिकारो द्विधाऽध्ययनार्थाधिकारोद्देशार्थाधिकारश्च तत्राध्ययनार्थाधिकारः प्रा
गेवोक्तः उद्देशार्थाधिकारं तु स्वयमेव निर्युक्तिकारः प्रतिपा
दयिष्यतीति नामनिष्पन्ने तु निक्षेपे उपसर्गपरिज्ञेत्यध्ययनस्य नाम तत्रोपसर्गादिपदनिक्षेपार्थं नियुक्तिकार आह २
वनेपाश्चोपसर्गः ... दिनेत्यादि उपसर्गं दर्शयति द्रव्यभावभेदतो उपसर्गो द्विधा ५५
तस्तत्र द्रव्योपसर्गः कर्तृचेतनाचेतनद्वैविध्यतः तत्र तिर्यग्मनुष्यादयः स्वावयवाभिघातेन यदुपसर्गयंति स सचित्त
द्रव्योपसर्गः एवं काष्ठादिनेतरः तथा च पर्याये आरभ्येति तत्रोपसर्गः प्रताप शरीरपीडोत्पादनमित्यादि प
र्यायाभिधायि तिर्यग्मनुष्योपसर्गादय एतानादयश्च तत्र आरभ्य नियुक्तिकृद् दर्शयति
परस्मादिमादेरागच्छतीत्यागंतुकायो साधूपसर्गो भवति यश्च देहस्य संयमस्य वा पीडाकारीति द्रव्योपसर्गो मा
रकमित्यादि अस्मिन् क्षेत्रे बहवो दोषाः प्रचुरा नानाविधपराभिभवस्वो यत्र उपसर्गस्थानानि तत् क्षेत्रं बहुदोषं दु
र्गमस्थलं क्षेत्रोपसर्गो बहुलो यतो उपसर्गस्थानानि यत्र तस्मात् स्थली ग्रामादि विषयादिकं क्षेत्रमिति कालतस्तु कांतदुःख
एवमादिः कालादिग्रहणात् ... यस्मिन् कृते वैकल्योत्पादको ग्रीष्मादिः सहचरत इति कर्मणां ज्ञानावरणीयादीनामु
दयो भावोपसर्ग इति सैव उपसर्गः सर्वो विभागमात्रेण अधिकोपक्रमिक इति तत्र औघिकोपक्रमिक इति
नितो भावोपसर्गो भवति अपक्रमिकस्तु दंडकशस्त्रादिना असातवेदनीयोदयापादकः इति तत्रौघिकोपक्र
मकयोः उपसर्गयोरौपक्रमिकमधिकृत्याह तत्र कर्मेत्यादि उपक्रमणमुपक्रमः कर्मणामुदयप्रापणाय द
यप्रापणमित्यर्थः एतच्च यदुद्दयोपयोगेन वा भवेत्तस्मादसातवेदनीयाद्यं तत्कर्मोदीर्यते यत्र दण्डादयस्तस्य
स्य संयमविघातो भवत्येतदुपक्रमिकमुपसर्गसंयमविघातकारीति इत्यनयतीनां मोक्षं प्रतिप्रस्थितानां संय
मो मोक्षांगं वर्त्तते तस्योपविघ्नहेतुः स एवात्राधिक्रियत इति दर्शयति तदौघिकोपक्रमिकयोरौपक्रमिके
प्रकृते तत्संबन्धविच्छेदनाधिकारश्चेति यावदस्य द्रव्यमेदश्च विषयाधिष्ठं समानच्चतुर्विधो भवति तद्यथा दैविको मा
नुषकैस्तिर्यक्सत्वात्मसंवेदनश्चेति सांप्रतमेतेषामेव भेदमाह एकैकस्य चेत्यादि एकैको दैव्यादिश्चतुर्विधः
ते दत्तत्वादिमाक्तावत् तस्यात्मद्वेषादिमत्तात्तत्प्रद्विष्टावेतावभिमाननयाभ्यामनुपितं स्थः अद्वेषादिमत्तात्तत्त
*ज.ग. शीलप्रतिसेवना तत्रैतेष्वपि चतुर्विधा तद्यथा भयात् द्वेषात् तत्प्रद्वेषात् संरक्षणात् सहसायामसंवेद
नाश्चतुर्विधस्तद्यथा घट्टनात् तेजस्वतो ऽगुल्याद्यवयवसंश्लेषादपायाः स्तंभनातः प्रपाताच्चेति अपि चावासपि

२

वा क्ले भर्मनिपातजनित [illegible] विषय एव दिव्यादि [illegible] विषोऽत्र कूलप्रतिकूलेन दृष्ट [illegible] भवति स एव दिव्यादिः इत्ये
कं यथा [illegible] विधः प्राकृत दर्शितः [illegible] फकानामेलापकात् बोधव्य निर्देशो भवति तेषां चोभय गणानां यथा यथा
नासंबंध प्राप्तिः प्राप्तानां बाधिसदृशं प्रवियतनान्न भवति तथा कर्हिमध्ययनेन बस्यावे प्रत्ययमवाधीधिकारमति
नाव: प्रदेश्या ध्यधिकारमधिकं [illegible] पाद प्रथमोद्देशके प्रतिज्ञोमः प्रतिकूला उपसर्गाः प्रतिपादितास्त
ति तथा द्वितीये त्वामिष्कृताः स्वजनापादिता [illegible] लोमास्ववकूलाः इति तथा तृतीये [illegible] विषीदनेप्रत्यादि
ववनं प्रत्ययमध्याधिकारमति हेत्वंश्च इत्यादि [illegible] द्देशके [illegible] अयमर्थाधिकारस्तद्यथा हेत्वसदृशो हेत्वाभासै र्व्य
न्यतीर्थिकैः [illegible] द्वाहिताः प्रतारिताः तेषां शीलस्खलितानां [illegible] मामीहितानां प्रज्ञापनाय यावत्त्रि वार्थ [illegible]
समयवतीर्थिकैः [illegible] निर्देशः [illegible] स्वलितादि फलोपेतं [illegible] प्रत्याख्यानीयं [illegible]
[illegible] इत्यादि कं [illegible] प्रकृतिः संप्रति सूत्रानुगमे [illegible] मात्मानं मन्य ते नि [illegible] यत्र [illegible] लोकावि [illegible]
[illegible] करोति तथा नमस्क्रत्यः पराजी [illegible] कं [illegible] एवं तावत् [illegible] तियावत्सरो [illegible] तावज्जीतारं न
पति तथा [illegible] तावत् [illegible] दानगंडः करोत्यका लां [illegible] गर्जितानि यावन्न [illegible] शूर [illegible] लीलां [illegible]
[illegible] वं [illegible] णेति नदर्शनमंतरेण [illegible] लोक [illegible] गमो भवतीत्यत्र [illegible] यथा माद्रीपुत्र
शिशुपालो वासुदेवदर्शनात् [illegible] गर्जितवान् [illegible] मानं [illegible] ति [illegible] पा [illegible]
[illegible] धर्मः स्वभावः संप्रमानं गरुडो [illegible] महारथः [illegible] नारायणस्तं [illegible]
[illegible] नोपि [illegible] नं गत एव [illegible] तिकं विधीजनीयमिति [illegible] पकस्मा [illegible]

५६

वसुदेवकन्या एक [illegible] दम [illegible] ताहिं [illegible] जाव [illegible] कलि [illegible] दहणे [illegible] जणणी [illegible]
[illegible] नयहरि [illegible] विष्णु [illegible] तिणिम [illegible] णि [illegible] कणस्मा [illegible] हियंती [illegible]
[illegible] जं [illegible] तिमाना वियं [illegible] याक्रय [illegible] हो [illegible] विय [illegible] तम्मते
[illegible] माविनयवे [illegible] जावक [illegible] नाव [illegible] यतम्मा वियं [illegible] वल्लुयाक्रयलं तीक [illegible]
[illegible] पाडितिपायवी [illegible] अवरा [illegible] मण [illegible] विसयं [illegible] विस्मा [illegible] वि [illegible] २
रायणं [illegible] विजरव [illegible] माएसम [illegible] वि [illegible] वारिंहं [illegible] वि [illegible] जाद [illegible]
[illegible] वत्तमं [illegible] जन [illegible] माणिकं [illegible] इत्यादि यथा [illegible]
[illegible] विकटपाद [illegible] संयाम [illegible] यानी [illegible] ते [illegible] गता के [illegible] सूरं मन्याः [illegible]
[illegible] पराजी [illegible] हिति [illegible] अयमर्थः [illegible] नजानाति कटीते [illegible]
[illegible] पराजी [illegible] ट न जे [illegible] २
दि किं परि [illegible] विधमनेकप्रकारं [illegible] यथा [illegible] पयाति [illegible] नभवतीतियाव
[illegible] एवमिति [illegible] यथा [illegible] मन्य [illegible] सर्वकं [illegible]
[illegible] वासुदेवस्य [illegible] यावत् [illegible] दिक्षु [illegible] एवं [illegible] शिशुपालः [illegible]
[illegible] किं [illegible] ग [illegible] विदारितेन [illegible] विदा [illegible]
[illegible] वारेति [illegible] आत्मानं [illegible] शूरं मन्यते यावन्न [illegible]

संयमं कर्मसंश्लेषकारणाभावान्नैव तिष्ठत [illegible] तस्य मोक्षबद्धो गजकर्मणो ऽप्यभावं गमुपयाति संयम
[illegible] प्रतिपालयस्याह जयाद्दिमंतस्यादि यथा कश्चित् हेमंतमासे यो [illegible] शीतं सहते एकपवार्वं [illegible] तिज
ति तत्र [illegible] शीतं [illegible] गतिमांस्पेकेमं [illegible] कर्मणो विधीदंति देन्यभावमुपयाति [illegible] हीनारा
[illegible] कताः कृवियारा जानमति [illegible] परीषहाणामधि [illegible] जिह्वमस्यादि यो कीर्ति घाषाणरम्भे आनिता [illegible]
तोष्माः अन्न विमना विमनस्कः [illegible] पा [illegible] वापि वाष्पानां [illegible] नितरां [illegible] कल्पेन देन्यमुपयाति
[illegible] यति तत्र [illegible] लपरीषहोदये मंदजडान्मृताका विधीदंति परानंगमुपयांति [illegible] यथा मत्स्याः
[illegible] केविधीदंति गमनाभावात् मरणमुपयांत्येवं संयमाभावात् [illegible] यमा [illegible] संति इति [illegible] यथा मत्स्या [illegible]
[illegible] दकमल्पी [illegible] तापितत [illegible] वसीदंत्येवमल्पसत्वा [illegible] परिषहिताबपि जलमल [illegible] दहितं [illegible] दिकस्य र
[illegible] शीतलान् जलान्मयाज्जल [illegible] दीनमत [illegible] कारहेतूनत्र [illegible] तो [illegible] लितचेतसः संयमादुत्प र
[illegible] विधीदंति [illegible] परीषहमधिकृत्याह [illegible] यतीनां [illegible] सर्वकालं दंतशोधनाद्यपि
रेण [illegible] लीयमुत्पादयेन्नादेव [illegible] नोकम्माणि [illegible] क्षुधादिवेदनार्तानां यावज्जीवं परदत्तैषणाः एवं
न वस्य विधेयं याचा परीषहोऽप्यसत्त्वैः [illegible] दुस्सहो [illegible] यम [illegible] ५७
[illegible] कहकहक [illegible] दिहि [illegible] गवित्त [illegible] दीवि वर्णता मरणयाति [illegible] काति [illegible]
[illegible] विकानियावके इत्यादि एवं [illegible] याचापरीषहं परित्यज्य [illegible] नाथ [illegible] यम [illegible]
[illegible] पंथानमपद्यंतीति श्लोकपश्चार्द्धनाकोश [illegible] परीषहं दर्शयति [illegible] जनाः [illegible] अनार्यकल्पाः इत

[illegible] रित्येवमुक्तवंतस्त [illegible] एतैरेयमयः [illegible] विलयदेव [illegible] विस्तीर्णा [illegible] क्षुधादिवेदना यस्याः तएते [illegible] वरिते
कर्मनिरार्त्ताः [illegible] कर्मणः फलमनुभवंति [illegible] कर्माणि [illegible] दिनिरार्त्ता [illegible] मार्गाः [illegible] ·४९
[illegible] संहत्य [illegible] तेषाः [illegible] परादिनापरित्यक्ता निर्गतिकाः संतः [illegible] उपगता [illegible]
[illegible] इत्यादि एतान् [illegible] पांस्तथा चौरत्वादिकादिरूपान् [illegible] मेषु [illegible] धर्मनारादि सदं
[illegible] प्रवृत्तिना [illegible] मनोति [illegible] विधीदंति विमनस्कालवंति संयमाद
[illegible] संयमेरणे [illegible] नाया कलितत्प्रदेशोत्क [illegible] दरीनादर्गनीरणा [illegible] संतः
[illegible] संपरित्यज्य [illegible] कर्णादिद्वाष्ठाकर्णनादल्पसत्वाः संयमे विधीदंति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] मंजायते एकः कश्चि [illegible] दिः [illegible] यतीति [illegible] क [illegible] - [illegible]
[illegible] कुष्ठितं [illegible] दृष्ट्वा [illegible] यति [illegible] ति [illegible] मति
[illegible] तया विधीदंति देन्यं नजंते [illegible] जन्मा [illegible] मानाः [illegible] जंतवो वेदनार्त्ताः
संतो विधीदंति [illegible] कोपवंते [illegible] भानो [illegible] तामवं [illegible] मा [illegible]
ऽः [illegible] कं [illegible] कानां [illegible] इत्यादि [illegible] केवनाय [illegible] धर्मिणः [illegible]
[illegible] कर्मणः [illegible] वति [illegible] विरातिपथिका साधु [illegible] गता कथंचित्
[illegible] एतदेवं विधानां [illegible] प्रतिकारः [illegible] कर्मणो [illegible]
[illegible] केगताः [illegible] कर्मफलभोगिनः एवंजीविन इति [illegible] संतश्चातोजिनः [illegible]

दानाद्विवितविास्मः सर्वतो गर्वविताः डुःखितं जीवंतीति किंच कामिणोऽस्मादि अप्पे केके चनकुम्मति घ्नताभ्रन
र्थावंधुजंति नापंते कबते जिनकल्पिकादयोनपाम्नमापिंडोजगति परपिंडघार्थकान्नधर्मा मत्ताधित्वात्
कृमस्मितापुंडाडुंचिवद्भिरसः समाकल्पितकं हृकनृक्ततेरस्वानिर्वा विनष्टांगाविकतस्मारीरा अघतिकर्मशरीर
नयावाष्कवितरो गम्मंनवेपनक्तु मारवंद्विनष्टांगास्तघोकवोजगः उष्क्रवस्वेदिधेवांतेउक्रालाः ममकामममाणि
तास्म श्रोपना भीनकाष्ठ हाष्ठा वातिना ममममामिफत्यादर्यंतीति मांसमिसकाणकाणंविपाकदर्शनायाद् व
यमिस्मादि एवमनंतरोक्तनीत्या एकेऽत्र उपकर्मणः विप्रतिपन्नाः साक्षमनार्थविधिणः आत्मनाम्वयमहा
वराधदन्येषांचविवेकिनांवचनमकर्षणोः संतमोतमाद्दोनमूपाडकृष्टं तमोयांतिगच्छंति यदिवा अधस्त
प्रधस्तानीगतिंगच्छंति यतोमदाज्ञानावरणीयेनावष्टब्धामामोहेनमिथ्यादर्शनाविरत्याद्यत्तास्मागादित
संतः धर्माचार्याः साधुविहितविधिनयाक्त मार्गमानवृत्ति सकलोसं एकं चिद्वाहरमत्नम्मह जोविवेकस्तदृमिरक्षन
हमेवमविद्वितीयं एतदद्वयं तु विनयस्यस्म तो स्तस्यापमार्गवजनेवत्तुकोऽपरोधः दंडमात्रकादिपरीव
हमधिकस्पाह ज्योऽस्मादि कविकिंधस्तामपिसकोंकणादिके देशेन्द्र धिकादंशमशकामन्वेति सकवकप
साधुः पर्यटन्नेः सहस्पशक्तितस्मसानिकिंवनसाधोऽत्र थनिस्मस्मर्शमोऽपुमरास्कवस्मार्तः मनेवंक र ५८
विष्टिं तथैव पुरलोकार्थमितृत् उक्तरमउष्ठानं क्रियमाणं घटितं नवा सोऽमयापरलोकः चलहि णोपलक्षोऽ
स्तस्म माष्णनापरु मानादिनो पलस्य तद्वसतः यदि परं ममानितक्रोक्षाशिता पेन मरणं स्पालार्थ लं किं वानेति
विः संस्कृत्स्मादि सर्वगासमाः सं नमः केनके शानां जीववत्स्पाटनं तेन अबाद्द मकधिरके शोत्पाटनेहि मह

तीपीडोत्पद्यते तयाच्या स्पमचाविश्लो तमिकांनजंते कबतसवर्यंवप्तितिरोधन्देनवपराजिताः परान् ग्रः संतक्ष
वतम्मिनकेशोत्पाटनेऽत्र तिडर्षयका मोईके वाम्यति मंपजहः लघुपद्भ सयोविषीदंति संयमानुष्ठानंपतिर्द्रीति
जीनवंति सर्वघासंयमाद्भस्पंते कामसापाः के तनिमद्वपबंधनेऽत्रविहानिगतिकाः संतोजीविताद्भस्पंति एवंते पिव
राकाः सर्वकषकर्मपराजिताः संयमजीविताद्भस्पंति किंच अत्थदंडेत्यादि आत्मादंडऽतेरवायोहितावस्म
तियेन सआत्मदंडः समाचारोऽनुष्ठानं येषामनार्याणांतेतथा तथामिथ्याविपरीतास्मिन्क्रितास्वाप्रहारूहणापन
ः करणहस्यायर्थं वांतेमिथ्यासंस्थितावनामिथ्याविपद्यदस्यद्भसर्व: दर्पद्वयद्वेषदर्पद्विधंतदपलाका
दिपममाक्तत्राद्भशिवनवह तिएवंसूताअनार्याः सदावारस्माधुं कीडयाजंर्द्धवेणवाक्रूरकर्मकारित्वात् दुपयंतिक
दर्थयंति दंडादिभिर्वाधिवैतिपद्रवन्ति अप्पेगेइत्यादि अपिसंभावने एके अनार्यास्मात्मदंडसमा
चारोमिथ्याचोपदृष्टधुद्धयोरागद्वेषपरिगताः साधुंपतिवेयंतिमिति अनार्यदेशपर्यंतवर्तमानंचारिथमिति चरोयं
चारीयंकोनद्वस्येवं भाषमाणंकदर्थयंति तथादिवधंति रज्वादिनासंयमयंति निक्कुकं भिक्षुणी लंबालंवद २
बालाभ्रमः सदस्स्यद्भिविकविक दि जास्तघाकषायवचनेधर्कोधघ्नकडकवने निर्भर्स्यंतीति अपिच
दंडेत्यादि वननम्मिलनार्यदेशपर्यंतवर्तमानः साधुरनार्यैर्दंडेनयष्टिनामुष्टिनावासंवीतः प्रहतोऽ पुरव
फलेनवामातुलिंगादिनाखडुादिनावात्वमाकरवंतैः कदर्थ्यमानः कश्चिदपरिणतो बालोऽज्ञोऽज्ञातीनांस्वजनानां
स्मरतिः तद्यथा यदात्रमम कश्चित् संबंधस्पालादमेवंस्तांकदर्थनामसातुयामि विलपतितद् यथा स्त्री कुद्धमती
स्वप्नं तं पतिकारिणोनिराश्रयासांपरिवीव्रमर्वसदृणीयानककादिभिः गेहिंनिर्द्धुताम्मती जातपश्चात्तापाशोचती
-तु-

४२

२ नांस्मत्येवमाववीति [illegible]माह एगमित्यादि नो इतिरिति थामं व वर्णं वा एवमादितः अवृतिदं वा मगका दयः वीडोस
एकवेत परीवहा एवो पसर्गा अनिहिताः कस्माः संहत्या वाक्लेनस्य संतिमर्षिं इंद्रियेणाव रूपं तप्रतिस्पर्शाः कथं
ताः परुषाः परुषैरनार्यैः कतस्यात्पीडाकारिणः तेषात्पस्यैवैः रवेनासदंते तांस्वाम्महमानालघुप्रकृतयः केव
र्गेनाघार्षगीकस्य हन्तिन इव वरणेश्चिरम्मिपारजालसंवीताः शरवाताकलानगवुपयास्पैवं क्रीवा असमर्थास्ववश
परवश्या कर्मायिन्त्रापुरुकर्मणः अनरविरुद्धमेव गताः [illegible] लिष्वहिति तीत्रैदपसर्गैरति हताः यावत्
ताना: संयमं परित्यज्य हंगता अति अबीमीति सर्वत्र अ अपसर्गपरिज्ञायाः प्रथमोद्देशक इति अ नकः अपनोद्दे
कः [illegible] हितीयमपि त्यंय अयमभिधायमनिमंबंधः इहोपसर्गपरिज्ञाध्ययने उपसर्गाः प्रतिपादि [illegible] ताः तेषा
कूलाः प्रतिकूलाश्च तत्र प्रथमोद्देशके प्रतिकूलाः प्रतिपादिताः इह त्वनुकूलाः प्रतिपाद्यंत इत्य [illegible] धेनाया
[illegible] द्वितीयकस्यादिसूत्रं अहइमे इत्यादि अधेसानंतर्येण प्रतिकूलोपसर्गानंतरमनुकूलाः प्रतिपाद्यंत इत्या
नंतर्या [illegible] इमे अनंतरमेवाभिधीयमानाः प्रत्यक्षासन्नवाचित्वादिदमः निधीयते तेषवसूक्ष्माः प्रायंतो विकारको
र इति अनुकूलोपसर्ग इव वाक्लेनस्य शरीरविकारकारित्वेन प्रकटतया वाच्या प्रसिद्धा माता पित्रादि संबं
धाय तए ते निस्नूणं [illegible] नाम पि [illegible] दुरति कमणीया इति जायो जीवितविघ्नकरैरपि प्रतिकूलोप
सर्गैः [illegible] अनुकूलोपसर्गैः [illegible] धर्मात् च्यावयंति तथे
मी [illegible] इति यत्र ये [illegible] अपि केचन [illegible] विषीदंति [illegible] नजंते सर्व
था वा संयमं त्यजंति ते नैवात्मानं संयमानुष्ठानेन यापयितुं [illegible] यापयितुं शक्नुवंति समर्था न वंतीति ५९

तानेव सूक्ष्मान् संगानुपदर्शयितुमाह अप्पेगेत्यादि अपि संभावने एके तथाविधा ज्ञातयः स्वजना मातापित्रादयः
प्रव्रजंतं प्रव्रजितं वा दृष्ट्वा परिवार्य वेष्टयित्वा कंदंति रुदंति वदंति न यमाता स्यात् इति अस्माभिः पो
षितो इदानीं पालकोन भविष्यतीति कस्मात् ततोऽधुनात्मानं पिष्वापयितुं शक्नुवंति तात स वचो पोषय पालयक
स्य कृते किंन कारणेन कस्य वा बलेन वा ऽस्मान्त्यजसि नास्माकं भवतमंतरेण कश्चित्त्राता विद्यते इत्यादि किं वा
पियेत्यादि तात अवपिता ते स्थविरो वृद्धः स्वसा कनगिनी तव क्षुल्लिका लघ्वीत्य [illegible] मातरेवमभिनी व
स्वकीतितथा भ्रातरस्तव स्वका निजा सन्ता [illegible] एको दराः किमित्यस्मान् परित्यजसीति तथा मातरं
स्वाविमा तरं जननीं तथा पितरं जनयितारं [illegible] ता विचहि एवंच कृते तव इहलोकः परलोकश्च भविष्यति तात द
मेव लौकिकं लोकाचीर्णमयमेवलौकिकः संघो यद्वृद्धयोर्मातापित्रोः प्रतिपालनमिति [illegible] गुरवोयत्र
हजंति धन्यं यद्गृह संस्कृतं स्वादं वकजं छियवतत्र शक्नवमाम्यहमिति अपि च उत्तरेत्यादि उत्तराः प्रधानावृत्तरो
सर जातावा [illegible] मनोज्ञ [illegible] जापायो त्वां तथाविधाः [illegible] तव तात [illegible] कालत्वव [illegible] कार्याप
नी ते न वा प्रत्यग्रयौवनात्मवि नवो जवाम्भुस्थो च या परित्यक्तास्त्यं जनं गते [illegible] कार्यया विनीम्मयर्येवं [illegible]
नापवादमपि [illegible] एहि तात [illegible] जानीमो वयं यथा कर्मनीक [illegible] घ्र [illegible] गत्वा गृहं यामो गत्वा पः मारब्धं किमपि
कर्म सांप्रतं [illegible] पितत्तव कर्मफल पश्चितं वयं सहायका न विद्यामः सात्तुं [illegible] करिष्यामः एक वारं तावद्दुष्क
र्म निर्विणं [illegible] तात [illegible] द्वितीयं वारं पश्चात्प्रमोत्स्याम इयद स्माभिः सहायैर्न वतो न विध्यतीत्वां यामो गत्वा [illegible]
वस्वकं गृहं कर्वेतद्[illegible] कानमितिकिं च गंत्वमित्यादि तात गत्वा गृहं स्वजनवर्ग दृष्ट्वा [illegible] नरागंतासि नव तेनैव

१२ ५४

तानूहदुगमनमाचेणत्वमृगमतीनविषयम्रि [illegible] अनिर्वर्तुं हन्मा पारेकारदितंपराकामं तंस्वानिवेतत्तु शान
कर्णलंकम्मां नवर्तवारयितुं निवेधयितुमर्हति योग्योनवति यदिवा [illegible] तिवार्द्धिकावस्थायांमदनेनाक
मदहितं पराक्रमं तंमंयमातु शानं इतिकम्मा नवमरणातिकर्मणि पहतं धारयितुमर्हतीति [illegible] जं किंविर्दसा
दि तावत्तत्र यत्किमपि नवदीयमणजातमासीत्सर्वमस्मामिः सम्यक्जनमनीकृतं समागेन अवस्थापितं य
दि [illegible] कटमन्त्रमनीकृतं कदयचेत् अवस्थापितं यच्च हिरण्यं द्रुमजातं मव हारापत्तु पसुज्यते [illegible]
नेनवाप्रकारेणनवतत्त्वा योग्यं यास्यति तदपि वयं दम्मामो नित्ह्नीनो हमिति मोक्षमान यामिति उपसंहार
मात्र [illegible] मिस्यादिलमितिवाक्यालंकारे तत्र [illegible] यानीस्यामातापित्रादयः काकणिकैर्वा बोधिः कं
लोकस्यादर्यंतः स्वयं वादेन्मुपम्रितानां पवजितं पवजितंवार्सुमेहति [illegible] हृदयंति [illegible] हृदयं
सवापरिणतधर्म्मासमिचीनुक कर्माज्ञासिर्मजे वि [illegible] मातापिर्भुवककलत्रादि मोदितस्ततोऽगारं हृदं
[illegible] पवति पुत्रहैं परिस्पर्शं दपात्त्रामत्तु [illegible] तीतिकिं [illegible] अस्वरकमित्यादि यथा हकं [illegible]
पुत्सनं मातुमा वृत्तीभूति [illegible] तिवेदनं नीवं लमितिवाक्यालंकारे ज्ञातयः स्वजनास्तं यतिं [illegible] नमाधिना प्रति
[illegible] ति तेतनकुर्वतियेनास्यासमाधिनं स्यादुत इति [illegible] अभि [illegible] मिनवे [illegible] वेधे [illegible] सी मा मिस्रामी
गईजाहि वि विगमामो [illegible] इत्यादि विविर्द्दवदः परवशीकृतो विवद्धो ज्ञातिसंगे मतापित्रादि
मंधे [illegible] तस्मिन्नवसरे सर्वमनुकूलमनु [illegible] तीधुविधुत्यादर्यंति हस्तीवापिनवग्रहे [illegible] जिनवग्रहणे धृस्य ४५४
दनार्थमित्तु वाकलादिनिरुपवर्यति एवमस्या [illegible] सर्ववहु [illegible] पायैरुपवर्यतै [illegible] यथा [illegible]

५५

तामोर्निजमलनंधयस्यादूरगामुकमीपवर्तिनीमतीहस्तःपरिभर्णस्यैवंतेपिनिजावस्थद्रजितं [illegible] तमित्यक्ष
मानाः हस्तोत्तमर्थंति सनाथोह [illegible] नोनवंतृीत्यर्थः [illegible] एवं [illegible] हवेदर्वीकाः [illegible] तद
ति [illegible] मातापित्रादिसंबंधांकर्मोपान्नदेहवत्ः मनुष्याणां [illegible] अनुगहवा इतिहिसवृमित [illegible] तेऽपि त
रिसहि [illegible] एवमेते [illegible] सात्यर्थः रविनाति [illegible] तिसंबंधांचयेअसंग [illegible] किं [illegible] त्ति [illegible]
तुनवंति संसारं सर्वर्हितोत्तवंतीतार्थः किं [illegible] विसंगैः ववादिसंवंधेर्मुर्छितामुहा [illegible] पुनां संतीनपर्यालो
वयं स्यास्मानंसंसारांतर्वर्तिनमेवहिमांति [illegible] त्यादि तंवृज्ञातिसंगंसंसारैकहेतुं निष्कुर्ण परिहयाव
स्यास्यानपरिहृयापरिहरेत् किमितियतः सर्वविवेकवनसंगास्तेन [illegible] यतः मर्त्तांतिकर्मणानां [illegible] त्यापि वर्ं
नेतनीतुक्कलैकपर्यायैः उपस्थितैः [illegible] यमजीवितं [illegible] नानिकांक्षेत् नाभिलषेत् [illegible] उपसर्गै
स्मृ [illegible] विनाजिताचीनत्वे [illegible] जैमकारिचैकनकजीवितं नाभिकांक्षेत् [illegible] नाभिलाष्यावक्षकं धर्म
क्वाग्निरारमंनास्पोखरेरस्सीस्पवृत्तरंवक्षनमौनीन्द्रमित्यर्थः [illegible] अपेत्याधिकारांतरदर्शनार्थः [illegible]
[illegible] विसमयेहमिडवि पत्यक्तामनाः सर्वजनविदितवात्संतिविरति [illegible] र्जयंति
[illegible] मयंतीत्यावर्त्त [illegible] द्व्याकर्णनिघ्यदे [illegible] वावर्त्तास्तुकटमो हि दयापादितविषयाभिलाषसंपादकसंप
तथा र्धना विशेषा एतेयावर्त्ताः [illegible] पेन [illegible] सर्वहुमानमवाभिनावस्पलके [illegible] नाविदिताः कथिताः
प्रतिपादिताः [illegible] पगततत्त्वावर्त्त विपाकवेदिनस्तेम्योपसर्णस्य [illegible] स्यात् [illegible] गामिनो
[illegible] विविक्तया [illegible] दं स्यास किं कहुंतीति [illegible] दर्शयितु [illegible] राज

डाक्टर भाऊदाजीइत्यस्य पुस्तकम् Dr. BHAU DAJI

डाक्टर भाऊदाजीइत्यस्य पुस्तकम् Dr. BHAU DAJI

३२ नेथ्यकवर्त्यीत्योराजामात्याद्यमंविवरोदितवन्त्यपस्तघावालणः [illegible]वाङ्नियाद्दष्ठाकवंशपररतय एतेसर्वेपिन
णः रा वादिविषये निमंत्रयंति नेमो पन्नोगं प्रस्पस्य पामंकारयंति कंनित कंसाधुजीवितमिविस्याथनवारिणजीवि
ग्रीजमस्येतिसौधजीवितमिति [illegible]जस दत्तवकवर्तिनाॠतावि धेनेगिधिवस्यधुकपनिमंत्रितइत्येवमन्येपिके
न चिसंबंधेन ममवमिबितायोवनरूपादिगुणोपेतंमाधुंविषयोद्देशेनोपनिमंत्रयेयुरिति एतदेव[illegible] = वे
[illegible]रयेत्यादिकृत्स्यमवरपयानेकलघाविहारगमनेर्विहरणंकीडनंविहारस्तेनगमनानिविहारगमनानिकथा
नादिक्रीडयागमनानीत्यर्थः [illegible]न्येइंद्रियावृत्तेविषयैरुपनिमंत्रयेरं[illegible]तुंहत्रोगाद्वकस्छादिवि
षयानितानुस्मानिर्दोकितान् प्रत्यक्षाप्यमान् भाष्यान् परमन्ताधुनिंष्यान् पूर्वोमाभोवयं विषयोपकरणेनो
कनेनवानवंतंरजयामम्मत्कारयामे इति [illegible]त्यादिवस्त्रनांसुकादिगंधाः कोष्टपाक २ वी
रयवस्त्रा णिवगंधा [illegible]गंधमिति [illegible]लंकारं कटकेयूरादिकं तधास्त्रियः प्रत्ययोवना
शयनानिवपर्यंकतूली [illegible]प्रधानयुक्तानि इमान् नोगानिंद्रियमनोवृत्त [illegible]लोकसिकं मादायुं = देवे
भवत्ते नेनमयफलीकुरु [illegible]आयुष्मन्त्र्वं त्वयाप मत्कारयामइति [illegible] यस्तुयाख्वं
हतुनावे [illegible]मित्यागमित्रतवादित्य पश्चीर्ती [illegible]तस्तुंद्वियांनोइंद्रियोपचा [illegible] ६१
[illegible]
[illegible]नाद्यनीकत्रवीरायनानोहीविसावः किंव [illegible] विरं [illegible]सकतंकानंयंथमात्रणनैव [illegible] विदरव
[illegible]तरुणीमापदीयः [illegible]नेवात्ती विनावहत्येवं हस्त्यश्वरथादिनिर्वृत्ता [illegible]

विषयोपनिमंत्रणोपकरणेकरण [illegible]तिविनय [illegible]तंनिर्कुसाधुजीवितं निःनिमंत्रयंतिनेगातुहकारयंतिह ×७४×
[illegible]ताति [illegible]नीचारेणादिविद्री [illegible]केतनंप्रकरवंचा [illegible]कटकेयवेग्रामंति एवंतारविसाधुंपविकस्मं
तरो [illegible] नोदिताशवादिनिस्यूलेसाधुंतापुकुक्तविराशंदिवर्यादितविस्वक्त्यन्मम
[illegible]मितिमेपादिकालमा [illegible]नोदितावधितायदिशानिकुवर्यमाकरणेनूतयानीदंतः श्रीदितात्मकत
[illegible]वायवादिकपौनः वपेनवेरितात्स्वा [illegible]कुवंतः संयमाउणनेमान्नासापथिवंवर्तविस्तमयमी
संतनग्न [illegible]संयमिनोनेक्रगमनंहितौन [illegible]विभवादिति [illegible]ति
मि [illegible]विलात्मातिकत्पेमन्नाम [illegible]संयमं [illegible]क [illegible]
वदंकमित्यर्थ [illegible]शानिरस्म [illegible]लोमितिवलाषवानरसीदंतिसीवां [illegible]तिषं
ति वो [illegible]निर्वा [illegible]कानवंतीत्येवं [illegible]तेविनाय [illegible]पर्वम [illegible]दं = ३
[illegible]नावाम [illegible]विवीदंति [illegible]
×द्विता पक्ने [illegible]नरेलतपमातद्विताबाधिताः संतस्त्वयसंयमेम [illegible]दंस्य [illegible]
के [illegible]तिविदिस्व [illegible]दतंसंतामये किंवन [illegible]तिजी [illegible]
पिधविसंत [illegible]विकिनी [illegible]दनांसंतामये किंव [illegible]तानां [illegible]मिति सर्वे [illegible] २
[illegible]एवं [illegible]तीस्पाविव [illegible]पनोगोपकरण [illegible]कंनिमंत्रणं [illegible]
[illegible]विषयोपकरणे [illegible]दि [illegible]संतामक्का: [illegible] १

रागमोहिता तथा कामभोगाभिलाषिणस्तेऽपि श्रमणा अवसन्नाः कामभोगविनाः संयमेऽवसीदंतोऽपरे लोकं [illegible]
लोभमानाः संयमं प्रतिपद्य [illegible] गृहीतसंयमाः [illegible] कर्मणः प्रवृत्तं परिग्रह [illegible] श्चात्पत्स
दृष्टा गृहं गताः [illegible] इति एवं [illegible] ज्ञत्वा [illegible] अथ सम्यक्परिज्ञायां [illegible] द्वितीयो द्देशकः सं
पूर्णं तृतीयः समारभ्यते अस्य चायमभिसंबंधः इहानंतरोद्देशके [illegible] उपसर्गा अनुकूल प्रतिकूल [illegible]
दनादि [illegible] सतीत्येवं भवतीति [illegible] प्रतिपाद्य [illegible] अस्योद्देशकस्या
दिसूत्रं [illegible] इत्यनेन [illegible] कार्याणि [illegible] यथा कश्चि
द्भीरुः [illegible] संग्रामकाले [illegible] रतिकारहेतु
[illegible] लोकयति [illegible] वलयाकारेण [illegible]
[illegible] कदाचित् [illegible] जानीयं [illegible] किं
[illegible] लोकयति [illegible] एवं [illegible] को जानाति कस्यात्र परा
जयो भविष्यतीति [illegible] कार्यसिद्धयः [illegible] जीयं [illegible] इति [illegible]
[illegible] काले [illegible] भवति [illegible] पराजयो ६२
[illegible] एवं [illegible] पराजिता [illegible] इति [illegible] मिति [illegible]
[illegible] एवं [illegible]
[illegible] लोकयति किं [illegible] व्याकरणाय

स्यादिति एवमेव श्रमणाः प्रव्रजिताः एके केचनाल्पसत्वा [illegible] यावज्जीवं संयम [illegible]
[illegible] अनागतमेव [illegible] किंभूतो [illegible] किं [illegible] अवस्थायां [illegible]
णाय स्यादित्येवमाजीविकाभयमुत्प्रेक्ष्य विकल्पयंति परिकल्पयंति मन्यंते इदं व्याकरणं गणितं ज्योतिष्कं वैद्य
कं होराशास्त्रं मंत्रादिकं वा [illegible] त्राणाय स्यादिति [illegible] कल्पयंतीत्याह [illegible]
[illegible] कर्मणां गतिर्बहुविधा [illegible] विद्यंते अतः को जानाति कः परिज्ञितस्य
[illegible] पराजितस्य [illegible] स्यादिति किं स्त्रीतः स्त्रीपरीषहात् [illegible] उदकात्स्ना
[illegible] उदकासेवनात् [illegible] प्रकल्पयंति [illegible] किंचन प्रकल्पितं [illegible]
[illegible] परीषहः [illegible]
[illegible] व्याकरणादिका [illegible]
[illegible] नतीति [illegible]
[illegible] फलं [illegible]
[illegible] संग्राम [illegible]
[illegible] आजीविकाभयाद्व्याकरणादिकं
[illegible] परिकल्पयंति किं [illegible] किमेतं संयमभारं [illegible]
[illegible]

२ तस्मा[illegible]णां बंध[illegible] तामसमायन्ना: समागतायधा[illegible] यस्य कोविदात्मनिपुणा: किमयं पृथाविवक्षितं [illegible]
[illegible]यास्य स्फटि[illegible]त्येवं [illegible]तविज्ञ[illegible] विज्ञतथ्योनयंति [illegible] तेपि संयमनारव[illegible] विकिसां[illegible]मापन्नानि[illegible]
[illegible]तादिकं जीविकार्थं स्वरूपेकं तदिति सा[illegible] तमहा[illegible] [illegible]वि[illegible] सांसमाह जे[illegible] नमेत्यादि ये[illegible]न[illegible] २
: [illegible]विशीर्ण[illegible]: संयमकाले परानीकसुद्दावमरे [illegible]लोकविदिता: कथं[illegible] रणमहगा[illegible]
नीयुद्धावसरे [illegible] भवन्ति इति एवंभूता: संग्राम[illegible] वित्तं तीन [illegible] स्यंतेन [illegible]दिकमापन्नायपर्या[illegible] २
[illegible]यंति तेषा[illegible]ग[illegible]त[illegible]यो[illegible] वेवंमन्यंते किमपरम[illegible]स्माकं भविष्यति यदि परं मरणं स्यात् [illegible]स्तं यथा
[illegible] हि [illegible]तामस्माकं लोकं वर्त्तत इति [illegible] विशारदमपि [illegible] विवपलै: [illegible]वां[illegible]तां [illegible]
[illegible]यदि [illegible] भवति यत्र: किं[illegible] तं [illegible]ति कमाह एवमित्यादि यथा[illegible]
[illegible]तानामत: [illegible]: शौर्यत: [illegible] परिकरा: [illegible] इति[illegible]
[illegible] लोकं वलोक[illegible] परलोके [illegible] इतिस्य[illegible] [illegible]दियक[illegible]दिकमरि[illegible]
[illegible] संयमो[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] किं [illegible] [illegible] ६३
[illegible] २४
[illegible] संयमो वा [illegible] [illegible]
[illegible] निर्युक्तौ [illegible] द्वितीय[illegible]

[illegible] परस्परोपकाररहितं [illegible] पन्ना [illegible]
[illegible]जीविकादिकं [illegible] परिसमंता [illegible] परोपकार[illegible]
[illegible]जीविकार्थं [illegible] धर्माणं एवं [illegible] परिसा[illegible]
[illegible] एवं [illegible]
[illegible] परस्परोपकार्योपकारित्या[illegible]
[illegible] २
[illegible] परस्परोपकारेण [illegible]
[illegible] परस्परत: [illegible] उपकार [illegible]
[illegible] नादिनोपकार इति [illegible] परस्परो [illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] परस्परोपकारादि [illegible]
[illegible] परस्परतो [illegible] परस्परा[illegible]
[illegible]
[illegible]

सेस्यादि अथानंतरंतानेवंप्रतिकूलवेनोपस्थितान् भिक्षु परिजाषेत ब्रूयात् किं भूतो मोक्षविशारदो मोक्षमार्गस्य
सम्यक्ज्ञानदर्शनचारित्ररूपस्य प्रज्ञापकः एवमनंतरोक्तं वैयं क्ष्मावमाणाः संतः पच्चापाद्यो प्रचीयसत्वसिं २ ×६×
त्यु पराक्रमेविर्वमेव धुवं धूयं यदिच्छान्निर्णयतं न्हा अकं पदद्वयं मेव धुवं धूयं तस्यादिदमदोषस्यापायस्यापद्यमर्थिते २
आसेविनिःकलंकस्याप्यकामादयः पगायद्गुणात्नयो प्रस्ते वंपदद्वयं मेव धुवं धूयं [illegible] वदन्मायानीत्याबीजोद
कोद्दिष्टकृतनोजितायत्रदृश्यते यनिति ग्रामस्य पग्गमाक्वेन प्रव्रजितास्येवं पदद्वयासेवनं भवतामिति यदिवा २
स्वतोऽस्मद्धानमपरं वस्मदुपायिनां तिदनमितिवाः आजीविकादीनां परतीर्थिकानां दिगंबराणां वास्मद २
वारनिंदनया हत्तुकंतुजदेस्यादि किलवयमपरिग्रहतयाति: किंवना एवमस्मपग्गमंकवाय यथादुद्धपा ×३४कंयपा×
ग्रामादिषु हस्तनाजनेषु तत्परिजोगाह्यतस्परिग्रहोऽवश्यंभावी तथा पात्रादिषु सद्भावोक्तिरुद्धमित्यतः कर्मनि:पा
देयगासकपगामीजयवतामकलंकवृत्ति आस्पदत्वानभ्युत्थिता अनंकर्तमसमर्थस्यापद्यदपरेरेवहसेरस्याऽतंकार्यमि
तिबद्धिर्यतितानयनाधिकारानावाहृतस्थानयनेन यो दोषसद्भावः सततं नवश्यं भावी तिर्नमनदेश्यतिय
दुहस्तेर्बीजोदकाद्युपर्दनापादितमाहारं भुक्तं तेनोपुदिष्टपोदितकादिव्यत्कतं यन्ति आदितं तदवश्यंभावीत
त्परिजोगायावतिष्ठते तदेवंगृहस्थगृहे तत्ताजनादिषु भुंजानास्तथा तानस्पवहुहसेरेव वैयावृत्त्यं कारयं
तो यूयमवश्यंबीजोदकादिनोजिनमहशिकादिकृतनोजिनश्चेति किंचान्यत् लिसाहत्तादि यूयं षड्जीवनि
कायविराधनया ऋद्धिरसनोजिवेनाभिशुद्धीतमि ब्राहहिंसया वसाधु परिजोगेनत्वतीव्रोभिताप: कर्मबंधरूपस्ते ६४
नोपलिप्ता संवेष्टितास्तथा तद्विद्यत्रि सद्विवेक शून्याभिक्षापात्रादिसाक्षात्परहस्तनोजितयोदकोद्दिष्टकादिनो

जिचाव [illegible] हिताः क्रियाधर्मसमारहिताः अपर्युषद्विपि त्यात् मांबलं तं तथा दोषेण अनुपेत ये मानि चित
हयप्राज्ञक पोत्तमस्यातिकं इत्थितंनखेर्विजिरवनंतसे यो नरो नंसवति क्वपिवपरामति तकं इत्यनं गृहस्थ देषा
हतिएवं नवं तो विवेकरहितानवयं किलनिःकिंचनावयं इत्येवंनि: परिग्रहतयाऽव षड्जीवनिकायरक्षणदृतं
भिक्षापात्रादिकमपिधर्मोपकरणं परिहृतवंतः तद्भावात्तदवश्यं भावी जप्तुदकाहारादिभोगइत्येवंदुष्टकालं
नार्वनिर्पेक्षणेननातिकं इत्थितं श्रेयो भवतीति नावः अपिच वद्धनेस्याद तद्वेन परमार्थतमोनी इंगितयेणथा
वस्थितार्थपरस्परणया सेनेदानां तकमतानुसारिणः आजीविकादयः बोटिकाश्च तुक्ताभिताः तदस्मपग्गमा दोषदर्शन
द्वारेणैव शिक्षायाहिताः केनाप्रतिज्ञेन नान्यमयेदमस्मदपिसमर्थनीयमित्येवं प्रतिज्ञाविर्यते इत्यप्रतिज्ञो रागद्वेषर
हितकेनज्ञानताहेयोपादेयपदार्थपरिच्छेदकेनेत्यर्थः कमक्कमपूर्वि तानलाद्ध योयंनवंजिस्मपगतो मार्गोयथावि
तीनांनि: किंचनतयोपकरणाभावात् परस्परतपकार्योपकारकाभाव इत्येवं नियतो निश्चितो नसम्यक् संवृतो। तो यो
यं वास्यवाग्यो पिंडपातं ग्लानस्यानीयददाति तेगृहस्थकल्पा इत्येवमाक्षेपमीक्षाभिहितास्माकमार्येभिक्षातथाकल्पक
रणमपिजवदीयमस्मीकृत्य मैवयपापर्यालोचितकरणतानवति चर्यदैवैनस्यतथानातिकं इत्थितंश्रेय इ
त्यनेनयासेनावः प्रतिपादितं पुनरपिमस्सत्यं तदेवप्रतिपादयन्निदमाह तिवृत्तमाह एस्थिन्यादि येयमीदृक्ष्वाबा
थायतिनात्तानस्यानीयनदयमित्यबाल्यरेवेणवहंतादर्शिताततु युक्तमवकाशं तन्नेत्यर्थ: तामेवहंकल्प्यं
ति गृहिणां गृहस्थानांयदस्याहृतं तंकृतेनोक्तं श्रेय: श्रेयस्करं नतु भिक्षुणांसंबंधितिभावेतनक्षवास्याचावर्द्धुर्ध
नं यथागृहस्थास्याहृतं जीवोपमर्दनभवतियतीनां कृमादिदोषरहितमिति किंच धर्मप्रज्ञापनेस्यादि धर्मस्य प्रज्ञा

पनादेशनायथायतीनां दानादिनोपकर्त्तमशिस्येद्वन्नैयौ [illegible] नाणांश्रूस्मानां विरोधिका [illegible] स्थाशुष्णे
नैवविरुद्धं ति नहितु षां दानाधिकारोस्तीति तत्त्दूषयितुं प्रकमते नतुनैवे तानिर्यथा शूद्र स्वेनैवपिंड दानादिना
यतेर्जाल वदन्याय्यं सुपकर्त्तमं [illegible] यति निरेवपरस्परमिस्येवं दूतानियुक्त [illegible] निर्दिष्ट निर्धर्म [illegible] पनादि
स्वर्यमार्द्रमर्वकेः वकाल्पितंजकूसेतं शस्यापितमासीदिति [illegible] नहि सर्वज्ञा एवं स्वतं परिकल्पुश्च यमर्थ [illegible] पर्यं
[illegible] संयविरेचणायत्र पयुक्तौ र्लानादैर्यथादृश्यं विधेयं न श्रुपयुक्ते नसंयतेनेति [illegible] नवचिदपि ज्ञानोपक २
रोस्कधागतएव गृहस्थ [illegible] रणादेशमोदनायतो नवंतस्यकारिणाम [illegible] पिणश्रेत्या पन्नामिति [illegible]
दिवैगोशालकमताश्रमारिणोदिगंबरावाचकौ निरर्थज्ञागमानियुक्तिभिः सर्वैरिवहिषद्रषांतैः प्रमाणस्ततैस्या [illegible]
वंतः स्वपक्षे [illegible] यापृथिवं [illegible] पृथिवं [illegible] क्किनिः प्रतिपादयितुं [illegible] नावादं [illegible]
[illegible] देवद्दषांतैर्यथाबोजल्पमदं परित्यज्यंतें तीर्थिकामूढाः श्रनपिवादपरित्यागिसत्यपि ज्ञाग्नितावश्च तांगता
[illegible] र्वाणंमानवो धर्मः यांगीवेदस्त्रि कि क्किनैं [illegible] निव [illegible] तमानि [illegible] किमन्य
याव हिरंगयाक [illegible] पुमानादिकयात्रधर्मपरी [illegible] कर्त्तव्यमस्ति यतः प्रत्यक्षएव [illegible] जनसम्मत
वेनराजादाभ्र [illegible] मेवास्मदभिवेतोधर्मः श्रयानापर [illegible] विवदंतेते [illegible] नास्त्रहा नादि ६५
मारदति तेन [illegible] नादिवधीजनमस्तीस्फ [illegible] एरंडकन्नरामीजहायगामीम [illegible] लपलस [illegible]
रिमोकिलियमिलोगणिछेतो नदविगणणातिरि गोजहरामी [illegible] लवंदलम [illegible] नदलोध्विनालम [illegible]
वमोश्रविष्मं [illegible] यतिएक्कोम्मवरकु गोजह [illegible] याणंमएर्हि [illegible] एर्हि होड्डवंददूवोणह तेवक्कणान्न विद्धंता

एवंवक्कणाविद्गणणपमाणंजेगईणयाणंति [illegible] विलणिवाण [illegible] धमोरक [illegible] दिस्पापिवणा
[illegible] दिरागश्चव्रीतिलक्षणोहेत्वसतद्विपरीतलक्षणकान्या मनिरुक्त [illegible] यर्षापरतीर्थिकानां तेतु [illegible]
[illegible] चेनविपर्यस्ताववोधेनुतेन [illegible] पेणानिरुताश्या [illegible] तिविवादं कर्त्तमसमर्थाः को
[illegible] कोवानुसप्यस्वनस्य [illegible] दिनि [illegible] ननमापारत्राणं यांस्पाश्रयं ते [illegible] ×६×
[illegible] यथादेकणाने [illegible] बिरो [illegible] यायं दपारर्वजिनाश्वानीकादिनानियंते [illegible] तेनान
विधेरप्यासुधेर्यो [illegible] मर्थश्रंतः पर्वतंत्रारणमाश्रयं [illegible] तीर्थिकावादपराजिताः कोधा [illegible]
यः [illegible] कोत्रादिकं [illegible] श्रयंते [illegible] माक [illegible] पाको [illegible] सदृणणमारणधमस्तं
[illegible] जक [illegible] किंयान्य [illegible] स्पादि [illegible] दवोरुणाः स्वपक्ष
सिद्धिपरदी [illegible] नादयोम [illegible] दयोवाप्रकल्पंति [illegible] वंस्यास्म [illegible] तानिव [illegible] प्रकल्प २
निधतिज्ञादेशदृष्टांतोपनयनिगमनादीनि माधम्य [illegible] कारा [illegible] निसाधुर्वादकाले [illegible] २
[illegible] दि [illegible] एवविशिष्यते आत्मनः समाधिः [illegible] समाधि [illegible]
[illegible] योपन्यस्ते [illegible] दृष्टांतादिना आत्मसमाधिः स्वपक्षसिद्धिलक्षणो [illegible] वचनादिनावा परत्तुप
तलक्षणः [illegible] तनुत् [illegible] दि [illegible] नास्तीर्थिकः धर्मश्रवणादोवा [illegible]
[illegible] नविक [illegible] नविरोधं [illegible] विरोधकारणे [illegible] विरुद्ध [illegible] वचनं [illegible] कुर्यादिति
तदेवंपरमतं [illegible] परमत [illegible] दिडदमितिवक्ष्यमाणंचर्यतिधारणादूर्म

मा[illegible]यो पादाय [illegible] आकाश[illegible]पेन [illegible] वर्धमानस्य [illegible] मिनोत्सवादि[illegible]ज्ञानेन [illegible] देवमनुजायां पर्षदि [illegible]
[illegible] तं [illegible] तार्थ [illegible] दितं [illegible] वेदि तं [illegible] सर्वं [illegible] निरु[illegible] [illegible] जोसिद्धः आनस [illegible] २
[illegible] पुरस्य [illegible] वैयाहत्यादिकं [illegible] कर्यात् [illegible] यदि सद[illegible] विशिन [illegible] स्वतोप[illegible] ज्ञानत[illegible] यथा[illegible] [illegible]
[illegible] समाधि [illegible] इत्युक्तं भवति यथाय[illegible] त्मनः समाधिं [illegible] न तस्क[illegible] पाटव[illegible] [illegible] विधी
दं तीति [illegible] य [illegible] ज्ञानस्य [illegible] [illegible] त[illegible] पिंडपातादिकं विधेयमिति किं [illegible] चेत [illegible] ध्येयमिति
[illegible] संस्थाये स्यादि संरमायज्ञा [illegible] कं धर्म [illegible] [illegible] नेद [illegible] निलंपेश [illegible] मितिम
[illegible] नाम [illegible] मादि [illegible] स्या [illegible] तिकारणं किं [illegible] [illegible] दर्शनं [illegible] [illegible] [illegible] ५५
न [illegible] [illegible] स्य [illegible] मान्य [illegible] [illegible] परि [illegible] दशा [illegible] [illegible] परिरि [illegible]
[illegible] तीर्थ [illegible] तत्त्वे देवं धर्म [illegible] लं परिसंरमाय [illegible] मान्य रिनिर्दे [illegible] [illegible] नित्य
[illegible] मनो [illegible] [illegible] जसंविद [illegible] आदि [illegible] [illegible] [illegible] एक [illegible] [illegible] पर
[illegible] तानु [illegible] यमा [illegible] नो [illegible] न विस्परि [illegible] जेदिति [illegible] [illegible] मीति [illegible] [illegible] परि [illegible] या
[illegible] कः समाधः [illegible] [illegible] कः [illegible] [illegible] मनिसं [illegible] [illegible] ६६
[illegible] के [illegible] तिकुलोपसर्गाः प्रतिपादिताः [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] पना [illegible] इति [illegible] [illegible] कादि [illegible] इत्यादि के
[illegible] विदित परमार्थः [illegible] किं [illegible] यथा [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] पूर्वं पूर्व [illegible] [illegible] तपए [illegible] [illegible] नाः [illegible] [illegible] विशि [illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] दकप [illegible] [illegible] कं [illegible] [illegible] सिद्धिमापन्नाः सिद्धिं गता [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] स्याजिकः [illegible] कोदकपरि [illegible] संयमानु [illegible] [illegible] यदि [illegible] [illegible]
[illegible] परि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] एवम [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] नामा [illegible] [illegible] संयम [illegible] [illegible] [illegible] आदिकर्म [illegible]
[illegible] परि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] एत [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] संदी [illegible] [illegible] एवं [illegible] [illegible] [illegible] सिद्धि [illegible]
[illegible] दिकं [illegible] जान [illegible] सिद्धि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] परि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] पूर्वमिति पूर्व [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

द्विगमनमव धार्यपिबी दंतिसंबमात्तु शानेन [illegible] वनेरसाद्दि दंस्पर्द्द [illegible] थर्वा वि॰ द्विगमनमद्दुत्र तेषां [illegible]
[illegible] दिवसयानामवा [illegible] नवा रित्वाणां [illegible] नवीरिवृत्ती नामियवि द्विगमनमद्दुत्र
[illegible] नः कथवि दपि सर्व विरतिपरिणाम [illegible] किंगमं [illegible] तो दकेवी आक [illegible] कर्म [illegible] यो॰
[illegible] तेन [illegible] न [illegible] काः [illegible] दंति [illegible]
[illegible] एवं [illegible] विशारि [illegible] ज्ञानावरण [illegible]
न [illegible] मादि [illegible] नयनाः [illegible] ज्ञानः [illegible] निनिप्रवं
[illegible] मादि [illegible] ति [illegible] शिलवि [illegible] पर [illegible]
[illegible] तरपिका [illegible] प्रति [illegible] प्रमादि [illegible] ति [illegible]
[illegible] द्याः [illegible] लोकविदि [illegible] सर्व [illegible] तो दकादि परिणाम [illegible]
[illegible] विस्तार [illegible] सिद्ध [illegible] त्याति [illegible] तीति [illegible] २
[illegible] विरता [illegible] न [illegible] तिक [illegible] जति [illegible]
[illegible] कारणा [illegible] कार्य [illegible] त्या [illegible] आ [illegible] ६३
[illegible] आधति [illegible]
[illegible] कारंभं [illegible]
[illegible] कार्य [illegible] इत्यतीमती [illegible]

[illegible] वाः [illegible] नःकथवच २
[illegible] ति [illegible] २
[illegible] सर्व [illegible] धर्म [illegible] जिनेंद्र [illegible] ति [illegible]
[illegible] आत्म [illegible] तर्व [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] इति [illegible]
[illegible] कारणे [illegible] कादि [illegible] सिद्धारी ति [illegible] प्रकार [illegible]
[illegible] लोकवति [illegible]
[illegible] परिणाम [illegible] रित [illegible] निके [illegible]
[illegible] कारणं [illegible] परि [illegible] पा [illegible] काल [illegible]
[illegible] वति [illegible] निकेदि [illegible]
[illegible] विवेति [illegible] परिणाम [illegible] सिद्धं
[illegible] स्वर्ग [illegible] कायव्य [illegible]
[illegible] जाति: [illegible] परि [illegible] दि [illegible]
[illegible] सिद्धं [illegible]
[illegible] निर्णय [illegible]

एषमि हवे तिन[illegible]पदिपवे मा[illegible] एनमार्य मार्य ज्ञेनेदं प्रवचनं सम्यग्दर्शनज्ञानचा[illegible] मार्ग[illegible]विपाद
कं[illegible]कर्वेनैव विघतद्रुत्यादिनाम्नो हेतमोहितात्मवमन्यमाना: परिहरंत: [illegible]लवि[illegible]यिके [illegible]रवेतमान[illegible]
एमार्यकस्व[illegible]हारस्यं तु प[illegible]वि[illegible]हिपनी[illegible]त्यादिनाका मोइक[illegible] हेकाद्य वि[illegible]नतन: समा
[illegible]विति [illegible] मा[illegible]स्य[illegible]कपा[illegible]मो[illegible]केऽपरिसागि[illegible]तिम. यो[illegible] वह्र[illegible]रहति [illegible]त्मानं[illegible]यं कदर्थय[illegible]
वके[illegible]मावक[illegible] [illegible]पांतरा[illegible]मादिता[illegible]स्यापि हूरमामीतमिति[illegible]नो[illegible]तथा[illegible] २
[illegible]नावामाव[illegible]नेमवि[illegible]रितवान् [illegible]सापं[illegible]तद्यनि[illegible]पि[illegible]यिं[illegible]ती रि [illegible]
[illegible]दिना[illegible]नां[illegible]हि[illegible] [illegible]स्यादि [illegible]विपा[illegible] [illegible]पुन[illegible]
[illegible]वर्तमाना[illegible]यतामूर्य[illegible]वर्तमान[illegible] [illegible]न[illegible] [illegible]नपारमार्थिक मिकं[illegible]
कं[illegible]कवि[illegible]क्रं प[illegible]ति [illegible]यत: प्रवचनपावना[illegible] [illegible] वर्तमाना: मा[illegible]मार्ग[illegible]यां[illegible] २
[illegible]मा[illegible]जीवा[illegible]नां[illegible]पना[illegible]न[illegible]कि: कि[illegible]ति [illegible]तिवस्त्[illegible]मिति[illegible]
[illegible]
[illegible] ६८
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

३

२ स्वरूप्रनी ग वास्यत्वं निवृत्यर्थं तत्काम र्थं कृत काल निगमि सया त्वाको त्क विध्विनि नमे वृनेपिन दी नात्तं [illegible] बोधु तेष
मार्थं स्वकाम स्पूर्व रे घ्र धिकारिण: कृतकालि विध्वनेन दी पक्लवन विघ्न ते इत्येव [illegible] लानां दृष्टोसे
व निर्वृत्ति कि कादेगा ग्राव्ये [illegible] जट्ट णमित्यादि [illegible] किंगं ड ऊ मसिवादि [illegible] दिय
ग्रानापक सिनं ड णाय णक म्पवि त्रिर शि घ्रपरा द्युरव मि हेतु किमेताव तो [illegible] नजंचे तेन द्वे तमाप
रा धीनवेत्व [illegible] क श्रिद्धि वा गंडु ब्रू ही त्रापि नामहली नावंन जे दन्येवचाद्द त्वपमा मो सो किंनामव तो ऽस्याव न्या
र्वृनात तत्वि येत [illegible] क [illegible] गाया दूत्ता नि मद्यो ति ३ ती वा परा द्युव व्हि हेति मे सा वता धीनह्हे तेति [illegible]
[illegible] क ष्रिद्वावत [illegible] नया वा चिर [illegible] दवि वा गं द्रव त्वा पवा रे [illegible] पिदि [illegible] ताम द्य नुवं तेन न
स्वम्पव दवज नेपि निर्वी वते त्वे वमवा प्यवत्पं नावि रोगका येमिथुने सर्व दि वास्य देसमारेवर्ह के क तो निर्दिवते ति
न वा या क्षं वालि नां वा ध कं चैतत् वा [illegible] गीतंम दविनिः नलि कालल कर्णे क [illegible] तत्वा [illegible] तेव दधर्मस्य = हकंतर:
सर्वं नाव इवर्द तं सम्मा हि [illegible] मिदं वापद निर्दु ह निर्दु कि णव [illegible] प्र यर्थ: [illegible] २
ति कां ग्री पी डुना दिदृष्टां [illegible] द्रव्य [illegible] एव मितिां डपी डना दि दृष्टांतव ठेन निर्दिं वते
क वमिति मम्प मा ना एकेन्द्री पदी व हे पराजिता: [illegible] लाना त्या र्येति इतीति पा र्व [illegible] लाना घवादिकमं डलेवारिण: [illegible]
[illegible] विपरीतात सा य हि ली द्र हि र्दृ नं ये [illegible] सर्वं तेथ धर्म [illegible]
[illegible] धर्म विकल्प गुणा ना च एवं विध: [illegible] पपवा द्भव: इष्टा मदेव रूप [illegible] का मेवा करण [illegible]
ते: भावप्र [illegible] लौकिकं दृष्टांत माह य वा द्रव्य [illegible] कि नीत क [illegible] के [illegible] एवं ते प्यनार्या:

कारणमिति [illegible] रसिका [illegible] ऽप्य [illegible] पपन्ना: एवं ते पी ति [illegible] कि त सर्वे पञ्च [illegible] [illegible]
[illegible] नि त्वि दकेन्द्र पि [illegible] ह परीक्षार्थं [illegible] मातर: स्वकीय [illegible] षकन्नि पिह [illegible] २
[illegible] तरुत्व वि व्या नां [illegible] पर प [illegible] पत्त्येक प
प लि त्येवं ते पि [illegible] कार्य [illegible] मित्यादि [illegible] अनागत [illegible] कामानि [illegible] रकादिया
[illegible] पूर्वा ति वय [illegible] विषयिकं सुख ना मपूर्व वयं तो प्र
[illegible] नाना विधिक पा यैर्नाना [illegible] वि जात [illegible] तत्पर [illegible] २
[illegible] कारं [illegible] मनुष्य [illegible] वि [illegible]
[illegible] वय परिणाम [illegible] [illegible]
[illegible] का लेह [illegible] तकर्म [illegible] का [illegible]
धर्म [illegible] पराकं [illegible] प्रवान्मरण का लेह [illegible] परित्य [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] मका [illegible] वि कि नां [illegible] सर्वं एव तत्र २
[illegible] एव [illegible] कि [illegible] पदार्थ [illegible] त्व [illegible] वि [illegible]
[illegible] कर्म विवरण [illegible] बंध [illegible] के [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] जीवितं [illegible] जीवितं [illegible] भव [illegible] दि य
[illegible] प्रत्या [illegible] वे [illegible] संवेग [illegible] विप [illegible]

नपिलो केनार्यो [illegible] मतिमता निर्विवेकेन [illegible] विनीतीर्यत [illegible] विस्तरविधानपिस्यो का
र्यति तथा चोक्तं [illegible] तावदन्ति [illegible] वदर्थेढ्यो [illegible] तावद्धि [illegible] विनुयमपि [illegible] बेता
वं [illegible] परुषाः [illegible] एतियाव [illegible] लावदीनां [illegible] स्तितिं [illegible] प्राणाः पतंति
[illegible] तरणीन [illegible] तीति [illegible] जीवाः [illegible] भगवि [illegible] दिनिः पर्य
[illegible] नारी [illegible] परिस्पन्द [illegible] संगा [illegible] स्वाजाका मघि [illegible]
कतापरिस्पन्दे [illegible] नर्वमि तत्स्वी [illegible] मंगादिकं [illegible] सिपाता दि [illegible] कंव निराकर्त्तयेम [illegible]
[illegible] स्याविरत [illegible] भवति [illegible] स्विकृ [illegible] तनपिसर्वे [illegible] भविष्ट [illegible]
[illegible] विनया [illegible] प्रत्येकादि [illegible] जितास्मंगा [illegible] परि [illegible] सपानाद [illegible]
नातिवं तीति [illegible] मामाह एतद्र्स्यादि [illegible] मनेकाकं [illegible]
सर्वजितादि [illegible] मंसा [illegible] स्पृशति [illegible] मामाह [illegible] प्रव [illegible]
[illegible] त्रिका [illegible] वीणमपिसंसारसंमयात [illegible] हरिष्टति [illegible] तं तिचेति
[illegible] विसिन्ना [illegible] विषय संगादि [illegible] कर्मतेषी
[illegible] ते स्वकृतेनात्मनानुष्ठितेन पापेन कर्मणा [illegible] दीर्घो [illegible] मवति [illegible] पदि [illegible]
[illegible] संपवि [illegible] इत्यादि तदेव [illegible] यथाविसरणीन दीवत् [illegible] परित्यक्ता [illegible] २
संसारं [illegible] नयतिः [illegible] कर्मणा [illegible] तदेवमर्वं [illegible] कुः परि

[illegible] हे यो यादियत [illegible] निवृत्तः पंचमिः समितिभिः समितः [illegible] तावदनंकरस्मिन्नेवं
[illegible] संयमानुष्ठानं विद [illegible] दमनक [illegible] णाविरोचनवंर्ज [illegible] दन्न [illegible] जेहं
[illegible] वादमप्रदि [illegible] पुत्रादेः परिहरति [illegible] पुत्रादिकं यावजीवमात्मादि [illegible] मानः प
रिहरेत् [illegible] तानादि [illegible] कर्म [illegible] प्रसादि [illegible] वदर्ति [illegible] तिर्य [illegible]
[illegible] तिपातो हीः [illegible] तीति [illegible] पंचेंद्रियाः पर्याप्ता पर्याप्तक [illegible] २
ति [illegible] वायु [illegible] स्पतयः [illegible] पर्याप्तका पर्याप्तक [illegible] तिपाति
[illegible] सर्व [illegible] कार्य [illegible] नापि [illegible] पातिपातवपापीडः [illegible]
[illegible] जीव [illegible] तिपातविरतिं [illegible] कुर्यादि [illegible] नापि [illegible]
[illegible] पातिपातविरत्पादेयो [illegible] पिता [illegible] पिति [illegible] स्वर्वे [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] देव [illegible] पदं [illegible] पदि [illegible] सर्व [illegible] पंवरं
करणेत [illegible] नीति [illegible] भय [illegible] भान [illegible] पतिति [illegible]
[illegible] रिवार [illegible] तिभर [illegible] दयाया [illegible] किं [illegible] मिति [illegible] २
[illegible] वीरवर्द्धमानस्वामिना [illegible] णाविनाणी [illegible] दितमार्गातं
[illegible] साधुः पदीक्षे [illegible] परस्परा [illegible] कर्या [illegible]
[illegible] दिशति [illegible] तदेव [illegible] मिति [illegible] कं कुर्यादिति [illegible]

डाक्टर भाऊदाजी ... MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी ... DR. BHAU DAJI

श्रीपरिज्ञाध्ययनं
चतुर्थम्॥

संख्यायत इति संख्या येति सम्यक्त्वाभवनं यतो जम्पतो वाक्य यथिकं सति मोक्षगमनं यत्तत्कुतः किं तद्धर्मक।
तथा रिक्ताद्यं हि मानमम्यग्दर्शनी परिविद्वेति इति कथायो पद्मा कीदी लक्षणा परिनिर्वृतक लोपादप्रार्थनिवृत्ति
उपपति हालान्समस्यक नियम्याति सत्य मोक्षाय मोर्द्धं यावत्परिसंख्याता द्धु ऊशंबमा दुष्टा लोगादेदिक्षिपरित
मान्य प्रज्ञवी मीति दर्शन वत् नमस्कारा वितमोदति उपसर्गपरि[illegible] लोकलक्षणानामी वृत्तीम २
अध्ययनमिति॥ ४ ग्रंथाग्रं ३३५॥ ४ ॥ चतुर्थमध्ययनं सांप्रतं पंचमारभ्यते अस्य चायमभिसंबंधः इहानंत
राध्ययने उपसर्गाः प्रतिपादितास्ति पांच बाध्या तु कष्टा लोकः सम्यक्त्वं लोकसारभूता यार्थमिदं अध्ययनमुप
दिश्यते अनेन संबंधेनायातस्यास्याध्ययनस्योपक्रमादीनि चत्वार्यनुयोगद्वाराणि भवंति तत्रोपक्रमांतर्गतोऽर्थाधिक २
रो द्विधाध्ययनार्थाधिकार उद्देशार्थाधिकारश्च तत्राध्ययनार्थाधिकारः प्राग्वनिर्युक्तिकृता प्रतिपादित एवं बलोल
वैवेष्यते उनत्वयमिव प्रतिपादितमुद्देशार्थाधिकारं तु नत्वनिर्युक्तिकृदेव नाति इति सांप्रतं निक्षेपः स चौघनामसूत्र
लापक नैवेति धृतवोपनिष्पन्ने निक्षेपे अध्ययनं नाम निष्पन्ने निक्षेपे लोकसार इति नाम तत्र लोकस्य सारस्य च निक्षेपः २
द लोकस्य नामस्थापनादिनिक्षेपार्थमाह दव्यागमा भावादि तत्र द्रव्यलोको द्विधा आगमतो नोआगमतश्च आगमतः स्वीप
योगे नु द्रव्य पत्यु कोनानुपयोगे अनागमतोनाशरीरभव्यशरीरव्यतिरिक्तास्त्रिविध एकभविकाबद्ध २ ६१
आयुष्काभिमुखनामगोत्रा वेति भावलोको द्विधा आगमतो नोआगमतश्च आगमतो ज्ञाता उपयुक्तो भावलोको नोआगमतस्तु भावलोको भवतः
लोकोदय भावलोकः कषायलोको भावलोक इति विषयलोकः कषायलोकः विरक्तलोकः ह्या विदेदयः भ
निसेपना योगे निर्युक्तिकृदेवमाह यथा दर्शितोभावलोकस्त्वपनिवात्मापदस्थानि नाम वक्तव्यः श्रुतगृहस्थाः शालोमा

× द्धा ×
× त्रै ×

नामिद्दिविति मावलोकोद्विधा आगमतो नोआगमतश्च आगमतः स्वीयपर्याद्द्व्यवयोपयुक्तः उपयोग भावलोकः
नोआगमतस्तु भाव विषयनिक्षेपे देवी वेदनोदयवस्तुपयुक्ताः लक्षणयोगानप्रत्यायाः भावलोकोपरि भावा भाव
परखो भाव कौपिवे नव्यवस्थापरि अद्विविधो वेदनिर्वर्त्तका स्कंधका सानियानि कर्माणि ते दव्ययुक्ता वि
सान्यत्कर्व तीभावलोकिति एतावानिव त्रियोनिक्षेपइति परिज्ञानिक्षेपस्तु नामस्थापनादिस्तु नाम्ना परिज्ञायिपश्च ×द्व×
स्तादिक निक्षेपार्थमाह नामस्थापना द्रव्यादि नानि निक्षिप्ता तत्र भाव कर्मकर्मनाम कर्मबोधप्राधः पञ्चइति यस्य वा
वस्तुस्थितिनामिति स्थापना द्रव्यः काष्टादि निर्वर्त्तितो जिनप्रतिमादिकः द्रव्य कर्मबोध शरीरभव्यशरीरव्यतिरिक्तो
नोआगमत एकभविको बद्धायुष्को नि मुखं नाम गोत्रश्च अविकु वा भावो पन्ना अभिमुखनामगोत्र इति वीयम्मिन् मुराड्वि २ × २ ×
द्वेन्द्रः मैव कर्मबोधस्वरूपायोगादि कृति अपवाद तत्र प्रमाणिस्पंदनवती तिर्यग्भावं कालं कर्मबंध
बेद्यानि कर्माणि वेदयते सकाल कर्मबंध इति भावलोकीति तत्काल लोके च विरोधेन मि अहन्नेणं नाणं समयं तवे २ १
सेणं जो जमिकाले उक्कोसे णं भवति अ भावे इएणं मिच्छे उक्कोसेणं मित्तंमयणा मिच्छा भवति पचंपयनतत्क्षवज्ञं मि
सं ठितस्थानः द्रव्य कर्मबंध परत्र कर्मबंध कार्यादि समात्र बन्न कर्म बंधः कर्म गुणानंतस्थानः भाव बंधः कर्म
बंधः कर्म कषायादिक नवपयोगि प्रधानः कर्मबोधो नोआगमतो भाव बंधाः कर्मादिः तथा गनोषा मूमानंदे कर्मचयेयथा हादिक
स्तत्र धान कर्मबंध भाव बंधः ज्ञान कर्म कर्तुं वेदिदयेयवर्धमानस्तदेवातिकर्माण्युपशमयति तत्र कर्मबंध मि
हेपालयति प्रावृत्तं प्रकाश्य निवृत्ते चार्थाधिकारमभिकृत्याह पंचेमिस्तनादि प्रपंचितं द्रव्यके च अध्ययनार्थाधिकार
स्वं घात्यति नाईसंज्ञा बैनयस्थितयेनवकर्मसंताप नियमकृत्य पौनादि प्रहणादि गत्यं गति विरहणादिनाका

× द्धु ×

५ गौतमे कारितानवे [illegible] द्वीप [illegible] स्कलना उपा [illegible] स्परित्यागी वै ति [illegible] धिकास्त
[illegible] त्तीलस [illegible] हेवा [illegible] जन्मनि [illegible] परपक्ष कता [illegible] कादिका विडंबनातस्त्यथ [illegible]
कर्मबंधस्ततश्च संसारसागरपर्यटनमिति किं [illegible] नि: कश्चि [illegible] तस्या [illegible] भवत: [illegible] नैव [illegible] मते [illegible]
[illegible] तिरश्चा [illegible] सूरा [illegible] इत्यादि [illegible] कण [illegible] मनय [illegible] तस्य [illegible] वा [illegible] मनः [illegible] यमि त्येवं मन्यमानानां [illegible]
[illegible] पालीवाक्य [illegible] कार्थ: [illegible] मानि: [illegible] कर हिसा: नि: [illegible] पधिर्माया [illegible] मानाभि: [illegible] क [illegible] पातानि [illegible] २ ×४×
ता [illegible] संनीता: केवनराड्पादपरि [illegible] जात्म [illegible] हे वविडंबनां [illegible] पिता: [illegible] मायादि कथानकानि
[illegible] पका [illegible] गंतव्यानि कथानकं [illegible] पन्याय [illegible] कथाकमनत्यं तबुद्धि विकमतप [illegible] रव्यापनार्थइति ×३×
यत एवं तत्तो [illegible] कर्तव्यं तत्र [illegible] तन्हा [illegible] दि यस्मात् स्त्रिय: [illegible] गतिमार्गर्गला [illegible] प्रधाना: [illegible] नानि [illegible] स्ता
[illegible] दत्त [illegible] नैव विभंगे विश्वास [illegible] विवेकिनां नित्यं [illegible] गंतमोया [illegible] कर्तव्य [illegible] ये [illegible] ×४×
मो [illegible] के [illegible] स्त द्वितीयेवतानृगणय तावत् [illegible] लोचय ताता [illegible] परा [illegible] वाना [illegible]
हिता [illegible] तानविश्व [illegible] नीयमिति [illegible] सुम [illegible] द पैरानीक [illegible] ज [illegible] शु [illegible] पिकं [illegible] ×ञि×
रात्म [illegible] कता [illegible] हे पवा [illegible] रवे: कियंतेऽत्य [illegible] कं: स्त्री [illegible] पादपकनादि [illegible] करणेननि: ·९× ७२
[illegible] क्रियंते [illegible] पत्ये [illegible] परमात्मानं [illegible] यंति [illegible] रवा [illegible] पिनार्थ [illegible]
[illegible] दीनतांगता एवं [illegible] तिष्ठ [illegible] विश्व [illegible] स्त्रिय [illegible] कोवी [illegible] तानिक
तिवयनरियाणं [illegible] यणं रयणस्स विरत्ताणं घरे [illegible] हिमचाणं [illegible] वराती [illegible]

[illegible] नेव तासि [illegible] जंवरवमंसंकरंतिअणो [illegible] माणं [illegible] हिति [illegible] यार [illegible] विलेहि [illegible] जावंतणं [illegible]
हुप्पन्नेनर्ण तीणं महिला [illegible] चुरंडं [illegible] वासा [illegible] विरत्त [illegible] हिं महिलादि [illegible] करे [illegible]
वमारि [illegible] विह [illegible] जीवावि [illegible] हवणरं [illegible] विरत्तं [illegible] कत्ता विणीहं ण विव [illegible]
णं [illegible] जंण [illegible] लिंवत्ती [illegible] महिलियार्थ [illegible] संव [illegible] हिलोहियया [illegible] कवडभरियाणं [illegible]
[illegible] लियवयण [illegible] पण [illegible] जियंत [illegible] पिम्म [illegible] विमतु [illegible] रियं [illegible] विवं कंम
हिलाणं गंगाए वालुयं सागरेजलं हिमवतो अपरिमाणं जाणंति बुद्धिमंता महिला हिययं न जाणंति [illegible] थ [illegible]
[illegible] लियं [illegible] तिपत्ति [illegible] ति कवडेण [illegible] तिवि [illegible] मतं [illegible] जंतिम [illegible] वं [illegible] तिकम [illegible] नं [illegible] वसा
[illegible] णइंद [illegible] जाणे [illegible] ते [illegible] नगरहलि [illegible] णं पर [illegible] वि [illegible]
[illegible] णंकूर [illegible] जीतं [illegible] वाको [illegible] जाण [illegible] रियं [illegible] मिलाणं [illegible] मागरो [illegible] जाण [illegible]
[illegible] विमाणं [illegible] वति [illegible] नर [illegible] महाविगयं [illegible] मेया [illegible] पाणारी [illegible] मातिवर [illegible]
[illegible] मि [illegible] यकवइती पव [illegible] कथनिया [illegible] मय [illegible] फलसंपन्ना ॥४॥ [illegible] नाम [illegible] वति
ता [illegible] यिवमाह [illegible] धर्मभ [illegible] तिर्यक [illegible] एवं भूत: [illegible] द्रियनो [illegible]
[illegible] रिज [illegible] माविकोम [illegible] पेतो [illegible] वीर [illegible] कर्म [illegible] मद्योऽ [illegible] बे [illegible] निति [illegible] तोनैव
धर्मनिक [illegible] हि: स [illegible] निकय [illegible] सत्व [illegible] मार्गपरित्रह: [illegible] कथ [illegible] वान [illegible] नवतीति [illegible]
[illegible] कर्मबंधेन [illegible] णा [illegible] यिवमाह [illegible] येषाकद्री [illegible] माद्य: [illegible] पस्वि [illegible] दिस्प: [illegible]

५१

ण्डि घातकानि हि ताएवमन्यूनाधिकाः कषेण समुदयः समाप्य [illegible]

[illegible] पि विद्यागम [illegible] नां [illegible] परिग्रह [illegible] आदि परिहार [illegible] प्रमादएवं [illegible] इति [illegible]

[illegible] धर्म प्रति पादनार्थ [illegible] परिग्रहस्य [illegible] इति [illegible]

[illegible] अनंतरम् [illegible] २

[illegible] परिभेदे [illegible] तम्य [illegible]

[illegible] मातरं पितरं जननी पितरं जनयितारं [illegible]

[illegible] योगं [illegible]

[illegible] दर्शन [illegible] परमा [illegible]

[illegible]

[illegible] ॥ ७ ॥ [illegible]

[illegible] ७५

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

×७४× ४१ [illegible] जे [illegible] तं [illegible] ह्यादि [illegible] कर्ता [illegible]
[illegible] वकुर्नेवं [illegible]
री [illegible] कार्य [illegible]
[illegible] कार्यकरणं [illegible]
[illegible] विपाक [illegible] जनमिति [illegible]
[illegible]
[illegible] इत्याम: [illegible] पुरुष [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] कार्यकर [illegible] ×५५×
[illegible] ७४
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] ×५१०×
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
कार्यकरणं [illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

४

मारवंवहियतोजीवस्वडफडेदिंपरवंधरिपविहनारउ [illegible] यन्मया परिजनस्यार्थकृतं कर्म तु फलं एकाकीतेन
दे सेहं गतास्ते फलभोगिनः इत्येवं [illegible] प्रकारं मनोमि तात्मकेकडंबकूटकेपतितो [illegible] मेवार्दहेणं तं
[illegible] यथाक [illegible] जनंतुक्का [illegible] तावि [illegible] तेनु तप्पवे [illegible] किमेतन्मर्थं वो फल
प्रते हि [illegible] विपाकक [illegible] कमेवं भूतं नोजनमाम्वादितमिति एवमम [illegible] विवं [illegible]
[illegible] नागिनेया [illegible] जनपरि [illegible] नपरिणयनाद्यं कारजो नष्टनकर्म [illegible] विकि [illegible] ताक [illegible] पगतस्व
[illegible] रकर्त्तव्यः [illegible] हिकापुक्ति का [illegible] निर्वाह [illegible] पाप्याक [illegible] मतिः परिप्रित [illegible] मनं [illegible] यान
त्याविपाकं [illegible] विवेक [illegible] विस्यावस्थाद्विपाकं विवेकं [illegible] मी [illegible] रिबवा
नपं [illegible] नीभिः सार्द्धं संबा [illegible] तिरेक [illegible] ति [illegible] कस्मिन् [illegible] तेमुक्तिगमनयोग्येत [illegible] देवाम
सियं [illegible] भिः सार्द्धं संबा [illegible] विवेकि नामपिम [illegible] नविघातकारी [illegible] पर्य [illegible] स्त्वा
[illegible] प्रत्यादिपम्माद्विपाकक [illegible] भिः [illegible] पर्क [illegible] कारणात् [illegible] नत्पजि [illegible]
पिवक्कर्यात् किं [illegible] विवीय [illegible] टकमित [illegible] वर्क [illegible] यदिति [illegible] विवदे [illegible] कंटकः [illegible] ७५
यवय वेत्पम्मन [illegible] पादर्यत क्रियत [illegible] रणादपि तथ [illegible] विपम्मविपया [illegible] तरं उपयुक्तं विवं
हं विविध [illegible] रणादपि तथा [illegible] विपक्व [illegible] विविणमपं वि विसया [illegible] रियाणरणा
रणहिंपडंवि [illegible] जएकोसहाय [illegible] लानि [illegible] नांश्र [illegible] वविविदैवे [illegible] नेनतदानुस्य
[illegible] नजमाने [illegible] विधीय [illegible] निर्बंधः [illegible] जिनोनि [illegible] रणात् [illegible] नादवरूपं [illegible] वादि

ति [illegible] काविनक्कनक्षि निमित्ता [illegible] सर्गे [illegible] वेलदापस्स [illegible] एकाकापिगच्छाऽपरस्मीहिंद
म [illegible] गताया: [illegible] पम [illegible] ताया [illegible] विपयक्कण [illegible] नंवैराग्यजननं [illegible] धर्मकपथद [illegible]
तिरेकान्पानुक्को [illegible] गमोजबती [illegible] बालाहजिएयं [illegible] मित्यादि येमंदमतयः [illegible] उत्थानाः [illegible]
ले कि [illegible] तवोक्कं [illegible] लिकु [illegible] नीयंगर्हं तद [illegible] यं [illegible] दिकं एकाकिस्ती धर्मक [illegible] दिकं [illegible] नद
तुतस्य [illegible] पपन्नाम्यर्हितानो [illegible] तानां [illegible] सनक [illegible] पाणामन्य
[illegible] प्रवंतिषि [illegible] कांक्षिक [illegible] कसंप्रयारक नामकम् [illegible] णांवाक्क [illegible] लाभ [illegible] नवंति [illegible] नक्वेपि
[illegible] लान [illegible] यत एवमतः [illegible] पम्मा [illegible] दिहोपिभिक्षुः [illegible] प्रिय [illegible] भिः [illegible] २
[illegible] परिपं [illegible] भिः [illegible] हरि [illegible] वि [illegible] तिष्ठेत् [illegible] पार्थ [illegible] तिवा [illegible] कारि [illegible] लितांगारत्वं
जवत् हरः [illegible] वक्कं यदि [illegible] कमातृ [illegible] भिः सार्द्धं नवि [illegible] मपि [illegible] दतां [illegible] पवि [illegible] २
त्यादि [illegible] पिता [illegible] कमपि [illegible] दिन [illegible] पिसार्द्धं न विहरेत् न [illegible] वाक [illegible] यास्तातिरपिस्मा
र्द्धं नाविवि [illegible] वा [illegible] पंच प्रकाराः [illegible] योजननीकर्त्त [illegible] कं नस्ति [illegible] वामंत २
नावदपरा [illegible] तोया [illegible] तः [illegible] पंक [illegible] विरपि [illegible] पर्कं परिहरेत् [illegible] हतीभिः [illegible]
[illegible] सार्द्धं [illegible] वं [illegible] निद्धं [illegible] नगारी नकर्यादिति [illegible] पितस्या [illegible] गारस्या
[illegible] हितरि [illegible] वा [illegible] विताम्या [illegible] त्पदति [illegible] विवि [illegible] नाया [illegible] पर [illegible] कोसए तेष्व [illegible] कानिय
[illegible] पर्कः परि [illegible] मपि [illegible] पर [illegible] का [illegible] वा [illegible] त्यादि [illegible] तान्मा

र्थ पतनगारपमेक दादृशे णिङ्गातीनां मुहूर्तं [illegible] विनष्ट: [illegible] मिकानवस्थे वं वसेत्पमार्गके स्यपाप्रसङ्ग: प्राति
न: पञ्चाष्टनेकामेर्जन्म कपल्लानमकारो वं चतो प्ययंप्रपण: [illegible] दनावतो कनाम [illegible] वेता: परित्यक्तं निज्ञया
पारो नयान्मार्गं निर्गाक स्थित विनष्ट मुंडनिरोवदन मतदनिर्गं [illegible] नेनतरणं वदती प्रस्य गार्गमतेनस
जि गतमर्व [illegible] तयापितस्मोप दनेकिवां बालया तिक्री [illegible] र्यपारक्ष णं पीषणं चेति
विप्रहस्यमाहारहंहस्य [illegible] पोषणमपदेरकमतद [illegible] नेषुयो वर्तते यादमायदि पूर्व
मपस्यादृक्षणपो षणमा दतामु [illegible] वर्तते यतम्र्यु [illegible] किमह निर्गु परित्यक्तानिज्ञया पा
पा विप्र तीति किं [illegible] पापादि आप्पतीति प्रमण: [illegible] मकनपुरा [illegible] परिग्रहेण
[illegible] रूपेण प्रव [illegible] [illegible] विषयं [illegible] दिक
किंच [illegible] उत्पन्न [illegible] ति यदि [illegible] पाद [illegible] करणं [illegible] जितपुरा
मीत परित्यक्त निज्ञया [illegible] उत्पन्नं [illegible] के केवलतावत् [illegible] ति किंच [illegible] कृत विकार
[illegible] किं [illegible] ति [illegible] परि [illegible]
तद [illegible] तेरियमिनुपवपति तेना [illegible] नित [illegible] यदि [illegible] ७६
[illegible]
[illegible]
[illegible] का: [illegible]

[illegible] तीति [illegible] किंवा [illegible] स्वादि [illegible] मार्गी
[illegible] किंच [illegible]:
[illegible]
[illegible] सम्मान कारणात [illegible]
[illegible] २
[illegible] २
[illegible] २
[illegible]
[illegible] किं केवल [illegible]
[illegible] परित्य [illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

५

ज्ञो बास्या वे णा वि: कस वीर्य: पर्व दिम [illegible] तो धर्म दिव्या नावक्करे कल्पानामं [illegible] म प ग त दो व मात्मान मानी यतु
ज्ञानं वा वे लि ज्ञा ष ते [illegible] नं त र ह त्य पिकां से [illegible] कर्तव्य पंत कारणं वा [illegible] ज्ञानं क रो ति वि द [illegible] ति [illegible]
तु ज्ञानं ज्ञो पाय तो पि जानाति विदं वि [illegible] पुनस्तु ज्ञानं विदं तीति [illegible] ता कार [illegible] [illegible]
द [illegible] : य दि वा सर्व [illegible] त्व [illegible] तं र वति [illegible] पर: क [illegible] द कर्म मं ते षां न वे ति [illegible] वि दं ति त त
र [illegible] नि है व किं न पश्यं ति य दि वा माया वी न [illegible] यामि त्ये वं [illegible] जानं ति [illegible] कार्य
का [illegible] क [illegible] ना त्सि [illegible] मन्यते [illegible] तं त [illegible] वि दं ति [illegible] न य ज्ञो [illegible] त [illegible]
[illegible] पश्यं व ति [illegible] किं [illegible] कार्यं [illegible] क [illegible] किं [illegible] ति [illegible] मात्
ना [illegible] यु [illegible] : [illegible] परिणा [illegible] दिना [illegible] ति न क [illegible] यथा [illegible] कार्यं [illegible] कारीति [illegible]
[illegible] परिणा दि [illegible] तो पि स न [illegible] क [illegible] यानमान [illegible] ना नो कार्यम
[illegible] ति [illegible] कार्यं क [illegible] का रि [illegible] मत [illegible] वे दः [illegible] वे दो [illegible] जाप्त
[illegible] ज्ञा [illegible] का पि रि त्ये वं [illegible] तो मा नै [illegible] निषु [illegible] कर्म विषे नि मर्म वि [illegible] बास
[illegible] द नि [illegible] मान पा पि [illegible] पा पि ना पि किं मया निर्वि [illegible] स्या पि [illegible] स्व [illegible] मुहि ज ते ज [illegible] ७७
[illegible] ह्रियं पी [illegible] य [illegible] वि [illegible] पा [illegible] न वि [illegible] पि [illegible] मा [illegible] वि [illegible] पा नु
[illegible] नो गि नो वीर्य [illegible] : [illegible] वि द ह्या [illegible] वि दे म [illegible] त्ये वं नि [illegible] पि [illegible] कां दे [illegible]
[illegible] का [illegible] प्यिके महामोहां [illegible] नारीणां संसारा [illegible] नां [illegible] मा [illegible] क [illegible] तिर्यं ति
[illegible]

६

य [illegible] : [illegible] मानामपि कार्यमं कार्य [illegible] कुर्व ते [illegible] कर्त [illegible] नि स [illegible] ना एवं [illegible] नि [illegible]
ना [illegible] ति [illegible] द ति [illegible] कार्य [illegible] वि [illegible] पयंति [illegible] त्रि [illegible] णा [illegible] ते न ना [illegible] : [illegible]
[illegible] का [illegible] नी [illegible] : [illegible] बी [illegible] व ल [illegible] ना वा : [illegible] : [illegible] का [illegible] : [illegible] किं [illegible]
[illegible] पी [illegible] क व [illegible] ज ति [illegible] नि [illegible] भ [illegible] का [illegible] पि [illegible] नि [illegible] का [illegible]
[illegible] पा [illegible] : न दं त र [illegible] प्त र [illegible] न [illegible] क [illegible] पा [illegible] पि ता नि हि [illegible] मा [illegible] णा [illegible] मना
क [illegible] ति ना पि य [illegible] ति [illegible] : क [illegible] तं न [illegible] वे [illegible] कं प वि [illegible] ना [illegible] त मं ये ना पि त वे
[illegible] प ग त [illegible] स्व [illegible] जना दि ना [illegible] पु न रि ति वि वि [illegible] पद [illegible] : सं तां
[illegible] कां वि [illegible] तत्त्व [illegible] ने [illegible] जना ग म ना [illegible] के वा रि [illegible] नि का [illegible] ततो [illegible] क [illegible]
ना व [illegible] य [illegible] गी [illegible] ने नी द के न म न [illegible] : ततो म [illegible] द के न [illegible] ति ग [illegible] ने कि मा [illegible] व ती किं [illegible] का [illegible]
पुरे [illegible] किं प [illegible] मि [illegible] रि तं [illegible] मा वा [illegible] कर्म [illegible] ति त [illegible] कं [illegible] कर्म
[illegible] ना णां सर्व कि म प्य [illegible] त् [illegible] मि [illegible] ए [illegible] सं [illegible] कं [illegible] वि
[illegible] वि [illegible] न्या दि [illegible] प [illegible] हि रा गि णां [illegible] द [illegible] व ति [illegible] त ए [illegible] राणां [illegible]
[illegible] पा दे [illegible] कं [illegible] मं [illegible] क [illegible] न मा पि ते ज [illegible] दि ना जि ता प ना [illegible] नि [illegible] जि [illegible] ज [illegible]
[illegible] का न्य पि क्रियं ते पा र दा रि का [illegible] पा दि ना स [illegible] द क [illegible] ना नि [illegible] प यं ती ति [illegible] क [illegible]
दि [illegible] क र्म ना [illegible] कं [illegible] ति ति [illegible] ते [illegible] विषं विषं [illegible] ना मु [illegible] ने [illegible] ज

मति पापितपापकर्मणोनां [illegible] विरक्तां वेदनाम [illegible] पवंती ति नैव [illegible] देवं [illegible] नंमकरिष्याम इति [illegible]
[illegible] तदपि [illegible] कापुरुषिकोः [illegible] वनाम [illegible] कर्वति न [illegible] क [illegible] नि [illegible] पतिपदं तमपि
[illegible] ककनुपलक्षंगुर्वादिः [illegible] लोक [illegible] एत दिति यत्सर्वमारभो [illegible] विहि
[illegible] विलं [illegible] विपाक [illegible] पस्थित [illegible] सर्वमात्मा [illegible]
[illegible] पिकि [illegible] सेनवति लोक स्तुति परंपरया विरंतनारमा पिका [illegible] नवति [illegible]
[illegible] विपाकत [illegible] दयति ज्ञापयती किंतु [illegible] कादिकं [illegible] विनविकं [illegible] मिति [illegible]
[illegible] यं यथैव वदनं [illegible] णामर्गतेनाव: पर्वतमार्ग [illegible] विपदः [illegible] नविज्ञायति विर्न [illegible] तोय पदं
[illegible] तेनार्थीनाम विपाकै रैरिव जनादोषैः मर्मवर्द्धिताः [illegible] विपि [illegible] विपम [illegible]
कमपि [illegible] नेनिवकायश्री [illegible] जीव [illegible] कार्मितएव [illegible] पत्राई
[illegible] कांड [illegible] एवाणिका [illegible] कंतिवि [illegible] तम्पनकर्तिण [illegible] जैवि वकाम [illegible] कार्यम [illegible]
[illegible] पीत्यव [illegible] पिबा [illegible] वर्त्तितं पापिकर्मणा पक्कि यथा [illegible] कर्ततीति [illegible] कार [illegible] विक [illegible]
[illegible] पापालो दर्णानी रिणम [illegible] माप्तवितर्कति [illegible] विपाक [illegible] १ १८
[illegible] कर्मणा [illegible] निनान्यत [illegible] नादयं ति यत एवं व [illegible] माया [illegible] यति एवं [illegible] मातामां [illegible] साधु [illegible] २
[illegible] तथा माप्ययात्मानं [illegible] वैद्धिक [illegible] वैत [illegible] विशिक एक [illegible] कथा [illegible]
[illegible] तार्यमा णो पितानिर्वात् [illegible] किं [illegible] कलंकां कितवा जीवं [illegible] जनम [illegible] त्यरित्यका [illegible]

[illegible] मिततीऽस्यानवीन त् मायया [illegible] विशिके [illegible] र्गापुरं [illegible] विका [illegible] तं [illegible] तम्बापु [illegible] विरस्य
रंगयाद्य [illegible] तो [illegible] कोपि [illegible] विशिके [illegible] विलम्पलम्पि [illegible] ताया [illegible] तो [illegible]
कलवानिवमस्मिनापि [illegible] समापिति [illegible] सुपलि [illegible] नव [illegible] काव [illegible] पितस्यारंम
मायया [illegible] णं [illegible] यात् [illegible] विरलो [illegible] पाशा [illegible] जी [illegible] रोवति [illegible] तेनेस्पत [illegible]
कस्यिाप्य [illegible] यमं [illegible] मितिक [illegible] तपुनरर्थमीनः [illegible] रिप्यामि [illegible] मोतिक [illegible]
[illegible] सर्वमाहमिवं [illegible] राजनं [illegible] पि [illegible] धर्मभावि दयेति [illegible] मघवानिनपवादिन
[illegible] निकं [illegible] पर्यन्त [illegible] नाविकोति [illegible] नामा [illegible] णी स्येवं [illegible] नि [illegible]
[illegible] धर्मा [illegible] यति [illegible] पवति [illegible] नि [illegible] रिणा [illegible] निरपेक्ष [illegible] त्व [illegible] नं [illegible]
[illegible] सर्वमिकं पदं [illegible] सर्वथा किमपि [illegible] जातुषः [illegible] नीतो [illegible]
[illegible] तिर्वली [illegible] वसिवं [illegible] नामं [illegible] वि [illegible] वदितरो [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] पतिवि [illegible] दत्मा [illegible] पणी [illegible]
[illegible] जातुषः कं नीतो [illegible] पापिनी [illegible] स [illegible] सापितः [illegible]
[illegible] पव्याति [illegible] नित [illegible] स्मिन [illegible] परिणा [illegible] ना [illegible] सर्व [illegible] कं [illegible] विन
पशि [illegible] तपाप्ये [illegible] कर्दलीस [illegible] तामुस [illegible] गिणी [illegible] रिती [illegible] का [illegible] कापाया:
पापं कर्मापि [illegible] नादिकं कर्वति [illegible] [illegible] श्वालादिकं [illegible] नार्यादिनादी [illegible]

श्री

५१ माङ्गः [illegible] नाह मेवं [illegible] एवदेहकार्यपापो [illegible] करिष्यामि [illegible]
कथा [illegible] केना यिनी [illegible] देवा [illegible] नैव [illegible] भवति [illegible] विदित [illegible]
पि [illegible] तस्मा [illegible] परमार्थ [illegible] एतत् द्वितीयमाद्य
[illegible] कं तावदकार्यकरणेन [illegible] द्वितीयं तद् [illegible] यति [illegible]
[illegible] नाहं जानी [illegible] तेनै [illegible] मिति [illegible]
[illegible] पापं करोति किमर्थ [illegible] पुजनं [illegible] स्तत् [illegible] मानि [illegible]
१० नादः [illegible] कार्यं [illegible] दयति [illegible] मिति [illegible] किं [illegible]
[illegible] कनीयं [illegible] नीयमा [illegible] ति [illegible] नमा [illegible]
[illegible] त्विरित्येः निमंत्रणा [illegible] निमंत्रण [illegible] पात्रं [illegible]
नादिकं येन केन विज्ञवतः [illegible] जनं [illegible] सर्वं [illegible] मीति [illegible] मिति [illegible]
[illegible] एतदो [illegible] दिक [illegible] कल्पं [illegible] तजानी [illegible] केन विज्ञ ७९
[illegible] विशेषेण [illegible] एवं [illegible] नीयते [illegible]
[illegible] नापि [illegible] मिति यतो [illegible] एवं [illegible] दयः [illegible]
[illegible] धनानि [illegible] पर [illegible] पात्रा [illegible] मास्ति किंकर्त
[illegible] भवति [illegible] इति [illegible] मीति [illegible] परि [illegible]

[illegible] ति ॥ [illegible] द्वितीयः [illegible] मानि [illegible]
[illegible] प्रतिपाद्यते [illegible]
[illegible] परंपर [illegible]
४३४ [illegible] विषय [illegible] यतो [illegible] एको रागद्वेषविमुक्तः [illegible] परंपर [illegible]
[illegible] गारं [illegible] दिनानी [illegible] इति [illegible]
[illegible] परमार्थ [illegible] रागद्वेषविमुक्तः [illegible] नानावि [illegible] विडंबना [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] नरकादि [illegible] भवति यतो [illegible] एतत् [illegible] काले [illegible]
[illegible] दुःख [illegible] परिणाम [illegible]
[illegible] तिकर्म [illegible] पर्याली [illegible] विवर्ज्य [illegible] इति [illegible]
[illegible] मिति [illegible] विडंब
[illegible] विडंबना [illegible] किं [illegible]
[illegible] किं [illegible] विडंबना [illegible] गति [illegible]
[illegible] रूपा [illegible] विकल [illegible]
[illegible] कपाला [illegible] किं [illegible] मनिपदं [illegible]
[illegible] विडंबना [illegible] इत्यादि [illegible] पत्नं [illegible]

४२

मि [illegible] लो पुंवलो धुक [illegible] वतघाविण प लम्भीयंति [illegible] लिका [illegible] का [illegible] दक्षिण
केनवीणावघायते [illegible] फटिकांतघातूलामानयये [illegible] ति [illegible]
लकं [illegible] एतेहि [illegible] पि [illegible] कइ [illegible] एवतक [illegible] दिकं [illegible] वीरणी [illegible] तिमर्ध [illegible] वति यतक
[illegible] तैलं लो धुकं कमादिना [illegible] कवमा [illegible] कयम [illegible] वति पुष्प
[illegible] गार्धवघा विधं [illegible] तंतैलपुपाद्दति येनकांस्कपेतं [illegible] जायते [illegible] कार्याणि कर्तुं कथं
कादीनि [illegible] संनिधानं [illegible] कम्बापनं नदर्शमानये [illegible] इत्यादि नदीवुल [illegible]
गनि व्यादि [illegible] लेनिधीयते तमेव [illegible] यनकेनवितक [illegible] ति [illegible]
रक [illegible] तयोर्पन [illegible] वममातुजानीहि नमेशरीर [illegible] नावर्तते तती [illegible] ति [illegible] दिकं [illegible]
यपत्र [illegible] कच्छेदनार्थं [illegible] कथयन्न [illegible] वरं परिधानार्थं [illegible] लिकादिना [illegible] लदीवलीलं [illegible]
नवानीलंनवकपलच्छ [illegible] तरक्तं वायघनवतीति ॥ [illegible] ॥ [illegible] इत्यादि [illegible] ति [illegible]
नकादि कं [illegible] लीपिव [illegible] दिकं [illegible] धीयते [illegible] कार्य [illegible] र
[illegible] थो [illegible] इत्यादि [illegible] दकाद्दरणं [illegible] निकाल [illegible]
र्थघात [illegible] द्दरणं कर्तुं [illegible] करं [illegible] कथयेति तिलकः क्रियते यथा [illegible] तिलककरणी [illegible]
लिका [illegible] कायया [illegible] तिलकः क्रियते [illegible] तिलकः क्रियतेमाव [illegible]
ककरणी [illegible] तिलका [illegible] क्रियंते [illegible] तिलककरणी [illegible] ते [illegible] वीरकादि [illegible] ॥

[illegible] जनार्थं [illegible] जन [illegible] इति [illegible] जनकं [illegible] जानीहि ॥ [illegible]
एवं [illegible] इत्यादि [illegible] नाम्नि [illegible] कतकं [illegible] ति [illegible]
[illegible] पतं [illegible] कर्णं [illegible] कथयेति [illegible] ते [illegible]
[illegible] वेति [illegible] क्रियते [illegible] इति [illegible] ति ॥ [illegible]
[illegible] दि [illegible] जानीहि [illegible] ति [illegible]
[illegible] दिकं [illegible] जनं [illegible] ति [illegible]
[illegible] वति [illegible] वति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] किं [illegible] का [illegible]
[illegible] प्रकरणं [illegible] यति [illegible] इत्यादि [illegible] मिति [illegible] का [illegible]
[illegible] इति [illegible] यादि [illegible] किं [illegible]
[illegible] तस्य [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] कथयेति [illegible] प्रा [illegible]
[illegible] प्रतीति ॥ [illegible] ॥ [illegible] इत्यादि [illegible] कांहि [illegible] दिवादि [illegible]
[illegible] ति [illegible] कर्ण [illegible] राज [illegible] कार्यः
[illegible] इति [illegible] ॥

-सूत्र-

५ नफंवर्तऽलादिकं तस्मा जयोमंजानीहि किंद्रपयति त्यादयं येन [illegible] परिकल्पितानुमाद्यदिनाथ [illegible] कालो
[illegible] इति [illegible] मात्रेण निरका [illegible] णतक [illegible] गुणा [illegible] कर्मं मनुष्येण [illegible] इति । [illegible]
[illegible] दि [illegible] दिकाम प वेदा न यो यांश विकानामेव विज्ञान [illegible] नवं [illegible] एवं [illegible] जितं [illegible] मानव [illegible]
पजक [illegible] णार्थ [illegible] सर्व [illegible] वानिद्रपयेति एवं [illegible] जाक [illegible] जका [illegible] केवा [illegible] कमणार्थ [illegible] निद्रपय
यतो [illegible] हं नियत [illegible] पद [illegible] पिदार्थमर्थ इति [illegible] सुदुःख [illegible] दुःख [illegible] तर्दली [illegible] फलाद [illegible]
ला [illegible] तस्य [illegible] [illegible] कर्म [illegible] इत्याद्यापार्थ [illegible] पती [illegible] ति
[illegible] जकिं [illegible] ये [illegible] एवं [illegible] [illegible] विषयार्थिनः [illegible] संसार [illegible] २
[illegible] इति [illegible] एकं [illegible] दि जातः [illegible] एव फलं [illegible] नानं [illegible] कर्मणां [illegible] फलं ते
[illegible] पिफलं [illegible] कार्य [illegible] जन्मेति [illegible] इदं तत् [illegible] [illegible] दरिद्रो [illegible] दनमनो [illegible]
[illegible] पितृ [illegible] [illegible] हिंसा [illegible] मिन [illegible] तथा [illegible] लोके [illegible] नाम
[illegible] परमा [illegible] कारणं [illegible] जाते [illegible]
[illegible] कर्मणां [illegible] दारकं [illegible] कर्म [illegible] कार्य [illegible] ८२
[illegible] पितृ [illegible] जना [illegible] मपि [illegible] [illegible] दार [illegible]
[illegible] कमपि [illegible] [illegible] निर्ध [illegible] तथा हि [illegible]
[illegible] विधत्ते [illegible] [illegible] दिव [illegible] विधत्ते [illegible]

[illegible] विज्ञान [illegible] [illegible] दर्शनं [illegible] इति [illegible] किं [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] निमित्त [illegible]
[illegible] विनिमित्त [illegible] [illegible] फल [illegible] कर्म [illegible]
कारण एके [illegible] वर्तमानाः [illegible] निर्दिष्टा [illegible] दिह [illegible] एव [illegible]
नीति किं [illegible] [illegible] एक [illegible] [illegible] एक [illegible]
[illegible]
[illegible] कर्म [illegible] विज्ञान [illegible] कर्म इति [illegible]
[illegible] कारणं [illegible] [illegible] इति [illegible] नाम [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] कर्त्र [illegible] [illegible] एव [illegible] कारक [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] इति किं [illegible] कर्त्र [illegible] कर्त्रा
[illegible] एवमिति [illegible] कारणं [illegible] दिकं [illegible] संसार [illegible]
[illegible] एवं [illegible] कर्त्र इति [illegible] हि [illegible] २
[illegible] [illegible] निर्व [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] नियोज्य इति तथा [illegible] नाम [illegible]
[illegible] कर्म कर [illegible] विनियोज्य इति तथा कर्म

५
२

स्याकर्णमविवेकरहितस्य द्विताद्विवशात्परिहरन्स्पृशत एव कस्मैन्हवयथाहि प्रयाणस्वयं मिथुनपरित्याति
त एव केवलमेव मस्या वपिसदक्षिणानरहितत्वात् पशुकल्पो [illegible] वराको दासदासीवत् पशुत्वो [illegible] ८७॥
स्यदिन [illegible] सर्वाध [illegible] येनास्यानुपनीयते [illegible] बालस्यकस्यचिदिक्षेनयथ [illegible]
[illegible] न तावत्तु तिलो यो [illegible] दक्षिणानरहितत्वात् [illegible] तां प्रत्योदि परिभोगरहितस्यात्मो विकामात्र [illegible]
[illegible] ऐहिकामुष्मिकानुष्ठानेन [illegible] इति [illegible] परिहारेण [illegible]
तस्मादि एतस्पूर्वोक्तं [illegible] अंकारे वाक्यार्थ [illegible] तां नामं विधि [illegible] यदि
सर्कित्रयाः [illegible] तो दंकि [illegible] यत्वान्वेव [illegible] [illegible] सार्द्धसंवत्सरं [illegible]
[illegible] निवासं वा [illegible] वर्तमानः सर्वो [illegible] णीन्यो जाति
[illegible] कान्दकातिकाः रमणीकं [illegible] वाक्यकार्य [illegible] पापमिव
करणशीलाः [illegible] ईकरणधर्यादिभिः प्रतिपादिताः इति सर्वो [illegible]
[illegible] एवमनंतरनीत्या [illegible] निर्विघ्न [illegible] २
भिः सार्द्धसंवत् [illegible] परिह्राय [illegible] कामसोगविपाककाल ८३
[illegible] न स्त्रियं नरक [illegible] पिपर्युलीय [illegible]
[illegible] स्त्रीपरत्व [illegible] नपालि [illegible]
[illegible] करोति [illegible]

[illegible]

[illegible] कुविध [illegible] परिभ्रष्ट [illegible]
काद्विद्र्पांसः करणतः [illegible] एवं [illegible] परस्त्री [illegible] क्रियापरकिया [illegible]
[illegible] परोपकारकरणपरे [illegible] क्रियापर [illegible] दिरतवि [illegible]
[illegible] विषयोपभोगो [illegible] पादधावनादिकमपि
कार्यो [illegible] क्रियावर्ग [illegible] कायेन [illegible] रिककाम [illegible]
[illegible] एवं [illegible]
[illegible] एवं सर्वानपि [illegible]
[illegible] एवं [illegible] सर्वस्पर्श [illegible] एवमाह [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] सर्व [illegible] परहितैकरतः [illegible] एवमतो [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] रजाः [illegible]
[illegible] एवं [illegible]
[illegible] करणः [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] परिसमाप्तः॥ ॥ [illegible]
[illegible] विहिता [illegible] द्वितीये [illegible]

नरकविशतपत्र
शतसं ५२५११ ॥

श्रपतिष्ठ ५
१

संबुद्धि... [illegible] ...येत्तरत्ती येच्च अयनेन पतिपादितं तथा संबुद्धेनैकत्वी परी [illegible]
गोवं सो ... [illegible] ...अयनेन पतिपादितं [illegible] ... नरकपातीनवति तत्र [illegible]
[illegible] ... वेदनाः ... अयनेन पतिपादितं [illegible]
[illegible] ... अधिकारी द्विधा [illegible] अयनाधिकार [illegible] अधिकार [illegible]
[illegible] अधिकारो निर्युक्तिकरण [illegible] ... नरक [illegible]
[illegible] अधिकारस्तु निर्युक्ति [illegible] द्वितीयोऽध्ययनाधिकार [illegible] ... विशेष प्रति [illegible]
[illegible] ... नरकविभक्तिरिति द्विपदं [illegible]
[illegible] नरकपदनिक्षेपार्थं निर्युक्ति [illegible] ... तत्र नरक [illegible]
[illegible] ... नामस्थापनाद्रव्य [illegible] नरक [illegible]
[illegible] ... [illegible] ... नरक [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] नरक [illegible] ... नरकं [illegible] ... नरक [illegible]
[illegible] ... भवति ... नरक [illegible]
[illegible] ... नरक [illegible]
[illegible] ... नरकस्तु [illegible] ... नरकस्तु [illegible] १

६४

नरककारक [illegible] ... नरक [illegible] ... नरक [illegible]
[illegible] ... नरक [illegible] ... नरक [illegible]
[illegible] ... परमाधार्मिकापादितं [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... नामस्थापनाद्रव्य [illegible] ... विभक्ति [illegible]
[illegible] ... विभक्तिरिति नाम [illegible] ... विभक्ति [illegible]
[illegible] ... द्रव्यविभक्ति [illegible] ... जीवविभक्तिः
[illegible] ... जीवविभक्ति [illegible]
[illegible] ... जीवविभक्ति [illegible] ... इन्द्रियविभक्ति [illegible]
[illegible] ... नारकतिर्यग् [illegible]
[illegible] ... जीवद्रव्यविभक्ति [illegible] ... द्रव्यविभक्ति [illegible]
[illegible] ... धर्मास्तिकाय ... धर्मास्तिकायप्रदेश [illegible]
[illegible] ... धर्मास्तिकाय [illegible] ... विभक्ति [illegible]
[illegible] ... तिर्यग् [illegible] ... लोके [illegible]
[illegible] ... लोकविभक्ति [illegible] ... नरक [illegible] ... नरकाः [illegible]

५
१

त्रिका इति [illegible] वकीर्णक [illegible] दिनरका [illegible] निरयणं तिर्यग्लोक विभक्तिः [illegible]
[illegible] कालोदसमुद्र इत्यादि द्विफण [illegible] परमागस्वयंभुरमणपर्यन्त [illegible] निरूपणं [illegible] विभक्तिः [illegible]
[illegible] पर्व परिस्थ [illegible] देवलोकान् [illegible] वैयकानि पंचमहाविमानानि [illegible] काबलिका [illegible]
कीर्णक [illegible] विमान [illegible] विभक्तिर्णमिति [illegible] प्रवचनेन [illegible]
[illegible] अनाकालिके [illegible] अग्र [illegible] देवदन [illegible] बालिका [illegible]
[illegible] जनपदे [illegible] राजगृह [illegible]
[illegible] वर्कश्रीये [illegible]
[illegible] बारवतीय [illegible]
[illegible] ४४४
[illegible]
[illegible] ४४४
[illegible] ८५
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] पविसि [illegible]
[illegible] जीवाजीव [illegible] औपशमिक [illegible]
[illegible] औदयिकः [illegible]
[illegible] द्विविधः [illegible] १
[illegible] ४ संयम ४
[illegible] पारिणामिकः [illegible]
[illegible] परिणामः [illegible]
[illegible]
[illegible] पृथिवी [illegible]
[illegible]
पृथिवी [illegible]
[illegible]
[illegible] पृथिवी [illegible]
[illegible]
[illegible]

५ कर्नान्तुमक लिम [illegible] बिंबीक [illegible] काद्भवना [illegible] ईर्द्वात्रितमाह [illegible] स्विनीत्यादि गाथाद्वयं पूर्वकार्यमिति [illegible]
कृत्या दयः परमाधार्मिकास्ताहकांबिदनामुत्पादयंति [illegible] ऽवर्ध [illegible] नाहगति भनाएवहुहस्याइति ॥ ६ ॥ [illegible]
[illegible] विदनां [illegible] रौद्ररुणं [illegible] दयति तांबर्ह्विभिजमाह [illegible] तीत्यादि तन्त्रांबाति भना: परमाधार्मि
का: [illegible] नालरकाबा [illegible] कोहत्यानारकाबद्धा [illegible] मारभेत्या निब [illegible] लादि [illegible] लिलि [illegible] तिकामात
[illegible] नांसरं [illegible] तीस्य [illegible]: [illegible] डंलिलि [illegible] वि [illegible] यित [illegible] धंवमयंति [illegible] रतले [illegible] पतसं [illegible] कत्वादि
नाथंति [illegible] लादिना विभंति [illegible] निर्कंनंतिति [illegible] काटिकायां [illegible] पालयंत [illegible] पुरतं [illegible] वरतले मुखं
लीर्घोबनाद कमाबिद्ध बनयातमनरकट बिबी [illegible] नारकानूकर्दर्थयंति ॥ ७ ॥ किंवा [illegible] इत्यादि उपमानी भिनपुत्ता
दिनाहताअपहृता: [illegible] पहुला एवरव [illegible] दिनाहताअपहतह [illegible] नारको [illegible] नरकलघिमांति: [illegible] कामुर [illegible]
[illegible] दिनावूमत: कर्पणीभि: कल्पयंतीति [illegible] दंती [illegible] पाटयंति [illegible] लवकलक [illegible] मानिति म [illegible]
सान्नंडना: भिन्नी [illegible] नारकां [illegible] नरकलघिमानं [illegible] नामानीऽस्करा: कर्षंतीति ॥ [illegible] इत्यादि [illegible]
एपबतातीमाकातीद [illegible] ममानांनारकाणां [illegible] पार्था: परमाधार्मिका एत [illegible] वर्तयंति [illegible] यातनमंगी पां
मानां [illegible] दनं [illegible] पादनेति [illegible] पश्चा [illegible] दनेभ्रूजादिना [illegible] ८६
कादिबेध: [illegible] दिना क्रूरकर्मकारिणं [illegible] तथा [illegible] रिस्ताडयं [illegible]: रवीत्पादनं [illegible] ×क्षि×
पातनवेधनबंधनादिकं [illegible] विधंप्रवर्तयंतिमापातयंतीति [illegible] इत्यादि तथा [illegible] नरकपा
[illegible] विधकर्मोदयसमुत्पन्नकीडापरिणामास्त्र [illegible] नारकाणां यतुर्वंतिसद्दर्शयति [illegible]

सानियानिकि फिमानंत्रां तर्द [illegible] ति मांसं विदी [illegible] तथा हृदयं पाटयंति तिलघात [illegible] कालेयं [illegible] तर्द [illegible]
मांस [illegible] तथा [illegible] मेत्रि [illegible] तर्दलीनंव विदी पुरुस्पाणि तथा [illegible] कर्षयंति नाद विवेकपायेस्तारणा
नां नारकाणां तीव्रां वेदनामुत्पादयंतीति [illegible] इत्यादि [illegible] नारोद्धारमानरकपालरौद्र
कर्मणानानाविध [illegible] दि [illegible] नारकान [illegible] कर्मोदयवर्तिन: [illegible] यंतीति तथा [illegible] जंबीत्यादि स
[illegible] पकहुरयां परमाधार्मिका नारकाणामंगप्रत्यंगानि [illegible] निका [illegible] करस्वर्णां [illegible] तिमोटयंति प २
पकर्मण: कल्पनीभि: कल्पयंति पाटयंति सनामैव [illegible] वीत्पादनं [illegible] कर्षंतीति [illegible] इत्यादि तथा
[illegible] नरकपालाः करांगी [illegible] तथा [illegible] बके [illegible] तीव्रतापेन नारकान्पचंति बा
[illegible] ति [illegible] नारकान [illegible] जीवन [illegible] निबपवं [illegible] कर्यंतीत्या
दि [illegible] नरकपाला: पापकर्मनिरता: नारकान्नानाविधैरुपायै: कदर्थयंति [illegible] काकिणीनामका [illegible]
[illegible] नारकानूकर्षंति [illegible] +कुमं४
[illegible] नारका [illegible] निरवाद्यंतीति [illegible] इत्यादि [illegible] नरकपाला: [illegible] कर्मो
[illegible] नारकान्नेवं कदर्थयंति तथा ॥ [illegible] शरीर: [illegible] संगप्रत्यंगा [illegible] ति [illegible]
[illegible] यंति [illegible] परत: रवीत्पादनविधिवर्णयति ॥ ९ ॥ तथा [illegible] इत्यादि [illegible] भना: [illegible]
नरकपाल [illegible] नंबी [illegible] नारकान [illegible] पाटयंति तथा
कर्मोदना [illegible] काकस्वरण [illegible] नांवेदनने [illegible] विकर्तितबाहू [illegible]

[illegible] पादिताग्निप्रज्वालादिना कर्त्तीति [illegible] विलपात [illegible] [illegible] नारकाः [illegible] २
[illegible] पयो [illegible] किं चान्यत् [illegible] इत्यादि [illegible] नामानो नरकपाला नारकान् [illegible] २
पातयंति [illegible] काकणिकामांसखंडानि [illegible] पातयंति [illegible]
[illegible] काकणिका [illegible] पातयंति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] परमाधार्मिका नारकान् [illegible] वालुका [illegible]
[illegible] कदंबवालुका [illegible] वालुकाकदंबवालुका [illegible]
[illegible] किं चान्यत् [illegible] इत्यादि वैतरणी नाम नदी नरकपाला वैतरणी नदी [illegible]
[illegible] जल [illegible] जला [illegible]
[illegible] नारकान् [illegible] इत्यादि [illegible] परमाधार्मिका नारकान् [illegible]
[illegible] पातयंति [illegible]
[illegible] नारकान् परस्परमन्योन्यं [illegible] कारयंति [illegible] ८३
[illegible] नारकान् [illegible]
[illegible] परमाधार्मिका [illegible]
[illegible] नानाविध [illegible] नारकान् [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]

[illegible] नरकवासिनो नारका इति [illegible] नरका [illegible]
[illegible] धर्मस्वामी [illegible] नरकाः [illegible]
[illegible] सुधर्मस्वामी [illegible] नाना [illegible]
[illegible] महावीरवर्द्धमानस्वामिनं [illegible]
[illegible] नरका [illegible]
[illegible] हिताहित [illegible]
[illegible] किं [illegible] विदन्ना [illegible]
[illegible] इति [illegible] एवमनंतरोक्तं [illegible]
[illegible] नारका [illegible] केवलज्ञानेन [illegible]
[illegible] महावीरवर्द्धमानस्वामी [illegible] एवमया [illegible]
[illegible] नरकं [illegible]
[illegible] नरका [illegible] तीव्र [illegible]
[illegible] परमाधार्मिका [illegible]
[illegible] नरकः [illegible]
[illegible] इति [illegible]

५१ पाप: कर्म दुःकृतमपरपरत्वपानं पापं वा तत्कर्जं वा अमानविलनीयो दयक्रूपं तद्दिपतेयस्मिन्नरकेदुःकृतिकर्म तं नरकमापत्सु
पतितापादयिथे यत्राभरका दुःकृतविपतेयेषां ते दुःकृतिनो नारकास्तेषां वदं विभिरि तं नरकात् पूर्वस्मिन् जन्मनि नरक
गतिगमनयोग्यं यत् कृतं तत्प्रतिपादयिथत इति ॥ यथा च तिह्यात माहुजे के इत्यादि ये के च नमहारंभपरिग्रहपंचेंद्रिय
वधविशेषतनद्रुणादिके [illegible] इति [illegible] रागद्वेषो कटान्निर्यमनुष्यादयो [illegible] जी
वतार्थिनः पापोपादानरतानिकर्माण्युद्धाना निरोद्धं प्राणिनां नयो त्पादकं वे कनयानकाः हिंसादयो तिक र्माणि
कर्मति नएवं [illegible] पापोदयवर्तिनो घोररूपं तमनयानके लिपिमं धकारेति व हुजनमोधकारियवाता पिनायल
स्पति [illegible] दस्तुरूकाद्भवा किपरूपेति तथा [illegible] ते गिरदुएकप [illegible]
यं पापि [illegible] णो [illegible] तो [illegible] जो [illegible] वेद [illegible] पा [illegible] णो [illegible] यत्तरंवे
तेजाणइ णोवक्कयतरं [illegible] इंदियमिव रवे वेज्जाणइ इंदियमिव पाकइ इत्यादि तथा तीव्रोदुःख संवादिरांगार
[illegible] तापादनं तत्र णो [illegible] तापः [illegible] तेनरके [illegible] परिस्थकावि
[illegible] सकर्मभिरवः पतंतित्वच [illegible] वेदनाः [illegible] वृत्तिं [illegible] यविमयस्युपइइं ४x
विशाय [illegible] संसारोद [illegible] यात्कर्मनिरकागरेनिरए पापकंतो [illegible] ८८
करवस्तु [illegible] विवदमदे हृदि जंतंतर [illegible] किडियसमुच्चतंतसंज्ञ
[illegible] निर्नुदृदे [illegible] वर्धमारक [illegible]
किजेयोनि लकस्वरूपमेक [illegible] हिरकमा [illegible] यह गिहस्तु [illegible] कंदिरक [illegible] त्याहियमानं
५१

[illegible] जीव [illegible] यक्रं [illegible] नरके [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] परिणाम [illegible] हिंसायां [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] दीनः [illegible] दयवर्ती [illegible] नानाविधिकपायैः
[illegible] प्राणिनां [illegible] प्रवर्त्तिनो [illegible] तिनाम्प
तिनाद [illegible] पापोदयादिरतिप
रिणाम [illegible]
[illegible] प्राणिनः प्राणानति [illegible] इति यथाविध
[illegible] नरके [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] निर्हतः
कदाचिदप्य [illegible] परिणतो [illegible]
[illegible] नरकमनुपमा [illegible] १४x
[illegible] तकाले मरणकाले [illegible] अधःशिरः [illegible]
[illegible] नरके पतती [illegible] ॥ [illegible] नरक [illegible]
ति [illegible] इत्यादि तिर्यग्मनुष्य [illegible] नरके [illegible]

५

त्यादर्थं ति पर्या [illegible] तिस्यानकादृष्टाद्वपरमाधार्मिकजनिताश्च एवंति [illegible] हतेपुकरादिनाछिंदंत
यु दिनानिलंघ्ना [illegible] दिनाद हि संघुर्घरा दिना [illegible] लंकारेन देवं कृतानुक [illegible] रेवानृत्राप्रान्तैरसाद् [illegible] सेतुना
कान्योकुं न जीवनान्ये [illegible] स्यानिपाता [illegible] तः करण [illegible] निर्थ [illegible] काः [illegible] जाम: [illegible] गतानाम
[illegible] कर्मिवं [illegible] ते दक [illegible] स्व [illegible] लंभादि [illegible] कांतीति । [illegible] कुम [illegible]
[illegible] नंति [illegible] गारत वीरवादिरोगार [illegible] लितं [illegible] लोक [illegible] गौति [illegible] नरकं तम
[illegible] तिर्यं [illegible] नोपमायस्याः [illegible] उपमा [illegible] गारस्य [illegible] नारकादं [illegible] नानाकर्ण [illegible] नंत ४
कं दंति [illegible] दरापिरे [illegible] पर्यं [illegible] स्फकं एतदपि [illegible] नाथुक [illegible] नारकता [illegible] त्युग्नि [illegible] पनाय
हते तेषु नारकाण [illegible] नगर [illegible] अधिकेन तापेन दह्यमाना [illegible] नरा: [illegible] ता: [illegible] नरकावा
[illegible] तंका [illegible] तिरस्कार [illegible] येषां तेव [illegible] एतत्त्रय [illegible] पमाति जघन्यतो [illegible] वर्ष [illegible]
[illegible] तीति [illegible] मादि क धर्म [illegible] जंबुक [illegible] दमाद [illegible] गवे दमास्याते [illegible] कता [illegible]
[illegible] वैतरणी नाम [illegible] रक्त [illegible] नदी [illegible] स्मिन [illegible] तिर्य [illegible] तेस्या दिकाल [illegible]
नीय [illegible] रक्ती [illegible] स्नी [illegible] तेषु [illegible] नारकाः [illegible] ८९
[illegible] पिपासया [illegible] वैतरणीमभि [illegible] कम्पयन्ता [illegible]
[illegible] दिने [illegible] दिता: [illegible] श्चिता [illegible] नारकानपि [illegible] नीर्था वैतरणीं [illegible]
[illegible] नारकानल्पमहारो [illegible] वैतरणीजले [illegible] नाना [illegible] लोकतानावपुकाः [illegible]

[illegible] परमाधार्मिकाः [illegible] ति [illegible] वैतरणी जले
[illegible] वि [illegible] ति [illegible] नरकपालाः नारकैः [illegible]
[illegible] नारकाणां [illegible] २
[illegible] धार्मिका [illegible] ति [illegible] वैतरणीनद्यां [illegible]
[illegible] पुर्वरादीव [illegible] तेऽतिनः [illegible] नारका [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] नारकान् [illegible] कम्पन्ति [illegible] तीति । [illegible] तथा दिवर्ग [illegible]
[illegible] नरके [illegible] कारः [illegible] नारका [illegible] तिरश्चां [illegible]
[illegible] तरं [illegible] नरकं [illegible] नरके [illegible] तः [illegible]
[illegible] पिता [illegible] जीवीति [illegible] नरके [illegible] अपि: [illegible]
[illegible] नरकं [illegible] । [illegible] नरके [illegible]
[illegible] नरके [illegible] तिर्यग् [illegible]
[illegible] कर्ण [illegible] कर्म [illegible] [illegible]
[illegible] विज्ञेय [illegible] नरका
[illegible] तिर्यक् [illegible]
[illegible] नरकावा

५

ये क्रूरकर्माणो नरकपालाः आग्निकरवेनास्पर्द्धतापयंति अग्निवत्स्पृशंति वा अन्यनारकं सर्वकं तथा रितं ते नाय
क जीवा एवमभितप्यमानाः करुणं मानाः स्वकर्मणि गुप्तितास्तत्रैव पृष्ठे संकाशं गमकः स्वाकं नरके तिष्ठंति ए
... वा जीवंतो मत्स्या मीनादयः अग्निरत्नः समीपे जाताः परवशा ... उत्पन्नास्तत्रैव तिष्ठंत्येवं नारका
अपि ... तापमहि ... उत्पद्यंते ... ॥ किं चान्यत् ... इत्यादि
... नरकं ... पंचपदादि ... तानां ... स्वोत्
दकमित्येवं ... किमित्याह ते नारका नरकपालाः ... नरका ... गताः ... भुक्
र्माणः क्रूरकर्माणो निरनुकंपाः ... परपाणयतः नारकान् ... पादेषु ... फल
कमिव ... वधंति ... विविधं ... ॥ ... अपि च ... इत्यादि ते परमाधार्मिका स्व
नारका ... पंचंति ... नारका ... गानि ... ते
नारकान् ... परिवर्त्तयंतः ... सुरवान् ...
... कारितात् ... निक्षिपंत ... निर्वापयंति ।
॥ ... इत्यादि ते च नारका एवं ... पच्यमानाः अपि ते नैव तत्र नरके ... नारका ... ति
मरणं ... भवंति ... तथा ... ति ... दिकमप्यनुभवंती ...
... तीव्रां वेदनां ... तीव्राणि वेदनया ... स्व
कर्माणि ... भवति ... नाभिपि ... स्वकीयानि ... जनित ... वेदनावेदनत्वेन वेदनं

विपाकं ... कनीयाकं ... आरोहणादिकं ... परमाधार्मिकजनितं परस्परोदीरणनिष्पादितं स्वकृतानां कर्मणां
विपाकमनुविदयंतः ... तेन ... पापकर्मा ... वती ...
... खिन्नाः ... ते नाभिनिःश्वासपिकाले ... भवति ॥ किं चान्यत् ... इत्यादि
... नरके तिव ... नारकाणां ... गादि ... वर्ष ...
... नारकाः ... भवंति ... निक्षिप्य दह्यमानाः ...
... नारकं ... नरकपाला ... ती
... दहंतीति ॥ ... अपि च ... इत्यादि ... ततस्तेषां नारकाणां नरके
... करुणं ... नरकेषु ... ते खिन्नपीडि
... तानि ... नानि ... रण ... मानि
... नरके ... विपाकं कर्म ... कर्म
नरकपाला ... उदयेन ... ते नारका
... नानाविधैः ... उत्पादयंतीति ॥ ...
... शरीरावयवा
... कुर्वंतीत्यादि ... कारणे ...
... पीडामुत्पादयंतीति ... नारकाणाम
६

५ पादिरैर्लाविर्विकानरकपालाः एर्वकृतंकारयंति [illegible] मदाह स्कंदुरवाद मिम्मपुरुक्ष्याकृत्य आतेनांमांसंत धापि
वप्रितंतइ संवंमद्दंवगाढ कि परदारान्कृत्वावर्तत द्विपाकपादितेनकर्मणा जितप्रमानः किमितंपरटीमिद्रस्यैवंमदैवं
रक्तेर्दंष्ट्रैर्दः खविशेषैः [illegible] स्वविशेषैस्तु साटयंतीनरकपालाः पीडयंतीति किंच [illegible]
[illegible] तैवकाकानारकान्हन्यमांसादि पानानरकपालिन्यीन [illegible] किं नृपार्लटरकं कदेशपतंति गजांश्च किंकृतेनरके
[illegible] कृतसेवं [illegible] तदुत्कृष्टपंवि [illegible] कलतं तस्य [illegible] नदिशेनारकाः [illegible]
[illegible] किं [illegible] पूज्यादिनरकाः [illegible] निर्नरकपालापादितैः कुरम्य
[illegible] कर्मापिगताः स्वकर्मलौकितान्तु [illegible] ॥ [illegible] मसेमाश्रुणी [illegible]
[illegible] बुद्ध्वा [illegible] कार्यमनवतरी [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] पूर्वकालंक [illegible] नरकेषु [illegible] स्थानंनारकाणां
[illegible] अत्यातिरिक्तापिवादीनामत्यंती [illegible] निकाचितावश्यैः कर्मणिनिर्जरकाणां
पुनीतं [illegible] अतीव [illegible] वेदनीयं धर्मं [illegible] विषयान [illegible] विधेयानि [illegible]
[illegible] निगडि [illegible] दहं विद्त्सवह्नि [illegible] तस्यनारकस्य विधितरं [illegible] नितापकवंतीति २ ७१
[illegible] निवितस्पर्धवक्रां [illegible] किंदंतिबा [illegible] परमाधार्मिकाः एवं [illegible]
[illegible] निर्विकल्प [illegible] सर्वदविदनाम [illegible] नाशिकांछिंदंति [illegible]
[illegible] कर्णौ छिंदंति [illegible] सौर्य [illegible] जिह्वां [illegible]

रजितापर्यंतपनयंति ॥ [illegible] निनिष्ककाशिवादि [illegible] ननाशिकौष्ठजिह्वा [illegible] शोणितं तिप्यमानाः [illegible] तीयकम्भि
नृपदेशेराशिंच्छिनं गमयंति [illegible] दीर्घविद
रमाकंदंत [illegible] ति [illegible] शोणितं [illegible] लंतीति
[illegible] धर्मस्वामीजं [illegible] पादिरवय [illegible]
[illegible] कर्तितालौहितं [illegible] ग्निर्वपक्वं [illegible] यस्यां [illegible] लोहित [illegible] नीलनि [illegible]
[illegible] गुणैः [illegible] तिजोनितापः [illegible] तेजोकणाः [illegible]
[illegible] महती [illegible] गपीकल्पीयंति [illegible] किंकर्हंमवक्रि
[illegible] दुःखेन [illegible] जिम्मंततोमुनिनाप्रह्लादितानी [illegible] तति [illegible]
[illegible] लौकवस्तूनि [illegible] किंचित्पूर्वतःकृत्यं [illegible] बाजानारकां
[illegible] रहितानार्त्तस्वरान्करुणं [illegible] नारकान्त [illegible] भानाविरसमाकं [illegible]
[illegible] शोणितं [illegible] तेषां [illegible] यिषावसंततः पाक्यंते [illegible] पाक्यमाना [illegible] नर
[illegible] रारटंतीति ॥ [illegible] पूर्वकेन [illegible] नस्व
तएवप्रमार्धतं [illegible] नं [illegible] विसाय [illegible] स्तोकेन [illegible] आत्मानंदव [illegible] नवानां [illegible]
[illegible] कदीनां [illegible] पूर्वजन्म [illegible] तस्य [illegible] विषयोत्सुक
[illegible] तिप्रमणान्नरकवासंतत [illegible] नूमनुष्याः क्रूरकर्माणः परस्परतो [illegible] २

२
रयंतः पश्चूतंकालंभावस्थितं कारणमाह यथा पूर्वजन्मभुवाहगृहीतेन अवधानेन उपन्यस्त दिर्घनिक
र्माणितद्यातैर्नैवघकारिणस्तेतस्यनारकेजंतोर्जायंत्वेदनाः शार्द्ववंतिस्वतः परतश्चयतोवेति तथाहि मांसादाः
मांसान्येवतुभिनाछेतानाहयते तथामांसमपथायितो निजदयकधिरामितिपत्रःस्थिवपाययंते तथा मद्यपानकतु
कादयस्त्रपुधवत्रिघलितंहिते यावन्मार्यंतेयथा तस्मात्तदापिणतत्समारयितानिकार्यस्थितते तथाहर्वजा
जानिपरकीयद्रव्यापहारिणो भरतोंपौंगानपङ्कियंतेतथा परस्त्रिकागा रेवणस्थिदः वाचस्तुपश्चूतनाश्वतिकार्यं
ते एवंयथापरिग्रहारंतवतां कर्माभावानमाथालोजितांच जन्मांतरनकलकांनादिस्तु तस्मात्तेननाहरिध्मिवच
खनुत्पाद्यते इतिकथमकृतं तथाकृतं कर्मतास्थूलएवनैवनतकर्मविपाकान्वादितोनरकेति किंनारकेभव
तिविकसुतस्मादि अनार्याअनार्यकर्मकारित्वा हिंसानृतस्तेयादिस्त्रिव्यवहारैः कृत्वा पापं पंचेन्द्रियकर्माणि
चयं कथतिक्रूरकर्माणि नरलिंगानिनरकेभवंतीतिसंबंधः किंतुनाश्चैः राजादि निर्विचयैः कमनीवैः कांते
स्थितिः एककर्णलोनाविपक्काः नरकेपद्यंतिबध्यानावं कुलसमाकर्षयंति तैर्मानावकलनादिभिः कांते
थाविचयैर्विपक्कक्का एकाकिनम्ति भजनगंधर्वेरुद्धिरकेंवरातिमायि निनरकेषु तैर्वत्सर्वतं नारकस्यपरिएकं
तोहृजनीयेतवकर्माण्यानाः स्थापितमिति मांसपिंडमिवपरदत्तांपरितिमकस्मात्तानेकरूपमशधेनीकनक्ष्
नि तरवाकेदेनकथंमानवाद्दित्वादि राहवपिरितदित्सहालेपरसाधिनरकावाद्विमानमंतः कुर्तदस्यायमिंधा
ज्ञायोपघाति यावत् वस्यांवानरकेपृथिव्यांयावद्यावत् यावद्दांति तिष्ठंतीति॥३॥ स्तितपरिकमायुर्वदंभीर्तिपूर्व
व॥४॥ नरकविभक्तैःपचपौड्रत्याकाः परिच्यमानइति॥३॥ तकः पौड्रत्याकाः सांपर्दिहतीमदमानस्पति आत्मना

नमिर्मंबंधः इत्यनंतरोद्दृत्यकेयेकर्मणिकृतेनरकेद्दवहतेबाहाबाबकात्सर्वंस्तेवंतत्यतियादितंनिव्यापिविहितंपत्तरंनतविच
कपाहते इत्यनिलनवंसेनाय तस्यास्वेहतुयाकस्यहुबावागिनस्वतिलादिकगीपिन्धवतुल्यशरणीयत्तेत्तं स्वाकूरमित्यादि
हित्वानंतर्थ्यपरिमिककादन्पद्म्यारीस्यरिणानंबधःतनृभवतीतिद्यानवंतस्य प्रत्युतनवत्तत्रः वेववराणवतववां
नद्धर्मः स्वत्ताबोयम्मित्यत्यपयानरकस्पायनानीमिवकृत्तांनिस्पृथः स्वकालवतमकिनिकमयविकाजपवियुनानककलेत्रां
आपतमित्यधायावमिदत्तंतयैवकद्ययानि यात्रोपप्रविरिदर्वादि वाविघ्नं सर्वधुमज्ञानानावि अत्यकमलनिस्वत्रः यांछ्वेतेस्थि
तः कर्मविपाकसंपिद्धपापतंबद्धायेनपकाणेतदर्थहतः कृतेनदवकर्मायुत्पात्तं तथानङ्कतेनकर्मज्ञानावरणादिकं
नरकंकनकर्मतत्कर्मशील्यैवांतेषुःकृतकर्मकारिणतत्तुःहताः ववरकुनानिजनानरामिनानिकर्माणिस्यावित्स्थ्
ति तथाकयायिमामीति तत्कविञ्चस्मात् हेतुरुद्घादि परमाधार्मिकाथवावाविधकर्मादिपारक्रीडायमानानावाना
नद्धवेन्धपादिवत्तदेदंकुरयमित्तिनाविधेयायुधविन्यैर्विकर्त्तयंति विदारयंतिसाधपरस्यवालस्यैवकिंचिद्दकरवा
द्यकामलकट्टादिनियुविधन्तंधीद्वितदंकृतीभावंपुंमर्मात्कृतंतविरवलवस्त्वपस्तः पुनिदेवेवर्दति विकर्त्तयंत्स्येवमय
तः पार्श्वतवेति॥३॥ नामादिष्टवाक्यापार्श्वतीयादि वेदमानारकस्यतिदवानारकपृथिवीपरसाधार्मिकापरमारक २
नाघनतवक्त्यवापरैर्नारकाएवपृथक्तवास्वमवकृत्यकर्त्तयंतिदि उत्तिमापुनैविकारोवकम्वलंतंरवतपा
यौनाजादिकं घट्टिपंतवात्मनांताद्दति यादृतस्पैवधिषंपुकृतपुवपलंपुक्रियुक्तलसकतविदनाबहूपंतक्तअनांत
रायुदानंतनाउमद्दंनारकंमारयंतिस्यात्मपूर्वपानावकरिमयपकानामीनघादवर्तांमककलाणाक्दविपिमितासी
म्पुसीखिंतः स्वाकनपुरदानन्दारयंतः कदर्थयंति तद्यातिकारणैवादमंकपंकद्याधनोदादिनादद्दिस्थेर्नारकंप

५
२

रवज्ञां विध्वंतीति॥ [illegible] [illegible] वेत्यादि सघापीगीलकपालिनांहलितत्त्वौनिर्दलांतरिवेक पांतउपमां वा [illegible] नक कामंता।
[illegible] हलितांचौगवं तनिद सुपाना: कक णं दीनं पिम्बसंलनं ति रारर्थतित [illegible] तदि सपुगी सप्तुक्कां:ग लिबलीवर्द्दद्वे [illegible]
णा पतीवा दि दूपिणविश्वमानान्दलनं ती ति॥ [illegible] [illegible] बालाल [illegible] लाहत्यादि बा जानि विविक्तिन: पहलितले हपघनिव
न तांतुवं पवियलंति कचिद्द्त्यादिना पिष्ठिलां बर्ज दैनिक्तंतौ [illegible] कम्पमाणा विरम मारमंति [illegible] पानि न ति र्दर्थकंनीर्ण
लज्जादी वपग्रमानानरक पालवो दिता: नकम्पनकं तिलतन्वेक पिता: परमाधार्मिका: ष्यानिव कर्मकरानियकटीव × ॐ ×
× नियु × र्बृहायंडे र्दवा वृतौदनेन पतुल्य चरतो ऽयत: कर्बेति नवि [illegible] यागं तुम्बकडुंबाल नं तमुति [illegible] पा [illegible] दि सेना
रका: नंदगाजमितिव कवैपनमल्पनरकंमार्थवा पच्यमानागंडं कांवंधा तत्वारा कुवतो ऽ स्तिुरवपातिनीति: हिला नि
[illegible] स्करैर्द [illegible] मानंता पयतीति निरंतापनीकंनीमा वविरमि तिकातनतो ऽ त्तुमानवरहंकालेयावदनि वि दनाग्र।
× यु × न्ह। [illegible] प्रवकर्मतप्ति पीजतो ऽ लर्घ मम्पा फ कर्मजन्मांतर [illegible] नाशु नाशु शान [illegible] [illegible] कर्तुपरिकल्प [illegible] दि संवा
जंवराकंनारकंकर्तुं अभ्दिप्यनरकपाला: पचंति नत: पाकस्थानादि दह्यमाना: चणकाइवन्दूत्पमानाकर्द्धएतंतत्फलंतंति तेव
कर्दवलतिताद्दकाएहिंतिद्रीणै: काकैर्वकिये: [illegible] पमानान्म [illegible] मा [illegible] न्यतो न द्या: संतीप्पैः [illegible] हिंति किंद
[illegible] दिभि: [illegible] वायां तेन द्यंते अतिकिं [illegible] [illegible] नमित्यादि मप्यग छिलंवि [illegible] कृकतिनामद्वा घ: मंत्रावनायां ९२
नातंते एवंविधानिनरके [illegible] यातनानामानां निचि [illegible] मम्पथि: स्थानं विपमरूमानं यस्याप्प्रचीकवितसा: कतुणं दीनं
नंताक्रंदंतीति [illegible] शिर: कचादि ठंचविकर्ष, पावसर्वे [illegible] दनादिभि: ममीस्रवेति वि [illegible] खंडशः खंडयंत २
ति॥ [illegible] ॥ [illegible] पिव [illegible] मित्यादि नवनरकेमंतपाष्पेकर्इवा हवौ ऽ ध: शिरसौवा [illegible] पाके [illegible] वद्धंवता: संत: [illegible]

× ताप × [illegible] मपि [illegible] कृतं भाव्यपगत [illegible] च: पक्षि निरमोध्ठुदेवि: वड कंबुभि: काकगृध्रादिभिर्भक्ष्यंते तदेवं तेनारकानरकपां
दितैः परस्परकृतैः स्थाना विके: वा [illegible] नालितलः कषिता भुर्षिता: संतो विदनान्म पुर्वान्मौतिगलान्नपि नतीनश्रियंते न × घा
[illegible] विषयतिसंजीवनीवत्संजीवनीजीविनदावांनरके [illegible] निर्नत [illegible] ग्रातः गंडशः छिन्ना पिप्रियंते स्थायुषितोति
मावविरमि [illegible] तिकौ [illegible] कमचुप [illegible] [illegible] बा वस्तात्, रोपमाणि [illegible] जायंतइति प्रजा: पाणिन: पापकृतने
हन्यंते मुशता दिभिर्नरकोत्तना यावत्पूर्ववौ पार्जितपिशत्य पिनप्रियंते स्थविभुपारदवृत्मिलंतीति॥ [illegible] पिव
[illegible] निचम [illegible] स्पादि दूर्वेड: कदकारिणीतीक्ष्णानिरयोमयीनिः भल्लानिर्नरकपालेनरक म भितापयंति किंभि
वबचा तुपगतं मन्यापदमिवकाजण्हमण्डकपदिकं स्थातं भिणलक्षा कदर्थयंति तेनारकां [illegible] जादिभिर्दृह्यप्स्मापिनो
पयंते केवलंकरुणंदीनं मन्नंतिनय तेषांकविवत्त्राणं यार्जे [illegible] कं ति नो नयतोवर्व दि [illegible] पगतपनो द २:
[illegible] न ह: खमतुजवंतीति॥ [illegible] ॥ [illegible] जलमित्यादि सप्यनर्व कालं कुजदि दीप्यमाने मुक [illegible] स्थानमस्थि
निरुप्यंते पाणिन: कर्मवशागा पमिम्ह ज्वि द माया लम्बानं [illegible] मण छिन्नं णम्म कोए [illegible] पिर्द जलान्वेतवैव
[illegible] तिस्यानेनवांतरेव [illegible] कर्माणन्यहि पाकाया दि तेनपापिनैवद्दालिउंतीति [illegible] भानर: स्थया: दहदा
कं द [illegible] विकिका: पवृ तकालि निविवयहस्पर्वि [illegible] यानर्दं तीति [illegible] पादि महतीश्रिता: समारम्पनरक २
जानकंनारकंविरसंकरुणं दीनमारसंतंतत्र [illegible] पंतिमवातास्रुक मातिस्यां वितानांगतः [illegible] विलीयतेय
[illegible] र्द्रितंतौ निर्मजंपतितं इवीनवस्पेवमन्माच विविजीमति तवत [illegible] पि नवांलत्वणेदिक्षुम ते [illegible] यमप्रि × तुनाचा ×
नरकयातना [illegible] मित्यादि [illegible] मिता [illegible] दि मप्य सर्वकालं कडांसहर्मं नरस्परं घर्म [illegible] मनुभवानं द दै

५ २ र्निधननिकावितावर्गैः कर्मनिष्पन्नीतं येकित्तमतीवतः स्वच्छन्दो धर्मा [illegible] नावीयस्मिंश्च दतिष्ठः स्वधर्मं वदेवं हवे
[illegible] नैनामवनितमवार्णं नारकं हन्ते [illegible] धातव वह्निपंति [illegible] दवेस्तवित्वचानुमिवदंडैः समास्तंते तांडयं
ति किं [illegible] वाजम्पुकराकस्पनारकं [illegible] सीति [illegible] हंजंति मोट
यंति [illegible] शिरो [illegible] मथन [illegible] तिर्हृणियंत्यवि [illegible] तानि [illegible] चूर्णयंति तेनारकानिम
दे [illegible] चूर्णितांगोपांगाः फलकमिवो [illegible] कवादिनाभिर्वर्त्तं [illegible] कृन्तन्ताः [illegible] २
[illegible] पाणादिके कर्माणि विनियोजयंते [illegible] रौद्रकर्मण्यपरनारकं ह
ननादिके नियुञ्जते [illegible] जन्मांतरकृतं रौद्रं [illegible] कार्यमनिच्छु [illegible] हन्ये [illegible] ना नि
जन्मां तरकृतानि कर्माणि स्मृत्वा नानाविध [illegible] वादितान्य [illegible] घात [illegible] ताहृति
वर्दवा हयंति नरकपाला यथा हस्तीवारुहति [illegible] वाहयंतीति [illegible] नारकं [illegible]
[illegible] नारकं वाहयंत् [illegible] तस्मान्नारक
[illegible] २
[illegible]
[illegible] २
[illegible] २ ९४
[illegible]

तीति किं [illegible] कार्य [illegible]
[illegible] परमाधार्मिकाः [illegible] नरका [illegible]
[illegible] नारका [illegible] जन्मांतर [illegible] कर्माणि [illegible]
[illegible] काल [illegible]
[illegible]
[illegible] नरका [illegible]
[illegible] २
[illegible] जन्मांतर [illegible]
[illegible] परमाधार्मिका [illegible] जन्मांतर [illegible] नारका [illegible]
[illegible] नारका [illegible]
तीति किं [illegible] नरक [illegible]
[illegible] नरकं [illegible] २
[illegible] जन्मांतर [illegible] कर्म [illegible]
[illegible]
[illegible]

५
२

भरादिल जलं [illegible] भाविजला [illegible] विजले [illegible] कविविं [illegible] तत्रास्ति [illegible]
जावा [illegible] नामेनात संपादि [illegible] नं [illegible] गतं यतो [illegible] यत्र [illegible] पविशिन [illegible]
र्षः कर्मांचमधजला [illegible] तिर्यग्गमो [illegible] पद्य माना नारका [illegible] एकाकिनो [illegible]
नं करीतीति [illegible] पुहि [illegible] मकार्ष [illegible] पनरपि नाम [illegible]
एतेभ्य नं सविहि कहत्या निहिता: स्पर्श [illegible] रवविशे [illegible] परमाधार्मिक [illegible]
न मारिकटवेभन [illegible] सहम्मत्वं सक [illegible] न [illegible]
[illegible] विनीलयति भ्यापि [illegible] तनवे [illegible] तिर्य [illegible] २
[illegible] यानुक [illegible] मि: [illegible] द्वितीयायां [illegible]
×२५३× जायो [illegible] सत् सम: [illegible] विंशति मनतम: [illegible]
न [illegible] कर्म [illegible] नरक [illegible]
कि [illegible] नरक [illegible] नरक [illegible] एको [illegible] —नु॰ ९५
[illegible] तं [illegible] नरक [illegible] २
[illegible] पदु [illegible] कर्म [illegible] एकाकी [illegible]
[illegible] यत्कर्म [illegible] जन्मांतरे [illegible]
[illegible] भवति [illegible]

२५

[illegible] विपाक [illegible] इति [illegible] नरकादि [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] निर्दि [illegible]
[illegible] अविमुक्ति [illegible]
[illegible] नरक [illegible]
[illegible] सर्व [illegible] जीव [illegible]
[illegible] जीवा [illegible]
[illegible] पर [illegible]
[illegible] कर्मकारि [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] तिर्यग् [illegible] चतुर्वर्ग [illegible]
[illegible] काल [illegible]
[illegible] अबुद्ध [illegible] ×२५४×
[illegible] नरक [illegible]
[illegible] नरक [illegible]
[illegible] इति [illegible]

श्रीमहावीरस्तव... [illegible]

६

कश्चित्पतिन्नयं वंधेनयौ [illegible] कर्म्म [illegible] वीगच्छति [illegible] पकं मांतर्गतार्था [illegible]
[illegible] कीर्त्तनम् [illegible]
वः [illegible] वीरद्रस्य [illegible]
[illegible]
[illegible] वर्त्तमानो [illegible] २
[illegible] वीरस्य [illegible] वर्त्तमानो [illegible] २
[illegible] नामस्या [illegible] कुले [illegible]
[illegible] तीर्थकरत्व [illegible]
[illegible] २
[illegible] तीर्थकरो [illegible]
[illegible]
[illegible] ९६
[illegible] २
[illegible] तीर्थकर [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] वीर [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] तीर्थकरो [illegible]

कश्चेनोपदिष्टोमार्ग इत्येतदेवं ततः [illegible]प्रतायत [illegible]दि परंपरसूत्रसंबंधस्तु [illegible]
स्तरत्र [illegible] अपरिचतनं बहुपतिकं बुद्धेतस्येनेनसं बंधेनायातस्यास्य सूत्रस्य संहितादिक्रमेणव्याख्यापर्व[illegible]
माचियमनं तरि [illegible] किं [illegible] केनेयं प्रतिपादितेत्यत्रास्तु धर्मस्वा
मिनमाकुः एवं तोत्रा [illegible] किं भुक्खामिक धर्मस्वामिनमिव मा [illegible] केनैवं सूत्रो धर्मः
संसारोत्तरणसमर्थः प्रतिपादितः [illegible] एवं तन्न [illegible] श्रमणो निर्ग्रंथाद [illegible]
दा[illegible]निरत[illegible]गारिणः क्षत्रियादयो [illegible] दयः परतीर्थिकास्तेसर्वेपि एवं तः किं [illegible]
[illegible]को यो [illegible] धर्मो [illegible] तिप्रत्यनंतर [illegible] कारक [illegible] भगवान् [illegible] नित्य[illegible]
[illegible] परिश [illegible] यथा [illegible] तयोक बानि तिसत [illegible]
[illegible] कथं [illegible] किं नप्रकारेण [illegible] ज्ञानमवाप्तवान् किं भूतं वा तस्य [illegible]
[illegible] किं [illegible] नामा [illegible] परि[illegible]चिदेकं शीलं वयमनियम [illegible] गृह[illegible]२
ताः क्षत्रियाः [illegible] भगवान् वीरवर्द्धमानस्वामी [illegible] इति [illegible] धर्मस्वा
मि [illegible] जानी [illegible] तिवाक्या [illegible]
[illegible] धर्मस्वामी [illegible] वर्द्धमान [illegible]
[illegible] कथं [illegible] इत्यादि [illegible] भगवान् [illegible] संसारान्तर्वर्त्तिनां प्रा
णिनां कर्मविपाकजं दुःखं जानातीति खेदज्ञो [illegible] द[illegible] यथावस्थित [illegible]

[illegible] परि[illegible]ज्ञानात् कुशल इति [illegible] नमा काराणां जानातीति खेदज्ञः लोकालोकस्वरूपपरिज्ञा
तेत्यर्थः [illegible] अनुष्ठाय कर्मणा [illegible] त्रुटितानीति छिन्नानीति [illegible] कर्माणि [illegible]
[illegible] यथा [illegible] महर्षि
[illegible] महर्षि [illegible] अनंत
[illegible] परिच्छेदकं वा ज्ञानं [illegible] यस्यासावनंतज्ञानी [illegible] परिच्छेदकेनानंत
[illegible] परि[illegible] ज्ञानी [illegible]
[illegible] केवल [illegible] जानीत
[illegible] धर्मसंसार [illegible] भगवतः [illegible]
[illegible] पर्यालोच्य [illegible]
[illegible] धर्म
[illegible] जानीहि [illegible] धर्म [illegible]
इत्यादि [illegible] केवल [illegible] जीवा [illegible]
[illegible] स्थावराः [illegible] भुवनस्य [illegible] प्राणि [illegible]
[illegible] जीव [illegible] भगवान् [illegible]
[illegible] प्रज्ञा [illegible] नित्यानित्य [illegible] पर्याय [illegible]

६

[illegible] केवलज्ञानेनार्थान् परिज्ञाय [illegible] [illegible] पदार्थान् [illegible]
[illegible] पतितानां [illegible] [illegible] एवं [illegible]
[illegible]
[illegible] धर्मं [illegible]
[illegible]
[illegible] केवलज्ञानेन [illegible]
[illegible] विरोधि [illegible]
[illegible] निरवद्यः [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] विपरीत [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible]
[illegible] कर्मबीज [illegible]
[illegible] एवं सर्व [illegible]
[illegible]

[illegible] बुद्धि [illegible] धीरः [illegible]
[illegible] लोकस्य [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible] केवलज्ञानी [illegible] २
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] विशुद्धिः केवल [illegible]
[illegible]
[illegible] एवं [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] लोक [illegible] २

६
१

॥श्री॥

तामहान्कमादिकां लघिष्टुपजीवतीति [illegible] ऽवदेवा दिपतिष्ठं तिमाद [illegible]
वान्बीर्यलोरसेनबलेन दृतिम हननादिनिष्कवीर्य तिरायूँतिः [illegible]
द्वीपनातिरूरः मयघानागानां पर्वतानां मर्यणां [illegible] पृथिवीर्थ [illegible] १
[illegible] राजय [illegible] निलाकिनंगु [illegible] विदर्भ जनकः [illegible]
[illegible] काबानपतिकेगुणेनर्पपेला विराजत [illegible]
इति एकमध्य विनिकविवि ॥ [illegible]
[illegible] तघानां [illegible] कंडण्क [illegible]
[illegible] पंडकवने [illegible] वैजयंतीकर्ण पताका [illegible]
[illegible] मिकमवगा [illegible]
[illegible] इति कर्द्ध [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] पंडकवनमिति [illegible]
[illegible]
[illegible] पर्वतानंदहामि [illegible]

[illegible]
[illegible] पर्वत [illegible]
[illegible]
[illegible] जंबूद्वीप [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] जंबूद्वीप [illegible] पर्वतो [illegible]

ध्यानध्यानः [illegible] कर्णिका द्वीपांतर्वर्ती मानुषोत्तरपर्वतस्तद्वद्ध्यायेत् संभ्रमयश्चामरजालानि परिक्षिपंतीति [illegible] २
नविरचपतो मघावायायतच्छत्रतार्थ्यं ॐ ह्रीं देवं भगवानपि जगत्त्रिलोकीं स्वरूपं तिष्ठहः चतुर्ज्ञानचत्वार्यां ॐ ह्रीं [illegible]
र्क्षं नथापरमुनीनां मध्ये चक्रवर्त्तिजायतीति मूलएवंतस्मकं पवित्रदेवपवकुकथा तवंतः चक्रवर्तस्मदार्थः ॥ ॥
॥ [illegible] नामोच्यते धर्मसम्पत्तो धर्मविद्धं वस्त्रसमुच्चयसमिवं स्तुतं धर्मविदुषाव त्यै
रश्विनाकपथिशामथकाशुभ्रान्तरं ध्यानं ध्यानवरं ध्यानमोहं ध्यायति [illegible] महान्तो भगवान्योगनिरोध
कालेस्तन्द्राकायमायोगं निर्मधरं शुक्लध्यानस्मृतीयं नेदं तन्त्रकाक्रियानुविपातारं [illegible] योगवर्ति
र्थं शुक्लध्यानं निर्देक्षपरतक्रियनिरिचारं ध्यायति एवदेव [illegible] भवति [illegible] शुक्लध्यानं [illegible]
तांडसमधूध्वं यस्मतस्यात् गंडनिर्देशार्जुनमुवर्त्तवत [illegible] दुदकफि नवहुम्प्लमि [illegible]
[illegible] रेवत्वं सूक्ष्माशवरं शुक्लं शुक्लध्यानोत्तरं भेदद्वयं ध्यायतीति ॥ ४ ॥ [illegible] २
दि तथाप्नो भगवान्देशो अपवर्गपादितशुक्लध्यानचतुष्टयनंतरं स्वायपर्वतस्थानां निकिंगतिं पंचमीं [illegible]
ः सिद्धिगतिनिधविद्विनं हि [illegible] मोक्षसिद्धिः [illegible] लोकाग्रमवस्थितत्वा एवं तथा तां परत्वं
अनंतसुखं वि रमावर्तलोप्रमदो विशेषनिर्गच्छति [illegible] दर्शनं कर्म्मणां नावर्णादिकं विशेषमपनीयच्छवि
नन्तज्ञानेन दर्शनज्ञानेन [illegible] सिद्धिगतिं प्राप्तइति मीलनीयं ॥ ५ ॥ [illegible]
[illegible] कर्किमुखमयदृस्यादि [illegible] मध्ये तातः [illegible] वक्रकनमवस्थितः [illegible]
नवनपतिक्रीडनकानं य [illegible] वनपतिविशेषावर्तितं [illegible]

सर्वतनवंति [illegible] ध्येयमानं एनंवनं देवानां क्रीडनकानं ॐ ह्रीं [illegible] नगरानविहानेन केवलज्ञान
[illegible] केन [illegible] धारयति [illegible] मनोरुति [illegible] भगवानिति [illegible]
[illegible] यथा [illegible] नाम ध्येयमानं [illegible] तदनन्तरं ध्यानं [illegible] २
णो [illegible] मध्ये यथा [illegible] निर्वृति कारिणां कान्तामनोरमः ॐ ह्रीं [illegible]
[illegible] मलयजं [illegible] ॐ ह्रीं [illegible] मुनीनां मध्ये २
णां मध्ये [illegible] इहलोकपरलोक [illegible] ॐ ह्रीं [illegible]
॥ ६ ॥ [illegible] स्वयं नवंसीतिस्वयं [illegible] देवा [illegible] स्वयं [illegible]
[illegible] मध्ये [illegible] पर्यन्तवर्ती ॐ ह्रीं [illegible]
[illegible] मध्ये [illegible] ॐ ह्रीं [illegible]
[illegible] जयंतः [illegible] परमगुरुणां [illegible]
[illegible] जगत [illegible] जयंतः [illegible] २
वैजयंती वा परिस्थिता इति [illegible] ध्येय [illegible]
[illegible] नाम ध्येय [illegible] २
[illegible] नाम ध्येय [illegible] ध्येय [illegible]
[illegible] एवं निर्वाणसिद्धिके [illegible]

डाक्टर भाऊदाजी इत्यस्य [illegible] Dr BHAU DAJI
डाक्टर भाऊदाजी इत्यस्य [illegible]

६ तं चेवं तेनं [illegible] ते [illegible] : [illegible] त्रियान्नि [illegible] ऽपसंहारतत्र : श्रीमन्महावीरवर्द्धमानस्वामी [illegible] इति यथ

वच्छितनिर्वाण [illegible] दि [illegible] दिस्य [illegible] : [illegible] यो [illegible] विदितो [illegible] वा विम्य [illegible]

[illegible] रं गव [illegible] मितात्मेना [illegible] विमयेनं व [illegible] वर्त्तीयघात्मो व [illegible] : [illegible] पारविंदं व

नमाक्क : [illegible] ताञायं तद्वति [illegible] त्रियान्तेषां मध्ये तं ताव [illegible] तायस्यवा [illegible] नैवमत्र [illegible] वा [illegible]

५ वसी [illegible] [illegible]

क्ष वीणां मध्ये श्रीमान्वर्द्धमानस्वामी श्री ९ इति ॥ ३ ॥ [illegible] [illegible] मित्यादि तथा [illegible] पराक्तुय [illegible] मा [illegible] तिदीयत

इति दानमनिक [illegible] तेषां मध्ये जीवानां जीवितार्थिनां त्राणकारित्वा [illegible] दीयते त्रियमाणस्य

कोटिं जीवितमेव वा [illegible] कोटीं न [illegible] यात्सर्वो जीवितुमिच्छति गोपालांगनादीनां दृष्टांत [illegible] रेणाधि [illegible]

रो हतीस्यते [illegible] पनार्थ [illegible] कमिदं [illegible] नगरे [illegible] मनो नामराजा [illegible] क [illegible]

चतुर्वधूसमेतो वातायनस्थ : क्रीडायमान [illegible] इति तेन क [illegible] वीरक [illegible] समुद्र [illegible] मानोरक [illegible]

र [illegible] नो रक्तं [illegible] दनो [illegible] जमार्ये [illegible] मातः [illegible] : [illegible] वनानि : [illegible]

किमनि [illegible] कारी [illegible] मे के नरा [illegible] तेनाविदितं [illegible] पर [illegible] व्याप [illegible] रेण राजविरुद्ध [illegible] मिति [illegible] एकया ॥ १६१

[illegible] विनीत [illegible] वता [illegible] : [illegible] दीयतां यथा [illegible] पको [illegible] किं [illegible]

पितृ [illegible] पतं [illegible] नादि [illegible] लंकारेण लंकृतो दीनारस्य [illegible] पंच [illegible]

वृवि [illegible] तेक [illegible] : [illegible] द्वितीय [illegible] द्वितीयस [illegible] दीनारस्य [illegible] स्य [illegible] सहा।

[illegible]

[illegible] तीयस्या [illegible] तीनमहो [illegible] कारितव [illegible] जातु [illegible] मरणाद् [illegible] इति [illegible] नंत [illegible]

[illegible] मितानाम [illegible] किंचिद् [illegible] परस्परं [illegible] प्रकार [illegible] विवाद [illegible] विवादो [illegible]

[illegible] के [illegible] तेना [illegible] प्रधानम [illegible] जीवितं किं [illegible]

[illegible] ततः [illegible] मिति [illegible]

[illegible] परपीडा [illegible] एवं [illegible] परपीडो [illegible] सत्यमिति [illegible]

[illegible] लोके [illegible] तेवा [illegible] पति [illegible] के तीव्र [illegible] सहस्र [illegible]

[illegible] विरोधि [illegible] तो [illegible] तं [illegible] २

[illegible] लोके [illegible] ज्ञान [illegible] शीलेन [illegible]

[illegible] इति ॥ [illegible] मतां मध्ये [illegible] विमान [illegible] देवाः [illegible]

[illegible] निर्वाण [illegible] वादी [illegible]

[illegible] धर्मा [illegible] कीडा [illegible] वि [illegible]

[illegible] निर्वाण [illegible] निर्वाणफल [illegible]

वर्द्धमानस्वामिनः सर्वज्ञ [illegible] ज्ञान [illegible] ज्ञानि [illegible]

[illegible] ॥ [illegible] पृथिवी [illegible] २

[illegible] इति [illegible] एवं [illegible] इति त

६

धुनास्पृनयस्पष्टकारंकर्मेति यो [illegible]विगवा[illegible]नाम्नवा[illegible]न्तंतरेष्ठवस्तु [illegible]र्मजिता[illegible]यस्मविगत
एहि[illegible]स्मति धनंस्मति धिकवद्[illegible]ति: धनधान्यहिरण्यहिपद[illegible] [illegible]निधि[illegible]नाय्या क्रोधदयो
वा[illegible]न्पिनकषाया[illegible]पुनय[illegible]मपि[illegible]ति पिंनकरोति [illegible]पुरु: सर्वज्ञ[illegible]
[illegible]पर्यालो[illegible]परार्थ परिज्ञितिं विधत्ते [illegible]रिया[illegible]ड्मिवापारंमत्तनेषी पंचत्रुतिकं संसार[illegible] ×[illegible]
कं सर्वोत्तमं निर्वाण[illegible]दित्वात् [illegible] [illegible]ातिनां प्राणरक्षण[illegible]संस्वंत: पर[illegible]
दि[illegible]नाकरोती [illegible]कं [illegible]कारंकर्मविशेषेण रयति प्रेरयतीति [illegible]नंतमपर्वकर्मा[illegible]निस्पंड्[illegible]नं
स्थानं तं वक्तुरिववक्तु: केवलज्ञानं[illegible]ति किं वान्यतको [illegible]स्यादि [illegible]दनाह[illegible]निन[illegible]सकतीति
[illegible]संसार[illegible]के[illegible]: कारण[illegible]दोषां [illegible]पि[illegible]कषाया[illegible]परिस्पर्श[illegible]
[illegible] [illegible]एवंपरमार्थतो [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]: पापं[illegible]नंकरोति नान्यै: कारयतीति [illegible] [illegible]स्यादि [illegible]गवान्[illegible]
[illegible]किंवापादि[illegible]नयिका[illegible]निकानां[illegible]नं[illegible]स्पर्श[illegible]यति [illegible] २ १६२
[illegible]मनादिकं [illegible]परि[illegible]: [illegible] [illegible]
[illegible]वपरलोक[illegible] [illegible]बंधदितं[illegible]तेति [illegible]पापादि[illegible] [illegible]एवं कियान्[illegible]
[illegible]किं[illegible]पादि[illegible] [illegible]परि[illegible]देवमोक्ष[illegible] पंचविंशा
[illegible] [illegible] [illegible]देवमोक्ष[illegible]

[illegible]

[illegible]विनयेनवर्तंती तिविनयि[illegible]: [illegible] [illegible]
[illegible]तेषा[illegible]नंपरि[illegible]: सम्यग्[illegible]बोधिन[illegible]एवं[illegible]सर्व[illegible]
[illegible]नवा[illegible]तत[illegible]पदि[illegible]नवि[illegible]परि[illegible]: सम्यक्[illegible]संयम[illegible]
[illegible]परेषां[illegible]विरह: [illegible]: [illegible] २
[illegible]यिते[illegible]ति[illegible]यावज्जीवं संयम[illegible]स्यादि [illegible]
[illegible]यमिति[illegible] [illegible]वर्तन[illegible]ति [illegible]विन[illegible]
[illegible]दपि[illegible]णाति[illegible] [illegible]नंस[illegible]वान[illegible]
[illegible]सर्व[illegible]ति [illegible]: [illegible]कारंकर्म[illegible]लोकं विदित्वा [illegible] २
[illegible] परलोका[illegible]यादि[illegible]लोकं[illegible]मिति नारकादिकं[illegible]: [illegible]सर्वमित
[illegible]भगवान्सर्ववारंव[illegible]रित[illegible]ति [illegible]णाति[illegible]कंमवी[illegible]
[illegible]: [illegible]: पराम्[illegible]मित्यर्थ: [illegible]वाणी[illegible]वचन[illegible]
[illegible]यित्तु मुनंत: [illegible]मिति नवान्ति [illegible]यमक[illegible]
[illegible] [illegible]लोकरमादि[illegible]वय[illegible]
[illegible] [illegible]कपा[illegible] [illegible] [illegible]धर्म[illegible]
[illegible]स्पापा[illegible]निर्युक्[illegible]हेतवो[illegible]किं [illegible]

[illegible]

३

॥ कलीलपरिता [illegible]

[illegible] ः पदे [illegible] वाके: [illegible] निर्दिष्टं [illegible] धर्म [illegible] तिष्ठंतो जनालोका
[illegible] कर्म्मणः [illegible] देवाधिपाः [illegible] नवियंतीति [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ×२३४×
[illegible] परिणामीकला तदनंतरं त
[illegible] पर्यंता: कलीला: परिणाम [illegible]
[illegible] अधिकारोयं [illegible] परती [illegible] पार्श्व [illegible]
[illegible] परिणामं [illegible] तद्विपाक [illegible] पर्यंते [illegible]
[illegible]
[illegible] कलीला [illegible] निक्षेप [illegible]
[illegible] ×लापर× ४३×
[illegible] फलनिक्षेप [illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] १०२
[illegible]
[illegible] ×विरत×
[illegible] पर्यंता [illegible]

अविरत: [illegible]

[illegible] कारणं [illegible] परिहरते
[illegible] ×ल×
[illegible] परिहरंतः इति ॥ [illegible] परिणामात् [illegible]
परिः [illegible] कलीलाः [illegible] परतीर्थिकाः पार्श्व [illegible]
[illegible]
[illegible] निपातः [illegible]
[illegible] परतीर्थिकाः पार्श्व [illegible] २
[illegible] फलनिक्षेपः क्रियास [illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] तीर्थिकाः पार्श्व [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ×[illegible]×

दिमित्र ॥ [illegible] केवलिजिनेन [illegible] लब्धवतिपादयितुं तथा चाह जह यमित्यादि यथेति दृष्टांतोपन्यासार्थः [illegible]
बाकयालंकारो [illegible] गोभूमिकाः [illegible] तथा [illegible] संयम [illegible] तिष्ठति [illegible] त्वं [illegible]
निवर्तक धर्मं यः एवं [illegible] प्रपञ्चयः [illegible] निर्जरा [illegible] पानादि [illegible] निरता [illegible] मिति [illegible]
दिनो [illegible] पिर्वा [illegible] नमतिसंति [illegible] जलशौचमिच्छंति नागवता [illegible] एव [illegible] का [illegible] २
कर्षीला मति [illegible] पार्श्वस्था दयः [illegible] स्ते [illegible] मिति [illegible]
[illegible] पृथ्वीकायादि पृथि
वी २ कायिकाः [illegible] ग्रस्तानि [illegible] पृथ्वीकायिकाः [illegible]
कं पूर्वापरनिर्देश द्विधा एवमप्कायिकाः अपि [illegible] कायिका वायुकायिकाः [illegible] वनस्पतिकायिकाः अपि द
[illegible] बीजानि [illegible] द्यो [illegible] वनस्पतिनि
[illegible] द्वीन्द्रियादयः [illegible] पादयः [illegible] १२५
[illegible] कायादयः [illegible] जीवनिकाय [illegible]
[illegible] एते पृथिव्यादयः काया जीवनिकाया [illegible]
ताः कथिताः [illegible] एते [illegible] पृथिवीकायादि [illegible]
[illegible] कं भवति [illegible] पर्या [illegible]

[illegible]

ति [illegible] कायैः समारम्भमाणैः पीड्यमानैरात्मा दंड्यते एतत्समारंभात् दण्डो भवति [illegible] २
[illegible] दीर्घदंडा एतत् [illegible] कायान्वेदीर्घकालं दंड्यंति पीड्यंतीति [illegible]
[illegible] पृथिव्यादिका [illegible] विविधमनेकप्रकारं परिः [illegible] यांति [illegible] पृथिव्यादि [illegible]
[illegible] मनुष्यत्वं [illegible] विपर्यासो [illegible] कायसमारंभः क्रियते [illegible] २
[illegible] कायैर्या क्रिया [illegible] इति [illegible] भवतीति [illegible]
[illegible] कायात्समारम्भात् [illegible] प्राप्नोति [illegible] जाती
[illegible] कं द्वित्रादीनां पंचजातिषु [illegible] जातिकस्य [illegible] [illegible] [illegible] एके
न्द्रियादि [illegible] द्वीन्द्रियादि [illegible]
[illegible] मनःकायदंड विपाकजेन कर्मणा [illegible] विनिघातं विनाशं [illegible]
[illegible] जातिं जातिपु [illegible] कर्मा [illegible]
[illegible] एकेन्द्रियादिकायां जातीय [illegible]
[illegible] कर्मणा [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] एवं [illegible] कर्मणामी [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] विपाकं ददाति [illegible]
[illegible] जन्मनि नरकादि [illegible] कर्मविपाकं ददते [illegible] जन्मनि विपाकं तीव्रं ददाति [illegible]

७ [illegible] जन्मक यैनैव कारणेन तदनुभावयंति सद्यैवोदीर्यते तथान्यथापि [illegible] किंचित्कर्म तज्जलमेवंविध २
कं ददाति किंचिज्जन्मांतरे [illegible] :खविपाकमपि विपाक [illegible] तत्कं एकद्वित्रिभवैर्दीर्घकालेनेति
कं अपरजन्मांतरितं विपचति येन प्रकारेण कर्म कृतं [illegible] अन्येन प्रकारेण [illegible] वा यशीर्षा शिरःछेदादिकं
[illegible] यादिच्छेदादिकं [illegible] कर्मबंधत्वा [illegible] तिकर्म संसारमापन्ना [illegible] घटीयंत्रन्यायेन
संसारं पर्यटंतः परं [illegible] दुःखमनुभवंति जन्मांतरकृतं कर्म [illegible] भवंति वेदयं
तिव [illegible] नीलानि [illegible] कर्मणो विनाशोस्ति [illegible] मा होइ विमलो जीवस्स
[illegible] विति [illegible] जइ पवि [illegible] पायाले [illegible] दरिसंहं [illegible]
यावत् [illegible] एवं तावदेव [illegible] उमा [illegible]
[illegible] ये केचनाविदितपरमार्था धर्मार्थं [illegible] मातापित्रो [illegible] जवान [illegible] ३
[illegible] दिकमपि [illegible] किं तद्वयं [illegible] अग्निकायं समारभंते पचनपाचना
दि प्रकारेण [illegible] अग्निकायसमारंभं कुर्वंति [illegible]
[illegible] पाषंडिक लौकिक [illegible] अग्निकायसमारंभं [illegible] धर्मार्थ [illegible] १०६
[illegible] धर्मार्थ [illegible] दर्शयति [illegible] वि [illegible] मापादय
[illegible] पाषंडिका [illegible] लौकिक
पचनपाचनादि प्रकारेणाग्निकायं समारभमाणाः [illegible] अग्निकायसमारंभे [illegible]

[illegible] अग्निकायं समारभंते [illegible] अग्निकाय
[illegible] निपातयेत् [illegible] पाव
[illegible] अग्निकाय [illegible] निर्वापयन् [illegible] निपातयेत् [illegible] निर्वा
[illegible] अग्निकाय [illegible] अग्निकाय समारंभ [illegible] अगणिका ६
[illegible] समारभंते [illegible] अगणिकायं [illegible] अगणिकायं [illegible] कयरे [illegible]
[illegible] अगणिकायं [illegible] अगणि [illegible]
×हुअरकार्यं× [illegible] अग्निकायं समारभंति एवं आउकायं वणस्सइकायं [illegible] अगणिकायं समारभंति [illegible]
अगणिकायं निवविंति [illegible] अगणिकायं समारभंति [illegible] कायं समारभंति [illegible]
अगणिकायं समारभंति [illegible] एवं [illegible] इत्यादि यस २
दि [illegible] धर्मार्थ [illegible] पंडिताः अग्निकायं समारभंते [illegible] परमार्थ
तः पंडिताः अग्निकायसमारंभं [illegible] अग्निकायसमारंभे [illegible]
[illegible] नकेवलं [illegible] जीवा [illegible] अपि जीवा [illegible] २
जीवा [illegible] प्राणाः संपातिमाः [illegible] पतंति [illegible] २
[illegible] चैते [illegible] प्राणिनः [illegible] अग्निकायं समारभंते [illegible] अग्निकायसमा २
रंभे [illegible] एवं [illegible] अग्निकायसमारंभे [illegible]

७ १ निवान्येव [illegible] निरसाः [illegible] हरिस्याजी इत्यादि हरितानि [illegible] कंदादीन्येतान्यपि [illegible]
नाभूतानि जीवा [illegible] विलंबकानीति जीवाकारस्थानि विलंबंति [illegible] कन्दार्बुदमांसपेशी [illegible] २
[illegible] विराधकानां तो मनुष्यो जवेत्येव हरितान्यपि [illegible] जातान्यनि [illegible] तियौवनं
वंति परिपक्कानि जीर्णानि परिशुष्कानि [illegible] जाता [illegible] कंदादिकं [illegible]
[illegible] परिवर्द्धमानानुयानः [illegible] इत्यादि [illegible] हरिता [illegible]
[illegible] जीवाकारं विलंबयंति [illegible] इत्यादि [illegible] प्रत्येकं [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] एक एव जीवः [illegible] अनंतानि [illegible] वनस्पतिकाया
[illegible] विनाशयंतीत्याह [illegible]
[illegible] मंदबुद्धिः [illegible] नवति ॥ ७ ॥ किंच
[illegible] जीवितं [illegible] बीजानि [illegible]
हरितादीनि [illegible] जितो वा [illegible] अनार्यकर्मकारी [illegible]
[illegible] अतिपातयति
[illegible] हरितादिच्छेदको [illegible] लोके अनार्यधर्मा [illegible] कर्मकारी नवतीत्यर्थः [illegible] धर्मं [illegible] १६६
[illegible] वनस्पतिकायं [illegible] जीवो [illegible] अनार्यधर्मा [illegible] १
[illegible] कर्मविपाकमाह [illegible] इत्यादि [illegible] वनस्पतिकायोपमर्दका [illegible]

[illegible] कललार्बुदमांसपेशी [illegible] म्रियंते [illegible]
[illegible] मरणं [illegible]
[illegible] बीजादीनामुपम
र्दकाः [illegible] जीवाः [illegible] मीयंते [illegible] ३
[illegible] धर्मं [illegible]
[illegible] तिर्यक्
[illegible] एकांत [illegible]
[illegible] लोकः संसारः [illegible]
[illegible] वनस्पतिकायं [illegible]
[illegible] लोके अनार्यकर्मकारी [illegible] विपर्यासमुपैति [illegible] २
[illegible] विपाकोऽभिहितः [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] एके केचन [illegible]
[illegible] २
[illegible] कियंतं [illegible]
[illegible]

मोकं बंधति पावकम्मं वा [illegible] लस्स पंचयवघाणं [illegible] एयस्स उवणपंचकं [illegible] पंचकं [illegible]
[illegible] थं धम्मोवदेसं विइं रो नम्मा पुडं वेदि लवणेन हि सव्वस्सा नामनिम्म कि चवति [illegible] उवणविकणा।
[illegible] कुविक्रणाय इंदियत्ता [illegible] दया एवं हिं ते मोरकं मंतो [illegible] हियं तो [illegible] वणं [illegible] ।
[illegible] माना मिति सुदेयं पुव्व लवणा परिवज्जो तेन [illegible] परित्याग एव [illegible] वति [illegible] ति रिस्से [illegible]
[illegible] वति पा [illegible] ति [illegible] लस्स पंचक वघा [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] स्स पंचकं [illegible] ति [illegible] ; [illegible] पंचक [illegible] वदति
[illegible] किं वा [illegible] दकः [illegible] विराधाः [illegible] दक [illegible] [illegible]
[illegible] ति [illegible] ति [illegible] कं बाह्य [illegible] पनय [illegible] पि [illegible] दक [illegible] जायति एवं [illegible]
[illegible] पंच [illegible] दको [illegible] [illegible] ति [illegible]
ति [illegible] विदि [illegible] वि [illegible] ति [illegible]
[illegible] ति [illegible] [illegible] ति एवं [illegible]
[illegible] ति [illegible] [illegible]
दि [illegible] ति [illegible] ति [illegible]
[illegible] [illegible] जीवाना [illegible]
[illegible] ति [illegible] दकं बाह्य [illegible] पनय [illegible] [illegible] ति [illegible]

[illegible] [illegible] पंच [illegible]
[illegible] [illegible] ति [illegible]
[illegible] किं [illegible] ति [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] दकं [illegible]
[illegible] [illegible]
ति [illegible] ति [illegible] ति [illegible]
[illegible] परलोक [illegible] ति [illegible]
[illegible] ति [illegible]
[illegible] ति [illegible] दक [illegible]
[illegible] दक [illegible]
[illegible] ति [illegible] दक [illegible]
[illegible] ति [illegible] ति [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] दक [illegible] ।।३।। किं [illegible]

७ दि अदिउलनं पर्ण सिद्धि स्याद्वतीयेस्त्र वतक एकका। हिनैा नस्या [illegible] दपाश्चत पामरुवं वतीर्डु उ [illegible]

१ [illegible] रविथि [illegible] कयक्र स्याउ लमातु पाक्तता योज अव विरो याएरे वघुमंसि [illegible] तहृमिहंसतस्थयु

[illegible] दकेन सिद्धि कयहरं सि [illegible] बानमस्तु कमनां [illegible] दंति [illegible]

[illegible] यक्त दकं कर्म [illegible] पहर दिवं [illegible] दपहरि दवं कर्म [illegible] पहर दत

[illegible] तच्छुष्यते उलंकर्म पहारी ति एवमपि मवक्ति [illegible] दिकाः किं याः [illegible]

कर्वति [illegible] जासं [illegible] परं जासंच मेव [illegible] तः क [illegible] विनाति [illegible] वां सर्वं सर्व

×क× [illegible] हि [illegible] पयश्रणाः [illegible] विवेकवि कलाः [illegible] एवतस्याव तत

[illegible] विनिर्धति [illegible] दयं सवर्प [illegible] किथयाः [illegible] परो प [illegible] ति [illegible]

[illegible] पापानिपापो [illegible] निकर्मणि [illegible] एकपमर्दकारीति कर्षतो [illegible] कर्मा पूर्वी [illegible]

[illegible] कमपहारव यये वंस्या [illegible] एकपमर्दकर्मापादीयते [illegible] ति [illegible]

[illegible] सिद्धि [illegible] मिहं [illegible]

व किं [illegible] १०६

[illegible] सि हिं [illegible] मादिकं [illegible] २

[illegible] सिद्धि तिस [illegible] तिस्या [illegible] तयाः [illegible]

कार्थत्रयादे वसिद्धि रिति [illegible] सिद्धिर्निर्व तस्त [illegible] दर्पितं [illegible] कर्मणि [illegible]

दकक्षं सर्कं [illegible] सिद्धिः स्या [illegible] दिकं तेक [illegible] निर्जरवाः [illegible]

[illegible] कर्मणि [illegible] २

मैहमिकहरत्ने [illegible] दिकं कर्मणि [illegible] ए [illegible] कि [illegible] मेव [illegible]

×ह्रीं× [illegible] १८ ७५

[illegible] युक्ति [illegible] विकल्प [illegible] सिद्धि [illegible]

[illegible] कवि [illegible] एकपमर्द [illegible]

नाः [illegible] एकपघाति [illegible] नानाविधैः प्रकारैः [illegible]

[illegible] नाना [illegible] एवं [illegible]

[illegible] विकीय [illegible] तिर्ज [illegible]

[illegible] प्रवर्तमानः [illegible] सर्वप्यर्थतः [illegible]

विशिष्टाः [illegible] दक [illegible] वीति [illegible] विधा [illegible] विवेक [illegible] २

[illegible] करण [illegible] पर्यालो [illegible] ज्ञानी [illegible] इति [illegible]

[illegible] किंकाले [illegible] एकपमर्दक [illegible]

[illegible] तेजू [illegible]

[illegible] नारक [illegible] गति [illegible] इति किं [illegible]

७

[illegible] कर्तुं [illegible] [illegible] कर्म [illegible] कर्मत्वं २
[illegible] कर्मणः [illegible] [illegible]
[illegible] संसारे [illegible] विरतः [illegible]
[illegible] परिहाय [illegible]
ति ॥ [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] भवति [illegible] दीर्घ [illegible]
[illegible] न [illegible]
[illegible] न [illegible] दयः [illegible] ॥ [illegible] २
[illegible] भवति [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] धर्मकारणं [illegible]
[illegible]

[illegible] कर्म [illegible]
[illegible]
[illegible] भवति । [illegible]
[illegible] परिणत [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible]
[illegible] एवमाह [illegible] भवति । [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] परेण [illegible]
[illegible] भवति [illegible] किं [illegible]
[illegible]
[illegible] भवति [illegible]

गतीवत्कि [illegible] णाविश्वरं[illegible] [illegible]

नमो [illegible] किञ्चिन्नीवारं[illegible] [illegible]

[illegible] तिनं[illegible] [illegible] विना[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

वीर्याध्ययनम्। [illegible]

[illegible] परकर्म [illegible] पदार्थ [illegible] इति [illegible]
[illegible] किमिव फलक [illegible] घटितं [illegible]
[illegible]
[illegible] प्रकारं कर्म [illegible] तथा [illegible] जातिज [illegible] २
[illegible] इति नयाति [illegible]
[illegible] कारणान्ता [illegible] २
[illegible] कर्मणः [illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] २
[illegible] वीर्य [illegible] वीर्य परि [illegible] वीर्य [illegible] इति [illegible] ११२
[illegible] वीर्य [illegible] वीर्य [illegible]
[illegible]
[illegible] शरीर [illegible]

[illegible] द्विविध [illegible] वासुदेवादीनां [illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] वीर्य [illegible] २
[illegible] वीर्यं [illegible] वीर्य परिणाम [illegible]
[illegible] वीर्य [illegible] वीर्य [illegible] वीर्य [illegible] २ १
[illegible] वीर्य [illegible] कफापह [illegible]
[illegible] रसवीर्यविपाक [illegible] इति [illegible]
[illegible] वीर्य [illegible] इति [illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] वीर्यमिति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] वीर्य [illegible] वीर्या [illegible]
[illegible] इति। [illegible]

म [illegible] मित्यादि [illegible] परिणम्य [illegible] तान्तर्वीर्यान्नान् मनद्रव्येन परिणमयति [illegible]
[illegible] परिणमयति [illegible] काय [illegible] नेति [illegible] मनो [illegible] काय [illegible]
[illegible] परिणतानां [illegible] तद्विविधं [illegible] तीर्थकरा [illegible] अनुत्तरोपपातिका [illegible]
करणो मनो [illegible] तीर्थकर [illegible] अनुत्तरोपपातिक [illegible] पर्याय [illegible]
[illegible] करणस्य [illegible] मनसैव करणात् अनुत्तरोपपातिक [illegible] मनस्याति [illegible]
[illegible] पर्याय [illegible] परिणमयितुं [illegible] तेषां परिकर्म [illegible]
[illegible] परिणमयितुमिति [illegible] विविधं [illegible] तीर्थकर [illegible] वाक [illegible]
[illegible] कोकिलादि [illegible] मधु
र्य [illegible] मधुरं [illegible] कोकिला [illegible] यति [illegible]
[illegible] दारक [illegible] इति [illegible]
[illegible] कायवीर्य [illegible] विविधं [illegible]
[illegible] कायबलं [illegible] 112
[illegible] तीर्थकरो लोकमलोकं [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] दारकः परिवर्द्धमानः [illegible] दर्शयि [illegible]

-[illegible]-

[illegible] इंद्रिय [illegible] पंचविधं [illegible] द्विविधं [illegible]
[illegible] इंद्रियस्य [illegible]
[illegible] इंद्रिय [illegible]
[illegible] यति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] 2
[illegible]
[illegible] कार्यायादि [illegible]
[illegible] वीर्यं वीर्यं नाम [illegible]
[illegible]
[illegible] गवीर्य [illegible] द्विविधं [illegible]
[illegible] योगवीर्यं द्विविधं मनो
[illegible] मनोवीर्य [illegible] मनसो [illegible] मनोवीर्य [illegible]
[illegible] वीर्यं [illegible]

६

त पाति पादः [illegible] दबति [illegible] तथा वीर्यं [illegible] प्रकारं तपो यद्वा [illegible] [illegible] एक [illegible]
[illegible] मबीर्यं क [illegible] मतिबा [illegible] [illegible] यिनः [illegible]
आत्मवीर्यमित्या [illegible] वीर्यमिति [illegible] वीर्य [illegible] तं वीर्यं प्रतिपादितं किमितियतो [illegible]
[illegible] वीर्यमित्यपि प्रतिपाद्यते [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] संकल्पितं [illegible] [illegible]
[illegible] वीर्यस्येति [illegible] [illegible]
[illegible] पंडितबालवीर्यं [illegible] पंडितवीर्यं बालपंडितवीर्यं [illegible]
[illegible] पंडितवीर्यं [illegible] पर्य [illegible] सर्वविरतिप्रतिपत्तिकाले [illegible]
[illegible] पंडितवीर्यं देशविरति [illegible] सर्वविरति [illegible] पर्यव [illegible]
[illegible] विरति [illegible] पर्यव [illegible] पर्यव [illegible] विरति [illegible]
[illegible] पर्यव [illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] पंडितवीर्यं सर्वविरति [illegible] विरति [illegible] [illegible]
[illegible] वीर्यमपि विधेयं [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] द्विविधं [illegible] द्विप्रकारं [illegible]
[illegible] वीर्यं [illegible] तीर्थकरादि [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] तद्वीर्यं [illegible] तत्र किं [illegible] [illegible] नामा वीर [illegible] अभिधीयते।
[illegible] किं तद्वीर्यं [illegible] [illegible]
[illegible] कर्म किं [illegible] तदुक्तं वीर्यमिति [illegible] कर्म [illegible] कारणं कार्यो [illegible]
[illegible] वीर्यमिति [illegible] कर्मेत्यपदिश्यते औदयिको [illegible] भावः कर्मोदयनिष्पन्न [illegible] २
[illegible] वीर्यं [illegible] [illegible] वीर्यमित्युच्यते [illegible]
[illegible] [illegible] पंडितवीर्यं [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] पंडितवीर्यं [illegible] [illegible]
[illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] कर्मणः [illegible] [illegible] बालवीर्यं [illegible] २
[illegible] वीर्यं [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] कर्म [illegible] कर्मणा [illegible]
[illegible] वीर्यं [illegible] पंडितवीर्यं [illegible] बालवीर्यं पंडित
वीर्यमिति [illegible] कर्मणो बालवीर्यं [illegible] कर्मणः पंडितवीर्यमिति [illegible] २

८

वीति तस्य बालवीर्यस्य कर्म... पंडितवीर्यस्य बालभावः सत्कालमनंतो... अपपंडितस्य बालवीर्य
मनव्यामामनादिकमपर्यवसितं नव्याना मनादि सपर्यवसितं वा कादि सपर्यवसितं वेति पंडितवीर्यं तु सादिस
पर्यवसितमेवेति तत्र बाल... बालवीर्यं तद्दर्शयितुमाह सत्थमेगे इत्यादि सत्थं... दि
वहरणं शास्त्रं वा धनुर्वेदायुर्वेदादिकं प्राणिउपमर्दकारि तत्सुशिक्षितगौरवं गृह्णाएकोकेचन शिक्षंते तच्च शि
नशुकं ति सा... किं तं प्राणिनां जंतूनां विनाशाय भवति तथाहि तत्राप्येवं एवं विधमालीढप्रत्यालीढ
आदिजीवं यथा पातयितव्यमित्यादि विधेयं तथा... प्रयोगविनिवारयेत् इत्यादि विज्ञानं
आयुर्वेदे तूर्तकंपद्ये तथा एवं तावकरसः कायिनो... रयाविजयमिति विशेषाच्च ति तथैवं चोपदि
..पारेपणादिको दंडो विधेयः... लिकालिकाविधाय... परावधयितमो... ...काम... २
दिकं वा धर्मिमात्र... प्रथमाथिनं... यहेवं... धनुर्वेदः शास्त्रं तथा... कर्मबालवीर्यं कि ×स१×
केचन पापोदयान्... ना विचारकानार्थवणान् उप... मिधर्मादि... ध्यो... किं कृतानि विद्या
यावि... द्विजादयः ... तविसिमादीनि तेषां वि विधानि कत्र प्रकारं हेतुकान्... कान्... वर्णानी
या... कृतानि निशुंडं विपन्नं... त्वमि... कृता निम
...रित्यादि... सिसेक... पदं... क्रियाभिर्तु... यितुमाह ... २
सिः प्राणिव्यहरणं तथा... दिकं... विप्रविमिति तंमहा... दिपिसंदवक... दिम क्रियाविद्या
दर्तं... पंचविधं तत्र... ...मादिवं वा यथं... वादिपि... ... किंचान्य... इत्यादि

...ं मायापरवंचनादिका बुद्धिः ... पातयितारस्ते ... मायाविनस्तएवं ... मायापरवंचनादि ... एक ... २
...ं कामभोगानेव... भिनवकृतसाम्यमा... मेवं
ति ... नारं ... विरिविर्मनोवाक्कायैरारं... व... जीवान्... पदं...
...पत्र... कामार्थविज्ञो... नार्थप्रवर्तते... तदेव मानव्यमाना... मि... क्र... वो... वहिवोवि
...थे... कायकल्पविनतवता... तएवं... ×नो×
:कर्मासिकादेव... कर्तयितारः ... ॥ ५ ॥ ... इत्यादि ...
मसि... पदं ... एकपमर्दनं मनसा वाचा कायेन कृतकारितानुमतिभि ... कायेन ...
वनतस्मैव पाप... कर्मव... सिसेविनः परव्यव... लौकिको... सेवं... मानादि
... कर्ताप... स्वयं करोति परकरोति... संयत... जीवो प... कारितव्यं ... जीवोप...
विपाक... कृत्वा... वैरमन्या... वैरी... जीवोपमर्दकारी जन्मशतानुबंधीनि वैराणि करोति
त... वैरपरंपरा... नवती ... किं ... पापस्य...
तीति पापोपगाः ... एव... पाक... विपाककाले... ः दुःख... २
... विपाकिनो भवंतीति ॥ ६ ॥ किं... संपराय... कर्म... दुःख... संपरायिकं च
... संपरायिक... कर्मका... पमर्दकत्वेन वैरानुबंधितया... कर्त... २
रिणः पापविपाकिनः ... विविधं ... ... कषायकलुषितमानस

स्य हि निकषिक [illegible] लाइवबालाः तेषैवं [illegible] पापम [illegible] यंबं [illegible] कर्यते विदधति [illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] एवं कर्मेत्यादि एवत्यत [illegible] शालिनामतिपातार्थ [illegible] वाकिंचि
[illegible] परं विद्या मंत्रान् [illegible] धका नधीयते [illegible] मायाविनो नाना प्रकारां मायां [illegible] कार्यमा
[illegible] कर्वती केवन [illegible] परे वैरिणमल कुर्वति येन वैरै [illegible] इति [illegible] कार्यमतिक
[illegible] वीर्या विनाशि [illegible] कार्य वीर्य [illegible] मदस्मिकतैनपर [illegible]
[illegible] कार्य वीर्य [illegible] पादिताः [illegible] प्रकार
[illegible] कर्मणामनन्तस्त्रुटि [illegible] जातमरो [illegible] कषाय
[illegible] इति येन [illegible] कर्मणां [illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] कर्मणा [illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] कषायी [illegible] किंम
[illegible] ११५
ति बंधना [illegible] कषाया [illegible] बंधनेन्नुबंध [illegible] कषाया [illegible] बंधवि [illegible]
[illegible] बंधनोन्नु [illegible] कषाया [illegible]
[illegible] वीर्य [illegible] कर्म कारण [illegible] कर्म [illegible]
×इत्यनंतानुबंधि×

[illegible] कर्मते [illegible]
[illegible] नयन [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] वीर्य [illegible]
[illegible] वीर्य [illegible] २
[illegible] पर्यटति [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] बलदेव वासुदेव [illegible]
×कषि×[illegible] तिर्यक् [illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] धर्म एकः [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]

९
६

पिवकानानी सेवनीदं यावत्सर्वनिधनी नर्या [illegible] मलोहि येकोवा [illegible] लनः कां [illegible] निर्माहिं मर्थं मनबन्धु
रन [illegible] दनमेनमे देमहन [illegible] लोसे [illegible] कवि रपिन्कर्याल [illegible] सं सर्व हियधर्मस्य इत्या [illegible] २
र्ः नस्यदर्शनज्ञा मवारिजातक: [illegible] णां वार्ता [illegible] दीनामममा [illegible] नागृ: तद्गुपर्म परितां [illegible]
[illegible] इति किं [illegible] नार्जितस्य त्यर्थे कतीर्थिकधर्मिको [illegible] एवमहि [illegible]
[illegible] तिर्णगत: [illegible] वाम्बें धर्मी [illegible] नावि [illegible] कर्ल [illegible] पकट [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] यथा [illegible] सह [illegible] धर्मस्यमार: परमार्थो धर्म [illegible]
[illegible] मनुप [illegible] निर्बी [illegible] निर्वाण [illegible]
[illegible] धर्मस्य [illegible] सर्वे: [illegible] करण [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] धर्मस्य [illegible] पाप कर्म [illegible] पंडित २
[illegible] गाः [illegible] परिणामः [illegible]
[illegible] पापकर्मा [illegible] पापकोप [illegible] ॥ [illegible] ११६
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥

क्वा८

[illegible] कर्म: [illegible] धर्मधरादी [illegible]
[illegible] पाप [illegible] २
[illegible]
[illegible] पंडितमरणे [illegible] इति ॥ [illegible] २
[illegible] २
[illegible] पापकं [illegible] २
[illegible]
[illegible] पंडितमरणं [illegible] पाप कर्म [illegible] इति ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible] विषय: [illegible]
[illegible] विषय: [illegible]
[illegible] इति [illegible] अर्थि ॥
[illegible] पाप [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

८
१

यात्मा तं वा पापं वा तं वा मायया तु ता दय एवं वी स्थावीरिथं मायती मो बो पूर्वं विमिता स्थान घा तस्य यास्मा व र्ष पुनत द
र्वा तत्त्वयो जनो वास्म यद्यं र्ण तत्त्वानस्वा रित्र मार्गः सत्या यमार्थ तत्पुरुषो दायरही ग्राची एति व तेनकामको धादि
जयार्थ व परा क्रमति एतद्वीस्य वी यमिति वे ड कामासी किं तु वी स्य वीरयमिति स वा नयति ते ग्रामा रमातं
किं यामा तस्मात् तीर्थं नाम तु र वंतरी उस्ता तपति त तस्य दर्य स्व क क यत्सर्वः तथाकी धृति जयाडु पमा तः शी
ली न्द्रतः या दि दि वि वं ये मी पत्र तत्र उ घति तत्र उ मीर कर्द्वि तथी पर्यातो जि तें ह्यि यथा तेमो नि ए तम वि आ
नित्यं ते धानि तः सं सारे य या मा नि तां मा यां न विष ति माय स्या मा व नि तो मा या घ पं व र हित स्म पूर्वः
ः तथाना वर हितो जो च व र्कि त द्रत्य पि द्रु एतं स सौ सूतः सं य मा त्र पानं वा र तत्कर्यादिति॥ ३॥
स देवं मर ण का लेऽ स्य एवा पंडितवीर्य बाल प्र तच्च ते हय म तः सा का वा विसा णा ति पा त वि र ति र वगरी स्या
त स्य घात स्मा ति बादस्या दुःख मा ह ए ह म हितिदियं वा ऊ पाणातस्य घा व रा म ह ब वि र ति क थ य तिति निषा ण मादि
यं स्म यं व ले का न स्व त्रा दर्शे त्र इ ए ली का यां त्र त इ स्य ति स्य ला लि खित च र्मा ना र्थ चे ति॥ ४॥ किं च यानी य
मादि सा णं पि या णं घा ति ना श णा स्या ति पात ये त्त था प रि ग्रह दत्तं द त वी ध व मा ग म पि ना द दी तं न तू कीया
स्म प्र त्या दिना मा य या व र्ज त इ ति मा दिते मना यं न ता या दं त व स्या स्मादि पर यं च ना र्थं न मा वादे ति किं म ति १२७
सचन मा या नं त र ण व ती स तो न वा वा द स्य मा या स्मा दि स्त तावर्ज ति इ एतु कं तव ति यो दि पर वंचना र्थ म प र
यो त्पा वा द: स परि ग्रह य वे य स्तु त्वं य स तत्स्व र्थं न म या न या ग्र प ज्ञ ग्रा इ त्या दि कः स न दो स्वा वे ति एव यः पापि
दृष्टि धर्मः सतवा रित्र रमः सनाची वा या बु द्धी म ह ति वा द स्य था वि दे शो ई स्तु यं व स्म ति हा ना दी नि त दुतो

चा मादि वत इ त्स र्थः य दे व ा सु म ी म हा नि वत्स या त स व र ण स्य व र्षे पेंद्रिय स्पर्शः स्पर्शि वा न इ कर्मंती त्या द घा ति
ना म ति कम पीडा त कं म णा ष ताति क मं वा मा न ाव ए स्तु त या प्र ति र स्का र वा इ त्ये वं त्र त म ति क मं वा वा म न सा पि
व त श र्थ यि दे त इ य नि षि द्धि व का या नि क मी इ त एव नि वि द्धि र्न व ति त दे वं म नो वा क्काय यैः कृत कारितानुमति
भि र्य ब क कं न वे दनाति क मं न क र्य स्य सर्व तः स वा ग्यां सं त र वा सं ह तो तः इ त्या इ न्द्रिय मिन त प्र मा वा दं र
त स न्ये सं र्स्या त न्तु पा द ने स म्य ग ज्ञा ना दि कं स्तु इ स्य दः स म्य ग्नि ष्टीत मि कार हितः स्मा ह रे दा द दी त इ त्यो
त्यादि त्यर्थः किं चा न्यत् कं डे ते त्यादि स्मा ह ई नो न य द परे स्ता र्य क ते कृत म ह ष्टं त पा प कं कर्म त था कर्म मा नं
च का ले कि य मा णं त था ग ामि निच का लिय क रिष्य ते त त्सर्वं म नो वा क्काय कर्म भि र्न तु जानं ति ना नु मो दं ते त
इ य ज्ञो ग परि ग्रहे णे ति ता वः स य प्या त्मार्थं पा प कं क र्म परैः कृतं कि यति कारि ष्य ते वा ज ए य व ाची: क्रिय: क्रियं
विषयि दो ए ति वा म वा वी वे ह तो हन्यं ते ह नि ष्य ते वा इ त्या दि कं परा नु ज्ञा नं ना नु जानं ति न च व क म न्यं ते म था हि
यद परः क वि द थ ह ते नार्च ह रो ए ति मं त्र यो ल म पि ना मु म न्यं ते इ ति क एवं स दौ म वं सी ति द र्श य ति स्मा त्मा इ
क ण ण म नो वा क्काय नि ये ने न क्ष तो ये षां ते जि ता वि व र्जि के स ा नी न्द्रिया णि श्रोत्रा दी नि ये: ते त था एवं भूताः
पाप कर्म ना नु जानं ति इ ति ये च त स्मा त्म जे स बुद्धा ये के च न बु द्धा धर्म स्य वि ज्ञा त पर मार्थाः व्याकरण शु
क त र्का दि परि ज्ञा ने न जा ना व न्तु पाः पं डि त मा नि नो पि पर मार्थ व स्तु त त्त्व ा न व बो ध त्वा दु बु द्धा इ त्यु त्तं न व्या कर
णा दि परि ज्ञा न मा त्रे ण स म्य ग्ना ना नि रे के ण स्वा व बो धो न व ती ति न धा वो ने स्मा ता व ग मा त्प रि प त्त त स्ये धे व
ने वा बु धः स च त्रि गा ष्ठा ति व स्तु त त्त्वं ना ना व का र स्य ना वा ना पि दर्श ना दं र स त्त स्तु वि र ा द पि ने व वे त्ति य ाद्व

८

१

सत्तु [illegible] वीर्य [illegible] नाना [illegible] इत्यर्थः
जोक [illegible] परमीक [illegible] पंडि [illegible] २
क [illegible] परिहाना विकला: [illegible]
[illegible] तेषां [illegible]
[illegible] कर्मबं [illegible]
[illegible] कर्मबंधन [illegible]
[illegible] कर्मबं [illegible] वेति ॥४॥ [illegible]
[illegible] २
[illegible] परमार्थ [illegible]
[illegible]
[illegible] कर्मबं [illegible]
[illegible] २ ११९
[illegible]
[illegible]
[illegible] जानाति [illegible] २

५१/५१

[illegible]
[illegible] ॥४॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
४१४ [illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥४॥ [illegible]

॥धर्मप्रयचनेन ५१७

र्यंभक: [illegible] मानंतरं नवमप्रारम्भेति [illegible] धः [illegible] प्रयत्नेन [illegible] वीर्य प्रतिप र
[illegible] दिदेवदिहितवीर्यं धर्मं प्रतियक्तुं [illegible] धर्मः प्रतिपाद [illegible] संबंधेन धर्मप्रवचनमाख्यात
[illegible] योगहारा [illegible] धिकारी [illegible] धर्मे र
[illegible] इति [illegible] धर्मः [illegible]
[illegible] धर्मा [illegible] धर्मा [illegible] एवएवयुक्ता
[illegible] धर्मः [illegible] धर्मो भवति [illegible] एवएवं [illegible]
[illegible] एव [illegible] धर्म [illegible] एव [illegible]
इति [illegible] धर्मः [illegible] प्रकारो [illegible]
[illegible] प्रकार एव [illegible] समाधान [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] १२९
[illegible] धर्मः [illegible]
[illegible] धर्म स्वभावः [illegible] धर्मा [illegible] स्वभावः [illegible] धर्म इति [illegible]
[illegible]
[illegible] स्वभावः [illegible]

[illegible] धर्मा [illegible] धर्मः [illegible] धर्मो [illegible] र
[illegible] धर्म [illegible] र
[illegible] धर्मो [illegible] लौकिक [illegible]
[illegible]
[illegible] धर्मो लौकिक [illegible]
[illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible] र
[illegible]
[illegible] धर्म [illegible]

८

[illegible] धर्मो हि [illegible]

[illegible] जन्मकारणं धर्म [illegible]

[illegible] धर्म [illegible]

[illegible] ब्राह्मणाः [illegible] ब्राह्मणेन [illegible] जातो [illegible]

[illegible] निषादेन [illegible] जातो [illegible]

[illegible]

[illegible] ब्राह्मणाः कर्म [illegible]

[illegible] किं [illegible]

[illegible] निर्जीव [illegible] कर्म [illegible] किं [illegible]

[illegible]

[illegible] द्विपद [illegible] धनधान्य हिरण्य [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] कर्म [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] कर्म [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] धर्म [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] १२१
[illegible]
[illegible]
[illegible]

॥परिग्रह॥

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

७ ६ [illegible]विधिमे [illegible] कारणमाह एतानि परिज्ञाय [illegible] लोके [illegible] निवर्तते तदेतद्धि [illegible] परिज्ञायापरिज्ञा
[illegible] परिज्ञायापरिज्ञायाव[illegible] [illegible]
[illegible] दि उनमपि [illegible] [illegible] कर्म [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] परिज्ञाय [illegible]
[illegible] [illegible] सर्वत [illegible]
[illegible]परिग्रह: [illegible] करणं [illegible] कर्म [illegible] कर्म [illegible]
कर्मोपादानतया संसारकारणे हेन परिज्ञायवि[illegible] इति ॥ [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] एवकारो [illegible] [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] [illegible]
[illegible] परिज्ञा [illegible] संसारकारण [illegible] इति ॥ [illegible] १२३ .
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] कर्म [illegible] [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] परिज्ञया [illegible]
[illegible] परिज्ञ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] परिज्ञया [illegible] परिज्ञ [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] [illegible] संसार [illegible]
[illegible] परिज्ञायापरिज्ञा [illegible] परिज्ञ [illegible] ॥ [illegible]

पाडकेच नघातचा "दूतिकोरणाभवचं[illegible]नादिकोपूत्कीडाविशे[illegible]लेर्मकूरपिंडेर्वायजनकं[illegible]परिवांसं
कांग्रिंनीक्किभामर्गा[illegible]रपरतोऽन्यनिषाद्यामन्यंकरोत्यपरनिर्वायां वापरइति[illegible]वादितमर्वं विद्वान् पंडित
कर्मोपादानकारणमिहपरिज्ञया।परिज्ञायप्रत्याख्यानपरिज्ञयापरिहरेदिति॥३॥[illegible]वादि[illegible]
[illegible]जादिकांक्षिवां हरितेहपरिवीजेष्व[illegible]डितेवाफलिः[illegible]कुर्यात्[illegible]विकटेनमाविश तजीवेनाफ्दकेि
नयंहत्यापनीयदीजानिहरितानिवावाचेतनिर्लेपनंकुर्यात्किंतुप्रासुविकटेनेतिभावः॥[illegible]नादि परस
[illegible]नाजनंपरापत्रं तत्र[illegible]कर्मपश्चात्कर्मनयात्[illegible]दिकंनवाह्मकनिर्नकछविदपितुंजीत
[illegible]वापत दृहधारितः[illegible]पाणिपात्रं परपात्रं[illegible]दिवापाणिपात्र[illegible]जिनकल्पिकादिः पतग्रहः[illegible]
[illegible]संयमविराधनंनयान्नंभुंजीत[illegible]परस्य[illegible]वस्त्रंपरवस्त्रं[illegible]कस्वेलोपिमद्[illegible]दिवन
[illegible]तनप्र[illegible]वा[illegible]विनयात्[illegible]जिनकल्पिकादिकोऽचेलो[illegible]सर्वमपिवस्त्रंपरवस्त्रमितिकृत्वानि
[illegible]दितत्सर्वंपरपात्र[illegible]जनादिकंसंयमविराधकंमेतत्परिज्ञयापरिज्ञायप्रत्याख्यानपरिज्ञयापरिहरेदिति॥[illegible]
[illegible]दिसादि[illegible]दीनासनविशेषो[illegible]सर्वमासनविशिष्टं[illegible]पर्यंकः[illegible] १२३
[illegible]गृहस्थानां[illegible]वा[illegible]संयमविराधनत्वात्परिहरेत्[illegible]गंतीर्[illegible]
[illegible]पाहिंत्रेहरा[illegible]वाविधिकादि[illegible]कशालादि[illegible]
[illegible]तत्सर्वंविद्वान्विदित्वेदः[illegible]परिज्ञयापरिज्ञाय
प्रत्याख्यानपरिज्ञयापरिहरेत्[illegible]मादि[illegible]निर्वहणेनार्थं[illegible]

कीर्तिःजातितपोबाहुश्रुत्यादिजनितश्लाघा[illegible]करादिपतिचक्रवर्ति बलदेववासुदेवादिनिर्वर्त्तनाय[illegible] २
[illegible]रवप्रकारसर्वकारवादिनापूजना[illegible]सर्व[illegible]पिलोके[illegible]यस्थिकेचनकामाः[illegible]कीर्त्या
दिप्रकारंज्ञाप्रपरिहरेदिति॥[illegible]येनाकेनपानेनवासपाविधेनेतिक्क परिशुद्धेनकारण
[illegible]बाइहा[illegible]लोकेइदंसंयमनवाबादिकं[illegible]निर्वारेगातंकादिकं[illegible]निर्वहेन्निर्वाहयेत्[illegible] २
[illegible]वासपाविधइह[illegible]कालेनापि[illegible]पालं[illegible]दीनामतृ[illegible]विसंयम
[illegible]निर्वहणम्[illegible]तिसेन[illegible]केवि[illegible]सेनरूपं संयमं निर्वहे निर्वाहयेत्[illegible]येन[illegible]
[illegible]पानंवा[illegible]वि[illegible]नकुर्यात्[illegible]दीनामतु[illegible]कानं[illegible]
[illegible]संयमो[illegible]कंनाव[illegible]सर्वंपरिज्ञया[illegible]परिहरे[illegible]सर्वकुर्यात्[illegible]
[illegible]एवमनंतरोक्तया नीत्या[illegible]कादेशस्य[illegible]निर्ग्रंथः सदा[illegible] २
[illegible]निर्ग्रंथो[illegible]इति[illegible]मुनिः[illegible]संज्ञानं दर्शनं[illegible]
[illegible]दर्शनी[illegible]भगवान्[illegible]णं[illegible]जीवादि[illegible]कंद
[illegible]शितवान्[illegible]कालिकं[illegible]दिबोहि[illegible]पिकः[illegible]
[illegible]वयणविहत्ती[illegible]गयं[illegible]हंवियाणंतो[illegible] २
[illegible]कश्चिद्[illegible]केनापमानेन[illegible]एक[illegible]समानया[illegible]वीतिमम
[illegible]नाविरुद्धेन[illegible]वयमा[illegible]न[illegible]सम्यक्[illegible]नःपीडा[illegible]केविकीना[illegible]

ति ति नाव: [illegible] नुकंमनीकार: [illegible] नि नात्ति [illegible]

[illegible] वति [illegible]

[illegible] वति [illegible] कनि [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] पाम

[illegible] किं वि [illegible] किं [illegible] २

[illegible] ति [illegible]

[illegible]

[illegible] किं [illegible] किं [illegible]

[illegible] विसंवादि [illegible]

[illegible]

[illegible] २

[illegible] २

[illegible] २

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] कम्मपगडी [illegible] मनविह [illegible] एवा [illegible] विहं [illegible] किं [illegible] इत्यादि [illegible] दारः [illegible]
[illegible] नामनी [illegible] कवर्ण्यादीनां [illegible] विषये [illegible] कामनो [illegible] रणं [illegible] धर्ष्ययानवा [illegible]
[illegible] कः [illegible] निश्चितो [illegible] निश्चितो [illegible] तिवद्धः [illegible] मान [illegible] संयम [illegible]
[illegible] परि [illegible] संयमं [illegible] संयमं [illegible] दिका [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] परी [illegible] कर्म [illegible] विवहे [illegible]
[illegible] दिति [illegible] मानी [illegible] निरूपित [illegible]
[illegible] वना [illegible] निर्वर्त्यमानी [illegible] दल [illegible] निनो [illegible]
[illegible] किं [illegible] मनाः [illegible] कोला [illegible] कर्म [illegible] दैति [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] कारस्या [illegible] पिवनस्य [illegible] दिन्द्रेः [illegible]
[illegible] गमनादिलक्षि [illegible] विविधे [illegible] तिनः [illegible] दर्शक [illegible] तीना [illegible]
[illegible] निर्वर्तितो भवति [illegible] कर्माणि [illegible] कर्म [illegible] वर्याणि [illegible]
[illegible] वरणीयानि ज्ञानदर्शनयहि [illegible] नानि [illegible] मार्गतो [illegible] निक [illegible] अपवर्त [illegible] १२५
[illegible] नि [illegible] नीय इत्यादि [illegible] तनवतीति [illegible]
[illegible] इत्यादि करीरादि [illegible] संतक [illegible] संपत्ति [illegible] यासि [illegible]
[illegible] मैव [illegible] महा [illegible] दिवि [illegible] तिसुप्र [illegible]

[illegible]

[illegible] कार्य [illegible] तरंतपी [illegible] तीति [illegible] तत्प्र [illegible] कस्यापि
[illegible] परलोक [illegible] विवेक [illegible] इत्यादि [illegible] दशर्णे [illegible]
[illegible] कर्त्तव्य [illegible] तपस्वि [illegible] वीरः [illegible] कर्मवि [illegible] पापरी [illegible]
[illegible] राजन्ती [illegible] गमनाः [illegible] दिवि [illegible] कर्म [illegible] २
[illegible] द्रिना [illegible] तस्य [illegible] ज्ञानमानस [illegible] ज्ञान [illegible]
[illegible] हितायै [illegible] संसरति [illegible] निविर्मतः संयम [illegible] पंचम [illegible]
[illegible] भवतीति [illegible] भावतु [illegible] नीति [illegible] तवी [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible] भवति [illegible] निव [illegible] विषय [illegible] दि [illegible]
[illegible] दीनियै [illegible] मालो [illegible] करवो [illegible] मानावबोध [illegible] ज्ञानवंती [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] स्थिया [illegible] दीपयति [illegible]
[illegible] तत्त्व [illegible] तज्ञान [illegible] मनुष्य [illegible] संसार [illegible]
[illegible] पंचा [illegible] तीऽ [illegible] मानी [illegible] रण [illegible]
[illegible] ज्ञानवती [illegible] मानव [illegible] दानमन्य [illegible] पेत [illegible]
[illegible] कथा [illegible] मालो [illegible] दानी [illegible] करणी [illegible] दानी [illegible]
[illegible] हितैषितां [illegible] दर्शनादिकः [illegible] नीयः [illegible] पानीवः [illegible]

१०
१
[illegible]

प्रतेषि पानि लिपि [illegible] एवं रतास्ति विशेषेण [illegible] प्रकारं कर्म [illegible]
[illegible] लोजी [illegible] वितं [illegible]
नकांक्षंति नानि [illegible] ॥ [illegible] दुर्भिक्षः [illegible] [illegible]
[illegible] इत्यपि [illegible]
[illegible] मयन्नादि [illegible]
[illegible] नि [illegible]
[illegible] कत्तीर्धकेः [illegible]
[illegible] तिमानो [illegible]
[illegible] परिहृ [illegible] परिहृत्य [illegible] परिहृ [illegible]
[illegible] परिहरेत् [illegible] मुनिः [illegible] निर्वाण
[illegible] पार्श्व [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] नव [illegible] १२६
[illegible] विहितः [illegible] नामसमाधिः [illegible]
[illegible] महार [illegible] अधिकार [illegible]
[illegible] येनात्मा [illegible] समाधि [illegible]

[illegible]

[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] समाधिरिति [illegible] प्रतिपादयति [illegible]
[illegible] समाधि [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] समाधिरिति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] समाधि [illegible]
[illegible] समाधिरिति [illegible]
[illegible] समाधिः [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] समाधिरिति [illegible]
[illegible] समाधि [illegible]
[illegible]
[illegible] समाधिरिति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] समाधि [illegible]

१०

[illegible] र्ह्माह मुमुक्षु [illegible] विवरणं [illegible] कृ कारणैका [illegible] मा क्षुनि [illegible] दिना
[illegible] नानिन्दव [illegible] त्नानत [illegible] प्रवृत्ति [illegible] तोय्यवस्या पितस्मात्सा ये [illegible] हितात्मा भवती [illegible] यः
[illegible] वरणेन वन्दितः [illegible] विधः [illegible] हितात्मा भवति [illegible] हितात्मा [illegible]
रणेय्यवन्दितो [illegible] दर्शन [illegible] न्वन्दितो जिनवचन भावितो [illegible] निर्वाण कारण [illegible]
मुनिर्वाण तेहात्म भाविनावय [illegible] र्वक तमधीति [illegible] भवति [illegible] भवा
[illegible] परमं [illegible] नवत [illegible] गणवगवमंवेयमहा [illegible] दि [illegible] विवयकरव [illegible]
ह तस्मानिश्चि चनोपि परमसाधिमा [illegible] धारणि [illegible] विपरीत [illegible] गम्यमीते [illegible] कर्द क
[illegible] वहीवि [illegible] राजस्येत्यादि तपः [illegible] समाधिनापि [illegible] तपसोपि [illegible] निर्वृति [illegible] दि [illegible]
हि जेति [illegible] तरवपी [illegible] मुनि [illegible] करव [illegible] विधनाव [illegible]
[illegible] मणकवरणवन्दितो [illegible] ति [illegible] [illegible] परि [illegible]
मुमारणीयं [illegible] र्यमिति [illegible] यमनं [illegible] धर [illegible] परिहरणमुनि [illegible]
[illegible] निर्वाणमनुकं धयेदि [illegible] तस्मादि [illegible] समारमात [illegible] निति [illegible] समारमात
भावको [illegible] मतिमात् [illegible] मतिः [illegible] पदार्थ परिज्ञानं [illegible] मतिमात् केवलज्ञानी [illegible] धारणविशेष
[illegible] कुरुते [illegible] परिहर्ते किमाख्यातवान् [illegible] कर्ष [illegible]
[illegible] विवित्स के [illegible] ज्ञाने [illegible] धर्मत्वा [illegible] हि [illegible] विविंत्स [illegible]

[illegible] किं वादर्शनमापत्त इत्येवं पर्यालोच्य धर्म [illegible] कस्मादनिवा
[illegible] विविंत्स [illegible] धर्मता [illegible] परिण [illegible] दि ति [illegible] क [illegible]
[illegible] सर्व [illegible] कस्मात् [illegible]
[illegible] निति [illegible] ति [illegible] दिं दति [illegible] दति [illegible] दिकं [illegible]
[illegible] परिग्रहवः कथ विकार्यं कारयंति [illegible] सर्व [illegible] [illegible]
कर्मबंध [illegible] वितरि [illegible] इत्यादि [illegible] परिहरणवकं [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] यते [illegible] किंय्य तेम [illegible] धर्मेण [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] धर्म [illegible] दिकमिति [illegible] धर्म [illegible] धर्म [illegible]
यं [illegible] भवियते [illegible] कि [illegible] तीय [illegible] ति [illegible] कु मुवि
[illegible] धर्म [illegible] धर्म [illegible] ति [illegible] ति [illegible] जं
[illegible] भावति [illegible] हितः परि [illegible] यमानु [illegible] जे [illegible] दिति [illegible]
[illegible] कर्मोपादानरहितः [illegible] परिव्रजे [illegible] नि [illegible] त्यादि [illegible] परिव्रजेय
[illegible] विदानं हेतुं कारणं [illegible] नि [illegible] विदुः [illegible] प [illegible] मेति ति ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] कर्मणो निदाना [illegible] ति [illegible] पि [illegible] का [illegible] णाति पात [illegible]
[illegible] त्यादि सर्वोपि [illegible] पातः क्रियमाणः [illegible] क्रियते [illegible] के

१७ [illegible]दि[illegible]विदि[illegible]तिपात[illegible]तीतिस्मा[illegible]दियादयः [illegible]विधा[illegible]कारं

[illegible]नाविकालाघातिपात[illegible]वादिवारा[illegible]वाणः [illegible]तिपात[illegible]

[illegible]पाद[illegible]यथाकर्मविपाक[illegible]कर्यात्

[illegible]पादेव[illegible]तकायः[illegible]

[illegible]मनोवाक्कायकर्म[illegible]दीयादि[illegible]

[illegible]भवति[illegible]नाम[illegible]

[illegible]वति[illegible]धर्म[illegible] ×धु×

[illegible]धर्मो[illegible]भवति[illegible]धर्म[illegible]

[illegible]वि[illegible]

[illegible]विधि[illegible]प्रकरणादि[illegible]

भवति[illegible]जायते[illegible]

[illegible]भवतीति[illegible]२ १२७

[illegible]

[illegible]भवति[illegible]जीवितादि[illegible]२

[illegible]कर्माणि[illegible]पकरणादि[illegible]

सु×

[illegible]यदि[illegible]कर्यादिति[illegible]सर्वा[illegible]

[illegible]इन्द्रियजितेन्द्रिय[illegible]

[illegible]विधानि[illegible]

[illegible]पंचेन्द्रियविषय[illegible]

[illegible]किं[illegible] ×नि:×

[illegible]पृथिव्यादि[illegible]कायो[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]इत्यादि[illegible]प्रकारे[illegible]क्रिय[illegible]२

[illegible]कर्म[illegible]

[illegible]प्रकारेण[illegible]२

[illegible]भवतीति[illegible]

[illegible]पापकर्मकारी[illegible]

[illegible]कर्मविपाका[illegible] इति[illegible]

वर्त्ति कश्चित् जनः पापस्थानानि येन सः तत्र प्रवर्त्तितो निवर्त्तितः [illegible] वा इत्याशंक्य कितानि वर्त्तयति प्रमतिपाततः प्राण २
तिपाततः प्राणस्य परीपणादि तीव्र [illegible] ज्ञानावरणादिकं कर्म कि यतिमाध्यति [illegible]
व पापस्थानानि योजयन् आपादयन् पापकं कर्म करोति [illegible] पापादिकं [illegible] कारयन् पापकं कर्म [illegible]
[illegible] नेतीति ॥ [illegible] किं [illegible] २
[illegible] पापकं कर्म करोति [illegible] पापकं [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] पापकं कर्म करोति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] १२७
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
२ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] पापकं कर्म [illegible] नेतीति ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१०
१

×ॐ×

५२१

स्मर्तृतिः [illegible] सर्वतः [illegible] बाह्यान्तरात् संगादि [illegible] पगतः संयमात्तु [illegible] अनेकहेतुत्वं [illegible] रेद [illegible]
[illegible] कोनि [illegible] वेद वि [illegible] द वियावत् किं [illegible] तादि [illegible] ती स्याय: इ मार्दि [illegible]
[illegible] पादितो [illegible] कारकर्म [illegible] संयमजीविता [illegible] जीविता [illegible] जीविका [illegible]
[illegible] कुर्यात् [illegible] इत्यादि [illegible] इंद्रियाणां विषया [illegible]
[illegible] संयम [illegible] उक्तक वि [illegible] विषय [illegible]
[illegible] पर्यालोच्य [illegible] किं [illegible] एकपम [illegible]
[illegible] कुर्याल्लतत् [illegible] एकं [illegible]
[illegible] कर्यादिति [illegible] इत्यादि [illegible] कर्तुं [illegible]
[illegible] इत्याख्य [illegible] कंच निकाम्य [illegible]
[illegible]

MEMORIAL [illegible]

[illegible]

BHAU DA [illegible]

१० [illegible]

१० ब्रजे न वेदिति [illegible] त्त्वमावस्यं स्वतोऽन्यो (वनित्वादयेऽपलक्षणा [illegible] न्य एकापि हहिकरणावस्य रक्ष
विज्ञानिवा निश्चा[illegible]कारं न कर्मादन्य [illegible] कर्त्तव्यं परिजि [illegible] प्रजायंत इति [illegible] न्दान्मुत्र हि प्रथये न।
कर्तेत्म निभ्रमा वो नवति तत्त्व जन्यादि [illegible] नवति [illegible] पिमत्स्व नूपावना दिकों किं वा कर्त्तृकार्य
[illegible] स्वनिभ्रमावं नजतो [illegible] जाः [illegible] नित्ववायिः [illegible] नविक [illegible] [illegible]।
स्यरित्व जेदिति [illegible] येकेव [illegible] लोकेऽक्रि [illegible] व नस्क [illegible] तेम्य क्रियात्माः
मांरमान्ते वां हि सर्वमा पित्ता दात्मानिः क्रियः प्रवृत्ति। [illegible] कर्ता निर्गुणो नो [illegible] कपितत्व मि
इहिं [illegible] वे तद्वि शिनाष्टिम्म [illegible] नमापिशात्मा मा तनोत्क्रियत्र निवृत्तु [illegible] क्रियात्मवादिनोऽ
पि नें। क्रियवे नतिं कंधमी [illegible] घटते [illegible] नावंश्रुत्ता: मंतोऽक्रियावादपक्षोऽपि [illegible]
त्वावमाद्दिवांति बतिपाद्यं ति तिउपचनपाचना [illegible] केम्नाना [illegible] जनावगाढ [illegible] स्वाारं नेमावध्ये [illegible] फपए
[illegible] लोके [illegible] क हिनुदूतं धर्म [illegible] त्वारि [illegible] नजानंति [illegible] गाहतो [illegible] [illegible] ति [illegible]
[illegible] एघकृतानांदि तिशायोचेषांवे एघकर्णं [illegible] मनुष्य लोके मानवा मनुष्याः [illegible] १२१
[illegible] तं नेव नाना [illegible] मायमात् क्रियाक्रियायोः एघकेन क्रियावादं [illegible] क्रियावादं [illegible] मिताः [illegible] कि
[illegible] फजाव [illegible] नहानं फजंमत यतः [illegible] नाकवितान्वित् [illegible] क्रिये प्रफल [illegible]
[illegible] पवादं क्रियावादमा श्रिताः एवमेत हि प्रमयिण क्रियावादमाश्रिताः [illegible] नव [illegible] पन्यक्षेण [illegible]
ते नेव नानाति वायामारवाः क्रियाक्रियादिकं एघपादमाश्रिता मोक्ष हेतुं धर्मं न जानाना [illegible] नेश्रवाकांक्षं हि।

[illegible] कारस्य [illegible] रवाति [illegible] पत्त कुर्यात [illegible] जात्मयो [illegible] एकाद्विवेकविकलस्य सुरे
[illegible] देहं चारीरं पृकुर्वति [illegible] मन: [illegible] तत्त्वं परोपघातक्रियां कुर्वतोऽसंयतस्य [illegible]
नि [illegible] ज [illegible] तरवा तानुबं [illegible] परस्परोपमर्द कारिघकर्मण वर्द्धते [illegible]
[illegible] हिंसादि [illegible] कर्मभि [illegible] निरनुकंपस्य [illegible] तिष्ठा [illegible] वैरमितप्रवर्द्धते [illegible]
[illegible] जीव [illegible] क्रा [illegible] पह्वा [illegible] मि [illegible]
[illegible] सबहु [illegible] मानोऽसौ [illegible] निदं [illegible] स्वेवकर्मप्लेच्छ: [illegible] कर्त्तरी [illegible] तिम्य
[illegible] कारीति [illegible] कछिद्गुण [illegible] निम्नमानावो [illegible] २
[illegible] नयाह [illegible] वनेकं [illegible] पर्याज्ञानना [illegible] रजनी [illegible] वरना [illegible]
[illegible] किं कर्त्तव्यता [illegible] प्रमानः परिग्रहे [illegible]
[illegible] मानः [illegible] दिति [illegible] क्रियानोपरि [illegible] परितप्यमानः [illegible]
[illegible] कोयना [illegible] जीवितं चैवमन्य
मानो [illegible] पहरः [illegible] किं [illegible] कि नो [illegible] सघावरक [illegible]
[illegible] विषमनंको [illegible] जरामरण [illegible] जराभरव [illegible]
मन्यमानोऽपगत [illegible] कापोऽहर्निशमात्मनो [illegible] तदरति॥७॥ किं [illegible] जत हि [illegible] किं [illegible]
[illegible] योनिदि [illegible] नजाति [illegible] परिपूज्ज्वे [illegible] पिता दयः [illegible]

१०
१ सर्वपरपंसुतामेव [illegible]: सहपांसुकी[illegible]दयः वैमानापि[illegible]ः नाकिंचित्कस्यपरमार्थः कर्त्रीति [illegible]विलपश्चबं
धवमित्रा[illegible]स्वर्थंभवः कर्म्मणपतिनाजमति [illegible] हिमातः[illegible]दर्शनोकाक[illegible]: [illegible]पति [illegible]नपर[illegible]
[illegible]कपोति [illegible]पवानपि कंदरीकवत् धनवानपि [illegible]वत् [illegible]नपवानपितिलकमि[illegible]दित्येवमस्माद्य [illegible]
[illegible]ते [illegible]तेन महत्ता केशीनापरज्ञाएकपर्दनोपार्ज्जितं [illegible]दने जनाः [illegible]हरंति जीवत एव मृतस्य बा[illegible]
एवकेवलं पापबंधः [illegible]मेवं [illegible]पापानि कर्म्माणि परित्यजेत् पश्चादिति ॥ [illegible]दि ॥
यथा कुडुंगाः [illegible]पक्षी [illegible]ज[illegible]रंतो [illegible]तः सर्वतो [illegible]ः परिशंकमानाः [illegible]लोप ५४
[illegible]कारिणं [illegible]परित्यक्त[illegible]रंति [illegible]धर्मं [illegible]पापं कर्म्माण्य[illegible]
[illegible]नं दूरेण मनोवाक्कायकर्म्मभिः [illegible]ज[illegible] संयम[illegible] [illegible]ति दूरेण पापं पापहेतु[illegible]
[illegible]हितमित्र [illegible]परिवर्ज्ययेत् परित्यजेदिति [illegible] मनं मतिः [illegible]
[illegible] [illegible]कर्त्ता [illegible] [illegible]रः [illegible]धर्मं [illegible]
[illegible]कर्त्तव्य [illegible]निवर्त्त[illegible] पापाद्धिंसाहेतोः [illegible]कर्म्मणः [illegible]
[illegible]निवर्त्तयेत् [illegible] [illegible]कर्म्म [illegible] [illegible]दित्य १३३
[illegible] [illegible]प्रतिपूर्णत्वात् [illegible]तानि [illegible] कर्म्माणि [illegible]ते नरकादि [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]बंधाति [illegible]निवैरानुबंधीनि जन्म[illegible]कर्म्मणा
[illegible] [illegible] [illegible] पापात् निवर्त्तयेदिति [illegible]

एवं परिज्ञाय [illegible]ः यथादि निह[illegible] निर्म्मापार[illegible] [illegible]पघातेन वर्त्तते एवं [illegible]
[illegible]दिति [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]मुनिः [illegible] [illegible]
[illegible]निर्वाणं [illegible] [illegible]जनादि [illegible] [illegible]नेकांति [illegible]२
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]कर्म्म [illegible]ति ॥ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
४७ [illegible] [illegible] [illegible]
४ प्रति [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] परित्यजेदिति [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]जीवितेपि [illegible]
[illegible] [illegible] जीवितं [illegible]

॥मो [illegible] सेमकाद्राम्॥११॥

वनिक्तुः [illegible] कर्मबंधनाद्वा विप्रमुक्तः [illegible] मात्रुणानं [illegible] [illegible] सर्वेत्र [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] [illegible] एकोत्या [illegible] स्यातिक [illegible] [illegible] मकीबंधः [illegible]
नंतराध्ययने [illegible] प्रतिपादितः [illegible] [illegible] वनाति [illegible] प्रमायक [illegible] [illegible]
[illegible] प्रतिपादनस्य [illegible] निर्वंधनात [illegible] अध्ययनस्य [illegible] उपक्रमा [illegible] [illegible] पक [illegible] ा
[illegible] अधिकारोयं [illegible] [illegible] द्विकोनाव [illegible] [illegible] नाम [illegible] [illegible] [illegible] मार्थ [illegible]
[illegible] नाम [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] नाम [illegible] [illegible] [illegible] निक्षेपः
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] फलके [illegible]
मार्गीयत्र कर्द [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] किंचिद [illegible] लंघते [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥ १३३
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] निर्णयः [illegible] कार्य [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] अधिकारः [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] एवं [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] :

मरतीर्थिक [illegible] कवर्तिनो [illegible] एवमर्तं [illegible]
[illegible]
[illegible] सम्यक् [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] जीवाजीवा [illegible]
[illegible]
[illegible] २

[illegible]

११४

[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]

११ तोपसं[illegible]रमिलत्वं तदेवं [illegible]त्यादि विचित्रचारित्रकाल[illegible]मुक्तं [illegible]कमामित्यत्रमिदं
[illegible]तमतीजं[illegible]धर्मवामिनाम[illegible] [illegible] कतर: किंभूतो मार्गो प्रवृत्तौ [illegible]र्गा [illegible]र्वांकिलोंकामावा
ता:× इति पादितो जगवतात्रैलोकोद्धरण[illegible]नेकोंताद्दिते[illegible]नैसेवकपदेश[illegible]निर्देश्यामीमा[illegible]वकेनत
[illegible] मति जीकालोकांतर्गतसद्भूतमवद्दित [illegible] विश्व[illegible]तीतानागत[illegible]मानप[illegible]विर्नावकाकेवलज्ञान
[illegible]मतिसंमितेनयं[illegible]नार्गसा[illegible]गमनं[illegible]ति[illegible]पृथ[illegible]प[illegible]निकृपणद्दा
रेणा[illegible]वकं सामान्यविशेषनित्यानित्यादि[illegible]मयणा[illegible]तंमार्ग[illegible]नलन[illegible]कं[illegible]
[illegible]रोदरविवरवर्ती[illegible]सयुत्थ[illegible]कंड[illegible]संसारकपुड्डरस्यसंतज्जारं[illegible]रणसामर्थ्या एव[illegible]
[illegible]कंमां[illegible]रवेन्जा[illegible]वारीजमावयं[illegible]णय[illegible]जमीयलोयंमि[illegible]त्यादि[illegible]
×ज्ञ× [illegible]क:[illegible] [illegible]त्यादि यो[illegible]मार्ग: [illegible]द्दितायसर्वहिनोपदिष्ट[illegible]कोतेकिटि[illegible]तमतंमार्गस्तस्मा
×वि× [illegible]नोमती[illegible]सुदो[illegible]तो निर्दोषु: [illegible]ति देवा[illegible]नोपदेशा[illegible]तमिति[illegible]
[illegible]ति[illegible]निविकल्प्यं[illegible]निष्ठ: [illegible]कारणत्वाद्[illegible]निकमार्गतिति[illegible]विनाशक[illegible]स्तंमार्ग[illegible]
निर्दोषंसर्वज्ञ: [illegible]कारणं[illegible]तीयथार्थ[illegible]तेमार्गसर्वज्ञप्रणीतंतत: [illegible]कं[illegible]मत १३५
[illegible]कथयेति [illegible]कारणफलो[illegible]स्यैवप्र[illegible]: [illegible]न्येषांमार्ग: किं[illegible]तोमया
[illegible]स्पेति[illegible]त्यादि[illegible]दिकेवलि[illegible]केवल[illegible]वोधय: [illegible]रोद्दि[illegible]मार्गस्तेषु:
केते देवा: चतुर्निकायाम[illegible]: प्रतीता: [illegible]कल्पेनतयोरेव[illegible]नन्त ऽपदितंतेषां[illegible]तंमा

र्ग[illegible]मारव्याम्येकथयिष्ये तदेतदस्माकं[illegible]जानीत:कथयेति[illegible] एवं[illegible]:[illegible]धर्मवा[illegible]जम्बी[illegible]दिय[illegible]दिक[illegible]
[illegible]किंचन[illegible]वासंमत्वा[illegible]तिपरा[illegible]मार्ग[illegible]तेषांन[illegible]दशि[illegible]ण[illegible]
निकायप्रतिपादनार्थंतद्दत्त्वा[illegible]मार्ग[illegible]इति[illegible]तिकथये[illegible]मार्गस्यार्थ[illegible]मार्गियंनवंतोऽन्येषां[illegible]तिपाद
यिष्यंति त[illegible]कथयत: [illegible]तदृ[illegible]यमिति [illegible]तेभिन्न[illegible]पुं[illegible]हरके[illegible]कणो[illegible]मिति [illegible]
[illegible]विस्वं[illegible]धर्म[illegible]त्यादि [illegible]पूर्ण[illegible]रिपा[illegible]कथयामि [illegible]त्यादिवाय[illegible]
वातु[illegible]भावा[illegible]मार्ग[illegible] [illegible]त्यादि[illegible]वत् [illegible]कस्मा एव[illegible]
[illegible]एयजीवो[illegible]वरि[illegible]त्यादि [illegible]रिपरि[illegible]णीत्यादि किंभूतंमार्गंतमेव[illegible]नष्टिकाक[illegible]:
[illegible]मप[illegible]रम[illegible]यथा[illegible]मतो[illegible]मत[illegible]कं[illegible]मतो[illegible]सर्व[illegible]मान[illegible]मीतेन[illegible]तंप्रणीतंमार्गंक[illegible]
यथा[illegible]निमनी[illegible]कापरि[illegible]यं[illegible]मार्गंफपादय[illegible]तिमनमार्गेपादानात्सर्वमाद[illegible]
×न्ने× [illegible]मारंमत[illegible]तरंति[illegible]मार्ग[illegible] [illegible]कतर: [illegible]विकल्प[illegible]विप्रतिपत्तिषां[illegible]
[illegible]रण: [illegible]विकाय[illegible]विधि[illegible]नार्थिन: किं विज्ञगरं[illegible]योधान[illegible]तरन[illegible]र्तत्येवं[illegible]
वो[illegible]तिकेकाहिका[illegible]र्वेश्विण: [illegible]दर्शनादिनामार्ग[illegible]जिन[illegible]बोध[illegible]तरंतीति [illegible]
[illegible]मार्ग[illegible]मत[illegible]कथावी[illegible]निर्वाणं[illegible]पूर्व[illegible]नाप्नु[illegible]केकालेव[illegible]ऽनं =निर्वाणं=
[illegible]कर्म[illegible]विप्रकर्म[illegible]तोर्ण[illegible]तः[illegible]केम[illegible]मानती[illegible]:
[illegible]: [illegible]तरंति मतो[illegible]सर्व[illegible]पूर्व[illegible]मान[illegible]विक[illegible]नागते[illegible]कालेऽपर्यवसानानके

११ अनंतानां जीवानां रिक्षंति [illegible] इत्यर्थः [illegible] लोकं मोक्ष [illegible] कारणं [illegible]
२ [illegible] जिनप्रदिष्टं [illegible] सम्यक् [illegible] वस्तु [illegible]
[illegible] जीव [illegible]
[illegible] परमार्थ [illegible] इति [illegible]
[illegible] जीवा [illegible]
[illegible] जीवा [illegible]
[illegible] जीवा [illegible]
[illegible]
[illegible] वनस्पतिकाय [illegible]
[illegible] २
[illegible] वनस्पतिकायाः [illegible]
[illegible] जीवा [illegible] २ १२६
[illegible] वनस्पति [illegible] जीव [illegible]
[illegible] द्वींद्रियाः [illegible] पर्याप्त [illegible]
[illegible] पंचेंद्रियाः [illegible] पृथिवी [illegible] इंद्रियाः [illegible]

[illegible] पर्याप्त [illegible] पंचेंद्रिया [illegible] पर्याप्त [illegible]
[illegible]
जीव [illegible] जीव [illegible]
[illegible] जीव [illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] इति [illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] इंद्रियादीनां [illegible] २
[illegible]
[illegible] इति [illegible]

११

वा एवदेवानंतरोक्तं प्राणातिपातनिवर्त्तनं ज्ञानिनो जीव[illegible] [illegible] कर्मबंधवेदिनः [illegible] परमार्थप्र[illegible]
[illegible] वैसदेवा[illegible] किंचित्प्राणातिपातनिवृत्तः संयुक्तो [illegible] वेदितो [illegible] एतदेवाह
[illegible] प्राणातिपातान्निवर्त्तनमिति ज्ञानमपि तदेव परमार्थतो यत्परपीडातो निवर्त्तनं [illegible] किं [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] परस्य पीडा न कार्या [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] विज्ञाय किमन्येन [illegible] परिज्ञाते [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] कार्यपरिज्ञानमिति [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] जीवा [illegible] [illegible] [illegible] दयः किं [illegible]
[illegible] [illegible] विरतिं प्राणातिपातनिवृत्तिं विजानीयात् [illegible] परमार्थतः [illegible]
[illegible] [illegible] प्राणातिपातनिवृत्तिः [illegible] [illegible] [illegible] निवर्त्तते य
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] कारणं [illegible] १२७
[illegible] प्राणातिपातनिवृत्तिरेव यदि [illegible] [illegible] निवृत्तिनिर्वाणं विरतिमान् [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] किं वा [illegible] [illegible] इन्द्रियाणां [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] विरति [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] परोपकारक्रियया [illegible]

दिति [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इन्द्रियनिरोधेन [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] जीवाजीवादिपदार्थ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
२२४ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] परोपकरणादिकं [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] किं च
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इति [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] किं च [illegible] [illegible] [illegible] किंचिदाहारादिकं [illegible] [illegible]
[illegible] इति [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] जितेंद्रियो [illegible] ज्ञानेनानुमन्येत [illegible] दि केन

[illegible] जादि [illegible] नादि [illegible] किं [illegible] मितीयेवं [illegible]

[illegible] नाम्निवे [illegible] नानुमन्येत किं [illegible] २

[illegible] पादि [illegible]

[illegible] पाद्यं [illegible]

[illegible] जितेंद्रियो [illegible] मिति [illegible] वं [illegible] यादि [illegible]

[illegible] नादिकं किं [illegible] ति [illegible]

[illegible] दित्यंति [illegible]

[illegible] मादिके कार्य [illegible] मितीयेवमापन्नो वदेदिति ॥ [illegible]

[illegible] ॥ २ ॥ [illegible] २ [illegible]

[illegible]

[illegible] मेति [illegible] २

[illegible]

[illegible] ॥ ३ ॥ [illegible]

[illegible] २

[illegible]

[illegible] ४ [illegible]

[illegible] २

[illegible]

[illegible]

११

तीर्थिकैरनारव्यात धर्मा सरव्या स्पैवं वक्तव्या प्रतिष्ठानं प्रतिष्ठासंख्यास्तत्र गुणविरतिलक्षणो यावन्मम्यग्दर्शनाद्यवास्मिन्ना ध्याने २
व्याप्तिः प्रकर्षेणात तत्प्रकाम्यते त्रीज्यत इति किं स्तुतीन्मावा ध्यानमहीपोभवति को दृष्टिवेतवा स्यावारव्यायं इत्येतद्विव ×ते×
ए आयसकेइत्यादि मनोज्ञाचैरात्मा फ तीय स्पत्मक्त्रात्मक स्वसो थासतनर्वकालंमिंद्रियनो इंद्रियदमेतद्धांतो वक्षेपं
द्वियो धर्मध्यान ध्यायिचित्यर्थः तथाक्षिमातिचौ द्विं तांनिर्ममार भौतांभिचेतमत तथा एतद्देवमुह तस्मा द्वितीयस्या
श्रवः प्रोणातिपातादिकः कर्मप्रवेशद्वारस्तुपोययमात्तुनिराश्रवोयएवं स्वतः स्वस्वरूपं अमत्तदोषोपेतं धर्मनारव्याति
किं स्तुतं धर्मप्रतिष्ठं तंनिरवद्यवतया सर्वविरत्यारव्यंमोक्षगमनैकहेतुमतीदराम तत्पमकस्त्रामद्वितीयमिति व्याचट्ट
॥ एवं स्तुतधर्ममतिरिक्ति णां दोषानिषिध्यायाह तमे वेत्यादि तमेवं शुद्धं परिसंद्यमतीदत्तं धर्मम जानाना अमत्रुद्दा
म्राविवेकिनः पंडितमानिनो वयमेव प्रतिबुद्धा धर्मतत्त्वमित्येवं मन्यमानाना वक्रमाधेः सम्यग्दर्शनारव्या दं ते पर्यंतं
तस्यैवर्त्तत इति तेचंसर्वे विपरतीर्थिकाइत्याइति किमिति ते तीर्थिका नो बमार्यक्षमाः पार्याभिर्वर्त्तत इत्याशंक्या
ह ते यवीयदगमित्यादि ते च शाक्या दयो जीवाजीवानतिज्ञतया बीजानि शालिगोधूमादीनि तथावीतो दकमभूत
कोदकंतो खोद्दिश्पतक्ष्मी येदा [illegible]
[illegible] ओदनादिकं तंनिष्पादितं तत्र कर्म मवि वेकितयात्मा ×ऊ×दशु
काप दयो मुक्ता आत्मवत्स्नपातः आतद्विस्मगौरवाभिष्वं गतमा संघ नक्तादिकियया तदा वात्रिक्ष्सतेन्मा र्तध्यानं
ध्यायंति नरसेहिक कर्मविदिगोपव्यीपाभवतस्यादि परिग्रहवतां धर्मध्यानंनवतीति तथा बौद्धोपामह घरधनादि
नां गवां चित्वात्र जनस्य यवस्मिन् परिग्रहोदहो ध्यानं मात्रकतः मृगनिति तथा मीतुम्ग मतनं चेरषचयः प्रांतिः प्रती

दोषविधिः आडंचपस्यकं तं द्रव्यजयंपापस्यवानियोजः ढः स्वस्यफलदः करस्यानिधनं ध्यानमपकर्षीरिष्टुः अतस्मापि
परिग्रहेण युद्धवलेश्रामायतानश्राध्यंवत दैवं पचन पाचनादि क्रियावहंतानां तदिदवाद्रिहत्रमाणानां कतः शुक्लध्यानस्या
संभवइति आपिवतेतीर्थिका धर्माधर्मविवेके कर्त्तव्येन्जरवेदशास्त्रविगेणन्नधादिराष्ट्र मनोज्ञाराहारं स्वरूपतिरस्थाय
मनादिकं रागकारणमपि शुक्लध्याननिमित्तं बीधयद्यंति तथाचोक्तं मणुमंनोयणंभुच्चेत्यादि तथा मंमं कि कॉमित्य
मदित्यमंत्रांतस्मात्म्यवणोमि दे षंमन्यंते बुद्धसंघादिनिमित्तं वारंनेतिदोषमिति तथोक्तं मंसनिवित्तिकाउंगेबइदो
तदनर्थ शिक्षणी नेया इत्यवद् कणस्त्रंपर वदप्राकणड्वालो नचैतावता तत्त्वदर्शित्वं सानन्दि त्र्तादिकं त्रीतलिकाधारि
भनांतरमपि गान्यथावंनजतिविषंवा मकरकानि धर्मनेति एवमन्येमापापिकापि छादेनामाविर्त्त्ववितिरोमाबानिधानं
विनाशीत्या प्रवति द धता मत्तेश्रेएमाविष्करणीयं तदेवं विबुधकाः शाक्यादयो मनोज्ञोहितो जितं अपरिग्रहतया धर्मं २
थिनोऽपमाहिता मोक्षमार्गरव्या कावमपधिसंवृत्त तया इरे एवर्त्तत इत्यर्थः ॥ यद्यपि ते रन्ते पोरवतपार्ताध्यायि ×रा
नो नवंति तथाहिं लोकपरिणदर्त्यपि तथा तेजयो इंकारय इत्यादि यधस्कं दा हरेली द पापमार्गः अपायेन प्रकरिणंकाल्पः
पुद्गलविशेषाः जलो अन्या अन्या च्याभिवजीवनो मत्स्याः अपि ध्यायं त्येवं ह्युक्तं ध्यानमार्गरोद्रध्यानस्य तथा स्पतकलुष
मधर्मं च नवतीति ॥ वार्त्तिकं दर्शयितुमाह एवं ऋषयादि एवमितिपथा ढंका दयो मत्स्याद्येषणपरं ध्यानं ध्यायंतिस
धापि तस्य कलुषाधमाधमं स्यैवमेव पृमिथ्यादृष्टयः श्रमणा एके शाक्यादयोऽनार्यकर्मकारित्वानार्थंसपरिग्रहतया अना
र्याः शंतो विषया गोपाप्ता दीनां प्राप्तिं ध्यायंति तद्वा पितथा धं काइव कलुषाधमानवंतीति ॥ किंच शुद्धमित्यादि शु
द्धं मवदातं निर्दोषंमार्गकम्यग्दर्शनादिकं मोक्षमार्गकं मार्गं पलायास्विरा इह प्रथिव्यां इहामितं संसारे मोक्षमार्ग ग

[library stamp, illegible]

Dr. BHAU DAJI
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

११ न धर्म हिंसितं [illegible] बोपशांतं [illegible] यस्य [illegible] वीर्यमदादेयं [illegible] कोऽमानं [illegible]
थि [illegible] इति [illegible] नावमार्य किं वर्द्धमान [illegible] बोपदिष्टवान् [illegible] बुद्ध्यादि ये बुद्ध [illegible]
[illegible] तोऽतीतेनादिके काले नंता: [illegible] तेनावमार्यमुपपन्नं [illegible] नागतानविष [illegible]
[illegible] विनोनंतास एव [illegible] वीपशमिष्यंति [illegible] वर्द्धमानका [illegible] विन [illegible] इति न केवल [illegible]
वंतोऽनुष्ठितवंत [illegible] ष्यति [illegible] वर्द्धमानका [illegible] वित [illegible]
[illegible] री बुद्ध [illegible] घातु पपरोपदेयाः [illegible] ति [illegible] तेनावमार्यं तरे [illegible]
[illegible] नावमार्यमुक्तवंतोऽनुष्ठितवंत [illegible] गम्यते [illegible] रज्जामानां [illegible]
[illegible] जगती त्रिलोकी [illegible] तिष्ठान [illegible] बुद्धाः [illegible] तिष्ठानइति॥ [illegible] नावमार्ग [illegible] द्वितीयं [illegible]
[illegible] णमित्यादि [illegible] नावमार्ग [illegible] नंतरं साधुं प्रतिपन्नं [illegible] परीषहोपसर्ग [illegible] कलम
[illegible] तेरा [illegible] कर्म निर्जरां [illegible]
[illegible] नैवं [illegible] परीषहोपसर्ग [illegible]
[illegible] विधेयो [illegible] हेतुः [illegible] कश्चि [illegible] पन्ल [illegible] १४१
[illegible] क्षुत्पिपासा [illegible] त्यागी तिकं न यस्यानयति [illegible] नैवं [illegible] कर्मणा [illegible] वर्द्धमान [illegible] पन्नस्य
[illegible] परीषहोपसर्गजयं विधत्त इति॥ [illegible]
[illegible] नावमार्ग [illegible] बुद्धि [illegible] मादि [illegible] संपत्ता [illegible] व्यवहारतया

[illegible] बुद्धि [illegible] परीषहोपस
[illegible] एवं [illegible] परिणत [illegible] कषायादिके [illegible] संयम [illegible]
[illegible] निर्वृत [illegible] निर्वृतः कषायोपशमा [illegible] कालं [illegible] यावत् [illegible] एतन्मया
[illegible] इति प्रतिपादितं [illegible] केवलिनः सर्वस्य तीर्थंकृतो मतं [illegible] २
[illegible] तदित [illegible] नावमार्गं [illegible] किं [illegible]
[illegible] इति परिसमाप्त्यर्थे [illegible] मिति॥ [illegible] ११॥
[illegible] मार्गाभिहितः [illegible]
[illegible] मार्गं [illegible] प्रतिपद्यते [illegible]
[illegible] कषायोपशमादीति [illegible] उपक्रमा [illegible]
[illegible] ऽधिकारो [illegible] कथ [illegible] अधिकारो [illegible] प्रतिपाद्यते [illegible]
[illegible] समवसरणमिति [illegible] समवसरणमिति [illegible]
[illegible] चत्वार्युपक्रम [illegible] तत्र [illegible]
[illegible] पंचाश [illegible] विशेषः [illegible]
[illegible] विधि [illegible]
[illegible] दिवसोपक्रम [illegible]

दीनां निवानस्य दिश्यते [illegible] तद्यथा दीनां [illegible] भवकरणं विवक्षया [illegible] दोनवस्य [illegible]
[illegible] एकका [illegible] दीनां [illegible] करणं [illegible]
[illegible] विवक्षया [illegible]
[illegible] एवं का [illegible]
[illegible] दयिका [illegible] करणं [illegible] ५
एकविंशति [illegible] करणं [illegible] दयिको [illegible]
[illegible] विधानि [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] जीव [illegible]
[illegible] पारिणामिक [illegible] १४५
[illegible] दयिक [illegible] पारिणामिक [illegible]
[illegible] पारिणामिक [illegible]
[illegible] दयिक [illegible] पारिणामिक [illegible]

[illegible] पारिणामिक [illegible] दयिक [illegible] पारिणामिक
[illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] जीवादि [illegible]
[illegible] क्रियावादि [illegible] वैनयिक [illegible]
[illegible] वैनयिक [illegible]
[illegible]
[illegible] जीवादि [illegible] क्रियावादि [illegible]
[illegible]
[illegible] जीवादिकः [illegible]
[illegible] क्रियावादि [illegible] जीवा [illegible]
[illegible]
[illegible] ३
[illegible] वैनयिका [illegible] क्रिया

१२ न्यार्थ सरेणनीक्षावादि रिति एते पंच क्रियावाद्य[illegible] नां स्वरूपं तन्निराकरणं चाचारटीकायां विस्तरेण प्रतिपादितमिति ने
ह प्रतन्यते । अथ [illegible] क्रियावादिनामशीत्यधिकं शतं भवति तद्या
न्या [illegible] क्रियया तद्यथा जीवादयो नव पदार्थाः परिपाट्या स्थाप्यंते तदधः स्वतः परत इति भेदद्वयं तदधो नित्यानि
त्यभेदद्वयं ततोप्यधस्तात्परिपाट्या कालस्वभावनियतीश्वरात्मपदानि पंच न्यस्यंते ततश्चैवं विकल्पाः क्रियंते
तद्यथा अस्ति जीवः स्वतो नित्यः कालतस्तथास्ति जीवः स्वतोऽनित्यः कालत एव २ एवं परतोपि भेदद्वयं सर्वेपि चत्वार
: कालेन लब्धाः स्वभावनियतीश्वरात्मपदान्यपि प्रत्येकं चत्वार एव लभंते ततश्च पंचापि चतुष्कका विंशतिर्विकल्पाः जी २
वपदार्थे लब्धा एवमजीवादयोपि प्रत्येकं विंशतिर्लभंते नवविंशतयो मीलिताः क्रियावादिनामशीत्यधिकं शत
ं भवतीति इदानीमक्रियावादिनां [illegible] जीवाद्याः पदार्थाः [illegible] तिरश्चीनं
[illegible] जीवादीन् पदार्थान् [illegible] स्वपरभेदद्वयं [illegible] कालयदृच्छानियतिस्वभावे
[illegible] जीवः स्वतः कालतः १ तथा नास्ति जीवः परतः कालतः एवं
नियतिस्वभावेश्वरात्मभिः [illegible] सर्वेपि जीवादिपदार्थ [illegible]
[illegible] कालयदृच्छानियतिस्वभावेश्वरात्मभिः [illegible] नास्तिकवादिनां [illegible] स्वपरभेदः २
[illegible] नादेव विवक्षितकार्य [illegible] निष्फलं [illegible]
[illegible] जीवाजीवादीन् नवपदार्थान् परिपाट्या [illegible]
[illegible] तत्र [illegible] जीवः को
×कै× ×श्री ...×

[illegible]

वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन [illegible] जीवः को वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन २ [illegible] जीवः को वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन [illegible]
[illegible] जीवः को वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन ४ [illegible] जीवः को वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन [illegible] जीवः को वेत्ति किं
वा तेन ज्ञातेन [illegible] जीवः को वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन ७ एवं जीवादि [illegible] सर्वेपि [illegible]
[illegible] को वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन [illegible] को वेत्ति
किं वा तेन ज्ञातेन [illegible] को वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन
[illegible] को वेत्ति किं वा तेन ज्ञातेन [illegible] सर्वेपि [illegible]
[illegible] नवजीवादि [illegible]
[illegible] को वेत्ति [illegible]
[illegible] सर्वेपि [illegible]
[illegible] कार्यः [illegible]
[illegible] सर्वे [illegible] क्रियाक्रियावादि [illegible] त्रि
[illegible]
[illegible]
[illegible] किं [illegible]
[illegible] भवसरण [illegible]

५
१

वाः तथाहि वादिनां सम्यगवसरणं तेनापकलनात नि च यार्थ [illegible] येनेकियद्यमतः समवसरणात्म
नि दमश्रयनं क्रियते ॥३॥ इदानीं तेषां सम्यग्मिथ्यात्वा दिर्विभागेन तत्त्वतो दर्शयितुमाह सम्मदि
ठी [illegible] सम्यगविपरीता दृष्टिः दर्शनं पदार्थपरिच्छित्तिर्यस्यासौ सम्यग्दृष्टिः कस्मात् [illegible] क्रियासम्बन्धि
तां वदितुं शीलमस्येति क्रियावादी [illegible] वा [illegible] तद्विशिष्टि क्रियावादी तेन [illegible] तं कर्तु
मसम्यग्दृष्टिं विधीयते तस्मात् सिद्धमादिति [illegible] लोकेऽ [illegible] कविभागोऽ [illegible] पवि
नाः [illegible] कालकारणत्वेनाश्रयस्य जगतः [illegible] तिविभा
[illegible] तथावादी [illegible] तथा [illegible] कालः पचति भूतानीत्यादि [illegible]
नावोपि कारणत्वेनाश्रयस्य जगतः [illegible] जीवाजीव [illegible]
[illegible] धर्मा धर्मा काशकालादीनां [illegible] २
दिति तथावीक्तं कः कंटकानां [illegible] तथा नियतिरपि कारणत्वेनाश्रीयते तथा [illegible] नियते
व नियत [illegible] नियति [illegible] २
रणं तथाचोक्तं यथायथा पूर्वकृतस्य कर्मणः फलं निधानस्थमिवोपतिष्ठते तथातथा पूर्वकृतानुसारिणी बु
दीप्रदीपेव मतिः प्रवर्तते तथा स्वकर्मणोप्युक्त एवं [illegible] नेत्रा [illegible]
वतीत्यादि ॥४॥ [illegible] प्रकारोपि कारणं [illegible] किंचिद्भवति तथाचोक्तं न दैवा
नति [illegible] तः [illegible] नेन [illegible] वांग मरोन

[illegible] देवं सर्वानपि कालादीन् कारणत्वेनाश्रयमाणा
[illegible] कालादिकं [illegible] क्रियावादी [illegible] यदि [illegible] क्रियावादीना
[illegible] क्रियावादी [illegible] जीवाजीवादिपदार्थजात
[illegible] अज्ञानवादी [illegible] केचिदज्ञानेनैव [illegible]
[illegible] वा [illegible] विनयादेव केवलज्ञानं कि [illegible]
[illegible] विपरीता [illegible] अवगन्तव्यास्तु च क्रियावादिनः [illegible]
[illegible] कालादीन् [illegible] सम्यग्दृष्टिरेतोऽभ्युपगत [illegible]
[illegible] एवेकः सर्वस्यास्य जगतः कारणं [illegible] एवनियति
रेव पूर्वकृत [illegible] एवेति [illegible] कालादीनां कारणत्वेनाभ्युपगमः [illegible]
[illegible] जीवस्यैव [illegible] जीवस्य [illegible] नाधिकरणपादित [illegible]
[illegible] कालादीनामपि समुदितानां परस्परसापेक्षाणां कारणत्वेन [illegible]
[illegible] कालादीनां [illegible] निरपेक्षाणां [illegible] समुदितानां [illegible] २
[illegible] कालेन [illegible] [illegible]
[illegible] नियतिः [illegible] काले [illegible]
[illegible] कारणत्वं [illegible] कालादि [illegible] समुदयेन [illegible]

१२ नतिम्मा क [illegible] निवय [illegible] तद्विकालादीहितो केवलण्हंतुजायणकिंचि [illegible]
नादेर [illegible] क्रिया [illegible] एवं [illegible] तिम [illegible] वि [illegible]
[illegible] परक [illegible] [illegible] वि [illegible]
व [illegible] [illegible] ॥
[illegible] वि [illegible] परक [illegible] [illegible] ॥
[illegible] कारणं [illegible] ॥
[illegible] ॥ ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible] विकरणं वा नेन [illegible] वादिनः [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] क्रियावादिनः [illegible] तिका [illegible]
[illegible] वादिनः [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१२ जाऽत्यव गंतव्या [illegible] यदेतदपि हितं ज्ञानवादिनं परस्पर विरुद्ध [illegible] वादित्वा [illegible] वादित्वादिना हि तत्व
१ सर्वज्ञ [illegible] वादिना [illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible] वादिनां [illegible] परस्परतो विरोधः सर्वज्ञ [illegible] इति [illegible] २
[illegible] विरोधवादिवन्मिति
[illegible] सर्वज्ञः [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible] ×××
[illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible] १४६
[illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible]

[illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible] २×××
[illegible]
[illegible]
[illegible] ×ग
[illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

११
१

नानुमानं प्रमाणमिति [illegible] तदेवं सर्वथा [illegible] ज्ञानवादिनो ऽकोविदा धर्मोपदेशे [illegible] सर्वतो कोविदस्य एव [illegible]
[illegible] कः कथितं [illegible] विकलमिति [illegible]
[illegible]
[illegible] विदा [illegible] ज्ञान [illegible]
[illegible] ति [illegible] ततो ज्ञानेन [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥१६७॥
[illegible]
[illegible]
[illegible]

॥ अनुपलम्भ ॥ २

[illegible]
[illegible]
[illegible]
=अनुपलम्भः= [illegible]
[illegible] अनु×
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१२ नजैकायतिकाद्वैषोद्भवित्वानगतेः [illegible] देसीते [illegible] कर्मनिमाना [illegible] किमानानापिवृतकाठिरः कर्मणं
[illegible] किमापादिवादिनोनास्तिकवादिनः [illegible] लापि तया [illegible] किम [illegible] कियानाकः [illegible] किय
[illegible] मापितमाहित्यकिमाना दिनः [illegible] ते लौकायतिक [illegible] अनु [illegible]
नेने [illegible] सर्वं [illegible] २
[illegible] तीति तदेवं लोक [illegible] किया [illegible]
[illegible]
[illegible] लौकायतिकादयः [illegible]
[illegible] लौकायतिका [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

५२

संधः [illegible] निद्धोतिवापिवदीवादिनाविमत्त [illegible] तिनोप [illegible]
त्पावादिनः मदपिघटपटादिकं वस्तु तत्क्रियांवा [illegible] वदकां [illegible] क्रियांनप्रपश्यति [illegible] यतोनिद्रा [illegible]
दिता ज्ञानावरणादिनाकर्मणा [illegible] तेषु [illegible] दिप्रतीतः [illegible] कारकयकारीकमत्ताकरोतु
ष्टनपटीयानादितोफनः [illegible] पलहरति नक्रियावदेनादि [illegible] वदेवदत्तादिप्रतीनात्‌ [illegible]
[illegible] वस्तुनः [illegible] मान [illegible] कांचावद [illegible]
[illegible] जनकत्तोत्पत्तिः [illegible] तेवायव [illegible] कंपादिनिर [illegible]
[illegible] जनकत्वमिति [illegible] यतः सर्वत्रावेक [illegible] यापाएव
[illegible] प्रतिपादयेत्‌ [illegible] प्रतिपादयते सर्व [illegible] तयोरेवाज्ञावात्‌ [illegible]
विज्ञाए [illegible] तेसव [illegible]
[illegible] वस्तावस्तुमत्क [illegible] वति [illegible] सर्व [illegible] एव [illegible]
[illegible] दिविंतियत्कयएवइदेवयाए [illegible]
जा [illegible] परमत्वइयविनवति [illegible] केनक [illegible] इजानं [illegible] प्रतिनान्नोपिरात्रौ [illegible]
[illegible] पलं [illegible] तेन सर्व [illegible] वान्नाव [illegible] विव [illegible]
[illegible] दीनाम [illegible] नावत्रतिद्वा [illegible] नद्रत्यक [illegible]
[illegible] किं [illegible] यिविष [illegible] तिपाद्यते [illegible] मानमवति

संशोधो

[illegible] तेनात्पति कोवस्तूनाव्द्गति एवमन्य [illegible] तदेवं [illegible] दिकार्यक्रियायां [illegible]
×७×
[illegible] किमावादिनाज्ञिताइति [illegible] वदितेनेवं ति [illegible] पर्यायकेवल [illegible]
जोकादेरविकरवर्तिनः [illegible] करतलामलक [illegible] पश्यति [illegible] ज्ञानाज्ञानाननिधांविदं
[illegible] जीवादिपदार्थपरि [illegible] दिदधति [illegible]
[illegible] तिपादकोर्थः [illegible] कंनव [illegible] तरवा [illegible]
[illegible] दिकंवे हेनवं [illegible] कादि [illegible] स्यातिक [illegible] पालदि [illegible] निर्घा [illegible] कंपादिकं [illegible]
[illegible] ग्रं [illegible] रंजनलं [illegible] रूपं [illegible] तीयाचारवस्तु [illegible] ×७×
[illegible] जीवित [illegible] नाद [illegible] पदी [illegible] नीतानि [illegible] परि [illegible]
[illegible] दिवादि [illegible] एवं [illegible]
[illegible] सर्वविद्या [illegible] पतितव [illegible] किं [illegible] विदानक [illegible] वर्जिता
×७२×
[illegible] नं [illegible] तविस्मा [illegible]
[illegible] निर्मिसंवार्तिकमिति [illegible] विदनामपिपरस्य
[illegible] पति [illegible] रा [illegible] काठिचित्ति
[illegible] तिकेषां [illegible] विकल्प [illegible] वि [illegible] वेन [illegible]
[illegible] विपर्यास [illegible] रमि [illegible] किं [illegible] तदेवं [illegible]
[illegible]

डाक्टरभाऊदाजीइत्यस्यसंग्रहम् MEMORIAL
डाक्टरभाऊदाजीइत्यस्यसंग्रहम् MEMORIAL

१२ [illegible] निवारण [illegible] कि [illegible] [illegible]
[illegible] विद्या [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] सर्व कर्म [illegible] इति [illegible] [illegible]
[illegible] विषय [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] कार्यसिद्धि [illegible] कार्य [illegible] [illegible]
[illegible] एव [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] निवारणं [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] किं [illegible] निवारण [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] कार्यसिद्धि [illegible] [illegible] कार्या [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] १५६
[illegible] [illegible] किं [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] क्रियावादि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] कर्मणः फलमिति [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible] इति [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible] फलमिति [illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] किं [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
क्रिया [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] क्रियायाः [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] ज्ञान [illegible] कर्म [illegible] [illegible]
[illegible] किं [illegible] [illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] क्रियायाः सिद्धिं [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ज्ञान क्रिया [illegible]

१२
१
स्यर्थक्तमिदं मा मंमो ह इत्यादर्शयति [illegible] भावाभावात्मिका कौ नैता निमम [illegible] रणा नि इणी सा नि [illegible] [illegible]
न इ स्येन [illegible] कामइ [illegible] एव मरकं तीत्यादि [illegible] च विद [illegible] लिता श्रद्धायते नयेति [illegible] ज्ञानं येषां तीर्थकर्ता ते
[illegible] प्रत्ताः सर्वज्ञानं तरी [illegible] वा [illegible] कियया [illegible] रमां ति शति पादयति लोकं [illegible] [illegible] सकं [illegible] रजं ग [illegible] र
मां मिंत्यकेव ज्ञानेन करतलामलक न्यायेन [illegible] तथागतास्तीर्थकरर्चके वृ ज [illegible] नं ज्ञाता [illegible] गणा: [illegible] धव: [illegible]
[illegible] यता [illegible] ता लौ कि कीवाचावो युक्तिः किं [illegible] एव [illegible] मी ती [illegible] बंधः [illegible] लिका [illegible] यथायथा [illegible]
[illegible] धिमार्गो [illegible] तस्य [illegible] क ययंति [illegible] यं विय पायत किं वि [illegible] रां [illegible] ता [illegible] तां [illegible] [illegible] ×१×
दय [illegible] नावं तत्प्रति [illegible] त्व [illegible] दया पादितं करणं तत् [illegible] य [illegible] त ना [illegible] तं ना [illegible] न का [illegible] दि [illegible] निविव
[illegible] यतो [illegible] कया णं कम्माणं पाव एक उ विवागं [illegible] हि [illegible] यनिमित्त मित्तं पदो हो इ [illegible] तीर्थ
करगणधरादयः [illegible] विघ्न ज्ञानं चरणं चारित्रं क्रियात [illegible] नो मो [illegible] नी [illegible] कि [illegible] परस्पर नि
पे [illegible] नि [illegible] किया [illegible] नवियो [illegible] कर्म किया विहीनां [illegible] धर्म पदं नि [illegible] तो के [illegible] ह
[illegible] तेये [illegible] विना [illegible] जिरिवि तेवपञ्चतिः [illegible] तरकुं [illegible] यं [illegible] त्यादि ते तीर्थकरगणधरादयो ऽतिशय ज्ञानि ने
[illegible] लो के च [illegible] कुर्वंति [illegible] दे [illegible] तस्य [illegible] [illegible] ते पि लोकस्य [illegible] १५१
[illegible] पदार्था विष्करणं कुर्वंति [illegible] लो के [illegible] का: [illegible] [illegible] नायका इ
[illegible] मार्ग ज्ञानादि कं [illegible] मार्ग [illegible] ज्ञाता: [illegible] [illegible] बां किं [illegible] त
[illegible] पकमनर्थ निवारकं च किंच [illegible] लोके [illegible] का या [illegible] लौ किये न येन प्रकारेण [illegible] क

[illegible] यानि [illegible] त्रयं तत्र [illegible] [illegible] यं [illegible] ग ण: संसारां तर्वर्त्ती [illegible] यथा [illegible] नो न्याति [illegible] र
[illegible] वा करिति [illegible] यथा [illegible] दर्शना [illegible] लोकः [illegible] तन्न तीर्थकरा हारकं चक्राः सर्व एव कर्मबंध
[illegible] इति [illegible] मंता [illegible] दि [illegible] नैकीं [illegible] वित्र्ययंति [illegible] इति [illegible] यथा
रागद्वेषादि [illegible] संसारोपि [illegible] यथायथा वकर्मो पचयस्तथा तथा [illegible] संसारा [illegible] इति [illegible] र
[illegible] संसार [illegible] संसारस्याति [illegible] ति [illegible] संसारे [illegible] जायंत इति [illegible] देमानवा
[illegible] पदि [illegible] करु [illegible] कारकं ति [illegible] कर्षणा [illegible] ता इति [illegible]
[illegible] [illegible] ते [illegible] हत्यादि [illegible] किंच [illegible] तरा [illegible]
[illegible] यमलो कि कान्यानो [illegible] धर्मादि यै मानि का [illegible]
[illegible] धर्मा [illegible] धरा [illegible] तर [illegible] [illegible] पना [illegible] काया: पृथिवी कायादय: [illegible]
[illegible] ति [illegible] कारेण [illegible] ये केचना [illegible] [illegible] ×ण×
[illegible] विधदेव निकायाविद्याधर [illegible] पृथिव्या [illegible] जीवा वायु वनस्पतिद्वि त्रि [illegible] पंचेंद्रिया
[illegible] सर्व [illegible] कर्मभिः [illegible] विधानि कप्रकारं पर्यायं [illegible] पमर [illegible] येन परि [illegible] पा [illegible]
[illegible] ति गच्छंतीति [illegible] किंवान्यद [illegible] [illegible] तस्मात् [illegible] तीर्थकरगणधरादयस्त्विदं [illegible] ×ण×
[illegible] यं पुरं [illegible] जीव [illegible] [illegible] तर [illegible] मलि जौ यो केन [illegible] त्रिवे [illegible] एव ×न×
[illegible] संसार [illegible] सम्यग्दर्शन [illegible] रितं [illegible] यितुं [illegible] इति दर्शयति ज्ञानी [illegible]
न×

११ [illegible]नमिदंपवत्ररत्नी तियो तिजरू [illegible] एयं घार्म्म नवं संरम्भे यामीर [illegible] यानंत [illegible] तिकं डः रविन [illegible] तइति [illegible] कं [illegible]
[illegible]दिनामपि किं [illegible]नः ना [illegible]कानां [illegible] [illegible] संसार [illegible] विशिष्ट [illegible] संसारे [illegible] धर्म [illegible]
क मार्य पतिता [illegible] संसारे [illegible] वि [illegible] विषयांगना [illegible] निर्य [illegible] विषया [illegible]
गना [illegible] विषयांगना [illegible] निर्व [illegible] सर्वत्र [illegible] नेव [illegible] दति [illegible] विषयांगनादिकं पंचकं विषला [illegible] २
[illegible] संबलोकं [illegible] जंगम लोक [illegible] संचरं [illegible] तिगंति [illegible] लिंग मात्र [illegible]
[illegible] विरता [illegible] लोकं [illegible] कर्म विरता [illegible] चरंति [illegible] किंबा [illegible] कर्म
[illegible] एवं [illegible] संसरणा [illegible] ता: [illegible] दति [illegible] विशेषान् [illegible] ता: [illegible]
[illegible] निर्विवेक [illegible] कर्म [illegible] नव कर्म [illegible] कर्म [illegible] पयंति [illegible]
[illegible] इति यथा [illegible] कर्म [illegible] यति [illegible] कर्मणा [illegible] निरोधेन [illegible] २
कर्म [illegible] पयंति वीराः [illegible] विकि [illegible] विपतेयुर्वा [illegible] हिता हितया [illegible]
[illegible] परि [illegible] नावीना: परि [illegible] तिक [illegible] संतोषि लोयेन केन [illegible]
[illegible] एवातीत [illegible] एवं [illegible] इति [illegible] पाप [illegible] १५२
[illegible] कर्म न कुर्वंति [illegible] जीव [illegible] जीवा [illegible] कर्मा [illegible]
[illegible] संतो [illegible] विधेयं [illegible] संतो [illegible]
[illegible] जीवा [illegible] संतो [illegible] इति [illegible]

[illegible] एवं [illegible] कर्तुं [illegible] किं २
[illegible] कर्म [illegible] कर्म [illegible] २
[illegible] निवर्तमाना [illegible] निवर्तं [illegible] निवय [illegible]
[illegible] विपरीतं [illegible] पयंति [illegible]
[illegible] एव [illegible] सर्व [illegible]
[illegible] नाना [illegible] संसारे [illegible] मानानां [illegible] नेवार:
[illegible] नवं बुद्धा [illegible] कार्य [illegible]
[illegible] बुद्धा: स्वयं बुद्धा [illegible] गणधरा [illegible]
[illegible] एवं [illegible] संसारे [illegible] कर्म [illegible] तिया [illegible]
[illegible] इति [illegible] परो [illegible]
[illegible] पापं कर्म [illegible] मानाः [illegible] कुर्वंति [illegible] कारयंति [illegible]
[illegible] अपरं [illegible] नान्येन [illegible] अपरं [illegible] जानं [illegible]
[illegible] सर्व [illegible] पापा [illegible] विविध [illegible]
[illegible] केवल [illegible] हेयोपादेयं [illegible] परि [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] वीरा [illegible] परी [illegible] नीक [illegible] २

इति पर्याप्तं वाचिलक्षिता वर्तते एकेकेन काकक र्मा ऽस्य [illegible] विह तिर्यग् [illegible] वीतेव धीरा [illegible] २
देवा [illegible] वार्थवाहिं उपजायते तथाहि [illegible] रातिजर्वति [illegible] क्रियाया [illegible] २
मधमात्रं हि नग्रान [illegible] कारिस्ये रोगं कानि [illegible] कथा [illegible] २
तस्यादि येकेचन [illegible] कं [illegible] सर्वविशाला: [illegible] २
[illegible] लोकेवाव [illegible] सर्वलोक।
[illegible] पृथिवी [illegible]
[illegible] पति [illegible]
[illegible] जीव [illegible] २
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] १५५
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] १
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१२ णाविनाशरूपं पर्यायनयापेक्षया[illegible]कारान्नित्यानित्यं वा नयाकारं सर्वमपि वस्तुजातं यो जानाति[illegible]मनो[illegible]र्ईया
रे बहुया एकस्मिन्नयान्न बहुया एकस्मिन्नया एकस्मिन्नपि तिर्यग्योन्युत्पन्नाः[illegible]तिर्यगेंत्राणि तेषां[illegible]
[illegible]कृतानां स्वकृतकर्मवशागतानामिति[illegible]नादिति तथा जातिकस्पर्शिनारकतिर्यग्मनुष्यामरजन्म[illegible]
णं चायुषः क्षयरूपं तथा जायंत इति जना[illegible]वा पुण्यपातं यो जानाति[illegible]नारकदेवयोर्नवृत्तीति[illegible]
विंता[illegible]मना[illegible]निर्जरणीया[illegible]पिशा[illegible]निम्नानतघा[illegible]निम्नानतघर्म[illegible]
हृतानिम्नावे येषां ग्रहणं नाविधिरिति मस्त[illegible]तिर्यग्मनुष्ययो[illegible]भवनं योति[illegible]वैमानिकानां[illegible]
रनारकाणामिति[illegible]रिल्वादि[illegible]स्वकर्मफलं तु जानधत्वा नारकादेवकर्मकारिणां विवि
[illegible]विरूपां वा[illegible]नां जातिजरामरणरोगशोककृतां शारीरपीडां[illegible]यो जानाति[illegible]नवति[illegible] २
[illegible]वृतोधः[illegible]नरकचतुर्वर्यावलक[illegible]कर्मणां निर्वृत्तीति[illegible]कृतकर्मणामेव[illegible]नरकया
[illegible]नवर्तीति एवं यो जानाति तथा[illegible]ष्टप्रकारं कर्म[illegible]प्राणातिपातादयो रागद्वेषरूपा
[illegible]दर्शनादिकोविति[illegible]निरोधरूपं[illegible]निरोधस्वभावं[illegible]पापविवयो जानीते
[illegible]रूपमातो दयक[illegible]कारणं वा यो जानाति[illegible]पर्ययस्तं यो जानाति तपस्यायोनि[illegible] १५५
[illegible]कर्मबंधहेतुरूपं हि पर्यायं[illegible]तथा जानाति[illegible]यथाप्रकारा यावंतः[illegible]हेतवस्तावंत
हि पर्यायास्ते निर्वाणावे[illegible]एव परमार्थतो[illegible]बक्तुमर्हति किं तदित्याह क्रियावादमिति जीवो[illegible]
[illegible]सर्वविरतस्य कर्मणः फलमिति[illegible]तथाहि जीवाजीवा[illegible]र्थबंधपुण्यपापनिर्जरणमोक्ष

नानबाधिपरार्थाः[illegible]लोके[illegible]तेनात्मानं जानातीत्यनेन जीवपदार्थो लोकमित्यनेनाजीवपदार्थस्तथाग्यन
गतित्यनेनाम्रवादिनां[illegible]दर्शनं कृतं तथा[illegible]रीनरूपेण बाधाभो[illegible]स्वमित्यनेन बंधस्तथा पुण्यापापानि
हरीता[illegible]विना[illegible]निर्जराण्यस्मृ[illegible]तिनैवोपादानं[illegible]कृतमस्य[illegible]ण्यापादानं[illegible]
[illegible]एवपदार्थान्[illegible]त्यादिकः क्रियावादिरूपगतोनवर्तीति[illegible]तानूपदार्थान्[illegible]
[illegible]परमार्थतः क्रियावादं जानाति[illegible]दर्शनीरूपपदार्थपरिज्ञानेन[illegible]दिवंकल्याणा[illegible]रूपपागम्यते
रूपदर्शनानिरा[illegible]नैयायिकदर्शनेनावस्थाप[illegible]यो जन[illegible]ताव्ययवतर्कनि
र्णय[illegible]जात[illegible]जाति निग्रहस्थानानीति[illegible]पदार्थाः[illegible]
तथाये नपदार्थपरिछित्तिः किं प्रवर्तते[illegible]
निकर्षस्य[illegible]पदेशपरमनिवारिम[illegible]
[illegible]ज्ञानं कस्वादिकमस्य पदेशविपत्ति[illegible]
[illegible]ताम्ब[illegible]यात्मा[illegible]यते ×१४
[illegible]पर्यायके[illegible]
[illegible]
मानं हर्वेब[illegible]कारणानुमानं[illegible]नकं विकल्पितं[illegible]ज्ञाता[illegible]तिय[illegible]
[illegible]नानां तरा वाभिंदुपादिशि[illegible]मानमिति[illegible]वृत्ति[illegible]कामक २

५१ १

४७४ रणादिकं तया विनाकारणस्य कार्यघटितमनिवारात् यत्र [illegible] विघटे तत्र कार्यकारणादिमतिकरणाविगम्य
गमकता नो हष्टं तथा न विद्यति ज्ञाकत्वेदयः कृतिकाद्यौनादि ति [illegible] अन्यथानुपपन्नत्वं यत्र तत्र [illegible]
किं तास्यन्नुपपन्नत्वं यत्र तत्र त्रयेण किं [illegible] त्यं क्वम्या या मा एव तत्पूर्वक [illegible] तु मानस्या [illegible] ति प्रति
[illegible] धर्मत्वमा [illegible] पन्नात् [illegible] ग्रो [illegible] [illegible] संदिग्धं विपक्षविपत्तिकत्वमानार्थो [illegible]
[illegible] यामन्यथानुपपन्ना [illegible] [illegible] णत्वेन तत्रैव कर्तावात् [illegible] त्रमाणत्र मनुपपन्न [illegible] न्यथानुप
पत्तिमत्त्वे [illegible] समाणतो [illegible] [illegible] पिन कर्तव्य माणं किं तस्य [illegible] [illegible] [illegible] नामन्यथा मा एवं न
[illegible] व्यतिरिकेण [illegible] [illegible] [illegible] सात्स्यन्यवनिर्णीत [illegible] किं [illegible] [illegible] त्मानो [illegible]
[illegible] त्मनोऽगणः [illegible] [illegible] प्रत्यक्ष [illegible] [illegible] दीनामपि [illegible] [illegible] [illegible] प्रत्यक्ष
[illegible] इन्द्रियार्थतया [illegible] [illegible] तानन्तर [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] व्यतिरेकेण [illegible]
[illegible] [illegible] तित्ति [illegible] [illegible] रीन्द्रियार्थबुद्धिमतः [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] जीव [illegible]
[illegible] एवा [illegible] [illegible] [illegible] इन्द्रियाणि [illegible] इन्द्रियार्थाः एतदपि [illegible] १५६
कं जीव [illegible] [illegible] [illegible] बुद्धिरिति [illegible] विशेषः [illegible] जीव [illegible] जीवो [illegible]
[illegible] एवं [illegible] [illegible] करणं युगपत् [illegible] लिंगं [illegible] पौद्गलिकमजीव [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] तनाविनिर्वर्तक कारणं [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ज्ञानविशेषात् [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] शरीर [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] जीवा [illegible] [illegible]
[illegible] परलोक [illegible] जीवाजीव [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] जीव [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] किमेतद्
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] जीवाजीवयो [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] सिद्धान्त [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] सर्वतन्त्रसिद्धान्तः [illegible] इन्द्रियाणि [illegible] इन्द्रियार्थाः [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] प्रतितन्त्रसिद्धः [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] विनाश [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] अधिकरणसिद्धान्तो [illegible] इन्द्रिय [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] कार्य [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इन्द्रियाणि [illegible] विषय [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] अधिकरण [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] सिद्धान्त [illegible] [illegible]

१२

नवतीति अपरीक्षितार्थस्य प्रामाण्यादि [illegible] कृणमस्य प्रामाण्यं [illegible] किं शब्दविकल्पविचारेकस्य [illegible]
दुखं शब्दः अस्तु किं नित्योऽनित्य इत्येवं विचारः [illegible] विशेषसिद्धांतो नज्ञानविशेषादतिरिच्यते ज्ञानविशे
[illegible] प्रतिज्ञा हेतू दाहरणोपनयनि [illegible] २ × × ×
निगमनानि दशः प्रतिज्ञाय धर्म्यनित्यः शब्द इति सोऽपि विति [illegible] निगमयति प्रतिज्ञातमर्थमिति हेत [illegible]
न धर्मकथासाधर्म्यात् [illegible] धर्मस्य [illegible] दृष्टान्तोदाहरणं [illegible] धर्मोदाहरणं [illegible] भवति [illegible]
[illegible] भवति [illegible] धर्मोपसंहारः उपनयः [illegible] अनित्यः शब्दः कृतकत्वाद्घटवद्घ
[illegible] अनित्यत्वात् विकृतकत्वमपि [illegible] प्रतिज्ञाहेत्वोः [illegible] तस्मादनित्य इति [illegible]
[illegible] अवयवायदिशब्दमात्रं ततः [illegible] धर्मः [illegible] जीव [illegible] हणेन [illegible]
[illegible] जीव [illegible] नैवोपादानमिति ज्ञानविशेष [illegible] पदार्थ [illegible] अनेकप्रकारत्वात् ज्ञान
विशेषाणामिति [illegible] अविज्ञातान्यतः [illegible] पर्यालोचनात्मकस्तर्को [illegible] विज्ञानमन्यत् [illegible]
णवेत्ययमपि ज्ञानविशेष एवमन्य ज्ञानविशेषाणां [illegible] नानाप्रकार्य परिकल्पनं [illegible] जानते विद्वांसः [illegible] २५७
यस्तर्कः [illegible] को [illegible] निश्चयात्मकः [illegible] निर्णयोऽयमपि [illegible] ज्ञानादतिरिच्यते किं [illegible] निश्चया [illegible]
[illegible] प्रमाणांतर्भावात् पृथक् निर्देशो न्याय्य इति [illegible] कथावादो जल्पो वितंडाचेति [illegible] प्रमाणतर्कसा
धनोपालंभः सिद्धांताविरुद्धः पंचावयवोपपन्नः पक्षप्रतिपक्षपरिग्रहो वादः [illegible] तत्त्वज्ञानार्थं [illegible] वार्ययर्नवाति
क एव विजिगीषु [illegible] जातिनिग्रहस्थानसाधनोपालंभो जल्पः स एव प्रतिपक्षस्थापनाहीनो वितंडेति तत्र

[illegible] विकल्पानां [illegible] एव नोपपद्यते [illegible] निर्णयार्थं वादे [illegible] जल्पादिना [illegible]
[illegible] कर्तुं पार्यते [illegible] किं हि [illegible] नार्थ [illegible] तत्त्व [illegible] तीय [illegible] परमार्थ
× श्री × [illegible] प्रसादमनुमिनानदेव परं [illegible] तत्त्व [illegible] नियतं [illegible] ×
[illegible] अपि [illegible] प्रतिपक्ष [illegible] परिहरति [illegible] प्रतिपक्ष [illegible] n
[illegible] असिद्धानैकान्तिकविरुद्धहेत्वाभासाः हेतु [illegible]
तिः [illegible] नियतं [illegible] तत्त्वं [illegible] विमर्दे [illegible] तत्त्वस्तु [illegible] निग्रह [illegible] का
[illegible] नियतम् [illegible] विकल्पोपपत्तिरिति [illegible] विशेष [illegible] विवाहे [illegible] निग्रह
[illegible] कल्पनावाक् [illegible] छलोऽर्थविकल्पोपपत्त्या [illegible] विशेषो [illegible] २
[illegible] वादिनः [illegible] वृत्तिमिति कल्पयति [illegible] प्रतिषेधयति [illegible] × × ×
[illegible] निग्रह [illegible] परमार्थ [illegible] इति [illegible] जल्प [illegible] विरिक्ता वाचो युक्ति
[illegible] प्रतिपक्षस्य [illegible] तिरनियतत्वादनियतं [illegible] दवे [illegible]
[illegible] दूषणाभासाः [illegible] दूषण [illegible] जातयः [illegible] इति [illegible] पुनर्दूषणाभासत्व २
[illegible] जातीनामवान्तर [illegible] इति वादकाले [illegible] प्रतिवादी [illegible] निग्रहं [illegible] वादिनो [illegible]
नं प्रतिवादि [illegible] तदेवासा [illegible] विहाय [illegible] निधीयते नैयायिके [illegible] प्रमाणमिति [illegible] प्रतिज्ञाहानिप्रति
ज्ञांतरं प्रतिज्ञाविरोधस्त्यादिकमित्यादि [illegible] निग्रहस्थानं [illegible] न तदपि [illegible] अपराधं कर्तुम्

[illegible]

१२ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] १५८
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

१२

[illegible] एवं देवदत्त [illegible] परमात्मा [illegible] संयोगः [illegible] निरवयव [illegible]
विशेष [illegible] कथं [illegible] एवेति [illegible] व्यतिरेक [illegible] गुणाः [illegible] विशेष २
[illegible] बुद्धि [illegible] परे [illegible] नाम [illegible] विशेष बुद्धिः [illegible] विशेष हेतु [illegible]
[illegible] बुद्धिः [illegible] किंतु [illegible] विशेष [illegible]
[illegible] विशेष [illegible] सर्व [illegible] विशेष [illegible] इति एवं [illegible]
[illegible] नित्य [illegible] परमाणवो [illegible] मुक्त [illegible] निर्गुण
[illegible] इति [illegible] हेतुः [illegible]
[illegible] नित्य एक [illegible] नित्य [illegible]
[illegible] सर्व [illegible] इति [illegible]
[illegible] बुद्धि [illegible] सिद्ध [illegible] दंड दंडि [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] अहंकारो [illegible] पंच तन्मात्राणि [illegible] पंच [illegible] तन्मात्र [illegible]
[illegible] पंच [illegible] इति [illegible]
[illegible] अहंकार [illegible] विकारे [illegible]

अहंकारः

[illegible] विकार [illegible] तमः [illegible] मात्र [illegible] निर्
[illegible] नित्य [illegible] सत्त्व [illegible] २
[illegible] अहंकारो [illegible] बुद्धि [illegible] अहंकार [illegible]
[illegible] तन्मात्रा [illegible]
[illegible] गंधतन्मात्रात् पृथिवी [illegible] तन्मात्रात् [illegible] तेजः [illegible] तन्मात्राद्वायुः [illegible] तन्मात्रादाका
[illegible] सर्व [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] वायुः [illegible]
[illegible] तन्मात्राणां [illegible] इति [illegible]
[illegible] अहंकार [illegible]
[illegible] निर्गुण [illegible] २
[illegible] २ः
[illegible] निर्गुण [illegible]
[illegible] पंच [illegible]
[illegible] जीव [illegible] जीव [illegible]

१२

॥स्यात्तथाप्य यतेनयोदस्य

पादनेनैा [illegible] ग्रायतनं [illegible] जीवस्य [illegible]
[illegible] धर्माकर्म [illegible] स्वयं [illegible] कर्मत
मोक्षलिक [illegible] जीवकानि [illegible] निश्चयात्मक [illegible]
[illegible] मानसधीति [illegible]
मीमांसकलोकायतानामिहित्वनिराकरणं [illegible] विधेयं [illegible]
[illegible]
र्थपरिज्ञानमिति ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible]

[illegible]

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

१२ नि के जीवाजीव [illegible] दि [illegible] [illegible] कालिकादि [illegible]
[illegible] [illegible] नय [illegible] [illegible] सादि के [illegible]
नय [illegible] वित [illegible] [illegible] जीवादि [illegible] २
[illegible] विधि [illegible] [illegible] विनय [illegible] [illegible]
×गं× [illegible] रिक [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] धिकार: यदि [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] धिकार [illegible] [illegible] [illegible] नित्यादि [illegible]
रण [illegible] [illegible] [illegible] करि [illegible] [illegible] [illegible] याति [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] कारित [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] करिण [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] कारण [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] भवति [illegible]
वति [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] भवति [illegible] [illegible] १६१
[illegible] [illegible] नि [illegible] भवति [illegible] [illegible] क्रियमाण [illegible] कारण [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] क्रिया [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] क्रियापूर्व
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] क्रियमाण [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] इत्यादि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] पंरमार्थ [illegible] [illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] १६२
[illegible] २
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]

१३ [illegible] बलस्यादि कर्म [illegible] नाशनं [illegible] देवीतान्यानि [illegible] [illegible]

४४२॥४४ [illegible] यथा सम्यग्दर्शनं [illegible] परमार्थिकता [illegible] सम्यग्ज्ञानादिकं [illegible]

[illegible] सम्यग्दर्शनस्य [illegible] सम्यग्दर्शनं मोपशमिक क्षायिक [illegible] १

[illegible] क्षायोपशमिकं [illegible] [illegible] एतत्सम्यग्ज्ञानादिकं [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] सम्यग्दर्शनस्य [illegible] धर्म [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ।

[illegible] धर्म [illegible] [illegible]

[illegible] धर्म [illegible] धर्म [illegible]

[illegible] [illegible] १६२

[illegible] [illegible] २

[illegible] धर्म [illegible]

[illegible] धर्म [illegible] [illegible]

दर्शनादिकं मोक्ष [illegible] सम्यक् [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ।

[illegible] सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्राणि मोक्षमार्ग [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ४४४

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] सम्यग्ज्ञान [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] सम्यग्ज्ञानादीनां [illegible] २

[illegible] [illegible]

१३
१

[illegible] इति किंवृत्ताः [illegible] तीति दर्शयति ये केवल [illegible] तद्यानलयावलेपिनो [illegible] तन्निर्वाकाद्यानन्वां कात
[illegible] यावाद [illegible] भवति [illegible] नीति [illegible] कर्मैस्य [illegible] तस्य [illegible] एवान्तवेत [illegible]
[illegible] ज्ञानिनां [illegible] यथा [illegible] येवस्तु [illegible] नाम्भवि ति ॥ ३ ॥ किं चान्यत् [illegible]
[illegible] ये [illegible] परमार्था [illegible] किं नो परिणत [illegible] तेन [illegible]
[illegible] पर [illegible] प्रतिपादयति [illegible] मतिस्य [illegible]
[illegible] दित्यानलोचनादि [illegible]
[illegible] विकाति [illegible] कर्मा [illegible] ज्ञानादिकं
[illegible] येव एव [illegible] परमार्थ [illegible]
[illegible] तानि [illegible] एवं
[illegible] संसार [illegible]
[illegible] द्वितीयं [illegible] कर्मा [illegible]
[illegible] दोषित [illegible] संसारजान [illegible]
[illegible] ॥ ३ ॥ [illegible] इत्यादि [illegible] १६
[illegible] कोधनो भवति तथा [illegible] पर [illegible]
[illegible] इति [illegible]

[illegible] इत्यादि [illegible] इत्यादि तथा [illegible]
[illegible] जयोभवति [illegible]
[illegible] कारणे [illegible] जयमित्यादि [illegible] विवि [illegible]
[illegible] भवति कल [illegible]
[illegible] परस्परं [illegible] भवति [illegible]
[illegible] २
[illegible] एव [illegible] कर्म [illegible] करणोदीपक [illegible]
[illegible] कर्मा [illegible] कर्मा [illegible] ति के संसारे [illegible]
[illegible] किं चान्यत् [illegible] इत्यादि [illegible] परमार्थ [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible] भवति [illegible]
[illegible] किंचि [illegible]
[illegible] भवति [illegible]
[illegible] भवति [illegible]
[illegible] एवमनंता [illegible] २
[illegible]

१२

[illegible] मनोयस्यापी [illegible] मनाम्यदिवा [illegible] कर्षलाचार्यादि [illegible] एव मुमते [illegible] कांतेन [illegible] जीवा
दि [illegible] पवर्ग [illegible] र्थस्यासावेकांत [illegible] ि: [illegible] संबा [illegible] सिद्धि [illegible] एकांतेन [illegible] सोमीड्डि [illegible] सर्व एकांतेन [illegible] २
[illegible] र्थ: [illegible] पर्या [illegible] कार्य [illegible] यथा [illegible] नाम [illegible] कों [illegible] धीत्यादि सावद्य [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible] यिनो [illegible] पंच [illegible] स्यापि [illegible] हित [illegible]
[illegible] नेपवृत्ति [illegible] नके [illegible] व्यवहारं विध [illegible] पि [illegible]
[illegible] कर्ड [illegible] रोहि [illegible] विस्मा [illegible] त्या चार्यादि [illegible] घेव [illegible]
[illegible] विल [illegible] निर्य [illegible] भवति [illegible] पिता [illegible] भवति [illegible]
[illegible] मादि [illegible] दर्शि [illegible] स एव [illegible] जात: [illegible] एव परमार्थ ध्नि×
त: [illegible] कारीनाप [illegible] नांधुलप [illegible] पराजिते [illegible] जीयते [illegible] देवजात्यादि [illegible] शुक्ल [illegible]
[illegible] ल [illegible] कजीन [illegible] तथा [illegible] एव [illegible] तिष्ठ [illegible]
[illegible] भवति [illegible] चार्यादि [illegible]
[illegible] भवति [illegible] २६५
[illegible] ॥३॥
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] २
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २

१३ विवेदितव्यायः [illegible] हवंधनः [illegible] [illegible] संयम [illegible]

[illegible] हरिवंश [illegible] गर्व [illegible]

[illegible] सर्व [illegible] परस्पर [illegible]

[illegible]

[illegible] पर्याप्त [illegible]

[illegible] करोति [illegible] जातिः [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

×४× [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

१३ [illegible] एवं [illegible] इत्यादि एवं [illegible] किं [illegible] विशार
[illegible]
[illegible] तिर्यः [illegible] मन्य[illegible]ः
[illegible] भवतीति [illegible]
[illegible] प्रकरणादिक [illegible]
[illegible] भवति [illegible] भवति [illegible]
[illegible] परि [illegible] किं [illegible]
[illegible] कोऽवि[illegible] किं मन्ये।
[illegible] इत्यादि॥ [illegible]
[illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible]
[illegible] १६६
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] तीत्यर्थः॥ [illegible] २
[illegible] कारण [illegible] परिज्ञाय [illegible] २
[illegible] बुद्धि [illegible] तिष्ठति [illegible]
[illegible] परित्यक्त [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] संस्कार [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१२

[illegible]

[illegible] ॥ १६[illegible]

[illegible]

१२. :परे [illegible] वाये [illegible] यमा गो गंथ [illegible] सहर्म [illegible] कान् जीवादीन् [illegible] परोपकाराय [illegible] आदिति [illegible]
[illegible] कानां [illegible] [illegible] [illegible] तो वादे [illegible] धर्मक [illegible] कर्मा [illegible] फलक कर्मना
[illegible] तथा [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] पर्व [illegible] धर्मकथिकः धर्मदेशनां [illegible]
[illegible] जीवादि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] पन्ये [illegible] [illegible] करणं [illegible] [illegible]
[illegible] वा [illegible] [illegible] आदिक [illegible] [illegible] विषय [illegible]
[illegible] यति [illegible] पेर्नयन [illegible] [illegible] [illegible] आदि [illegible] [illegible] २
[illegible] किं [illegible] [illegible] यथाव [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] कादि [illegible] विकर्षना दिका [illegible] तिर्यङ्नरकादिके [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] धर्मदेशना [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] धर्म [illegible] [illegible] [illegible] निरपेक्षे [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] धर्म [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] १६
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] विकथादि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] धर्म [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] कार्य [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] पृथ्वीकायादि [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] धर्म [illegible] जीवित [illegible]
[illegible] जीवित [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] जीवित [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] कर्म [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] २
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

॥अथा[illegible]॥ [illegible] पंचो [illegible] परित्यजति [illegible]

[illegible] द्विविधो द्विप्रकारो [illegible] भवति [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] द्विप्रकारो भवति [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥श्रीः॥

[illegible] भवति [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

१४ [illegible] साकाङ्क्षत्वं [illegible] अन्यद्दृष्टिस्तूपवाद यथेति दृष्टांतो [illegible] दर्शिताः [illegible] कारणो हि जयमानः [illegible]
[illegible] विधिश्चितमहिम्पर्शीतिमिति निर्वितिपद्मं पन्नद्वंतमपिपति पद्मजातं [illegible] बीजमन्मात्रापद्मजातस्तंत्र घासवा
कीयमानकं [illegible] वक्तुम् [illegible] प्रतिपन्नं [illegible] वृत्तं [illegible] पृथक् [illegible] जयो [illegible] दयंति [illegible]
[illegible] जातमिति [illegible] कल्पं [illegible] कादयः [illegible] स्याविद्यानामि [illegible] वेंदु
यमर्थं [illegible] दृष्टान्तो हि [illegible] पुर्णांपकस्ये स्तुति [illegible] एवं [illegible] २
[illegible] एवमिति [illegible] कमितात्त्वं [illegible] पंचविधि [illegible] ज्ञान [illegible] तिपादिता [illegible]
[illegible] धर्मतियेस्पर्यं विशेषोयपादि जपोतकर्मोजातपद्मं [illegible] दाविति [illegible] वि [illegible]
[illegible] सार्वमव [illegible] धर्मात् [illegible] परिणत धर्मपर [illegible] निकेपापधर्म [illegible]:
पार्थडिकाः प्रवारयंति प्रवार्य [illegible] पुरा [illegible] रयंति [illegible] दिव्यो [illegible] वादिल [illegible]
न परलोक [illegible] कं [illegible] पतिसेव न समानान् [illegible] रवं [illegible] मतीति [illegible]
[illegible] जापा [illegible] रङ्गिवेकान्ति [illegible] कं [illegible] पापधर्मात्मानि [illegible] विरति [illegible] कांतरात्मान:
क तीर्थिकाः स्वजर्ग [illegible] वाणिके वृद्धोद्धृतं [illegible] हंति [illegible] निर्दिश
ति [illegible] पार्थंडिका एव न मीलार्थं [illegible] रयंति [illegible] कनि [illegible] विपा [illegible]
[illegible] र्थपीति [illegible] कणो [illegible] र्थं [illegible] राजा [illegible] निर्वक [illegible] रामि [illegible] वनिव [illegible]
[illegible] दिजीवा [illegible] जोकन्य [illegible] र्थेनापिमवृत्तं [illegible] मादि [illegible] लीस्मादिकाभिः [illegible] किमिरिह [illegible] २

[illegible] कल्पानिर्गुणजनं [illegible] रयंति [illegible] विवर्जनयंति [illegible] लोक [illegible] कः [illegible] कः [illegible]
[illegible] कं सर्वं [illegible] पाविनाम्य [illegible] मानाति [illegible] मार्गं [illegible] तत्त्वेन [illegible] धर्मं [illegible]
[illegible] राजा [illegible] धर्म [illegible] निका किं नेव [illegible] प्रकारैः [illegible] रिति सदेवमिकाकिनः [illegible]
[illegible] श्राद्धं [illegible] पाद [illegible] मपि [illegible] पाद [illegible] पादि [illegible]
रति केस्मात् [illegible] ज्ञीवं [illegible] तिलवे [illegible] जीवं [illegible] फ [illegible] र्थः [illegible] पर [illegible]
र्थतो [illegible] प्रतिज्ञा [illegible] निर्वाहयति [illegible] रति केमव [illegible] तेन [illegible] पं [illegible] पाप
यमा निर्वाह [illegible] तिना [illegible] तहर्ष [illegible] रति केवु [illegible] तः [illegible] सदनु [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] प्रतिज्ञा [illegible] नात्क [illegible] मती [illegible] ज्ञाना [illegible] क्कलवा [illegible] मर्न [illegible] कर्त [illegible]
[illegible] नवुपपन्ना [illegible] वती [illegible] नहि जवति निर्वि [illegible] गुरु [illegible] विज्ञानं प्रकटित [illegible]
[illegible] सूत्रस्य [illegible] जंभा [illegible] विज्ञवाक्यं [illegible] हारेण [illegible] परी [illegible] मितक [illegible]
[illegible] जातगता [illegible] हरिणां [illegible] पादेन [illegible] निस्पादयो [illegible] पितृ [illegible] गुरो [illegible] वादे [illegible] कारवद्धमा
[illegible] वंतीस्य [illegible] कर्मा [illegible] तेनि [illegible] नासयत [illegible] नाम [illegible] गच्छति [illegible]
[illegible] गमनयो [illegible] सेराम्यं [illegible] दिनस्य [illegible] मय [illegible] नतो [illegible] धर्म
कथिकाः कथनतो [illegible] दिति [illegible] वंयतो [illegible] कर्मणा [illegible] नाना [illegible] तीनि [illegible]
[illegible] जुर्वंति काम [illegible] हि: [illegible] वारी [illegible] दिति [illegible] निवस विषय कर्ष्या

DR. BHAU DAJI
DR. BHAU DAJI

१५ [illegible] हि [illegible] एवं नेवाचार्यो [illegible] निवर्तय [illegible] पयवतीति [illegible]
[illegible] भावस्य [illegible] एवं सर्वत्र [illegible] नाम [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] हि निर्दिष्ट [illegible] संस्कार [illegible] २
[illegible] प्रकारः [illegible] द्वितीयो [illegible] प्रकारात् [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] वि [illegible] पु [illegible]
[illegible] कार्यो [illegible] दिकं वि [illegible] दिकां किं कांकरोति [illegible]
[illegible] कार्ये [illegible] [illegible] कर्तव्य [illegible]
[illegible] एवका [illegible] निरवद्य [illegible] दिवसा [illegible]
[illegible] सर्वत्र [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] २ [illegible]
[illegible] ७१
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
×६× [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१४ गीयमानोर्थः सोऽन्यास्यफड्स्यन्दकरणतो यस्य एकत्ववतीति॥ ८॥ [illegible] मोदमानंतरतः स्वपूर्व
दत्तादिकल्पे तु विशिष्ट एव मित्यादि विरुद्ध जाते नो स्थितः परतोऽधिकोऽपि स्तो व्याप्तिमादृश्यते न भूमादप्यवस्थितो
नोदितस्वरूपस्थैव तत्त्वस्य तेवं विध्यस्तु प्रानंतरवस्तु मात्राणिष्वव स्थितं येन विरुद्ध [illegible] दिवार्थ स्थितः संयमा
न स्वरूपेण तनापरः स्याभ्यः स्वस्थितः [illegible] स्वलीता गमात् त्वमारे [illegible] नोदितस्वरूपतावस्त्र
स्वस्थितः सं [illegible] तिरिति तस्य [illegible] रितानस्यादिकं भवतानुमानादिति तथा स्वेन वाधि
[illegible] कृत्यादिना [illegible] केनतरूपत्वेन वयमाह्ह नाकम्पितावार [illegible] नोदितस्वरूपाणां मानवय
[illegible] वाकार्थकरणं प्रकल्पिता [illegible] तायदिवाद [illegible] ति माविः
[illegible] घटवत्या अत्वादिप्रात्विरोदितो नकोः [illegible] तथा तिक्त [illegible] दितः
[illegible] नस्यासनः कस्या कर्त्तृक्वे [illegible] नेनेति नयाणा [illegible] स्तु जानन्नपरं अज्ञात
[illegible] कर्तृत्व [illegible] त्रिवेदनात्मक [illegible] मात्मनो [illegible]
[illegible] ति [illegible] भेद
[illegible] कार्यादि [illegible] कैप १७२
[illegible] स्वरूपेण जो [illegible]
[illegible] पीडिः [illegible] त्वत् नये
[illegible] दृष्ट्यति नोदितस्व [illegible] विध्वस्तमपक्षरणं न विधुमात्रं विध्व

[illegible]
[illegible] कारण [illegible]
[illegible] दिति॥ ८॥ [illegible]
[illegible] २
[illegible] कर्ता [illegible] वर्ति [illegible]
[illegible] नोदितस्व [illegible]
[illegible] तत्वं॥
९॥ [illegible]
[illegible]
[illegible] परम [illegible]
[illegible] मात्मनाम [illegible] प्रतिसमाधिः
[illegible]
[illegible]
[illegible] सत्यादि म
[illegible] परमार्थप्रधानं

१४ धकांरादतमास्वदेन्नादिक मप्यपश्यन्नजानातिन्नास्पकारिभिन्नविषम एव यतो तान्सूर्यस्यादित्यस्या [illegible] नापनीत
१ नमपि [illegible] प्रकाशितेदिव केनमप्यगाविर्भूतिपापाण्दरीनिमीलनादिके सर्वं जानातिविवक्षितप्रदेशापकं
यं घातनमभि [illegible] कंवस्तु: परिच्छिनत्ति [illegible] क्वचिदावारणतः मप्यगवा [illegible] तीति एवं [illegible] तिकम [illegible]
दं एवं [illegible] दित्यादि यथा [illegible] वंधकारावृतायां [illegible] जानाति सूर्यो [illegible] नापनी
तेतमपि [illegible] नास्पिवं [illegible] केपि नव [illegible] जितो [illegible] मप्यगपरिज्ञातो धर्म:
[illegible] धर्म [illegible] गीतार्थ: [illegible] दनुध्यमानो
धर्मं नजानातीतिन्नास्पकारिभिन्नविषम एव [illegible] नवचनैर्कोविदो [illegible] सर्वज्ञप्रणीता
[illegible] सूर्यो [illegible] वरण [illegible] जीवादीन्पदार्थान् [illegible] भवति यथा
[illegible] रित्यापरिस्फुटा [illegible] पदार्था: । इतीयं [illegible] एवं सर्वज्ञप्रणीतागमेन [illegible]
[illegible] प्रतीयंते [illegible] कदाचित् [illegible]
[illegible] किंतु [illegible] तिन्नसर्वज्ञ [illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible] १७६
[illegible] भवति [illegible] जानातित
[illegible]
[illegible] भवति [illegible]

[illegible] पर्याय [illegible] पर्याय [illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
कक२७नि [illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] भवति [illegible]
[illegible]
[illegible] भवति [illegible]
[illegible] २
५३ [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

५४ यत्कलिकः परिहमंकेचिदायंब्रूयात्प्रदेवाकथंविदुःवृत्तभगवतोसौतरितउपदन्यथार्थपरिहारमं नविदंधाद्य यानापिवा
१ शीर्षादंबकउत्तीबकधनीदीर्घस्तुनन्दसात्इत्यादिम्यातृतीयाय [illegible] नागमिति [illegible] ॥ [illegible] ॥ किंनिमित्त [illegible]
वीकाबबिधेयमस्मात् [illegible] कान्त्यादि इतिउजंतुत्तुपम [illegible] कालतामितिशंकानयाबीजाद्यावद्वंकपापक्रम
॥ब्राह्मी॥ लब्रूयात्प्रधानास्त्रायतइतिवंगोनंबाकायमवंनपृदिनविद्यामार्क [illegible] धिनानिर्वाद्येनमिमाहंकर्ताहत्वा
[illegible] जंतूनांजीवितंतमंतपृदिनराजादिफलत्वनपदेनराजादीनामुपदिष्य [illegible] निर्वा [illegible] नवि
नराजादिनामाईजंतुजीवोपमर्दकंमंत्रकर्पादपाद्धजायेनमहि [illegible] स्य [illegible]
कर्यदधर्मकथावानकिमपिलानराजादकरादिकमिदेदमि [illegible] कहिता [illegible] धर्मविवसपरनर्गणादि
कामन्मंवदेलब्रूयात् [illegible] नाम्याधर्मादिक [illegible] वाकुर्येदु [illegible] धर्मक [illegible] वाक्यं [illegible]
काहिंनिषेदति [illegible] वादि [illegible] परामनो [illegible] पदि [illegible]
[illegible] ॥ मां [illegible]
[illegible]
[illegible] १७५
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] २ ४५४
[illegible] २
[illegible] ६
[illegible] ४५५
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१४

विनयाधिदश मन्येवाभिजानी [illegible] नवत्रुभमानं [illegible]
भिन्न [illegible] दुःखमचिरस्यादिनाकर्षव [illegible]
नविकुदकरवस्तो [illegible] विकारेण परिणकपद [illegible]
[illegible] विविधूर्तकिं [illegible] किं [illegible]
[illegible] मविनार्दं [illegible]
काहिकान्या [illegible] पयेनिकर्ड [illegible] ककालीनं मायो [illegible]
[illegible] किं [illegible]
[illegible] किं [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] १७६
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१५

॥श्रादानीयाध्य
नं चतुर्दशम् ॥१५

[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] १३७
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१४

[illegible]

१७८

[illegible]

५५ [illegible] विपर्ययमिथ्याज्ञानानामविपरीतार्थपरिच्छेदकत्वे [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] परिच्छेदक [illegible] २
[illegible] सर्वज्ञ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

५

कारितं दुरत: परित्यजेदित्यर्थः [illegible] सरो [illegible] कारी [illegible] तीर्थंकरो ऽयं
[illegible] भवतीति [illegible] भवा [illegible] इह [illegible] के [illegible] सर्व [illegible]
रिज्ञाते [illegible] परिज्ञाय [illegible] भगवद् [illegible] धर्मं [illegible] प्रकारा [illegible]
जीवितस्यास्य जीवितस्य [illegible] कारिणी: [illegible]
[illegible] भावना [illegible]
[illegible] भवपरि [illegible] कसंसार [illegible] पर्यव [illegible]
[illegible] एवमेता [illegible] संसारा [illegible] निर्जरा [illegible]
[illegible] सर्व [illegible] जीव [illegible] सर्व [illegible]
[illegible] पुरस्कृत [illegible]
[illegible] संसारो [illegible] चेति [illegible]
[illegible] संसारा [illegible] सद्यादि [illegible]
[illegible] केवल [illegible] प्रकारं कर्म [illegible]
[illegible] परि [illegible] कर्मणा [illegible]
[illegible] कर्माणि [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] तीर्थंकर [illegible]

कर्मणः कार्य

[illegible] भवति [illegible] चार [illegible]
किं [illegible] कर्म [illegible] कारण [illegible] कर्म [illegible]
तः संसार [illegible] कर्म कार्य [illegible] संसारस्य [illegible] कल्पना [illegible]
कारणानि [illegible] कर्म [illegible] प्रकारा [illegible] कारण [illegible] पाक [illegible] नाम कर्म [illegible]
[illegible] जानाति [illegible] कर्म जानाति [illegible]
[illegible] संसार [illegible] कर्म परिज्ञानं विज्ञाय [illegible] कर्म [illegible] निर्जरा [illegible]
[illegible] महावीरः कर्म [illegible] कारण [illegible] संसार [illegible]
[illegible] कारणान्य [illegible] संसार [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible] संसार [illegible] परि [illegible] महावीरः [illegible]
[illegible] महावीर: परित्यक्त [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] जाति जरा मरण रोग [illegible] संसार [illegible] पर्य [illegible]
[illegible] भवति [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्मोपादान [illegible] जाति जरा मरण [illegible]
[illegible] आयुर्व [illegible] तिर्यग्गति [illegible]

डाक्टर भाऊदाजी [illegible]
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी [illegible]
Dr. BHAU DAJI

१५
१

विहृतोदकतास्निकामय्यस्यस्निकामति परास्नाति न तथा परास्नाति एवं लोके [illegible] लोके [illegible]
[illegible] दधिमातलवियवज्ञुरस्निकमणी [illegible] स्यस्निकामति मतावीक्रीयति तत्वरूपाव [illegible] विपाकः
दर्शनाद्वेति। [illegible] किं तेनत्वावेनमदेन [illegible] पापराजुरवैर्दकरम्कवीहितैः [illegible] कमहेनणीजया
कर्मतपाईरवलुवं [illegible] स्थियः [illegible] गस्य एवंदनं विनिर्देश्यिय एव [illegible] काभावत्वीनरेद
वारीतिकस्मादिरपजनंमा: इत्येवं तत्स्वरूपं [illegible] विधनेनता निर्णीयत इति स्थितं॥ [illegible]
ना कारणंश्री [illegible] किंच [illegible] के पापि दर्शनि
मंगनीव [illegible] न कानस्कृतो [illegible] हिरे [illegible] नानि
स्त्विन्मफलाऽत्यादि नमस्तकर [illegible] पस्यत्वामिति [illegible] मनोर्गकतांचयुर्यान एव धर्म इत्तपंचम २
नो धर्म इत्यस्य ईस्या विजोवनामात्रे [illegible] कारि [illegible] परानिमुक्तानिया पवाचनीदेव निरपवादमस्य
स्या ईस्य इकर [illegible] कारि [illegible] वर्तिपणि [illegible] तनिश्चयान्येकरवंड तेस्य [illegible] इति [illegible] +बृतेन+
विनिर्दे [illegible] नदेवापेति [illegible]
पाकोर्यत्वादेनं [illegible] कस्मात् [illegible] सम्पारवीपीचूता: [illegible] कपर १०१
जाजवानां [illegible] मानसिंद्धैरिति [illegible] साधकस्यादीव
धर्मनीति [illegible] पवलस्वोपे [illegible] स्मादिनी [illegible] प्रवति स
र्वावितयाक्पदचूतः [illegible]

[illegible] प्राप्ततनवामिषानकेवलमुक्ता विज्ञता: [illegible] वंधनोम्नुक्तनयात्रे [illegible] नाथ कांक्षं निनामित
[illegible] विकानवर [illegible] नामित [illegible] ते [illegible]
क [illegible] जीवितं [illegible] जीविताति [illegible] जीवितं [illegible] जीविते।
[illegible] जीवितमना [illegible] कर्मणा [illegible]
[illegible] जीवित [illegible]
[illegible]
[illegible] कर्मणः [illegible]
[illegible] तिसीति [illegible]
[illegible] कारणवत्प्रस्तुत [illegible]
[illegible] +[illegible]+
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१५
॥ [illegible] ॥

[illegible] इजातिश्रायो [illegible] यद्विवादं [illegible] विद्यमानेपि [illegible] करणादि केपावतीना [illegible] कोऽमी [illegible]
[illegible] वास [illegible] फलोगेयंतऽस्पर्श [illegible] लक्षणार्थिकं [illegible] वंतीति किं [illegible] २
[illegible] करतलामलकवत् [illegible] एवं [illegible] परहितैकरताः [illegible] सर्वोपाधिविशुद्धं धर्ममाख्यांति [illegible]
[illegible] यदि [illegible] प्रतिपूर्ण [illegible] चारित्ररूपं [illegible]
[illegible] विशुद्धिं [illegible] परमपदं [illegible]
[illegible] कर्मबीजाभावात् [illegible]
[illegible] कर्मबीजे [illegible] इति [illegible] कर्मबीजाभावात् [illegible]
[illegible] विनाश [illegible] भगवान् [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कारण [illegible]
[illegible] कारण [illegible] सर्वज्ञा [illegible] किं [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] १५२
[illegible] एकेन [illegible]
[illegible] निर्वाण [illegible]
[illegible] पंडिताः पापाद्दीनाः [illegible] सिद्धि [illegible]

[illegible] पंडितः [illegible] वीर्यं [illegible] संयम [illegible] वीर्यं [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] निर्जरणाय [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] पंडितवीर्येण [illegible]
[illegible] महावीरः कर्म [illegible] विरति [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] संयम [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] संयम [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] संसार [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] करणेन [illegible]
[illegible] २
[illegible]

॥ग्गाथा [illegible] ॥ [illegible] एवं ग्रंथसंरम्भ ॥ [illegible] ॥ [illegible]

[illegible] मयनिश्च [illegible] निहिता: [illegible]

[illegible] मयनेश्व [illegible] परिहानि [illegible] गुणा [illegible]

[illegible] कर्मविदरण [illegible] कारं कर्मविदरयन [illegible] कर्म [illegible]

[illegible] मान [illegible] वेदनाम्य: [illegible]

[illegible] विरतः [illegible] कर्म [illegible]

[illegible] इति [illegible] विधेय इति [illegible]

[illegible] वीर्य [illegible]

[illegible] धर्म [illegible] इति [illegible]

[illegible] विचारं [illegible] इति [illegible] तीर्थकर [illegible]

[illegible]

[illegible] १८२

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

१८ [illegible] ॥

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] १८४
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१६
१

[illegible] स्थानां॥

[illegible] १८५

[illegible]

[illegible] फलपुज: [illegible] धारणाद्वारी [illegible] नित्यानित्या [illegible] धर्मात्मकस्य वा
[illegible] परिच्छिन्नत्व [illegible] सर्वपदार्थ [illegible]
[illegible] पदार्थ [illegible]
[illegible] पर्वपरिमाणो [illegible] परिच्छे [illegible] विधा [illegible]
[illegible] इन्द्रिय [illegible]
[illegible] इन्द्रियत
[illegible] परिच्छिन्न [illegible] निरपेक्ष [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] क्रिया [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible]
[illegible] १८६
[illegible]
[illegible]
[illegible] धर्म [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

द्वितीयश्रुतस्कंधे प्रथमे पौंडरीकाध्ययनम् २।१।१२

१९९

[illegible] पौंडरीक [illegible] भवति [illegible]

[illegible]

[illegible] किं [illegible]

[illegible] क्रियते [illegible]

[illegible] जीव [illegible]

[illegible] जीवाजीवा [illegible]

[illegible] पर्याय [illegible]

[illegible] पौंडरीक [illegible] १९७

[illegible]

[illegible] पौंडरीक [illegible]

[illegible] जीवा [illegible]

[illegible] पौंडरीक [illegible]

[illegible] पौंडरीकं [illegible]

[illegible] कंडरीक [illegible]

[illegible] पौंडरीक [illegible]

कश्च चलितकाद्रनार्थमाह अन्नपरेत्यादि अन्नपरे [illegible] कर्मकरिसक [illegible] दयः [illegible] किं [illegible] दयो [illegible]
[illegible] परिकर्म [illegible] पतिकति [illegible] अपरिकर्म [illegible] दयः [illegible] केवलं [illegible]
[illegible] पौंडरीकाइव प्रधानत्वं [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] पादि [illegible] वर्त्तिनः [illegible]
[illegible]
[illegible] परित्यर्थ [illegible] देव [illegible] महर्द्धि [illegible] कोटी [illegible]
[illegible] पौंडरीकाइति [illegible] ×कला×
[illegible] पौंडरीकं [illegible] वैमानिकानां [illegible] देवनिकायानां
[illegible] प्रधानाइ [illegible] पौंडरीकानि [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] पौंडरीक [illegible]
[illegible]
[illegible] १८८
[illegible]
[illegible] पौंडरीकान्यपि [illegible] ॥ [illegible] पौंडरीकं [illegible]
[illegible] पौंडरीकानंतरं [illegible] पौंडरीकानि [illegible]

देव [illegible] पौंडरीकानि [illegible] ॥ [illegible] पौंडरीक [illegible]
[illegible] जीवाः [illegible] पौंडरीकानि [illegible]
[illegible] पौंडरीकाइति [illegible]
[illegible] ×पे×
[illegible] पौंडरीकानि [illegible]
[illegible] पौंडरीकानंतरं [illegible] पौंडरीक [illegible]
[illegible] पौंडरीकं [illegible]
[illegible]
×पौं× [illegible] पौंडरीकानि [illegible]
[illegible] पौंडरीक [illegible]
[illegible] ×२
[illegible] पौंडरीका [illegible] ×२
[illegible] पौंडरीका [illegible] ×कि×
×२× [illegible]
[illegible] पौंडरीक [illegible] ॥ [illegible] पौंडरीक [illegible]

१८९

[illegible] पौंडरीकमिदं [illegible] तेन [illegible] के विनयेन [illegible] २
दिकेयं प्रवराः [illegible] पौंडरीके [illegible] के इरीका इति [illegible] पौंडरीक
[illegible] एवं [illegible] पौंडरी [illegible]
[illegible] पौंडरीके [illegible] तिकाय पौं
डरीके [illegible] विनया [illegible]
पौंडरीकस्य अधिकार इति [illegible] निर्दु [illegible]
[illegible] जिता [illegible]
[illegible] एवमायाण [illegible] तारो [illegible] जानीत [illegible]
[illegible] दिकंत
[illegible] द्वितीय [illegible] पौंडरीकानि [illegible]
पौंडरीके [illegible] पौंडरीक [illegible] नाम [illegible]
[illegible] लंकार [illegible] पुनः [illegible]
[illegible] विधं [illegible]
[illegible] पांस [illegible] वीर्य [illegible] नाम [illegible]
[illegible]

[illegible] पौंडरीकाणि [illegible]
[illegible] विधं [illegible] पौंडरीकि [illegible] निर्म [illegible]
विधं [illegible] विधं [illegible] दिका [illegible]
[illegible]
[illegible] विधं [illegible]
[illegible] विं [illegible] लोके [illegible]
[illegible] पर्या [illegible]
[illegible] लंकारे [illegible] पौंडरीके [illegible]
[illegible] पदि [illegible]
[illegible]
[illegible] पौंडरीकाणि [illegible] पौंडरीक [illegible]
[illegible] पौंडरीकाणि [illegible] विधं [illegible]
[illegible] परि [illegible]
[illegible] निर्द [illegible]

१ तस्या अशुकरिणः सर्वतः पत्रत्वायाः णामिति वाक्यालंकारे अङ्कुस अदेवो नामिति [illegible] स्थविरान अदिशो एकं सह
स्य कवरपौंडरीकमङ्क मात्रेणतमवस्थित कन्हितं कवितं वर्णं धरस्य स्पर्शविस्रां अस्यादीयं दर्शनीयम नि
×२५× क एतरं यतिस्पर्शं तृप्तिमिति स्वांवतमितदिवान्तं तरोकं स्वरहृद्यंसनाय तित्वं तीत्यनेन विशे एमपरं स्वरहृद्यं
×शष× सपस्यायमर्थः स्वाभाविकमिति सर्वस्यापि तस्याः शुकरिण्याः सर्वपदेशे श्रयधीकविशेषणविशिष्टमिति बहूनि
पद्मानि तदा सर्वस्याधः तस्या अङ्कुसं अदेवो नागेयधीकविशेषणविशिष्टमेकदेकं पौंडरीकं विधत इति अन्य
अपि अस्मकं अथ च निविवाक्यालंकार इति [illegible] तत्र वंद्रत शुकरिण्याः सर्वस्या दिशः कश्चिदेक [illegible]
सागमपतं शुकरिणीं तस्या स्वतीरे सर्वैरिव शासदेवत पवनं स्यादीयादिशमितिरूपां तविशेषण कजापो पतंसंतस
कपः दर्वादिना गयवस्थितः एवमिति निवक्षणानी [illegible] यद्वा देवं नमिति [illegible] स्फटिकः किं नूनं कृत्
नोऽपि शान्ति तत्र वरमिति निर्विति शुलस्तयापा चाहीनः पंडितो धर्मज्ञो देवः कालकः छेव शेष [illegible] नानां ना नि
[illegible] परिलक्षबुद्धिमांश्च चलिलु च नो [illegible] पाय [illegible] नीम समाया बोद्धाव धीपरिविशस्तिमार्गस्थः ×श×
स्थितवीर्यमार्गं यमवस्थित [illegible] मार्गं [illegible] निर्मितं वर्त तेत्यायतस्य राजसमतं विरचित तदेवागम
नं वक्रानानी विपरीकमन्तेय [illegible] कनामसर्वं तत्र [illegible] इत्यर्थः देवं [illegible] विशेषणकजापो वेनो
हस्तिमृगादि विशेषणकलापो वेदं पत्रकवरपौंडरीकं शुकरिणी सदा अदेश्यावस्थितं एकंकं स्याभीति उक्तं ×श×
तद्रूपे तत्र वर्तनीयो [illegible] शुकरिणी नाभि पुरंदरकमितत [illegible] दशि पुरंदरं [illegible] ×पुनं×
[illegible] एतत्र नाभि आयी नाभि पुरंदरं कर्णिकामप्यमिति [illegible] वाक्यालंकारे तस्याः शुकरिण्याः सदुदकं बह
×साव×

मतं च रोयः कर्दमस्तत्र तोयो मलक इति दकामासकजीवन्तः शीतः स्वच्छिकैकरवलिन्याः [illegible] कस्मस्य ×र
वातीरस्थ हीनः पत्र [illegible] विविक्तितपत्रकवरपौंडरीकं तस्याः शुकरिण्या [illegible] तोयः कर्दमक [illegible]
मध्ये मिति [illegible] आत्मानमुद्धर्तुमयमर्थः तस्या वृतीरव पि [illegible] एतावति [illegible] यव
[illegible] एणि नावोत्कूटवर्त्या योजवति नोपरि [illegible] एकिं नापि विविक्ति [illegible] ×श×
भवति एव [illegible] वृत्ती [illegible] ×पुक×
[illegible] ॥ २ ॥ अथ [illegible] तरपुरो द्वितीयः [illegible] इति [illegible] वाक्यो [illegible] ×ई
कश्चित् [illegible] दक्षिणादिग्भागादागत्य तां शुकरिणीं तस्याः [illegible] शुकरिण्यास्तीरे स्थित्वा [illegible] ×प
कं पत्रकवरपौंडरीक [illegible] तत्र [illegible] तीरे [illegible] ×पन्नं×
स्थितत्वं [illegible] पत्रकवरपौंडरीक [illegible]
मेव [illegible] द्वितीय [illegible] वाक्यालंकारे ×र
[illegible] तीयं कर्दमिति [illegible]
[illegible] कारणादि [illegible]
[illegible] पत्रकवरपौंडरीक [illegible] पत्रकवरपौंडरीकमिव [illegible]
[illegible] ×र
[illegible]

MEMORIA

१ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ×४×
[illegible]
[illegible] १९९१
[illegible]
[illegible]
[illegible]

×श्रीः×

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

×श्री×

नविनो पन्थानं कर्मवादे सिकं विश्वलितं मनेकाना: श्च्छदर्यो विवर्या । नेत्रं वत्तुर्थं तस्त्रतिनो गाथा[illegible]काम:
[illegible]मदनकर्मान्तुनो गाम्ना कथा लम्भाहस्यमेवः कई नोनि हितीयशापदेवि पंके निमतोः देवेनास्मानुहंस्थे
विनवे पथ्यामकैर्नानामनुई उपनिमिपेतस्य कई मविषयवो: नामापि [illegible]जनं नामाप्यनजीवं तथा जन्मपदन
[illegible]जानपदविहिशार्थदेशोत्पन्ना गुणांतेतेवाई पदं ब्राह्मजनपतिकवाइति तां[illegible]माणिस्यपदयादर्शांतिकवे नांगी
कल्पतानिबद्धतिपुरुषवरपौंडरीकानिदृष्टां तेनानि हितानि[illegible]जानमात्मन्याहस्य तदकं पदकपौंडरीकंद
शांतस्वेनानि हितं[illegible]पतीर्थिकानक्रमाभिलतेवयार: [illegible]जातान्भनिहितान्नेवांरजपौंडरीको ह्रदेभ्या
नर्थविकल्पा[illegible]धर्मकरवत्स[illegible]नानिहस्कहशिरनिहितः[illegible]कवर्णादिराजप ।
मवरपौंडरीकां [illegible]हरणमानर्थमजावह्नर्मती[illegible]भिलमयान्नीरमलं [illegible]र्मदेवानांत्त भिल
[illegible]निको मंबधीत्राष्टानि हितम[illegible]निर्वाणमोक्षपदमग्ने[illegible]एककर्मक्षय[illegible]परमपदे[illegible]
तहि [illegible]पदवरपौंडरीकस्योत्पत्तोनि हितं [illegible]कर्मवर्णात् एवं दर्शिक[illegible] २
[illegible]कादिकं वरपद्मान्याहत्यान्निस्पदशमनगोसुणानुके एतस्त कृरिणो एकं दृष्टांतेन किं विस्त २
[illegible]र्ग्रादिवपुस्तकमिति ॥ [illegible] २ १९२
[illegible]मिद्धपादं[illegible]लोके[illegible]कारिका ×ष्टृ×
[illegible]लोके[illegible]दक्षिणापुर्यां[illegible]विथ्रंनिटेक केवलनंघाविष्णुपुत्र
[illegible]लोकमाश्रितो[illegible]भवंति तान्येवानुदर्शयति [illegible]नाः सर्वहय

[illegible]इत्यार्थ[illegible]कवार्य[illegible]ब्राह्मणप्रदेत्क[illegible]तिरिक्त[illegible]नार्या: एके केवल[illegible]तितेवानार्य[illegible]
[illegible]: [illegible]परस्परकायफरंदो[illegible]प्रकृति[illegible]परस्पर[illegible]
[illegible]विवडो[illegible]वीक[illegible]कों[illegible]वायवी[illegible] ।
कि कथकि[illegible]तस्य एकत्र[illegible]कलागय[illegible]आयुं[illegible]तदवे पावायवे[illegible] २ ×[illegible]×
[illegible]ताति[illegible]कंप धर्मा[illegible]के[illegible]जैन[illegible]वीत्यादि[illegible]र्गत्रिनि[illegible]कथे
[illegible]एके वनतथाविधकर्मोदयवर्तिनो[illegible]कृत्याधिकत्या[illegible]गत्वं[illegible]जनावाणी[illegible]
[illegible]एको केवलनिर्गो[illegible]वर्णि[illegible]वायाश: [illegible]र्गावाना[illegible]वाका[illegible]काय:
[illegible]तेथां तेकायवं[illegible]एके केवलनंघाविधना मक मोदयवर्तिन
[illegible]वर्णा[illegible]वर्णा: [illegible]एके केवल[illegible]कवि
[illegible]वयवा[illegible]पादपाबीज[illegible]वाबी[illegible]र्जादि[illegible]विशिष्ठानां[illegible]
[illegible]विक[illegible]विधकर्मोदयाद्राजालवति[illegible]सकुल[illegible]तेसहं[illegible]
वीचायम[illegible]नेनं[illegible]वड[illegible]ड[illegible]धर्यं[illegible]तेति[illegible]
[illegible]मरस्वराद्[illegible]: पर्यायो[illegible]पना[illegible]विति[illegible]विधक[illegible]
[illegible]एवं विक्षपर्व[illegible]तीति[illegible]एवं[illegible]
[illegible]प्रति[illegible]सुक: [illegible]विमी[illegible]

[illegible] कश्चिद्देवेकः [illegible] धर्मास्ति [illegible] [illegible]
धर्मास्ति [illegible] तः [illegible] धर्म [illegible] तिकास्ता
[illegible] धर्मास्ति [illegible] सिद्धि [illegible] पयितारो [illegible] धर्म [illegible] जातिकं [illegible]
[illegible] नियमं [illegible] तानं [illegible] प्रकारेणा
[illegible] धर्मः [illegible] स्वर्ग [illegible] राजादेः [illegible]
[illegible] ते राजा [illegible] धर्म [illegible] परिपाद
[illegible] कपर्यंतो जीव [illegible] भवति यदि [illegible] शरीरस्य एव जीवो [illegible]
[illegible] व कायो [illegible] कायो [illegible]
[illegible] कायात्स्य [illegible] ×त×
भवति एवं च कायो यावंतं कालं जीवेद [illegible] तावंतमेव कालं जीवो [illegible]
[illegible] कायोयदन्तो विकारजातं भवति [illegible] जीवो [illegible] शरीरस्य [illegible] यावदिदं
शरीरं [illegible] जीवो [illegible] २
[illegible] शरीरं [illegible]
[illegible] जीवो [illegible] जीवो [illegible] इति [illegible]
[illegible] प्रोतत्व [illegible] इति [illegible]

कोऽपरः कश्चिद्विकारः [illegible] चेत [illegible] अनुपपत्ती [illegible]
[illegible] ॥
[illegible] देवशरीरमिति [illegible] जीवा [illegible]
[illegible] जीवोऽन्य [illegible] भवति [illegible] तत्रभवति
[illegible] जीवोऽन्य शरीरमिदं [illegible] लोके [illegible]
[illegible] सर्वमिति [illegible] किं [illegible]
[illegible] ×ग×
[illegible]
[illegible]
[illegible] जीवोऽन्य शरीर [illegible] २
[illegible] शरीरात [illegible] =भा=
=भा= [illegible] जीवः शरीर [illegible]
[illegible] जीवः [illegible] शरीरमिति [illegible] जीवश्च
[illegible]
[illegible]

१

सा र्थ [illegible] रतो ऽप्रिमतनिर्वृत्त [illegible] ॥ [illegible] जीव [illegible]
[illegible] शरीरात् [illegible] विद्यमान [illegible] प्रयोग [illegible] परलोकानुयायी [illegible]
[illegible] मतिरिक्तो [illegible] प्रतिपादितः [illegible]
[illegible] भवति [illegible] जीवः परलोकानुयायी [illegible]
[illegible] शरीर [illegible] परलोकानुयायी [illegible]
[illegible] लोकायतिकः [illegible]
[illegible] कारि [illegible] उपदेश [illegible]
[illegible] एव जीवस्तत्र परलोकिनो ऽभावात् [illegible] परलोक [illegible]
[illegible] परलोक [illegible]
परलोक [illegible] जीवस्य [illegible] परलोक [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] क्रियावादी [illegible] ॥ १०४
[illegible] क्रियावादिनां [illegible] अक्रियावादि [illegible]
[illegible] विपाक [illegible]
[illegible] कर्मबन्ध [illegible] कर्म [illegible]

[illegible]

[illegible] परलोक [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible]
[illegible] शरीरात् [illegible]
[illegible] शरीरं [illegible] शरीराद [illegible]
[illegible] परलोक [illegible]
[illegible]

xIIx १

[illegible] २

[illegible] ४

[illegible] १९५

[illegible] ६४

[illegible]

[illegible] २

[illegible] २

[illegible] २

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] १९६
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

×ब्र॥×

१ तापरस्यापारत्वावत्याभावेनैव कलस्य कानिष्मपि किंस्यपरत्वाभावः [illegible]
विबविस्मापुरिणामेनविप्यकसाकलककमपदेशत्वाज्जित [illegible]
ति समानविपक्षविरोधितः कार्यप्रति प्रवर्त्तयितात्वांतानुभव [illegible] कार्यकर्त्तृत्वं [illegible]
नरपेक्षणित्वात्स्वकालिक्रियानिनकपविलीनत्वे [illegible]
अनेकप्रत्यक्ष [illegible] किं विकारः संख्यानां [illegible] कायतिका [illegible]
नमकर्त्तृत्वेतत्प्या [illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] करणत्वं [illegible]
[illegible]
[illegible] कार्यं [illegible]
[illegible] सर्वकार्यकर्त्तृ [illegible] १९७
[illegible]
[illegible] २
[illegible]

×कुराा४

[illegible] कारणत्वं [illegible]
[illegible] कार्यं [illegible]
[illegible] कार्यकर्त्तृत्वं [illegible]
[illegible]
[illegible] किं विकार्य [illegible]
[illegible]
×न्नाती× [illegible]
[illegible]
[illegible] क्रियापरिस्पंद [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] कार्यं करणायत्त [illegible]
[illegible]
[illegible] कार्यकर्त्तृत्वं [illegible]
[illegible]

[illegible] किं [illegible] विकारत्वया [illegible] जायते [illegible]
[illegible] विद्यमान [illegible] अहंकार [illegible]
[illegible] विरोधः [illegible]
[illegible] विपर्यया [illegible]
[illegible] विकार [illegible] कार्य [illegible]
[illegible] घटं [illegible] कारणे कार्यमिति [illegible]
[illegible] कार्याकारपरिणता [illegible]
[illegible] धर्मि [illegible]
[illegible] धर्मि [illegible] कार्याकारपरिणतानां [illegible]
[illegible] कार्याकारपरिणाम [illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] लोकायतिका [illegible] १९८
[illegible]
[illegible] सर्वकार्य [illegible]
[illegible]

[illegible] अवयवायाः [illegible]
[illegible] कार्य [illegible]
[illegible] ईश्वरकारणिक [illegible]
[illegible] तृतीय ईश्वरकारणिक [illegible] ईश्वरः कारणं [illegible]
[illegible] करणादिकं [illegible] ईश्वरकर्तृक [illegible]
[illegible] ईश्वर [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] एक [illegible]
[illegible] ईश्वरकारणिक [illegible]
[illegible]
[illegible] धर्मो न भवति [illegible] खलु धर्मः [illegible]
[illegible] ईश्वरकारणिका [illegible]
[illegible] कार्यं [illegible]
[illegible] धर्मा जीवानां [illegible]
[illegible] जीव धर्मा [illegible] धर्मा [illegible]
[illegible] ईश्वरकृत [illegible]

[illegible] इत्यादिना [illegible] नाम [illegible] शरीरिणां संसारं
[illegible] कर्म [illegible] इत्यादि [illegible] शरीर [illegible]
[illegible] शरीर [illegible]
[illegible] इति [illegible] विकारी [illegible]
[illegible] इति [illegible] शरीरिक [illegible] एवमेव
[illegible] कर्तृका [illegible] कर्त्त [illegible] इति [illegible]
[illegible] धर्माः [illegible] इति [illegible] कर्त्त [illegible] शरीर [illegible]
[illegible] एवमेव [illegible] धर्माः [illegible] विकारः [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] कर्त्त [illegible] २
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] इति [illegible] धर्माः [illegible] इत्यादि [illegible] विकार [illegible] २ १९९
[illegible] पृथिवी [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] पृथिवी [illegible] इत्यादि [illegible] इति [illegible]

[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] २
[illegible] पृथिवी [illegible] नाना [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] सर्व [illegible]
[illegible] विशिष्ट [illegible]
[illegible] इति [illegible] २
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] कर्तृ [illegible] इति [illegible] २ [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] कर्तृ [illegible]
[illegible] इति [illegible] इति [illegible]

कार्यद्दष्टांतस्मा हं यथाप्याकृतिः पक्षिविहिशालावकादिकः पंजरंनातिवर्तते पोतः उत्पन्नमात्र एवतत्रैवप्रवर्तते एवंते
पिवं सूतास्फपागमनादिस्वरूपादितकर्मबंधनंनातिवर्तंते नवा तत्रोर्ध्यं ति तेक्वार्थ हानिमानय हरत्तानेव
दिक्सापार्णविपातिविद्यंति न्वसम्पाज्ञानंतितबहेयं क्रियावहिपरीतेतेत्रंस्वायुषि [illegible] नान्यत्रो [illegible]
वायावदस्ममनरकदस्येवंसद्यद्विवेकुर्वहि [illegible] स्वयं तेवमेवयघाकर्पविचित्रविषमत्वेः कर्मसमाहि
तानाप्रकारैः [illegible] पाऊनो पायपूतेईस्वफणादवविरूपकूपानुकामनो [illegible]
तितोऊनोपायोपनेत्राध्रुति सेवमनार्यस्त्रोविकइत्यार्थ्यप्रति [illegible] पादितोनवंति [illegible] सर्वमीश्वर
कर्तृकमित्युक्तास्फपागमेकिमस्यावीश्वरकर्तृकमितस्वाम्फपागमेकिमस्यावीश्वरः स्वतएवापपपरक कि
यात्मकप्रवर्तते प्रतापरेणेरितस्तत्रयघाद्य पक्षस्तत्र [illegible] पिपासांपि स्वतएव क्रियात्मकप्रवृत्तिनिर्विशे
त किमर्सर्गतुनीश्वरपरिकल्पनेनाघामावप्यपरप्रेरितः स्यादपरेति सेवमनवस्था उतानन्तोपेदउत्सा
ऊनीप्रसर्पति किंपादमावीश्वरोमहोत्कपनवयावीतरागोपेवः स्वकोकाप्तरकवीर्यात्मकक्रियात्मकप्रवर्त
यस्यपरंस्तुस्वर्यपवर्ययो [illegible] प्रथवि तदवस्थानामयरितोदयादि वतघविधात्मकतात्मकक्रियात्मकप्रवर्तते स्तु
तिमित्तमात्रमेतत्कल्पनस्तुक्रियांगर्तंयतः शाक्तनाप्रवर्तनमपि तदायत्तमेव तस्यावी [illegible] संसारि
द [illegible] पिशाकनमन्यनशाकना [illegible] नरेणकारितमितिस्येवमनादिरेतुपरंपरितेवं चपतितवतए
तत्नानि [illegible] विश्वतः किमीश्वरपरिकल्पनेन तत्र [illegible] पृष्ठादिसं [illegible] क्रमप्रवरणिहल स
संबद्धस्यकिं स्याणाः कारणत्वेनकल्पनइत्यादि [illegible] मद्दतप्रभुवनकरणादिकं बुद्धिमत्कारणपूर्वकं म

भगानविर्शिषत्वादेवकत्रादिवदित्येतदपिनसुक्तिसंगतंयतएतदपिसाधनंमनवघतिवेतमीश्वरंसाधयति
तिनस्मार्थमात्मयति हि: देवकत्रादिकेद्दष्टांतेनीश्वरस्यैवकर्तृत्वेनात्मकपागमान्नवयन्स्वकात्मा द्दष्टहानिसरि
सर्वमस्तुबुद्धिमतः कारणपूर्वकत्वं सिद्धमिति कस्माद पपत्तिं [illegible] साधनसाध्यधर्म्मयोः प्रति बंधस्यानावा
[illegible] विनार्यविधतरंपोवसंस्कारमात्रदर्शनात्स्याध्यसिद्धिः स्यादेवं चसत्यपि प्रसंगः [illegible]
नकारणभृत्तिकारस्यपकस्य चित्घटादेः करणास्यदिपुस्तकस्यापिसकृतिरित्यादि न चेश्वरकर्तृत्वेजगाद्वि
सिद्धमिति सर्वेक [illegible] पाटादिस्वकशास्त्रमिति [illegible] तदकस्मात्संतमयुक्तिसंगतानामकलीभ [illegible] [illegible] र
तत्र [illegible] नव्यमितिवाणीनञ्चितिपादकानैहेतुर्नदृष्टांतीनसदानाबोनेदेनावगम्यते सर्वप्येवजगतएकत्वमा [illegible]
[illegible] लोविचकः कैनश्चितिपादश्चन्द्रस्य [illegible] नेश्वर [illegible] कवाशककार्यमप्येकाकारे
[illegible] पितस्यतानर्थकं जगाहे [illegible] तिनिस्पं [illegible] हितोस्यानपि कृणोत [illegible] पेहानाहिनाद्यदा
कपार्टिक्रमेण [illegible] [illegible] मीश्वरकर्तृत्वमात्राहैतपक्ष [illegible] युक्ति निर्विवार्यमाणोनकथं विद्यु [illegible] र
[illegible] तेस्य [illegible] तिमीहमीति [illegible] जातीयदः स्वकक निपंजवादि वस्तातिप्रवर्तते विगतिपन्नास्त्वतस्वाति पादिके र
[illegible] देवत्वपक्षं प्रतियंतिप्रसह्यतीतिपूर्वपक्षतेयं [illegible] नोत्ला एलो पारामक्षंतरत्का [illegible] किसकिसं
हि [illegible] तीमः [illegible] जायस्य [illegible] स्तिसरेवमा [illegible] मस्तुहितेलिप्ततत्पायमर्वमिदंजगत [illegible] र
[illegible] पिकेनतात्मापादितलिप्यति इत्याद्युप [illegible] जन्मान्तियात्प [illegible] पूर्वसंयोगसप्तमाविवकितंतत्रलेपंतत्र र
नएवकामतोभाव हृष्टितोविपलइत्यवगंतव्यमिति ॥ [illegible] तेऊकषजात [illegible] [illegible] रत्यादि स

x कं x

x युक्तिमि x

-२७५-

Dr. BHAU DAJI

Dr. BHAU DAJI

[illegible] एवं [illegible] जातौ नियतिवादिकम्मारमायतिवतिपायस्मिन्नेव माह [illegible]
[illegible] श्वरादिकं कारणं नापि [illegible] कारः [illegible] किया [illegible] नियतिवला [illegible] नियति
रेव कारणं [illegible] नियतिवलाश्रयेण यो [illegible] वतिरं [illegible] भूतानां महति
[illegible] लिनानां नवतिरम्यावि [illegible] इत्यादि [illegible] पाईणं इत्यादि कोऽर्थः [illegible]
[illegible] धर्मा नियतिवा [illegible] स्वाख्यातः [illegible] नियतिवादी [illegible] पर्यायत्विमाह [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] जातिवत्तु [illegible] कारिद्वौ [illegible] किया [illegible]
[illegible] तिकिं [illegible] नवतिन [illegible] श्वरादिना [illegible] नवत्यपि नियति
[illegible] किमपि [illegible] तावत्तस्य [illegible] क्रियावादम [illegible] क्रियावादं [illegible] तौ द्वावपि नियत्य [illegible] २
[illegible] किमा क्रियावे [illegible] एक [illegible] ककारणोपन
[illegible] नियतिवादी [illegible] नियतिवादं [illegible] तिनाव [illegible]
[illegible] श्वरादिकं [illegible] नियतिवादी [illegible] नियतिवादी [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] २६१
[illegible] कारणोपन [illegible] कारणं नियतिरेव [illegible]
[illegible] कारणं [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible]

[illegible]
[illegible] कार्य [illegible]
[illegible] कार्यं [illegible] कादिक [illegible]
[illegible] नियति [illegible] २
[illegible] कार्य [illegible] जातीत्वकारणं वा
[illegible] कारणोपन इति [illegible] नियतिवादी [illegible]
[illegible] कारणे वादि [illegible] नियतिव २
[illegible] कारणोपन इति नियतिरेव कारणं [illegible]
[illegible]
[illegible] कार्य [illegible] नियतिरे [illegible]
[illegible] नियतिवा [illegible] कार्य [illegible] २
[illegible] कारणोपन इति [illegible] नियतिवादी [illegible] नियतिव २
[illegible] नियतिवादी [illegible] कारणं [illegible] कारणं [illegible]
[illegible] नियति [illegible]
[illegible] कारण

ष्यापन्नो वि॒प्रतिवे दयति जानातीति [illegible] त्रिकस्य [illegible] दुःखात् [illegible] व्यपदिष्टः [illegible]
[illegible] पितृकं वर्तीन्नेवेनियतिरेव कर्मेति तदेवं नियतिवादिभि [illegible] पिवक्षिं [illegible] सर्वं नियत्यधीनं
[illegible] स्वादि [illegible] नियतिवादी [illegible] [illegible] प्रतिपादयामि [illegible]
[illegible] कृत्स्नं [illegible] [illegible] [illegible] नियतिकृतो [illegible] २
रिकादिदारीरकं बंधमागच्छंति नान्येन केनचित् कर्मादिना शरीरं [illegible] तेन [illegible] एवं [illegible]
[illegible] दिकं विविधं पर्यायं नियतितस्त एवानुभवंति तत्र नियतित एव विवेकं [illegible] नानुभवंति तथानि
यतित एवं [illegible] विविधं [illegible] कजरामरणरोगशोकादिकं [illegible]
ति तदेवं [illegible] एवं [illegible] नियतिसापन्नाः नानाविधविधानमा
जानंति त एव वा नियतितादिनः [illegible] नियतिना [illegible] नियतिवादि [illegible] २
[illegible] नो नैवेतद् [illegible] विदयंति जानंति [illegible] क्रियमाणदुःखात् [illegible] क्रियाव
[illegible] नियतिवादिनः [illegible] परिनिर्वृता [illegible] कर्म [illegible] त्रिवि
[illegible] नियति
[illegible] किं [illegible] नियतिवादिनो [illegible]
[illegible] नियति किं [illegible] एव नियति [illegible] किं वा [illegible]
[illegible] किं न कल्पते किं [illegible] नियत्या [illegible]

[illegible] नियत [illegible] नियत [illegible]
[illegible] एक [illegible] नियत [illegible] [illegible] नवे
[illegible] नियति [illegible] किं [illegible]
दि [illegible] किं [illegible] कि [illegible]
[illegible] नियत [illegible] नियति [illegible]
[illegible] कार्य [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] नियतिवादि [illegible]
[illegible] नियतिवादि [illegible]
[illegible]
[illegible] नियतिवाद [illegible]
[illegible] नाना [illegible] २
[illegible] नाना [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]

[illegible] न: सर्व [illegible] धर्म [illegible] विदर्भ: [illegible] इति [illegible]
[illegible] पिता [illegible] धन धान्य हिरण्यादि [illegible]
[illegible] सर्व [illegible]
[illegible] संसार [illegible] सर्व [illegible] किं [illegible]
[illegible] एव [illegible]
[illegible] संतोषी [illegible]
[illegible] दिपस [illegible] भवति [illegible]
[illegible] कि [illegible] ×[illegible]×
[illegible] जनपदे [illegible]
[illegible]
[illegible] एकैक [illegible] भवंति [illegible]
[illegible] भवंति [illegible] २०२
[illegible] जनपदा: [illegible] भवंति [illegible]
[illegible] ×[illegible]×
[illegible]

[illegible] एकैक [illegible]
[illegible] हिरण्यादि [illegible]
[illegible] उपकरणं [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] जानाति [illegible]
[illegible] हिरण्य [illegible] कनकं [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] सर्वमित [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] विजानीयाद् [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] परिहारार्थं [illegible] कर्मविपाक [illegible]

[illegible] परिग्रह [illegible] काम [illegible]

[illegible] परिग्रह [illegible] काम [illegible]

[illegible] २६४

[illegible]

[illegible]

[illegible] हि [illegible] तेन [illegible] दयवर्त्तिना [illegible] तं कर्म [illegible] दयमनः [illegible]
तिर्यग्वेदयति नानुभवति [illegible] तदनुभवति [illegible] तां नावेदयति [illegible] कि [illegible]
[illegible] भवति [illegible] कर्म [illegible] तिर्यग्वि [illegible] वि [illegible]
नो कर्म [illegible] यस्मात् [illegible] कर्मफल [illegible] देव [illegible] पुद्गल [illegible]
कमेकं भवति [illegible] कमेव [illegible] एकं [illegible]
[illegible] कालिक [illegible] नैवास्मतः कार्यमिति [illegible] क्षेत्रवस्तु हिरण्य
[illegible] दिकं परि [illegible] वेदयति [illegible] कमनुपपद्यते परि
[illegible] करणेन [illegible] परिहरन्ति [illegible] २
[illegible] भवति [illegible] परि [illegible] पुद्गल [illegible]
[illegible] जायते [illegible] सर्व [illegible] कमेव [illegible]
[illegible] त्वेकमेव [illegible]
[illegible] वेदयति [illegible] जाति [illegible] दिकं ततः [illegible] २७५
[illegible] तिर्यग्योगः [illegible]
[illegible] ति [illegible] सर्वं [illegible] दिकालेना [illegible]
[illegible] परि [illegible] बान्धवा [illegible] तिर्यग्योगा [illegible]

नतः सर्वमिव [illegible] परि [illegible] तितदेवं [illegible] एत [illegible]
[illegible] देवं [illegible] किं [illegible] तिर्यग्योगे [illegible] किं [illegible]
[illegible] क्रिय [illegible] तिर्यग्योगं [illegible]
[illegible] विविदित [illegible] ॥ [illegible] कारणमाह ॥ [illegible] दि
[illegible] जानीया [illegible] तिर्यग् [illegible] पुनीत [illegible]
[illegible] शरीराव [illegible] परि [illegible] करिकरण २
[illegible] जीविता [illegible] कर्मापी [illegible]
[illegible] स्पर्शाः स्पर्शनेंद्रियं [illegible] करोति [illegible]
एतद्धस्तपादादिकं स्पर्शनेंद्रियपर्यवसानं शरीरावयव [illegible] परिणाम २
[illegible] परिजीर्यते जीर्ण [illegible] विनाशकतां [illegible]
[illegible] ति शरीरं [illegible] आयुषः [illegible] दिना पृथीयते [illegible]
[illegible] पृथ्वीयते [illegible] पृथीयते [illegible] यौवना [illegible]
[illegible] शरीरके [illegible] शिथिलीनवस्तु [illegible] तथा [illegible]
[illegible] तथा जीर्यति [illegible] इन्द्रियाणि [illegible] वि [illegible]
[illegible] परि [illegible] इन्द्रियाणि [illegible] चक्षुः [illegible] विकारः [illegible] निवर्त्तते मनः सर्वेंद्रिया [illegible]

१ २

व तथाववितिः [illegible] तन्याकर्णं भिन: [illegible] संनिकृष्टे तत्कर्णपरादिकोविन्यभिर्नवति विगतबंधनोनवतीत्य

र्थः तथावनितरंगाकलेन्मर्वतः [illegible] रिग्रदफदेगाकन्नवति किं भूतः स्पेषां [illegible]

कं [illegible] मितितत्र [illegible] देवरं [illegible] माव [illegible] मतेकिं [illegible] कमतीयवि [illegible]

णः तथा [illegible] कलोके [illegible] परिणाम [illegible] पतिपद्यते तदेवंवयः परिणाम [illegible] दिक्तनंति

रेत [illegible] यद्यपीदं शरीरं [illegible] नाधयव [illegible] पेतं विधि [illegible] तदपि [illegible] यावत्पं [illegible]

र्णविशीर्यमाणमासुवः [illegible] विपरिणतं [illegible] सेतद [illegible] रानि [illegible]

गम्यपरित्यक्त [illegible] रिकिंचनता [illegible] र्द [illegible] संयम [illegible]

नः [illegible] कंजानीयादिति [illegible] मसिद्धाजीवा [illegible]

परीताश्चाजीवा धर्माधर्माकाशादयस्तत्र [illegible] हिंसा [illegible] जीवान्ति [illegible] जीवा

[illegible] पर्यायाः [illegible] कायादय [illegible]

रपर्यातका पर्याप्तकादि [illegible] एते [illegible] परिव [illegible] प्रवर्तते [illegible]

[illegible] इत्यादि [illegible] मगारं [illegible] २०६

[illegible] जीवी [illegible] परिग्रहेण [illegible]

[illegible] एकेकेन [illegible] कायादय [illegible]

[illegible] परिग्रहं [illegible] परिग्रहेण [illegible]

[illegible] एकप्रकारेण [illegible]

[illegible] पार [illegible] एव [illegible] जानाति तदेव [illegible]

[illegible] परिग्रहं [illegible] कामिनां [illegible]

परिग्रहस्य किं [illegible] कामभोगाः कामसंभोगाः काम्यंत इति कामाः [illegible]

परिग्रहंददि [illegible] एते [illegible]

[illegible] एव परि [illegible] कं [illegible] परिग्रह [illegible]

परस्य परिग्रहं कं [illegible] इत्यादि [illegible]

[illegible] परिग्रह [illegible]

[illegible] परिग्रह [illegible] मारंभादि [illegible]

[illegible] परिग्रह [illegible] परिग्रह [illegible] करि

[illegible] कः [illegible] कोः

[illegible] कारं [illegible] त्रीणि [illegible]

[illegible] मारं परिग्रहे [illegible] आरंभादि [illegible] कि

[illegible] एव [illegible] परिग्रह [illegible] पर [illegible] कालेन [illegible] एवत [illegible]

[illegible] पर [illegible] कालेन [illegible]

२

णववीति यदि[illegible] तैजस[illegible] यथा हर्षं प्रवृत्तारं न कालेन [illegible]

दकं हस्ताय[illegible] पश्चात् पुनः कथं [illegible] ततः स्यात् [illegible]

[illegible] स्यात् परिग्रह तथा [illegible]

[illegible] परिग्रह

[illegible]

[illegible] एवं [illegible] २

एवेति [illegible] परिग्रह [illegible]

[illegible] पर्याय [illegible]

[illegible] परिज्ञाय [illegible] परिग्रह [illegible]

[illegible] रूपमानः [illegible] रूपमानः [illegible]

[illegible]

[illegible] परिग्रह [illegible] २६७

[illegible] परिग्रह [illegible] ×इ६४॥×

×४१× [illegible] परिज्ञाय [illegible]

[illegible]

×२१५×

[illegible] प्रकारेण [illegible] परिज्ञाय [illegible] परिज्ञात

कर्म [illegible] परिज्ञातकर्मा [illegible] कर्म [illegible]

[illegible] कर्म [illegible] प्रकार [illegible]

[illegible] कर्म [illegible]

[illegible] कर्मबंध [illegible]

[illegible] कर्मबंध [illegible]

[illegible] पृथिवीकाय [illegible]

[illegible] प्रकारेण [illegible] २

[illegible]

[illegible] परि [illegible]

[illegible] परि [illegible]

[illegible] २=३१=

[illegible]

[illegible]

[illegible] ।। [illegible]

[illegible]

[illegible] पश्चितस्मात् [illegible] किं [illegible] सर्व तीर्थकरा [illegible]

[illegible]

[illegible] इत्यादि [illegible]

[illegible] २०८

[illegible]

[illegible]

काळिवली[illegible]काय[illegible]वपीनविधेयमिति स्थितं [illegible]भवति[illegible]दि भवि[illegible]भावं[illegible]
[illegible]मिरुकद्दत्यादि मनिकु: [illegible]हितो[illegible]दि [illegible]मूर्छितो[illegible]
[illegible]दि[illegible]कर्म[illegible]एवं[illegible]मिति [illegible]
[illegible]विर[illegible]मान[illegible]विरुद्ध्यादि [illegible]यावत्[illegible]
वक्षि[illegible]विरए[illegible]मनिकुर्नविर्तिर्मन्हत: कर्मोपादाना[illegible]मवी[illegible]सर्व[illegible]
[illegible]विरत: [illegible]विरत इति एतदेव महत: कर्मोपादाना[illegible]इत्यादि [illegible]केवल[illegible]
[illegible]भवति [illegible]पिनो[illegible]मनारंभे [illegible]कमारंभं[illegible]
[illegible]तेनवान्यान्[illegible]जानन्[illegible]एवं महत: कर्मोपादानात्[illegible]
[illegible]विरतो भिकुर्नवती [illegible]इत्यादि [illegible]केवलनामीकाम्यंतमतिक
[illegible]विलावा[illegible]विलावा[illegible]कीयाना[illegible]परं[illegible]
[illegible]जानीया[illegible]दिस्येवं कर्मोपादाना[illegible]भिकुर्नवती [illegible]कर्मोपादा[illegible]
[illegible]इत्यादि यदपी[illegible]पर्येतितात्[illegible]कर्मणि[illegible]परा[illegible] २०९
[illegible]वाव[illegible]मर्तव्य[illegible]कारितानुमतिभि: [illegible]
[illegible]भिकुर्नीयंत[illegible]इत्यादि मनिकुर्यत्[illegible]
[illegible]जानीया[illegible]एवं[illegible]एवमप्यन्यान्[illegible]

[illegible]

[illegible]कंसमुद्दिश्य कु[illegible]वक: [illegible]कीवा[illegible]नार्थ[illegible]
कालमावीनिजीवानां[illegible]भूतानि[illegible]कमारंभं[illegible]
[illegible]विनिमयेन[illegible]
[illegible]तिपरिणाम[illegible]यामदि[illegible]
[illegible]एवंभूत[illegible]
जीवनाय परिणतो[illegible]जानन्[illegible]जानीयादि[illegible]भिकुर्नवती[illegible]
[illegible]जानीयादि[illegible]एवं[illegible]निर्वर्तं[illegible]
[illegible]निर्वर्तितं[illegible]कुर्या[illegible]निर्वर्तितं[illegible]
[illegible]निर्वर्तनं[illegible]
[illegible]परिजन[illegible]
[illegible]निर्वर्तनं[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]जनार्थं भवति [illegible]
[illegible]परविकिं[illegible]

१ वनिष्ठितं तस्य कृतमन्यस्य निष्ठितमन्यस्य कृतं तस्य निष्ठितं तस्मान्यस्य कृतं तस्मान्यस्य निष्ठितमित्यर्थं चतुर्थ २
भंगः स चैलोपानीयकं तो द्वितीयभंगान्यस्य निष्ठितवान्यस्य कृतं मोद्देशिकादयश्च समदोषाः षोडश
सद्दोषोत्पादनादोषाः धात्री इत्यादिकाः षोडशैव दश एषणादोषाः शंकितादयो दश एव निर्दिष्टा [illegible]
भी यदि तथा तु द्वेऽ[illegible] मध्यादिकं तेनातीतं शाक्ककोकवं [illegible] परिणामितं मिश्रितं [illegible] काय पु
कायादिनाति जीवीकृतं वर्णगंधरसादिभिः परिणामितं हिंसावर्ज [illegible] विरूप [illegible] विहिं [illegible]
सम्यक् निर्जीवीकृतमित्यर्थस्तस्मात्ति विधं [illegible] हिं [illegible] निर्जीवि [illegible] ब्वदव्य [illegible] त्रिकाश्रय
विधिना प्रासु [illegible] कमिति किंचल्लाक [illegible] तदपि [illegible] रितिहास्य [illegible] पातिक [illegible]
भवति म [illegible] कर इत्यादि [illegible] लोकं गृहीतमित्यर्थः [illegible] धाऊं गौ [illegible]
स्तु [illegible] दपि वेदना [illegible] यादि केकारणे [illegible] मात्रं [illegible]
मण [illegible] ऊण [illegible] दव [illegible] वाय [illegible] यारणाह [illegible] गंकणवं [illegible]
यर्थ किं व्यावस्या [illegible] कियाक्रवर्तति तत्र [illegible] हुयमाह [illegible] पांजरमंगो [illegible]
[illegible] पूर्व [illegible] उपमया [illegible] रेव [illegible] गोच [illegible] विणाउ [illegible]
[illegible] हितं [illegible] एवं [illegible] सर्वयात्रा [illegible] संयमयात्रामात्रा [illegible] साहार
मानयात्रा संयमयात्रा [illegible] धारयामं [illegible] मयात्रा [illegible] ते [illegible] वरपं
[illegible] तेना [illegible] हारमाश्रित्य [illegible] वति यथा [illegible] [illegible] निर्वि [illegible] सर्व साधुना [illegible]

[illegible] स्वादयता [illegible] भवति यत्कृत [illegible] स्वादमन्यच [illegible] इति न [illegible]
[illegible] मंतक [illegible] काले [illegible] पीकस्कर [illegible] काले [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] भवति यथा [illegible] नेनद्रहणकाले [illegible] पानकं पानककाले [illegible]
[illegible] जीवनाय [illegible] पानकं पिबेदिति [illegible] काले [illegible] कीया [illegible]
यतं [illegible] दिकमाश्रय [illegible] वर्ष [illegible] पावनमन्य [illegible] नियम [illegible] इति [illegible]
कः [illegible] कालेन [illegible] वाहनं [illegible] विना [illegible] कामिति [illegible] हार
[illegible] यत [illegible] मात्राजानातीति तद्विधितः [illegible] पुण्य [illegible] पकः [illegible]
[illegible] धर्ममाख्यापयेत् [illegible] विधेयं यथा [illegible] धर्मफलानि च कीर्तयेत् [illegible]
[illegible] धर्मकथनं [illegible] काले [illegible] वाक्यकादि [illegible]
[illegible] परहितार्थं [illegible] दितियावत् [illegible] कथयेत [illegible] विरत [illegible]
[illegible] शांति [illegible] धर्मनाथ [illegible] विरतिः शांति विरति [illegible] याशांति [illegible]
पंचम [illegible] विरतिः शांति विरतिस्तां कथयेत [illegible] उयदा [illegible] पायं [illegible] गावज
[illegible] निर्वाण [illegible] परम [illegible] यविंति [illegible] पिनाव [illegible] विच्छ [illegible]
[illegible] यीयं ति [illegible] ग्रामाव [illegible] पव [illegible] सर्वत्र [illegible] विनयमिति तियावत [illegible]
[illegible] यंति कर्माणां [illegible] यन [illegible] कर्म [illegible] कर्मापनयनतो [illegible] जनतेषां [illegible]

Dr BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी [illegible]

१ [illegible] कारणमाह [illegible] अतिपातः [illegible] तस्माद्वतिपातिकं
[illegible] अतिपातिकं सर्वेषां प्राणिनां [illegible] धर्मं तु [illegible] वा कीर्तयेत्
कथयेदिदमुक्तं भवति सर्वप्राणिनां [illegible] धर्मं कथयेदिति [illegible] धर्मकीर्तनं [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] जीवस्य [illegible] क्रियाकारणं [illegible]
धर्मकीर्तयेत् [illegible] धर्मकथा [illegible]
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] कर्मनिर्जरायाः [illegible] धर्म
कथयेत् [illegible] निरपेक्ष एव धर्मं कथयेदिति ॥ [illegible] धर्म [illegible]
[illegible] धर्मं
[illegible] कर्मविदारणं [illegible] एवं [illegible]
[illegible] सर्वस्मिन्नपि [illegible] दर्शनादि [illegible] सर्वोपगता
एवं सर्वस्यः [illegible] परतः सर्वोपरताः [illegible] एवं [illegible] ११२
[illegible] एवं [illegible] कर्मद्वयं [illegible]
[illegible] कर्मद्वयं [illegible] इति ब्रवीमीति [illegible]
[illegible] इत्यादि एवमिति [illegible] धर्मः

[illegible] परमार्थ [illegible] धर्म [illegible] जानातीति धर्मविद् [illegible] संयमी [illegible]
[illegible] कारणं कार्य [illegible]
[illegible] पौंडरीक [illegible]
[illegible] परमार्थतः [illegible] भवति [illegible]
[illegible] पर्याय [illegible] कर्म
[illegible] विपाक [illegible] कर्म [illegible] बंधः [illegible]
[illegible] परिज्ञातो [illegible] इंद्रियनोइंद्रिय [illegible]
[illegible] सर्वकालं । [illegible] संयत [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] २
[illegible] इंद्रिय [illegible]
[illegible] परमार्थ पंडितो
[illegible] करणं [illegible] पारं तीरं [illegible]
[illegible] तीर्थकर [illegible] धर्म [illegible]

स्वामिनः कदिषिवंतर्गतानि यथाहं तस्य पत्नी विकल्पा[illegible] वीमीति सर्वं तस्मात् अयमतो पौंडरीकं पौंडरीकमिति कथ्यो
नार्थाः स्वार्थे गाथा द्विनिर्युक्तिकर्त्ता दर्शयितुमाह सव्वम्मि इत्यादि इह परमार्थ पौंडरीकं पौंडरीकेण भव्ये तच्चार पवित्रं कल
नस्पि तस्पार्हे तस्मात् अस्य पौंडरीकं तस्य[illegible] तत्पवनि[illegible] यद्दिह्यो पायेनाद्भुत पौंडरीकं तिकाधिक २
त्वेन [illegible] विहितम् [illegible] इत्यादि [illegible] पद[illegible] तिविध[illegible] मानवादि[illegible]
॥ १ ॥ एवं निर्वर्त्तयितुमाह [illegible] करणं कर्त्ते इत्यादि [illegible] गतिके [illegible] ज्ञा[illegible]
र्य [illegible] नवः [illegible] वर्त्तविनद्वो [illegible] पि[illegible] कवृक्षा[illegible]
तीति [illegible] दिव[illegible] एवं नीरतो ऽवक[illegible]
डरीककल्पेनाधिकारः इति [illegible] संज्ञा [illegible] दर्शयितुमाह [illegible] विय[illegible] कर्मा
णोपि मनुजा [illegible] कलितनरकायुषो पिनरकाय[illegible] पिति [illegible] एवं नूना [illegible] पदेशा [illegible]
वेतन्मस्त कर्म [illegible] द्विगा मिनो नवंतीति तदेवं पौंडरीकं पौंडरीकमिति कथ्यो [illegible] पौंडरीकं
लपौंडरीका [illegible] पुष्करिण्यादिः [illegible] निर्युक्तिकर्त्ता दर्शयितुमाह [illegible] २१२
[illegible] वृक्षकर्त्त [illegible] तथा [illegible] पौंकांत [illegible]
[illegible] पुष्करिणी [illegible] पुष्करिणी [illegible] क्रिया [illegible]
कं [illegible] एवमिंद्रत्वादि तस्य [illegible] पौंडरीकं [illegible] पर[illegible] पूर्विः [illegible]
तवकष्टि उपायः [illegible] पुष्करिणी [illegible] विपल[illegible] तच्छे [illegible] उपायं दर्शयितु
[illegible]

नाह [illegible] विपाका [illegible] देवता कर्म [illegible] कर्मविकवेदेनाम २
व विपुला [illegible] पौंडरीकः [illegible] पुष्करिणी [illegible] उपायः [illegible] विषय[illegible]
पुष्करिण्यादि [illegible] प्रयोग [illegible] विषया [illegible] विषयातीर्थकर [illegible]
र्थ [illegible] जनपौंडरीकाः [illegible] गतीति [illegible] एवं [illegible] ॥ ८ ॥ [illegible]
तं पौंडरीकाख्यं द्वितीयश्रुतस्कंधस्य प्रथमाध्ययनमिति ॥ ८ ॥ ग्रंथ १६३७ ॥ ॥ [illegible] प्रथमाध्ययनं
[illegible] द्वितीयमारभ्यते [illegible] अध्ययनाभिसंबंधः [illegible] अध्ययने पुष्करिणी पौंडरीकदृष्टांतेन तीर्थिकाः [illegible]
[illegible] उपाय [illegible] कर्मणां बंधकाः [illegible] दिता: [illegible] आदि [illegible]
काः [illegible] पदेशा [illegible] क्रिया[illegible] ये [illegible]
[illegible] कर्म[illegible] क्रियते [illegible] २
[illegible] कर्म[illegible] क्रिया [illegible] कर्मबंधकारणा [illegible]
[illegible] नाना [illegible]
[illegible] अधिकारो [illegible] कर्मणां बंध [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible] २
[illegible] निर्युक्तिकृदाह किरियाउ इत्यादि तत्र क्रियत इति क्रिया [illegible] कर्मबंधकारण [illegible]
[illegible] किरियाठाणं ति [illegible] मिदि [illegible]

॥ क्रिया[illegible]
[illegible]
[illegible] १

वि हेव क्रियानति [illegible] विहिता[illegible] [illegible] क्रिया[illegible] क्रिया[illegible] क्रियाव[illegible]
ना क्रियावस्तु क्रियावत [illegible] के विद्धंते के विन्तुवंते तेन [illegible] प्रविकारः [illegible] बंधेत [illegible]
[illegible]र्यचेति [illegible] [illegible]मादिकां क्रियां [illegible]
[illegible] क्रियाए [illegible] कं [illegible] जीवस्य जीवस्य [illegible] क्रिया[illegible]
[illegible]गादि [illegible] यावान् [illegible] प्रयोग [illegible] विकारा[illegible] प्रयोग [illegible]
[illegible] क्रियेति [illegible] प्रयोग क्रिया [illegible] क्रिया करणीय क्रिया[illegible]
[illegible] क्रिया [illegible] क्रिया [illegible] क्रिया [illegible] क्रियावेति [illegible] प्रयोग क्रिया [illegible]
×नो [illegible] विधातत्र [illegible] प्रयोग [illegible] ईय [illegible] तत्र [illegible] २
[illegible] ईयोरप्य प्रयोग [illegible] एव [illegible]
[illegible]नादिका [illegible] क्रिये [illegible] घटादिकं [illegible] क्रियते [illegible]
[illegible] दंड [illegible] क्रियते [illegible] क्रिया [illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] कारणकरणीयंतेति क्रियते [illegible] पुर्णपिंडादि [illegible] क्रियते [illegible] २१२
[illegible] क्रिया [illegible] प्रयोग [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] पर्यायाव [illegible]

[illegible] क्रिया [illegible] प्रयोगिके [illegible] क्रिया[illegible]
[illegible] प्रकृतीः [illegible] प्रकृतीविं [illegible]
[illegible] क्रिये [illegible] २
[illegible] द्वितीयां [illegible]
[illegible] तिर्यु[illegible] इति [illegible]
[illegible] अधिकार [illegible] क्रिया [illegible] क्रिया [illegible]
×या× [illegible] क्रिया [illegible] करणे [illegible]
[illegible] पर्यायः [illegible] क्रिया [illegible] विर [illegible]
के [illegible] दीर्घा [illegible] क्रिया [illegible] क्रिया [illegible]
[illegible] क्रियाः [illegible]
आस [illegible] प्रकारैः [illegible]
[illegible] पर्याय [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] क्रिया[illegible] २
[illegible] क्रि[illegible]

मार्वंतत्वैर्निर्वर्तयन्ती: [illegible]नयोरिव मारभायंते [illegible] धर्मचैवाधर्मश्चैव इदमुक्तं भवति धर्मस्थानमधर्मस्था
नं च यस्य[illegible] धर्मादनपेतं धर्म्यं विपरीतमधर्म्यं कारणं [illegible] कार्यं [illegible] भवति इत्याह [illegible] तंयत [illegible]
नं [illegible] पञ्चं तं [illegible] धर्मस्थानं [illegible] पञ्चं [illegible] धर्मस्थानं धर्मस्थानि [illegible] वा किंवत [illegible]
नो [illegible] दयावर्तंते प्रवर्तत इति पर्यवसितं तयः [illegible] वर्तते [illegible]
[illegible] दिंद्रिया [illegible] पूर्वं धर्म [illegible] तिलोकः पञ्चा [illegible] पाचार्य [illegible]
[illegible] प्रवर्तंते [illegible] तत्वात् पूर्वं धर्मस्थान [illegible] प्रदर्शितं पञ्चाद्धि पर्यवसितमिति [illegible]
[illegible] नन्तरं [illegible] मित्यत आह [illegible] तत्रेतिकको पनम
[illegible] कारयो [illegible] तथा [illegible] धर्म [illegible] विवि [illegible]
[illegible] इति [illegible] एकेकवचन
[illegible] सर्वेंद्रियधर्म [illegible]
[illegible] एकेकवचनं भवति [illegible] दंड
[illegible] तिकाना [illegible] भवतीति
[illegible] भवति [illegible] २१५
[illegible] भवति [illegible]
[illegible] भवति विदंतिच [illegible] विदंतिना भवंति [illegible] भवंति [illegible]

[illegible] भवंतीति [illegible] अधिकारो द्वितीय [illegible]
[illegible] विनिर्णय [illegible] अनवधानता [illegible] निर्णयो [illegible] ×७ज[illegible]×
[illegible] करणं [illegible] इति [illegible] विदर्शयितुमाह [illegible]
[illegible] दंडो [illegible] दंडः [illegible] दंड [illegible]
[illegible] दंड [illegible] दंडो [illegible] दंड [illegible]
[illegible] दंडो [illegible] क्रियया [illegible] विपर्यासे [illegible]
[illegible] दंडो [illegible] विपर्यास दंड [illegible] ·५॥^
[illegible] प्रत्ययिकः [illegible] व्यापारोपणं [illegible]
[illegible] प्रत्ययिको दंड इति [illegible] आत्मिको दंड [illegible]
[illegible] अन्यतः [illegible] विनाः [illegible]
[illegible] प्रत्ययिको दंडो भवति [illegible]
[illegible] भवति [illegible] दंडो [illegible] प्रत्ययिक [illegible]
[illegible] प्रत्ययिकः [illegible]
[illegible] भवति [illegible] क्रिया [illegible] इति [illegible]
[illegible] दंड [illegible] प्रत्यय दंड [illegible]

१ [illegible] नामक [illegible] तिकः [illegible]
[illegible] जनाय [illegible] सति [illegible] परिवारो [illegible] कादिकः [illegible]
कः [illegible] सादिक [illegible]
[illegible] पति [illegible] दंड [illegible] पयति [illegible]
लौकिकं करोतीत्यर्थः [illegible] नापिकारयत्यपरं दंडं [illegible] जानाति एवं [illegible]
[illegible] स्यापि किं [illegible]
[illegible] दंड [illegible] द्वितीयं दंडं [illegible]
[illegible] नामक [illegible] विविक [illegible]
[illegible] एकेंद्रियादि [illegible] २
[illegible] त्रीन्द्रिय [illegible]
[illegible] प्रत्येकं [illegible] नादि [illegible]
[illegible] विधि [illegible] वादिकं [illegible] २९५
[illegible] परित्य [illegible]
[illegible]
[illegible] पृथिव्यादिकं [illegible]

[illegible]

[illegible] दंडाद्विति [illegible] कर्तनादिकाविकर्तनतः [illegible]
[illegible] पृथिव्यादि [illegible] कर्तनकरणादिभिः [illegible]
[illegible] आदि [illegible] जीविका [illegible] दंडो भवति [illegible]
[illegible] तेन [illegible]
[illegible] पंचेंद्रिय [illegible] दंडो [illegible] प्रवृत्तिः [illegible]
[illegible] नामक [illegible] विवि [illegible] प्रतिगृह्णाति [illegible]
[illegible] एकेंद्रियादि [illegible]
[illegible]
[illegible] किं [illegible]
[illegible] विद्यते [illegible]
[illegible] किंचिद्विकारं [illegible] कीदृश [illegible] २
[illegible]
[illegible] नामक [illegible] एकेंद्रिय [illegible] दिकं [illegible]
[illegible] दीक्षादि [illegible] नादिकं [illegible]
[illegible] पृथिव्यादिकायं [illegible] प्रवर्त्तयति [illegible]

× श्रि ×

तदेवं योगत्रिकेण कृतकारितानुमतिभिस्त्रिभिः [illegible] किंचन कारितं [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] ॥ ॥ [illegible]
[illegible] दण्ड [illegible] हिंसा दण्ड [illegible] मायते [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] दण्ड [illegible] जाति [illegible]
[illegible]
[illegible] हिंसा [illegible] ॥ ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

× श्रि ×

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥

२
॥ [illegible] परं [illegible] क्रियासमवायं मृषावाद [illegible] कमारभ्यायति [illegible] क्रियासमवायानां [illegible]
पि क्रियासमवायं [illegible] : [illegible] तीति [illegible]
[illegible] : क्रियासमवायात्मिते [illegible] नाम कश्चित् [illegible]
×मिलितं वा समवा [illegible]× [illegible] मिलितं या [illegible] परिवार [illegible] कं [illegible] मृषावादं [illegible]
[illegible] र: [illegible] मिति [illegible] परस्परो [illegible] मृषावादं [illegible] यति [illegible]
[illegible] मृषावादं [illegible] : [illegible] जानीते [illegible] करणेन [illegible] मृषावादं [illegible]
[illegible] यिकं सावद्यं कर्म [illegible] क्रियासमवायं मृषावाद [illegible] मिति ॥ [illegible]
[illegible] परं [illegible] क्रियासमवायं [illegible] यिकमारभ्यायते [illegible] कश्चित् [illegible]
[illegible] मिलितं या [illegible] परिवार [illegible] मिलितं पर [illegible] जातीया
[illegible] कर्म [illegible] ति [illegible] क्रियासमवायं [illegible] मिति ॥ [illegible]
[illegible] क्रियासमवायान् [illegible] मिलितं: करणे [illegible] कश्चित् [illegible] =क्षे=
[illegible] कश्चित् [illegible] कश्चित् [illegible] २१७
[illegible] यति [illegible] वर्ण [illegible] ते×
[illegible] तया मनः [illegible] ति [illegible] लोक [illegible] लोक [illegible]
[illegible] लोक [illegible] ता [illegible] लोक [illegible]

५१

[illegible] ति करतले पर्य [illegible] भवति [illegible]
[illegible] यति [illegible] लोक [illegible] धार्मिका
[illegible] : करणे [illegible] : [illegible] तानि [illegible] निवर्तते
[illegible] क्रियासमवायं [illegible] मिति [illegible]
[illegible] धार्मिका [illegible] भवति [illegible]
[illegible] मनः [illegible] यिकमारभ्यते [illegible] मिलितं सावद्यं कर्म [illegible]
[illegible] क्रियासमवाय [illegible] धार्मिका [illegible] मिति ॥ [illegible] क्रियासमवायं [illegible] थिकमारभ्य
[illegible] कश्चित् [illegible] जात्यादि [illegible] पेत: [illegible] जातिकुल [illegible]
[illegible] परम [illegible] यति [illegible] पति [illegible]
[illegible] कार्यं [illegible] २
[illegible] जात्या [illegible] मनः [illegible] जना [illegible] मिति [illegible] ५१
[illegible] जातिकुल [illegible] पेत [illegible] विपाक [illegible]
[illegible] जात्या [illegible] भवति [illegible] जात्यादि [illegible]
[illegible] ति जातिमद [illegible] जातिमद [illegible]
[illegible] मिति [illegible]

२ १

कद्दप्रकरणेनां शुद्धमलिप्रच्छेत्रो किंचिन्मानीडः स्वनामवतीसविनमद्देपतिम्बाशुभः कृष्णदेहास्कंतौ
नवांतरगौ [illegible] तनकर्मा द्वितीयकं [illegible] प्रत्ययमहा [illegible] तिः क्रतेन: यथा तिन [illegible] कर्नपूर्वे इयापिहि
[illegible] विकल्पे द्विधा हत्यय [illegible] तन: [illegible] दग्धनि [illegible] नरक [illegible] स्वापिहृत्या
[illegible] दिहि [illegible] स्पद्यमानः स्वापिहृयाति [illegible] जनकनरक [illegible] परजन्मांतरं व्रजति [illegible]
नारक [illegible] व्रजति नरकदेहस्य [illegible] दिकं न व्रजति [illegible] वानरकाल्लीनं नरका ×कांतरे×
दिकाः [illegible] नरकोनरं [illegible] नर्क [illegible] स्वकथा
[illegible] विवहन्यकर्तातरा [illegible] नव ति [illegible] पर [illegible] भवति परस्या
करोति [illegible] नाव्यवति [illegible] किंचनकारी [illegible]
वतीति नदेवं [illegible] किंमान [illegible] कर्मा [illegible] कि [illegible]
[illegible] किया [illegible] नामक [illegible]
[illegible] पारितापनिकी [illegible] प्राणातिपातिकी [illegible]
[illegible] क्रिया [illegible] कायिकी [illegible] २१८
[illegible] दंडः [illegible] करोति [illegible]
[illegible] कायस [illegible] भवति [illegible]
[illegible] भवति [illegible] कायिकी [illegible] भवति [illegible]

केनतत्र [illegible] कायमुपादायितान्नवति [illegible] दिकयोः [illegible]
[illegible] प्राणा [illegible] भवति [illegible]
[illegible] कायमुपादायितानवती [illegible] दंडव [illegible] एकत्र
[illegible] माता [illegible] भवति [illegible]
[illegible] दंडकल्पा
[illegible] दंड [illegible] दंडपा [illegible]
[illegible] दंडपानयति [illegible] दंड [illegible] दंडो [illegible]
[illegible] दंड [illegible] दंडः [illegible]
[illegible] दंड [illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] किंसावद्यक [illegible] किया [illegible]
[illegible] किया [illegible] ला न २ ३ अर्थात्
[illegible] किंक्रिया [illegible]

॥ आतिकारंभ ॥

१ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] २
[illegible] २
[illegible] २२९
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

२ १

ऽधिकं निश्चयेन वा बटति न घाति [illegible] शनी [illegible] वी शिनि [illegible] रति न [illegible] थ्रु ह्रः ऽंदत [illegible] मा [illegible] नालिवि

र्तते तथा दो मा [illegible] लेपिनं दंड प्राण्युपमर्दकारिणीति [illegible] ज्यथा [illegible] [illegible] रत्रा [illegible] पृ [illegible]

[illegible] परिग्रहे पति [illegible] मायाबीनां वे [illegible] पराधान अंडतत्त्वांकं [illegible] इति नो [illegible] वो [illegible] माद

[illegible] रत्ना [illegible] यो [illegible] [illegible] मात्मा [illegible] [illegible] ति: [illegible] भावधर्मा आमोऽकमाहि

तोऽशकृतेर्य [illegible] वति तदंडं वेकृत [illegible] तस्य त्वयि कं मायात्रा [illegible] त्वयि कं माया [illegible] कर्मा धीयते न

दंको [illegible] किया [illegible] मा [illegible] यि कं [illegible] एवं निवा [illegible] दंडादे [illegible] का [illegible] कि या [illegible] निस्या [illegible]

नै नार्थं यतो नां तवेति दंडं [illegible] कि या [illegible] [illegible] का [illegible] निधी [illegible] ते [illegible] इत्यादि [illegible] काद

[illegible] कि या [illegible] दंतण [illegible] पर [illegible] किया [illegible] नेति [illegible] कमा [illegible] ते [illegible] इ [illegible] २

[illegible] लिकसंसारपेकात्ति वकं [illegible] तत: [illegible] केचन [illegible] मूले [illegible] ति केचना [illegible] [illegible]

कारि [illegible] दिक [illegible] पजीवं [illegible] त्वां [illegible] तिथा [illegible] का: [illegible] विका

[illegible] विरागा [illegible] के [illegible] या [illegible] कवि [illegible] सिकाति [illegible] यताम [illegible] [illegible] नि

[illegible] नवा [illegible] नि [illegible] दंडसमारंभं विदधति एकेंद्रियोपजीविन [illegible] वि [illegible] तिमता [illegible] २ २२७

[illegible] ति [illegible] विरता [illegible] धिप [illegible] ति पा [illegible] विरमण [illegible] कि [illegible] मत: का

[illegible] तिता [illegible] ती [illegible] नका [illegible] वादि [illegible] शय: [illegible] देवा [illegible]

[illegible] निस्या [illegible] तेषा [illegible] पेकादय: सर्व [illegible] जी [illegible] ता [illegible] तोऽविरतमत

ड पमर्दकादारंभाद्विरताः [illegible] पार्श्व [illegible] काः [illegible] तो [illegible] निम [illegible] निह [illegible] तानि वा कान्ये

वं [illegible] प्राणनीत्या [illegible] जति [illegible] जति [illegible] ते [illegible] प्राण्युपमर्दकेन

[illegible] तानि [illegible] वान्ये वांत: [illegible] ति निर्दय [illegible] ति [illegible] दं [illegible] णच्चाइंडादेर्निर्हं सको [illegible]

[illegible] हित [illegible] इं [illegible] पाय [illegible] यामं [illegible] पि कि [illegible] द [illegible] कु [illegible] [illegible] कानां [illegible]

[illegible] पाय [illegible] जयि [illegible] परस्वा [illegible] त्ता [illegible] तमो ऽन्येव [illegible]

यि तव्या [illegible] नाहं परितापयितव्यो [illegible] परितापयितव्या [illegible] नादिना कर्म [illegible] यन्त्र [illegible]

ऽ [illegible] ति किं बहुना [illegible] ना [illegible] पयितमी जी विता [illegible] यितव्यो ऽन्येष [illegible]

[illegible] तिन [illegible] परपीडा [illegible] ऽति [illegible] [illegible] विनाम [illegible] नाम [illegible] ताना [illegible]

वि [illegible] नां [illegible] ति पात विरति [illegible] [illegible] पत [illegible] वा [illegible] विरमण [illegible]

[illegible] ऽक [illegible] दि [illegible] भा [illegible] क [illegible] एवंविधादि

वमि एवं [illegible] कारणो नातिवृत्त [illegible] दिना परमार्थमजानाना [illegible] दीर्घका: [illegible] का मा: [illegible] का

[illegible] का [illegible] दि [illegible] [illegible] ता [illegible] [illegible] पन [illegible] त्या [illegible] पनार्थ [illegible]

[illegible] एवं [illegible] ला [illegible] दि [illegible] नं प्राय: प्राणिनां [illegible] संसार कारणं [illegible]

[illegible] स्तु [illegible] इत्यादि [illegible] [illegible] विनी [illegible] दि विनया [illegible] कि रि

[illegible] स्त्री काम [illegible] कार्या [illegible] काल [illegible] ते [illegible] [illegible] यति [illegible] पंच

×३×

२ ह्वाकाम्यर्थंवमधम: कालो [illegible] एतावत्कालो [illegible] [illegible]

[illegible]

×शु×

[illegible]

×रू×

[illegible]

×श्री×

१ का क्रिययाय[illegible]कर्म[illegible]कर्म[illegible]
१ [illegible] क्रियातयाय[illegible] कर्म[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २२२
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

·२ णाः प्रदृष्टा नपरितापनं वंतितयाई देऽस्मिन्नायः सर्वनानाविधं तेषां तथा तेषां नानानक्षत्राणां तथा नानाप्रकारं
स्वरं कारणपदं त्रिविधं तेषां तथा तेषां मासितेषां चक्री [illegible] त्रिविधप्रकारं [illegible] तत्वं तथा
नानाप्रकारविद्यानां तेषां नानाप्रकारयत्नस्य [illegible] विद्यारम्भणस्य [illegible] करणस्य [illegible] २
दि [illegible] कर्मविद्यां तेषां नानाप्रकारां नानाप्रतिज्ञा तथा नानासंस्थानानां विद्या [illegible] ×पाणु×
प्रतिष्ठानक [illegible] आदि [illegible] तथा नानाप्रकाराध्ययनं युक्तानां [illegible] अध्ययनं
जातिनां लोकमात्र श्रुति [illegible] परलोककृति विद्यास्थानां विषयं विज्ञानानि नानाविधं पापश्रुताध्ययनं
प्रवर्तते तथा [illegible] निर्णयद्वंद्वं वादिकं तथा उत्पातकं दिव्यनादिकं तथा स्वप्नं [illegible] २ ×वा×
दिकं तथा [illegible] मातादिकं तथा [illegible] सकलक्षण [illegible] दिकं तथा स्वर [illegible] कालकं स्वर
गतस्वरादिकं तथा लक्षणं [illegible] स्त्रीपुरुषादिकं व्यञ्जनं तिलमषादिकं तथा [illegible]
[illegible] स्वरणादिकं [illegible] पर्यन्तानां लक्षणप्रतिपादकं शास्त्रं परि [illegible]
[illegible] विद्यां [illegible] विद्याः [illegible] भवति [illegible] तथा [illegible]
[illegible] करोति [illegible] तथा [illegible] ×दो×२२२
[illegible] सर्वकारिणी विद्या [illegible] जालकं
[illegible] विविधाः [illegible] कार्यकारिणी [illegible]
[illegible] विद्या [illegible] पापश्रुताध्ययनं [illegible]

प्रयुंजते तथा नानाप्रकारं [illegible] दर्शयति वंद [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] वर्णसंस्थान [illegible] दिकं सूर्यचरितं [illegible] सूर्यमंडलस्य
[illegible] तथा [illegible] दिकं तथा [illegible] दिकं तथा [illegible]
[illegible] फल [illegible] संवत्सर [illegible] परिज्ञानादिकं तथा [illegible]
[illegible] भवति तथा [illegible] दर्शनं कथंचित्
[illegible] विंशति [illegible] दिनानां [illegible] दिकं स्वर [illegible]
[illegible] तद्व्यसपरिमंडलं तथा [illegible] फलं [illegible]
[illegible] भवति तथा विद्यानानाप्रकाराः [illegible] कर्मकारि [illegible] नामा
[illegible] करोति [illegible] तथा
[illegible] तथा [illegible] विद्या [illegible] लिंगीगौरीं [illegible] भवती जं
×संगजनी× [illegible] करणी [illegible] करणी [illegible] विद्या [illegible] २
[illegible] विद्या [illegible] निराधा [illegible]
[illegible] विद्या [illegible] विद्या [illegible]
सं [illegible] एताश्च विद्या [illegible]
प्रयुंजंति [illegible] नानां [illegible] प्रयुंजंति [illegible] विद्या [illegible]

२ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
बे° [illegible]
[illegible]
=कुरः= [illegible]
[illegible]
[illegible] =कुं=
[illegible]
[illegible] २
[illegible] २२४
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] रवं
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] =कमः=
[illegible]
[illegible]
[illegible] ×प×
[illegible] ×नः×
[illegible]

२ वतीत्येवमन्यो मंदबुद्धिर्दृष्टिः पापैः कर्मभिः पापमापद्यितासवतीति ॥७॥ अथैकः कश्चित्तिर्यग्योनि रिपुरेवमं
रतीति घातिपाशिक त्वमावं प्रतिपद्य परस्यार्थं वस्तुमिव घातिपाशिकत्वं कर्तृ प्रतिपद्य निष्कारणमार्यवतीविकल्प
तीर्थं ताडनं ताडयद्वपद्रावयितासवतीत्येवमन्यान्यमानं पापैः कर्मभिः स्वमापयतीति ॥ अथैकः कश्चिद् दुस्सेकमं
×रवत्र× णोजी वितार्थं धिक्कीदकत्वमावं वनचरत्वं प्रतिपद्यति नौ पापेनात्मानमुद्दर्शयित्वा मीत्येवं प्रतिज्ञांकृत्वा तमेव घाति
पद्यति तदीयमांसं त्वं स्वकं रवतत्र घातिनं मन्येत विदुषं प्रियतामवतीत्येवमुक्त्वा प्रत्ययतीत्येवं पमहृतमुन्यं
×तुंको× रव्याकाम्नेभामुक्त्वा तौ मृदपिडं तिष्ठन्दिकं पाठयतीत्येवमन्यो मंदबुद्धिः पापैः कर्मभिरात्मानमुपस्थापयति अ
थैकः कश्चिन्मदतु णीयां पुष्टुरादिनां निर्दकत्वमावं प्रतिपद्य तमेव घातयतीत्येवं पूर्ववत् ॥७॥ अथैकः कश्चि
×का× धर्मकर्महत्रिमस्याकरणैर्त्विष्यतियः मत्स्यैकः मत्स्यमर्थास्त्रामिमादिनावा स्थानं पश्यति तदेवमन्यो
त्तमावं प्रतिपद्योरं वा स्वयंवाकं घातितं स्वमांसमन्यं घीमापादयति तस्य चाहं ताडनेत्रानवतीति शेषं पूर्वव
त् ॥७॥ अथान्तरित्रौकरिकपदं स्वयं तु सामारमियं शौकरिकाः स्वपश्चाः सांगाः पलिकादस्यर्थः अथैकः कश्चि
त्तु हस्तिवाकारिकमावं प्रत्तकत्वं प्रतिपद्य प्रतिपद्य वागरस्याः भगंरणमन्यं वाणं घातितं रावयादिकमा
त्महस्यर्थं स्वजनार्थं वा स्वमापादयति स्वयंवक्तं तानिदानवतीति शेषं पूर्ववत् अथैक कश्चिदधर्मोपायजीवी २२५
कनाजवकादयस्तैस्वरति शाकुनिकत्वमावं प्रतिपद्य तमांसार्थी त्रकतमन्यं वा स्वयं मापादयति तस्य
च हननादिकां क्रियां करोतीति शेषं पूर्ववत् अथैकः कश्चिदधमाधर्मी मात्सिकत्वमावं प्रतिपद्य तमन्यं वा अन्यं जलचर
घातितं मापादयेद्धननादिका वा क्रियाः कुर्यादित्येवमन्यान् ॥७॥ अथैकः कश्चिद् गोपालकत्वमावं प्रतिपद्य कस्य

वत्सः कुपितस्सन् गां परिक्षिप्य दण्डेन वा तस्या हंता ताडयिता भवतीति शेषं पूर्ववत् ११ अथैकः कश्चित् सूकरकर्म
कारी घातकत्वमावं प्रतिपद्य तमन्यं वा स्वयं घातितं मापादयेत् तस्य हननादिकाः क्रियाः कुर्यादिति १२ अथैकः क
श्चिक घन्यकर्मकारी गोवनिकत्वमावं पारिपार्श्विकत्वं प्रतिपद्यतमिव स्थानं तेन वा परं मृगं सूकरादिकं घातितं स्व २
मापादयेत् तस्य हननादिकाः क्रियाः कुर्यादिति १२ अथैकः कश्चिदनार्याणि विविकः सौवणिकत्वमावं प्रति पद्य पतिस्वरति
वनिकः संतो सस्यान्मांसं तिकं तैवा वक्त्रां तिकः पर्यंत्तथा नीत्यर्थः सौवनिकत्वमावं प्रतिपद्य सौवनिकां ति
कः कुरसार मियपरिग्रह कल्पं तनिवामी च । कल्पं तनिवायिनिर्वा मनिः कुरतीति तद्दौवनिकत्वं प्रतिपद्य तस्य घ
रमियं परिग्रहं प्रतिपद्य मनुष्यं वा कं चनपाशिकं मृगं लागमन्यं वा मृगं सूकरादिकं कन्यं घातितं हंता स्व पर्यवगा २
जिकस्त्वं प्रतिपद्य तयोवाह् स्वमः स्वविकल्पाध्याहारं घातयामिं तत्र घातकं स्वमापादयेत् तस्य हंतातोहंतादि
कृतनुद्दृश्यतयो घाणापयोजनीयाविति तदेवमसौ मत् स्करकर्मकारी महद्भिः कर्मभिरात्मानमुपस्थापयिता भ
वतीति ॥७॥ अथकान्यत्जीविनोपायमाह सिंहदत्तीकःचित्तु तञ्चिनिमित्तादन्यपणं दर्शयति अथैकः कश्चि २
त् कश्चं वा महर्ष्मन्यादि दोषः एवं ग्रहीतिः प्रतिपादितास्तंनंवा घातिमपरोपणंकुर्यादि हस्तकं तञ्चिनिमित्तम
कालज्ञानमथ घातिमापादने इति ज्ञांविषयोमहत्तमति दर्शयिति अथैकः कश्चिन्नामादिनैजया मन्तनिनकोडया
कुपितो वा परिषदि तिमथ्यादन्यवायैवं भूतापतिज्ञां विदध्यात्तत्र घातमेवं वस्य माण घातिनं हनिष्यामीति प्रतिज्ञा २
कृत्वा पश्चात्तिरादिकं हंता नेत्रानि नेतिताडीतिकस्तत्र नुद्दृश्यतयो वा तस्य चाहं तेत्वादि यावदात्मानं पापे
न कर्मणात्मापयिता भवतीति इत्यवा धर्मपाक्षिके स्थितिस्थ्य मनिरुत्सर्वविद्याति द्विकारिणः कर्षविदनिध

२ तथान्नवस्त्रमन्नपानाद्यर्थमभिहिताः सांप्रतमन्नपानाद्यर्थं दर्शयितुमाह से एगइउ इत्यादि अथैकः कश्चित्स्व
स्योत्क्रोधनोऽभिहितस्तथा केनचिदपीयत इत्यादानं ब्राह्मादिकं कारणं तेन विरुद्धः समानः परस्यापकर्तव्यस्यार्थ
तेन तावत्केनचित्कर्तृकं निर्दितो वा वाचिकमित्येतत्कादनेन तु बलितं कंचन इत्यपकारकं संभवकमायेन कमित्र
गृहस्थादिकं वा दानं न ददातीत्येवं दर्शयितुमाह अथवा खलु [illegible] त्रिविधेन दानं केनकेवाप्यधान्यादर्थमिव
उपदानं तेन कुपितोऽभ्यवकरणाः खलु [illegible] कादिनेन विवक्षितं तन्नानावार्थ कुपितो गृहपत्यादेरतः कुर्या
दस्याह स्वयमेवाग्निकायेन शिलानमस्यानि दहेत् [illegible] निमितं पर्येदहेदन्येन वा दाहयेत्
दहतो वान्यान्समनुजानीयादित्येवमसौ महतः पापकर्मणिरतस्तानात्मकं परमोपपदितान्नवतीति ॥ ७ ॥ सांप्रतमन्येन
कारणपायोपायेनमाह से एगइउ इत्यादि अथैकः कश्चित्केनचिदुद्भुत [illegible] खलेन गृहपत्यादेः कुपितस्तस्य सं
धिनं वष्टादेः स्वयमेवात्मना पृष्ठादिना [illegible] कायस्केकवा बाकल्पयति अन्येन वा छेदयंतं समनुजानीति ॥ ८ ॥
स्येवमसावात्मानं पापेन कर्मणोपरमात्मा उपदितानवतीति ॥ ८ ॥ किंच से एगइओ इत्यादि अथैकः कश्चित्केनचिन्निमित्ते
न गृहपत्यादेः कुपितस्तस्य संबंधिनामुष्ट्रादीनां शालां कंटकशाखादिभिः [illegible]
हित्वा [illegible] स्वयमेवाग्निना प्रदहेत् शेषं पूर्ववत् अपि च से एगइओ इत्यादि अथैकः कश्चित्केनचिन्निमित्तेन कु
पितो गृहपत्यादेः संबंधि कुंडलादिकं [illegible] स्वयमेवापहरेद्वशिष्टं पूर्ववत् ॥ १० ॥ सांप्रतं पाषंडिकोपरि
कोपेनापकर्तव्यं दर्शयितुमाह ॥ से एगइओ इत्यादि अथैकः कश्चिद्दर्शनागत [illegible] पराजितो वा केन
चिन्निमित्तेन कुपितः सन्नेतत्कुर्यादित्याह तद्यथा [illegible] केनचिद्

×छिंदेति अन्येमन्य छेदयति× २२६

तेन कुपितः सन् दंडादिकमुपकरणजातमपहरेत् अन्येन वा हारयेदन्यं वा हरंतं समनुजानीयादित्यादि पूर्ववत् ॥
एवं तावद् [illegible] अभिहिताः सांप्रतमनर्थकं निर्दिश्यते से एगइओ इत्यादि अथैकः कश्चित् [illegible]
[illegible] फलं स्मात् तद्यथा [illegible] पापानुबंधीन्येवं पर्यालोच
यति [illegible] किंच नकारितः [illegible] परलोकविरोधिनीः क्रियाः कुर्यात् एतदेवोद्दिश्य दर्शयति तद्यथा गृह
पत्यादेर्निर्निमित्तमेव [illegible] स्वयमेवात्मनाग्निकायेनाप्यन्नौषधीः [illegible] ध्मापयेद् दहे
दन्येन वा दाहयेद् दहंतं वा समनुजानीयादित्यादि [illegible] पर्यालोचको निर्निमित्तमेव गृहपत्यादेः संबंधि
[illegible] दहेत् तथा गृहपत्यादेः संबंधिकं [illegible]
[illegible] दंडादिकमुपकरणजातमपहरेदित्येवं [illegible] कुपितस्याय
निहितास्त एवं [illegible] विपर्यस्तदृष्टयः [illegible] से एगइ
इत्यादि अथैकः कश्चित् [illegible] संक्लिष्टपरिणामो [illegible] निर्गतसंसारभावना
[illegible] विचारणा नानाविधैः पापोपादानकृतैः कर्मभिरात्मानमुपरमापयितापन्नवतीत्येवं दर्शयि
ति अथवा [illegible] पापं [illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]

२ विष्कम्भतोऽसंख्येय[illegible]काऽदेशेऽपि पर्यवस[illegible]पुद्गल[illegible]निषेधयति [illegible]स्वीकृत[illegible]
[illegible]पार्श्वडिकान्तर्वर्त्तिः स एवं [illegible]वर्त्ती[illegible] बीजादि [illegible]कादिकमधर्म[illegible]तिथि[illegible]तेत्र[illegible] ×कर्म×
[illegible]कारणपि[illegible]कादि परि[illegible]त्वा[illegible]ता: [illegible]वजि[illegible] [illegible]
[illegible]पात्र[illegible]मध्ये[illegible]पाषंडमाश्रयंति तथा[illegible] [illegible]परंपरा[illegible]दि तथा [illegible]
[illegible]जात्य[illegible]वर्य[illegible]तिचार[illegible]पणां[illegible] किंचिक[illegible] [illegible]वंति [illegible]
[illegible]त[illegible]गारिणा म[illegible]त विपर्यस्त[illegible]ता[illegible]महत्तया नाविर्मवयवा[illegible]तिमणति इत्यादि [illegible]
[illegible]पवादिनः [illegible]मवसनीकाः [illegible] जीवितं [illegible] जीवित[illegible] जीवितं [illegible] जीवितं[illegible]
[illegible] पापरायणं [illegible]तदेवा[illegible]जीवितं [illegible]ताति [illegible] हलौक[illegible]
[illegible]जीवितेनी[illegible]: [illegible]पवदंति [illegible] परलोकि क[illegible] [illegible] किंचिदपि[illegible]
[illegible]पतिसमाश्रयंति किं वर्त्तते [illegible] [illegible]निरनुष्ठानैः [illegible]यंति [illegible]तिका[illegible]
[illegible]परिणाम तथाति[illegible] [illegible] येनाधिकं [illegible]तिपरा[illegible]यंति [illegible] [illegible]
[illegible]ति तथातिपरा[illegible]यंति[illegible]तितथा[illegible]विकर[illegible]पर[illegible]तथाति[illegible]धर्मा[illegible] २२७
[illegible]: [illegible]पीडयंति तथाति पापैनकर्मणा परितप्यंते[illegible] [illegible]परितापयंति [illegible]
[illegible]: [illegible]विरता: [illegible]वति एवं [illegible]
[illegible]तथा[illegible]णाति परितापन[illegible]नाम्याम[illegible]

[illegible]कर्म[illegible]
[illegible] २
[illegible] तथ[illegible]पापा[illegible] एवं [illegible]दिकमपि
[illegible]परं[illegible] [illegible]कर्म[illegible]
[illegible]कं तथा [illegible]क्रियति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]वति यथ[illegible]
[illegible] तथा [illegible]कर्म[illegible]तथा[illegible]तानि[illegible] ×[illegible]×
[illegible]कर्म[illegible]तथा[illegible] २
[illegible]
[illegible] तथा[illegible]
[illegible]: नानाविध[illegible]
×[illegible]× [illegible]जीवा[illegible] ×[illegible]×
[illegible]परिवारि[illegible]
[illegible]

२ जानी भविहरति श्रविशरति विद्धं ब्रतीत्यर्थः [illegible] विस्मयो जनिमगुत्व [illegible] पयतीया
[illegible] पंचवा [illegible] एकमक्ष प्रविष्टं [illegible] किं कर्षणा एतद् [illegible] णापय
[illegible] नि भूधन्यावयं येन नवता [illegible] किं कर्म इत्यादि [illegible] इदयो [illegible] तिरथावृतिघ्रणाक
[illegible] दासवा [illegible] तिनातिय [illegible] वाय देवा [illegible] दीयाम्प्रभवति [illegible] तिनदेवं वयं कर्म इति तथा
मिवेत्यादि [illegible] जालं तथा [illegible] नेऽनार्था एवं वदंति तथा देवः [illegible] वयं [illegible]
कोऽह [illegible] वरंति [illegible] विविक्तिनः [illegible] एवं
[illegible] तिकां [illegible] कर्मा [illegible] क्रियाव [illegible] इत्यर्थः यथा [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] २२८
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २

२ चोपतत्त्ववृत्तीनां यस्मात्कृतत्वात्तथा [illegible] धुम्न इ [illegible] स्यैव स्वरूप सेवितः पंथा
नविषयांशः प्रवर्त्तत इति तदर्थं प्रथमस्थानस्यास्य धर्मपाक्षिकस्य पापोपादानत्वात्तस्य विभंगो विशेषः
स्वरूपमिति यावत् सांप्रतं द्वितीयं धर्मोपादानत्वात्पक्षमाश्रित्याह अथेति धर्मपाक्षिकस्थानानंतर
मयमपरो द्वितीयस्थानस्य धर्मपाक्षिकस्य पापोपादानत्वात्तस्य विभंगो [illegible] विभागः स्वरूपं समा
×२२× धीयते अथ मगाख्यायते तद्यथा प्राचीनं प्रतीचीनं उदीचीनं दक्षिणं वा दिग्विभागमाश्रित्यैतेति विद्यते ए
के केचन कल्याणपूर्वपराजः [illegible] भवंति तद्यथेत्यय मुपदर्शनार्थः अ
र्या एके केचनार्यदेशोत्पन्नास्तथानार्याः शकयवनाद्यः [illegible] बर्बरादय इत्यादि वयथा पौंडरीकाध्ययने
ऽभिहितं सर्वमिहापि यावत्सर्वे एवं दृष्टांतेन प्रकारेण सर्वेऽप्यमी पापकर्माणि [illegible] एवं पक्षांतरमपि
धर्मवाक्षस्यापरिनिर्वृत्ता इत्यादि सर्वं वाच्यमिति तदेव मितत्स्थानं केवलिकं यावत्सर्वदुःखप्रहीणमार्गमित्यादिः
[illegible] द्वितीयस्य स्थानस्य धर्मिकस्य विभंगो विभागः स्वरूपमाख्यातमिति ॥छ॥
सांप्रतं धर्माधर्मयुक्तं तृतीयस्थानमाश्रित्याह अहावरे इत्यादि अथापरस्तृतीयस्य स्थानस्य मिश्रका २२९
ख्यस्य विभंगो विभागः स्वरूपमाख्यायते अस्य चाधर्मपक्षेण युक्तो धर्मपक्षो मिश्र इत्यभिधीयते तत्राधर्मस्य
[illegible] धर्मपक्ष एवायं द्रष्टव्यः एतदुक्तं भवति यद्यपि मिथ्यादृष्टयः कांचिद्यथाप्रकारां प्राणातिपा
तादिनिवृत्तिं विदधति तथाप्याशयाशुद्धत्वादभिनवकेवलिव एवमतिमिश्रका [illegible]
इष्टवद्भिर्विवक्षितार्थसाधकत्वाभिरर्थकतामापद्यते तथामिश्राख्यानुसारेणा [illegible] धर्मपक्ष एवाव

तरत्यस्मिंस्तदेव दर्शयितुमाह जेइमे भवंतीत्यादि ये इमे पूर्वोक्ता अरण्ये भवंतीत्यारण्यकाः कंदमू
लफलाशिनस्तथा वसथ्याद्यो येषां वसथिकास्तथा ग्रामांतिके वसंतीत्यावसथिका गृहिणस्तेऽपि तथा २
नालिकेरादिफलाशिनः तापसाद्यास्तथा राहस्यिका ये केचन देवतादयः [illegible] भवंति
तथापि [illegible] कैचित्सिद्धिविकेनैव नत्याद्येत इत्यादि सर्वं पूर्वोक्तं वर्णनीयं यावत्तल्लक्षणा ततो
विवरणमाह एतत्कर्म [illegible] तस्मात्तेनाऽनार्यमशेषमसंपूर्णमनैयायिकमित्य २=यि
यावदकांतमिथ्यारूपत्वं भवतीति द्विधा तृतीयस्थानस्य मिश्रकस्यार्य विभंगो विभागः स्वरूपमाख्यातमिति
॥छ॥ इदानीं प्रधर्माधर्मयोः प्रस्तावात्तिमीत्यवद्धधीकं वाक्या [illegible] कमेवाश्रित्य प्रकार
ण विशेषितत्वमुच्यते तत्राद्यमधार्मिकस्थानमाश्रित्याह अहावरे इत्यादि अथापरोऽस्यः प्रथमस्थान
स्याधर्मपाक्षिकस्य विभंगो विभाग एवमाख्यायते इह खलु इत्यादि पाणं संयावत्प्रवृत्तं एवं [illegible] २
ति ॥छ॥ एते च पापाचार्याः एवमनंतरसीत्याह गिहिंत्याइत्यादि महत्तीया इच्छादिकपरिवारादिकस्मवतिका
यनी [illegible] अंतःकरणं प्रकृष्टं निरर्थं पाति महेच्छास्ते तथा महारंभा नौवहनादिकं डंडिकागंधादिकं
[illegible] सति महारंभतयैव [illegible] परिग्रहवंतः क्वचिद्य
निरभिलक्षितप्रधर्मिणश्चरंत्यधर्मिकाः स्वभावात्स्वधर्मिष्टाति [illegible] कर्मकारित्वात्धर्मं ब [illegible] धार्मि
कर्त्रमिपुत्रानुप्रीदनं येषां ते तथा एवमधर्ममाख्यातं [illegible] तेषां तथा एवमधर्मप्रायजीवि ~कर्म~
नाप्यधर्मनिवृत्तौ किं [illegible] स्वधर्मप्रलोकिनः सत्याक्षधर्मप्रायेण कर्मककर्षणाद

२ तइत्यधर्मरक्षणयोरेकमितिस्यमनानेकाकारोऽवक्तव्यः तथा धर्मशीला अत्र धर्मस्वभावा अधर्मानि
कः समक्षपथ्यो यत्किंचनानुष्ठानं येषां ते तथा धर्मशीला अमक्षपथ्यः तथान्ये धर्मेणापि समाचरणानुष्ठानेन वर्त्तनां कर्त
निर्लांछनादिकेन कर्मणा वृत्तिं वर्त्तनं कल्पयंतः कुर्वाणा विहरंतीति का जमतिया हयंति पापाशुभानमेव तेषां । तेषां
यत्माह हण छिंद भिंद इत्यादि स्थैतएव हननादिकाः क्रियाः कुर्वाणाः परिणाम एव मालमुपदेशं ददति तत्र हननं
दंडादिभिः आकार्यंति तथा छिंद्धि कर्णादिकं भिंद्धि शूलादिना विकर्तकाः प्राणिनामजिनापनेतारोऽत एव लोहितपाण
यः तथा चंडा निसृंशाः क्षुद्राः क्षुद्रकर्मकारिणः तथा साहसिका असमीक्षितकारिणस्तथा उत्कंचनं वंचनं माया निकृ
तिः कूटकपटादिभिः सातिसंप्रयोगास्तेन बहुलाः स्वभावेन तथा नीर्दकुंचनं मायाचारिणाद् मुग्धवंच
वंचनं प्रतारणं तच्छायतु तथा कुमारः प्रद्योतनाभिकाभिहर्षिकवंचनप्रावंचिनिमायावंचनबुद्धिः पापोप्राणिजातिवंचि
कछिन्नुलककटतुलाकूटमानादिकरणेन वंचनं प्रधानवणिक् श्री विषयस्य कारिणपरवंचना र्थं गलककर्णकमानिवाकर्म २
नं देशभाषानिपथ्यादिविपर्यकरणं कपटं यथा आषाढभूतिना मुनिना राजपरिषत्यास्ये नायविधानं पापाचरकारणार्थं च सा॰
नीनोटकामवाधाः हृदंतकार्यपणभजा प्रकाद्रिः परवंचनार्थं महत्रादिकं करणं एतैः कवंचनादिभिः सहातिमायोपेत ।
श्लेणकप्रैरिकादिनाकपरसंप्रमध्यसंप्रयोगाः सातिसंप्रयोगा [illegible] तेन बहुलमात्स्य ल्पानाइत्यर्थः उक्तं २२०
च सोहिद्रव्याश्रयोगोद्दं जंभादियमपदेशेषु दोसपाणावयणोक्त यच्छाविसंवायणंकरणं इ एतद्दोकंचनादयो माय
पर्यायाइह्व्राकादिवकुर्वंविक्रियाजिदेपिट्ठुक्त्यान्नघाइं इंद्री लंघोषातिइः शीलाख्यप्रयुपचरितास्माद् पिक्किंचवि
नंवदंति इःस्वाभीयाकल्मकाप्रकाद्रारेत्यर्थः तथा उपानिषु तानि यपातित पापथा मांसाद्वितक्षणप्रकाशम

धि॰ तोक्कतत्तरक्षत्रापयतिनमांसश्रमनमन्यदपिनिक्षतोजनादिकं तेषां उपद्रुतमिति तथान्यस्मिन्नजन्मांतरे दुःखमपद्राम
सादिकं दंस्कवहरिष्यामीत्येवमनुभावाः जन्मांतरेण विधिद्रूरेण महिंजनमिवत्रतेषुरकांति तथा ऽस्मिन्पस्थानंयंते ऽः प
स्थानंचाहदनुक्तं नवति तैरंनदितैनापरिणकेनवित्तस्य पकारिणा गर्वाध्मातस्य स्थानं यंते यदिपाषंडा
पकारिपक्षपकारकौरवः नैवानंद्धति प्रत्यक्ष आवनयोपकारं दोषमेवोत्पादयंति तथा चोक्तं प्रतिकर्त्तुमशक्तिमान
ऽः दुर्वोपकारिणो दोषमुत्पाद्य गच्छतिम इंद्रनामिवबाध्यमाः यत एवमतोऽसाधवस्ते पापकर्मकारिणस्तथा यावज्जीव
यास्यन्तर्जीवप्राणधारणैनमर्वस्मात्प्राणातिपातादप्रतिविरता लोकनिंदनीयादपि ब्राह्मणघातादप्रविरताः इति
मर्वग्रहणं एवंमर्वस्मादपि कूटमोक्षादेरप्रतिविरता इति तथामर्वस्मात्स्वस्त्रीकाताः एवं दुःखापहरणादविरताः
स्तथा मर्वस्मात्परस्त्रीगमनादेमैथुनादविरताः एवंमर्वस्मात्परिग्रहाद्धीनाद्वा ऽनकादप्यविरता एवंमर्वस्मात्क्रोधमान
माया लोभेभ्यो विरतास्तथा प्रेमद्वेषकलहाभ्याख्यानपैशून्यपरपरिवादरतिअरतिमाया मृषावादमिथ्यादर्शनशल्या
दिभ्योऽसदनुष्ठानेभ्यो यावज्जीवया ऽप्रतिविरता भवंतीति तथा मर्वस्मात्स्नानोद्वर्तनवर्णकविलेपनस्पर्शशब्दरूप
रसगंधमाल्यालंकारात्कामांगात्मोहजनितादप्रतिविरता यावज्जीवं यतिप्रत्युपवर्णक पहोलमवर्णविशेषाः
दक्षं लोभादिकं द्रष्टव्यं तथा मर्वतः शकटरथादेर्यानविशेषात्सातिविस्तरविधिः परिकरभूतात्परिग्रहादप्रतिवि
रता इति इत्युचशकटरथादिकं प्रवयानं शकटरथयानं युग्यं तु कवोल्लि प्रमाकाश्यायामगिल्लिथिल्लिजकशृंगोल्लि
नामिल्लिकादिल्लिति वे । सपरिच्छदयविनिर्मितोयानविशेषस्तथा मंदि मानिययन्ति शिबिकाविशेष एव तदेवमन्य
स्मादपि वस्त्रादेः परिग्रहोपकरणान्मानादपि विरतास्तथा मर्वतस्मात्क्रयविक्रयात्माषकार्षापणादेर्मायोम

×श्रा×

२

नकार्हमाणकर्मकर्षपणादिकि पथ्यविनिर्याणकः तंवयवकारकस्मादविरता यावज्जीवयेति न धर्मार्थमास्
र्गतः हिरण्यकवलादिः धनधान्यपरिग्रहादविरताम्नधाकुटुंबजरकुःमानादिविरताम्नधर्मार्थतः कथितपाशपाल्पावर्यत
तः करणेनानेनावयाक्तिं निक्राव्यति तस्मादविरतास्तथापथनपावृतस्तथाकंडनकंडनपिडनतर्जनताडनवधबंध
नादिनाथः परिक्लेशः प्राणिनां तस्मादविरताः तंवतत्पुण्यं हर्षति येवान्येतथा[illegible]काराः परपीडापकारिणः यावज्
कर्मसमारंभान्नबोधिकारी अनार्यकारिणस्तथापरितापनकरोणी पदंदीप्रदृश्यमथसालकाये अनार्यः क्रूरक
र्मणिः कियंवेतनीऽप्रतिविरता यावज्जीवयेति॥७॥ तत्रस्तथाबक प्रकारस्याधार्मिकपदस्यातिदिप्रादविप्रवा
[illegible] जउणमए स्पादि तथवे कपत्रद्वर्जनार्थीनाममाह: तंजावनायांनंजावं तेऽस्मिंश्चि वि[illegible]ंसारकिंच नेवं
×सूयगड× ताः [illegible] ये कडमम[illegible]तिजणादि अपवृत्तादिकर्म कि यथास्वपरार्थमयसा[illegible]यस्तवंतानिः कियाः क्रूराणि मादंड
युंजंति मिथ्यैवामपराधेपि वधेषाद्यदंडोनिमादंडमंविदधति तथैवमित्रवयोजनंविनैवतथाप्रकारः क्रूराणि कर्मा
णि पथानविरतास्तिहिरवर्तकोलावकादि जीवनविषये प्राणिप्रयताः क्रूरकर्माणि मिथ्यादंडप्रयुंजंति तेषांक्रूरक
र्मणां यथावजाम्नवाप्रजाऽतिक्रवादत्परिवादोपितथान्तरएकत्ववतीति तथापर्वायिज्ञमाणजीवियेति स्पादि यापित्ति
णां बाह्यापर्षद्भवति तद्यथादासः स्वदस्ताकतः प्रेष्यः प्रेषणयोग्याः स्पादिः योद्धकोविंतीनोपकाथान्यनविधा
तथा भागिकीयः भर्तार्चां हि जाति[illegible]स्पादि आश्रियतिकर्मकरः प्रतीतस्तथानायकाश्रितः कांचिदोगपस्तदंवेति
मादयोऽस्मदप्रधावृत्यपराधेकस्तरं दंडं प्रयुंजंति प्रयोजयंतेव अवतायकस्मैषामवाद्यानां बाह्यपर्षद्भूतान
मल्पमिपूयथाजला वैप्युपराधेना त्प्रवणादिकीकरतरंदंडवन्द्य माण प्रयुंक्ते तद्यवितंधनं घेयादिकं धार्मार्थ्य

पर्वरिणदंडयतमूयमित्यादि सूत्रमिदं यावदिमनत्यतेर लोकं[illegible]तिनकृतितमारेणमापाद्यतसूयं यापिवक्रूरकर्मव
णामत्यंतरपर्षद्भवति तद्यथामातापितृआदिकामित्रदोषप्रत्ययिकक्रियाख्यानवन्नेयं यावदहितोऽस्मिंल्लोके इति
याहि आत्मनिपृष्ठकारीपरस्मिन्नपि लोके तदिदं तेमातापित्रादीनां स्वल्पापराधिनामपि कतरदंडापादानतोदुःखम
त्पादयंति तथानानाविधैरुपायैस्तेषांशोकमुत्पादयंति शोकयंतीत्येवं तेप्राणिनांबकप्रकारपीडोत्पादांयावद्वधबं
धपरिक्लेशादप्रतिविरता भवंति तेचविषयासक्ततयेतत्कुर्वंतीत्येतद्दर्शयितुमाह एवमेवेत्यादि एवमिव पूर्वोक्तप्रका
राएवं तेनिष्कृपानिरनुक्रोशाः बाह्याभ्यंतरेषु वधैरपि कर्णनासाछेदनादिनादंडपातनक्रूराः स्त्रीप्रधानाः कामाः
कामदिव्या स्त्रीजनेषु कामविषयेष्वतमूर्छिताः ग्रथिताः अध्युपपन्नाः एतेचकामगृ
द्धादिवत्पर्यायाः कथंचिद्भेदं माश्रित्य व्याख्येयाः तेचजीगानां कामपालनपरलोकाः प्रवर्तमानाः यावत्कर्माणिचत्प
मधस्तप्रवादरावाच्यतरंवाकालं प्रभूततरंवाकालं भुक्त्वा भोगभोगानि युंजमानाः ज्ञानकमयमांसपरस्तात्वेवतम्
पाततोणाकस्थावपरपीडोत्पादनतोवैरायतनानिवैरानुबंधनस्थानिवैरोत्पादविधानानि तथाजवचयिश्यानवित्तीय
विनाशकनिकृष्टतराणितिकानिक्रूराणि क्रूरविपाकानितरकादिप्रधानानितान्याशुककर्मपाचनप्रावृत्यपूर्वोक्तम्
तद्विषयाजनितानि कर्माण्यष्टप्रकाराणि बद्धस्पृष्टनिधत्तनिकाचनावस्थानानि पृथ्वींतयेवत्येवंभूतेनकर्मणा
स्कर्मणः करवीवायरकतत्रपतिशानामपंतीतरक्रिययापादि तवक्रूरवन्कृत्यायीतियथंबधोऽस्मिन्नेवार्धमर्व
लोके प्रवीतंदर्शितमाह सेजउणमएस्पादि तद्यथा नामपाषाणगोलकोऽस्यःपिंडः शिलागोलकोवजलावमस्कलंवेषं
केपक्षिप्तः सलिलस्तलमतिवर्त्य भीतितलप्रतिष्ठानोभवत्येवमेवंगोलकादृष्टान्तः शीघ्रतिबाधोऽर्थात्येवमिवतथाप्रकारः क्रूर

२ ॥ज्ञानकलितवजिज्ञातो दर्शयति बद्धवद्वहं कर्म तद्धकर्मतत्त्वस्तुरोवध्यमानककर्मफलकरित्यर्थः तथा भूयत
दुःखिभूतं घातबद्धं कर्मतत्त्वस्तुरःसामान्येनाह पंकयतीति पंकं पापं तद्धकर्मघातदेवकारणेतो दर्शयित्वमाह वै
बकलो वैराग्यबंधकत्तुसत्तथाऽपहियं हितमन्वेति: पतिधानं तस्य धानमतथा दंनो मायया पापं वंचनं तत्क्वकः तथानि
कतिर्मायाविकल्पाधापरावहति बध्यनापरहो हेतुहितलम्बनलघुत्वाति मकलहवि सातिशा येनदुःखेणापरस्यहीनफ
णमहद्वयमहसंयोगः सातिमहदकर्मककारणस्तुरलघाऽयेवीऽमला घात्ममहद्वनतथानिदायानियानि परोपका
रस्तुतानि कर्मानुष्ठानानि विधत्तेति कर्मकर्मकस्वरूपेणवि दनादित्रयाद्रो नाममवतीति स एवंभूतः कर्मवः कामा
नेश्चस्तुकच्छायेकाठे कंयार्थाविमारसरूपादिकायारूपलमतिवर्ष्यो जन्मदन्यपरिमाणमति जंमनरकतलव
तिष्ठानो सीलवति नरकस्वरूपमितिस्वरूपणायाह तेणमित्यादि पणितिवाक्यालंकारे तेनरकाः सीमंतादिकावाकल्पम
नीहत्यां तर्मअत्र शावहिरपिचतुरस्राम्भूधश्चकुरप्रमंस्थानस्थिता एतदसंस्थानं भयावकीर्णानामितिवोक्तं नेय
मिवस्तुरस्राल्लावलिकाप्रविष्टेतत्रचतुरस्रसंस्थानाएकलवंति तथानित्यमितांधतमसंत्रे भवंति नित्यांधतम
साकचित्तपावीतिस्यांधकारतमसाइति मेघावछन्नांबरस्तलं चकृपहरजनीवद्गमोवद्जोऽम्भघास्यपगतो ग्रहचं
द्रसूर्यनक्षत्रज्योतिः पथीयेषांतेतथा प्रतरपिनिहापवेनात्वंतिधनिववित्रिप्रथणास्याह मेयवसेत्यादि नक्षत्रकर्मका २२२
र्णातिनारकानिश्चः तोत्पादनायैवंस्तानवंति तद्यथा मेदवसामांसरुधिरपूयादीनां पटलानि संघातैर्लिप्तानिदि
ग्धानीत्वसाम्यतुलिपनतजान्यतुलिपनधसनानि तलानि येषांतितथा मलदवयो विभत्सकस्तोदपधसनवाससमतएवा
वस्याः कुथितमांसादि कल्पकर्दमविदिमध्यात् एवं परमदुर्गंधाः कुथितागोमायुकलेवरादप्यंतदुर्गंधाः तथा कथा

पिवर्णाभासतः सर्वत्तिनुकर्कशाः कवितोवकुकंटकास्पर्शकतरःस्पर्शेयेषांतेतथा किं बहुना ताविच्छःविनाक्षियस्तेनि
मितिस्थनरकाः पंचानामपीद्रियार्थानां अशीतनवाद्वगुणाः तत्रवधमधाः ममनकर्मकालिगोप्रयदंडपातिनोंवस्तस्तुरे २
लोतीर्थांमितिः समविदनाः शरीराः पातर्नवंति तथ्यावविदनस्यास्मानि रूतानो नरकेषु तेनारकाने वाल्हितिनितमपि
कालंनिद्राकर्मतनात्पवपिश्वासवनायाकिंवकीवपद्मासीप्रतिगृहमप्यानुभवंति तद्वैवंभूतवेदनाभिभूतस्यनिद्रालाभे २
नवतीति दर्शयति तातुहत्लांशीवासन्नवैतोकटाक्षत्यादिविशेषणाविशिष्टेयावस्थिदय्यं तस्मनवतीति सायं तां मत्यो
गोजकपाचारहष्टांतः श्रीमुनिसहस्रनार्थचंद्रतिपादकः अदर्शितीऽकनारी मुपातार्थसतिपादकमिवपरं दृष्टांतमा
ह कस्यापिराजाणामएकस्यादि तत्र था नामकश्चिचक्रः पर्वतात्रिजातीमूर्तिक्षितिः श्रीमुनियघाति तां पतत्येव सा वप
साधकर्मकारी तत्कर्मवातीरितः श्रीमुनिवनरकेपतति तत्रीष्णक्तीगर्भात गर्भमवस्थायाठिनं तस्य किं विशरणं स
वति यावल्लगामिन्यपिकालेनीऽदर्शनधर्मसपतिपतिर्नवतीति सोवनस्य पत्नं स्वति एतद्वणीत्यादिना दृढंसवानम
मार्यं पापस्थानपरत्वा तथावदेकोनमिव्याकृतरुपमवयुतदेवं वधघुंसयां धर्मपाक्षिकस्यकालाशनमस्य विजंतो विनागः स्व
स्यपंतकायात्यात: सम्यापरस्यद्वितीयस्यमनानस्यविजंतो विनागः स्वकृत्यंवं व कल्पमाणनीयात्तु खायति तद्यथा द्र
हस्वस्तुमत्यादि आयादिद्विकुम्भे स्वतस्यांदहीमतिविधितिनैवैकं हृतावतीति तद्यानविपतिमावधघ्नसारंनोथि ×॥
पांतितथा तथा सपरिप्रणानिकिं वना धर्मेणचरति धार्मिकायावद्धर्मशीलाः स्वनो वृत्तिं परिकल्पयंति तथा सकर्मजाः
कलहाः करुणास्यानंदाः समाधवः सर्वमालाया अणापि पातातीस्तापदं यावत्परिग्रहविरताइति येवान्ये तथास्तकार
स्याप्रायसायावज्जीवाधिकारितान्तः सर्वसीऽपविरताइति अनरस्येनप्रकारेणसा करुणामूर्छ्यित्वाह्य

२ जहेत्यादि तच्च नामकं च नील [illegible] ति वलो देवा असुरा [illegible] संवर्तीति ते पंचभिः [illegible]
[illegible] अपपातिक [illegible] ततक [illegible] प्रबंधेन व्यावर्ण्यते तदिह [illegible]
[illegible] देवाः [illegible] स्पृष्ट [illegible] कल्पात्यादि [illegible] परिकर्म [illegible] कर्म [illegible]
[illegible] तीति तद्विविधारिणः [illegible] पर्याप [illegible] रोगातं [illegible] त्वा [illegible]
[illegible] योगो [illegible] वाद [illegible] भवकः [illegible]
[illegible] कारणं केवलज्ञान [illegible] र्वति [illegible]
[illegible] र्वतीति एके [illegible] कस्मा [illegible]
[illegible] कर्मा [illegible] कल्प [illegible] वैमानिकदेव [illegible]
[illegible] मानिक [illegible] भवति [illegible] तियोगिक [illegible]
[illegible] देवा [illegible] त्यादि [illegible] देव [illegible] वर्तीति [illegible] तेण [illegible] देवा [illegible] २
[illegible] देवा [illegible] पारं [illegible] त्यादिक [illegible] वर्ष [illegible]
[illegible] त्यादिक [illegible] वर्तक [illegible] पादनार्थ [illegible] त्यादि [illegible] वैक २ २३२
[illegible] वर्ण इत्यादि [illegible] तेन [illegible] देवा [illegible]
[illegible] कल्याणाः [illegible]
[illegible] कल्याण [illegible] कल्याण [illegible] भवंति [illegible] तिकाति [illegible] सङ्का

[illegible] भवंतीति [illegible] भूमिका [illegible]
[illegible] तीय [illegible] धर्मपाक्षिक [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] धर्म [illegible] भवंति [illegible] धर्म [illegible] २
[illegible] कपक्ष एव [illegible] कर्त [illegible] इकाथा [illegible]
[illegible] धर्मा [illegible] धर्म [illegible] धार्मिकपक्ष एवा [illegible]
[illegible] त्यादि [illegible] एके केवल [illegible] कर्म [illegible] वर्तीति [illegible] ; कर [illegible]
[illegible] धार्मिक [illegible] प्रायः [illegible] भवंतीति [illegible]
[illegible] कल्प [illegible] एक [illegible] इति [illegible] एव [illegible] इति एव
[illegible] इत्यादि [illegible] इत्यादि [illegible] कर्म [illegible] २ ४८४
[illegible] एक [illegible] एक [illegible] इति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] पद [illegible] करणं [illegible]
[illegible] जीवाजीव [illegible] प्रायः [illegible]
[illegible] विवरण [illegible]
[illegible] इति [illegible] श्रावकाः [illegible] धर्म [illegible]
४७४२ " २०

२ ति: [illegible] तंकथानकं तच्चेदं [illegible]
दकः परिव्राजिका [illegible] परिव्रजति [illegible] पर्यटन्त्या [illegible]
[illegible] निविदितं यथा [illegible]
[illegible] दिति [illegible]
[illegible] २
[illegible] ×४४
[illegible]
[illegible] सपरिव्राज [illegible]
[illegible] जनो [illegible]
[illegible] परिव्राज [illegible]
[illegible] २२८
[illegible] परिव्राजनि [illegible] ×२४
[illegible]
[illegible] ततः करणानि [illegible]

[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible] जीवाजीवादि [illegible]
[illegible] जीवाजीव [illegible]
[illegible] ×४
[illegible] धर्म [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
परंपरया [illegible] ॥ [illegible]

२ कार्यधार्मिकाश्च सत्त्वाव्यापादिताः प्राणातिपातादिकं ... विकल्पं ... प्रति विरति [illegible] अविरतश्च
×५४× त्यादि ये यत्र विरतिं ... पापकर्मिकां नो वा निर्भरा ... विरतिरिति विरतिरेवं ... धर्मस्थानं च
ह्य: ... एकविकल्पमादिरेव मायाध्यवसिते ... तथा विरतिर्वा ... विरतिश्च प्रतीत्य ...
हीनपंक्तिः परमार्थतो वै ... तथा विरता विरतिर्वा ... बालपंडित ...
इति किमित्थं विरतिविरत्या ... निरित्या ... तत्र णं ...
नि ... सर्वा ... विरतिर्विरतिपरिणामभावः एतत्स्थानं ... एतदालि ...
र्वाण ... कार्याणि ... च ... धर्मस्थानमिति ... कर्तव्यायाः किंचन कारिता ... सर्वज्ञः स्वज्ञ
नमार्गमं ... काल ... विरतिः ... बालपंडि ...
×६४× ... धर्म ... स्थानं तत्र ...
×गार्हस्थ्य× स्थानं ... धर्मस्थानं ... सर्वज्ञः स्वज्ञानमार्ग ... एक कर्म ... तथैकान्त
एतदेवाह ... इति ... विरता विरतिरिति ध्यायते ... २३५
न ... सर्वज्ञः स्वज्ञानमार्ग ... कान्त
... तदेव ... धर्म ... धर्म पक्ष ... इति ... पक्ष
... विनिश्चयपक्षो धर्माधर्मपक्षसमाश्रयेण तयोरेकान्तवर्त्तीनां ... एवमेतत्स्यादि

एवमिव ... धर्माधर्मस्थानयोरुपदर्शितं किमित्थं
... धर्मपक्षस्थानमनुपक्षस्थानं धर्मपक्षस्थानमिति तत्र यदधर्मपाक्षिकं प्रथमं स्थानं तत्राभूवि
... त्रिषष्ठ्यधिकानि त्रीणि शतानि ... एतानि ... दर्शयितुमाह जं
जहेत्यादि तथा ... क्रियां ज्ञानादिरहितामेकामेव ... तेषां ...
=उक्रियावादि नं. ६ विनय वादिनः ४ क्रियावादिनो ... क्रियावादिनामेवंविधा मतयो ... इति ... तथा क्रियां परलोकसाध
... नवदिनं ... तथा तेषामिति ... अज्ञानमेव श्रेय इत्येवं वदितारो ... ज्ञानवादिनं ...
तथा विनय एव परलोकसाधने ... कारणं ... तेषामिति ... सर्वज्ञ ... तद्यथा
क्रियावादिनामशीत्यधिकं शतं ... क्रियावादिनां चतुरशीतिः अज्ञानिकानां ... सप्तषष्टिः ... वैनयिकानां द्वात्रिंशदिति
... ते ... मोक्षं ... वदन्ति ... तेषां ... परिज्ञानोपाय ... एवाभि
हितमिति ... परमार्थ ... निर्वाणमिति ...
परमार्थस्थानं ... परमानन्द ... तथा ...
... धना ... मोक्षमार्ग ... निर्वाणं ... कारणो
धिकमित्यर्थं ... तेषामपि कर्मसंततिः ...
... तत्पत्तेः संततिविच्छेद एवमोक्षः ...

२ तत्र सर्वज्ञो वीतनिर्वाणमिति तथा चाहुः न तस्य किंचिद्भवति न तस्य वेदकेवलमिति एतच्च तेषां मतमोहविडंबितं यत
कर्मक्षयादिफलं वासिकत्वे निवासि कर्मणां संसारमोक्षवादित्वमतो धर्म अविडंबितमिति तेषां चात्मादीनां [illegible]
त्मादीनां तेषां प्रकृतिविकारवियोगो मोक्षः केवलं हत्य पंचविंशतितत्त्वपरिज्ञानादेव विद्यमानैः प्रधानविकारै
र्विमोचनं मोक्ष इति तेषामपि एकांतनित्यवादितया मोक्षाभावः एवमन्येपि नैयायिकवैशेषिकादयः सं
सारात्मावस्थितौ विनश्यं तेन स्यात् दर्शनादिकस्योपायस्याभावादित्यसत् [illegible] तेषां मोक्षः कथं
ति लोकस्योपायस्यानंत्री स्यात् किं चाह तेपि तीर्थिका जयंतिकत्वे तेनोक्तं भवति धर्मदेशनां विदधति [illegible]
ति श्रावकाः हे श्रावका एवं [illegible] वयं यथाहं देशयामीति तथा तेपि धर्मस्य प्रावयितारः संति एवं जयंति
नाथं तेयथा नैरात्म्यं [illegible] मोक्षावाप्तिरिति तद्वचनं मिथ्यात्वोपहतबुद्धयो वितथमेव कथंति [illegible]
विनां विपर्यस्तमतयश्चेति तदेवमादितीर्थकरास्तत्त्वार्थापारं पारं येऽणमिथ्यादर्शनाभावात्परान्
तारयंति तेपि च तेषां प्रवर्तयंति [illegible] कथमिति चाह त्वकामिभावादिनो न वदंतीति [illegible] यत्र [illegible]
हिंसां प्रतिपादयंति न च तां प्रधानमोक्षांगत्वेनाभ्युपगच्छंतीति कथं संसारमोक्षात्कार्यतत्त्वज्ञानाद्वधर्मानित्ये २२६
ष्वमहिंसाप्राधान्ये न च वक्तिता किं तु पंचयमा इत्यादिको विरोध इति तथा चाकानामपि [illegible]
र्मपथानां हिंसापितत्त्वज्ञानत्वं सैवं गरीयसी धर्मसाधनत्वे नतैराश्रिता वैशेषिकाणामपि [illegible]
षवाशब्दस्वर्गफल [illegible] दानयज्ञादिनक्षत्रमंत्रकालनियमाद्दृष्टानि भवामि चेचनादि [illegible]

लोकमाने च हिंसैव संपद्यते वैदिकानां च हिंसैव गरीयसी धर्मसाधनं यज्ञोपादेयानां तस्य च तयाविनाभावा
दित्यभिप्रायः अक्रंव क्रुवः प्राणिवधीयक्षित देवं सर्वप्रावादुकानां मोक्षांगत्वेनाहिंसामप्राधान्येन प्रतिपद्यं त इ
त्युक्तं प्रसिद्धमाह तेषामेवेत्यादि पवदनशीलाः प्रावादुकाः सर्वेपि ते विषष्कं तत्रात्मतत्त्वपरिमाणाभ्यादिक
रायपा [illegible] धर्मार्णां चापि च तद्विधास्ते सर्वेपि नानातिप्रायत्तानार्थं तेषां तेनानाप्रज्ञास्यादिकर इत्यनेनेद माह
[illegible] विविधविकारोऽनित्यानादिप्रवाहायातं तत्त्वार्थानामप्यादित्वविरोधेणमत्स्यैव मत्स्यमस्ति किं चनादि
उपरंपरित्यनादिवन्मिथ्यावसर्वज्ञप्रणीतागमानामेयणाविबंधनानावक्तव्यानावाप्तं निर्वपरिज्ञानमतए
वचनानां वैचित्र्यायः भिन्नाभिप्राया इत्यर्थः तथा कृत्यादस्ययधीमात्मीक च्छुनिप्राग्वैरेकांतेनाविना
वतिरोनाबाश्रयणादयुक्तिमेव पदार्थस्तत्परैनाश्रित्यनित्यपक्षः सगा आश्रितस्तथा शाक्यास्तयं तत्र क्षणिके
शुद्धवैतिव्यनिमिवपदार्थं प्रथम्युसएवायमितिप्रत्यभिज्ञाप्रत्ययः सदृशापरापरोत्पत्तिविप्रलब्धानांनवती
त्येतत्पक्षस्यमाश्रयणाद नित्यपक्षोसमाश्रिता इति तथा नैयायिकवैशेषिकाः केषांचित्काशपरमाण्वादी
नामेकांतेन नित्यत्वमेव कार्यद्रव्याणां च घटपटादीनामेकांतेनानित्यत्वमेवाभ्युपेता एवमन्यादिष्वन्येपि मीमां
सकतापसादयो यथोक्तौ इति तथा तेतीर्थिकाना नाशीलं येषां ते तथा शीलं व्रतविशेषः सवतिनस्तेषामवु
नवपिडु एवतथा नानादृष्टिदर्शनं येषां तेतथा तथा नानारुचिर्येषां तेनानारुच यमस्तथा नानारं प्रमदवसा
नमंतः करणप्रवृत्तिर्येषां ते तथा इदमुक्तं नवत्यहिंसात्मप्रधानं धर्मांगभावतेषां नानाभिप्रायत्वादविकल

२ येनंमवस्थितातस्माएवम्भूतकारः आःअन्यं दर्शयितुमाह तेसर्वेपिप्रावादुकायथाद्रव्यपक्षमाश्रिताएकत्रपदि
ओसंयुतामंडलिबंधमाघायतिष्ठंति तेषांचैवं व्यवस्थितानामेकः कश्चित्सम्यक्पदेषांसंविस्पर्धद्हुताशनासंगा
राणांपतिहर्त्तापात्रीमयोमयींतेनसंदंशकेनगृहीत्वातिष्ठेत्तैकितवाउत्तचैवंभाम्यपात्रोआवादुकाः हर्वीरा
विशिष्टपलविशिष्टाइदंप्रांगारस्त्रंतेनाउनमेकैकंपुरुषंप्रत्येकंबिभृतवद्यंचेदंसंदंशकर्म्यारिकंनापि
वाश्रित्तंनंवि(धा)नाधिकयाधार्मिकानामधिदोपन्नामनादिनोप्रकारक [illegible] इति ऊजवोमायामकथ
णाःपाणिप्रसारयंतंतेपिचतथैवकर्तुमंतोमोत्तकष्णंज्ञाज्वलंतस्यागारमर्पयति तेपिचदहनांक
याःसत्संकोचयंत्युरिति ततोसौतात्रवाच किमितिपाणिंप्रतिसंहरतदह्यमेवमहिहितान्लोकंत्तुपदे
नयादित्येतदुक्तंनवस्वरूपमपिनज्वलयालकश्चित्सम्यक्तिपुरुषंपाणिंददातीत्येतस्यरीयंदृष्टांतः पाणि
नासंदहनाधिकिंनवतानविष्टितिडः स्वमितिचेदुथ [illegible] एवंनवंतोपदापादितदुः स्वमीरवःमस्वतिमाक
देवेन्सतिसर्वेजंतवः संसारोदर्शितविवरवर्तिनएवंज्ञात्वाएवंत्वेवमालक्षण [illegible] पन्यथामतानिमत
डः स्वनिर्धमर्वजंतनामित्यवाम्पाहिंसेवपामन्येनाश्रयणीयावदेतत्समानंसेपाखुकियत्नवसर्व [illegible] २३७
सातियःपक्षपातिमपनयति तदेतत्समवसरणंस्यएवधर्मविचारोयत्राहिंसासंहर्त्ततत्रैवपरमार्थतोधर्म
इत्येवंमवस्थिततत्रयेकेचनाविदितपरमार्थाःश्रमणब्राह्मणादय एवंवदमानामावहतेपरेषामात्मप
र्याप्यादनायैवंजापतेतद्येवमिवधर्मप्रज्ञापयंतिमवक्ष्यमाणपर्यंतितद्यान्येनचाप्रपतापकारिणाप्रका
रेणा

रेणपरिपाधर्मंप्रज्ञापयंतिव्याचक्षतेतद्यथा सर्वेप्राणाहत्यादियावद्धंतव्यादंडादिभिःपरितापयितव्याधर्मार्थिन
रयुगादिवहनादिभिःपरिताप्याविज्ञपकालेअद्धादेरोहितमत्स्यादयइवतथाअपद्रापयितव्यादेवतायागनि
मित्तंवस्तादयइत्येवंयेप्रमणादयःप्राणिनांकपतापकारिणीभाषांभाषंते आगामिनिकालेनैकशोवक
वाःस्वशरीरछेदयनेदायक्रमावं इतितथातेप्याचयत्नाविताःनविथतिकालेजातिजरामरणाविवक्ष्णविषानु
बंतियोन्याजन्मयोनीजन्मतदनेकशोगर्भ कक्षेतजायमानायोपानुवंति तथासंसारप्रपंचांतर्गताश्चाजी
वायुदेवोगोविज्ञजनेनकलंकलीभावजाजीनवंतिबक्षशोनविथंतिच तथातेवक्षुतांदंडादीनांशारीराणां
रा डः स्वानामानसानंताजनंकर्षति तथातेनिर्विविकायाव्यवधादीनांमानामानोडः स्वानतिथान्यामप्रियमप्र
योमार्घनाव्यादिभिर्दःखदौर्मनस्यानामानागिनेनविशंतीतिकिंबहुनोक्तेनोपसंहारव्याजेनगच्छतएन
नर्थसंबंधप्रदर्शितमाह अणादियामित्यादि नास्यादिरस्तीत्यनादिकं संसारस्तदनंतदकंनवति यत्के
छदनिदिसंयघायसंडकादि कुमिणीत्यादितदृष्टेन [illegible] दपास्तंनविद्यते अंतपर्यंतोयस्यासोयमनव
दोपर्यंतइत्यर्थःतदनिनेदकंनवति यदुक्तं कैश्चिदथाभ्यासकालेनोप्यागरउत्पद्मावनाद्वादशादिस्व
कमतेनव्याख्येतंदोहत्यादिकंसर्वमिच्छतिदीर्घमित्यनंतंत्वज्जपरापर्तनिदंकाचानुक्रमानंतधावत्यांत
गतयोयम्मस्तधाचअंतिकइत्यर्थःतत्संसारएवकांतारःसंसारकांतारानिर्द्धतंदःस्तरचयत्वाणारदिती
डरणपदेशःकांतारइतितदेवंज्ञात्वायोव्ययः पीनःशपेनात्पुपरिवर्त्तियंतेऽरहदृघटीयायेनतत्रैवत्र

२ मंतः स्वाम्यंतीत्यत एवाह यत स्रीघातिनोर्हंतारः कृतएतदितिवैस्मावद्योपदेशादेतदर्पिक घमित्विर्दतः अदिस्रि
कादिपरिणोगादृष्टंयेस्त्रिवमवगतव्यमित्यतस्रोकुर्वाविवतिकानैवस्रसंतिनैव तेजोकारस्वानमाकमिथंति
तथानेनेमर्वपदार्थानिकेवलज्ञानावाप्यानोस्तंतेनैतज्ञायमित्याभावमाह तथानेनेऽष्टकरणकर्मणामि
ह्यंतेनेनाप्यसिद्दिरकेवल्यावगिष्यकारणमाह तथापश्चिनिर्दान परिर्वाणमानंदकस्वावाप्तिस्वंतेनैवश्रा
स्पतेनाधिकस्वातिप्रथाभावः प्रदर्शितोनवतीति तथानैतेऽर्णवंरणान्स्याना ऽः स्वानामास्यंतिकमंतंकरिष्यं
तीस्पतेनाप्यपायोतिज्ञायाभावः प्रदर्शितोनवति एणादुक्तात दे तडपमानं यथाप्यावयाडलानपरायणाः
सावद्यनाविरणस्कुकघाक्षनिकानमिश्रति एवंस्वपूर्णस्याम्योद्दस्रिकादिपरिणोगितेनमिश्रंतीतिरदेतस्स
माणक्रुत्पद्धानुमानादिकं तथादिपस्पष्टेणैव जीवपीडाकारिखोरादिर्बंधनानर्थमवे एवमन्येपीत्पनुमाना
दिकमप्यत्रोखं तथातदेतत्समवसरणमागमविवारस्तमितितृत्येकं प्रतिप्राणि प्रतिभावा ऽकमेतत्तुला
दिकं दृष्टव्यमिति व यद्धनविदिवतवाप्स्यास्तोपमिनात्रवत्यमर्वजीवेषु हिंसाकर्म्रणा एवमावक्रते
तद्यथाम्रवेपिजीवाः सुखैषिणः स्वकृतिसत्त्वरिनेदं तस्मात्स्यादि तदेवं पूर्वोक्तं दंडनादिकं प्रतिषेधनि २२८
णीयंयांव ।संसारकांतारमध्ये णेवतेव्यतिक्रमिष्यंतीतिंज्ञाणि तानिक्रियास्थानानि स्थानकतमपर्यजिहू
कुरतदेवपूर्वोक्तं सम्यग्सेनबिनाणि प्रवाह दृष्टि एत्यादि इतरेतेषुहादशक्रियास्थानेषु अधर्मपक्षोपयामस
ह्रपः समवतार्यतेणवर्तमानजीवानातीतेकालेन्सिद्धानवर्तमानेसिद्धंतिन्नविष्यतिसिद्धंति तथान

२९२५

सर्वदुःखानांतमनवरोस्संते तथानपुद्गलनिर्कंवति नवमोक्ष्यंतेतथानभिर्वास्ति नतिर्वातिनवनिर्वास्यंति तथानंतः स्वा
नामंतंचकुर्वंतितकुर्वात्यंतीति व सांप्रतंत्रयोदशक्रियास्थानं धर्मपक्षाभितं दर्शयितुमाह एयंसिङ्गत २
दि एतस्मिंश्रयोदशे क्रियास्थाने वर्तमाना जीवाः सिद्धाः सिद्धंति सेत्स्यंतीति यावत्सर्वदुःखानामंतं करिष्यं
तीति स्थितं तदेवंमपतिकुर्यः पौंडरीकाध्ययने निर्दिष्टोद्वादशक्रियास्थानवद्दकः अधर्मपक्षान्तु पक्षामपरि
त्यागीधर्मपक्षस्थितत्तपर्यंतेत्सातमनात्मानमेवात्मार्थः सविद्यतियस्यसतधायोतस्यमपायिभ्यो = आत्मकेभ्यः
रक्षतिमआत्मानमात्मवानित्स्यतेऽहितावाराप्नुवोरादयोनात्मवंतोऽयंवात्महितएहिकाफमिकाय
सत्कीत्सात्मधात्माफमोयस्यसतथा एतदुक्तंनवति स्वयमेवात्मीयंयमातुष्टानेपराक्रमते तथात्मयोगी
आत्मनोयोगः कुशलमनःप्रवृत्तिरूपआत्मयोगः सयस्यास्तिसतथात्मयोगीधर्मध्यानावस्थितइत्यर्थः तथा
त्मापापेभ्योऽपयतिगमनादिभ्योरक्षितोयेनसतथाऽपतितिहेतानिबंधनस्यस्यावद्यानुष्टानस्यनिवर्तनादिति
तावत्तथात्मानमेवानर्थपरिहारहारिणात्तकंपतिष्टमानुष्टानेतस्यकति गामितंविधनइति तथात्मानंयस्पृ
र्शनादिकेनानुष्टानेनसंसारस्वात्कान्निः सारयतीतितथात्मानमनर्थ्यस्तेभ्योद्वादशभ्यः क्रियास्थानेभ्यः प्र
त्यं हरेत्तदेवापदिशात्मनामनंमर्वपापेभ्यः प्रतियंइत्याकार्वानिर्धन्योनिवर्तयेदितिस्येतस्मिं...ज्ञकथेवं ४४४
नाम्यतइति इतिपरिसमाप्त्यर्थेब्रवीमीतिपूर्ववत् नयाः प्राग्वदवसेयाः समाप्तंक्रियास्थानाख्यंद्वितीयमध्य
यनमिति व ग्रंथतः १६४७ सर्वाग्रं ११६७० ॥द्वितीयाध्ययनानंतरंतृतीयमारभ्यते अस्यचायमभिसं

२

॥आहारपरिज्ञा अध्ययन ३

वंधः कर्मक्षपणार्थकायवेतत्रिकुणाह्यद्यक्रियास्थानयदितैनंस्य क्रियास्थानस्यैव विनाशाय आहारक सेनस्य विवक्षं
धर्माधारस्तस्य शरीरस्याधारीन वत्स आहारः स च कदाचित् इत्याकारादिदोषरहितो ग्राह्यस्तेन च द्वायः इति दिने
कार्यमित्यनेन संबंधेना आहारपरिज्ञाध्ययन मायातमस्य चत्वार्यनुयोगद्वाराण्युपक्रमादीनि भवंति तत्रोप
मध्ययनं पूर्वाणि पूर्वाहृतीयं पश्चात्पूर्वापदंसंकलनानुद्यार्थानियतमिस्यार्थाधिकारः तत्र स्वाहारः शुद्धाशुद्ध
विवेकेन निरूप्यते निक्षेपस्त्रिविधः ओघादि तत्रौघनिष्पन्ने निक्षेपे ऽध्ययनं नाम निष्पन्ने त्वाहारपरिज्ञेति द्वि
पदं नाम तत्राहारपद निक्षेपार्थमाह नियुक्तिकारः णामंठवणे त्यादि नामस्थापनाद्रव्यक्षेत्रभावरूपः पंचप्र
कारो भवति निक्षेपस्त्वाहारपदस्येति तत्र नामस्थापनेऽनादृत्य द्रव्याहारं प्रतिपादयितुमाह दव्वे त्यादि ×ऽ×
द्रव्याहारो हि त्रिविधः सचित्ताचित्तमिश्रभेदात् तत्र सचित्तो ऽचित्तो मिश्रश्च तत्रापि सचित्तः षड्विधः पृथि
वीकायादिकः तत्र सचित्तस्य पृथिवीकायस्य लवणादिरूपस्याहारो द्रष्टव्यः तथा अप्कायादेरपी
त्येवं मिश्रो ऽपि द्रष्टव्यो ऽचित्तः तत्र सचित्तकायमचित्तं कायश्चैतत्था आहारयति अदनादेर्द्रव्यादि ति क्षेत्रा =३=
हारस्तु यस्मिन्क्षेत्रे आहारः क्रियते उत्पद्यते वा आहार्यते वा यस्मिंदेशे नगरस्य यो देशो धान्यधान्यादिनोपभो
ग्यः स क्षेत्राहारस्तथा नगराण्याः समासन्नो देशः पश्चिमो मधुराहारी मा ऽभेद का हारः खेडाहार इत्यादि। २२९
भावाहारस्त्वयं क्षुद्वेदनीयोदयाद्यदभ्यवहार्यं पदार्थं जातमुपाहारयति सा भावाहार इति तत्रापि प्रायशो ऽवहारस्य
जिह्वेन्द्रियविषयः प्राणिविशेषात् लवणमधुररसाद्यस्येति तथा चोक्तं राईल्लवेनावलिज्जेवाजावमधुरेवं
×कबु×

स्यादि अन्यदपि यत्किंचनेष्टहरसेनेन घ्राणस्वर विभूषणस्यवहार्यं तत्रापि प्रायेणेन्द्रियेण अभ्यवहरत्ति तत्तीस्र उ ५
दकं अग्नी तत्रैव तथा चोक्तं ओयस्सयपो[illegible] एवं तावदभ्यवहार्यं द्रव्यमाश्रित्य भावाहारः प्रतिपादितः आ
धुतं आहारकमाश्रित्य भावाहारं नियुक्तिकृत्याह तावाहारस्त्रिविधस्त्रिप्रकारो भवत्याहारकस्य जीवस्येति त्रि प्र
कार आहारोपाहारादिति प्रकारमाह ओयाहारे तैजसेन शरीरेण तस्य उच्चरितेन कार्मणेनान्याहारयत्याहारय ×५×
ति यावदपरमौदारिक।।।। शरीरं न निष्पद्यते तथा चोक्तं तेएण कम्मएणं आहारेइ अणंतरं जीवो तेण परं मिस्से
णं जाव सरीरस्स निष्पत्ती तथा ओजा आहारा जीवा सव्वे आहारगा अपज्जत्ता लोमाहारस्तु शरीरपर्याप्त्युत्तरका
लं बाह्य त्वचा लोमभिराहारो लोमाहारस्तथा प्रक्षेपेण कवलादेराहारः प्रक्षेपाहारः स च वेदनीयोदयान
तरीः स्वाना आहारसंज्ञया तथा चोक्तं चउहिं ठाणेहिं आहारसण्णा समुप्पज्जइ तं जहा उमकुट्ठयाए छुहावेयणि
ज्जस्सकम्मस्स उदएणं मइएतयट्ठोवओगेणंति अ सांप्रतमेतेषां त्रयाणामप्येकयैवगाथया व्याख्यानं कर्त्तु
माह सरीरेणइत्यादि तैजसेन कार्मणेन च शरीरेणौदारिकादिशरीरानिष्पत्तेर्य एष आहारः स सर्वो ऽप्यो
जाहार इति किं विशेषवत्त्वे अपरिकारि शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तको ऽपीन्द्रियानापानभाषामनः पर्याप्तिभिरपर्याप्तकः
शरीरेणाहारयन्नोजआहार इति एषते तदन्तरकालं त्वक्स्पर्शेन्द्रियेण यस्त्वाहारः सलोमाहार इति प्रक्षेपाहार ×६×
स्तु कावलिकः कवलप्रक्षेपणादि तत इतिरूपतो भवति अ सांप्रतमेषामेकेन्द्रियादिविशेषेण विशेषमाविर्भाव
यन्नाह उआहार इत्यादि यः प्राक्शरीरेणौजआहारः कथितः शरीरेणाहारका जीवाः सर्वे ऽप्यपर्याप्तका ज्ञातव्याः

२ मर्वाप्तिः पर्याप्तिभिरपर्याप्ता नाम विग्रहगत्यापन्नस्य प्रथमसमयोत्पन्नो जीवः पूर्वशरीरपरित्यागे विग्रहेणाविग्रहेण वोत्पत्तिदे
शमागतोऽनन्तरकाले नवशरीरप्रायोग्यपुद्गलग्रहणं करोति तस्य च पानकवलस्य देहप्रमाणात् अत आहारकं तज्जनकाजम
प्रथमं पर्याप्तकापर्याप्तावस्थायां जन्माहार इति पर्याप्तकाम्बिंद्रियादिभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्तकाके वा विम
तिनशरीरपर्याप्तकावाहरस्य ते यदेवं तेलोमाहारस्तवेति तत्स्पर्शेंद्रियेण लोमादिनाहारं अभ्यवहार्यत्वात्तुनि
दृकेन वा जीयते आलीनमात्रेणापि पर्याप्तकनरकाणां लोमाहार एवेति प्रक्षेपाहारश्च मनउतीयायदेवप्रक्षेपं
इति तदेवं प्रक्षेपाहारेणान्यदालोमाहारस्तु वायुपूर्विस्पर्शात्सर्वदेवेति सवलोमाहारश्च स्वेच्छया प्रवर्तते
र्निर्हारिहि पथ्य भवतस्तु तेलोमाहारत्वम् यदवबी प्रायणः प्रक्षेपाहारस्तूपलभ्यते प्रायः सर्वानियतकालीयम
इत्यादेवप्रक्षेपाहारकं च एतव्यक्तकालाहारः संख्यायवर्षायुषामनियतकालीयं प्रक्षेपाहार इति अ
थाओवाओ प्रक्षेपाहारं पणिविकलोनदर्शयितुमाह एगिंदियइत्यादि एकेन्द्रियाणां स्पर्शनेंद्रियं तेषां तेनैव लोके द्विवः
पृथिवीकायादयस्तेषां देवनारकाणां च नाम्नि प्रक्षेपद्वीन्द्रियादिपर्याप्तकनरकाणां स्पर्शेंद्रियेणैवाहारयंती मि
श्र लोमाहारस्त्वद्वयो नापनर्मापरिकल्पिताः कुतः पुनः सकला स्वीविधोपकाययेन परिणमतिनारकाणां इतमा २४०
ति होषाम्भोदारिकशरीराद्वींद्रियादयस्तिर्यग्मनुष्यास्तेषां प्रक्षेपाहार इति तेषां संसारस्थानां कायस्मि
वरिवानावाम्य प्रक्षेपः परिणकाचलिकाहारो जिह्वेंद्रियस्य स्पर्शनावादिति काम्बिकाचार्याजस्य भावावह
ते सवांशो जिह्वेंद्रियेणाम्बुजः शरीरे प्रक्षिप्यते यत् प्रक्षेपाहारो यस्तु घ्राणदर्शनश्रवणैरुपलभ्यते धातुभावे

नपरिणमति सजीमाहारोयं वनःस्पर्शेंद्रियेणैवोपलभ्यते धातुभावेन च याति सलोमाहारः स स्पर्शेकाजवि
शेषमधिकृत्यानाहारकानभिधित्सुराह एगं वेत्यादि तत्र विग्रहे भावना कियते इह समये जीवाः
मनुष्यस्तिर्यग्योनिको वा कश्चिदाहारमाहारयन् यदावक्त्रा समश्रेण्या यत्र गतिकालविग्रहगतौ वक्रगतौ वा कव
चनि जीवकस्य उत्पत्तिस्थानमुपनावकस्मात्यागिनः वेति त्रयायमद्धा समयद्वयाना समकालिकाः शेषास्तु जीवमना
हारकाः एवं गते तत्र समय वेगवान् पनत्रिलेप्यात्तिसमयनाहारकोलभ्यते यदापि विग्रहेण एकं वा
वक्रेणोत्पद्यते तत्रापि प्रथमसमये पूर्वशरीरस्थोनाहारितं द्वितीयेद्विसमयेऽन्यमाप्तिवशरीरस्थेनेति वक्रद्वये
च त्रिसमयोस्त्वेन मध्यमसमये अनाहारक इति द्वन्द्वयोर्द्वयोराहारकोवक्रत्रयेण चतुःसमयोत्पत्तिके मध्यमवर्ति
नोः समययोरनाहारकं चतुःसमयोत्पत्तिकेवलनवति सर्वमसाधारणवक्रपरिहारेण धर्मादिपर्यस्त्वासन्नमानो
वीविदिशीवादिविजयदिक्कुपतितस्यैकेनसमयेनत्रसनाडी प्रविशति द्वितीयेनोपर्यधोवागमनं तृतीयेन वहि
र्निःसरन्वक्रतस्तदिविदिक्कु स्थितिदिशा वालिरीति पंचसमयान्समयानुसमनाडाबहिरेव विदिशो विदिक्फलस्ये जं २५७
पति सत्र च मध्यवर्तिषु अनाहारकस्त्रयः समयास्तथा आद्यंतसमययोस्त्वाहारक इति केवलिसमुद्घातेपि कार्म
णवर्तितात्त्वतीयचतुर्थः पंचमसमयेषु अनाहारकोऽत्र एक द्वौ त्रीन्वा औदारिक तन्मिश्रशरीरवर्तित्वादाहारक इति
मुक्तसमहवति संसर्गः प्रस्तुतं तत्र केवलीनामायुषःक्षये पर्वतयोगनिरोधस्मति स्वरपंचाक्षरोच्चारणमा
त्रकालं यावदनाहारकः इस्वेकसमयांतर्मुहूर्तं सिद्धजीवास्तु त्रीलेप पर्वत्कायानशादि समयानुपस्थानं तमपिकाल

२ मनाहारका इति [illegible] एकं द्वौ वेत्यादि केवलिपूर्ववर्जिताः संसारजीवा एकं द्वौ
वाऽनाहारका भवंति तेषु द्विविग्रहत्रिविग्रहौ स्यातां त्रिवक्रः सामयिकार्थाद् [illegible] चतुर्विग्रहपंचसमयो स्या
त्तत्र [illegible] एकं द्वौ वाऽनाहारकः [illegible]
पंचसमय इत्यादि विग्रहगतौ चतुर्वक्रः समया [illegible] पंचसमयोत्पत्तौ [illegible]
वलिसमुद्घाते तृतीयचतुर्थपंचमसमयेषु [illegible]
समयानाहारकः [illegible] अयोगिकेवली [illegible] अनाहारकत्वं [illegible]
त्यादि [illegible] अनाहारकः सिद्धाः [illegible] पूर्वकोटिकाला
केवलिके [illegible] कवलाहारकः [illegible] केवलिनो घातिकर्मक्षये अनंतवीर्यत्वा
त् [illegible] कवलाहारो [illegible] वेदनीयस्य [illegible] एकमपि
[illegible] केवलिनि [illegible] वेदनीयस्य [illegible]
[illegible] अनंतवीर्यत्वात् [illegible] कारणं [illegible]
[illegible] केवलज्ञानावरणपरिक्षयात् [illegible]
[illegible] अनंतवीर्य [illegible] भवति [illegible]
[illegible] अनंतवीर्य [illegible] केवलिनः

[illegible]

कावलिक [illegible] कर्म [illegible] केवलिज्ञानोत्प
त्त्यनंतवीर्यत्वात्केवलिनो भुक्तिरिति तदागमानभिज्ञस्य [illegible] भुक्तिं [illegible]
हि यदाहारनिमित्तं वेदनीयं कर्म तत्तस्य [illegible] केवलिनो [illegible]
केवलिनो भुक्तिः [illegible] वेदनीयो [illegible]
[illegible] केवलिनो [illegible]
[illegible] वेदनीयस्य [illegible] केवलिन्यभिधीयते भुक्ति
[illegible] कर्मक्षयात् ज्ञानादयस्तस्याभूवन् वेदनीयोदयात् क्षुध: किं नाभूत् [illegible] भवति [illegible]
[illegible] परस्परपरिहारलक्षण: [illegible]
[illegible] अनंतवीर्य [illegible]
[illegible] वेदनीयो [illegible] केवलिनो [illegible]
[illegible] वेदनीय [illegible] वेदनीयपीडा
[illegible] वेदनीयस्य [illegible]
[illegible] किं [illegible] पीडा [illegible] किं [illegible]
[illegible] केवलिनि [illegible] इति तयो

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

२ संसर्गद्वर्त्तकालेनपरिवर्त्तमानत्वाद्यदपि कृविकेवलिनः सिध्यति विपक्षमानतीर्थकरनाम्नोदेवस्यभवनकाले
जएगपमकालंयावदस्यंतस्मात्तोदयएवृत्कष्टमावपियदिस्यात्तनोबाधायकेवलिनांभुक्तेर्निवारितत्वात् ऐदं
नमा.टी.बी. — व्कमति क्षुधाहारविषयकांक्षारूपा[illegible]वस्थितिकांक्षाया आहारपरिग्रहबुद्धिः सा च मोहनीयविकारत्वम्य २
पगतत्वात् केवलिनोनभुक्तिरिति एतदप्यसमीचीनं यतो मोहनीयविपाकान्नक्षुद्भवति तद्विपाकस्यप्र — अतिवक्तव्य
तिसंख्यानेननिवर्त्यमानत्वात् तथाहि कषायाः प्रतिपक्षभावनयानिवर्त्तंते तथाचोक्तं उवसमेणहणे
कोहं माणंमद्दवयाजिणे मायंचज्जवभावेण लोहं संतुट्ठिएजिणे मिथ्यात्वमपि सम्यक्त्वेन परस्परनिरोधित्वात्
नाहताप्रतिवेदोदयोपिविपरीतभावनयानिवर्तते तदुक्तं कोमेजायामितेमूलं संकल्पात् किलजायसे
नत्वांनकरिष्यामितेतोमेनभविष्यसि हास्यादिषट्कमपितद्विकारस्यतथाप्रतिसंख्यानेननिवर्त्तते = दृक्४
क्षुद्वेदनीयं तद्यथा[illegible]वस्तुजविपाकित्वात्नप्रतिपक्षभावनामात्रेणविनिवर्त्तते अतोनमोह
विपाकत्वमपाबाधाक्षुदितितदेवंप्रबलमोहनीयकेवलिन[illegible]निधीयते यथा पक्षस्तिऽनंतार्थज्ञाना = द्रु
र्हानिः स्यान्न हीयते तज्ज्ञानं तावदनंतवीर्यं किं गतम् यो भुक्तिरिति तदेतत्प्रवृत्तिमत्तः[illegible]नायाः • २४२
[illegible]सदस्तीति तत्रापि किमिति भुक्तेतत्त्वमनंतवीर्यत्वसायक्षयाभावाद्भुक्तिमभावद्वति वेदनकं
तः किंतत्वायुष्कस्यापवर्त्तनस्यात् किं वा चत्वारि ज्ञानानां कापि हानिः स्यादेतन्नभुक्तिरिति तस्माद्वादीर्घ
कालस्थितेरायुष्कंकारणमेवमाहारोपियथाभिहितमर्यपरतः कियत्स्वनाम[illegible]परम्पराकार

एमेवं मम्यक्त्वादिकमपीति अनंतवीर्यतापि तस्याहारहेतोरतित्वविकल्पते यथाऽस्य देवबलं दधाति विकास
एकारणे निरामय निषीदता निकृत्य तेन माहारक्रियापि विरोधाभावात्तस्त्व अत्रानंतस्य वीर्यवतो न्यायमी
क्षुदिसिवेदनीयस्थितिरत्नविदेतदपि वेकारस्यो परीषहवेदनीयकर्तारत्निनेयाः ॥ इत्यपरे विकासच्छ्रानावरण २
यादिकताम्रतत्कर्मविपाकातृतीयमपपत्तिः केवलिनि भुक्तिसाध्यति तथाहि क्षुत्पिपासाशीतोष्णदंशमश
कनाग्न्यारतिस्त्रीचर्यानिषद्याशय्याक्रोशवधयाच्ञालाभरोगतृणस्पर्शमलसत्कारपुरस्कारप्रज्ञाज्ञानदर्शनानि
नितेद्वाविंशतिर्मनुकुलपरिषोढव्याः परीषहास्तेषां चमध्ये ज्ञानावरणीयोदये प्रज्ञाज्ञाने दर्शनमोहनीय ॥
तरायो दर्शनपरीषहोंऽतराये लाभपरीषहः चारित्रमोहनीयनाग्न्यारतिस्त्रीनिषद्याक्रोशयाच्ञा २ • = मू =
सत्कारपुरस्काराः एतेषेकादशापि जिनेकेवलिनिभवंति तत्कारणानां कर्मणामपगतत्वात् कारणात्
वेदकविकार्योपपत्तिः शेषाएकादश जिने भवंति तत्कारणस्य वेदनीयस्य विद्यमानत्वात्ते चामीक्षुत्पिपासा
शीतोष्णदंशमशकचर्याशय्यावधरोगतृणस्पर्शमलाख्या एते च वेदनीयजन्यादेव केवलिनि विद्यते न च
तेनानुच्छेदेनिवेदनीयछेदः संजातस्तेऽत्र केवलिनि क्षुद्वेदनीयादिपीडासंभावनायां केवल समभावे नंतवीर्यत्वा
दविकलोनभवतित्वात्माकौ विहितापत्तिः क्षुधी जनितपीडासंभवात् तेन च वाचा तेन कुर्वन्नस्त[illegible]
शरीरस्य ततकुत्पीडयानबाधते आहारसंचारेणवर्त्तते यावत्तव्रतिने च कवलाहारं तस्मात्[illegible]
तपिसितत्वान्न प्रमाणकत्वात् एकवलीयं नापिबकेवलीसाले भाष्यकेस्य प्रमाणकवलाहारपितद्योथा

२ रिकंशरीरमाहारयत्कपर्यंतकार्मणशरीरेणान्यथा नाव केचिदुच्यते यथावायुरपि क्रियदिसवादस्कपागममात्रकएवेति तदेवंदे
वोमनुष्याकोस्तिकाजघन्यकेवलिसमुद्घातेःपंचमादौपरिकशरीरमिश्रेत्रयपश्चाघ्युक्षकारणमिवंमश्चैपाहारीणि तथाहि
तेजसकार्मणशरीरेणतस्मात्पवबहुतमुद्घातमयपर्यांमारपरिणाममिश्रयोगहरवान्तरपरिणामकमिणोत्कृष्टेकशरीरेण
मतिनपकशरीरेणकुडजवोनवति वेदनीयो दये कवलीपत्नीमुत्पाद्यमिम्पर्याप्तिनावतिकेवलिकिन्नवति तस्किमर्थं
मायोनवुक्तानवधातिवहृदयमर्यादकारिकायाकाविलीचानतलोवाहदनावहत्कमति तदेवंमनारव्वा
जीवाविग्रहगतौजघन्येनेकंसमयमकथ्रुष्टतःसमयत्रयंनवकेवलीसमुद्घातावस्थःसमयत्रयमनाहारकः
होलेवपकत्वायांसंतमुहुर्तमयिहान्तमादिकमपर्यंतंकाजमनाहारकइतिविवादि व सांप्रतंजघन्यमनाहारकः
णंयेनशरीरेणकरोतितद्दर्शयति तेएणेत्यादि होति तिन्नेजसदेवतनवासवंतैजसंतेनकार्मणेनवाहारयति
तैजसकार्मणादिव्यशरीरकोर्मसारसाविनीतास्मामेवोवेत्यहिदिशंगताजीवाः ग्रंथमाहारकर्थति ततःपरौदि ×५४
दारिकमिश्रेणवायावच्छरीरंनिष्पद्यते तावदाहारयतिशरीरनिष्पत्तौ औदारिकेणवैक्रियेणवाहारयतीति
एवंमांप्रतंपरिज्ञातिकेपार्थमाह नामंउवणादि तत्रनामस्थापनाद्रव्यक्षेत्रकालभावपरिज्ञाशरीरातिसापिनामस्थ २ १६२
पतिक्षुमस्थापनानार्थपद्धव्यपरिज्ञांप्रतिपादयन् गाथापश्चार्द्धमाह द्रव्यपरिज्ञेतिद्रव्यस्य द्रव्येणवापरिज्ञाद्रव्यपरि
ज्ञासावपरिज्ञैषद्व्येणाक्षन्यातन्यवत्सचित्ताचित्तमिश्रभेदेनत्रैविध्यात्त्रिविधतिनावपरिज्ञापिज्ञपरिज्ञाप्रत्या
ख्यानपरिज्ञाभेदेनद्विविधैवेति शेषाद्वागमनीआगमइत्यादिरत्नशरीरव्यतिरिक्तादिकोविचारःस्वबुध्या

२ विज्ञावहृहकःनतानिदिवपरिज्ञानेननिर्युक्तिकरःकतावत्रावगमेनेवति तादिकमणोपेतस्वबुद्धादयितव्यं तदिदंकथ्यमित्या
वयंतेनदत्याहिकधर्माणोनाजंवस्वामिनमुद्दिश्यवदह तत्रथाश्रुतंमयायुष्मतातेनभगवतैवमाख्यातं तथथा वा २
हारपरिज्ञेदमध्ययनंतस्यचायमर्थः प्राच्यादिरूदिक्षुप्रवर्तनसमस्तलोकेविदिक्षुबसर्वावतीति सर्वस्मिन्नपिलोके
के चैपारापकपावदिगाश्रयसूतो ऽस्मिन्लोकेचत्वारोबीजकाया बीजान्येवकायोयेषांतेतथावीजकायमाणं च
रोबीजप्रकाराःस्युत्पत्तिभेदात्नवंति तद्यथा अग्रबीजयेषांतेतत्पश्चात्तितललिकोरंटकाद्यःशाल्यादयः
यौवापस्त्रिवाण्येतोत्पत्तौकारणतांप्रतिपद्यंतेयेषांकोरंटादीनांतेऽग्रबीजाः तथामूलबीजान्याईकादयःप
र्वबीजाइक्षुकादयःस्कंधबीजाःसल्लकादयःनागार्जुनीयास्तुपठंति वणस्सइकाइयाणंपंचविहाबीजवक्कं २
एवमाहिज्जइ तंजहा अग्गबीया मूलबीया पोरबीया खंधबीया बीयरुहा छट्ठाविएगिंदिया संमुच्छिमाबीयाजायंते यथाप्रत्येकमव
लोक्यनानाविधनिर्मितान्कतवति पद्मिन्यांवासिन्नवतडागादाविति तेषांचतुर्विधानामपिवनस्पतिकायानां
यद्यस्यबीजमुत्पत्तिकारणंतत्तथाबीजंतेनयथाबीजेनेति इदमुक्तंनवति शाल्यंकरस्यशाल्यबीजमुत्पत्तिका
रणमिवमन्यदपिद्रष्टव्यंयथावकाशेनेतियोयस्यावकाशःयत्रयोत्पत्तिस्थानमथवासम्यगुकाजाकाशबीज
संयोगाथावकाशानेहस्तितेनेतिविंवयथाबीजंयथावकाशेनचेहास्मिन्जगतिकेवनस्पतयःतथाहि
कर्मोदयाद्वनस्पतिकायिकत्वेनोत्पत्तुमानानापिपृथिवीयोनिकाभवति यथातेषांवनस्पति
बीजकारणमेवाधारस्तेतेतिउत्पत्तिस्थानाद्विरोपपिरोवतजंवातानिकेववदिति तथाएगैपांसत्वाःमग्न
४६४

भा॰

२ ×कम: रूतं येषां वनस्पतीनां ते तथा इदमुक्तं भवति न केवलं ते वृक्षयोनिका अन्यत्स्थितिकाश्चेति तथा पृथिव्यामेव वि
विधकर्म्मोपादानेन क्रमयोनिकास्ते पृथिवीक्रमाद् इदमुक्तं भवति पृथिव्यामेव तेषामुत्क्रमणं तद्गुणानुद्विते
व्यवस्थितयोनिकास्तत्र भवाः क्रमाद् इत्येतद् दृष्टापरं विधत्तुकाम आह कर्मोपगा इति ते हि तथाविध
न वनस्पतिकायसंभवेन कर्म्मणा प्रेर्यमाणास्तत्रैव वनस्पतिरूपतया अस्यामेव पृथिव्यां गच्छंती
त्यकर्मोपगास्त एवं ते हि कर्मवशगा वनस्पतिकायाद्यागत्य तत्रैव वृक्षत्वेनापि वनस्पतिरूपत्वे ते भवान्त्री
त्यान्यत्र विवर्त्तन्त इति तत्र च केचन वृक्षाः पृथिवीयोनिकाः करायां नांकरः समकं च वृक्षस्य बीजं तत्रैवो
त्पद्यते सभवः तथा ते जीवाः कर्मनिदानेन कारणेन तत्र समागच्छमानास्तत्र पृथिव्यां वनस्पतिकायेवा
क्रमाः समागताः संतः नानाविधयोनिकासु पृथिवीषु स्थितास्तेषामपि पृथिवीकायानां स्वशरीरेण
विरामिश्रामक्वाचित्तकर्मादिवर्णादिकाः स्वकस्यादि गंधरसकर्कशादिस्पर्शादिकैर्विकल्पै
र्विकल्पकारात्मकस्वशरीरतया विविधं वर्त्तंते ते च तत्रोत्पन्नाः पृथिवीनां स्नेहमाहारयन्ति तदा
ते सप्रत्वचतेषामाहारयंति च पृथिवीशरीरमाहारयंतः पृथिव्याः पीडामुत्पादयंति एवमप्कायतेजोवा ×श×
युवनस्पतीनामप्यायोज्यं न च पीडामुत्पादयंति ... ज्ञातव्यं जीवानामाक्रमणेन विवर्द्ध २५४
मानानामभिवृद्धे तन्माहारं नाहारयंतो नातीवपीडामुत्पादयंति एवमप्कायवनस्पतिकायिकः
पृथिवीस्नेहमाहारयन्नातीव तस्याः पीडामुत्पादयन्ति यतः समकत्वेन प्रथिव्याः पातोऽस्मद्वा

×श्व×

वर्तस्याहत्य तत्त्वान्नाविदध्यादयंति एवमप्कायस्यतोमध्यं तरिकस्य वा शरीरमाहारयंति तथा तेजस्वानस्मा
दुर्कं शरीरमाददति एवं वाय्वादेरपि द्रष्टव्यं किं बहुना लोके नानाविधानां त्रसस्थावराणां प्राणिनां यच्छरीरं त
॰ये: त्तेजस्वकस्य पच्यमाना त्राविधमपि स्वकायेना बहुस्य पाककीकुर्वंति यदि वा परि विध्वस्ते पृथिवीकायादिशरी
रं किंचित्सात्मकं किंचित्परिताचितं कुर्वंति ते वनस्पतिजीवा एतेषां पृथिवीकायादीनां तच्छरीरं पूर्वमा
हारितमिति तेरेव पृथिवीकायादिभिः कृत्स्नमयं वा हारितमासीत्स्वकाये च नमपरिणामितमासी
त्तदुक्ताविवनस्पतिजीवस्तत्तात्पद्यमानस्तत्त्वेनावा स्नावात्स्पर्शेनाहारयत्याहार्य स्वकायत्वेन विपरि
णामयति विपरिणामितं च तच्छरीरं स्वकायेन कुर्वन्ति तांनीतमसमयतां प्रतिपद्यते अपरमपि पृ
थ्वीयोनिक जन्तुरवाशरीरवापन्न्वयुफलादीनि तेषां पृथिवीयोनिकानां वृक्षाणां नानावर्णनि शाहि स्कं
स्यात्पद्यानुतीवर्णोपूतस्य वा स्वादेरत इति एवं यावन्नानाविधशरीरपुद्गलविकार्थितस्नेनर्वंतीति त
थाहि मानारस वीर्यविपाका नानाविधपुद्गलोपचयात्नुरूपकसंपन्नं सानाम्नप्राह न लक्ष्यं हननाक
सान्त्वुजन्तकंभाषत्वं स्वेच्छादिनानाविधसंस्थानादिशरीराणि कुर्वंतीतिस्थितं केषांचिद्वाकादीनां
वनस्पतीनां स्थावरजीवा एव न भवंतीत्येतन्मतस्य निषेधार्थमाह ते जीवा इत्यादि ते वनस्पतिरूपत्वे २
जीवाउपयोगलक्षणा जीवा न तथा हि ते षामभ्यागमयोगः पूर्णादिकया क्रियया उपयोगो लक्ष्यते प
×पवय× था विचित्राहारोपचयात्स्वशरीरोपचयापचयमज्ञाबादर्जकव जीवाः स्थावरास्तथाविधनपरोहण

२ स्यापान्नर्वत्रगापदरएपरणादित्येवमाद्योऽद्रवीऽवृत्तश्च्या: अथदके कैश्चित्स्यादपि वनस्पतीनामेतन्ये ×णि×
कांतिकयादिकमकंमव्रद्रनितुरागान्नदपुकर्णनीयनहिमस्यागार्दूतोमृतामिहोऽमिह्रविरुहा
नेकांतिकोपन्यासिनमायोग्ये सर्वत्रमकथंविदस्यापानवास्थतिषिद्रयहविति तेवजीवाम्नत्रवन
स्पतिश्रुतयाविधकर्मणाउपपन्नगाम्नाबेदमेकंद्रियजातियोग्यामक्रादिकमिति तेकर्मोदये
ननवोत्पन्नाः कर्मोत्पन्नाद्रत्कर्मति सत्रवः कालेश्वरादिना तत्रोत्पाद्यते इत्येवमाख्यातं तीर्थकरादि
भिरिति एवंनावृक्षयोनिकाद्यकाम्नाभिहिताः सांप्रतंतद्योनिकेषुवनस्पतिषुपरिसमकत्पद्यते इत्ये
तद्दर्शयितुमाह अहावरमित्यादि अथधर्मकथायामिदमोहि नेदमाह अथापरमेतदाख्यातं तीर्थकरेणय
दिहैकेन्येवनस्पतेः तत्रपरंवक्ष्यमाणमाख्यातं तद्यथेहास्मिन्लोके केचनतथाविधकर्मोद
यवर्त्तिनः सत्वाः प्राणिनः वृक्षएववृक्षयोनिकाः येषांतेवृक्षयोनिकाइत्येवयुक्तः पृथिवी २४५
योनिकेषुवृक्षेषु यन्निहितं तदर्शयति वृक्षयोनिकेषुवनस्पतिषुतदुपवयकर्मसर्वप्रायोग्यं यावद्वा
रमावभिरिप्याप्तंवनस्पत्यवयवानधिकृत्याह अहावरमित्यादि अथापरमेतदाख्यातंतद्दर्शयति
इहास्मिन्लोके नतस्पर्वितथाविधकर्मोदयवर्त्तिनः वृक्षयोनिकाः सत्वाभवंति तदवयव[illegible]वाश्रि
ताश्चापरेवनस्पतिरूपाएवप्राणिनोभवंति तद्यथेहैकेवनस्पतिजीवः सर्ववृक्षावयवव्यापीन
वति तस्यचापरेतदवयवेषुमूलकंदस्कंधत्वकशाखाप्रवालपत्रफलबीजरूपेषु दशस्थाने

षुजीवाः समुत्पद्यंते तेचतत्रोत्पद्यमानावृक्षयोनिकावृक्षेभवाद्वृक्षकाअत्रोत्पद्यंत इतिवोभवंतेवत इत्वेषाव्
चवर्त्तिसर्वप्रतिपादकाभिहुत्राण्यभिहितानितद्यथावनस्पतयः पृथिव्याश्रिताभवंती[illegible]पेकंतेषांस्वकाया
शरीरंवाहारयंतीतिद्वितीयंतथाविवृक्षस्थलदाहारितंशरीरमविरतंविध्वंसयंतरादाहारहर्तीतितृतीयंकमनव
स्पतिवांपृथिवीकायंयोनिकानांवनस्पतीनांशरीराणिमूलकंदस्कंधादीनिनानावर्णानिभवंतीतिचतुर्थमेवमप
पिवनस्पतियोनिकानांवनस्पतीनामेवंविधार्थप्रतिपादकानिचत्वारिसूत्राणिद्रष्टव्यानीति यावत्तेजीवा
वनस्पत्यवयवमूलकंदादिरूपाः कर्मोपपन्नगाभवंतीत्येवमाख्यातं वा सांप्रतंवृक्षेषुपूर्वयपन्नावृक्षाभ्यापि
स्याह अहावरमित्यादि अथापरमेतदाख्यातं यदुक्तमाणमिहैके सत्वावृक्षयोनिकाभवंति तत्रयेतेपृथि
वीयोनिकावृक्षाभिकेषुवर्त्तितेभवंत्यस्यायेऽपरेसमुत्पद्यंते तेतस्यैकस्यवनस्पतेर्मूलादिकायोपचयकारि
णः तेवृक्षयोनिकाइत्यभिधीयंते यदिवामूलकंदस्कंधशाखाप्रशाखादिकाः पूर्वोक्तदशस्थानवर्त्तिनस्तएवम
भिधीयंतेतेचवृक्षयोनिकेषुकर्मोपादाननिमित्ताद्वृक्षेषुपर्युपन्नि[illegible]अध्यारोहजीवत्पर्यायकरत्वेपरिजातावृक्ष ×र्य×
त्वाद्युत्पद्यंते तेचवृक्षादिहितजीवाः कामवृक्षाभिधानाद्रष्टव्याः[illegible]येवापरेवनस्पतिकायाः प्रतिपद्यंते ×द×
वृक्षयोनिकेषुवनस्पतिष्विति पूर्ववच्चत्वारिसूत्राणिद्रष्टव्यानि तदेवाहवृक्षयोनिकेषुवृक्षेषु परिभाम
णः समुत्पद्यंते तेचतत्रोत्पन्नाः वृक्षयोनिकंतंवनस्पतिशरीरमाहारयंतितथापृथिव्यप्तेजोवाय्वादीनांशरीर
कमाहारयंतितथातच्छरीरमाहारितंमदविशेषविध्वंस्तंविपरिणामितमात्मसात्कृतंस्वकायावयवतयाव्यवस्था
व×

२ पर्यंतप्रयाणिवर्तैकर्मधाकृताणंनानाविधरूपस्वांधस्थाणीपिलानितानिनामधेयानानिरूपीयाणि भवंति तेजीवा
सानमनकृतकर्मोपपन्नास्तत्रैवतदस्मात्मिति एवप्रकंद्वितीयंत्विदमथापरंपुरस्मात्येतिशास्त्रस्यो
निकेहहिकस्थानकाःप्राणिनःपादिसात्मितिवापरिभवतिउदेशोपक्रम्यकस्तारोस्थानरूवनस्पतित्विनोपपद्यंति
तेवजीवाअस्थानरूपरीष्वत्ययात्ऽस्थानरूजीवाल्लीबांमेवयोनिरत्नानिरूपीराणोहारयंति तवपराण्यपि
पृथिव्यादीनिशरीराण्याहारयंत्योपराणिवास्थानरूवनवानामस्थानरूजीवानांनानावर्णकाविकानिशरीराणि
भवंत्येवपारव्यातंद्वितीयंत्विदं अथावरमित्यादि अथापरंपुरख्यातं तद्यथा इहैकेसत्त्वाअध्यारूहेषु
वृक्षअध्यारुहेत्वेनोत्पद्यंते येवैवकल्पयंतितेअध्यारूहयोनिकानामध्यारूहाणांयानिशरीरा
णितान्याहारयंति द्वितीयस्तृतीयावृक्षयोनिकानामध्यारूहाणांयानिशरीराणितानि इत्याख्यातानीतिद्वितीयकंत
चतुर्थकंतद्यथा अथावरमित्यादि अथापरमिदमाख्यातं तद्यथा इहैकेसत्त्वाअध्यारूहयोनिकेष्वध्यारूहेषु
मूलकंदस्कंधत्वक्शाखाप्रवालपत्रपुष्पफलबीजत्वेनोत्पद्यंते तेतथाविधकर्मोपगाभवंतीत्येवदध्या
रूमितिशेषंतदेवेति ॥ सांप्रतंपृथ्वीव्यतिरिक्तेषुवनस्पतिकायमाश्रित्याह अथावरमित्यादि अथापर
मिदमाख्यातंयज्जरवववक्ष्यति तद्यथा इहैकेसत्त्वाःपृथिवीयोनिकाःपृथिवीसंभवाःपृथिव्यांव्युत्क्रमाःउत्पा २४६
दोयथाइहैकवृक्षाद्याजापकाएवंतृणान्यप्याश्रित्याह पृथ्वीप्रतिवाद्येनानाविधपृथिवीयोनिषुतृणत्वे
नोत्पद्यंते पृथिवीशरीरंवाहारयंति द्वितीयंतुपृथिवीयोनिकेषुतृणेषूत्पद्यंते तृणशरीरंवाहारयंति इति

तृतीयंतुतृणयोनिकेषुतृणेषूत्पद्यंते तृणयोनिकतृणशरीरंवाहारयंति चतुर्थंतृणयोनिकेषुतृणावयवेषुमूल २
दिभेदात्दशप्रकारेषूत्पद्यंते तृणशरीरंवाहारयंतीत्येवंयावदाख्यातमिति एवमौषध्याश्रयाश्चत्वारआलापकाःकथ
नीया नवरमौषधिग्रहणंकर्त्तव्यमेवंहरिताश्रयाश्चत्वारआलापकावाच्याः ॥ हरितेष्वेकएवालापकोऽध्यारूह
योनिकानामपरिणामानावादिविनावक्तव्याभावाश्चवनस्पतिविशेषाःलोकव्यवहारतोज्ञातव्याः यत्पुनरौषधमौ
षधयाश्रि अथावरमित्यादि एवमिवपृथिवीयोनिकवास्तृपृथिवीमाश्रयवानाधिद्विसाहस्रकाकाराणांवनस्पतिरिव ४६४
वस्पृष्टवेतन्पृत्वाश्रयतमेवणावर्कंतदर्शितंवेतन्मंत्रोपसंप्रमकाययोनिकस्पवनस्पतिः स्वरूपंदर्शि
यत्पुनाइन्द्रावरमित्यादि अथानंतरमितदनुपमाणमाख्यातंतद्यथा इहैकेसत्त्वाउदकयोनिकाउदकसं
योनिकत्वदिशेषानंयेषांतेतथा तथाउदकेसंभवोयेषांतेतथा यावत्कर्मनिदानेनतत्रोपक्रमात्ववंति =कदः
तेवतकर्मविरागानानाविधयोनिकेषूदकेषूदकत्वेनव्युत्क्रामंत्युत्पद्यंते तेचजीवाउदकयोनिकास्तत्र
नोत्पन्नास्तेतच्छरीरमुदकशरीरमाहारयंति नकेवलंतदेवान्यदपिपृथिवीकायादिकंशरीरमाहारयंतीति
शेषंपूर्ववन्नेयंयथापृथिवीयोनिकानांवृक्षाणांचत्वारआलापकाएवमुदकयोनिकानामपिवृक्षाणांभवं
तीत्येवंद्रष्टव्यंतत्रत्वनानाप्रकारस्पर्शाश्रयकंस्पविकल्पानानावादिति किंतर्ह्येकएवालापकोभवति तेषांहि
उदकाश्रितानांवनस्पतिकायानांत्वग्बक्सकपनकशैवलादीनामपरस्परमधिकल्पविकल्पनानात्वादिति ए
तेचोदकाश्रयावनस्पतिविशेषाःकदंबुकाहरितादयोलोकव्यवहारतोऽवगंतव्याइति ॥ सांप्रतंधर्मेनथक

२ शेषं तथैव । अथ मातापितृकर्मबीजोपचितमाह तत्र पृथिवीयोनिकेषु वृक्षेषु वृक्षयोनिकेषु वृक्षेष्वध्यारुहा वृक्षयोनिके
त्वादिमिति एवं वृक्षयोनिकेष्वध्यारुहेष्वध्यारुहयोनिकेष्वध्यारुहेष्वध्यारुहयोनिकेषु त्वगादिमिति
एवमन्येऽपि चत्वारो द्रष्टव्या इति एवमुदकयोनिकेष्वपि वृक्षेषु योजनीयं तदेवं पृथिवीयोनिकवनस्प
तेरुदकयोनिकवनस्पतेश्चानेकधा [illegible] उपदर्शयितुमाह तेजीवा इत्यादि ते वन
स्पतिरूपा जीवाः पृथिवीयोनिकानां वृक्षादीनां [illegible] हरितयोनिकानां वृक्षाणां
स्वकायान्नेहमाहारयन्तीत्येतदाख्यातमिति तथा [illegible] शरीरमाहारयन्तीत्येतद [illegible]
मिति तदेवं वनस्पतिकायिकानां [illegible] पृथिवीकायादयश्चत्वार
कं [illegible] मांसं तथा [illegible] नारकतिर्यङ्मनुष्यदेवा [illegible] ×५×
नारकाणां [illegible] केवलमंशेन [illegible]
[illegible] देवा [illegible]
र: [illegible] २८७
[illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] कर्मनिर्जरा: कर्मवशात्

×न×२

[illegible] नानाविधयोनिकानां [illegible]
[illegible] योनिकं [illegible] २ ×न×
[illegible] तथा [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] ×ग×
[illegible] कर्मनिर्वर्तितायां योनौ
[illegible] कारणयोः [illegible]
[illegible] कर्म [illegible]
[illegible] योनि: [illegible]
[illegible] योनिके [illegible] ×१×
[illegible] जीवा [illegible] कर्मविपाके [illegible]
[illegible]
[illegible] जायते [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] परिपाक [illegible] कायादमिति

२ र्म्मानाः पृथग्भूतं स्नेहमपीने निर्गच्छंति ते चैवं तथाविधकर्मोदयादागताः स्त्रीगर्भमध्ये कललरूपं तद्रूपमस्या दर्शनस्पर्शे
ण केवलं भूतानां मूत्रकतामवेद फलकं भवति स्त्रीपुंसभोगसंयोगकाले शुक्रशोणितसंपृक्तकर्मनिर्वर्त्तिता भवति तं यो
यौ हि गौ स्नेहं वेत्ति पुरुषस्य पितादयो वेति ते च तद्दुःखं संबाधका जंतवः पूर्वजन्मसंचितनानाविधाहारान्निर्गतान्
नेत्राभ्यामाहारयंति तदाहारितमूत्रं पुरीषमेवं तद्गर्भक्रमकालेन अंतर्निहितं तथाविधमोदनादिकं यावत्तत्कर्मानुभाव
भुंजते तथाहारयंतीत्यादि तं स्पर्शेनाहारयति यावदपि तत्प्रमाणं जीवाः स्वाहारयंति तथा नानाविधपृथिवीशरीरादेव
×मवेतत× लादिकं स्वचेतनं तं वा समाहारयंति तथाहारितमात्मसात्कृतं स्वात्मना परिणामयंति तस्मात्तानाहारयंति ते
क्रमेण धातवः इति सप्तधातुरूपतया तेषां नानाविधसत्त्वानां शरीराणि नानावर्णानि वि
वंति ते च तथा नित्यकर्माविपाकात् स्वस्थानानि नानावर्णानि शरीराण्याहारयंतीत्येवमाख्यातमिति सेवंता वर्ण
स्पर्शांतजा इत्यादि प्रतिपादिता तदनंतरं स्त्रीपुरुषजानां मनुष्याणां तथा तत्र प्रतिपाद्य इदानीं अंतर
तिर्यग्योनिकानां जलचरादिजंतूनां उच्यते तदुक्तं हि इत्यादि अथानंतरमेतत्सर्वमाख्यातं तथा २
नानाविधजलचरपंचेंद्रियतिर्यग्योनिकानां संबंधिनः कांश्चित्तस्मिन्नाम् तद्यथा मत्स्यानां जावत्सुं सुमा २ २४८
राणमित्यादि तेषां मत्स्यकच्छपमकरग्राहसुंसुमारादीनां यथाबीजेन तथा यथावकाशेन स्त्रीयस्त्रो
पुरुषसंयोगकर्मनिर्वर्तितायां योनावुत्पद्यंते ते च तत्र मातुराहा
रेणाहारितपोषिताः स्त्रीपुंसभोगसमकालमुत्पन्नानि ते च जीवा जलचरगर्भादिकं प्राप्ताः संतो नंतर

श्रीः

रं यावद्वर्धंते तथा स्नेहं काय्यं वाहारयंति आत्मपरिणतरूपं प्राप्ताः संतो वनस्पतिकायं तथाऽन्यपरांश्च
प्रास्त्रस्थावरांश्चाहारयंति यावत्पंचेंद्रियानप्याहारयंति तथा चोक्तं अस्ति मत्स्यस्तिमिर्नाम अस्ति मत्स्यस्ति
मिंगिलः तिमिंगिलगिलोऽप्यस्ति तद्गिलोऽप्यस्ति राघव तथा ते जीवाः पृथिवीशरीरं कर्दमप्रक्षेपेण वृद्धिमुपा
×त× गताः संतः आहारयंति ते चाहारितं आत्मरूपीकृत्य स्वात्मना परिणामयंति शेषं पूर्ववद्यावत्कर्मोपगा भवंति २
त्येवमाख्यातं च सांप्रतं स्थलचरचतुष्पदानाह अहावरमित्यादि अथापरमेतदाख्यातं नानाविधस्थलचरचतुष्पद स्तां
तद्यथा एकखुराणामित्यश्वगोखरादीनां तथा द्विखुराणां गोमहिष्यादीनां तथा गंडीपदानां हस्तिगंडकादीनां
तथा सनखपदानां सिंहव्याघ्रादीनां यथाबीजेन यथावकाशेन स्त्रीपुरुषकर्मसंयोगेन योनावुत्पद्यंते शेषं तथैव संत =त्रो॰
स्नेहं तदनंतरं मातुः स्तन्यमाहारयंतीति क्रमेण वृद्धिमुपागताः संतोऽपरिणामभिशरीरमाहारयंतीति शेषं का
संयावत्कर्मोपगा भवंतीति च सांप्रतं उरःपरिसर्पान्धिकृत्याह अहावरमित्यादि नानाविधानां बहुप्रका
राणाम् उरसा ये प्रसर्पंति तेषां तद्यथा अहीनामजगराणामाशालिकानां महोरगाणां यथाबीजेन यथावकाशेन
स्त्रीपुरुषसंयोगे अंडजत्वेन पोतजत्वेन वा ते जन्मनि निर्गच्छंति ते च निर्गता मातुरुष्माणं वायुं वाहारयंति तेषां च जातिस्व
भावेन ते तेनाहारेणाहारादिना वृद्धिमुपजायते शेषं कर्मगमं यावदाख्यातमिति च सांप्रतं भुजपरिसर्पा
न्धिकृत्याह अहावरमित्यादि नानाविधानां भुजाभ्यां ये परिसर्पंति तेषां तद्यथा गोधानकुलादीनां स्वकर्मो
पपाते यथाबीजेन यथावकाशेन वोत्पत्तिर्भवति ते चांडजत्वेन पोतजत्वेन वोत्पन्नाः तदनंतरं मातुरुष्म

२

णार्वाश्रुनाभावकरिवेनहद्विक्रपयाति शेषं कंठं यावदाख्यातमिति व्र संयुतं स्वरवाणहित्रपाद स्थितवरामित्या
दि नानाविधवर्णास्वर्णाकल्पद्रुमरिवृदुष्माकहप्ताचर्मपक्षिणां चर्मकीटवल्गुलीप्रकृतीनां तथा लोमपक्षि
णां हंसराजहंसकाकबकादीनां तथा समुद्गपक्षिणां बहिर्द्वीपवर्त्तिनामेवांचस्थावीजिनयथावा
कारो नवोत्पन्नानामाहारकियेवक्रपजायते तथाथाम्ना पक्षिणीत दंडकं स्वपक्षास्या मात्रुत्पत्ता वहि वविव २
वत्नदं डकं तद्गुणाणा हरिवेनहद्विक्रपयाति संस्कजजा स्वापस्थियछेवेप्यादिकानवयवान्नृपस्मिमायव
निदक्रपयाति तत्प्तरकाजमपिमात्रोपनीतेना हरेणहद्विक्रपयाति शेषां ग्राग्वद्याख्यातास्तः पंचेंद्रियाम
ध्यास्तिर्यक्च तेषां वाहारो हि धान्यानोगतिवर्त्तितस्मनानोगतिवर्त्तितश्च तत्रानानोगनिवर्त्तितः प्रतिक्षण
नावीस्यानोगनिवर्त्तितस्तु यथास्वयं तु हद्दतीयोदयतनावीति सांप्रतं विकलेंद्रियास्तु हित्रपाद स्थितवराम
त्यादि संथानं तं शेनतदाख्यातमिह स्मिन् संसारे एकैकेषु नतथाविधकर्मोदयवर्त्तिनः सत्वाः प्राणिनो ना २
नाविधयोनिकाः कर्मनिदानेनस्वकृतकर्मणोपार्जितेन तत्रोत्पत्तिस्तानेऽपक्रम्य नानाविधत्रस
स्थावराणां शरीरेषु सचित्तेषु अचित्तेषु वा स्मिन्नप्यन्नायेतिंस्मपरशरीराश्रितत्वया परनिश्रया निवर्त्तंते २४५ =स्था
अकल्पष्यं तद्गतियात् तेच जीवा विकलेंद्रियाः सचित्तेषु तथापि शरीरेषु यूकादिकं दिकत्वेनोत्पद्यंते त
थाचत्तरिक्षछमानेषु मंचकादिषचित्तेषु मकुणादिनाविनिर्गच्छंति तेषां ऽपित्तीकृतेषु समर थाऽचित्तशरीरकेषु
विकलेंद्रियशरीरकेषु यावज्जीवाश्चकृतेचेतन परनिश्रया कृम्यादित्वेनोत्पद्यंते ये त्वसचित्ते तेजःकाया

दौ मूषिकादित्वेनोत्पद्यंते ये पुनस्त्राच्छिन्ना वा स्युरित्यत्रास्तु न च वा अपि हृष्टव्याः तथा पृथिवीसंश्रितस्य कुंथु
पिपीलिकादयो वर्षादाहृष्णणासंस्वेदजा जायंते तथोदके पूतरकडोलणकभ्रमरिकाछेदनकादयः सम
त्पद्यंते तथा वनस्पतिकाये पनकभ्रमरादयो जायंते तदेवं ते जीवास्तानिस्वयोनिशरीराण्याहारयंतीत्यु
पमाख्यातमिति व्र सांप्रतं पंचेंद्रियमनुष्यशरीरे जीवानकमतः प्रतिपादयितुमाह एवमित्यादि एवमिति पूर्वो
क्तपरामर्शः यथा सचित्ताचित्तशरीरनिश्रया विकलेंद्रियाः समुत्पद्यंते तथा मनुष्यशरीरेऽपि द्विप
र जंतवोऽपि किंससर्पयेषां कृम्यादीनामिति श्वभ्रलासत्त्ववत्तेनतस्वेनोत्पद्यंते ते च कत्र विशेषोपे
लित्विऽनिर्गतिवाम कल्पद्यमानातत्पत्राश्चतदेव विशादिकं स्वयोनिभूतमाहारयंतिसांप्रत व्र सांप्रतं
सचित्तशरीराश्रयान् जंतून् प्रतिपादयितुमाह एवं दुरूवकुशमहाएइत्यादि एवमिति यथा मनुष्यशरीरे
त्पत्तिः तथा तिर्यक्शरीरेष्वपि कुरूपा इति चर्मकीटतया समुत्पद्यंते इदमुक्तं भवति जीवतामे
व गोमहिष्यादीनां चर्मणोंतः प्राणिनः संमूर्छंति ते च तत्मांसचर्मणी भक्षयंति भक्षयंतश्चर्मणि वि
वराणि विदधति गजेष्वपि ते च विवरेषु ते तिष्ठंतश्चदेव शोणितमाहारयंति तथाऽचित्तगवादिशरीरा
पत तथा सचित्ताचित्तवनस्पतिशरीरे पिपीलिकाकीटकः संमूर्छंति ते च तत्रस्थस्तच्छरीरमाहारयंतीति
सांप्रतं अप्कायं प्रतिपिपादयिषुर्जन्मकारणेन स्ववा प्रतिपादनपूर्वकं प्रतिपादयतीत्याह अथावर
मित्यादि अथापरमेतदाख्यातं इह जगति एके सत्वास्तथाविधकर्मोदया नानाविधयोनिकाः स

१ तोयावत्कर्मनिदानेन तत्र तत्संभववातयोनिके ऽप्काये ऽप्कायतया नानाविधानां बहुप्रकाराणां त्रसानां चतु
रंगुलीनां प्राणिनां स्थावराणां च हरितलवणादीनां स्वशरीराद्भिन्नेषु शरीरेषु तदप्कायशरीरं वातयो
निकत्वादप्कायस्य वायुनोपादानकारणेन तेन सम्यक्कर्मणा संमूर्छितमित्यादि तत्र वातेनैव तत्संमूर्छितं
त्रकपटलादिरूपं तथा वातेनान्योन्यानुगतं तथान्यपरिगतं तथोर्ध्वगतिकाः वाते ऽधोगामिनस्तदप्कायोगा
नगतवातवशाद्विविधं मूर्छितं जलं तथा नभसि वा तेजो वा ते ऊर्ध्वगामिनो ऽधोगामिनस्तदप्काय एवं तिर्यग्
गतवाते तिर्यग्गामिनस्तदप्कायस्य उदकं भवति वातयोनिकत्वादप्कायस्य यत्र यत्राप्कायो तथा विकुर्वि ×का×
णामपरिणतो भवति तत्र तत्र तत्कार्यत्वं जलं प्रवर्षितं मूर्छितं ततस्तद्वातसंमूर्छितं भेदं दर्शयितुमाह २:
तद्यथा वसति अवश्याय: हिमं एतेषु शिशिरादौ वा तेषु हिमकणा: महिका धूमिका: करका: प्रतीत
हरतनुः शिशिरो ऽप्कायश्चोवकाः जलं बिंदवः शुद्धोदकं प्रतीतमिति इह केचित्तदुदकप्रस्ताव एके सत्त्वा
सो० स्तत्रोत्पद्यंते स्वकर्मवशगा: स्वोत्पत्त्यवसरे जीवास्तेषां नानाविधानां त्रसस्थावराणां स्वोत्पत्त्याधारस्नु
तानां स्नेहमाहारयंति ते जीवास्तच्छरीरमाहारयंति तदाहारकानन्तरवर्तीत्यर्थः शेषं सुगमं यावदेतदाख्या २५०
तमिति तदेवं वातयोनिकमप्कायं प्रदर्श्याधुना ऽप्कायमप्कायं भवनेवान्याप्कायं दर्शयितुमाह अहावरमित्यादि
अथापरमाख्यातमिहैकतये सत्त्वा उदकाधिकारे एके सत्त्वास्तथाविधकर्मोदयाद्यावत्कर्मणा तत्र स्थावर
स्थावरशरीराधारभूतकं योनिकस्य स्निग्धतां येषां ते तथा उदकं संभवा यावत्कर्मनिदानेन तत्रो

त्पन्नास्त्रसस्थावरयोनिके ऽथ परोदके स्वकायादि वर्तते अप्कायत्वेनोत्पद्यंते ते चोदकजीवास्तेषां त्रसस्थावरयोनिकानामुद
कानां स्नेहमाहारयंति पृथिव्यादिशरीराण्याहारयंति तत्र पृथिव्यादिशरीरमाहारितं तत्स्वकायत्वेनानीय २
तत्स्वत्कर्मस्त्वपरानपि त्रसस्थावरशरीराणि विकुर्वंति तेषां चोदकयोनिकानामुदकानां नानाविधानि शरी
राणि विवर्तंति एतदाख्यातं ॥ तदेवं त्रसस्थावरशरीरस्यैवोदकं योनित्वेन प्रदर्श्याधुना निर्विशेषमप्का
यमप्कायस्यैव योनित्वेन प्रदर्शयितुमाह अहावरमित्यादि अथापरमिदमाख्यातमिहैके सत्त्वाः स्वकृतकर्मोदय २
उदकयोनिषूदकेषूत्पद्यंते ते च तेषामुदकमध्ये भवानामुदकजीवानामाधारभूतानां शरीरमाहारयंति
शेषं सुगमं यावदाख्यातमिति ॥ सांप्रतमुदकाधारानपरान् त्रसकायिकान् प्रदर्शयितुमाह अहा
वरमित्यादि अथापरमिदमाख्यातमित्यादि अप्कायानंतरमिदं सांप्रतमपरो ऽप्कायजीवानां पृथिवीकाय
मधिकृत्याह अहावरमित्यादि अथापरमिदमाख्यातमिहैके सत्त्वा उदकेषु उदकयोनिषु त्रसप्राणि
तया कीटकादित्वेन निर्वर्तंति समुत्पद्यंते ते चोत्पद्यमाना: समुत्पन्नाश्च तेषामुदकयोनिकानामुदक २
नां स्नेहमाहारयंति शेषं सुगमं यावदाख्यातमिति ॥ सांप्रतं तेजःकायमधिकृत्याह अहावरमित्यादि
अथेदमपरमाख्यातं इह अस्मिन् संसारे एके केचन सत्त्वाः प्राणिनस्तथाविधकर्मोदयवर्तिनो नानावि
धयोनयः प्राक्तनभवा: पूर्वजन्मनि तथाविधं कर्मोपादाय तत्कर्मनिदानेन नानाविधानां त्रसस्थावराणां
प्राणिनां शरीरेष्वपि अग्नित्वेन विवर्तंति प्रादुर्भवंति तथाहि पंचेंद्रियतिरश्चां दंतिमहिषादीनां पर

×अग्नि त्रं×८

२ स्यरंसुहाकर्माणि विपाकतः दुर्घमस्य निकृष्टत्वेनास्मिन् विशेषणविशिष्टे दुर्घटे कस्मात्तथाहीन्द्रियादिसाम
ग्र्यादिषु सर्वमानुष्यं जन्तोः तथाहि कर्मावरणविषयीकृतस्य प्रत्येकम्पि दिग्विभागा विशेषणमि जीवाः समुत्पद्यंते
तेष्वपि जीवाः सन्तो तत्त्वात्तेषां नानाविधत्वात् कर्मावरणं कश्चिदा हारयति गोत्रकर्मसंयावत्कुर्वंति
यमारव्यातं अपरिवयोपात्तैः कः पाटदृष्ट्यासति च प्रावृत्तंवायुकायकायादिरूपादि आहावयमित्यादि
यापरमिति दारुणा तद्रूपा ह्यमिकायम् नेतव्याख्येयं [illegible] जीवा सर्व पृथिवी
कायमधिकृत्याह आहावरमित्यादि अथापरमित्यादि सर्वमाख्यातमिहैके सत्त्वाः पृथ्वी नानाविधयोनिकाः स्वकृ
तकर्मवशगाः नानाविधश्रमकावरणं शरीरं त्रसविशेषमविशेषवा पृथिवीशरीरोत्पद्यंते तद्यथा
र्य्यशिरः कमलाया कारिदंतिवमौक्तिकानि विकलेन्द्रियेषु पृथ्व्यादिषु मौक्तिकानि बावरणपि वि
दिग्वा न्योवेति एवमपि शुक्त्यादिषु लवणत्वाविनोत्पद्यंते तदेवं पृथिवीकायिका नानाविधाः पृथिवी
शार्करावालुकोपलशिलालवणादिभाविनतद्यागोमेदकादिरत्नभावेन च बादरमणिविध्नतया समुत्प
द्यंते तेषां च कर्मसंयावत् शरीरेष्वालापकादकाभिनिवेशा इति सांप्रतं सर्वोपसंहारद्वारेण सर्वजीवानां
सामान्येन विज्ञाय अहावरमित्यादि अथापरमितदाख्यातं तत्र सर्वे प्राणाः प्राणिनोऽत्र प्राणिनः
त जीवसत्त्वाश्चः पर्यायशब्देन द्रष्टव्याः कथंचिद्भेदो वा प्रत्येक्षमाश्रयेण नाना विधयोनिका नानाविध
कर्मयोनीष्टत्पद्यंते नारकतिर्यग्नरामराणां परस्परागमनसंभवात्तेष्वपचयमुत्पद्यंते ते तच्छरीराहार

णो भवंति तदाहारत्वं तत्र तत्र स्थानसद्द्वारयां तेन कर्मवशगानारकतिर्यग्नरामराणां तिष्ठ जघन्यमध्यमोत्कृष्ट
स्थितयो भवंत्यनेकान्तं भवति योग्याहारोल्लेखे मतांगोवा कश्चिदपि भवती ते तत्तिस्तं भवत्यपि कर्मोद्य
गाक कर्मनिदानाः कर्मायत्तातयो भवंति तथाते नैवक कर्मणा सकलुतिस्फोटापि तद्विपर्यासं उः खकपागवं
तीतिर्यां प्रतामध्ययनार्थक पंच जितृष्णु यानुसे एवमायाणहित्यादि येदेतस्मिन्नादितः प्रवृत्तकं तथा
यत्रोत्पद्यंतिष्टस्तत्तच्छरीराहारकौ भवत्यारभ्य स्वकर्मदतेकर्मणा नानाविधकर्मयोनिष्वपघटी
येन पोनः पुन्येन पर्यटतीत्येवं जानीते स्वयं तद्विपर्यासं उः खकपाङ्गतीति एवं तत्परिज्ञाय सम्यग्
द्विवेकाहारक स्वः पंचभिः समितिभिः समितो ज्ञानादिके मार्गे द्रष्टोमत्सदितस्त सम्यक्
वर्तित इति सहितः सततं सर्वकालं यावदुच्छ्वासंतावद्यतेत संयमानुष्ठाने प्रयत्नवान्भवेदिति इतिरे
वसमाप्त्यर्थे ब्रवीमीति पूर्ववत् गतोऽनुगमः सांप्रतं नयास्ते च वा पदृष्टव्या समाप्तमाहार परिज्ञाख्यं तृतीयम
ध्ययनमिति ॥ ग्रंथाग्रं ४५५ तृतीयाध्ययनानंतरं चतुर्थमारभ्यते अस्य चायमभिसंबंधः इहानंतराध्य
यने आहाराश्रमस्यक कर्मबंधोऽभिहितोऽतो न वर्तप्रत्याख्यानं प्रतिपाद्यते यदि वोत्तरगुणानां पादनार्थमा
हारपरिज्ञा विवेकार्थमाहारपरिज्ञाख्या वोत्तरगुणेषु प्रत्याख्यानक्रियामधिकृत्य भवतीत्यतस्तदु
रपरिज्ञानंतरं प्रत्याख्यानक्रियाध्ययनमारभ्यते अस्य संबंधेनायातस्यास्याध्ययनस्योपक्रमादीनि
चत्वार्यनुयोगद्वाराणि भवंति तत्रोपक्रमांतर्गतोऽर्थाधिकारोयं तद्यथेह कर्मोपादानं तस्याशुभस्यास्या

DR BHAU DAJI
DR BHAU DAJI

१
४

॥प्रत्याख्यानक्रियाध्ययनं ४॥

नि॰

ख्यानं प्रतिपाद्यत इति संबंधस्य उपक्रमादीनि अनुयोगद्वाराणि भवन्ति तत्र नामनिष्पन्ने निक्षेपे प्रत्याख्यानक्रियेति द्विपदं नाम तत्र
प्रत्याख्यानपदनिक्षेपार्थं निर्युक्तिकृदाह नामंठवणादवियादि नामस्थापनाद्रव्यादि प्रत्याख्यानस्य
प्रत्याख्यानस्यायं निक्षेपः तत्र नामस्थापने क्षुण्णे द्रव्यप्रत्याख्यानं तु द्रव्यस्य द्रव्येण द्रव्याद् द्रव्ये
द्रव्यस्य वा प्रत्याख्यानं द्रव्यप्रत्याख्यानं तत्र सचित्ताचित्तमिश्रभेदस्य द्रव्यस्य प्रत्याख्यानं द्रव्यप्रत्याख्यानं
द्रव्यनिमित्तं वा प्रत्याख्यानं यथा धम्मिल्लस्य एवमपराण्यपि कारकाणि स्वधिया योजनीयानि तथा दातुमिच्छा २
दित्सा न दित्सा अदित्सा तया प्रत्याख्यानमदित्साप्रत्याख्यानं तत्र प्रतिषेधकं प्रदानकारकं केवलं ३९
अभिलाषाभावाद्दित्साप्रत्याख्यानं तथा प्रतिषेधप्रत्याख्यानमिदं विवक्षितद्रव्याभावाद्दित्सा
प्रदानकारकाभावाद्वा तस्यापि दित्साया प्रतिषेधः प्रतिषेधप्रत्याख्यानं नाम प्रत्याख्यानं तद्धि अन्तः
करणशुद्धस्य साधोः श्रावकस्य वा मूलगुणप्रत्याख्यानं उत्तरगुणप्रत्याख्यानं चेति तत्राद्यं धर्मप्रतिपत्ति छि
गमतो नाव प्रत्याख्यानं द्रव्यं नान्यदिति भावं द्विपदं निक्षेप्य किमत्र प्रकृतं किं यावदध्ययनेन निक्षेपमिति
न मतिर्निक्षेप्यते इह भाव प्रत्याख्यानेनाधिकार इति दर्शयितुमाह मूलगुणेत्यादि मूलगुणाः प्राणा २५२
तिपातविरमणादयस्तेष्वत्र प्रकृतमधिकारः प्राणातिपातादिः प्रत्याख्यानं कर्तव्यमिति यावत् इह प्रत्याख्या
नक्रियाध्ययनेऽधिकारो यदि मूलगुणप्रत्याख्यानं न क्रियते ततोऽपायं दर्शयितुमाह प्रत्याख्यानाभावे
ऽवश्यं किं च न कारितया तस्य त्यक्तानि निमित्तानि वाक्यार्थेनाऽप्रत्याख्यानक्रियाभावत्वात् किं

याऽवश्यं पापिकोऽष्टकर्मबंधनिमित्तं संसारः स्यात् प्रत्याख्यानक्रियायुक्तो मुक्तो विधेयेति गतो नामनिष्पन्नो नि
क्षेपोऽधुना सूत्रानुगमे स्खलितादिगुणोपेतं सूत्रमुच्चारयितव्यं तच्चेदं सुयं मे आउसं तेणं भगवया एवमक्खायमित्यादि अस्य चानंत
रपरंपरसूत्रैः संबंधं बोधकः सुधर्मस्वामी जंबूस्वामिनं इदमाह आयुष्मन् तेन भगवतेदमाख्यातं इह खलु ... भदंत ... २
यति तेनैतत्समाख्यातं आयुष्मता भगवता प्रत्याख्यानक्रियाध्ययनं परंपरसूत्रैरपि संबंधः सूत्रस्य सूत्रेण
च संबंधः कृतो भवति प्रत्याख्यानं करोति प्रत्याख्यानक्रियानामाध्ययनं तस्यायमर्थः ॥ इहापि आत्मा अष्टकर्मणो ऽती २
स्यात्मा जीवः प्राणिवधादिभ्योऽविरतिप्रमादकषाययोगानुगतस्तत्त्वं प्रत्याख्यानं ननु एवं प्रत्याख्यानं परि
३ सपिहितं एवं क्रिया निमित्तप्रत्याख्यानापि तत्र साधुः अप्रत्याख्यानपापरतोऽविरतो ... प्रत्याख्यानापरि
५५ तालुका ... कुशलकरणप्रवृत्ता इति किंचित् करणात् प्रत्याख्यानक्रियायां न विद्य
मानेति बोधयन्नाह स आत्मा ... कर्तव्याऽविरतेराश्रवाः प्रत्याख्यानक्रियेति एवमस्य
चापि प्रत्याख्यानक्रिया ... क्रियाक्रियावान् ... तिष्ठ
दक्रिया ... भवति तथा ... भवति तथैकांतेन परान् ... दंडयती
ति दंड एवं ... भवति तथाऽसारतापादनाद् ... भवति तथाऽसु
म ... प्राणातिपातादि ... विरत एवं ... बालः ... संप्रति ...
प्यालेनैव ... एव भवतीत्येवं ... यान्येवं ... निमित्ता वाक्कायम्
२ ...

६ कानियम्मनसा सव्वमनोतः करणंवा प्राणीकायो देहो प्रतिपादकंपल्ला सूत्र त्मकंवाक्यमेकं लिंग सुवंतं -वं-
यानवक्यागृह देवनैव वाक्योर्थस्पगतव्याख्यस्तनर्वाकयहेणंकथ्यतिसदवंज्ञापयती हवामापास्यवक्तुरतो
याबाधानंप्रायदन्तत्वस्यैवप्रतिषेधविधानयोगुष्पेषां प्रवर्त्तनंनवति तदेवमप्रत्याख्यानक्रियः सन् २
स्पोऽविचारितमनोवाक्कायः वाक्यमपिनवतीतितथाधेति हतं प्रतिनिवर्त्तितं प्रत्याख्यानंविरतिप्रतिपत्ति
पापकर्म्मापद्गुष्टान्ययन्नास्यवति हतप्रत्याख्यानपापकर्मात्तिस्यविधस्य चैतद्यान्यरस्थास्मान्नवतीति
तदेवमिथवर्षेकोप्ययतोविरतोप्रतिहतोनत्याख्यानपापकर्मािक्रियः सर्वावद्याद्भवनातः सपास्तावा
गतोमनोवाक्कायैरकतोफलवादन्मोनः परेणांच्दंड हेतुवाहंडत्सदेवंक्तत्संनैकांतेनवालः स एवंप्र
कांतिनस्कस्थलदेवंरूतंश्चवालकमतयाऽविचारएपविचारितंमतीयानिपर बार्द्रविचारणायांसुक्तप
वाविद्यटमीनानिमनोवाक्कायवाक्यानियम्मन तथा यदिवापरसंबंधविचारितमनोवाक्कायवाक्यः सन्
यापकप्रवर्त्तति तदेवंस्तुतानिविक्कवयाऽविज्ञानवदितः स्व सन्नपिनपस्यति सम्यगमूक्तविज्ञानस्य
×श्रा× समप्प्यप्रस्पतः पापंकर्म्मबध्यते तेनैवंस्तुतेनाम्यकविज्ञानेनापि पापंकर्म्मक्रियतइति नैवं वृत्तस्ववेवं ५ २५२
मन्दितेनोदकः प्रत्याख्यमेवमवादीदत्रवावायानिप्रायंचोदकोहृदयप्रतिषेधयति सम्यगेतएणंमणेणं
मत्यादि स्माविद्यमानेनासतामनसा प्रदुष्टेनवाचीनेनतथावाचाकायेनचपापेनामतातथामतया
मनतेनघामन्नस्कस्यापिविचारमनोवाक्कायवाक्यस्यस्वन्मयप्रस्यतः स्वप्नातिकंवकर्म्मनोपचयंया

तीत्येवमयक्तविज्ञानस्यापिपापंकर्म्मनबध्यते एवंस्तविज्ञानेनपापंकर्म्मनक्रियतइत्यावद्ग कस्यहेतोः केन
हेतुनाकेनप्रकारेणनतस्यापंकर्म्मबध्यते नात्रकच्चिदव्यक्तविज्ञानस्यापकर्म्मबंधहेतुरितिनावस्तदेवंचोदकं
एकस्वानिप्रायेणपापकर्म्मबंधहेतुमाह अन्नयरेणंइत्यादि कर्म्माश्रवद्वारस्तैर्मनोवाक्कायकर्म्मनिः कर्म्मबध्य
तइतिदर्शयति अन्यतरेणहिहेतुनाप्राणातिपातादिप्रवृत्त्यामनसावावाकायेनतत्प्रत्ययिकंकर्म्मबध्यते इतीद
मेवस्पष्टतरमाह प्रतःप्रवाद्यमनस्कस्यमविचारमनोवाक्कायवाक्यस्यस्वपमपिपश्यतः अस्पष्टविज्ञानस्ये
त्कुणजातीयस्यपापंकर्म्मबध्यते नतुनरोकेंद्रियविकलेंद्रियादेः पापकर्म्म नबध्यति तेषांघातकस्यामनोवा
क्कायव्यापारस्यानावादेतद्व्यापारमंतरेणापिकर्म्मबंधइष्यते एवंचमतिमुक्तानामपिकर्म्मबंधःस्यान्नचैतदिष्य
ते सम्मान्निकस्वमांतिकमविज्ञोपचितंचकर्म्मविद्यतइति तत्रयदेवंस्तैरेवमनोवाक्कायव्यापारैः कर्म्मबंधो
ऽन्युपगम्यते तदेवंसवस्थितेप्रविद्यतेएवमुक्तस्वस्वभावतया विद्यमानैरेवान्तर्नैर्योगैः पापंकर्म्मक्रियतेमिथ्या
तेएवमुक्तवंवधइतिस्थितं तदेवंचोदकेनाचार्यपक्षं दूषयित्वास्वपक्षेव्यवस्थितेसत्याचार्यआह तत्रप्रत्नवए ×श्रा×
इत्यादि तत्राचार्यस्वमतमनूद्यतत्रोपपत्तिकंसाधयितुमाह तंसम्ममित्यादि यदेतन्मयोक्तंप्रागपासम्य
ग्जामक्कयोगानामपिकर्म्मबध्यतेतत्सम्यक्करोतनंयुक्तिसंगतमित्येवंकंपरमाह कस्यहेतोः केनकारणे
नतत्सम्यगितिचेदाह तत्रखलुइत्यादि तत्रेतिवाक्योपन्यासार्थेखलुशब्दोवाक्यालंकारेभगवतावीरवर्द्धमा
नस्वामिनाषड्जीवनिकायाः कर्म्मबंधहेतुत्वेनोपन्यस्तास्तद्यथापृथिवीकायिकाइत्यादि यावत्त्रसकायिकाइ

४ त्तिकपर्यंते षट् जीवनिकायाः कर्मबंधस्य कारणमित्याह चोदकः इत्यादि इत्येतेषु पृथिव्यादिषु षट्सु जीवनिकायेषु
अविरतं विरुद्धं चाप्रत्याख्यातं नित्यमित्यपापकर्म यस्य तत्तथा तत्र नित्यं प्रसक्तिना प्रति हत प्रत्याख्यातपापकर्मा
=तत्रा= यस्मात्तस्मात् जंतवः प्राणघाताः जीवत्वादेव नित्यं सर्वकालं प्रकर्षेण भावः प्रभावः तथा प्राणातिपाते प्राणव्यपरोपणे चित्तं
यस्य स प्राणातिपातचित्तः स्वपरदंडहेतुत्वात् दंडः प्राणातिपातचित्तदंड इति कर्मक्षयं इत्येतद
नपरेषां दर्शयितुमाह तं जहेत्यादि तद्यथा प्राणातिपातविषये प्रमादचित्तदंड एवं मृषावादादत्तादानमैथु
नपरिग्रहेषु पिवाच्यं यावन्मिथ्यादर्शनशल्यमिति तेषामिहैकेंद्रियविकलेंद्रियादीनामविरतानामिथ्या
त्वाविरतिप्रमादकषाययोगानुगतत्वात् एवं तद्भावात्तेषां प्राणातिपातादिदोषवंतो भवंति प्राणाति
पातादिदोषवत्त्वात् स्वप्नविज्ञानानामपि तेषां तेषां प्रारब्धानामपि ते कर्मबंधका एवं तदेवं स्वप्नदेये ते २
नकं परेण यथा नामस्वप्नविज्ञानानामप्यतीतानां कर्मबंध इत्येतद्भवति आत्रेतमाचार्यः स्वपक्षसि
द्धये दृष्टांतमाह तत्थ खलु भगवया इत्यादि तत्रेति वाक्योपन्यासार्थमाह खलु शब्दो वाक्यालंकारे भगवतैव
आदिकरणोपाधिते स्वत्र प्रसिद्धं दर्शितं यथा तत्र वधकदृष्टांतः प्रतिपादितः यथा कश्चिद्
स्थित्यादिति कृतबुद्धिर्निमित्तात् कुपितः सन् कस्यचित् वधकस्य भवति यस्मान्नो वधकः स विशेषेण दर्शयि
तुमाह गाहावइस्स वेत्यादि गृहस्य पतिः गृहपतिः तत्पुत्रो वा नैत्यामायतः प्राप्तः सन् छिद्रितः तस्यो
परि कृतबुद्धिर्निमित्तात् वधकः कश्चित् स्यात् स च वधपरिणामपरिणतोऽपि कस्मिंश्चित्तत्कालोपदेशकारिणमि =क= २५४

घातयिष्यामीति तथा राजानं तत्पुत्रं वा परिकुपितः एतत्कुर्यादित्याह खणं निदायेत्यादि क्षणमवसरं नि
दाय लब्ध्वा प्रविश्य वधको गृहं तत्र गृहपतिं वा प्रवधस्याभीत्येतद्भवसायी भवति तथा क्षणमवसरं छिद्रादिकं वध
स्य लब्ध्वा तत्तत्कालं तं वधं हनिष्यामीत्येतदुक्तं भवति गृहपतेः पुत्रक पुत्रस्य राज्ञो राजपुत्रस्य वाऽधि
कृत तस्य कश्चित्कारणकोपाद्वधपरिणतोऽप्यात्मनो व्यवसरं लब्ध्वा परकार्यादिकोऽप्यविकलवधस्य च छिद्रमपेक्ष
माणः स्वप्नदृष्ट्याऽपि स्वीकं विकालकं दिवा रात्रौ वा सुप्तो जागरूको वाऽपरं कार्यं कुर्वन्नपि तस्य वधकः सन्नि
व्यमित्रिकत्वं स्वप्नविज्ञानो भवति स चैवं विधो वधकोऽपि बंधं प्रतिनित्यमेव प्राणातिपातचित्तदंडो भव
त्येवमविरतमानोऽपि पञ्चकेऽप्येकेंद्रियविकलेंद्रियादयोऽस्वप्नविज्ञानानामपि मिथ्यात्वाविरति
प्रमादकषाययोगानुगतत्वात् प्राणातिपातादिदोषवंतो भवंतीति तत्र तेऽवसरमवेक्षमाणाः व्यवसितानां
प्यवैरिण इत्येवमस्वप्नविज्ञानानामप्यवैरिणो भवंतीति अत्रैव च वधकयोः क्षणापेक्षयाऽव्यवसायी
तथा वधकस्यानवसरे व्यवधकस्य चोनयोर्वधकयोरप्यमरणति मागाडनीयात्तु प्रवर्तिते अप्यणो अवकरण
याएएतस्सवा पुरिसस्स वा छिद्दं अलभमाणे णो वहेइ तं जया मे खणो भविस्सइ तस्स वा पुरिसस्स छिद्दं ल
भिस्सामि तया मे स पुरिसे अवस्सं वहेयव्वे भविस्सइ एवं मणो पधारेमाणे इत्यादि ... अ आप्रत
वार्थ एवं व्यवसितमर्थं परस्परं पूर्वकमाविर्भावयन्नाह से किं तु कु इत्यादि आचार्यः स्वतोऽभिनीत
र्थोऽस्वप्नयथापरं पृच्छति किमिति परप्रश्नेऽत्र इति वितर्के कु शब्दो वाक्यालंकारे किमसौ वधकस्तु कमो वधका

८ येद्रीन्द्रियमनस्कत्वं दधारयन्नपर्याप्तावस्थानदर्शितसंकल्पो जाग्रदवस्थो वा तस्य गृहपतिराजो वा तस्यामित्र
भूतमिथ्यासंस्थितो नित्यं प्रशठव्यतिपातचित्तदंडो भवत्यतोऽप्रत्याख्यानीति एवं दृष्टांतः परात्मनश्चाप्रत्याख्यानमनु ×३८×
मानीयथा वधितमेवप्राणीयातदृष्टांतं तावार्थेन व्यक्तो व्याख्यानमित्र भूत इत्यादि तदेवं दृष्टांतं प्रदर्श्य दार्ष्टा २
न्तिकं दर्शयितुमाह जहा से वहए इत्यादि यथासौ वधक इत्यादि दृष्टांतमनूद्य दार्ष्टान्तिकमर्थं दर्शयि
तुमाह एवमेव बाला एवमेवेति यथासौ वधकोऽवसरापेक्षितया वधपरिणत्या प्रतिमन्वर्णोऽप्यमित्रभूतो
भवत्येवमसावपि बालवदज्ञोऽप्यसंज्ञिविज्ञानो निकृष्टतरावस्थोऽप्यसावपि सर्वेषां प्राणिनां व्यापादकोऽनवर
तोऽविरतिभावान्नित्यमेव तेषु प्रशठव्यतिपातचित्तदंडो भवति इदमुक्तं भवति यदप्यज्ञानादिकं विरतिक्रियाभिधानं निमित्तादसावविध
ते तथाप्यप्रत्याख्यानत्वादर्थदंडो भवत्येवेति नित्यं प्रशठव्यतिपातचित्तदंडश्च यथासौ परवधः सर्वा
र्थव्यापादकोऽपि तत्सरकालंकृतावाराविः पृथ्वी पृथिवीयकाराद्या हि अपकारमभिनंदकर्मणा नवमेंप्रसुप्ते ×२×
तिष्ठति यदा कश्चिदिकोऽभिधेयातनाद्धि ब्रतासूत्रमत्रोक्तं इदि स्यैवमसावमित्रभूतो मिथ्याविनीतश्च
वतीति सर्वप्रतिषेधकर्मवृत्तिपादितमर्थं न भवत्यागाह एवं वक्तमनवयाइत्यादि यथासौ वधकः स्वप
रावसरापेक्षी कर्मतावद्यातेयत्स्य पुनः निकृष्टज्ञानदोषदुष्ट एवमेवमसावप्येकेंद्रियादिकोऽन्यदृष्टविज्ञानो २५५
पितथा भूत एवाविरतावृत्तिहेतुत्वात्प्रत्याख्यानक्रियादि दोषदुष्ट इति सिद्धं तथापंचास्वात्पंकर्मक्रियत इ
ति ॥ तदेवं दृष्टांतदार्ष्टान्तिकयो ... प्रतिपादितार्थस्य निगमनं कुर्वन्नाह सर्वेषामेव प्रत्येकं प्राणि

★ नां दुष्टात्मा भवतीत्येतत्प्रतिपादयितुकाम आह जहा से वहए इत्यादि यथासौ वधकः परात्मनोरवसरापेक्षी त
स्य गृहपतेस्तत्पुत्रस्य वै ... सर्वेषां पि बहूनां घातकविकल्पमादाय प्रासामकरोऽहमेतं वैरिणं मध्यादिवि
धायिनं घातयिष्यामीति प्रतिज्ञाय दिवा रात्रौ वा सुप्तो वा जाग्रद्वा सर्वावस्थास्वपरकालमक सर्वेषामेव भावानां प्रत्येकम
मित्रभूतोऽवसरापेक्षितया मूलपि मिथ्यासंस्थितो नित्यं प्रशठव्यतिपातचित्तदंडो भवत्येवं रागद्वेषाकुलितो बाल व
द्बालोऽज्ञानावृत एकेंद्रियादिरपि सर्वेषामेव प्राणिनां विरतेरभावाद्दूरीभूतया प्रत्येकं घातकचित्त
मादाय नित्यं प्रशठव्यतिपातचित्तदंडो भवतीति इदमुक्तं भवति यथासौ तस्य गृहपतिराजादिघातकपरावस
रैः कालावसरापेक्षितया वधमकुर्वाणोऽप्यविरतिभावाद्वैरान्न निवर्तते तद्वत्तस्यैकेन वक्रकर्मणा बध्यते ए
वं तेऽप्येकेंद्रियविकलेंद्रियादयः तत्रत्यैकेन कर्मणा बध्यंते एवं मृषावादादत्तादानमैथुनपरिग्रहेष्वपि प्रति
ज्ञा इत्थं यावन्मिथ्यादर्शनशल्यं तावदवसेयमिति इदमेवं पंचावयवस्य वाक्यस्य सूत्राणां किमा
योऽवयवः तद्यथा आद्या प्रतिज्ञा कार्याविनवतीत्यत आस्यायावत्प्राणेषु एके मिथ्यादृष्टि इतीयं प्रतिज्ञा
कपरमतिज्ञामात्रेणोक्तमत्रकत्साममितिकृत्वानोदयति तद्यथा तद्वोदये पंचकां एवं कयाप्यायतत्स्यात्
पत्रोते एवमाह कारणं ते एवमाहुः तत्र प्रज्ञापकश्चोदकं प्रत्येवं वदेत् तद्यथा यैर्मया ... पूर्वं प्रतिज्ञातं २५६
तत्साधकस्य हेतोः केनहेतुनेति वेत् तत्र हेतुमाह तत्र खलु भगवता षड्जीवनिकाया हेतूपन्यस्ता इत्यतस्मात्
स्यावत्मिथ्यादर्शनपर्यंतमिती स्ययं हेतुस्तस्यां हेतौ स्तिकानिकं वक्तव्यपक्षार्थस्य प्रत्येक सिद्धं दर्शयन्नाह

४

तमाह तत्थ खलु भगवया छज्जीवनिकायहेऊ पन्नत्ते इत्यादि यावत्तसकाया इत्यादि हेतुत्वेनोपन्यस्ता इति त
देवं दृष्टांतं प्रदर्श्य तस्य हेतोः सर्वान्वयिनिर्जीवापरिणामाणि चैतमाह से किं तं सन्निदिट्ठंते इत्यादि एवं स्था
पयित्वा भवति तदेवं हेतोर्दृष्टांते समर्थ्य अस्य हेतोः पक्षधर्मत्वं दर्शयितुमुपनयार्थं दृष्टांतधर्मिणि हेतोः सा
ध्यं परोक्षत्वात् प्रत्यक्षमुपदर्शयति जहा से वहए एवं अन्नाणस्स यावत् निच्चं पसढविओवायचित्तदंडे आसं हे
तोः पक्षधर्मत्वमाह एवमेव बाले वीस्यादि इत्यत्र अन्नाणस्स यावत् पावे य [illegible] क से कम्मे कज्जइ तदेवं प्र
तिज्ञा हेतुदृष्टांतोपनयप्रतिपादकानि यथाविधि सूत्राणि विन्यस्तानि यथा निगमनं प्रतिज्ञाहेत्वोः पुनर्वचनं नि
गमनमिति तत्प्रतिपादयितुमाह जहा से वहए एतस्स वा यावत् इत्यादि यावत् णिच्चं पसढविओवायचि
त्तदंडेत्ति एतौ निगमनप्रतिज्ञाहेतू दृष्टांतोपनयनिगमनान्यर्थतः सूत्रैः प्रदर्शितानि प्रयोगश्चैवं इह यः तथाप्र
तिहतप्रत्याख्यातकियः स आत्मा पापानुबंधीति प्रतिज्ञा अपगताप्रतिहतप्रत्याख्यातपापत्वात् नित्यं चित्तदंडत्वा
दिति हेतुः स्वपरावसरापेक्षितया कदाचिदपि व्यापादयन्नपि राजादिवधकवत् दृष्टांत इति यथासौ वधप
रिणामादनिवृत्तत्वात् अमित्रभूत एवमसावपि विरतेरभावात्सर्वेषामपि सत्त्वानामित्यसंयतोऽप्रत्याख्यातपापत्वाच्चि
त्तदंड इत्युपनयः यत एवं तस्मात् पापानुबंधीति निगमनं एवं मृषावादादिष्वपि पंचावयववाक्ययोजनीयमि २५६
ति केवलं मृषावादादिष्वेवाभिलापविशेषो विधेयः तथा तेन विधिना नित्यं प्रशठव्यतिपातचित्तदंडेष्वासत्तयानित्यं
प्रशठव्यतिपातचित्तदंडत्वादित्यादि स तदेवं सर्वात्मना षट्स्वपि जीवनिकायेषु प्रत्येकममित्रभूततयाप्र

पानुबंधित्वे प्रतिपादिते परमतमाशंक्य निवारं दर्शयन्नाह णो इणट्ठे समट्ठे इत्यादि नायमर्थः समर्थः समर्थ इति पूर्वं योऽयम ×प्रति×
भिहितः सर्वेषामपि प्राणिनां सर्वेषामपि सत्त्वानां प्रत्येकममित्रभूता इति तत्र परः स्वपक्षसिद्धये सर्वेषां प्रत्येकममित्र
भावं दर्शयितुं कारणमाह इह खलु बहवे इमेण सरीरसमुस्सएणं केइ लोके बहवो नाना प्राणिनः सूक्ष्मबादरपर्याप्तकापर्या
प्तकात्तेनान्यतिर्यग्योनिकास्ततः किमित्याह तदेवं देशकालस्वभावविप्रकृष्टाः स्वयं न दृष्टा नाप्यनुभूता बहवः संति ये प्राणि
नः सूक्ष्मविप्रकृष्टा अप्रत्यक्षा अज्ञाता अश्रुताः कदाचिद्दृष्टाः श्रुता वा न च ते कदाचिदपि इंद्रियगोचरीभूताः
ते नातिप्रकाशाः दृष्टाश्च विज्ञाताः प्रतीत्य न त्वा ते अन्यवयमिति सततः कथं तद्विषयस्तस्यामित्रभावः स्यात् ख्यात
मेषां कदाचिदप्यविज्ञातानां कथं प्रत्येकं वधं प्रति चित्तसमादानं भवति अथ नोऽज्ञातानप्रति नित्यं प्रशठव्यति
पातचित्तदंडो भवतीति ज्ञात्वा एवं स कामानामेकं प्रयत्नवत् पतितेन सर्वविषयं प्रत्याख्यानं युक्तं तद्यथैवं प्रतिपादिते परि
णामस्याचार्य आह तत्थ खलु भगवया इत्यादि यद्यपि सर्वेषामपि सत्त्वानां देशकालस्वभावविप्रकृष्टो वधक
चित्तो न स्यात् तथाप्यसावविरतत्वात्सर्वेष्वपि प्रत्येकं सर्वदा व्यापादनचित्तोऽप्यकरणात्प्रतियोग्यनुपरता
प्रतीयमानोऽनुपश्यत्यसौ [illegible] यदि पीनमश्रुवान् मंडितं तोऽसंज्ञितदृष्टांतो [illegible] प्रकोपं
×सं× ज्ञिदृष्टांतोऽयिके चैनम् इमे प्रत्यक्षा संज्ञाः पृथिव्याद्याः पर्याप्ताः पर्याप्ताः ह्युपिमंत्ररस्य संज्ञा विद्यते येषां
ते पंचेंद्रियाः कारणपर्याप्तापर्याप्तकाः एषां च मध्ये कश्चिदेकः षड्जीवनिकायान् प्रतीत्यैवं भूतां प्रतिज्ञां नियं
मं कुर्यात् तद्यथाहं षट्स्वजीवनिकायेषु मध्ये पृथिवीकायेनैव केनवा प्रयोजनं जीवतु ते पंचलवणादिकसदृशे

४ ण्हं स्यकार्यं कर्यमप्येवं कृतमनुतिष्ठः तेन तमप्यन्यस्माद्भूतं करोमि कारयामि चान्योऽहं विनिवृत्तः ×म्र×
×त्र× स्यचक्रं नियमश्चैवं कृतो नवस्य भवव्याख्यानतश्चैवं रक्षेदं पृथिवीकायेन कृत्स्नं करोमि कारयामि चान्य
चयामान्यकृतपतिज्ञस्यविनो भासा संधिनैकानवति तस्मात्प्रत्याख्यानेनाकृतावान्त्येन पृथिवीकायेन ×ते×
कार्यं करोमि कारयामि चान्यस्मात्पृथिवीकायादनिवृत्तोपतिदृष्टपत्याख्यातपापकर्मा निवर्तते तत्र स्नान
स्नानविधादनस्वर्त्तनोद्धारप्रभवणादिकरणक्रियासमाचार्यैव पदो जोवायुवनस्पतित्रिष्वपि वाच्यं तत्रा
पृकायेन स्नानपानावगाहनतंडोपकरणधावनादिषु प्रयोगस्तेजःकायेनापि पचन [illegible] तापनप्रकाशना ×पाद्न×
दश्ववायुनापि व्यजनतालवृंतोत्पादिमायारादिषु प्रयोजनं वनस्पतिनापिकंदमूलफलपत्रशकटारवा
द्युपयोगः एवं विकलेंद्रियपंचेंद्रियेष्वप्यायोज्यमिति सचैकः कश्चित्षट्स्वपि जीवनिकायेष्वविरतोऽसंय
तश्चान्येभ्योकार्यं मावधाय हनन्यं करोति कारयति च परैः स्वस्य च कुर्वदपि नित्यं मोबाविदं कृतोऽ
१क्षि = स्त्रि अकस्मायोनवति तथाद्यैवं रक्षेदं षड्भिरपि जीवनिकायैः समान्येनकृत्स्नं करोमि न च नकला द्विरोधप्रतिष्ठे
तिमचतेऽस्वट्स्वपि जीवनिकायेष्वसंयतो विरतोऽप्रतिहतप्रत्याख्यातपापकर्मा नवत्येवं मृषावादेपि २५७
वाच्यं तथा चेदं मयावक्तव्यमीदृशं तं तुनवक्तव्यं स्यच तस्मान्मृषावादादनिवृत्तश्चाप्यसंयतो नवति तथादत्ता २
दानमप्यादत्यवक्तव्यं तथाचेदं मयादत्तादानं प्रारप्स्यामि स्येवं मेकं न परिग्रहं भवीति तथाक्रोधमानमाया लो
नेषुपि स्वयमन्हसूरवाच्यं तदेवमसौ हिंसादीन्यकुर्वन्नपि विरत प्रायत्व न्यायिकं कर्माश्रवतियथा चास्य
सूं ×ग्र×

चविरतित्रत्यायिकं कर्मचिनोतीत्येवं देशकालस्वनावविप्रकृष्टेष्वपि जंतुष्वमित्रभूतोऽसौ नवति तत्प्रत्ययिकं
च कर्म चिनोतीति सोयं संहिदृष्टांतो निदितः स्यचकदाचित्कमेवपृथिवीकायं व्यापादयति शेषेषु निवृत्तः
कदाचिद्द्वि त्रि चतुः पंचकादिकायसंयोगानणनीयाया वत्सर्वानपि व्यापादयतीति संवेदंसर्वेषां व्यापादके तनस्य
स्याप्युतिस्यवविषयास्त प्रवृत्तो स्त्वज्ञहत्तिरपितदनिवृत्तेर्यथा कश्चिद्गामघातादौ प्रवृत्तो यद्यपि च न तेन विवा
क्षितकाले केचन क्षणा दृष्टास्तथाप्यसौ तत्स्वरूपनिवृत्तेस्तावासत्वो मैत्र्याच्च घातकस्त्वमते इत्येवं दार्ष्टां
तिकेप्यायोज्यं संहिदृष्टांतानंतरमसंज्ञिदृष्टांतः पुनरुपन्यस्तः सोऽकृतोनावमतिपाद्यते से किं तं असन्निदिट्ठंते
इत्यादि संज्ञान्संज्ञाप्त्वा विद्यते येषां ते संज्ञिनस्ते सन्ति येऽकसंज्ञिनो मतसोऽमूर्तीयाः स्वनावान्नीवृत्तीवा
अकस्मायविरामतहिताः कसमनसुप्तमत्तादिति यइमे संज्ञिनस्तद्यथा पृथिवीकायिका यावद्वनस्पतिकृ २षकाः
तथाषष्टाः प्येके त्रसाः प्राणिनो विकलेंद्रिया यावत्संमूर्छिनः पंचेंद्रियास्तेसर्वेप्यसंज्ञिनो येषां नो तर्कोविचा
रोमीमांसाविविक्षिप्रविमर्शो विद्यते यथा कस्यचित् संज्ञिनोमंदमंदप्रकाशे स्वमाधीकृतदीवितेदिशो किमयं स्व २
ण्ड कत्वष्टमस्य इत्येवमात्मकतर्कादिसंज्ञः संनवति नैवं तेषामसंज्ञिनां तर्कसंनवतीति तथासंज्ञानमंज्ञा
इष्टोपलब्धेपि तत्स्यकालपर्यालोचना तथा प्रज्ञानं प्रज्ञास्व बुद्धो स्वेक्षणं मएवायमित्येवं निस्तित्वनिज्ञा
नं करुपापनं नमनोमतिरिमर्थः समावबुद्धादिविपातसान्मस्य प्रवर्णवाक्लाचनविद्यते तेषामित्यद्यपिच
सौद्यादीनां जिह्वेंद्रियालविवरादिकमस्तिस्वपि न तेषां प्रस्य प्रवर्णवचतथानेषां पापंहिंसादिकं करो

४ मि कारयामिवेत्येवंरूपा अप्रत्याख्यानक्रिया भवति तथा मन्येऽसंज्ञिनोऽपि अकारयन्तोऽपि अप्रत्याख्यानिन एवेत्यत आह

न विद्यते तेषां तर्कः संज्ञा प्रज्ञा मनः वाग् वा तत्सर्वं तेषां प्राणातिपातादिविरतेरभावात् तेषां प्राणातिपातादिकं

भवतीति । इत्यादिना ये एते पृथिव्यादयः परोपघातिनो ते एव तत्करणादिना कर्मणा बध्यन्ते तेषामविरत

त्वाच्च केवलं कर्मबन्धः प्राणातिपातादिकं सम्भवतीति पापकर्मबन्धः

...

ति तथा प्राणातिपातादिविरतिरहिता अन्ये असंज्ञिनोऽपि ...

२५८

इह इत्येवमादि इति ... निरवकाशा एव कारकि ... पृथिवीका

यादयोऽसंज्ञिनः प्राणिनां न तर्को न संज्ञा न प्रज्ञा न मनो न वाक् स्वयं कर्तुं नान्येन कारयितुं न कुर्वतम

नुमन्तुं वा इत्यादि ... प्राणातिपातादिविरताः ... २

कस्य रितापन परिक्लेशादप्रतिविरता असंज्ञिनोऽपि ... प्राणातिपातादिकर्मणा २

... अपि ... इति उपसंहारः

... संज्ञिनोऽपि ...

... असंज्ञिनोऽपि संज्ञिन ... एव

... असंज्ञिनोऽपि संज्ञि ... आचार्यः सर्वजाति २

... एवं प्रतिपादयति ...

... संज्ञिनोऽपि ... असंज्ञिन इति ...

... असंज्ञिनोऽपि ...

... असंज्ञिनोऽपि ...

... असंज्ञिनोऽपि ...

... असंज्ञिनोऽपि ...

× नवी ×। = ति२

४ सर्वाः पर्याप्तिपेक्षयाऽवमनः पर्याप्तिर्न निष्पद्यते तावदसंज्ञिनः करणतः संज्ञि पश्चात्संज्ञिनो भवंत्येकस्मिन्ने
व जन्मन्यन्यजन्मापेक्षया त्वेकेंद्रियादयो विग्रहतः पश्चान्मनुष्यादयो भवंतीति तदा भूतकर्म्मपरिणाम २
त एव नर्त्तमानमथवा बध्यकर्म्मा नियमेन यथान्यथा चेहिनकर्म्मायत्तेऽत्र तेनानयोर्मनिवारोऽयं अतः कर्म
वशगाः संज्ञिनोऽसंज्ञिनो भवंत्यसंज्ञिनः संज्ञिनश्च भवंतीति तद्यथा संज्ञिनश्चेति विवादं पर्यादिनं तस्मिन्नुपसंहे
तोपन्यसितः स कथमन्यते तद्यथा संज्ञापिकाश्चिन्न सूत्रं सर्वसत्याप्यसंज्ञित्वं प्रतिपादयते तदपगमेन
अतः संज्ञिनामिति जन्मांतरे ततस्तेषां व्यभिचार इति तदेवं संज्ञ्यसंज्ञिनोः कर्म्मपरतंत्रत्वादन्योन्यगमि
त्वे विरुद्धा यथा प्रतिबुद्धा निद्रोदयात्तस्यापि तिर्यक्पश्चात् प्रतिबुध्यत इत्येवं बाप प्रति बोधयोरन्योन्याश्र
यत्वमेवमिहापीति तत्राद्यानुक्रांतं कर्म्मयत्तदीर्घपक्षकद्रुमादिवत् मिन्नरूपत्वेऽवतं दविविक्त्यार्थमुक्तस्
तथाऽविधूयापापकं विघ्नानां सापेक्षतया विविक्तार्थमुपस्थारिणेका वृत्तिकाव्यवस्था विद्येषंतापिस्तेन
हेतवा रव्यात व्यापादेऽयमप विभ्यस्क षां कृतकर्मणोऽसंज्ञिकायात्संज्ञिकायं संक्रामंति तथा संज्ञि
कायादसंज्ञिकायमिति संज्ञिकायात्संज्ञिकाय मसंज्ञिकायादसंज्ञिकायं यथा नारकाः साकरेण क २५५
र्म्मणा एव नरकाद[illegible]दृत्य भवनवेदेवेनैव तिर्यक्स्वपद्यंते एवं देवा अपि गायत्र्यतक्रम्मरो भवत्या
न स्थानेषु त्पद्यंत इत्येवं तस्मात्तस्य व्यभिचार गन्तकर्म्मसंबंधविशेषादेवंदर्शयतीति मांगलं मयनाद्युपपन्न
जिनस्कृः प्राकप्रतिपन्नमर्थं निगमयन्नाह जी एतेसमणाइत्यादि ये एते सर्वलिंगपर्याप्तिभिः पर्याप्ता

स्याप्यकरणेन च तद्विकलाश्चापर्याप्तकाः अन्योन्यसंक्रमजाः संज्ञिनोऽसंज्ञिनो वा सर्वेऽपि मिथ्यावारा अप्रत्याख्यानि
त्वादित्यनिप्रायः तथा सर्वजीवेषु अपि नित्यं प्रशठव्यतिपातचित्तदंडा भवंतीत्येवं सूत्राश्च प्राणातिपातादि यावत्सर्व
मप्याश्रवद्वारेषु वर्त्तत इति तदेवं व्यवस्थिते यच्चैकं वोदके नतद्युपाविद्यमानाश्च तयोरसंज्ञिनवेकं पापं
कर्म्म बध्नत इत्येतन्निराकृत्य विरतेस्तावान्नाद्योन्यतया पापकर्म्मणां बंधदर्शयत्येवं खलु इत्यादि एवमुक्तनी
त्या खलु खधाराणोऽलंकारे वा भगवता तीर्थकृतेत्यादिनाऽस्माकं प्रतिज्ञातं तद्वदतियावत्पापं च कर्म क्रि
यत इति तदेवमप्रत्याख्यायिनः कर्म्मसंतत्या [illegible] नारकतिर्यग्नरामरगतिलक्षणं संसारमवगाहमानं जा
नैवरान्यस्तोदकस्याचार्यं प्रति प्रवणचेताः प्रश्नयित्वमाह सेकिं कत्तं इत्यादि अथ किमसौ कुर्वन्कुर्वन्
किंवा परं कारयन्कथं वा केन प्रकारेण संयत विरत प्रतिहत प्रत्याख्यातपापकर्मा जंतुर्भवति संयतस्य हि
विरतिप्रत्याख्यानवतः क्रियाविशेषाल्लिङ्गेनैव कृतकर्म्म संचयाभावाद्यावान्नरकादिगतिगमनं भवत्ये
वं पृष्टे सत्याचार्य आह तत्र खलु इत्यादि तत्र संयतस्य षड्जीवनिकाया भगवता हेतुत्वेनोपन्यस्ता यथा प्रत्या
ख्यानरहितस्य षट्जीवनिकायाः संसारगतिनिबंधनहेतवो भवंत्येवं त एव प्रत्याख्यानिनो मोक्षाय भवंती
ति तथा चोक्तं जेजत्तिआसवा ते य परिस्सवा इत्यादि तत्र कर्म्मबंधनप्रकारेणावधारणीयाः तत्र के षट्जीवनिकायाः पृथिव्यादयोऽपि विशेषाः न वेत्तव्या इत्या
द इत्युक्तं भवति यथा मम दंडाद्युपघातेन दुःखमुत्पद्यते एवं सर्वेषामपि प्राणिनामित्यात्मौपम्येनाऽवधा
ता निवर्त्तते एष धर्म्मः सर्वप्राणिपत्राणेन रूपो ध्रुवोऽप्रक्षतानुसनलंबिनस्वभावो नित्य इति परिणामानित्य

२
५
॥आचारसूत्रटीका
पत्रं ११ मम्॥

तायामपि सत्यां सम्यक्प्रवर्त्तनात्मघात्मादिसीजनितिरिवब्भ्य स्तत्पवनाद्यसवत् परीः कश्चिदप्य सर्वजितोस्तु किंयंगत
ध्यादिस्यतिजायीयपिवंस्नस्यधर्मः सोमिसावाप्पजीकंवत्रईस्यरहामकंसोपिदेहः सर्वज्ञैः प्रवेदितमादिकंप्रतिस्तु
त्रिहन्तःसूत्रार्थो चवहरिपीदंसप्रव्हा तनादिकाः किमात्मकर्त्तृस्यायद्यकियायाकामावादकियोऽकियसघयुषा
एतानद्दीसकोऽसापापकोष्यावद्दकोंतेनेवायोपंडितोनवति इतिपरिसमाप्त्यर्थे ब्रवीमीति पूर्ववन्नयाः प्रावद्धा२
रमेयाः समाप्तं चतुर्थस्यारंभाना सर्वं च चर्तुर्थमध्ययनमिति ४ ग्रं० २१२ सांप्रतं पंचममारभ्यते अस्यचायमभिसं
बंधः इहानंतराध्ययने प्रत्याख्यानकियोक्तासाचाचारवच्छितस्यसतोनवतीत्यतस्तदनंतरमाचारश्रुताध्यय
नमभिधीयतेयेदिवानाचारपरिवर्द्धीनेनस्यस्यप्रत्याख्यानमसम्यक्जितंभवतीत्यतोऽनाचारश्रुतमभिधीयते
यदिवाप्रत्याख्यानस्तुकः सनाचारवानेवनवतीत्यतः प्रत्याख्यानकियानंतरमाचार[redacted]श्रुताध्ययनं वा
तियात् तद्रस्यनेनसंबंधेनायातस्यास्याध्ययनस्योपक्रमादीनिचत्वार्यनुयोगद्वाराणिनवंति तत्रोपक्रमांत
र्गतोऽर्थाधिकारोयंतद्यथा नाचारं प्रतिषिध्य सम्यक्रुत्याचारः प्रतिपाद्यते नामनिष्पन्नेत्रनिक्षेपेऽस्याचारश्रु
तमितिद्विपदंनाम तदनयोर्निक्षेपार्थनिर्युक्तिकदाह णामंठवणाइत्यादि तत्राचारोनामस्थापनाद्रव्यभावभेदाचि
तुर्विधस्तुद्विकृम्यः एवंश्रुतमपीति तत्राचारश्रुतयोरत्रानिक्षितयोर्लाघवार्थमतिदेशं कर्त्तुमाह आयारस
यदित्यादि आचारश्रुतंवाचारश्रुतं च द्वेकवक्तावक्तव्यनयमपि नणितसमस्तं तत्राचारश्रुतिकाचारक
थायामनिहितः श्रुतं च विनयश्रुतेनोपार्थतु वक्ष्ययि तयाः परिहार्यः सदासर्वकालंयावज्जीवं साधुनाऽना

२६०

चारास्तांश्चाचारश्रुतेऽगीतार्थो नस्सम्यग्जानातीत्यतस्तस्य प्रविराधनानवेत् जत्राद्दीऽवधारणेअश्रुतस्यैवावि
राधनास्यगीतार्थस्येसतोऽवश्यमवाचारस्यपरिहारोनवतीत्यतस्तत्वं यथा हि मार्गज्ञः पथिकः कुमार्गवर्ज्जनेनोपथगामीन
वति नचोन्मार्गदोषैर्युज्यते एवमनाचारंवर्ज्जयन्नाचारवान्नवति नचानाचारदोषैर्युज्यते इत्यतस्तत्प्रतिषेधश्र
माह एयस्सउइत्यादि एतस्यानाचारस्यसर्वदोषास्पदस्यापश्रुतिगमनेकहेतोः प्रतिषेधेनिराकरणंमदावान्
प्रतिपत्त्यर्थमिदमध्ययनेतास्तथः सचपरमार्थतोऽनाचारकारणमिति अतः केषांचिन्मतेनैतस्याध्ययनस्योगार
श्रुतमित्येतन्नामनवति गतोनामनिष्पन्नोनिक्षेपस्तदनंतरं सूत्रानुगमेऽस्खलितादिगुणोपेतंसूत्रमुच्चारयि
तव्यं तच्चेदं आयाणनिसंवेरमित्यादि अलोकोऽस्यचानंतरपरंपरसूत्रैः संबंधेवाच्यस्तत्रानंतरसूत्रेणसहाय
मेकांतपंडितोनवति कथमादायब्रह्मचर्यमिति परंपरसूत्रेतुसंबंधस्त्वयंबुध्येत त्रोटयेद्बंधनंकिंवावेस
ह आदायब्रह्मचर्यमित्येवमन्यैरपिसूत्रैः संबंधेवाच्योऽधुनायंआदायगृहीत्वा किं तद्ब्रह्मचर्यंसत्यतपोनू
तदयेंद्रियनिरोधलक्षणं ब्रह्मचर्यंतिष्ठतीयतेयस्मिंस्तन्मौनींद्रवचनं ब्रह्मचर्यमित्युच्यते तदादायांसाधुः
पदेशप्रद्वः सदसद्विवेकज्ञः आशुप्रज्ञस्यप्रत्याख्यानरकियासम्यक्प्रतिपत्तिचा सामाह इमांवाचमध्ययनेनानिधीयमा
नांप्रत्यक्षासन्नतांवाचमिदंशाश्वतमित्यादिकांकदाचिदपिनाचरेत् नाभिदध्यात् तथास्मिन्धर्मेप्रव
चनेप्रवर्त्तितेप्रवृत्तिः सत्तताचारेसावद्यानुष्ठानंसावद्यानुष्ठानंन समाचरेत् न विदध्यादिति संबंधेयदिवा
कथमहः सर्वज्ञः प्रतिसमयंकेवलज्ञानकेवलोपयोगिस्यात्ततस्तद्विनिर्धर्मेप्रवर्त्तितं इमां च वक्ष्यमाणां वाचम

५

×नीत्रा×

नावारंककदाचिदपिनावरदितिश्लोकार्थः ॥ अथावारंतावरेतदकंअनाचारश्रुमौनींद्रप्रवचनात्परेरनि
धीयते मौनींद्रप्रवचनंतुमोहमर्थ्यदितत्याप्यप्रदर्शनितृतात्मवारित्रात्मकंसम्यग्दर्शनंतत्वार्थश्रद्धानरूपं तदं
तु जीवादयाणपापाश्रवबंधसंवरनिर्जरामोक्षात्मकं तथा धर्माधर्माकाशपुद्गलजीवकालात्मकं षद्द्रव्यं नि
त्यानित्यस्वरूपनावेनसामान्यविशेषात्मकोऽनाद्यपर्यवसानश्चतुर्दशरज्ज्वात्मकोवालोकस्वरूपमिति ज्ञानं च प्र
तिज्ञताववधिमनःपर्यायकेवलज्ञानरूपंपंचधावारित्रंसामायिकच्छेदोपस्थापनीयपरिहारविशुद्धिसूक्ष्म
संपरायवयाख्यातरूपंपंचधेवषहुलोत्तरगुणभेदतोवानेकधैत्येवंप्रवचनमेव मौनींद्रप्रवचनेनकथंचित्
नीदृशंजगदितिवत्राद्यपर्यवसानेलोकेप्यतिदर्शनाचारःविपक्षभूतमनाचारंदर्शयितुकामआह
अथावस्थितलोकस्वरूपोपदर्शकमाह अणादीयमित्यादि नाप्यवचतुर्दशरज्ज्वात्मकस्य धर्माधर्मादि
कस्य द्रव्यस्यापि प्रथमतोत्पत्तिर्विद्यतइत्यनादिकमनिधनंचैतं परिज्ञाय प्रमाणैः परिच्छिद्य तथाऽनवदग्रंमपर्य
वसानं परिज्ञाय नयनयात्मकेकदेशेनैकनयदृष्ट्यावधारणात्मकं प्रत्ययमनाचारं दर्शयति शाश्वतं वर्ती
ति शाश्वतं नित्यं सांख्याभिप्रायेण अप्रच्युतानुत्पन्नस्थिरैकस्वभावं तदेवं स्वदर्शी नेवाशाश्वतमनित्यमेवं सं
धर्माधर्माकाशादि प्रथमादित्वमप्यकरूपं विजातीयापत्तरा इष्टी विशेषगोर्थः कथंचित्रित्वानित्येकपक्षनिमेत्तिमव
हारोत्पुष्टं वदन् इत्येतद्विधिनानिष्ट तथाहि सांख्यं सर्वमप्यनित्यं नित्यमितिनवति तथाविशेषं वाशे
ति क्षणमनधावाप्यघावनवद्वाणादिदर्शनितः स्यादनित्यइति नवति तथाद्यनादस्मयांशेप्यानित्यार्थदर्श

त्यप्रत्यनिरवयवहारांगनवंति तथाचोक्तं मूलमौलिकवर्णहीनातोत्पादस्थितिप्रयं शोकप्रमोदमाध्यस्थं जनो
याति सहेतुकमित्यादि तदेवं नित्यानित्यपक्षयोर्व्यवहारोनविद्यते तथानयोरेवानाचारं विजानीयादितिस्थितं
॥ तथान्यमप्यनाचारं प्रतिषेद्धुकामआह समुच्छिद्दीत्यादि सम्यक् निरवशेषतयोच्छेत्स्यंतिच्छेदं यास्यंतिक्षयंप्र
याप्स्यंति शास्तारस्तीर्थोच्छेदात् सत्वाः संसारिणोऽपि सिद्धिं यास्यंति केचन शाश्वतशास्त्री कृतः सर्वज्ञाः सत्त्वा अनघानावासर्ववि
दंबराः सिद्धिगमनयोग्याभव्यास्तत्श्रोत्पन्नभव्योज्जारूपादितिश्रुतः कालिमाऽनपट्टही निदर्शी
तं जीवपक्षावपसत्वपूर्वोत्पादाभावात् सिद्धिगमनात्मकं वाक्यालयस्यवानस्यादनारंतस्सिद्धिगमनत्वंत
तथायोग्यप्रे इत्येव्रवाक्योच्छेदइत्येवं नोवदेत् यासर्वे विप्राणिनोऽजंतवो नीदृशा विषदृशाः सदापरस्परविल
क्षणाएवनकथंचित् सादृश्यमस्तीत्येवमप्येकांतेन नोवदेत् इदि वा सर्वेषां नव्यानां सिद्धिगमनविषद्धिः संसारि
ऽनीदृशाएवमा एकत्र वेधुरित्येवं वनोवदेत् युक्तिं चोत्तरत्र वक्ष्यति तथा कर्माणि ग्रंथिर्यथा विद्यते येषां प्र
काः सर्वेपि प्राणिनः कर्मग्रंथापेक्षाएक नविद्यंतीत्येवमपि नोवदेदिदमुक्तं नवति सर्वे विप्राणिनः सेत्स्यंत्येवकर्मा
सर्वे नविद्यंतीत्येवमिकमपिपक्षमेकांतिकं नोवदेत् यदि वा ग्रंथिकादितिग्रंथिकसत्वा नविद्यंतीतिग्रंथिका
कर्तुमसमर्थानविद्यंतीत्येवं च नोवदेत् इत्यनाचारः सर्व सर्वकालं तथा यितव्या ग्रंथिक
विद्यंतिनसम्पूर्णतयोच्छेदं यास्यंतीत्येवं नोवदेदिति तदेवं दर्शनाचारं निषेधं वा दर्शयं युना
युक्तिं दर्शयितुकामआह एर्हि स्यादि अनयोरनंतरोक्तयोर्द्वयोः स्थानयोः अनाचारः य

Dr. BHAU DAJI

५

तीति ज्ञानस्वभावानतिवृत्तीति यदि च सर्वज्ञात्मास्वलक्षणं प्रतिपन्नाभावे सति ज्ञानस्वभावानतिवृत्तिं तथा यदि चासर्व-
ज्ञातो नोच्यतीदृशा विमर्दत्वाः स्वस्वभावानपायं धिकमस्या स्वतइति तावानतिवृत्तीत्येव मतयोः ज्ञानं चोर्थ्वबहु-
णं भवदागमस्य दक्षिणत्वेन मुक्तेरनाभावानविद्यते तथा हि यन्नावच्छं सर्वज्ञात्मावः कथं चार्यं तीत्येतदप्युक्तं क-
यति बंधस्य कर्मणो नाभावाः सिद्धानां क्रियाभावो प्रत्यवस्थके वल्पपेक्षयोदमभिधीयते तदप्ययुक्तं यतो ना-
युक्तं तानां केवलिनां स्वभावा स्वभावाः ऽपेक्षया तदभावा भावोऽयत्प्रक्रमप्रवर्त नावे सिद्धिगमनस्य भावेनच-
यस्यभावात्वमयमुक्तं जगत्यापि स्येतदपि सिद्धातपरमार्थविदितो वचनं यतोऽन्यथा तेन विधिका-
वानंत्यकर्कं तत्रैवाकर्षयपद्यते यदि कयोगिनिभवति सतिच तस्मिन्नानंतंतस्यानामभावा बहुपसर्पस्यापि नस्या-
सिद्धिगमनेन स्वात्मस्थितानं स्या न सम्यानंतस्य तावात्योग्यदलिकप्रतिभावलब्धप्रतिपत्तिरिति तथा नापि ज्ञा-
स्वता एकत्ववस्य केवलिनां स्वात्मकत्वेऽपि सिद्धिगमनस्य भावाः स्वभावापेक्षया यावदात्मस्वभावः कथंचित्ज्ञानस्वभा-
कथंचिदज्ञानस्वतातइति तथा सर्वेऽपि प्राणिनो विविधकर्मसद्भावात् नानाजातिजातिशरीरांगोपांगादिमतश्चि तथा
दनीदृशा विमर्दज्ञानसंघोपयोगानं स्येयप्रदेशाद्यपूर्तता विमर्शः कथंचित्सत्त्वाऽइति तथो हूमितमहीयते
याके विजित्तप्रयोगे स्वतथाविधपरिणामानाभावाद्बुधिकस्मात् एकत्वं तीत्येवं चमभवत्यतिरेकानंतपक्षेऽन्य- २६२
वतीतिप्रतिषिद्धमेवमनयोरिवद्वयोः स्वानयोः कर्कन्नीत्यानाचारविजानीयादिति सिद्धं अपि चायोगेऽ-
नं तानं तस्य प्रकर्षापेक्षवप्रणी नमानामनंतस्या एवमिश्रतीत्यपमर्थः प्रतिपादितः यदवैचं-

तदानंत्यं तत्कथं तेषां क्रियोत्पत्तिरप्यत्र संबंधिनार्हवेनोक्तिः संसारं विना तत्त्वतिसंसारोपित मुक्तिमं तरेण तत्व-
स्यज्जनेत्वोद्देशसंसारस्याप्यनाकस्याद्बलोऽभिधीयते नानयो मर्यविहारोयुक्तइति ८ स्वधर्मनाचारित्राचारलौकि-
स्ता ह जे केई इत्यादि ये केचन क्षुद्रकाः सत्वाः प्राणिनः एकेंद्रियद्वींद्रियादयो ऽल्पकाया वा पंचेंद्रिया अथवा महाका-
या स्तथाकाया संति विद्यते तेषां क्षुद्रकाणामल्पकायानां कुंथ्वादीनां महाकायाजयः शरीरं येषां ते महाकाया ह-
स्त्यादयस्तेषां च सापाप्यदत्तेनस्कृत्योविरामिति वइं कर्मविरोधलक्षणं वा विरंसद्दशं समानं तुल्यं च देवः सर्व-
जेन्नाभिस्येवमेकांतेन नो वदेत्तथा विमर्दज्ञानम हेत्वा तथा प्रत्तो वैरं कर्मबंधो विरोधो वा इंद्रियविज्ञानकाया-
नां विमर्दत्वा यस्मात्तत्पिप्रदेशतुल्यत्वे मत्वा वैरमित्येवमपि नो वदेदपि दि बंधापेक्षयेव कर्मबंधः स्यात्
स्तद्वा कर्मणोपिसाद्दृश्यमस्या दृश्यं वा वक्तुं युज्यते नवतद्धर्मादेव बंधोपि च ध्यवसायवशादपि तत श्च त- २
त्राध्यवसायितोऽल्पकायस्य व्यापादने पिमहद्वैरस्कायमस्य महाकायस्य व्यापादने पिस्वल्पमिति ८ ए-
तदेव सूत्रेणैव दर्शयितुमाह एतेहीत्यादि स्थानेस्यामनंतरोक्तावल्पबावानाव्यापनयोर्वधिनासयोरल्पकायस-
हाकायमापादितं कर्मबंधसदृश्यमसदृश्यमिति यो व्यवहरणं सव्यवहारो निर्युक्तिक तथादि नवधा-
स्यसदृशासदृशात्वे वेककमेव कर्मबंधस्य कारणमपि तु वधकस्य तीव्रभावो मंदभावो ज्ञानभावोऽज्ञान-
भावो महावीर्यत्वेऽल्पवीर्यत्वेत्येतदपि तदेवं बध्यवधयोर्विरोधात्कर्मबंधविशेषइत्येवं व्यवस्थिते वध्यमेवाश्रित्य
सदृशासदृशात्वे वेद्यते नविद्यतइति तथान सो वैरस्वानयोः अपि स्याताचारविजानीयादिति ता-

५ थादि यञ्जीवस्यान्याकर्मबंधस्तत्राप्युच्यते तदप्युक्तं यतो न हि जीवस्यापरस्याहिंसायां त्वेतस्य परस्यास्य स्वस्य
नस्यापादयितुमशक्यत्वादपि चेन्द्रियादिव्यापारस्याभावोक्तं पृथ्व्यादिप्राणिविविधंबजंतवस्थापनि:स्य प्रम
माद्यभक्तः प्राणान्दृष्टो तेजोगवक्रिककाम्लेषां वियोजीकरणं तु हि में त्यादि अपि कथा क्ययमपेक्ष्यैव
कर्मबंधो स्यापेतयुक्तमन्यथाहि वेद्यस्यायप्रमत्तस्य पृक्तस्य सम्यक्रियां कुर्वतो यद्यप्यात्रयविपत्तिर्भवति
तथापि नवैराग्यं नो नवेदो यतनाबाधपरस्य तवप्यकुमारकत्वमपि प्रतीतावादिभाकर्मबंधस्तदिह तस्य
उनबंधइह स्फरणं वा गमे उक्तं जियंमि पाणइत्यादि तदुजमहत्पारम्यानकं उक्तं प्रसिद्धमेव तदेवं बंध बधक
भावापेक्षयाप्यस्मात् अहत्वाहंस्यादस्मद्भावमित्यत्र यामावारं इति सुतरयक्वारित्रमधिकृत्याहारविषयाः
सावद्यानावारोपतिपादयितुकाम आह आहाकडाणीत्यादि आधं प्रधानकारणमाधयाप्रियक्ताकर्मण्य
कर्माणि तानि च वस्त्रनोजनवसत्यादीन्युच्यंते एवाम्याधाकर्माणि ये भुंजते ये ते कर्मणोगायेक कर्तव्यस्यो
न्यं परस्परं वा नः स्वकार्ये न कर्मणो उपलिप्ता इति जानीयादि त्येवं नो वदेत्सद्भाव इमानि वाणी वृद्धे तक्कं
नवद्यं अर्थक्रियापि कृतो पदेशे नशुद्ध मिति कृत्वा सुज्ञात: कर्मणानोपलिप्यते तदाधाकर्मोपभोगेनाव २६२
श्यं तया कर्मबंधो भवतीत्येवं नो वदेत्सम्यक्तोपदेशान्तरेणाहारत्याधाकर्म भुंजानस्य तन्निमित्तक
कर्मबंधस्तत्रावादतो उपलिप्ता नोपिनो वदेच्छांभवति भुञ्जते वक्तव्याधाकर्मोपभोगेन
स्याकर्मबंध:स्यान्नेति यतउक्तं: किंचिच्छुद्धं कल्प्यमकल्प्यं स्यादकल्प्यमपि कल्प्यं पिंड: शय्या वस्त्रं

पात्रं वा भेषजाद्यं वा तथान्यैरप्यभिहितं उत्पद्येत हि सावस्था देशकालामयान्प्रति यस्यामकार्यं स्यात्कर्मकार्यं च
वर्जयेदित्यादि अ किमित्येवं स्याद्वाद: प्रतिपाद्यत इत्याह एतेहिं दोहिं इत्यादि आभ्यां द्वाभ्यां स्थानाभ्यामाश्रिता
=स्या= भ्यामनयोर्वा स्थानयोराधाकर्मोपभोगेन कर्मबंधभावाभावभूतयो व्यवहारो न विद्यते तथाहि यद्यवश्यमा
धाकर्मोपभोगैकांतेन कर्मबंधसद्भाव एवं वा हाराभावेनापि क्वचित्सुतरामनर्थोदय: स्यात्तथाहि क्षुत्प्र
पीडितो न सम्यगीर्यापथं शोधयेत्ततश्च व्रजन्प्राण्युपमर्दमपि कुर्यान्मूर्छादिसंभवे च तत्पात्रे देहपातेऽसंयतत्वे वस्तु
भावी तस्या दिव्या घातोऽकाले मरणे चाविरतिरंगीकृता भवत्यार्तध्यानापत्तौ च तिर्यगतिरित्यागमश्च सव्वत्थ सं
जमं संजमाओ अप्पाणमेव रक्खेज्जा इत्यादि नापि तदुपभोगे कर्मबंधाभाव इति तथाहि आधाकर्मणि नि २
घृणानैतद्जीवनिकायवधस्तद्धेतवतीत: कर्मबंध इत्येतानयो: स्थानयोरेकांतेना श्रीयमाणयोर्व्य
वहरणं व्यवहारो न युज्यते तथा स्याविद्यमानास्थानाभ्यां सर्वमनाचारं विजानीयादिति स्थितं तत्र
तथा दर्शनं प्रतिबाधाता चारं दर्शयितुमाह जमिदं उरालमित्यादि यदिदं प्रत्यक्षं न सम्पादर: प्रधानै: पुद्ग
लैर्निर्वृत्तमौदारिकं तिर्यग्मनुष्याणां भवति औदारिकं शरीरं पंचधा तथ्यौदारिकादि: शरीरस्य नेदानेदं प्रतिपादयितुकाम: सर्वपदव्याहारेण दर्श
यितुमित्यादि यदिदं सर्वजनप्रत्यक्षं उदारै: पुद्गलैर्निर्वृत्तमौदारिकमेतदेवोदारिकं तिर्यग्म
नुष्याणां भवति तथा वैक्रियं विविधक्रियं वा स्यादाहारकमिति कृत्स्नेषु वैक्रियौदारिकस्य
विद्यत्वं तथा कर्मणानि निमित्तं कार्मणमेतत्र वर्तितं तैजसमपि सर्वमौदारिकवैक्रियाहारकाणां कुर्यात्

५ कौतेजसकार्मणान्यांसद्भ्यकागपञ्जपलब्धिः कस्य विरुद्धानां कार्यस्य दर्शनाद् पुनो दार्घेतदविशष्यमाह नदेवंतथ
देवौदारिकंशरीरं नएवं तैजसकार्मणेशरीरेएवं वैक्रियाहारकयोरपिवाच्यं नदेवंप्रतानामंज्ञानो निविशायो
दकेशरव्रो केक्रियाकंवैनेषामस्यंतिके नेद इत्येवंतूनाम पिमंज्ञानो निविशायेक्र क्रिश्चात्रयद्येकांतेनके
दएवनतदौदारिकफदारवृतनिष्पन्नं तथैवतत्कार्मणनिर्वर्तितंकार्मणंतस्वर्वस्येतस्यसंस्कारकवा
नवमान्यकारणवतंतेजोऽङ्गमेनिष्पन्नंतेजएवंतैजसं श्माहारपक्रिनिमित्तंतैजसउद्धिनिमित्तंवैसेवंके
दसंज्ञानिकलकंकार्यंतस्मात् सर्वात्यंतिकोनेदएवेतनो घटवत्क्रियोर्दशकाजायोरफपलब्धिःस्या
त्तनियताव्युगपदुपलब्धिरितिवंचव्यवच्छितेकघंविदिकत्रोपलब्धेरभेदःकथं क्रियमंज्ञानिराभेदइति।
सर्वत नएवमौदारिकादीनांशरीराणांभेदाभेदावद र्षसर्वस्येवद्रव्यस्येतिदर्शयितुकामः सर्वपदंग्लो
कपश्चार्द्धनव्याचिव्रमाह सैव्सवीर्यमित्यादि सर्वत्रविदयतइति कशरीराणा निव
येणसरजसामिव्यस्यप्रधानस्येकत्वाद्यस्यवतसर्वस्येवकारणत्वात् ततः सर्वसर्वात्मकमित्येवंव्यवच्छिदि
सर्वत्रघटपटादावपस्यकस्यवीर्यशक्तिर्विद्यते सर्वस्यैवहिप्रकस्यप्रधानकार्यत्वात्कार्यकारणयोश्चै
कत्वात् ततः सर्वसर्वात्मकमित्येवंमंज्ञानो निविशायेतधासर्वेनावाःस्वतावेनस्वस्वनावमवच्छित्तेइतिनि
यतशक्तिवान्सर्वत्रसर्वस्यवीर्यशक्तिरप्येवंप्रपिमंज्ञानो निविशायेक्र क्रिश्चात्रयनावज्ञ्यते सांख्या
निप्रायेणसर्वसर्वात्मकोदेशकालाकारप्रतिबंधात्तुनसमानकालोपलब्धिरिति नदस्तुकंयतोनेदेनस्

स्वरूः स्वजीवितमरणजरामरणस्वरूपलवादरसकन्दपुरुकपादिकंसंसारवैचित्र्यमप्रदर्शणोरघ्यातेनचहेत्वप
पन्नंतापसनकसर्वमिदंसत्यपपन्नंयुज्यते यतोदृष्टवगिरिदृष्टकस्यनावृपापीयमीकिंचसर्वथौक्तरूपगम
मनिसंसारनिषेधानावतथाकृतनाशोकृतागमप्रसक्तादापतति यदितत्सत्वरजस्तमसांसाम्यावस्थाप्र
कृतिः प्रधानमित्येतत्सर्वस्यास्यजगतः कारणंतन्निरनयःस्तदृष्टः सत्वरजंतितिनिश्चकिंकश्चादपिसर्वथा
सर्वस्यवस्तुनएकत्वेरूपाणांपातनेसत्वरजस्तमसामपिकथंस्यात्तद्धि दृष्टेचसर्वस्मात्तद्धदेकत्वेद इति तथाप्य
कत्वेसर्वस्यस्वकस्यप्रधानकार्यस्यापिकार्यवादाद्यमयूरांडकरणवंनुपित्रादीनामन्ततामिवोस्यात्कस्यपा
मादन्यतदप्यहवाप्रफलादीनामफलमसिद्धकरणादिवेसहत्वाचसघाद्विषाद्विसर्वथाकारणेकार्यमच्छिनत
र्दृष्टादिनिष्पंघटस्येवापिचदृष्टिंदाकवायाभिवघृटपादाः कार्यगुणस्यपदेशाःचयितुर्वंचवंति ततोनावकिका २
रणेकार्यमथ्यनतिमुकनसंभीतिचेन्नतर्हिसर्वात्मनाविद्यतेतामपेक्षांतेनावकार्यवाद्एतकावेद्विष्मोपारवि
दानापेक्षांतेनासत्वाद्धपिंडादिघटादिरिवोत्पत्तिःस्यादन्वितद्दृष्टमिदंवापिवेकसर्वस्यसर्वस्यासत्तेःकार्य
कारणनावानियमःस्यादेवंचनशाल्यंकरार्थीशालिबीजमेवादद्यात् अपितुयत्किंचिदेवेतिनियमःनवेत्
सत्कार्यकारिणोपादानकारणादीनदृष्टस्तिरतोनाकार्यवादइति तदेवंसर्वपदार्थानांसवहितियवस्त्विसत्कां =त्वा=
दिसिद्धमितिः कथंचिदेकत्वेसामाजातिनियतामकार्यसमायदेवार्थकारिवदेवपरमार्थमदितिकत्राकथंविदेद ×तः
इति सामान्यविशेषात्मकंवस्तितिसिद्धंतंसतैजसमादत्रिस्यासात्तीतिनंगकद्वयेनतोवत्तंगकासस्पिद

५ स्मात्तत्सर्वं वस्तु स्वपरभावाभ्यां भवतीति भावाभावस्वरूपद्रव्यक्षेत्रकालभावापेक्षया स्याद्भावात्मकयोरेव पर्यायोर्
मपर्यायेनादिष्टत्वमवाच्यं स्यादवक्तव्यं तथा कस्यचिदंशस्य स्वद्रव्याद्यपेक्षया विवक्षितत्वात् कस्यचिदंश
स्य परद्रव्याद्यपेक्षया स्यादस्ति चावक्तव्यं चेति तथैकांशस्य स्वद्रव्याद्यपेक्षया परस्य युगपदस्ति नास्ति परद्र
व्याद्यपेक्षया विवक्षितत्वात् स्यादस्ति चावक्तव्यं चेति तथैकस्यांशस्य परद्रव्याद्यपेक्षया परस्य युगप
देन स्वपरद्रव्याद्यपेक्षया स्यान्नास्ति चावक्तव्यं चेति तथैकस्यांशस्य स्वद्रव्याद्यपेक्षया परस्य परद्रव्याद्य
पेक्षयान्यस्य युगपदेन स्वपरद्रव्याद्यपेक्षया विवक्षितत्वात् स्यादस्ति नास्ति चावक्तव्यं चेति सप्तभं
गीयथायोगमत्रापि योजनीयेति ॥ तदेवं सर्वमप्यनन्तधर्मात्मकं वस्तु नो पदेशप्रतिपाद्यमित्यत्र नास्तित्व
स्वादिमतनिरासेन लोकालोकयोः अस्तित्वं नास्तित्वं प्रतिपादयितुकाम आह ॥ णत्थि लोए अलोए वा इ
च्चादि यदि वा सर्वत्र वीर्यमित्युक्तं तत्र [illegible] तथाहि सर्वस्य वस्तुनो वीर्यं शक्तिरर्थक्रिय
सामर्थ्यमतः स्वविषयत्वात् तदुक्तं तथैकांतेनास्तित्वं नास्तित्वं वा न गृहीतव्यमित्यस्यां संज्ञां नि
वेशयेत् सर्वत्र वीर्यं नास्तीति नो एवं संज्ञां निवेशयेदपितु अस्तीति संज्ञां निवेशयेदिति एवं सर्वत्र
वस्तुन्यभिहितेऽस्ति च लोकालोकरूपस्य प्रमाणाधारता ॥ णत्थि लोए इत्यादि लोकश्चतुर्दशरज्ज्व
त्मको धर्माधर्माकाशादिः पंचास्तिकायात्मको वा स नास्तीत्येवं संज्ञां नो निवेशयेत् तथाकाशास्ति
कायमात्रकलोकः स च न विद्यत एवेत्येवं संज्ञां नो निवेशयेत् प्रत्यक्षप्रतिपक्षत्वात् तथाहि

प्रतिभासमानं वस्तु वयवविहारेण वा प्रतिभासेत वयवि द्वारेण वा तत्र न तावदवयवद्वारेण प्रतिभासनमुपपद्य
ते तद्रूपपरिमाणूनां प्रतिभासनासंभवात् सर्वपरोक्षप्रमाणानां परमाणुस्वरूपत्वात् तेषां च स्वरूपविज्ञाने न
सर्वाकारमवाचोक्तं यावद्रूपं स्वात्मना स्वात्मरूपेण निरंशस्य तस्य न वस्तुत्वं [illegible]
दि नाप्यवयविद्वारेण विकल्प्यमानस्यावयविन एवासद्भावात् तथाहि योऽसावयवी स प्रत्येकं सामस्त्येन वा
वर्तेत स्वांशेन वा तन्न तावदवयवी अवयवेषु प्रत्येकं सामस्त्येन वर्तते अवयवबहुत्वप्रसंगात् नापि
स्वांशैर्विचार्यमाणं न कथंचिद्युक्तमिति न तावद्युक्तं ततः सर्वमप्येतन्मायास्वप्नेन्द्रजालगंधर्वनगराकारमित्यस्य
दृष्टांततया चोक्तं यथा यथार्थाश्चिंत्यन्ते विविच्यन्ते तथा तथा यद्येतत्स्वयमर्थेभ्यो रोचते तत्र के वयमित्यादि त
देवं वस्तुभावेन हि दृश्यो लोकालोकभावः सिद्ध एवेत्येवं नो संज्ञां निवेशयेत् किंच विद्यते लोकः कर्मधर्मास्तिकाय
योर्वैशारद्यसमन्वितः कटिस्थकरयुगपुरुषसंस्थानः पंचास्तिकायात्मको वा तद्व्यतिरिक्तश्चालोको
ऽस्तीत्येवं संज्ञां निवेशयेत् लोकस्य प्रमाणप्रसिद्धत्वादिति भावः यत्किंचित्सावयवादि सर्वं नास्ति ततः सर्वं तत्पा
र्थिवादि निषेधकोऽपि नास्तीत्यतस्तत्प्रत्यक्षादिप्रमाणबाधितत्वादपि परमार्थतो वस्तुनि मायास्वप्नेन्द्रजा
लादिवस्तुतान्यथा कि मायाज्ञानं स्वप्नादिकं वस्तु नोपपद्येत यदि सर्वं नास्तीत्यथ प्रति ज्ञानैव नावि
न भवति नास्तीत्येवं भावस्तत्सिद्धो सर्ववस्तुतत्त्वमादि यदप्यवयवावयविविभागकल्पनयाहप
ण मनिधीयते तदप्यार्हतमतानभिज्ञेन तत्संबंधेवं सूत्रं तद्घटनिकाते नावयवा एवनाप्यवयव्येवैकः

५ स्याद्वादाश्रयणात्सर्वोऽपि विकल्पो निरवद्य एवेति स्थितम्। कथंचिल्लोकोऽलोकश्च लोकोऽपीति सिद्धं तदेवं लोकालोक २
स्तित्वप्रतिपादनाधिकारात्तयोर्जीवाजीवयोरस्तित्वप्रतिपादनायाह ॥ णत्थि जीवा अजीवा वेत्यादि
जीवा उपयोगलक्षणाः संसारिणो मुक्ताश्च ते न विद्यन्ते तथाऽजीवाश्च धर्माधर्माकाशपुद्गलकालात्मका
न सन्ति स्वकार्यप्रदर्शनाभावात् यो ह्येतदेवं वर्त्तमानलक्षणोऽसौ न विद्यते इत्येवंसंज्ञां परिज्ञानी नो निवेशये
त् किं तर्हि निबन्धनं विदं प्रत्यक्षेणोपलभ्यमाना जीवा न विद्यन्ते कार्याकारपरिणतानि भूतान्येव धाव
नवल्गनादिकां क्रियां कुर्वन्तीति तथात्माद्वैतवादमतानुसारिणा पुरुष एवेदं सर्वमित्यभ्युपगमात्
स्पष्टमेवाऽजीवा न विद्यन्ते सर्वमप्येवैतन्मन्यमानस्य तन्मात्रनिवर्त्तमानो एवंसंज्ञां निवेशयेत् किं तर्हि
अस्ति जीवः सर्वस्याप्यहमस्मीत्यादि निबन्धनस्वरूपः स्वसंविदितसिद्धो हि प्रत्यक्षस्य साधनव्यतिरिक्त २
धर्माधर्माकाशपुद्गलादयश्च विद्यन्ते सकलप्रमाणज्येष्ठेन प्रत्यक्षेणोपलभ्यमानत्वात् गुणानां भूत
चैतन्यवादी ब्रूयात् किं तानि भवन्ति चेतानि [redacted] भूतानि नित्यानि कि वा [redacted] नित्यानि यदि नित्यानि
तो एकत्वात्तस्य न कश्चित्कस्यचिदवस्थानेकाकारपरिणति नापि भागविद्यमानस्य चैतन्यस्य भावोऽस्ति
स्वरूपेणेव प्राक्तनानि किं ते विद्यमानमेव चैतन्यस्य उत्पद्यते आहोस्विद्विद्यमानं तावद्विद्यमानमति २६६
व्यक्तंमलक्षणेनास्त्येव विद्यमानमेव यदि ह्येतद् जीवत्वं तथाऽऽत्मा द्वैतवादापि वाऽयं यदि जडरूप
मात्रमिदं सर्वं कथं घटपटादिभेदेन सर्वो उपलभ्यते तथा तदेकत्वे निबन्धनानां पक्षहेतुदृष्टान्ता

प्रत्ययवाक्याप्ययाः नाभावः तस्मान्नैकान्तेन जीवाजीवयोरभावोऽपि तु सर्वपदार्थानां स्याद्वादाश्रयणाज्जीवः
स्याज्जीवः स्यादजीवः अजीवोऽपि स्याज्जीवः स्यादजीव इत्येवं स्याद्वादाश्रयणं जीवपुद्गलयोरन्योन्यानु
गतयोः शरीरस्वरूपतया कथञ्चिदेकत्वाभ्युपगमादिति जीवाजीवसिद्धेस्तन्निबन्धनयोः सदसत्क्रियायाः २ × ᳚नि ×
तयोर्धर्माधर्मयोरस्तित्वप्रतिपादनायाह णत्थि धम्मे अधम्मे वेत्यादि धर्मः श्रुतचारित्रात्मको जीवस्य २
आत्मपरिणामः कर्मक्षयकारणम् अधर्मोऽपि मिथ्यात्वाविरतिप्रमादकषाययोगरूपः कर्मबन्धकारणमात्म
परिणाम एव तावेवं भूतौ धर्माधर्मौ कालस्वभावनियतीश्वरादिमतेन न विद्येते इत्येवंसंज्ञां नो निवेश
येत् कालादय एव सर्वस्य जगद्वैचित्र्यस्य धर्माधर्मव्यतिरेकेणोक्तं ततः कारणमित्येवमभिप्रायं
कार्यमत्र एकैकान्तकारणमपि ऽप्रत्यक्षादितादेवेति तथाचोक्तं न हि कालादीहिंतो केवलएहिं तु जा
यए किंचि इह मुग्गरन्धणाइवि तो सव्वे समुदिया हेऊ इत्यादि यतो धर्माधर्मावंतरेणसंसारवैचित्र्यं न घट २
मियर्त्ततोऽस्ति धर्मः सम्यग्दर्शनादिः अधर्मश्च मिथ्यात्वादिक इत्येवंसंज्ञां निवेशयेदिति ॥ यतो धर्मा
धर्मयोर्बन्धमोक्षसद्भाव इत्येतद्दर्शयितुमाह णत्थि बन्धे व मोक्खे वा इत्यादि बन्धः प्रकृतिस्थित्यनुभाव
प्रदेशात्मकतया कर्मपुद्गलानां जीवेन स्वव्यापारतः स्वीकरणं स च अमूर्त्तस्यात्मनो गगनस्येव न विद्य
त इत्येवं नो संज्ञां निवेशयेत् तदभावाच्च मोक्षस्याप्यभाव इत्येवमपि संज्ञां नो निवेशयेत् किं तर्हि अस्ति
बन्धो निवेशयेदित्युत्तरार्द्धेन दर्शयति अस्ति बन्धः कर्मपुद्गलैर्जीवस्येत्येवं संज्ञां निवेशयेदिति यतः

५ अतेपूर्वस्यापूर्जितनामबंधेनसह तद्विति तदयुक्तमाकारणस्य सर्वथापि तथा [illegible] तैरपि बंधे [illegible] निर्वार्य
दत्तोवेदनापि [illegible] विनाभ्यवहारसदिरो विकारः [illegible] त्रयाणां बंध [illegible]
किं विवरदपि [illegible] कार्मणशरीरस्य [illegible] नवतीति।
तथा तस्य तिपदं [illegible] बंधस्य [illegible] २
[illegible] निर्वर्त्यादिति बंधस्य [illegible] पुण्यपापकारक [illegible] निबंधहेतोः [illegible]
[illegible] नास्ति [illegible] कर्मप्रकृतिजक्षणं तथापापं [illegible] विपर्ययलक्षणं [illegible]
[illegible] निर्वर्त्यादि [illegible] निबंधनं हि दं [illegible] पापक
[illegible] निबंधनं तथा परेषां पापं [illegible] पापकार्यकार्यादि [illegible]
[illegible] पुण्यपापत्वं [illegible]
[illegible] नैकतरस्य [illegible]
[illegible] निर्निबंधनस्य [illegible] कारणांतरेण [illegible] कार्यस्योत्पत्ति [illegible] २६९
[illegible] कारिका [illegible]
[illegible] पुण्यपापे [illegible] निर्वर्त्या [illegible] पुण्यपापे [illegible]
[illegible] निर्दिष्ट [illegible] नकारणांतरेण कार्य

[illegible] पुण्यपापयोः [illegible] कारण [illegible] निबंध [illegible] निबंधहारेण [illegible] २
[illegible] कर्मणः [illegible] आस्रवः कर्मोपाद
[illegible] कारणं तथा तन्निरोधः संवरः एतौ द्वावपि [illegible] निर्वर्त्यो [illegible] कारण
[illegible] कायवाङ्मनः कर्म योगः [illegible] आस्रव इति [illegible]
[illegible] कायादिव्यापारेण कर्मबंधो भवतीति [illegible] किमयमास्रव [illegible] २
[illegible] निरोधलक्षण [illegible]
[illegible] कायव्यापार [illegible]
[illegible] कर्मबंध [illegible]
[illegible] कर्मबंध [illegible]
[illegible] निरोधः संवर [illegible] योगः [illegible] पुण्यास्रव [illegible] पाप [illegible]
[illegible] आस्रवः संवर [illegible] संवरः [illegible] निर्वर्त्यो दिति [illegible] आस्रवसंवर [illegible]
[illegible] निर्जरा [illegible] निबंधनिबंधहारेण [illegible] वेदनाकर्म [illegible]
[illegible] कर्म [illegible] एतेद्वे अपि [illegible]
[illegible] निर्वर्त्ये [illegible] कारणमिदं [illegible]

५

नवनीयकर्मान्तर्मुहूर्त्तेनैव क्षयमुपयातीत्यत्र कथमागमः उक्तं जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुयाहिं वास
कोडीहिं तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमित्तेणं इत्यादि तथैव क्षपकश्रेण्यां च क्षपकस्यैव कर्मणोऽल्पी
करणात् यथाक्रमबद्धस्य वा ऊर्ध्वं नानाविधवेदनायास्तत्र वेदना वा निर्जरा वा नास्तीत्येवं नो संज्ञां
निवेशयेत् किमिति यतः कस्यचिदेव कर्मण एवमनन्तरोक्तयातीत्याद्युपपत्त्या प्रमाणसिद्धो न चैवं नव
परस्परं द्वयोर्दर्शनात् अनुभवनतो नित्यतोऽस्ति वेदना यस्मात्पूर्वकृतमेव तद्वच्च उदिन्नं
दुष्पडिकंताणं कम्माणं वेयइत्ता मोक्खो णत्थि अवेयइत्ता इत्यादि वेदनासिद्धौ च निर्जरापि सिद्धैवेत्य
तोऽस्ति वेदना निर्जरा वेत्येवं संज्ञां निवेशयेदिति तथा वेदनानिर्जरे च क्रियाऽक्रियायत्ते तस्याश्चाभावं प्रति
षेधनिषेधपूर्वकं दर्शयितुमाह णत्थि किरिआ अकिरिया वा इत्यादि क्रियापरिस्पन्दलक्षणा तद्विपर्य
स्ताऽक्रिया ते द्वे अपि न स्तो न विद्येते तथाहि सांख्याभिप्रायेण सर्वव्यापित्वादाकाशस्येव परिस्पन्दात्मि
का क्रिया न विद्यते शाक्यानां तु क्षणिकत्वात्सर्वपदार्थानां प्रतिसमयमन्यथा चान्यथा चोत्पत्तेः पदार्थस
त्त्वेव न तद्व्यतिरिक्ता कादाचित्क्रियास्ति तथा चोक्तं भूतिर्येषां क्रिया सैव कारकं सैव चोच्यते इत्यादि तथा २६८
सर्वपदार्थानां प्रतिक्षणमवस्थान्तरापत्तेरक्रियवत्त्वतो क्रिया न विद्यते इत्येवं संज्ञां नो निवेशयेच्चि
त्तमस्ति क्रिया अक्रिया वेत्येवं संज्ञां निवेशयेत् यथाहि शरीरे तावन्नेदं शरीरं गमनागमनादिनिमित्तापरि
स्पन्दात्मिका क्रिया प्रत्यक्षेणैवोपलभ्यते सर्वव्याप्तिः क्रियाया अभावे कथं तेन क्रियात्मनो संसारि

×क्रियत्वेनोपगम्यमानेगगनस्येव बन्धमोक्षाद्यभावः सर्वव्याप्ति ... ×१

णाभावः स्यादित्यतोऽस्ति क्रिया तद्विपर्ययभूता वाक्रियेत्येवं संज्ञां निवेशयेदिति तथा एवं च क्रियासान्निध्यतो
क्रोधादिकं भवतीत्येतद्दर्शयितुमाह णत्थि कोहे व माणे वा इत्यादि स्वपरात्मनोरप्रीतिलक्षणः क्रोधः स्वा
त्मतावस्थानाय प्रत्याख्यानावरणादिहृतनीतिरवबुद्ध्यमिमपक्षे तावत्क्रोधकमानी गर्वएते २
तावपि न स्तो न विद्येते तथाहि क्रोधः कैश्चिन्मानांश एवाभिमानोपहतत्वात्तस्य तत्त्वावस्थितः क्रो
धोदयदर्शनात् क्षपकश्रेण्यां च निर्देशोपपत्तेः क्षपणमाहस्याभिनयसामर्थ्यधर्मिकानुविद्धकर्मणस्त
स्येति तत्र तस्य धर्मविशिष्टानामपि क्रोधोदयपूर्वंगामुककर्मणो ... पित उदय
दर्शनात् ... कर्मणो घटस्येव तत्कारी प्रकृतिः स्यात् अधर्मत्वेऽपि ... क्रोधकद्ध
बंधाताभावो ... इत्येवं संज्ञां नो निवेशयेत् अतः कषायकर्मोदयवशात्प्रद्वेषोऽपि ...
... भावः ... उपलभ्यते ...
... तथाजीवकर्मणो ... २
... ×ग्रा×
... इत्येवं संज्ञां निवेशयेत् ... मायालोभयोरस्तित्वं दर्शयितुमाह ण
त्थि माया व लोभे वा इत्यादि ... मायालोभयोस्तावदाद्यं निराकर्त्तासत्त्वं प्रतिपादनीय
मिति सांप्रतं प्रेमद्वेषयोरस्तित्वं प्रतिपादयन्नाह णत्थि पेज्जे व दोसे वा इत्यादि प्रीतिलक्षणं

५ द्रव्यक्षेत्रकालभवभावान्याप्तोऽस्मीयेव [illegible] द्विपूर्वीकृत्य नार्नालोपघातकारि [illegible] कादितो द्वयपि नवि
वां× द्येते तथा हि किं विदति आयोऽप्य [illegible] जीवावेकस्य जीवविद्येतेन तत्र [illegible] पो वायमजितथाके २
धमानाम [illegible] नेतत्र [illegible] पोऽवयवद्वि षडति तथाद्वयवके नोयघति नीवयवीनर्हत
दनेदर्श [illegible] प्रसंगः स्याद्युटपद्वदिस्येवमन्य [illegible] नोसंज्ञानिर्वि.
ज्ञायेद्यतोऽवयवाऽवयविनो: कथंचिद्भेदः कथंचिदभेद इत्येवं नेदारम्य [illegible] प्रमाणाद
स्येकप [illegible] इत्येवंवाद्वितीति लक्षणं [illegible] इत्येवं संज्ञानिर्विज्ञा.
येत् अ [illegible] विसिद्धेयति [illegible] इत्येतत्सतिविषय = पा॰
२ णवतिपादयित्र [illegible] इत्यादि चत्वारो [illegible] कृतिर्यग्नरामरलक्षणा यस्य
संसारस्य [illegible] संसार एककालीनः [illegible] वर्तनविध्येते [illegible]
सिद्ध [illegible] कर्मवशात् [illegible] एकविध एव भवनारकदेवयोरेव [illegible] ×१×
श्च तिर्यग्मनुष्ययोरिति [illegible] द्विविधः संसारः पर्याय [illegible] ×दू×
स्तिकविध [illegible] कथं विद्युत इत्येवं नोसंज्ञानिर्वेद्यायेदपि [illegible] संसार इत्ये २६७
वं संज्ञानिर्वेद्यायेत् [illegible] कविधः संसार [illegible] यतोऽभ्यन्तर [illegible] तिर्यग्मनुष्ययोर्भेदः स्यु
पक्षयते नवात्मावे कविधविसंसारस्य घटते [illegible] नारकदेवा [illegible] पग

×देवा॰ ×२

नाव द्विविधा [illegible] संसारानुमानं [illegible] तिर्यक्षु
[illegible] दर्शनादतः संसारं [illegible] नोवदर्शनादवतद्विनानाना [illegible]
पतद [illegible] इति [illegible] तद्विना [illegible] नावद [illegible]
×दु× [illegible] संसारपर्यायानया.
मयतौ [illegible] नेकविध [illegible] यतः [illegible] नारकाः [illegible] जातीया [illegible]
कथकाय [illegible] तिर्यग्विधि [illegible] द्विविधः [illegible] द्विविधि [illegible] णाः
पिकविधा एवत [illegible] कर्मभूमिजा [illegible] संमूर्छनजा [illegible] कविध [illegible] ना॰कर्मभूमि×
[illegible] संतरद्वीति [illegible] निकनेद [illegible] एकविध [illegible] सामान्य
विशेषाश्रयण [illegible] संसार [illegible] नेकविधं संसारविविधदर्शनान्नानेकविधं सर्व
[illegible] नारक [illegible] संसार [illegible] सद्विकल्पि
लक्षण [illegible] सिद्ध [illegible] सिद्धि [illegible] सिद्धि
[illegible] पर्याय [illegible] इत्येवं नोसंज्ञानिर्वेद्यायेदपि [illegible] संसारलक्षणा
[illegible] तद्विपर्यायेण [illegible]
रित [illegible] इत्येवं संज्ञानिर्वेद्यायेदति [illegible] नवति [illegible] दर्शनज्ञानचारि

५

[illegible] पीडोपघातादि [illegible] कस्यचित्स्वं तिक
कर्मघाति [illegible] सिद्धिरिति यथाचोक्तं दोषावरणयो[illegible] [illegible] कचिद्यथा [illegible]
[illegible] इत्यादि एवं [illegible]
[illegible] व्याकरणादि [illegible] कस्यचित्स्वला [illegible]
[illegible] सर्वज्ञत्वस्यादिति [illegible]
[illegible] २
ति [illegible] ×श्लो०×
[illegible]
[illegible]
[illegible] सर्वज्ञ [illegible] इति यदि
[illegible] जीवाः [illegible] यथाचोक्तं [illegible] २७७
[illegible] जीवाः [illegible] जीवाः [illegible] इत्यादि तदि
[illegible] तदेतदयुक्तं [illegible]
[illegible]

[illegible] सर्वथा [illegible] यथाचोक्तं [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] एवं कर्म [illegible] इत्याद्यपि [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] कर्म [illegible] २
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] सर्व [illegible]
[illegible] तथाचोक्तं [illegible]
[illegible] इत्यादि तदेव [illegible]
[illegible] इति [illegible]

५

पिपादयिषुः पूर्वपक्षमाह तत्किमित्यादिना [illegible] इत्यादिना [illegible] विषये [illegible] निराकरिष्यति [illegible]
[illegible] सम्यक् [illegible] तथा [illegible] विपक्ष [illegible]
[illegible] परस्पर [illegible] द्वितीय [illegible]
[illegible] साधकः [illegible] साधक [illegible] पक्ष [illegible]
[illegible] इति [illegible] किं तः [illegible]
[illegible] कल्याण [illegible] आदिकं [illegible]
[illegible] निवर्तन [illegible] इति [illegible]
[illegible] विपरीत [illegible] २
[illegible] तत् [illegible] इत्यादिना [illegible] साधक [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible] उपकार उपकारयोः [illegible]
[illegible] साधकं न [illegible] इति [illegible]
[illegible] कल्याण [illegible] इति [illegible] हरेण
[illegible] इत्यादि [illegible] कल्याणं [illegible] सर्वा [illegible]
[illegible] सर्वपदार्थानां [illegible] कल्याण [illegible] इति [illegible]

[illegible] एवं सर्वम् [illegible] पापं [illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible] कल्याण [illegible] पक्ष [illegible]
[illegible] कल्याणं कल्याण [illegible] पापं [illegible]
[illegible] कल्याण [illegible] सर्वपदार्थानां [illegible]
[illegible] सर्वपदार्थानां विद्यमान [illegible] इत्यादि [illegible] २
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] कल्याणं [illegible] इति [illegible] कल्याण [illegible] कल्याण [illegible]
[illegible]
[illegible] कल्याणं [illegible] इति [illegible] कल्याण [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] इति कल्याणं [illegible] इति कल्याण [illegible] कल्याण [illegible]

[illegible] BHU [illegible]

PAGE(S) MISSING
NOT AVAILABLE

272 TO 296

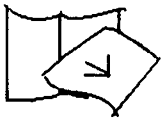

(DUE TO DAMAGE OF
THE ORIGINAL MANUSCRIPTS)

[illegible] कर्मणा [illegible] तेषां वच।
[illegible]
[illegible] ज्ञानेति [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] देवलोक [illegible]
[illegible]
[illegible] सोमकं [illegible]
[illegible]
[illegible] २९१
[illegible]
[illegible] एव प्राणाः [illegible] एव [illegible] प्राणाः [illegible]

[illegible]
[illegible] किं [illegible]
[illegible] प्राणाः [illegible]
[illegible] एव प्राणाः [illegible] एव प्राणाः [illegible]
[illegible]
[illegible] प्राणाः
[illegible] प्राणाः [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] कर्मणो [illegible]
१२ज्ञा

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] १९८
[illegible]
[illegible]
[illegible]

×विक्रय×

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] इत्यादि [illegible]

[illegible]

७ [illegible] भवतीति [illegible]
[illegible] मदेवपरानि [illegible] पर्यायः [illegible]
[illegible] प्रतिपद्यते [illegible]
[illegible] सर्वप्राणि [illegible]
[illegible] करणवृत्तिः [illegible]
[illegible] भवतीति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] भवति [illegible]
[illegible] करणवृत्तेः [illegible]
[illegible] इति [illegible]

=१९=

[illegible] भवतीति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] भवति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] भवति [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] भवति [illegible]
[illegible]
[illegible]
४१ [illegible] इति [illegible]
[illegible]

[illegible] पर्याया: [illegible] नामवि [illegible]
[illegible] किं
[illegible]
[illegible] पर्याया [illegible]
[illegible] द्वितीयं [illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] परिस्य [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ३०२
[illegible]
[illegible] पर्याय [illegible]
[illegible] पर्याय [illegible]

[illegible] पर्याय [illegible]
[illegible] पर्याय [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] २
[illegible] २
[illegible] × [illegible] ×
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible]

७

वंइहेतिर्उवेरवरूपमेवं व कर्मयाकामपकाजगाज्ञाइत्येवंचकाजगवासामवचनमावीतिर्पाइदंवलीके इत्याद
कल्पउस्पन्नाश्चतेत्रमाएवतत्तकर्धनिर्विषयमाइत्याद्यानिमिपापकाम्यति उनरत्नघमाजकोद्देशानेव
मत्यारव्यानस्यविषयंवदर्शयितुमाह कावंचणमित्यादि गोतमस्वामिवाक्य तत्र घाप्तं तिघिषेवे एकेकेवल
ममणोपासकान्नेणोवेवडक हर्वंभवति तत्र प्रारवकनवाकुणीवयंत्र हष्टां इहीतंनापियउईदृशा दिस
स्यकोपधंपाउयितुंवयंवायच्चिमर्थाप्तं लिखनाकंपणयाहमिवकाथाव्याद्वाम्रं लिखनायोमणया।
मेवतत्याचीविताः शैवितावतमार्वजणैरित्येवं कृत्ता स्नं तेन क पातंजस्यारवायपकाउं दीर्घकाउमवक २
हमाणाविहरियाम इदकक हर्वं भवति तत्र प्रारवककनवयं दीर्घकालेपोषधादिकं व्रतंपालयितुंसमर्थाः
किंतु सर्वमपिप्राणातिपातादिकं प्रत्यारव्यायमं लेखनयामं लिखितकाया प्रव विहारपरित्या
गेनजीवितंपरित्यक्तुं मनःप्रिस्पेनवृत्तेणैव दर्शयति मावंपाणाइवायमित्यादि कागयं यावत्तेन घाका।
×३४× नाका: किंवक्तव्यमिति स्यांस्पककाजगाइत्येवं इहाणि र्याह एतडुपुर्यघातेन नानकः णीतत्तनतन
कालेगकाई ति तेवरूपमस्य काले कर्तुंति तथा वरूपमस्य समिति इदं वलीके इत्यादं ते
त्रयोस्पान्यदपिप्रत्यारव्यानविषयंदर्शयितुमाह श्रावकस्य अधिकृतस्य विषयमांध ३०२
यति प्रत्यारव्यानस्य विषयकं दर्शयितुमाह कावंचणाचाउ इत्यादि भगवानाह एके
केवलमपि एवं भवति तत्र प्रारवक परिग्रहा इत्यादि कागयं यावत् श्रमणो

तं×

यावत्कथादीयम इत्यादानं प्रत्यारव्यानं समस्तारवरणामहं नैव परिग्रह परित्यक्तो भवति नैव
आदि प्राणातिपाताद्यासस्य स्यकायुर्षविजनति स्यचाम्रमजीवितं स्पय ककर्म कर्तं किंचि
प्राणातिपातादिमया सर्वेभेतदुक्तं भवति प्रतारं तंपरिग्रहाति तो उपरमस्य दर्शयामास
कतस्यै तेपदहं इति यमाना पर्यायाणि नो विद्यु कर्मं कृत्वा प्रत्यारव्यायमः विरमितं इत्यादि
ऊर्ध्वव तेनोमामउ एणि नत्य मिपा कविउ प्रत्यारव्यानस्य विषयं दर्शयितुमाह समवंचणामिउ २
इहेवीके मीसहारंसपरिग्रह कहादि सोविपर्यरता कस्यास्तीमः कृता कर्मसमारंभात् इत्यादि
सर्वथा सर्वमपि आउए एवं इति एतेन सामान्य श्रावकं निपित्य तेवाणीमं इंदं इत्यादं तेपि तिमि
र्वकर्मप्रत्यारव्यानमिति किं वा मास तथा वंचणामकाउ इत्यादि भगवानाह नोणाउ एवं परिग्रह
मेसाहिविकिंचणवि विराकम्मणं पंचहत्तीन इत्यादि किंचि नमकपि इस्पंदतेनि तेहुवं किंच २
मात् तानं वं चणा उपाउ इति सोवि पोतमस्वामि सवरारवरानस्य विषयं दर्शयितुमाह एकेके इत्यादं
सकालं वं तेन तत्र इह रणिताक्षाणाएकाजलौ विहरियाम तथा कान्यकानिकालीन कवियोगा एव तत्र उम २
समिपंचिकाः माउतकण्डः इह हिमियं इति कवियोग एवं वक्षुपाक दिवइत्यकापनियं दिपिताउ कवियोगमि
पनोपकमिमतादि इत्यादि किं याकतषाइत्याकरणीया तत्र तत्र कविरताः कर्म वाडं वउजीवकवि
मूलान्तरगुणपरित्यागात् इह दविरता इत्यर्थः इतीर्णिक विरोध व काम्यं यतो अवतो विरतानाम्भास्ता

७

[illegible] विसुंजति एवं [illegible] कविस्यानोऽस्यायनर्थः एवं
[illegible] तदा [illegible] तस्योऽन्य
[illegible] यितमोऽन्येतु [illegible] इत्यादीनां [illegible] २
[illegible] दात्थिनः [illegible] तिकृणीति [illegible]
[illegible] किंविधज्ञानां [illegible] =त्रि=
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] सर्वेदृष्टिकृतं [illegible]
[illegible] ३०४
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] २
[illegible] २
[illegible]
[illegible]
[illegible] २

रुक्तं परित्यज्य [illegible] इत्यर्थः [illegible] परिमाणं [illegible] नव [illegible]
र [illegible] स्तोतं [illegible] एतदेव लिखि [illegible] इत्यादि [illegible] मर्वाण्यपि [illegible]
[illegible] सयथा [illegible] परिमाणं [illegible] परिमाणं [illegible]
इत्यर्थः द्वितीयं [illegible] आवर्तित [illegible] इत्यर्थः तृतीयं [illegible]
[illegible] परिणाम [illegible] इत्यर्थः [illegible]
[illegible] आवर्तितेत्यर्थः [illegible] इत्यर्थः [illegible]
[illegible] आवर्तित [illegible] इत्यर्थः [illegible] आवर्तिता [illegible]
परिमाणं [illegible] इत्यर्थः [illegible] आवर्तित [illegible]
[illegible] इत्यर्थः [illegible] आवर्तित [illegible] इत्यर्थः [illegible]
[illegible] आवर्तित [illegible] इत्यर्थः [illegible] एकतया [illegible]
[illegible] इत्येवं [illegible]
[illegible] परित्यज्य [illegible] परित्यज्य इति [illegible] २ ३०५
[illegible] विधीयते [illegible] इति [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]

[illegible] सनाद्कि [illegible] कालेनापि [illegible]
[illegible] सर्व [illegible]
[illegible] यद्यपि [illegible]
[illegible]
[illegible] एवं [illegible] यदि
[illegible] २
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible]
[illegible] परित्याग [illegible]
[illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible] परित्याग [illegible] कर्मणा ॰मिदाति
[illegible] परलोक [illegible] कारणस्य [illegible]
[illegible] ॰कं॰
[illegible] परित्याग [illegible] कर्मणा [illegible]

रणोयोञ्जितः [illegible] कपयतो कुविशुध्य [illegible] विशदे तेनेयं परिणामा [illegible] निनो
गोतम [illegible] नि नर्थे नाद स्यं परिहृतं भवति तदिदं [illegible] एकः पि ण = ज्ञानितानिः
ज्ञविरुप्य [illegible] गोसम [illegible] नाद्रियमाणोयम्या एव दिशा [illegible] दिवो
[illegible] मति [illegible] कं [illegible] नुदकृयः [illegible]
[illegible] एकरूपयोग [illegible] किं [illegible]
[illegible] यथा [illegible] वचनं [illegible]
[illegible] एवं तदुक्तं योग [illegible]
[illegible] तर्थपदं [illegible] [illegible] कि [illegible]
[illegible] ज्योयमिति [illegible] कल्याणं [illegible] देवता [illegible]
[illegible] किमपि [illegible] तथापि [illegible] देवं [illegible] २
[illegible] तेषां पदानां [illegible] ×मव× २०६
[illegible] किं [illegible] एवमाह [illegible]
किं [illegible] धर्म [illegible] धर्म [illegible] प्रति [illegible]

[illegible] धर्म [illegible] योञ्जितो
[illegible] धर्मो [illegible] धर्म [illegible] विहरतीति [illegible]
[illegible] धर्म [illegible] मात्र [illegible] सिके
[illegible]
[illegible] इति [illegible] याथ्य [illegible]
[illegible] अनेक प्रकारेण [illegible]
[illegible] परि [illegible]
[illegible] जीव [illegible] जीव [illegible] कं वि
[illegible] परमाणु [illegible] विज्ञ [illegible]
[illegible] विशे [illegible] कथ [illegible]
[illegible] विशे [illegible] कवत् [illegible]
[illegible]
[illegible] सामान्य
[illegible]

७

अक्कड्रूपमिदं तद्यथा नैकयाद्दमेवकवस्तुयथा ऽऽकवाद्धिकैः [illegible] अस्तु ऽऽगमे तथापि तंवा
स्तुनस्तवस्तुवन्नदि भवतिलक्षणमर्थनाकत्वे देनवतिकिं तद्धियथायथा लोकेनविशिष्यते स्थितस्तयार्थ
क्रियाकारिकवस्तुस्ववक्रिंयवे तथैवतद्धर्म्मि स्याणिपालेगनादि अभिप्रायाक्षुद्रुमूपमेत्स्ययमक्कतादेव
×वृ× यश्चोर्ध्वं कर्म्ययवस्तुनोऽनकयागमानिभ्याहष्टिरेवाभिधेय एवाद्यकष्टवादिति किंचप्रवमर्थविदं ककुपश
ांतश्चविनश्यत्स्वरूपस्वभावीतानागतवकपरिस्यागेनवर्तमानकालक्कचनाविषयस्वस्तुतत्वप्रयतिपा
नपाद्यप्रस्याप्रयतीति वक्ताम्य्वंतर्थ्यवार्थक्रियाकारितयावस्तुवत्स्वरूपत्वात्मादिस्ययमपिसामान्य
विशेषोनस्याल्मकस्यवस्तुनः सामान्यांशपरित्यागेनविशेषांशाभ्युपगमपरमतीत्येवं स्वरूपाभिधायिनस्त्वि
=नयस्म= कारणस्वरूपव्याकपनाप्तिनतदभिसमविशेषमेवानमादेविवाक्यप्रस्त्वरूपेणेदं तद्यथा ग्रहनविले
वान्यार्थप्रतीयप्रमाणमाहिलिंगवचनसाधनोपग्रहकालभेदादभिन्नवस्तुनिलिनवेषाति तद्यलिंगस्वभावि
दंतवस्तुनिलिनवेषाति सर्वलिंगनिपातादित्वेवस्तुत्वदेवतयातिलिङ्गा शब्दसादकालक्षणविवर्तनस्वाभि
नं ऊत्थायोवर्धाविकृतुंसाधनेसस्वपर्यायेणहिमनिपरत्वेनयायार्थ्यतविगत्वावशमक्रियार्थद्वीपिता कस्यायनार्थ
एवंभिन्नमनेकाणामंत्रयेन्याम्याग्वायत्रमभ्यमेहानमजन्वार्थस्पष्ट्यवस्तुपरत्वेनापदात्मनिपदत्वयो २ २०७
र्थस्य गगनघातिहतिपशिहष्टेरनतैव परमतीत्यादि कालनिस्सवृपिविहीनयाजीवजीवोऽनवलवितास्य २
यमशोपिहिमंयाजीकापिहिमित्तदहवादस्तेतिजनितवितिविनविवधमनधसंतिसुदृतवाप्यमर्थःणनिश

स्योनविविसंश्यपदार्थधागुतकालतांपरिस्यज्यनविष्यकालतां प्रतिपाद्यतिदेनितकंनवस्येवकस्तैर्थ
[illegible] ज्यसन्तोऽनवियति योगिहष्टमितयवस्पति तदिवंस्तंभवद्दारतयंत्राहतयोतिमातिलिंगाद्यभिन्नंवस्तु
पर्यायानिकोविपर्यायवेमितिति तद्यथा घटः कुटः कुंभः इत्यादि यथान्यामर्थवंजनपर्यायि २
नयमूपस्यवस्तुनोभंजनपर्यायस्यैववस्तुनाश्रयणाभिप्रायाद्दृष्टिरितिलिंगपर्यायाणांनानार्थतयाभ्यु
गिरोहणात्समभिरूढोनयःयथेघटादिपर्यायाणांभिन्नार्थनानिमित्ततथादिघटनाद्घटःकुटनात्कुटःकौंभ २ =६थिसंः
तीतिकुंभः सनादिपटतंकुटनंनवति तथैवंदनादिंद्रःशक्रनाच्छक्रःपुरदारणात्पुरंदर इत्यादेरपिमाप्नुत्यस्ततिनिमित्तस्यन
परस्परमुणगातिरितिभिन्नस्यमपिप्रमाणैपर्यायानिदिग्धर्मवस्तुनोनाश्रयणात्त्वं तस्यैकवयवां
धर्मानि ज्ञानवदिति एवंस्तानिप्रायस्तत्त्वपर्यायदेवाशब्दवत्तिनिमित्तंचेष्टादिकंतस्मिन्घटादिकंवस्तु
नतदेवाभ्युपवतिमस्यादकमिकुहकायाहरणक्रियाप्रतीतेघटोनवति नतिर्यापारएवैवमस्पार्थस्य
मनान्नयणादेवंसुतानिप्रायोनयोनवति अत्यथ [illegible] तंतधर्माधारमित्सस्यवस्तुमीमांसनयणात्मिमा
दृष्टिरभावन्यायवेसरागादिककरलाक्रोमपदीयाधकवदिति मवितं यंदपित्स्याः घटस्येकंभिप्राद
इयोऽस्तीप्रकवपेक्षापूर्वकंनजंविधक्रवहानानाक्रियास्यात्मिंहसंतिक्रियात्क्रियानयर्थीस
वंपितम्वबिधयायनमवत्तारणीयाजनकापिहानवयणादिकमुणिकथ्यद्वातमिवफलस्याधकवेमित्तानि
क्रियाक्रियानयस्तुक्रियापिवनहुंप्रपरमार्थवस्तुस्ययमपिप्रमाणदिलामन्यानस्यमपिकेपर्वधवदनि पेव।

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

७

फलमिहइत्येतमिति एवडनयमुक्तं एवमाकर्णनिशम्य धर्मं साधयत कांच नहि स्थिं पिणायाणं बडुवि
वज्ञसूर्यंतिमामिज्ञा तंमबुणयविमुक्ताइंजंचरणाफलहितं साकंलि ७ समाप्ताचेयंसूत्रकृतद्वितीयां
गस्यटीका ॥ कृताचेयंशीलाचार्येणवाहरिगणिसहायेन यदवाप्तमत्र पुण्यंटीकाकरणेमया सा
धुतातेनापितलोकोयंकल्याणभाग्भवतु ७ ॥श्री॥ ७॥ ॥श्रीसूत्रकृतांगवृत्ति श्रीकल्याणमस्तु
॥संवत् १८३८ रा मिति भाद्रवावदि १२ दीने ॥ लीषतुं पं नयसागरमुनिः सवाईजैपुरमध्ये ॥ग्रं २
१२८५० ॥ ३०८